

FREDERICI DEKKERS
MEDICINÆ DOCTORIS
EXERCITATIONES
PRACTICÆ

D 348

CIRCA

MEDENDI METHODUM,

Auctoritate, Ratione, Observationibusque pluri-
mis confirmatæ, ac Figuris illustratæ.

C V M

*Capitum, Sectionum, ut & Rerum, Morborum,
ac Medicamentorum Indice.*

IN HAC NOVA EDITIONE NOTIS, ANIMADVERSIONIBUSQUE

ANGELI DE MARTINO
MEDICINÆ DOCTORIS
EXORNATÆ, ET AUCTÆ.

NEAPOLI Anno Dom. M. DCC. XXVI.
Typis Felicis Mosca

SUMPTIBUS GAETANI ELIA BIBLIOPOLÆ.

Superioribus Annuentibus.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

PRÆCLARISSIMO VIRO
NICOLAO CYRILLO

IN NEAPOLITANO LYCEO

Aphoristicae Medicinæ Professori Primario Eximio,

E F

PRACTICO LONGE CELEBERRIMO.

Etus est consuetudo ; Vir Illustrissime , & à Sapiantibus quoque haud improbata , ut qui novam Auctoris alicujus editionem meditetur , simulque ad eam perpoliendam , notisque exornandam suam intendat curam , Virum sibi quærat & literariâ auctoritate , & Scientiarum nitore præpotentem , sub cujus auspiciis tutò possit eam in lucem sistere , omnemque invidiæ labem effugere . Hoc ego sedulo Mente revolvens , quisque potissimum factis huic rei possit facere expensens , non alium ,
quàm

quàm Te Amplissimum Virum, scilicet vo-
lui, cui elucubratissimas Frederici Dekkers cir-
ca Medendi Methodum Practicas Exercitatio-
nes, quas meo studio exornatas, & non leviter
auctas à nostris Bibliopolis recudi curavi, unice
nuncuparem. Ita enim eam votis meis aptè re-
spondentem deprehendi, ut nihil cogruentius
desiderare potuerim. Etenim tam acre fortitus
es ingenium, omnique studiorum generi ac-
commodatum, atque miram adeo in docendo
facilitatem tibi comparasti, ut omnem Litera-
rum longo nobis postliminio reductarum gra-
tiam, omneque decus Tibi soli deberi, nemo
est, qui audeat contradicere. Namque licet
barbarie temporum excusâ renatas ubique li-
teras Præclari semper Viri ex remotissimis ve-
luti Regionibus huic nostro Cœlo inferre ad-
laboraverint, non ita tamen suo officio defun-
gi potuerunt, ut nihil alienæ relinquerent indu-
striæ. Tibi etenim gloria ista delata, quod-
que magis mirere, quod socium in ea non ha-
beas, ut quod ab aliis inchoatum fuerat, ad
umbilicum feliciter perduceres, nobisque,
ingenii, consiliique tui lumine porrecto,
veram studiorum rationem aperires. Tantis
itaque beneficiis Cives tuos mirificè devinx-
isti, ut sicuti inchoati operis gratiam, qui Te
præcesserunt, Viris debent, ita perfecti Ti-
bi soli acceptum referunt. Medicinæ autem
Ca-

Cathedram ; quam in florentissimo nostro Lyceo tuæ Virtutis pretio comparasti , tanto cum decore ad hunc usque diem sustinuisi , ut omnibus jure miraculo sis , perque Sapientum ora pervolites . Tanto quoque cum judicio Medicinam cum vera Philosophia consocias , simulque quasdam in Aphorismorum interpretatione , ut ipse appellare soles , Parecbases doctas quidem, Cleanthisque lucernam redolentes interferis ad Philosophicam rem spectantes , ut Auditorum magnam manum tibi concilies, eorumque aures permulceas simul, & impleas. Te quoque Duce ac Magistro ei Juventus semitæ insistit , quæ propria veritatis est, ad quam omnes nostri conatus dirigantur oportet . Medicam vero Praxim tantâ simul cum felicitate , & venustate , tantoque etiam exerces candore , ut nemo Te in majori vitæ discrimine non exoptet , nemo , qui ad Te tanquam ad sacram , quod ajunt , anchoram, quum res ad Triarios rediit , non confugiat. Quid de Botanica dicam ? cujus studium antehac penitus inaccessibile & invium , apertum ac patens nobis reddidisti . Quod quidem tantam quæsit tibi gloriam & famam , ut feris quoque nostris Nepotibus livor ipse edax nomen tuum invidere haud possit . Pudebat equidem in hoc nostro Cœlo , cui Natura feracissimam elargita est Plantarum segetem , nec

se

se quoque in iis, quæ ob insolentiam maximè
 duci solent, Novercam induit, neminem in-
 veniri, qui eas ratione, usu, & longâ experien-
 tiâ percognosceret, aliosque edoceret, reique
 Herbariæ studium neglectum, ac prope insu-
 per habitum Regionibus hisce nostris revoca-
 ret. Ex quo autem, Vir Illustrissime, manum
 tuam huic operi admovisti, protinus Botanicæ
 studium, hinc exulare jussum, reductum vidi-
 mus; illic Hortos quæsitissimis undique Plan-
 tis accitis, alienâ (*) adjuvante operâ, con-
 fertos conspeximus; statim Campos ac Saltus
 multorum Juvenum Plantas invisendi noscen-
 dique studio ex Urbe evocatorum tritos, ac so-
 lo pressos animadvertimus. Desistat ergo
 nunc turgescere ac inflari, jactare quoque tan-
 to cum fastigio Tournefortium illum, quo in-
 nixa Res Herbaria stetit, Gallia supersedeat,
 quum talem Virum tali cum Plantarum pe-
 ritia Regiones hæ nostræ sortitæ fuerint. Has
 omnes dotes multarum quoque Linguarum
 cognitioni commisisti. Nam, ut præteream
 Linguas illas, quæ minoris momenti de-
 sultoriâ veluti operâ comparantur, Græcam
 & Latinam, quæ Scientiarum, bonarumque
 Artium, ut ita dicam, thesaurum recondunt,
 adeo perfectè calles, ut penè obstupescant
 omnes, qui Te totam vitam in longè alio stu-
 diorum

(*) Sanctus Cyrillus nostri Nepos, quem extimia in rebus Botanicis peritia omni jam se-
 cū laude majorem.

diorum genere insumpsisse non ignorant , mirentur quoque , Virum ad Scientiarum studium jam ab ineunte ætate devotum tantum in hisce Linguis profecisse . Non est igitur , cur miremur , si exteri Principes magnâ tui admiratione teneantur , majore amore , studioque Te complectantur . Exploratum quippe est ; Sapientissimum illum Sardiniaë Regem crebris sollicitasse codicillis , largioribusque oblati stipendiis Te compellasse , ut salutis suæ gubernacula adprehenderes , simulque subjectas sibi Gentes , ac Juventutem , ut par est , formas , bonisque Artibus erudies . Nil quoque in causa est , cur miremur , si Sapientes quique Viri tuam amicitiam expetant , eamque maximi ducant . Cui enim non est compertum , eruditissimum illum , summâque laude dignum Nicolaum Pium Garelli , cui salus Invictissimi nostri Regis jam olim commissa fuit , quem speramus ea sub tanto Rectore iustitiam clausurum , quæ olim optimo Principi magnus precabatur Orator , tuam amicitiam recolare , magnique facere ? Quid mirum denique , si Illustis Societas Londinensis , quæ insignium Virorum nominibus per totum Literarium Orbem jam refulget , & cui modò Isaac Newton , omnium Geometrarum facile Princeps , præest , Te unicum elegerit , & humanissimis literis ad observationes Meteorolo-

gicas instituendas compellaverit ? Unde quis in
animum non inducet suum , propediem Te in
eo albo connumerandum esse , in quo Bar-
rowii , Gregorii , Keillii , Halleii , Sherardi ,
Leewenhoekii , Rayi , Cowperi , aliorumque
illustrium Virorum nomina relata fuere ? Sed
quid plura ? Nemo enim est , qui audeat ea
omnia oratione complecti , quæ in Te , Illu-
strissime Vir, reperiuntur, ut si laudes tuas pro-
telo ducere velim , præterquam singularis tua
modestia , quæ vellem dicere, importuna veta-
ret, in vastissimam quoque altitudinem, ac veluti
profundum invehì , animo pervideam . Quod
superest , & Te precor , ut meum hoc munu-
sculum , quod ingenio tuo arridere jam olim
fensi , benignè accipias , illudque ut meæ erga
Te observantiæ *τιμωσις* , gratique animi argu-
mentum reputes ; & Deum Immortalem oro,
atque obtestor , ut valetudinem tuam , quâ
optimâ perfrueris , sospitem conservet , ac in
melius provehat , Teque in longum oras hæc
nostras propter Scientiarum incrementum , ac
publicæ utilitatis ergo invisere concedat . Vale.

T U I.

Additiss. , & Devotiss. Famulus
Angelus de Martino.

LECTORI BENEVOLO
S. P. D.
ANGELUS DE MARTINO.

Aud inani sermone, aut ultra, quàm res ipsa excigit, tempora tua hic in livine morabimur, Benevole Lector, verum consilii nostri, atque universi adeo operis hujus, quod nostrum aliquandiu cocercuit ingenium, rationem, quàm fieri potest, brevissimè tantum aperiemus. Medicam Praxim Auctor noster illustrare intentus, & communi Hominum bono inservire satagens, nihil utilius fore censuit, quàm si Medicina Tirones circa rectam medicamentorum administrationem potissimum edoceret. Etenim prava illa consuetudo, que jam ubique fere grassatur, & latius atque latius gliscit, novas quotidie & nitidiores morborum Theorias proferendi, tantum absuit, ut animum suum illecceris, quin potius præstantissime medendi Arti noxia ipsi visa fuerit. Siquidem nunquam magis Medicina studia colentes à recto tramite detorquentur, quàm ubi in rebus Medicis commenta Philosophica curiosius sectantur, à quibus ita plerumque distrahuntur, ut nec medicamentorum discrimina, ingenium, & vires satis distinguere curent, neque morborum observationibus instituendis aliquam operam navent. Eà itaque Provincià susceptà, id sibi curæ Auctor noster demandavit, ut rectam in quolibet morbo medicamenta usurpandi rationem Lectori suo exhiberet; cui quidem rei an satis ipse fecerit, facile dijudicare poterit, quisquis universum prius opus evolverit. Et sanè tanto muneri parem eum fuisse, nemo inficias iverit, si vel Ægrotantium copiam, quibus ipse præfuit, & quorum historias Operi huic passim inseruit, consideret; vel id potius animadvertat, quod majorem vitæ partem Veterum Medicorum de Praxi optimè meritorum lectioni devovisse perhibeat. Etenim tametsi, quum de morborum Theoriis res est, nulli propemodum additum esse oporteat, sed omnia ad rationem exigenda; nihilo tamen minus in rebus ad Praxim pertinentibus plurimum eorum auctoritati deferendum, qui felicioribus curationum eventibus magnum sibi nomen compararunt. Illud etiam ad excimiam Auctoris nostri in re Præctica solertiam

commendandam haud reticebo , quod Clarissimum Syloium de
Le Boe & docentem audiverit , & Medicinam facientem excolluerit , quem licet in Theoricis non ita habeo , ut nulli alteri non postponam , tamen rationem ipsius medendi miror adeo , ut facile reliquos avi sui Medicos se superasse , & palmam iis praeripuisse putaverim . Inter cetera vero enitet methodus , qua Opus hoc suum in Tironum potissimum gratiam conscripsit . Etenim quum ipsi propositum esset de Medicamentis differere , deque evacuanti- bus praecipue , qua Medicina efficaciam clarius evincunt , ita quidem illa per singula capita persequitur , ut universam materiam Medicam complexum fuisse videatur . Primum enim medicamentorum naturas ac vires aperit , rationem eorum operandi declarat , principales eorundem usus demonstrat , feracemque ipsorum ex omni familia quaestorum segetem exhibet ; non neglectis etiam iis , qua ex Chymicorum manibus accepimus , quorum selectas preparationes inserit . Tum vero concinnas & elegantes pro quolibet fere morbo eorum formulas necit ; quas partim ingenio suo excogitavit , partim ex praestantissimorum Medicorum monumentis deprompsit . Hac praesidiorum messe comparata , superfluos deinceps corporis humores constituit , qui praefatis medicamentis facile parent ; tum , qui iis viriliter adversantur , accuratissime detegit . Postquam vero ab his sese expedit , omnes deinde morbos enumerare adgreditur , quibus aut eadem remedia secundo cum eventu praescribi queant , aut qui eorundem usum refugiant , nec se ab iis curari patiantur : quibus itidem Homini- bus ea impune adhiberi possint , quibus vero secus , ostendit . Qua quidem in re aetati , sexui , & uniuscujusque temperamento animum ad tendit , corporis quoque habitum , vivendique morem ubique considerat . Quod quidem haud abs re factum , nemo opinor putaverit , si qua apta Pueris , nec Juvenibus nec Senibus remedia convenire , animo sibi proponat ; alium quoque Medicum esse oportere in Rusticis ac in Urbanis , alium , quum robustum validumque medendum habet Corpus , quam quum de ejus agitur curatione , quod gracile , tenue , ac infirmum est . Ea insuper signa indicat , qua aut alicujus medicamenti usum confirmant , aut ab eodem Medicum deterrent ; tempora exacte circumscribit , quidque in unoquoque faciendum sit , ubique refert . Leges denique necit , ad quarum normam medicamentorum ratio exacta , quid ante , quid post , quidque in earum usurpatione agere nobis oporteat , nullo negotio distinguere

re valeamus: Id præterea observandum, quod ut *Auctor* nos-
 ter *Lectorum* simul utilitati magis consulere, & majorem suis
 assertis fidem compararet, aptas ubique rationes adhibeat, insi-
 gnum *Virorum* auctoritatem adjungat, & *Aegrorum* historias
 sapius interserat. Has vero tanto cum candore ac diligentia re-
 censet, ut nihil fictum aut insolens alicubi appareat, nihil vani-
 sis, morbis, aut symptomatis detrahat, nihil, quod ad *Aegro-
 rum* temperiem, aut medicamentorum usum pertineat, præter-
 mittat. Quod quidem tam raro ab hujus generis *Scriptoribus*
 usurpatum video, ut nullus possit mecum dubitare, plurimas
 morborum historias, quæ in *Medicorum* Monumentis passim ac-
 currunt, nihil veri solidique continere, sed eo tantum fine à suis
Auctoribus confictas fuisse, ut rerum insolentiâ admiratione
 nostrâ excitatâ nomini eorum plauderemus. Quantum vero eos
 singularium morborum historiis à diligentissimis *Viris* accuratè
 conscriptis in *Arte* medendâ proficere possimus, neminem latere
 arbitramur, qui unquam adverterit, generalia *Theoremata*,
 ex quibus ipsa est conflata, ex peculiaribus observationibus eru-
 ta fuisse. Quod nemo opinor contradixerit, si modo non igno-
 ret, non prius *Medicinam* suos primos motusque ortus vidisset
 quàm experimenta, & morborum observationes institui cœperint,
 & tunc demum primavâ depositâ veritate rebur ac vetustè soli-
 ditatem indeptam, quum iis undique quaesitis, ac inter se col-
 latis medendi ratio ad generalia præcepta fuit redacta. Sed ma-
 gni *Viri* JOACHIMI CASTALDI Præceptoris mei, cui na-
 tura incredibilem ingenii vim largita est, & quom acutis-
 simum in illustri nostro *Lyceo* *Aphorismorum* Hippocratis In-
 terpretem *Sapientes* omnes salutant, auctoritatem adjungam.
 Is enim sæpe mecum, ut fit, de singularium observationum in re
Medica præstantiâ sermones conferendo, tam præclare pro iis sen-
 sit, ut nec *Medicinam* sine iis tutè consistere, neque fixam & con-
 summatam medendi methodum constitui facile posse decreverit.

Sed de *Auctore*, ejusque scribendi consilio satis superque
 actum puto. Jam quæ nostra fuerit ratio in nova hac editio-
 ne excornanda, paucis aperiam. Equidem potentiorum nullam
 afferre possum causam, quamobrem id munus subierim, vi-
 si ut *Amicorum* consilia sequerer, iisque morem gerere viderer.
 Quum enim jam pridem hujus operis, quod à multis expecta-
 tum pensavi, deessent exemplaria, atque ut recorderetur,
 ipse solus, vel certè primus suasor fuerim, ut hoc notum

Ami,

Auribus. & nove editionis consilium conformarunt, utque eam de ingenii mei penu exornatam, me invitum & reluctantem impensius agitarunt. Itaque nullâ deditâ operâ, aut premeditato studio oblatam mihi omnis suscepi, & prout à Librario Operis folia mihi tradebantur, desultoriè ac festinanter pervolvi, quidque potius arbitrio meo adjicere & notare arrideret, quàm qua addenda & notanda essent, consului. Certum tamen in nonnullis sequutus sum consilium, ut nempe in cujusque Capituli limine ejus generis medicamentorum, cujus præfert inscriptionem, operandi rationem aperirem, quod nimis perfunctoriè ab Auctore factum deprehendi; utque ad omnium Capitulum calcem, quæ circa remedium usum ille differuit, in compendium traberem. Quod quidem nulli molestum fore facile credidi, quum habeant, qui Auctoris præcepta jam perceperint, unde sine graviore læsione eorum memoriam repetant. Medicamentorum vero numerum non auoci, neque novas eorum formulas curiosius conquiriti, quam id abundè præstitum ab Auctore ipso viderim. Morborum porro Theorias nonnulli tunc sum persequutus, ubi ad præcepta Auctoris confirmanda iis opus erat. In nonnullis vero effectibus, qui minus sæpe apud nos occurrunt, & quorum historia à Tironibus excipiebatur, latius excurrere, ut rem iis maxime gratam facerem. Ad editionem quod spectat, sinistram cum priori Lugduni Batavorum habitâ conferas, longè præstantiorem ac nitidiorum eam facile iudicabis. Nam innumeris istam mendis, quibus illa ubique scatebat, diligenter excipimus; quæque parum decora Religiosissimis nostris Censoribus visa sunt, sic mutavimus, ut Auctoris mentem minime supprimeremus. In utroque vero adjecit Index, ut quæ in Auctore, quæque in Notis querenda essent, constaret, signum * adhibuimus, & numeris præfiximus. Figure, quo meliori poterant modo, sunt insculptæ, easque in minores numero Tabulas contractas ad finem Operis, appositis ad ipsius marginem numeris earum indicibus, adjecimus. Caterum quum id per alios peragere coactus fuero, & ab hisce namque rebus meum abhorret ingenium, neque facile ista me adtentum præstare possum) nec potui elegantiorum Figurarum in Tabulis ordinem excogitare, neque Romanos numeros pro earum Indicibus adhibere; multò minus eam corrigere, quam perversè sculptâ affirmat Auctor in sua voce sequutura ad Lectorem Epistola, quæque Tab. V. Num. IV. reperitur. Hæc quidem propterea monenda censui, ut si quæ futura sit Operis hujus nova editio, accuratioris Viri diligentia à levibus hisce defectibus illam vindicet. Vale. EMI-

EMINENTISSIMO Signore.

Felice Mosca supplicando esponde à V. Em. , come desidera stampare un'opera Medica, intitolata, *Frederici Dekkers Exercitationes Practicæ, Angeli de Martino notis, & animadversionibus exornatæ*. La supplica pertanto à commettere la censura di essa à chi meglio li parerà, e l'avrà à grazia ut Deus.

Adm. Rev. Can. D. Januarius Majelli videat, & in scriptis referat.

ANTONIUS CAN. CASTELI VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Can. Dep.

EMINENTISSIME, ET REVERENDISS. DOMINE.

UT Eminentiaæ Tuæ pro meâ observantiâ mandata facerem, librum *Exercitationum Frederici Dekkers* cum adjunctis luculentis, & eruditis notis sapientis Viri Angeli de Martino legi, nihilque in eo à Catholica Fide, & bonis moribus alienum reperis, quare ad Medicinæ Artis illustrationem, & Tironum instructionem typis mandari posse censeo, si judicio meo Eminentiaæ Tuæ auctoritas accefferit. Neap. v. i. Cal. Junias. MDCCXXVI.

Em. T.

Humillimus, obsequentiss. atque addictiss. famulus
Can. Januarius Majelli.

Attentâ supradictâ relatione Domini Canonici Revisoris, imprimatur. Neap. 26. Maii 1726.

ANTONIUS CAN. CASTELI VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Can. Dep.

EMI.

EMINENTISSIMO SIGNORE.

Felicè Mosca supplicando espone à V. E. , comè desidera ristampare un'opera Medica, intitolata, *Frederici Dekkers Exercitationes Practicæ, Angeli de Martino notis, & animadversionibus exornata*. La supplica pertanto à commettere la censura di essa à chi meglio li parerà, e l'avrà à grazia, ut Deus.

Magn. A. M. D. Joachimus Castaldo videat, & in scriptis referat.

MAZZACCARA REG.   ALVAREZ REG.
PISACANE   REG.   VENTURA REG.

Provisum per S. Emin. Neap. die 14. Maii 1726.

Murena .

EMINENTISSIME DOMINE.

JUssu E.V. perlegi Librum, cui titulus est, *Frederici Dekkers Exercitationes Practicæ notis & animadversionibus Viri maxime diligentis auctæ*, in quo utilitatis plurimum, Regiis Juribus nil adversum reperi; quapropter typis recudendum censeo, si ita Eminentiae Vestrae videbitur. Neap. die 20. Maii 1726.

Eminentiae Vestrae.

*Humillimus, & addictissimus Servus
Joachimus Castaldus.*

Visa supradicta relatione, imprimatur, verum in publicatione servetur Regia Pragmatica.

MAZZACCARA REG.   ALVAREZ REG.
PISACANE   REG.   VENTURA REG.

Provisum per S. Emin. Neap. die 21. Maii 1726.

Murena .

FRE-

FREDERICUS DEKKERS

L E C T U R I S

Salutem.

Primam harum **Exercitationum** Medicarum editionem à Vobis haud ingrato animo acceptam , nec absque fructu non nulla in iisdem remedia &c. in usum revocata Praxin exercitaturis , imo & eandem jam exercentibus profuisse , plurimi sæpius fuere contestati . Verum nulla quia amplius exemplaria prostant , Medicis Typographis ac Amicis novam à me editionem , sed nonnihil adauctam , implorantibus , eam haud denegare potui , in quotidiana Praxi etsi occuper , in primis anno præterito ob Febres epidemicas hac in Civitate tum valde grassantes . Attamen , quia *Nemo sibi nascitur* , easdem Exercitationes plurimis mendis non modò liberatas , sed duplo quidem majores , variis observationibus nonnullisque figuris illustratas , ac medicamentis tam simplicibus variis , quàm compositis adauctas , Benevolis denuo offero ; non quàm in Museo excogitatae , sed quàm coram lecto ægrorum visæ , notatæ , ac observatæ sunt . Ita tamen , ut dicta , atque in hisce Exercitationibus posita , rationibus , atque tam Antiquorum quàm Neotericorum scriptis ac observatis , necnon propriis observationibus confirmare fuerim molitus . Hanc meam methodum his placituram , illos vero offensuram , nullus dubito . Nihil enim hisce temporibus à quoquam etsi doctissimo ac solertissimo proponitur , quin suos habeat Zuilos , quibus multò facilius est reprehendere ,

Πίπυρ γὰρ ἀναρτίσιν ἄδρει

ae aliorum famam proscindere , quàm dicta scriptave emendare , aut meliora tradere . Plurimum namque nonnulli sibi plaudunt , in re vel minimâ si quempiam increpare possint :

Ὁ, δὲ τὸ ἐν ἀντιθέσει, λατὶ τῆρ' ἔστι.

Sed rectè contradicere, non amplius in more est.

Difficillimum imo impossibile non tantum mihi, sed unicuique hæctenus fuit, omnibus operam gratam præstare: quare vulgò dicunt, neminem inveniri, qui omnibus satisfaciat, *inter Homines enim nihil erit æquè jucundum*. Debet quoque adhuc nasci ille Coquus, qui noverit omnes sic condire cibos, ut sint omnibus æquè grati. Nec mirum.

Ὁὐ ἢ γὰρ ἰ ζῆς,

Ὁὐδ' ἔστι πάρας ἀδελφῶν ἢ τ' ἀδελφῶν.

Neque Jupiter ipse;

Sive pluat, seu non, unicuique placet.

Sed eheu! quàm dolendum, scripta Antiquorum æquè Medicorum Hippocratis nempe, Corn. Celsi, Aetii, Avicennæ, Haly &c. quàm altus cujusque Facultatis Scriptorum hodie nasutulo hoc ævo à nonnullis non modò nullius precii haberi, sed & vituperari, imo aliquos tam perfrictæ frontis reperiri, ut piaculum penè ipsis sit, illos vel similes legere Viros: non secus ac si veneranda Antiquitas nil notatu dignum, nihilque boni veriq; dixisset, aut scripssisset. Attamen nemini non notum est, à limine modo qui salutavit Medicinam Veterum, & Praxin exercuit unquam, quamplurima utique vera, & notatu imo miratu dignissima Medica ac Chirurgica dogmata Hippocratem, Avicennam, Celsum (Latinum Hippocratem) &c. tradidisse. Quare & Galenus Lib. de atra bile Cap. 5. non malè dixit, *in Artis Medicæ operibus qui versatus est, vera dicere Hippocratem affirmabit*. Nonnullis etiam Hippocratis, Avicennæ, Aetii, Celsi, &c. dicta haud displicerent, modò ἀντὶ τῶν ἰσθῶν, seu ipsos dixisse, taceres; sicque planè inficiuntur opinionum ac præjudiciorum pravitate. Undenam, quæso, hujus ac præteriti seculi Medici & Chirurgi &c. suam Medicinam Chirurgiamve hausissent, nî Arabs, Græcus, Romanusve antiquus medicamenta, observata, scriptaque Posteritati reliquisset? Verum nemo inficias ibit, non dari triticum absque palea, nec semper esse obryzum, sed sæpissime aurum multis scoriis obductum: nobisque etsi subinde eveniat, quod in Aurifodinis, qui operantur, accidit, ut investigando & quærendo venam Auri, Argenti aut Cupri venam, multisque scoriis obvelatam inveniamus, an ea de causa manum ab opere sumus retracturi? Indine à mergendo & fundum maris petendo Conchas Margaritiferas inveniendi spe desi-

desissent, quia magnos, pueros, rotundosve non semper, verum & parvos impurosque inveniunt Uniones? minimè gentium. Præterea Antiquorum Neotericorumque scripta perscrutando sæpius inuenimus, undenam alii sua medicamenta, dogmata &c. hauserint, vel forsân excriserint. Hocque pede si pergamus, non rarò quoque videbimus, multos alieno de unguento olere, & quosdam parvâ in re magnas Tragoedias excitando, & ut nova ac hæctenus inaudita, sed jam jam ab ipsis excogitata aut inventa exhibendo gloriari: verum aliis verbis magis fucatis et si utantur, nonnisi eandem canere cantilenam, imo

Jovis Corinthum.

Sicque ommissis fontibus rivulos illi consecantur, qui hos sequuntur. Verum, ut spesalit Agricolas, sic perscrutemur quoque potius, quàm floccifaciamus Antiquorum scripta, ex ipsis enim fontibus dulciores hauriuntur aquæ. Quare etiam non infubidè Fabritius ab Aquapendente de Hippocrate, Avicennâ, C. Celso &c. eorumque scriptis Discipulis suis dixisse fertur,

Vos exemplaria Celsi

Nocturnâ versate manu, versate diurnâ.

Verumtamen debitus honos neque denegandus illis, qui remâ Veteribus dictam atque propositam claritè ac distinctius, vel novam quoque aut Veteribus ignotam inauditamque hæctenus proposuere ac describere; ut hac ratione, junctis quasi manibus, Medicinam non tantum magis illustremus, verum & ad majorem perfectionem perducamus. Sic quondam Harvæus de circulatione sanguinis, Olaus Rutbeck de vasis lymphaticis, Steno de musculis, & vasis salivalibus, ut & nuper defunctus Clarissimus D. Antonius Nuckius Adenographiam, Salio-graphiam &c. tractarunt: et si quoque Veteres mentionem illorum, verum nec tam clarè, nec tam distinctè fecerint, sed curiosis ansam satis superque præbuerint. Quos inter excellit Avicenna Lib. 3. Can. Fen. 6. Cap. 1. Venetiis apud Juntas fol. 248. ubi hæc verba leguntur: *Sub ea scilicet lingua duo sunt orificia, quæ ambo ingreditur stylus, & sunt fontes salivæ, quæ ad carnem perveniunt glandosam, quæ est in radice ejus, & nominantur generativa salivæ: & isti duo fontes nominantur duo effusoria (hauritoria) salivæ, conservantque rorem linguæ.* Idem fere legitur apud Galenum Lib. 11. de usu partium Cap. 10. Vide sis quoque Carpum in Mundinum, qui inter plurima hæc habet pag. 401. *Saliva in os nostrum depluit per vasa particularia tam superiora,*

quàm inferiora ; &c. Plurá ac vária tam ex Anatomicis quàm Practicis antiquis adferre loca , supervacaneum duxi . Verum antequam manum de tabula , unum hisce verbum addere fert animus , nempe Figuram. pag. 407. traditam rectè quidem fuisse delineatam , verum inversè vel perversè esse sculptam: Artem sculptoriam quia non calleo , per alios id peragere coactus fui . Sphalmata, si quæ alia occurrant , amor vester ea condonet . **Æ**qui bonique ergo **LECTORES BENEVOLI** consulite , eoque animo hæcæ Exercitationes Practicas , quo **Vobis** offeruntur , accipite , ac valete.

Pridie Cal. Octobr.

Lugduni in Batavis 1694.

IN

INDEX CAPITUM ET SECTIONUM.

Introductio ad hasce Exercitationes Practicas, ut & Auctoris
propositum. pag. 1. 2. 3. 4.

C A P. I.

DE Errhinis & Sternutatoriis. 4. & seq.
horum formula. 7. 8. 9. & seq.
nota in horum usu observanda. 11. & seq.
humores errhina aut sternutatoria indicantes. 11. 12.
eadem vetantes humores. 13.
indicantes morbi. 14. 15. & seq.
vetantes morbi. 21. 22. & seq.
quibus in Hominebus nonnisi magna urgente necessitate
prescribenda. 26. 27. & seq.
minori cum periculo qui Homines patiuntur. 28. 29.
quando usurpanda. 29.
ante eorum usum quid agendum. 29. 30.
inter sternutandum quid requiratur. 30. 31.
post errhina &c. quid conveniat. 31.
theoria errhinorum Anacephaleosis. * 32.

C A P. II.

DE Suffimentis. 32. 33. & seq.
horum formula. 34. 35. & seq.
nota in horum usu observanda. 37. & seq.
suffimenta humores indicantes. 37. 38. 39.
prohibentes. 39. 40.
morbi indicantes. 40. 41. & seq.
prohibentes. 47. 48.
in quibus agris prescribenda. 48. 49. 50.
non facile prescribenda. 50. 51.
usurpandi tempus. 51. 52.
ante suffimenta quid requiratur. 52.
inter eorum usurpationem quid agendum. 52. 53.
post eadem usurpata quae conveniant. 53.
theoria suffimentorum Anacephaleosis. * 54.

C A P.

I N D E X C A P I T U M ,

C A P. III.

DE Apoplegmatismis, Masticatoriis, & Gargarismis. 55. 56. & seq.
 horum formula. 56. 57. & seq.
 nota in horum usu observanda. 59. & seq.
 humores indicantes. 59. 60.
     vetantes. 60. 61.
 morbi, in quibus cum successu praescribuntur. 61. 62. & seq.
     nentiquam usurpanda. 79. 80. & seq.
 agri indicantes. 83.
     vetantes. 83. 84. & seq.
 usurpandi tempus. 85.
 ante apoplegmatismos quid agendum. 86.
 inter eorundem usum quid conveniat. *ibid.*
 post eosdem quid faciendum. 87.
 theoria apoplegmatismorum Anacephaleosis. * 87. 88.

C A P. IV.

DE Medicamentis vomitum moventibus. 89. 90. & seq.
 horum formula. 94. 95.
 nota in horum usu observanda. 95. & seq.
 vomitum humores indicantes. 96. 97.
     vetantes. 97.
 morbi indicantes. 98. 99. & seq.
     prohibentes. 102. 103. & seq.
 vetantes Homines. 107. 108.
 indicantes Homines. 109.
 instituendi signa. 109. 110. & seq.
     tempus. 112.
 ante vomitum quid observandum. 113.
 assumpto vomitorio quid agendum. 114. 115.
 post vomitum quid faciendum. 115. 116. & seq.
 theoria Emeticorum Anacephaleosis. * 117.

C A P. V.

DE Medicamentis Purgantibus *κατ' ἕξιν* sic dictis. 118. 119. & seq.
 formula medicamentorum laxantium, s. lenitivorum. 120. 121.
 purgantia proprie dicta, s. cathartica. 121. & seq.

Ob-

E T S E C T I O N U M .

- cbolagoga.* 123. & seq.
horum formula. 124. 125. & seq.
pbleg magoga. 127. 128.
horum formula. 128. 129. & seq.
melanagoga. 132. & seq.
horum formula. 134. 135.
bydragoga. 135. & seq.
horum formula. 138. 139. & seq.
panchymagoga. 141. & seq.
horum formula. 144. 145. & seq.
nota in usu cathartorum observanda. 146. & seq.
purgationem humores indicantes. 151. & seq.
vetantes. 153. & seq.
morbi indicantes. 155. 156. & seq.
contraindicantes. 204. 205. & seq.
Homines, qui facile ferunt. 215. 216. & seq.
non facile ferunt. 223. 224. & seq.
instituenti signa. 228. 229. & seq.
tempus. 231. 232.
dies aptus. 232. & seq.
hora conveniens. 234. & seq.
quid agendum ante purgationem. 235. 236. & seq.
in purgatione. 239. 240. & seq.
post purgationem jam consummatam. 243. 244. & seq.
theoria purgantium Anacephaleosis. * 247. 248. & seq.

C A P. VI.

- D**E Clysteribus. 250. 251. & seq.
suppositorio, s. glande. 252. 253.
clysterum formula. 253. 254. & seq.
suppositoriorum formula. 259. 260.
humores indicantes. 260.
clysmata morbi indicantes. 261. 262. & seq.
prohibentes. 290. 291. & seq.
suppositoria, in quibus prescribenda. 290.
acria non prescribenda. 294. & seq.
& clysmata, in quibus Homini bus applicari possint. 296.
297. & seq.
qui Homines eadem vetent. 307. 308.
usurpandi tempus. 308. 309.
quid agendum ante clysteris injectionem. 309. 310.

in ene-

INDEX CAPITUM, ET SECTIONUM.

in enematum usurpatione. 310.311.
post injectionem. 311.312.
theoria clysterum, & glandium Anacephaleosis. * 312.

C A P. VII.

DE Sudoriferis & Diaphoreticis. 313.314. & seq.
horum formula. 325.326. & seq.
notæ circa sudorifera & diaphoretica. 331. & seq.
sudorifera & diaphoretica humores indicantes. 333.334. & seq.
vetantes. 340.341.
morbi indicantes. 341.342. & seq.
prohibentes. 402.403. & seq.
blandiora cum successu quibus in Hominibus præscriben-
da. 411.412. & seq.
in primis vehementibus non ita tolerantes Homines. 414.
& seq.
sudores provocandi tempus. 416. & seq.
quid agendum ante sudoris provocationem. 418. & seq.
inter sudoris eruptionem. 419.420. & seq.
post consummatam sudoris eruptionem. 423.424. & seq.
sudorum differentia ac signa. 425. & seq.
theoria sudoriferorum Anacephaleosis. * 426.427.

C A P. VIII.

DE Diureticis. 428.429. & seq.
horum formula. 436.437. & seq.
notæ circa diuretica. 445. & seq.
diuretica humores indicantes. 446. & seq.
vetantes. 447. & seq.
morbi indicantes. 450.451. & seq.
prohibentes. 462.463. & seq.
in quibus Hominibus cum successu præscribuntur. 469.
470. & seq.
cum periculo præscribuntur. 472.473.
usurpandi & adhibendi tempus. 474.475.
ante urinæ provocationem quid agendum. 475. & seq.
in ipsa diuresi quid faciendum. 476.477.
post diuresin quid conveniat. 477. & seq.
theoria diureticorum Anacephaleosis. * 478.479.

FRE-

FREDERICI DEKKERS,
 MEDICINÆ DOCTORIS,
EXERCITATIONES
PRACTICÆ
CIRCA MEDENDI METHODUM,
ILLUSTRATÆ, ET AUCTÆ.

Uream, & scitu necessariam ducimus regulam ab Hippocrate Lib. de affectionibus textu 36. traditam, *Quum, inquit, ad ægrotum de veneris, interrogare oportet, qua patiatur, & ex qua causa, & quot jam diebus, & an venter secedat, & quo victu utatur; pergit SENEX, & primum considerare, an morbus à bile aut pituita factus sit, aut ab utrisque; deinde utrum siccitate, an humiditate opus habeat; postea an morbum sursum purgare oporteat, an vero deorsum, sive per vesicam.*

Quomodo ægri interrogandi.

Breviter modicumque inquiramus hisce dictis quid voluerit Hippocrates, & primo, *qua patiatur æger*: nempe Medici esse interrogare ægrum & adstantes assidentese, quinam sint ægro præternaturam affectus aut symptomata, de quibus conqueratur, vel quibus viderint ipsum affligi præsentis. Juxta plurimorum sententiam, Hippocrates, sub passionis nomine amplissimè usurpato, voluit quemlibet affectum (morbus sive is sit, ejusve causa, vel symptoma) exhibere: Medicus enim non semper contra morbos tantum, ast quoque contra causas, & sæpius, præsertim hisce in Regionibus, contra symptomata operatur; quod Galenus quoque docuit lib. xij. de methodo medendi. Verum quidem dictum illud, *sublatâ causâ tollitur effectus, antequam vero causâ subinde sublata sit, æger à symptomatibus urgentibus acriterque insurgentibus augmentibusque de medio tollitur.* Exemplo fit tibi, benevole Lector, arthritis gravissima, doloribus intolerabilibus, vigiliis, ægrum affligens: si quis primo hujus morbi causam tollere vellet, antequam contra dolorem, vigiliis, &c. quid in usum revocaverit, nonne Medicus ille potius carnifex quam auxiliator vocari esset dignus? sic quoque se res habet in omnibus fere doloribus. Imminuendo tollendove vero symptomata, causa quoque tollitur, &

Qua ratione morbus ejusque causa indaganda.

Contra symptomata imprimis laborandum.

Pars affe-
cta quomo-
do cogno-
scenda.

morbus jucundius tutiusque curatur. Ex ægroti affidentiumque ore faciliè morbi essentia, parsque affecta, si non prima, saltem sequentibus visitationibus Medico innotescet; ex.gr.pars affecta cognoscitur 1. ex actione s. functione læsa, 2. ex situ, 3. ex excretis, & retentis, 4. ex doloris proprietate, 5. ex accidentibus communibus. SENEX primum considerandum monet, an morbus à bile, aut pituita factus sit, aut utrisque, deinde utrum siccitate an humiditate opus habeat. Sæpius enim contingit ut Medico ægrum adstantesque bene interroganti, responsaque animo perpendenti, non pateat morbus, morbique locus affectus: ast faciliè ex dictis atque responsis concludere valet Medicus, an à bile, aut pituita, aut utrisque (addehis aut acido, austero, aut à sanguine &c.) factus sit morbus, & an humiditate vel siccitate opus habeat æger, & an acidum austerrimumve corrigendum, aut venæ sectio ob plethoræ causam &c. instituenda sit, nec ne.

Causæ
morbozum.

Inquirendum sequitur secundo, ex qua causa, scilicet patiatur æger; externâ s. procatartica, præagente nempe, vel internâ s. proëgumenâ à procatartica actâ in corpore agente. Harum accuratam ex ægro adstantibusque inquisitionem, & indagationem necessariam Medico Hippocrates voluit. Causam continentem causis dictis addere supervacaneum duximus, quia ægro adstantibusque plerumque incognita est; sed tantum Medicus discursu à se ipso facto eam assequitur & cognoscit. Causarum distinctio, omni ambiguitate vitatâ, sequens magis distinctione consueta arridet: ubi in causas mediatas sive remotas & immediatas sive proximas distinguant: utræque sunt vel externæ vel internæ; externæ mihi sunt vel quæ assumuntur, uti aer, quem inspiramus, cibus & potus, medicamenta & venena; vel quæcunque extrinsecus afficiunt, vel excreta nocent, ut ex. gr. nimia hæmorrhagia: internæ vero, motus & quies animi & corporis, somnus & vigiliæ, excernenda & retinenda; quæ quidem causæ dicuntur vel mediatae, quatenus aliam causam proximam excitant, vel immediatae, si illarum quædam morbum immediate efficiant.

Causarum
distinctio.

Medicus
qua metho-
do deveniat
in cognitio-
nem causæ
internæ.

Sic Medicus ægrum & adstantes interrogabit, undenam illud malum accesserit, an in aere frigidiore, calidiorè, vel humidiorè, sicciorève ambulavit nimium; vel an cibum aut potum in nimia vel minori quam par erat quantitate, qualitateve, vel tempore in consueto usurparit; nimiumque, an minus solito se moverit vel quieti, somno, vigiliisve se dederit; an ira, metu, animi mœrore, timore, terrore subitaneo, vel tristitia vexatus fuerit. Hac via externis internisque causis ab ægro & adstantibus propositis & jam intellectis facile Medicus in cognitionem causæ proëgumenæ internæ immediatæ deveniet.

Ter-

Tertio, & *quot jam diebus*. Hisce verbis, morborum tempora universalia Hippocratem intellexisse, principium nempe morbi, augmentum, statum s. vigorem, & declinationem, plurimi Viri graves putant. Hac autem methodo Medicus concludere potest, an morbus sit magnus, quod ex virium jactura subitanea, parte affecta, malignitate, vel natura morbi patet; vel an brevis, cito nempe cursum absolvens, ut febris acuta; longus, morbus longus vocatur, qui tardè finitur, & ultra diem quadragesimum durat; an vero continuus, qui ab invasionis initio ad finem indefinenter affligit; an autem intermittens, qui quibusdam intervallis seu periodis affligit; vel an recens, inveteratusve, qui chronicus dicitur; & an idiopathicus cujus causa generatur in eo loco, ubi morbus est; an vero sympatheticus cujus causa alio in loco generatur, quam in quo morbus est; eventusque an salutaris, dubius, lethalis, sanabilis, vel insanabilis sit.

Morborum tempora & differentia.

Quarto, *an venter secedat*. Hoc quam maxime scitu necessarium, an alvus sit laxa, an vero adstricta, & an singulis diebus vel biduo triduove ipsam deponat æger; & an plus minusve solito deficiat, & excernat quæ excernendæ; vel anne nimis profusè fluat alvus: ex quibus omnibus Medicus concludit, laxationem, an purgationem, corroboracionemve, aut adstrictionem necessariam esse.

Alvus an respondeat.

Quinto & *quo victu utatur*: nempe an pleno, an vero tenui, vel tenuissimo; & an humido an vero sicco utatur æger; & an sufficiens sit conservare vires, juxta Hippocratem sect. i. Aph. i. x. vires enim alimento imprimis conservantur; vel an augendus, vel minuendus. Ex victu quoque præsentis scilicet & ante adhibito humorum peccantium ac in corpore redundantium cognitionem assequitur Medicus: qui nisi tollatur & melior præscribatur, morbus non curatur; impossibile fere judico, ægrum indies in diætâ peccantem bene curari posse.

Victus ratio.

Ultimo, *an morbum sursum purgare oporteat, an vero deorsum, five per vesicam*. Hæc latè, non vero strictè sumenda judico, adeo ut per supernam purgationem non tantum vomitoria, aut quoque errhina, suffumigia, &c. intelligantur, & sic de cæteris: nec quoque excluduntur humores vitiosos corrigenia & temperantia medicamenta; nam correcti vitiosi, crudique jam cocti humores facilius minorique cum ægrorum molestia è corpore expelli possunt; juxta Hippocratem aph. xxij. sect. j. & v. Epidem. xxv.

Morbus quo modo tractandus.

Propositum ergo nostrum est, de singulis nempe errhinis, vomitoriis &c. agamus, eorumque formulas quasdam, nota sive circa errhina, cathartica, diaphoretica, & diuretica &c. tradamus, imo quibus in humoribus, morbis, hominibus &c. convenient, vel no-

Austoris propositum.

ceant; quid ante, in, vel post assumptionem dictorum medicamentorum agendum ac observandum sit; ac dicta nostra observationibus, rationibus, auctoritate ac scriptis aliorum Medicorum Practicorum tam Antiquorum quam Neotericorum confirmare & illustrare moliemur.

C A P U T I.

De Errhinis, & Sternutatoriis.

Errhina
quare ita
dicta.

ERrhina, ab effectu Caputpurgia, à parte cui applicantur nasalia dicuntur: græcè ἔρρινα, eo quod *nas pitras* in nares infundantur, infentur, aut attrahantur, *pit* & *pit* enim nasum significat: à *pit* quia per nares mucus (a) aqua, pituita viscida, sordisque cerebri effluunt: quæ errhina humores viscidos intra meninges cerebrumque contentos spirituositate, volatilitate, acredine incidunt & attenuant, humoresque noxios aqueos, pituitosos &c. superfluos proliciunt, capitisque purgandi gratiâ adhibentur.

Notandum, præscribuntur nonnunquam à quibusdam in ozena, hæmorrhagia narium, harumque obstructione &c. usurpanturque non exiguo cum effectu: ast de his in sequentibus.

Quæ ratione
operantur.

Dicta medicamenta, non tantum suâ substantiâ, acredine & actu peccantes humores attenuant & foras eliciunt, titillationem quandam excitant, & sternutare faciunt, vel lympham mucumque

que

(a) Copiosi mucii per nares quotidie fluentis fontes nemo accuratius exposuit, quam Raymundus Vieussenius in tractatu de cerebro. Is enim pituitariam membranati, quam indicaverat eruditissimus Schneiderus, non modo per nares, sed quod vomer dicitur, meatusque à naribus ad fauces tendentes longè lateque extendi, sed etiam duodecim sinus in calvarie ossibus insculptos interius obducere observavit; camque spongiosam ac totam fere glandulosam esse, innumerisque arteriarum propaginibus irrigari, atque brevibus quibusdam ductibus, quos ab officio muciferis appellavit, præditam esse comperit. Hujus itaque mechanicæ texturæ ratione sanguis antequam ad cerebrum appellat, aquosus & crassus succus in hac membrana deponit, qui si diutius ei insederint, crassioris mucii formam induunt. An verò per mammillares processus serosa cerebri recrementa in nares quoque excident, adhuc inter Anatomicos controversitur. Veteribus nulla umquam fuit ea de re dubitandi occasio: à quibus non abhorrens Diemerbroechius putavit, pituitosum etiam humorem in glandula pituitaria ex arterioliis retis mirabilis secretum sursum ad cerebri ventriculos per insudabilem transmitti, atque per mammilla-

res processus in nares delabi. Hanc vero excretionis viam impossibilem adstruit laudatus modo Schneiderus in lib. de offe cribiformi, ea præsertim ductus ratione, quod ossis Ethmoidis foramina fibris nervosis in nares descendentibus sint occlusa, & crassa meninx illud investiens nullis foraminibus pertusa videatur. Verum rationem illam Schneideri non tanti facit Thomas Willisus, ut non putet, humiditates quasdam etiam à cerebro per stridiores nervorum poros, & inter fibras ossis cribiformis foraminibus impactas, veluti per filtri lacintas, in narium cavitates deplacere. Nam licet in defunctis istæ partes impervie esse videantur, tamen durante animalis vita, corporum nervolorum meatus & cæci ductus à spiritu & calore dilatati, humorem copiosum, quo irrigantur, facillimè transmittunt. Quod quidem eorum historia Medica confirmant, qui pituitæ, vel similis materiæ per nares excretionem à morbis capitis fuisse liberati. Hominem novi immanit dolore in anteriori capitis parte infestati solitum, qui evacuatione fecundi humoris per nares facta statim evanescebat, quod passim illi obtigit, ut minime dubitarem, quin pravus ille humor à cerebro in nares rueret.

(b) Ety

DE ERRHINIS ET STERNUTATORIIS: 5

que ex naribus oculisque &c. eliciunt, sed quoque naribus admo-
ta, vapore ex iisdem ad nervos odoratorios, processus nammillares,
cerebrumque (b) sublato humorum crassitudinem, viscitatemve
attenuant, & per nares palatumve subinde cerebrum expurgant.

Parantur vel in liquida vel solida consistentia: inter liquida
numerantur aquæ, spiritus, succi, infusa & decocta; solida vero
vel humida sunt, vel sicca & arida: ex illorum albo sunt balsama,
linimenta, turundæ pyramidalis & oblongæ formæ, quibus fila non-
nunquam alligantur, ut extrahi denuo necessitate urgente possint;
ex horum vero numero pulveres, naribus qui attrahuntur, vel per
calamos fistulasve in nares instantur. Horum igitur singulorum
formulam unam alteramve Lectori dabimus.

In qua
forma par-
rantur.

Sternutatoria, *πταρμικά* vero remedia sunt errhina acriora &
fortiora, ac proprie sternutationem sua acredine, irritatione &
mordacitate excitant, hominesque *πταρῶν* sternutare cogunt. In
usum revocantur dicta *πταρμικά* eandem fere ob causam, qua errhi-
na, primario nempe ad cerebrum evacuandum & expurgandum;
secundario quoque ad viscida tenacia &c. expectoranda, frætumque
in difficili partu excutiendum, secundinas exturbandas, singultum-
que à repletionem productum sedandum &c. qua de re videtis Hip-
pocratem aphor. xxxv. & xlix. sect. v. nec non Latinum Hippo-
cratem puta C. Celsum, lib. 2. cap. viij. p. m. 69. Sed de his fusius in
notis.

Sternuta-
toria quare
dicta & qua
ratione ope-
rantur.

NOTA, à levioribus incipiendum: at illis non satis operan-
tibus, ad fortiora progrediendum: plura de his in sequentibus.

Variant quoque *πταρμικά* & ratione virium, suntque vel le-
via, mediocria, & valida; modoque utendi sunt vel liquida vel soli-
da, hæcque vel humida vel sicca; sic liquida & sicca è vola manus
naribus attrahuntur, illisve illinuntur vel in illas induntur, vel
per calamum fistulamve instantur.

Differen-
tia Sternu-
tatoriorum.

Primo inter errhina mihi occurrit succus ex foliis betonicæ
recentibus, majoranæ, betæ rubræ, anagallidis, nasturtii aquatici,
iridis cæruleæ, &c. viridibus expressus depuratus imprimis, naribus

Succus
Sternutator-
ii.

(b) Errhina medicamenta omnia fere acria
sunt: unde facta ab eorum particulis naribus ir-
ritatione, membranam pituitariam & recensitos
muciferos ductus invitant, ut contentum mu-
cum ejciant; quumque venarum oscilla etiam
contrahant, intercepto parumper sanguinis cur-
su, copiosior fit seris ad membranam illam afflu-
sus. Neque alienum à ratione puto, quod affe-
rit noster Auditor, subtiliores nempe errhinorum
medicamentorum particulas ad cerebrum usque
deserri, tamen id mordicus neget Schneiderus.
Quum etenim viderim ex nonnullis medicamen-
tis naribus ad motis spirituum motum diversimo-

dè temperari, atque ex solò Oplatorum odore a
somnia nos proclives fieri; in ea semper fui sen-
tentia, posse à naribus ad cerebrum medicamen-
torum particulas transmitti. Id quod luculen-
tius apparebit, si consideremus, externorum me-
dicamentorum particulas etiam per cranii futu-
ras, quæ non minus ac ossis Ethmoidis foramina
pertranscuntibus vasculis occluduntur, cere-
brum ipsum penetrare, quum ebrii facti dicantur
à Roberto Boyle in tentamine de corporum
animalium porositate Pueri tinea affecti, qui nicotianæ decoctione caput suum abluerunt.

busque attractus, foliave illa recentia digitis contrita & naribus indita, aquæ, mucî, pituitæque viscidæ &c. magnam educunt, eliciunt & extrahunt quantitatem, quare in febribus lymphaticis catarrhalibus, capitis affectibus pituitosis, polyppo (adversus, quem succus nasturtii aquatici & elaterii imprimis & specificè commendantur) &c. magno cum emolumento usurpantur.

Aquæ spiritus, &c.

Inter aquas errhinis accommodatas excellunt sequentes, aquæ stillatitiæ nempe majoranæ nobilis, betonicæ, rutæ, salviæ, lavendulæ, anagallidis, origani, chelidoniæ majoris &c. Spiritus; spiritus ex elaterio, roremarino & vino elicitus, ex foliis hellebori albi, nicotianæ & floribus liliorum convall. cum vino vel rorismarini aqua stillatitia extractus: quos inter excellit spiritus ex urina, fuligine, sale armoniaco &c. destillatus. Infusa, quæ fieri possunt in aquis stillatitiis vel vino; si modo infundantur vel salvia, pulegium, serpillum, flores lavendulæ, radices chelidoniæ, iridis nostratis, vel cyclaminis &c. in vino vel dictis nempe aquis. Decocta, quæ ex iisdem jam numeratis parari possunt, ultimo mel rosatum, anthosatum &c. admisceri, sicque usurpari.

Balsama Linimenta &c.

Balsama vero inter usitatiora sunt sequentia, quæ conficiuntur ex ruta, salvia, majorana &c. quibus pulveres iridis, zinziberis, galangæ, staphisagriæ, nigellæ &c. efficaciam majoris & vehementioris ergo admiscuntur. Linimenta ex dictis simplicibus & pulveribus conficiuntur, qui melle anthosato vel succo iridis & nicotianæ (si vehementius esse debeant) excipiuntur. Turundæ, quæ conficiuntur ex jam dictis pulveribus cum s. q. gummi tragacanthi, mucilaginis, vel cera &c.

Quibus illinenda.

NOTA, illiniri externe possunt oleo stillatitio vel majoranæ, anthosæ, nec non expresso oleo seminis nigellæ &c.

In nares etiam immitti potest radix imperatoriæ, vel cyclaminis &c. in formam turundæ adaptata.

Pulveres ex dictis componuntur & naribus attrahuntur, aut per calanum fistulamque in nares insulantur.

Simplicia Aernutatoria.

Ex sternutatoriis primas tenent sequentes nimirum radices hellebori albi, pyrethri, ranunculi, raphani marini, ari, ireos nostratis, cyclaminis, & folia nicotianæ, nec non semina nigellæ, erucæ, nasturtii, snapi, ut & succus euphorbii, cyclaminis, iridis nostratis, sic quoque zinziber, macropiper, caryophylli, castoreum: item turpetum minerale, cujus sequens est descriptio.

Turpeti mineralis descriptio.

℞. Mercurii crudi ℥j. Olei vitrioli rectificati ℥ij.

Misceantur, & retortæ vitreæ indantur, destillenturque ex arena forti igne ad siccitatem abstrahendo hoc modo oleum vitrioli, cohobeturque bis terve, cohubiisque peractis, massa albissima reli-

relicta contundatur & affusâ aqua pluviali edulcoretur, repetatur hæc edulcoratio tamdiu, donec aqua insipida maneat, fietque pulvis luteus, qui exsiccandus & servandus est.

Errhinorum & Sternutatoriorum formulæ variæ.

Errhino-
rum &
Sternuta-
toriorum
Formulæ
variæ.

In forma succi.

℞. *Fol. majoranæ nobil. virid. Betonice recentis. Anagallana q.v.*

Conteratur & exprimatur succus.

℞. *Hujus succi expressi ℥ss. cui immisceatur Castorei subtilissimi pulverisati ℥j.*

Gossypium hoc inebriatum maniacorumque & lethargicorum naribus inditum à multis pro singulari specifico habetur.

In mania
& lethargo.

In frequenti usu Cratoni fuit sequens.

℞. *Sem. nigellæ per triduum quadriduumve in aceto rosaceo macerati atque pulv. ℥j. Succu majoranæ foliis express. ℥iij.*

Cratonis:
errhinum.

M.S. naribusque ex vola manus per duas tresve vices, capitibus purgandi gratiâ, attrahatur.

In forma Infusi.

℞. *Fol. betæ rubræ Mjss. Sem. sinapi ℥jss. Contusis & concisiss affundatur. Aq. majoranæ nobilis. Vini albi ana ℥jss.*

Post horam in arena calida simul digesta exprimantur, multumque inde humoris peccantis visceri & c. foras elicietur.

℞. *Fol. serpilli. Rorismarini. Salvia ana M.ß. Nicotianæ sicca ℥j. Rad. irid. nostrat. ℥jss. Concisa & contusa infundantur in aq. ex com. lavendulæ destillat. ℥iij.*

Digerantur in arena locove calido per noctem, mane exprimat liquidum & hujus parum ac vicissim usurpetur contra capitibus affectibus diuturnis & contumaces ex visceri tenacique materia oriundos. Sternutationem excitans si idem desideres, immisceatur modo sequens.

In capitis
affectibus
diuturnis,
&c.

℞. *Rad. hellebor. alb. Pyretbr. ana ℥j. Sem. nigellæ. Staphisagria ana ℥ss. M.S. F. pulvis tenuissimus.*

In forma Decocti.

℞. *Flor. balaustror. Cort. granator. ana ℥iij. Fol. plantag. Heder. terrestr. Caud. equin. Pilosell. s. berniar. ana. M.ß. Rad. bistort. Alum. crud. ana ℥j. Rasur. lign. guajac. ℥jss. Concisa & contusa coq. in aq. communis q.ß. in colaturæ ℥viiij. Dissolv. Mell. rosat. ℥ij.*

M.S. Ad

In Ozæna
venerea.

M.S. Ad ozænam perquam utilis, imprimis si luem veneream consequatur teterrimi odoris ulcus illud narium.

NOTA; si dolor ac depluentium humorum acrimonia augeatur indies, cum successu in memorato jam decocto dissolvitur.

Opii in spiritu vini calido dissoluti & inspissati ℥j. Alumine crudo nempe diminuto ad ℥j.

Ozæna
scorbatica
quo modo
curanda.

Ozæna nonnunquam scorbutum consequitur, tumque teterimus ille odor gravior, & nullis medicamentis etsi potentissimis cedit, nisi additis scorbuto curando specificè dicatis; ægrique extenuantur macilentique fiunt, imo tabe quasi conficiuntur, urinâ tunc temporis ut plurimum intensè rubrâ, & aspectu nigricante; qua in Ozæna sequens decoctum pro errhino, internis nempe usurpatis usurpandisque antiscorbuticis, commendamus.

℥. Flor. balustior. Sulphuris. Cort. granator. ana ℥ij. Rasur. lign. guajac. ℥ij. Myrrb. rub. ℥j. Rad. gentian. ℥ij. Concis. & contus. coq. in s. q. vini rubelli in colaturæ ℥vj. dissolvantur sequentia Succ. nasturt. aquatici ℥j. Opii preparati spirituque cochleariæ parum dissoluti ℥ij. Tincturæ gumm. laccæ ℥ij.

Misceantur & naribus hujus parum attrahatur vel potius cum gossypio &c. partibus affectis applicetur.

Tincturæ
gummi lac-
cæ prepara-
tio.

Tinctura gummi laccæ, quia ubique non prostat, nec invenitur, subjectam, (c) ut nosmet illam usurpamus studiosis Lecto-ribus damus.

℥. Gumm. laccæ subtilissime pulveris. ℥℥. Alum. ust. ℥ij. Spirit. salis armoniaci ultimo extillant. minus potentis ℥j.

Misceantur & stent in digestionem donec tinctura rubicunda sit extracta, postea filtratur per chartam emporeticam, vel solummodo decantetur tinctura rubicundissima visui gratissima: ad gingivas putridas, laxas & fœtidas singulariter conveniens.

Ad gingi-
vas putri-
das &c. im-
primis con-
veniens.

In forma Aquæ.

℥. Aq. cbelidon. majoris. Anagallid. Salvia ana ℥j.

Imprimis si in destillatione illarum aquarum loco aquæ communis sumperit quis vinum, destillatumque bis terve recentibus dictis herbis affundatur, abstrahatur, cohobeturve.

Succi nasturtii recenter expressi ℥℥.

M.S. Pe-

(c) Tinctura laccæ, quam hic proponit Auctor, ab Hadriana differt, quod spiritum salis armoniaci lapidi medicamento substituerit: quod certè ejus virtutem contra affectus à scorbuto oriundos non parum confirmat. Cæterum Michael Ettmullerus tincturam, quæ sit per phlegma vetricoli, omnibus aliis præferendam censet, eaque scorbuticam gingivarum Gangrenam feliciter curatam esse scribit. Quin & ei myrrham adjicere non incongruum ducit, quum myrrha Gingivarum morbis maxime conveniat.

(d) Po-

M.S. Peculiariter dicata hæc mixtura polypo. (d) Elegan-
tem lectuque dignissimum de polypo scripsit tractatum Glandor-
pius, quem ejus curationis ergo adeat Lector.

In Polypo

In forma Spiritus.

℞. Fol. majoranæ nobil. Serpilli ana M. j. Flor. lavendul. Li-
lior. convall. ana p. iij. Rad. bellebor. alb. ℥ij. Spir. vini salvia & ro-
rimarino per octiduum superiusus ℥v.

Post macerationem per biduum ex cucurbita extrahatur spi-
ritus in capitis affectibus pituitosis utilis.

In capite
affectibus
pituitosis.

℞. Fol. nicotiana & quidem recentium, si haberi possent. Co-
qua. lavendul. Thymi. Hyperic. ana M. ℥. Flor. tilia recent. Li-
lior. convall. ana p. iij. Rad. angelic. bellebor. alb. ana ℥ij. Castor. ℥℥.
Sal. volatil. succin. ℥jv. Contusis concisisque affundantur. Spir.
vini ℥x. Post digestionem, vasis arctè clausis, per triduum qua-
triduumve, lento igne ad siccitatem abstrahatur spiritus, huic
immisceatur. Spirit. fuligin. ℥j. Miscantur parumque digerantur.

In suffocatione hypochondriaca affectibusque capitis chro-
nicis, epilepsiâ, apoplexiâ, item recentibus, ut capitis gravedine
& c. conveniens, illisque morbis correptos odor & halitus inde as-
furgentes statim excitant.

In suffoca-
tione & ca-
pitis affecti-
bus variis.

Multum quoque prodest illis in casibus spiritus salis armo-
niaci solito imprimis si potentior existat, lagenulâ contentus na-
ribusque adhibitus; visciditatem enim incidit, humoresque no-
xios falsos, acidos & c. corrigit, temperat, forasque sic solutos &
correctos elicit, ægrotantesque excitat & restituit.

Spiritus
salis armo-
niaci in af-
fectibus se-
porosis.

Nota Errhinorum, quæ in liquida forma adhibentur, quan-
titas ne excedat ℥ij. aut ad summum ℥℥. pro vice; sufficit subinde
℥j. aut altera, capite supino, è vola vel cavo manus si attrahatur.

Errhino-
rum quan-
titas.

Balsama & linimenta in superioribus satis superque jam tra-
dita: sequens tantum linimentum Practico cuidam ad ulcera na-
rium admodum usitatum addimus, quod recipit.

Linimen-
tum ad ul-
cera na-
rium.

B Tba.

(d) Polypum narium non esse crassi humo-
ris è capite defluentis congestum, quemadmo-
dum Veteres putarunt, sed carnis germen, quod
nutrimento ab Intus per vasa suscepto nutri-
tur, & augetur, inter omnes fere hodiernos
Medicos convenit. Unde scite ab Antonio Me-
niorio, qui de polypo narium accurate scripsit,
arborum nodis corisque assimilatur. Quum va-
ria esse soleat ejus natura, varietatem etiam curari
possunt. In mitiori quidem stato exsiccantia,
quibus inarescat, vel blandè corrodentia, qui-
bus absumatur, sufficient: Clarissimus Job à
Meekren in epistola ad Nicolaum Zassium de
polypi narium vera curatione nihil utilius no-
visse scribit, quod sequenti unguento anteponi
queat.

R. Spuma argent. drach. ij. Ceruss. drach. ij. alu-
mi. Scissl. drach. ij. Tand. & cribrentur, hinc in
mortario plumbeo cum vino odorato ad mellis
consistentiam reducantur, huic addatur ole-
myrtin. q. s. conquassatumque in pyxide plumb-
bea servetur.
At vero si malignus, & cancerosus sit, quod
ex livido ejus colore, duritie, & dolore digu-
sces, vel Cartilagineus redditus, qualem ob-
servavit citatus Meekren, medicamenta ut-
nus tyra, vel inutilia sunt. Unde ad extirpa-
tionem ferro celebrandam deveniendum est
de qua Celsus lib. vi. cap. x. & Severinus me-
ster rarissima eruditionis Chirurgus de efficaci
Chirurgis lib. 1.

Tburis. Myrrhæ. Calc. ext. stis concharum astorum fact. ana ʒj. Balsam. sulphur. gatt. viij. Vel eo deficiente addit. Flor. sulph. ʒj. Albumin. ovor. Olei floram hyperic. ana q. s. Pro linimento.

Externa
ex sulphure
parata. quid
efficiant in
ulceribus.

NOTA; observavi nonnunquam sulphurea ex sulphure nempe composita. medicamenta externa, ulceribus &c. applicata aut inspersa, nigrorem quendam illis inducere, ita sit illius ignaros attonitos, sequenti vero vice sulphureis non usurpatis, ruborem non item nigrorem in ulceribus à Chirurgis antea ita attonitis observatum fuisse viderim.

In forma turundæ.

ʒ. Pulv. flor. lilior. convall. Rad. belleb. alb. Sem. nigell. in aceto macerat. ana ʒj. Cum s. q. mucilaginis gummi tragacanthi. F. Nasalia in forma pyramidalis.

In hæmorrhagia nasali.

ʒ. Turb. mascul. Sanguin. dracon. Terr. vitriol. dulc. Farin. volaril. ana ʒij. Tel. araneor. Flor. balaustror. ana ʒss.

Excipiantur succo plantaginis & gossypio. F. turundæ, sæpe in nares pro illarum Hæmorrhagia intrudendæ.

In forma pulveris.

Pulveres
fermentato-
ri.

ʒ. Pol. nicotianæ optim. succ. ʒj. Majoran. nobil. Rorismar. Salvia ana ʒss. Rad. belleb. alb. Zinziber. ana ʒj. Moschi gr. ij.

MS. F. Pulvis tenuissimus, cujus tantilla portio sternutationem excitat.

ʒ. Radic. bellebor alb. Pyretbri ana ʒss. Flor. calendul. Lavendul. Lilior. convall. Sem. nigell. ana ʒij. Castor. ʒss. Ambra gr. ij. MS. F. Pulvis tenuissimus.

ʒ. Turbith. mineral. part. j. Glycyrrbi. ras. part. iij. Fol. rorismar. part. jss. Miscantur exacte & in pollinem subtilissimum redigantur.

In apople-
sia, lethar-
go, &c.

Duorum ultimorum horumce pulverum minima fere quantitas sufficit, multumque pituæ viscidæ educit. Cum successu præscribuntur hi pulveres in apoplexia, epilepsia, lethargo, capitisque affectibus. soporosis omnibus (exemplum videtis in nostris observationibus & notis in Praxin D. Pauli Barbette lib. 1. cap. 3. p. 36.) nec non in quibusdam capitis affectibus recentibus, & inveteratis, vertigine, gravedine &c.

In usu er-
rhinorum
&c. quid
observan-
dam.

Inter errhinorum dictas & præscriptas formulas *εραμινά* inveniuntur: studio id à nobis factum ducatis, nempe ut *ενα* eademque fidelitè duos dealbaremus parietes. Dicta vero errhina, caputpurgia, & nasalia, ut & sternutatoria, si non satis potentia sint, acuari possunt pulveribus radicum elaterii, ari, hellebori albi, zinziberis, seminis sinapi, macropiperis, caryophyllorum &c. & sic pro voto & morborum indicatione præscribi. A levioribus si inceptum, tutius ad fortiora progredi ducimus.

Notæ

DE ERRHINIS ET STERNUTATORIIS: II
**Notæ in Errhinorum & Sternutatoriorum
 ulu observandæ.**

In transitu notandum & observandum volumus, in sequen-
 tibus circa errhina & *tragacanthæ* annotationibus nostris non nisi de
 levioribus sternutatoriis & errhinis sermonem à nobis fieri; for-
 tiora vero si esse debeant, vel convenient, nos indicaturos.

*A levio-
 ribus duci-
 potest.*

Non unicuique nec omni promiscuè affectui conveniunt er-
 rhina *tragacanthæ*ve, operæ ergo pretium duximus trahere, quibus
 in humoribus, morbis, hominibusque caput purgia illa & nasalisa,
 sternutatoriave conducant vel noceant.

**Humores ergo Errhinum Sternutato-
 riumve indicantes sunt.**

1. Pituita in capite copiosa, quia errhinorum beneficio in-
 ciditur illa pituita, naresque ac nervi odoratorii processive mam-
 millares suâ acrimoniâ aut volatilitate irritati ad expulsionem illo-
 rum, quæ intra meninges cerebrumque continentur, excitantur.

*Pituita in
 capite
 errhinum
 &c. indi-
 cat.*

2. Pus præter naturam in cerebro contentum (*) in lethargo
 sæpissime quod contigit, ut etiam videre est in notis & observa-
 tionibus nostris in Praxin Barbettianam loco modo citato; postea-
 que capitis inflammationes doloresque pulsantes diuturniores &c.
 ut sequens casus gravidæ cujusdam sub nostra jam cura versantis
 abundè testatur.

*Pus in ce-
 rebro con-
 tentum.*

Hæc enim per menses quatuor menstruorum fluxu continuo,
 fœtu adhuc vivo ac superstitè, afflicta fuit; quo fluxu curato, sta-
 tim capitis dolor pulsans oculorumque levis quædam hebetudo
 consecuta est: frustra adversus hunc dolorem adhibitis omnibus,
 nono, dolore pulsante gravissimè afflicta, incidit in delirium, quo
 per levia acida temperata opiatia mixta sedato, somnoque inde se-
 quente incidit ex pulsante in gravativum capitis dolorem; illam-
 que ob causam levi sternutatorio à nobis præscripto, & subinde
 adhibito, singulis diebus bis terve sternutavit ægra levi cum leva-
 mine. Quare continuandum in issdem judicavimus, tandemque
 maxima puris sanguinolenti copia sequuta est, brevique ab omni
 B 2 dolo-

*Gravida
 cephalicâ
 &c. labo-
 rans sternu-
 tatorio con-
 tata.*

(c) In cerebri supurationibus nulla reme-
 dia magis commendant Prætel., quam ea, quæ
 per nares confectum pus proliciunt. Siquidem
 quam in eo *Ægri* salus posita sit, ut pus con-
 tentum educatur, ne ipsam cerebri substan-
 tiam commaculet atque corrumpat; neque il-
 lud breviori ac commodiori naribus via expar-

ari. Quam vero crassa mening., quæ suâ filia-
 menta ad nares transmittit, ab errhinis que-
 que medicamentis concutitur; sit hinc ut illa
 se se per vias contrahens solito validius cere-
 brum comprimatur, & parulenta materias et
 impactas excutiat, atque in nares deducat.

(f) Dux

dolore pulsante & gravativo, yifusque hebetudine liberata & curata omnino, adhuc superat: tutiori breviorique enim via ac minori cum periculo educi nequit, pus ita præter naturam in cerebro contentum & confectum.

Sanguis in capite extravasatus.

3. Sanguis (f) in tali capitis loco præter naturam hærens, à quo faciliè ad nares vel palatum exitus patet: verum sanguine illo in capite adhuc existente aut è vase rupto aut alio modo læso exstillante, errhinis aut sternutatoriis ne utaris; foret enim ut exasperato inde malo, hæmorrhagia lethalis facili negotio sequeretur.

Aqua in capite contenta.

4. Aqua (g) itidem in capitis loco præter naturam hærens, transitusque inde ad nares palatumve si existiterit; alias nec errhinis nec ptarmicis illius aquæ ablatio & evacuatio tentanda; ut sæpissime fit in Hydrocephalo in quo *υδρο*, illud jam intra meninges, jam intra cerebri ventriculos, ut bis terve observavimus &c. continetur.

Humo-

(f) Duo quidem Auctor noster monet circa errhinorum utrum ad sanguinem in capite contentum evacuandum. Primum, ut sanguis jam è suis vasis fluxit, atque hæc ita coaluerint, ut sanguinem fundere amplius nequeant. Cujus rei adeo manifesta est ratio, ut ex ipsius textus lectione faciliè elucescat. Hinc errhina medicamenta non interdiciuntur, quibus nuper caput foeris percussam, licet sanguis per nares effluxisse visus sit. Alterum, ut in ea capitis parte sanguis reperitur, ex qua faciliè ad nares, vel palatum exitus patet. Quæ autem sint illa loca, à quibus itur ad nares, non docet. Palam autem est de partibus supra Calvariam positis non intellexisse, quam partes istæ eum naribus minime communicent. Ex internis vero partibus non omnes eum naribus communicant. Nam si sanguis supra crassam meningem trans suturam coronalem, vel supra cerebellum sit effusus, nequit propter ipsius meningis cranio adhesionem, & loci declivitatem anterioris versus nares deferri. Si vero inter meninges supra cerebrum sit effusus, facilius in nares, quam in quamcumque aliam partem poterit delabi. Denique si ex vasculis plexus Retiformis effluat, vel ex arteriis Choroidæ in anteriores cerebri ventriculos effundatur, nemini in Anatonicis versato dubium esse arbitror, quin propter locorum viciniam & communicationem possit in cavitatem ariam exire.

(g) Inter Hydroptis species ea à Practicis recensetur, quæ à parte, quam occupat, Græcis *υδροκεφαλον*, Latinis capitis Hydroptis dicitur. Non unius vero generis est, tum materis, eam partis, cui inhaeret, ratione. Modo enim inter cutem & pericranium, modo inter hoc & cranium, modo sub cranio supra crassam meningem, modo inter ipsas meninges, modo inter proximiores meninges & cerebri corti-

cem, modo veto in ipsius cerebri ventriculis serosus humor coærvatur. Atque hic modo limpidus instat aqua, modo lutosus & sæculentus, modo cruentus instat carniùm locum conspicitur. Sæpissime vero aqua intra cranium congeruntur, ubi in tantam pierumque assurgunt molem, ut non solum cranium laesus fieri, sed etiam ipsius futuræ diduci necesse sit. Neque reticendum, quod ex aquis conclusis cranii substantia adeo mollescat, ut digitorum vestigia, quæ imprimuntur, faciliè excipiat, ac servet. Recens autem natos præcipue manet hoc fatum, ut propterea inter Infantium morbos ab Auditoribus recensatur. Nam quum eorum cerebrum sit admodum molle, & crassa meningis ad expulsionem nitens idonea, quumque prono pierumque capite & incliuato, nunquam plane demisso, præsertim circa tempus partus, in utero reperiantur; restagnat eo situ humor in cerebro, & lentore concipit, hinc percolationi per glandulam pituitariam, & per os cribiforme minus aptus redditur, infarctis viis, quibus itur ad ea loca: proinde in cerebri ventriculis congeritur & accumulatur, donec caput in immensum excrescat, tandemque aquis obruatur. Præterea dum eluctatur Infans ad exitum jam paratus per Uteri claustra, vel dum ejus caput inter partendum ab Obstetricæ incautè comprimitur, ut rectè notat Daniel Sennertus, ex ista coarctatione fibrillæ cerebri non possunt non violari, nec mirum si humorem nimium admittant in cerebri ventriculos exsudantem, minuique proportionatum, quam ut recensitorum filtrorum porosus trajiciat. Neque vero paulo rari majoribus, quibus nempe exterior capitis cortex, & membrana integra non multum obralluerint, ut proinde humiditate scatentia faciliè dilatari ac diduci possint, morbus hic pepercit, que modum exempla præstant apud Petrum Forestum.

Humores Errhina Sternutatoriave vetantes sunt .

1. Pituita admodum tenax & viscida , quia non nisi magna vi , summo conatu , frequentive sternutatoriorum & quidem fortiorum iteratione , inciditur forasque educitur : quare merito *σκαρμυνα* , nisi prius sit incisa , præparata , & liquida reddita tenax illa pituita (ut loquitur Hippocrates) damnantur & rejiciuntur. Nam vehementi illa cerebri totiusque corporis concussionem non nisi catarrhi graves & multifarie , visus hebetudines , molestæ ac incurabiles hæmorrhagiæ excitarentur ; ut varix multæque historix in observationibus & annotationibus medicis testantur. Novimus mulierem triginta nondum annorum , errhinorum vehementium maleficio in tantam visus imbecillitatem incidisse , ut non nisi perspicilli beneficio suere aut acu pingre posset : cæcam vero factam vide sis in sequentibus .

Pituita
summe tenax
errhina
vetat .

2. Pus in capite nondum absolutè confectum atque concoctum, vel immaturum , ut loquuntur Chirurghi: quid enim vi illa, tunc temporis efficitur, nisi ut inflammationes, fluxiones, doloresque augeantur. Hæc quoque de pure præter naturam in loco, ex quo nullus exitus ad nares palatumve datur, contenta, dicta sunt .

Pus immaturum
in capite
contentum .

3. Sanguis , adhuc è vase venoso , arterioso , aliove modo adhuc in capite aut locis vicinis extillans ; ut modo fusius probatum .

Sanguis
extillans .

4. Aqua seu lymphæ imprimis si ex vasis lymphaticis ruptis adhuc extillarit , indiesque ita adaugeatur illud *ὕδωρ* , ut tandem Hydrocephalus exoritur ; quorum ratio in superioribus jam data .

Aqua extillans .

Mor-

rum , Carolus Plinsonem, aliosque . Unde ratio peti potest , cur infantibus Hydrocephalus affectis ad ultimum usque vitæ stadium sensus nunquam defecerint . In Adultioribus vero quia cranium & superstrata integumenta firma adeo sunt , ut cadere nesciant , dum cerebrum copioso sero involvitur , perinde comprimitur, ut spirituum semitas intercludat ; ac proinde non Hydrocephalus, sed Apoplexia, Lethargus, Paralysis vel simile malum contingit . Hinc sane mirum est , quod refert Hildanus cent. 3. obser. 19. , Juvenem nempe decem & octo annorum Hydrocephalo laborasse . Huic morbo curando varia à Præcticis proponuntur , ea sel-

licet , quæ superfluas aquas ex capite aliorum ducunt , exsiccant , & extra corpus expellunt , quæ quidem ab eorum scriptis peti poterunt . Licet vero errhina medicamenta à clarissimo Auctore hic commendata capiti à superfluis aquis exonerando videantur accommodata , dummodo illæ intra cranium sint conclusæ ; at tamen ea Infantibus tuto adhiberi non possunt , quia eorum mollia cerebra nimis fortiter concuterentur , unde epilepsis , & convulsivi motus facile oriri possent . Atque hinc factum ut Auctor noster , nunquam aut nonnisi maxima urgente necessitate ejusmodi medicamenta Infantibus admovenda esse inferius moneret .

(h) Ex-

**Morbi in quibus Errhina Sternutatoriave
in usum revocanda veniunt, sunt.**

In epilepsia
conveniunt
errhina &c.

Ratio,
quare.

In apople-
xia.

1. Epilepsia extra paroxysmum & in paroxysmo (h) quia errhinorum sternutatoriorumve energiâ & beneficio viscidî ac mucosi humores inciduntur, illorumq; acrimoniâ & titillatione nervi odoratorii, processus mammillares, cerebrumque ad expulsiorem peccantium humorum in capite contentorum irritantur, per nares expelluntur, ægrique nonnunquam gravi ab illo paroxysmo, liberiorè spirituum animalium in nervos vel nervorum tubulos influxu excitato, liberantur: vide sis apud Paræum Chirurg. lib. 28. cap. 35. Wecherum lib. 1. antidot. general. cap. 18.

2. Apoplexia, quia errhinorum ptarmicorumque beneficio pituita viscida, mucus ille tenax, lymphaque crassior stagnans, (qualem quoque Columbus in dissectione cadaveris apoplexiâ extincti in cerebro non semel reperit, ut idem testatur lib. 15. suæ Anatomix: Crassumque viscosum humorem circa plexum choroidem in cerebro apoplexiâ cuiusdam extincti, reperit Fernelius lib. 2. cap. 15. de abditis causis) inciditur, attenuatur, ac per oculos vel potius glandulas lachrymales, nares, os &c. expurgatur, & excernitur viscida illa pituita lymphaque crassior stagnans; sicque majori copiâ spiritus animales generabuntur, faciliusque per tubulos nervorum in partes sensibus motuique dicatas fluent, ægrique hac ratione à gravissimo hoc morbo subinde liberabuntur: nulla enim remedia magis tales ægrotantes excitant quam acria illa & mordacia *πταγμια* nervis odoratoriis processibusque mammillaribus applicata & adhibita. Curatas quoque apoplexias ast. leves passim in

Me-

(h) Errhina medicamenta in epilepsia paroxysmo adeo suspecta visa sunt Errmullero, ut in leviori malo, atque in ejus declinatione usurpanda tantum esse voluerit. Alt. enim, quum sternutatio, quæ ab his fieri solet, in convulsione particulari thoracis consistat; idcirco merus est, ne convulsio epileptica magis concitetur. Id quoque movit Præclarissimus Wedelius, qui quum pluries vidisset, sternutationes adeo immanes epilepticis insultus antegredi, ut calidi lactis applicatione eas mitigare necessum fuerit, errhina paulo validiora in epileptici insultus principio interdixit. (Hujusmodi itaque medicamenta in paroxysmi dimittat declinatione epilepticis præscribemus, naturam in hoc imitantes, quæ, ut subjungit laudatus Wedelius, circa morbi finem sternutationem sponte sua movere solet, ut materia morbifica reliquata à cerebro excutiat. Id autem non impedit, quin epilepticis errhina illa admoveamus, quæ licet summa vi penetranti polleant, nervos tamen narium non adeo per-

cellunt, ut sternutatio sequi facile possit: vultu præ primis est spiritus salis armoniaci, quî epilepticis excitandis maxime convenit. Extra vero paroxysmum licet à Willisio sternutatoria remedia singulis maruinis horis summo pere celebrentur; atramen non sunt adeo tuta, ut ex illis in paroxysmum nequeat patiens relabi. Quod ex Schenkii observationibus satis constare arbitror, qui ex frequenti Ptarmicorum usu pro gravi auditu curando homines epilepticos redditos fuisse refert. Cæterum dum hic sit noster Auctor, ab errhinis medicamentis viscidos ac mucosos humores per nares prælici, nonnim credatis, eam fuisse ipsius sententiam, ut putaret, epilepsiam à pituitoso humore cerebri ventriculos opplere nasci. Nam in animadversionibus ad Barbette Praxim irritationem nervis illatam pro epilepsia causa recognoscit. Quæ profecto opinio congruentior semper mihi visa est, licet Willisianam hypothesein prorsus rejicere non auiam.

Medicorum scriptis, historiis & observationibus inventis, sternutationis, salivationisque beneficio, cujus rei exemplum in notis & observationibus nostris in Praxin Barbettianam lib. 1. cap. 2. p. 20. & 29. dedimus. Nota, medicamenta singula, clysteres nempe, suppositoria, ptarmica, sive sint aliave, quæ in apoplecticis, epilepticis, lethargicis &c. adhibentur, necessarîo duplo triploque, quam quidem in aliis morbis non soporiferis, potentiora esse debere, alias nil emolumenti patienti. Dicta sequens casus comprobat:

In apoplexia medicamenta duplo triploque acriora, & quare.

Mulier quadraginta annos nata, pituitosa, fructibus horariis plus solito dedita, alvo adstrictiore, animi subindè mœrore, præcordiorum anxietate, oculorum nonnunquam hebetudine, ac capitis dolore gravativo, imprimis tempore autumnali & hiberno afflicta, subito in omnium artuum, vel potius totius corporis quasi graveditnem, dein torporem incidit, cum quadam somnolentia: ex pergefacta de omnium partium gravitate, motus quadam impotentia, & capitis dolore gravativo conquerebatur; accersitus lethargum, apoplexiam, coma somnolentum, vel simile malum verèbat, quare statim sequentem præscripsi haustulum purgantem.

Mulier Instante apoplexia vel lethargo curata.

℞. *Elect. hydragog. Syk. ʒvj. Resin. jalapp. gr. v. Tartar. vitriol. lat. ʒij. Ol. rorismar. gutt. iij. Spirit. salis armon. gutt. xx. Aqu. rorismar. q. s.* Pro haustu ..

Haustrus purgans cephalicus ..

Quo assumpto bene purgata est, verum parvo cum levamine: quare sequentem mixturam cochleatim usurpandam dedi & quidem cum successu ..

℞. *Aq. majoran. nobil. Rorismar. Card. bened. ana ʒij. Antiepileptic. Amstel. Apoplest. ana ʒvj. Antim. diaphoretic. ʒss. Sal. volat. oleos gutt. xl. Ruta gr. xij. Ol. puleg. Rorismar. ana gutt. v. Syr. sacchar. ʒvj. MS.*

Mixtura cephalica ..

Qua usurpatâ semper bene sudavit, & melius quo ad partes externas sese habuit, remanente dolore capitis gravativo: ea de causa temporibus, nuchæ, naribus spiritum florum rorismarini adhibendum imponendumve jussi, purgante subindè iterato: attamen ex voto omnia quia non succedebant, latentem in herba anguem suspicabar. Quare sternutatorium (pulverem p. 10 ex radicibus hellebori pyrethri &c: loco ambræ, mercurii sublimati dulcis ʒss. addito descriptum) bis in die naribus attrahendum dedi, cujus ope magnam & incredibilem per oculos, nares, ac os limpidi quidem sed tenacis humoris quantitatem sternutando, imo quasi salivando excrevit, tanto cum levamine, ut jam curata vidèretur. Verum relicto pulvere sternutatorio de die in diem accrevit iterum dicta mala; quare aliquamdiu in præscriptorum remediorum usurpatione continuandum utile & proficuum judicabam, & brevi post quo-

quoque curata fuit, manetque mutata nempe diæta & de sequenti vino medicato purgante ad quatuor uncias singulis septimanis semel usurpando, corpusque movendo & ambulando.

Vinum medicatum purgans cephalicum.

24. Rad. Zedoar. Galangana ʒss. Jalapp. gummos. ʒvj. Fol. majoran. nobil. Salvia. Rosmarin. ana m. ʒ. Senn. mundat. ʒvj. Summit. lavendula. Flor. stæchad. arabic. ana p. ij. Turbit. gummos. ʒv. Tartar. rhenan. ʒiʒ. Sem. fœnic. dulc. ʒiij. Concis. & contus. D. pro vino medicato. Sex pintis vini infundendo.

In affectibus soporosis.

3. Affectus soporosi omnes, ut lethargus, carus, coma somnolentum &c., quia acria illa, suâ acredine, irritatione, & vellicatione quam maxime excitant, pituitamque viscidam, non raro morborum dictorum causam, incidunt & foras proliciunt.

In Κεφαλαλγία, Κεφαλαία, & Ημικρανία.

Dolor capitis gravativus, unde.

Unde corrodens.

4. Κεφαλαγία, Κεφαλαία, & Ημικρανία, imprimis si gravativi aliquousque sint dolores, qui ortum ducunt partim ex pituita viscida copiosa hinc inde in capite coagulata, unde gravativi; partim à lymphâ propter stagnationem, particulasque frigidâs, quæ caput sudore præsertim diffuens, intraverant, acriore redditâ, quæ partes membranaceas corrodens dolorum causa existit: pituitosi illi & acres humores faciliè errhinorum beneficio inciduntur, temperantur, & eliciuntur, sicque ægri citò jucundeque curantur. Quod Circumforaneis apprime notum, qui uno alterove ptarmico errhinove plus talibus in morbis aliquando præstant, quam viginti aliis remediis Medici effecerint antea.

In tremore & convulsione cynicâ.

5. Tremor & convulsio & quidem cynica s. canina, quia pituitosa & acria nervos irritantia tremorem convulsionemque non raro efficiunt, ut superius jam probatum satis, incisa & temperata ad expulsionem instigant dicta errhina.

In capitis gravedine.

6. Capitis gravedo, ob dictam in superioribus rationem.

In ozæna & odoratu lefo.

7. Ozæna, narium à pituita viscida obstructio, odoratusque ab humore crasso læsus, teste Fuchsi lib. de compos. medicament. cap. 25. & Wecheri lib. 1. Antidot. genetal. cap. 18. nec non Paræo in Chirurg. lib. 28. cap. 35.

In oculorum hebetudine.

8. Oculorum hebetudo, imprimis si ab halitibus, flatibus, humoribusve pituitosis viscidis ortum traxerit, & adhuc dum fovetur augeaturque malum: ast aliis remediis tentanda potius curatio, antequam ad errhina & imprimis sternutatoria deveniatur. Novimus Matronam quandam jam cæcâ, quæ primo non nisi oculorum hebetudine levi affligebatur, jussu vero & mandato Medici cujusdam ipsi familiaris, sternutatoriis vehementibus bis terve in hebdomade mane utebatur; unde malum indies ita fuit auctum, ut cæca procul dubio sit mansura.

Vir quadraginta octo circiter annorum doctus, pius, studiis noctu

noctu dieque fere incumbens mense Augusto subito capitis quadam gravitate aut levi affectus est ; qua de causa bis terve & quidem intra horam levi sternutatorio usus fuit , non tantum absque levamine, verum intra biduum triduumve nec legere nec accuratè videre potuit . Domestici ipsum aspectum glaucum esse observabant, statimque monebant; quare summo mœrore affectus studiis jam valedicendum putavit , ac brevi de virium languore, debilitate &c. conquestus est . Medicus vocatus & debilitatem observans, conditum cardiacum cephalicum præscripsit ex conserva melissæ majoranæ nobilis , anthos, syrupo betonicæ , ambrâ griseâ &c. & quidem solatium inde sensit : sequenti die, viribus jam majoribus, vena ipsi secata fuit cum levamine . Rem intime examinans obstructionem esse muscoli oculum dextrum versus tempora flectentis suspicabar, quare sequentes cucuphas , pilulas cephalicas & decoctum diaphoreticum præscripsi .

Vir post
sternutator-
ium glau-
cus.

Conditum
Cephalic-
cum .

℞. *Fol. majoranæ nobilis. Rorismarini. Salviæ ana m.℞. Flor. anthos. Lavendulæ ana p.j. Caryophyllor. ʒi℞.*

Cucupha
Cephalicæ.

Contus. & concis. D. pro duabus cucuphis , externè irrorandis spiritu rorismarini . Tempora subinde illinenda & fovenda spiritu s. aquâ Reginæ Hungariæ mandavi .

℞. *Maß. pilul. aurear. Cochiar. ana ʒ℞. Resin. jalapp. Tartar. vitriolat. ana ʒj. Ol. rorismar. still. gatt. iiij. MS. F. pilulæ no. xxviiij. deaurandæ . De quibus alternis diebus quinque assumpsit.*

Pilulæ Ce-
phalicæ.

℞. *Rasur. lign. guajac. ʒij. Sassafras ʒiij. Rad. fals. parill. ʒij. Angelicæ ʒvij. Concisa infundantur per noctem , mane add.*

Decoctum
Cephalic-
cum dia-
phoreticum

Fol. majoran. nobil. Rorismarini. Salviæ ana M.j. Flor. laven. dul. Anthos ana p.ij. Coq. vasis optime clausis in f. q. aq. puræ per tres quatuorve horas , in colatur. pint. i℞. dissolv.

Spir. s. aquæ Reginæ Hungariæ ʒi℞. Sal. volatilis oleos. ʒi℞. Syr. anthos q. s. MS. detur in phiala subere clausa .

Hujus mane jejunus ad uncias quatuor calidè assumpsit, bene tectus optimè sudavit summo cum levamine ; tum ingens vesicatorium post aurem dextram fuit applicatum , ac ne coiret aperta cutis aliquamdiu impeditum , quorum omnium beneficio brevi fuit curatus .

Vesicator-
ium post
aurem .

Plures ejusmodi referrem casus , sed brevitati quia studeo , hunc tantum addidi , monendo , ne facillè sternutatoria oculorum debilitate &c. laborantibus adhibeantur ; felices enim aliorum periculo qui cauti .

9. Aurium tinnitus auditusque difficultas (i) causas, ex quibus

In aurium
tinnitu &c.

C

(i) Ut aurium tinnitus excitetur , motus imprimi debet vel tympano , vel nervo auditorio,

bus aurium tinnitus &c. generantur, si consideret Lector studiosus, facile ex superioribus rationem inveniet, quare dicta remedia à Practicis tali in casu sint præscripta, effectumque felicem à præscriptis caputpurgiis habuerint Medici; Forestus lib. xii. observat. Medicar. schol. 10. idem quoque posteritati scriptum reliquit, maxime ad tinnitus aurium curandos sternutamenta conferre.

In singulto.

10. Singultus (nempe à repletionem si factus, ut annotavit & putavit M. Sebiz us) teste SENE aphor. xiiij. sect. vj. & C. Celso lib. 2. cap. viij. p. 69. nec non Amato Lusitano centur. v. curat. 34. Singultus quomodo & à qua causa generetur (k) vide sis apud clarissimum & expertissimum virum D. Fr. de le Boë Sylvium, Praxeos suæ lib. j. cap. xxiiij. p. 130.

In partu difficili, foetu mortuo & secundum recensitis

11. Partus difficilis, foetus mortuus, secundinae, ut Hippocrates testatur aphor. XLIX. sect. v. ad secundas, inquiring, deturbandas, sternutatorio immisso, nares & os comprimito; quare etiam aphor. xxxv. ejusdem sectionis difficulter parienti sternutamenta-

men-

rio, vel esus sarculis, qui per internas earum cavitates profeminantur. Motus autem tympani imprimatur, dum sanguis in ipsius arteriis validius pulsatur: quod heri putandum est, vel dum illa pungentibus particulis conerantur, vel dum viscidioribus substantiis obstruuntur, vel dum vicino abscessu, aut congesta catarrhi materia comprimentur. Vapores quoque omni momento surgentes, & per tympani poros egredi prohibiti, non modo illud, sed aërem in cavitate auris contentum agitant. Nervus vero auditorius concutitur ab irregulari spiritu motu: hinc epilepsiam insultum aurium tinnitus præcedere solet, atque vertigine correptis aures tinnire sentiuntur. Gravis vero auditus fit, vel dum meatus auditorius ceruminæ aggesto, aut turgentibus glandulis obturatur; vel dum tympani membrana crassior, aut humidior reddita fuerit, ut proinde ab externi aeris vibrationibus plane immobilis fit; vel dum nervus auditorius obstruatur, aut compressus solito lentus movetur. Hisce igitur affectibus sternutatoria utilia aliquando esse judicamus, tum quia caput concutiendo obstructions ab aurium tubulis excutiant; tum quia sanguinis sordes uberius per nares proluciant, ut propterea sanguis purior ac defaecior ad aures deferatur.

(k) Singultum à convulsivo diaphragmatis motu per intervalla breviter recurrente fieri putavit Doctissimus Sylvius. Quum enim inter singultuendum aer celerius, magno cum impetu, & incondito sonitu in pulmones irruat; id non alia esse causa, quam ex violenta diaphragmatis systole, & subitanea pectoris dilatatione repetendum est. Hinc veterum error detegitur, qui quamvis singultum convulsivum speciebus esse agnoverunt; actamen illum in-

ter stomachi affectus adnumerarunt. Hanc opinionem duplici argumento ingeniosè convellit Johan. nec Mayow in tractatu de respiratione. I. etenim ex ventriculi convulsione aer à pulmonibus expelli deberet, quum nihilominus in singulto velocius in illos irruat. II. Ventriculo convulso ejusdem regio introrsam contrahitur, prout in vomitu experi mur: in singultu autem abdomen extorsum propellitur, quod à septi transversæ contractione pendere putandum est. Ad hæc, quum omni tempore pro lubitu nostro singulti re possimus, id sane demonstrat, singultum non esse ventriculi actionem, in quo nullus est motus voluntarius, sed potius diaphragmatis, cujus motus nostræ voluntatis imperio non nihil subjacet. Licet autem singultus non sit propriè ventriculi affectus; actamen frequentius ex stomacho sive sinistro ejus orificio irritato, quod cum septo transversæ connectitur, ortum trahit. Si itaque ex ventriculi consensu singultus fiat, elegans sane est ipsius medicina superveniens sternutatio, quum ex vehementi pectoris, & abdominis concussione molestus humor à stomachi tunicis excutitur. Hinc præclarus apud Platonem locus in Symposio, ubi quum Aristophanes singultuendo rumperetur, tria singultus remedia proposuit Medicus Eryximachus: nempe I. ut respirationem dñi supprimeret; II. ut fauces aqua collueret; III. ut vellicatis naribus sternutamentum sibi concitaret; quumque Aristophanes nec spiritus cohibitione, nec faucium abluitione levaretur, motu sternutatione, à singulto illico expeditus est. At vero si singultus ex hepatis phlegmone, aut gravioribus capitis vulneribus oritur, sternutatio non est provocanda, quum ab illa malum magis exacerbaretur.

(1) Sur-

mentum superveniens bonum judicat : quod quoque C.C. elsus lib. 2. cap. viii. p. 69. contestatur : Cum enim acria, mordacia, & vellitancia sint *vespina*, nervos odoratorios &c. irritant, ac ut ita dicam mordent, atque ad expulsionem eorum, quæ molesta sunt, instigant; sicque factâ vehementi medii imique ventris concussione antequam sternutatio producat, fit, ut partus difficilis, fœtusve mortuus in utero existens, vel secundinæ tenaciter illi annexæ exturbentur. Quare SENEX monet tum temporis nares & os comprimendum, ut nempe majori vehementiorique vi medii imique ventris concussio, sicque in utero conclusorum exturbatio fieri posset. Vehementem illam medii imique ventris imo totius corporis concussionem præcedere sternutationi, nemo, uti opinor, inficias ibit, qui sternutaverit sternutantove alios viderit unquam. Ast

Ratio quæ-
re conve-
niat.

NOTA, non præscribenda talibus in casibus vehementiora illa remedia, ut propriè dicta *vespina* sunt, nisi præmissis & iteratis illis, quæ minori cum vehementia & periculo, naturæque plane ab opere jam desistente, educant fœtum secundinæve relictas.

Vehemen-
tiora tamen
call in casu
non præ-
scribenda.

12. Suffocatio hypocondriaca à flatibus (1) halitibus, vaporibusque visciditate, aciditate, austeritateve peccantibus ortum primario quod ducat, est in confesso, ut fufius probatum in notis nostris circa Praxin P. Barbette cap. 1 x. lib. 1 v. p. 2 16. & sequ. Caputpurgia enim & sternutatoria flatuum, vaporum, halituumque eruptionem depressoemve accelerant, modo jam sæpius dicto atque probato; sicque liberantur hysterice à suffocatione illis tam molesta. Quare etiam Hippocrates dixit, mulieri hysterice sternutamentum si superveniat, bonum, aphor. xxxv. sect. v. Ex flatibus, vaporibus, halitibusque exoriri suffocationes hypochondriacas non tantum in confesso est, sed etiam viros nonnunquam iisdem affectos vidimus: ea de causa sequentem historiam addo.

In suffoca-
tione hypo-
chondriacæ

Viri suffo-
catione
pochondri-
cæ obnoxia

C 2

Vir

(1) Suffocationem hypochondriacam, quæ audiant, faucium contractio, pectoris angustia, motus globi aliquid per medium immuni- que ventrem oberrantis, hæc non quidem Sylvii vapores, sed immanes convulsiones in partibus thoracis, & abdominis nobis indicant. Neque ex viridum, ac biliosorum humorum per alvum, aut per os rejectione in hoc morbo facta suam sententiam confirmare poterit Sylvius, quum ex inordinato spirituum motu humorum crasis illico turbetur, atque partium eorum secretioni destinatarum mechanica textura alteretur; nil mirum itaque si humores præternaturali colore infecti excernantur. Quod quidem clarissimè vincit ægritudo illa, qua corripuntur Navigantes in fluctuanti & irrequieto mari, quæ à spirituum animalium agitatione orta, colluviem humoris plane her- bacei ex Hominum vel sanissimorum ventricu- lo educit.

stia, motus globi aliquid per medium immuni- que ventrem oberrantis, hæc non quidem Sylvii vapores, sed immanes convulsiones in partibus thoracis, & abdominis nobis indicant. Neque ex viridum, ac biliosorum humorum per alvum, aut per os rejectione in hoc morbo facta suam sententiam confirmare poterit Sylvius, quum ex inordinato spirituum motu humorum crasis illico turbetur, atque partium eorum secretioni destinatarum mechanica textura alteretur; nil mirum itaque si humores præternaturali colore infecti excernantur. Quod quidem clarissimè vincit ægritudo illa, qua corripuntur Navigantes in fluctuanti & irrequieto mari, quæ à spirituum animalium agitatione orta, colluviem humoris plane her- bacei ex Hominum vel sanissimorum ventricu- lo educit.

Vir faucium
constrictione
laborans.

Vir triginta circiter annos natus, macer, melancholicus, acidis addictus, fructibus horariis mediâ æstate nimis avidè assumptis, incidit primo in præcordiorum anxietatem & subinde dolorem ventris contorquentem, alvi adstrictionem, capitis dolorem gravativum, imò vomitum pituitosorum & nonnunquam simul subacidorum, tandem faucium quasi constrictionem & suffocationem gravissimam, ita ut vix respirare posset, & jam jam suffocari videretur: quare vocatus statim sequens clyisma præscripsi.

Enema
purgans.

℞. *Decoct. emollient. & Carminat.* ℥viiij. *Electuar. diacatbol.* ℥ij. *Sal. volat. oleos.* ℥ss. *Gemma* ℥ij. MS. F. Clyster pro viro.

Quo injecto bis terve alvum deposuit cum levamine, interim singulis horis cochleare unum alterumve de sequenti mixtura assumpsit.

Mixtura
ætas dica-
tens.

℞. *Aq. menth. Meliss. Fenic. ana* ℥j. *Spir. Carmin. Sylv. Cortic. citri recentior. ana* ℥iiij. *Sal. volat. oleos. gutt.* xxv. *Ol. macis stillat. gutt.* ij. *Syrup. è baccis sambuc.* ℥v. MS.

Verum parvum aut nullum levamen inde sensit. Uxor subinde ipsi cerasum conditum, vinum rhenanum & ejusmodi acida vel subacida dederat, quo malum ita adauxit, ut jam jam suffocatus videretur. Reversus suffocationis hypochondriacæ signa omnia observans, hujusque causam rogando &c. indagans, dicta mihi retulere: quare mox castorium, rutam cum assa fetida pro odoratu, & spiritum salis armoniaci naribus admovendum, sequentem mixturam ac pulverem præscripsi.

Castorium,
assa fetida,
spiritus sa-
lis armonia-
ci, pro odo-
ratu.

Mixtura
in suffoca-
tione hypo-
chondriaca.

℞. *Aq. puleg.* ℥iiij. *Majoran. nobil.* ℥jss. *Antibysteric. nostræ in capite de apoplegmatisms describend.* ℥j. *Tinctur. castor.* ℥jss. *Spirit. salis armoniac. gutt.* xv. *Olei succin. gutt.* ij. *Rob. sambuc.* ℥iiij. MS.

Pulvis in
dicta suffo-
catione.

℞. *Ocul. cancr.* ℥ss. *Succin. præpar. Castor. optim. ana* ℥j. *Ol. puleg. still. gutt.* ij. MS. F. Pulvis, in quatuor doses dividendus.

Singulis horæ quadrantibus cochleare unum, & ter quotidie dosin pulveris assumpsit tali cum successu, ut brevi ad sanitatem veniret curatio: imò castorio ruta & assa fetida naribus admotis, mox levamen sensit se testabatur. Post annum circiter eodem morbo afflictus brevi ultima methodo fuit restitutus, quare continuo collo Castorium & assam fetidam adhuc gerit, & liber manet à dictis symptomatibus.

In tonsillis
Inflamma-
tis.

13. Errhina in tonsillarum inflammationibus apprimè convenire, ubi jam constitit rheuma, docuit Joubertus de thoracis affectibus cap. 2.

In odontal-
gia.

14. Conveniunt quoque in odontalgia, quod Empyricis Circumforaneisque apprimè notum, qui unica errhinorum sternutatoriorumve exhibitione plus subinde efficiunt, quam ullis aliis

aliis remediis , sæpius etsi iteratis .

15. In morbis lethalibus (^m) imo maxime lethalibus sternutationes prodesse dixit Hippocrates prænot. xiii. ii. imprimis si spontaneæ observentur . In morbis
lethalibus.

Morbi Errhina Sternutatoriave vetantes sunt .

1. Oculorum læsiones scilicet inflammatio , visus imbecillitas, suffusio &c. oculis enim labefactatis pax sit ab errhinis & sternutatoriis , nam periculum cæcitatatis immineret , ut videre est in præcedentibus. Humores enim vi medicamenti agitati fluxilesque quodammodo redditi ex parte saltem aliqua ad oculos jam imbecilles deturbarentur, malumque quam maxime auferetur, nec non humores arctius in oculis compingerentur . Cerebrum namque nimis ~~concutitur~~ concutere Scholzius Epist. Medicin.8. dixit ; exemplumque illud triste statim à nobis productum abunde testatur . Idem docuere sequentes Practici, ut Joubertus lib.de affectib. capitis cap. 1 x. Hollerius de morbis internis lib j. Schol.2. Trincavellus lib.j. consil. 61. 62. & 66. Sennertus lib.j. part.j. cap.v. Præxeos. Heurnius lib.de morbis cap.9. &c. inspicatur quoque historia cujusdam ex sternutatione cæci apud G. F. Hildanum Cent.j. observ. 24. Noctent in
oculorum
laesionibus.

2. Vertigo , vertiginique obnoxii, nimium enim , ut statim ex Scholzio allatum , cerebrum concutiunt , spiritusque animales magis magisque in gyrum acti (ⁿ) halitus, vapores, statufve plures In vertigine
vel eadem obnoxiiis .

ad

(m) In morbis maxime lethalibus sternutationem sponte supervenientem non leve solatium esse tradidit Magnus Hippocrates : excipit vero eas affectiones, quæ in pulmonibus sedem suam habent . Hæc sunt ipsius verba loco à clarissimo Auctore allegato . *Sternutationes in omnibus circa pulmonem morbis & antecessisse , & succedere malum est . At in aliis morbis lethalissimis sternutationes profunt .* Quæ profecto verba repetit in lib. Coac. prænot. , ubi observat Ludovicus Duretus in commentaria expositione, Idcirco sternutamentum pulmonum morbis noxium esse , quia concussione fortissima sternutationis lacerantur pulmones , & inflammantur , unde nova trahendi , & absorbendi occasio . Recenset deinde idem Duretus morbos, in quibus sternutamenta commendavit Hippocrates : Suntque Febres cum pefasmo, Apoplexia, Paralysis, Paraplegia, Epilepsia, Lethargus, Coma tum Vigil, cum Veterosum, Partus difficilis, & Puerperiorum suppressio .

(n) Vulgata illa vertiginem explicandi ratio per vapores sursum ascendentes , & spiritus in gyrum actos , semper mihi displicuit , quod nec hi vias habeant planas, per quas in cerebrum prorampant , neque hi in subtilissimis

cerebri canaliculis in gyrum verti facile possunt . Quo tamen admissio, aliud quidpiam requiri videtur , ut externa objecta circumgyratæ videantur . Naturæ etenim lege statutum est, ut tunc solum corpus in gyrum agi appareat, dum ejus radii successivè in variis retinæ fibris suam imaginem insculpunt . Quare nobis ea manet animo sententia , vertiginem fieri, dum ex tumultuatio spirituum motu , quam proximam hujus morbi causam arbitramur, vel retinæ fibræ subinde dimoventur, ut nunc una nunc altera radios ab externis objectis advenientes excipiat ; vel humores in oculi cavo contenti ita agitantur , ut fere sicuti aqua in vase circumferantur , & pertranseunt radios pari modo commoveant . Idcirco non absque ratione monitum ab Auctore nostro puro , errhina medicamenta vertiginosis non convenire, quoniam à forti, quam naribus inferunt, irritatione spiritus vehementius commoti facile epilepsia paroxysmum inducerent . Quod quidem exemplis Schenkii confirmavit , qui plures Scotomia laborantes ex usu sternutatoriorum epilepticos redditos fuisse memorie prodidit .

ad cerebrum hac agitatione totiusque corporis concussione ascendere faciunt, vide sis Sennertum loco mox citato.

**Narium
ulceribus.**

3. Narium ulcera, ut non raro in lue venerea contigit. Damnantur sternutatoria in narium ulceribus, quia à defluxu acri ut plurimum ortum trahunt, hacque ratione non nisi acris humoribus, unde ulcera illa excitata, acria remedia adderentur; sicque malum non curaretur, sed gravius è contra redderetur, ac in polypum ozænamque sic facile degeneraret.

**In narium
& c. hæmorrhagia.**

4. Narium, internarumque reliquarum partium hæmorrhagia, vasis enim nondum arcte consolidatis, sanguineve adhuc ex hisdem exstillante, merito damnantur ~~oxyrrhodina~~: ratio in superioribus, ubi de humoribus indicantibus egimus, tradita est. Libet historiam de hæmorrhagia narium gravissima, nullis internis externisque medicamentis cedente, narrare.

**Juvenis
gravissima
cephalalgia
laborans.**

Juvenis viginti quatuor annorum, carnosus, plethoricus, post varios corporis motus in cephalalgiam gravissimam & intolerabilem, ac de momento in momentum ita ingravescentem incidit, ut intra paucas horas delirio afficeretur: quare Medicus accersitus statim ipsi venam largiter secandam iussit, verum nullo cum levamine: quare clystma sequens præscripsit.

**Quare enema
purgans
præscriptum.**

℞. *Decoct. emollient.* ℥viiij. *Electuar. diacatbol.* ℥ij. *Sal. gemm. Prunell. ana.* ℥j. MS. F. Clyster.

**Abque
levamine.**

Quo injecto bis alvum deposuit & parum dormivit, est expergefactus, de eodem imo majori conquerebatur capitis dolore; quare fronti applicuere sequens oxyrrhodinum duplicatis linteis sæpius renovandum.

**Oxyrrhodi-
num.**

℞. *Aq. portulac. Semperviv. major. ana.* ℥iiij. *Lap. prunell.* ℥ss. *Sacchar. saturni.* ℥jss. *Opii aceto simplici dissolut.* ℥ij. MS.

Cujus beneficio levamen sensit, iterumque vena fuit secta, manente tamen cephalalgia; quare sequens decoctum usurpavit.

**Decoctum
purgans
tempera-
tum cepha-
licum.**

℞. *Rad. taraxic. Cichor. ana.* ℥j. *Fol. Bctonic. Acetos. Violar. ana.* m. j. *Rorismar. Majoran. nobil. ana.* m. ss. *Rhabarbar.* ℥iiij. *Tamarindor.* ℥jss. *Tartar. rbenan.* ℥jss. *Coq. s. a. ex feri lactis q. s.* Sub finem add. *Fol. sennæ sine stip.* ℥ss. In colatur. pint. jss. dissolv. *Syr. stachad. Cichor. cum rbeo ana.* ℥jss. MS.

Dieta.

De quo singulis vicibus uncias tres ter de die assumpsit, & alvum benè deposuit: potus ordinarius cerevisia tenuis in qua lapis prunellæ dissolutus, & subinde lac ebutyratum cum uvis corinthiacis & acetosa coctum, verum omnia frustraneo eventu. Septi-

**Hæmorrhagia critica
dolor sedatus.**

mo vero die subito in hæmorrhagiam gravissimam incidit, & omnis cephalalgia ipso momento evanuit, quare illa hæmorrhagia narium critica judicata fuit. Verum tanta copia sanguis illo ipso die effluxit,

xit, ut viribus pene omnibus jam prostratis, hæmorrhagiam quam citissime sistendam putaret Medicus, quippe qui mortem ex tanta hæmorrhagia cum virium jactura merito verebatur; ac ea de causa oxyrrhodinum jam memoratum iterandum & genitalibus applicandum jussit: verum incassum omnia, donec tandem cucurbitulas duas utrique parti abdominis circa medium muscutorum transversorum sine scarificatione applicuerit, & statim, imo eodem ipso momento hæmorrhagia fuit curata. De cucurbitulis quia jam mentionem feci, libet nonnulla de illarum figura, fabrica, magnitudine, applicatione, operatione &c. imo varias in doloribus intolerabilibus curationes subitaneas illarum beneficio in sequentibus addere.

Unde vñ
rium pro-
strato subitaneæ.

Cucurbitulis abdomini adhibitis curatus.

Parantur plerumque vel ex stanno vel vitro. Vulgares ex stanno paratæ sunt A. notatæ: ex vitro multifariæ sunt & B. C. D. E. signatæ, cum vel sine foramine in superiori parte, sine foramine cum scarificatione apponendæ. E, quæ major est, ne utquam in usum revocanda nisi cum foramine cera occludendo, ut si majori & subitanea vi vulgò attrahat, mox aciculâ vel acu per foramen cerâ occlusum aperiatur, ut eo minori ac minus subitanea vehementia partes humoresque subjacentes in cucurbitulam propellantur. Sed de hisce postea fusius.

Cucurbitularum figuram, magnitudinem &c.

Modo utendi.

A. A. Cucurbitulæ ex stanno vulgares.

TAB. I.
FIG. I.

B. C. D. E. Cucurbitulæ ex vitro conflatæ cum foramine, a. in superiore parte notatæ.

B. Cucurbitula in dolore punctorio in hac illave parte carnosâ cum vel sine scarificatione applicanda.

C. Eadem sed major, majorique osculo in dicto dolore adhibenda.

D. Cucurbitula parva sed lata in ophthalmia à nobis quondam cum successu, sed minima stamma, attamen levi cum scarificatione usurpata, de qua in sequentibus.

E. Vulgaris ex vitro, de quibus omnibus postea prolixius.

5. Angina pituitosa hisce in regionibus admodum familiaris, quia non nisi inflammatio, fluxio, tumor, dolor, & per consequens febris symptomatice sternutatoriis adhibitis augetur; imprimis ubi rheuma non constiterit, ut statim citatus Joubertus de affectibus thoracis cap. j. testatur.

In angina pituitosa.

6. Catarrhi, quia non nisi defluxiones plures ac majores excitarentur, maloque malum adderent: nam motis & commotis liquidioribusque redditis humoribus necessarîo catarrhi plures & graviores generabuntur. Quare quoque

In catarrhis.

7. In pulmonum morbis ne utquam laudantur, nec feliciter cum successu usurpantur sternutatoria, quod venerandus Senex

In pulmonum morbis.

Coac.

Quâ ratio-
ne ulcus
pulmonum
excitetur.

Coac. prænot. iii. §. 174. confirmat. Ut plurimum enim non nisi pleuritides, peripneumoniæ, catarrhique inprimis falsoacres inde excitabuntur, qua catarrhorum in pulmones depluentium a credi-
ne tussis primo generatur, dein ipsa capillaria pulmonum vasa con-
quassando & corrodendo aperiuntur, sicque extravasatus vehe-
mentique hac corporis concussione adhucdum ex apertis non-
dumque consolidatis vasis sanguis extillans & quodammodo jam
stagnans, novæque defluxioni acriori occurrens, acrior necessarîo
redditur, putrescit, sicque tandem pulmonum ulcus sternutato-
riorum maleficio producitur.

In arthri-
tide.

8. Arthritis ejusque species omnes. Sæpissime enim à catar-
rhis & quidem biliosis aut falso-acribus, ut ex dolore rodente &
partium dolore arthritico afflictarum inflammatione, rubore, &c.
patet, ortum ducit arthriticus dolor pedes manus aliasve partes
affligens: inprimis quoque arthritidis vaga scorbutica, omnesque
ac singuli ex catarrhis oriundi dolores.

Vir dolore
ischiatico
summo af-
flictus.

Vir quidam gravissimus & doctissimus dolore ischiatico into-
lerabili & diuturno afflictus, incedere pedesque movere amplius
non valens, plurimorum Medicorum ac Chirurgorum consilio
usus, omnibus internis externisque remediis (œrotis nempe, fo-
mentis, linimentis, etsi efficacissimis & perquam spirituosis, ano-
dynis doloremque sedantibus, balneis &c.) jam frustra adhibitis,
cauterio actuali digitorum minorem crasso ad os usque protuso,
(secundum dexterrimi & experti Chirurghi prædictionem) plane
& brevi fuit curatus. Operatio illa, nobis etsi intolerabilis, dura
ac crudelis videbatur, tam subito tamen dexterrima dicti Chirur-
gi manu peracta fuit, ut vix de dolore conquereretur æger, asse-
verans statim levamen sensisse: è vulnere quamdiu apertum esset
lympham viscidiorum acrem effluxisse quotidie observatum fuit,
& brevi omni dolore liberatus æger. Meritò ergo Hippocrates
aphor. vj. sect. viij. dixit, *quæcunque non sanant medicamenta, ea
ferrum sanat, quæ ferrum non sanat, ea ignis sanat, quæ ignis non
sanat, ea incurabilia judicatio*. Ne iisdem tamen doloribus corri-
peretur denuo dictus Vir, in crure fonticulum per annos aliquot
gestit: verum præ molestia & frequenti eo in loco dolore oclusus
fuit consensu Medici. Post duodecim vel quod excedebat annos,
æque magnis imo gravioribus fuit afflictus doloribus, qua de cau-
sa cauterium actuale statim instituendum & dicto more renovan-
dum putarunt Medici: at Chirurgus sæpius cucurbitulis dictis in
usum tali in casu revocatis, hisce tentamen instituendum propo-
suit, quod placuit Medicis. His igitur institutis, non tantum sta-
tim levamen sensit, sed brevi doloribus fuit liberatus, quinquiesque
de

Cauterio
actuali cu-
ratus.

Quæ incur-
abilia judi-
canda.

Fonticulum
gestavit.
Post duode-
cim annos
recidivam
passus.

de die instituebantur diætæ cucurbitulæ . Rem diætã ut clarius intelligat studiosus Lector , figuras sequentes inspiciat .

Cucurbitulis sanatur .

- a. Pãtiens dolore summo ischiatico affectus .
- b. Locus affectus .
- c. Cauterium digiti minorẽ crassum candens .
- d. Manus Chirurgi .
- e. Protrudens cauterium ad os usque .
- f. Vulnus, ex quo lymphã viscidã acris extillat .
- g. Ollã , in qua prunã candentes cum cauterio .

TAB. I.
FIG. II.

- 1. Cucurbitula .
- 2. Foramen cera obturatum .
- 3. Parva incensi lini quantitas .
- 4. Cucurbitula imposita .
- 5. Cutis & partes subjacentes subito & magna vi in cucurbitam protrusæ .
- 6. Foramen acu vel acicula quodammodo apertum, quia nimis subito partes subjacentes impelluntur , aut ægri ferre nequeunt, ibidemque relictum , ne aere ambiente per foramen impulso mox decideret cucurbita .
- 7. Foramen jam apertum, aciculã sublatã , statim detumescent partes diætæ , & decidunt cucurbitulæ .

TAB. I.
FIG. III.

Virginem Cæcam ter , ni fallor , cauterio actuali in capite adhibito & ad os usque protuso curatã , ocluso vero foramine recidivã passã vidimus apud dextrimum ac præmaturã à morte extinctum Virum Dominum Antonium Nuckium , Anatomiz Professorẽ : sed de hoc casu in sequentibus .

Virgo cæca cauterio in capite curata .

Miraberis sæpius benevole Lector effectus vesicatoriorum , cucurbitularum, ac cauteriorum in doloribus corporis intolerabilibus (imprimis in partibus carnosis) nullis medicamentis externis, nempe linimentis , fomentis , cataplasmatibus &c., internisque etfi opiatis cedentibus , adhibitorum : testes non tantum sunt Medici nonnulli & Chirurghi , verum & tot curati & doloribus hoc modo liberati ægri . Efficaci hac medicina imprimis jam gaudet dextrimus & multifaria experientia clarus Chirurgus Petrus Adriani Amstelodami Chirurgiam summa laude exercens, imo inaudita hætenus & incurabilia judicata, hoc modo brevi sanat . Plura de hisce cucurbitulis & cauteriis qui desiderat , legat doctissimum & elegantissimum tractatum Severini de efficaci medicina .

Cauteriarum vesicatoriorum & cucurbitularum effectus in doloribus omnibus frustra adhibitis .

Homines , quibus Sternutatoria nonnisi magna urgente necessitate præscribenda sunt.

τταρμικὰ
non facile
præscriben-
da pueris .

Epilepsia ex
ptarmicis
orta .

Gravidis .

Quare .

Menstruis
copiosis .

Tabe conse-
ctis .

Valde car-
nosus .
Quia hæmo-
proë inde
sequitur .

1. Pueri , Infantes , primò ob sternutatoriorum vim & vehementiam ; quare tenuia illa cerebra & cerebella nimis fortiter ptarmicis concutiuntur , ut Scholzius epist. Medic.viij. habet . Ex tali Infantium cerebrorum concussione quænam mala generari produci que possint , iudicent iudicio pollentes , quique praxin circa Infantes exercuere unquam : spasum enim , epilepsiam , motusque convulsivos epilepticos statim post ptarmicorum usum productos vidimus , illosque aut numquam aut maxima cum difficultate curatos observavimus . Secundò , quia tutius minori nempe cum periculo , jucundiusque Infantes hoc illove morbo symptomateve laborantes , ut è sequentibus patebit , curantur .

2. Gravidæ itidem ob sternutatoriorum impetum & violentiam ; faciliè enim inde abortus succederet (ut faciliè cuius concludere licet ex Hippocr. Aph.49. Sect.5. ubi ad secundas deturbandas sternutatorijum quoque præscribit) . Nam in sternutatio-
ne totum corpus ejusque partes omnes ac singulæ vehementer , ut supra probatum , concutiuntur ; non mirum ergo si fœtus cum secundis valida illa materni corporis & per consequens tenelli fœtus commotione exturbetur . Ut & quibus menstrua nimis profusè fluunt .

3. Tabæ qui conficiuntur vel jam confecti , imprimis si ex defluxione in medullam spinalem (°) (ut Magnus SENEX lib.de grandulis text.10.p.420.memoriæ reliquit) tabes illa sit producta : hac enim via nonnisi catarrhi plures imo nonnumquam graviores excitarentur , corpusque illorum jam arefcens , aridius adhuc , totumque exsuccum redderetur .

4. Valde carnosus , nil enim minus tolerare possunt carnosiori corpore onusti Homines , quam *τταρμικὰ* , quod vehementer illorum corpora hæc concutiuntur ; facilièque inde respiratio carnosiorum difficilior redditur , & hæmoptoë inde sequitur , quæ nisi
venæ

(°) Speciem hanc Tabis dorsalis , quam occultam & inconspiciam Hippocrates dixerat in lib.de locis in Homine , sic citato loco describit : *Alius morbus oritur ex defluxione capitis per venas in spinalem medullam , inde autem in osiferam impetum facit , quod medulla ipsa fluxionem producit , & in coxendicam acetabula seu juncturas deponit , & si tabem fecerit , Homo marcescit , & vivere non expedit . Statim enim scapula dolent ,* *amboque pedes , & crura consequuntur , & semper tandem pereunt multo tempore curati , atque sic deflorescit Homo , & moritur .* Hæc ille . De ea autem fusè egit Baldvinus Ronseus epist.32. sub nomine *λοφθωσις* , sive lumbaginis , quoniam Patientes in principio morbi de dolore lumborum conquerantur , deinde ut plurimum gibbi fieri solent . Clarior vero ipsius descriptio ex Willisio in cap.de Phthisi delumi poterit .

venæ sectione & opiatīs statim & subito curetur, incurabilem imo lethalem ipsam iudicato. Pluribus observationibus dicta comprobare possem, sed tantum rem verbo, non verbis aperio.

5. Plethorici, ob apoplexiæ, vertiginis, gravissimæ hæmorrhagiæ metum: videsis Paræum lib. 21. Chirurg. cap. 37. Plethoricis.

6. Aphthis laborantes, propter depluentium ex capite humorum acredinem, quæ non nisi nova produceret oris ulcuscula, unde dolores inexplicabiles exorirentur. Aphthis laborantibus.

7. Herniosi omnes; quia facilè herniæ, (ex situ naturali sive jam prolapsæ aut extuberantes sint adhuc, sive iterum jam reductæ ac nondum curatæ fuerint) dictorum remediorum violentia proficiuntur, premitur enim undique corpus partesque interiores omnes. Herniosis.

Sequentes casus dicta nostra confirmabunt. Ante biennium circiter nos accersivit gravida quædam, quadraginta præter propter annos nata, novem puerorum mater, herniâ umbilicali flatuosa instarque Infantis capitis jam protuberante laborans: inter causarum indagacionem retulit prægnans, semper gestationis tempore hac dicta hernia aut nunquam tanta nec tam gravi fuisse affectam, ac illius protuberantiam fascia, & ligatura satis superque semper inhibuisse. Verum cum ante septimanam unam alteramve ob odontalgiam intolerabilem ptarmicum, & quidem cum successu ter quaterve usurpasset, eodem illo die magis magisque protuberasse herniam, & vix aut ne vix quidem manu aut fasciis ipsam reducere potuisse. Magno igitur conamine, pituitam incidentibus flatibusque discutientibus prius exhibitis, in locum naturalem reduximus herniam, partique affectæ emplastrum ad orbis circiter magnitudinem ex sequenti massa imponi curavimus.

Gravida hernia umbilicali flatuosa laborans.

Ob odontalgiam ptarmicum usurpavit.

Hernia post flatum discutientibus usurpata reducitur. Emplastrum contra herniam.

℞. Colophon. ℥ijss. Therebinth. ℥ijss. Flor. balaustror. Sanguin. dracon. ana ℥ijss. Ol. carvi stillat. gutt. xij. Mastichin. q. f. MS. F. S. A. Magdaleon.

Quod continuò gestat, nec de umbilicalis herniæ protuberantia amplius conqueritur, etsi semel bisve postea prægnans fuerit, fœtumque gestarit. Cujus beneficio curata.

Alia itidem mulier umbilicali hernia flatuosa nunquam tamen ita protuberante afflictæ, nisi cum flatulenta multa comedisset, aut diu alvo adstricta fuisset vexata, imprimis vero si sæpius sternutavisset: quare sternutatione instante statim oculos confricabat & sternutationem sic cohibuit; & dicto solo ceroto curata fuit.

Mulier simili hernia laborans.

8. Nephritici ob vehementem, ut dictum, & nimiam totius corporis commotionem ac concussionem: intolerabiles enim hac corporis concussionem dolores &c. producerent *πταγματὰ*, quare fa-

Nephriticis.

tius esse à vehementioribus illis remediis abstinere, quam infelicibus, & injucundis effectibus ægrotantes tali molestia afficere, judicamus.

Hydropici.

9. **Hydropici**, quia hac ratione & illorum respiratio redditur difficilior, & herniæ aquosæ nonnunquam in scroto generantur; ut in sequentibus variis observationibus & casibus comprobabimus ac demonstrabimus.

Facilliori negotio pharmica ferunt provectiori ætate ac firmiori corpore præditi, &c.

Vertigini non obnoxii.

Oculorum imbecillitatibus non affecti.

Narium ulceribus qui non laborant.

Qui hæmorrhagia non obnoxii.

Qui paucioris sunt sanguinis. Catarrhis qui non afficiuntur.

Qui angina non vexantur.

Qui pulmonum vitio non laborant.

Qui neutiquam herniosi.

Nec nephritici.

Nec arthritici.

Minori cum periculo Sternutatorium usurpant sequentes Homines.

1. **Qui grandiori provectiorique sunt ætate & qui firmo fortique corpore**, nec morbis extenuati aut debilitati existunt; quia sternutatoriorum vim & violentiam facilius perferre possunt.

2. **Qui sunt capite firmiori, ac nullatenus vertigini obnoxii:** ea de causa inspiciat benevolus Lector jam dictas historias.

3. **Nullis oculorum imbecillitatibus subiecti;** quia statim oculorum morbi horum maleficio exacerbescunt, imo sæpe tantum cum vehementia, ut nocte dieque tales ægri quiescere nequeant.

4. **Quorum nares ulceribus subinde non afficiuntur;** imo etsi jam jam curata viderentur ulcera, statim vel brevi post saltem magis exacerbescerent, modo non in polypum aut ulcera phagedæna degenerarent, qua de causa imprimis hoc observandum monui: & ni brevitati studerem, casum unum vel alterum adderem.

5. **Qui neutiquam hæmorrhagiis vexantur**, nam sternutatoriorum vehementiâ facile tenellula illa vasa, leviter tantum coarctata, atque sanata aperiuntur, & quid inde mali eveniret judicet Lector studiosus judicio pollens.

6. **Qui paucioris sunt sanguinis**, neutiquam vero plethorici: rationem in superioribus dedimus.

7. **Catarrhis qui non afficiuntur**, in pulmones cæterasve corporis partes si dilabantur.

8. **Anginâ qui nunquam vexantur.**

9. **Nulla pulmonum vitio aut morbo qui affecti**, sed illorum potius robore, ac liberiori pleniorique respiratione qui præditi sunt.

10. **Qui nullatenus sunt herniosi**, ratio in superioribus jam satis data, facile enim recidivam paterentur tales Homines.

11. **Nephritide nunquam qui fuere affecti**, aut afficiuntur etiamnum; quare vir quispiam nephritide laborans sternutationem carnificinam vocabat.

12. **Nulla modo qui arthritici sunt vel fuere unquam**, quia hoc modo humoribus attenuatis, & incisus facile catarrhi plurimi

exoriuntur: sternutando enim quia non omnes per nares exturbantur catarrhi, faciliè in hanc illamve partem arthritide prægressa debilitatam incidunt, doloresque intolerabiles excitant; quare in arthriticis non nisi summa necessitate urgente præscribenda sternutatoria.

13. Hydropes qui non affliguntur; tantam enim corporis concussionem ferre nequeunt, imo vasa lymphatica hac vel illa in parte jam rupta, vel dilatata magis dilatarentur aut rumpentur.

Nec hydro-
pici.

14. Qui non admodum carnosus, sed potius gracilis & ad sternutandum facilis.

Graciles,
nec valde
carnosi.

Tempus Errhina Sternutatoriave usurpandi.

1. Maxime conveniens & opportunum matutinum judicatur à Paræo Chirurg. lib. 25. cap. 35. & Jacobo Wechero libr. j. antidot. gener. cap. 18.

Maxime
convenit
matutinum

2. Ventre imprimis vacuo existente, ut testatur Sennertus lib. j. Pract. part. j. cap. 10.

Ventre va-
cuo.

3. Usurpanda veniunt longe à cibo, à balneo, vel aliter laxata cute, teste Hollerio lib. j. de morbis internis schol. cap. 2.

Longe a ci-
bo &c.

4. Tempus autumnale & hybernium, quia capitis gravitates majores excitantur, ac pituitosi viscosique humores magis tumurgent ac luxuriant, teste Corn. Celso lib. j. cap. 3. p. 29. facilius quoque minorique cum molestia & periculo tales humores turgent educuntur & eliciuntur, quam si non turgeant. Ast tempore hyberno meridianum opportunius est matutinum, quia circa meridiem aliquantum liquidiores ut plurimum conspiciuntur humores, meridianum quoque non tam frigidum, quam quidem matutinum observatur.

Tempus au-
tumnale.

In hyeme
meridianum
non matuti-
num.

5. Lunâ crescente vel jam plenâ existente, quia humores nec tam viscosi nec tam copiosi in corpore tum reperiuntur.

Lunâ plenâ
vel crescen-
te.

Quid ante, inter, & post Errhina sternutatoriave sit observandum & agendum, paucis videbimus.

Ante errhina & sternutatoria requiritur.

1. Ut universalis nempe purgantis, diaphoretica, venæsectio &c. præmittantur, antequam ad caput purgia, aut propriè dicta ptarmica deveniatur; (teste Paræo lib. 25. Chirurg. cap. 35. necnon Fuchio

Universalis
ante errhi-
na præmit-
tenda.

Quare. Fuchfio lib.2. de compos. medic. cap.25.) sicque corpus à noxiis superfluisque humoribus contentis evacuetur, locusque sternutatorii tutius cedatur: graviora namque alias symptomata morbi-ve excitarentur, quam quibus jam vexati ægri, aut ob quæ præscribenda vel exhibenda eadem essent, ut hinc inde in Practicis tristia & lachrymis digna exempla testantur.

Sternutaturus calore sibi consulat. 2. Ut sternutaturus, errhinumve usurpaturus, calore sibi consulat, ut viscosi pituitosique humores parum incidantur, fluxilioresque reddantur, sicque ad exitum aptiores sint dicti humores. Secundò ne ullo modo aerem subeat frigidum; hac enim via coagularentur iterum liquidi & aliquantum jam fluidiores redditi humores, sicque nonnisi catarrhi graves excitarentur.

Ambulando se moveat. 3. Ut sternutaturus se parum ambulando moveat, ob rationem jam dictam.

Liquidorù quantitas assumenda. 4. Liquida si usurpent errhina, ut tepida ex vòla manus ad drachmas tres, vel ad summum ad semiunciam naribus attrahant, & os aqua, cerevisia, aliove liquore compleant, ne scilicet attractus liquor in palatum remeet, & inde inspirando in pulmones illabatur, ut suadent Paræus loco jam citato, Fuchsius lib.2. de compos. medicam, J. Wecherus lib.j. antidot. general. cap. 18., Petr. Forestus lib.9. observat. 18.

Vehementiora quomodo usurpanda. 5. Πραγματὴν vehementia ut naribus non attrahantur, vel infentur, sed pixidi æneæ vel alii vasi includantur, motaque pixide, aliove vase sternutatoria illa vehementia continente commoto naribus admoveantur, ut videre est apud Heurnium in Prax. medic. lib. j. cap. de sternutatoriis.

Inter sternutandum requiritur solummodo.

In sternutatione quid agendum. 1. Ut corpus arte claudatur & comprimatur, ne vehementi corporis concussione gravia generentur symptomata.

Aeri frigidiori ne se exponat sternutaturus. 2. Ut calore sibi consulant sternutantes, nulloque modo aerem, ut jam dictum, frigidum subeant: nam inde nonnisi humores plures, & prioribus viscosiores, imo catarrhi graves, & curatu difficiliores excitarentur.

In sternutatione nimia quid agendum. Si pruritus observetur quomodo tollendus. 3. Quod si errhina sternutatoriave nimis vehementer operentur, oculos fricandos suadet antiquus quidam Medicus Cassius, statimque sternutatio cessabit. Si vero pruritus quempiam ex errhinorum & usu in naribus observent Sternutantes, lacte muliebri, vel oleo violaceo demulgendus, ut videre est in Hollerio lib.j. de morbis internis Schol.2. : quare etiam Sennertus post errhinorum

rum &c. usum nares lacte oleove violaceo eluendas suadet, ut tollatur, si quid acridinis vel acrimoniæ relictum in naribus manserit lib. 1. part. j. Pract. cap. 5.

4. Ex præpostero errhinorum ptarmicorumve usu ardor & dolor aliquis intra nares nonnunquam percipitur, ut auctor est P. Forestus lib. 9. observ. Schol. 18. nec non Sennertus lib. j. Pract. part. 1. cap 10: quo in casu aqua simplex tepida, vel oleum violarum, vel unguentum populcum, vel lac tepidum (naribus nempe si dicta attrahantur, vel illinantur, vel admoveantur) præscribuntur: sequens omnibus tanquam singulare commendamus.

Si dolor aut ardor post ptarmica.

2f. *Lact. muliebr. recenter emulst., vel illo deficiente solummodo recentis vaccini ex. gr. ʒij. Mucilag. aqua rosarum ex semine cydonior. fact. ʒij. Opii Thebaic. ʒj.*

Et in casu excellens medicamentum.

Opium primò in lacte tepido dissolvatur, tumque per lintheum leviter exprimatur, iterumque solvatur & exprimatur, tumque calidè admisceatur mucilago seminis cydoniorum lacti, hisce mixtis opium solutum & expressum affundatur & tepidè usurpetur vel è vola manus, vel cum gossypio.

Post Errhina Ptarmicave conveniunt.

1. Caput confortantia & exsiccantia externa & interna, alias nonnisi cassum ageres laborem, & aquosorum, pituitosorum, viscidorumque humorum major generaretur quantitas & copia, quam quibus ægri antea unquam oppressi fuissent.

Post ptarmica caput exsiccandum &c.

2. A ptarmicis & errhinis à frigore se tueantur, pauloque ambulando corpus moveant, & quieti se postmodum tradant.

Quid denique agendum.

3. Ut catarrhos sistantia, acrimoniamque humorum temperantia sicca exhibeantur; ex. gr. Massa Pilularis de cynoglossa, laudanum opiatum &c.

Ad catarrhos sistendos &c.

4. Stomachum corroborantia, & quidem calida sicca & confortantia, ut usurpentur, quia sæpius contingit ut ventriculus ab aqueis pituosis &c. humoribus in eundem tunc temporis illapsis debilitaretur.

Ad Stomachum corroborandum &c.

5. Frigida nullatenus usurpanda, diæta calida & sicca præscribenda, sitique neutiquam satisfaciendum judicamus.

Post errhina diæta qualis adhibenda.

Sternutatio quomodo fiat & excitetur, (P) videre est apud Hippocratem aphor. 51. Sect. 7. & Clar. Viri D. Fr. de le Boë Sylviæ Praxeos Medicæ lib. j. cap. 23. §. 3. & 12. p. 130.

CAP.

(P) Ita quidem fieri sternutatio mihi videtur, ut post validiorem musculorum pectus dilatantium contractionem, musculus illud contrahentes velocissimè, & unico fere oculi istu contrahantur, aeremque in pulmonibus contentum expellant. Qui enim sternutaverit, vel alios nunquam sternutantes viderit, is opinor adverterit, in sternutationis motu post majorem ad

C A P. II.

De Suffimentis.

Suffitus
quid sint.

Suffitus Græcis *Θυμιάματα* à *Θυμίδω* suffio, odores incendo, quod à *Θύμω* odoramentum, sacrificium, illudque deducitur à *Θύω* sacrificio, quia odoramenta, sacrificia, victimæ super altare incendebantur, sicque fumos odoresque naribus gratos ad cælum exhalabant. Quare etiam Genes. cap. viij. v. 21. Jehova odorem gratum ex holocaustis mundarum pecudum ac volucrum in altari extructo à Noacho oblati ascendentem odoratus traditur.

Differentia.

Suffitus fiunt vel ad voluptatem, qui cultui aulico & delitiis di-

ac fere suspensam pectoris dilatationem contractionem ipsius subitanam sequi, & aerem è pulmonibus solito vehementius per os ac nares una vice explodi. Quoniam vero nervosa filamenta, quæ ad nares feruntur, cum nervis intercostalibus, qui respiratori inserviunt, colligantur; ea sane est causa, cur His Irritatis spasmodica affectio in musculis respiratori dicatis inducatur. Revera etenim sternutatio, ut rectè notat Bartholinus in Act. Med. Hassienfis: vol. 3., levis quædam est epilepsia, qua primo musculus pectus dilatantes, deinde illud contringentes afficiuntur: ut proinde quum pectus satis amplum redditum fuerit, & diaphragma propter inspirationem aliquantulum protractam in ventris viscera vehementius præferat, mox spasmus in musculis pectoris & abdominis expirationi inserviientibus superveniente, subitanea & vehemens sequatur aeris explosio.

Ut vero quæ latius circa ærhina medicamenta dicta sunt, in brevem summam contracta Lectorem oculis exhibeamus, ante omnia notabimus, eorum vires præcipue in Irritatione consistere, unde non solum picuitaria membrana omni mucò evacuat, & sanguis præterfluens copiosiori sero exoneratur, sed crassa meningis in consensum quoque tracta omnia & quæcumque cerebri recrementum velocius ac facilius in nares descendunt. Hinc admodum utilia illa erunt in omnibus iis capitis morbis, qui à lentis & viscidis humoribus ortum trahunt, veluti in primis sunt Apoplexia, Lethargus, Paralysis, Capitis Dolor gravativus, Cephalæa, Cerebri Apoplexia, & si qui sint alii recentis affectibus affines. In Epilepsia vero, Suffocatione Hypochondriaca, Vertigine, cæterisque morbis convulsivis satius erit à sternutatoris saltè in paroxysmi exordio abstinere, quam iis adhibitis currenti, ut dici solet, calcæ addere. In narium autem morbis, sæpe nempe odoratu, Coryza, & Ulceribus, dummodo hæmorrhagia, vel acrimoniam humorum defluxus non metuatur, non sine maximo emolumento usurpantur. Aures quoque ab ærhinis solatium percipiunt, dum ob-

ria, aut tinnunt, aut gravi auditu laborant. Oculorum vero affectus, & præsertim graviores, eorum usum limitant: ut enim in sternutatoris actu niditant, contrahuntur, & lachrymas fundunt; ita in Ophthalmia, Vulvaeribus, & Doloribus gravissimis delicatæ illæ partes hunc lulum non patiuntur. Hinc ratione sternutatoris medicamenta ista multis morbis conferre, aliis nocere possunt. Pulmonum enim & vicinarum partium à viscida materia infarctus per sternutamenta veluti excutitur. At si acris fluxio in eos illabatur, eorumque vasa jam jam corrodantur, tunc sternutatoria angue pejus fugienda erunt. Opem quoque ferunt Singultientibus, si à stomachi irritatione singultus fiat, Mulieribus item difficulter parientibus; quin etiam ad farum jam mortuum, vel secundinas retentas deturbandas nihil utilius iterata sternutazione fingi potest. Nocent vero Herniosis, vel quibus levi de causa anus, aut uterus procidat, vel ossa aut fracta, aut luxata fuerint, quoniam violenta sternutatoris succussione partes illæ externa veluti manu è sua sede expellantur. Nephriticis quoque, Arthriticis, & Hydropicis officium, quia humor molestus sub sternutatoris actu magis agitarietur, & vasa lymphatica serum largius funderent. Homines vero, qui ad sternutandum aptiores sunt, & sine periculo sternutatoria usurpant, esse debent capite firmo, robustiorique pectore, ætate proventi, corpore graciles, & temperie præstituti. Contra Pueri, & in primis Infantes, Sternales gravidæ, valde carnosæ, Plethorici, aut Tabe omnino confecti sternutatoris remediis maxime læduntur. Quum vero cerebri commotio majoris sæpe mali occasionem præstare soleat, siccirco caveat Medicus, ne sternutatoria aut validiora, aut frequentiora sine necessitate adhibeat. Unde liquet, illa cephalicis semper mixta præscribenda esse, quæ scilicet cerebrum roborare, & naturam vegetam reddere valent. Denique illud non præteribimus, ea ordinariè non convenire, nisi præmissis universalibus, ne humores in universo corpore redundantes copiosius ad cerebrum affluant.

dicati ex rebus pretiosis suaviterque odoratis constant; vel ad sanitatem (de quibus tantum in sequentibus agemus) morborum nempe averruncationis curationisve gratiâ, sicque medicæ intenti omni ægrotantiumque expectationi inserviunt ac satisfaciunt.

Effectum suum præstant suffitus (9) prunis vivis ac candentibus inspersi, halitibus vaporibusque emissis, vel cerebrum reficiendo, vel viscidos humores incidendo, vel denique aqueos humores exsiccando, nimisque relaxatas partes adstringendo & restaurando; de quibus postea.

Quare ad reficiendos spiritus, animumque humanum exhilarandum, & ab externa malignitate vindicandum, cerebrum corroborandum, catarrhos sistendos, pulmonum crassam viscidamque materiam incidendam, illorumque ulcera exsiccanda & sananda, tum etiam ad menses movendos sistendosve pro ratione ægrotantium & intentione Medicorum; ad suffocationem hypochondriacam, ani procidentiam, narium, aurium, oris, uteri &c. ulcera exsiccanda & curanda; ad luem veneram, & inde ortos dolores, ac ulcera sananda &c. suffitus præscribuntur.

Effectus.

Spiritus animumque reficiunt, &c.

E

Pa-

(9) Quam suffimentorum virtus in odore præcipue consistat, non abs re putavi, si nonnulla de odoribus Lectorum meum præmoneam, quæ sequentibus non spernendam lucem suppeditabunt. Primum quidem rerum odor nobis advenit mediante halitu corporeo, qui ex rebus ipsis indefinenter erumpit. Ut enim sapor ex crassioribus corporis lapidis moleculis linguam vellicatibus excitatur; ita odor ex subtilioribus & halituosis ipsis particulis, quæ turmatim in nares evolvant, proficiunt. Hinc corpora, quæ tenaciori particula una nexu gaudent, ut odoriferus halitus emittant, in ignem injici, adurique debent: atque ex floribus nullum omnino odorem elabi sentimus, postquam diuturna halituum emissionem contabuerint. Circa organum vero odoratus aridit mihi magis Schneideri opinio, qui in elegantissimo de olfactu libello tale munus processibus mammillaribus denegavit, illudque interiori narium membranz adjudicavit. Etenim si de hujus sensus organo aliorum sensuum exemplo judicare velimus, quum comperta res sit, cæteros sensus in membranis quibusdam absolvi, sane faciendum erit, odoratas quoque organum membranam aliquam esse; neque aliam, nisi quæ interior nares succingit, quam nervosis plurimis filamentis præditam esse deprehendimus. Sed ut quæ ad rem medicam magis pertinent discutiamus, illud modo occurrit enodandum phænomenon, cur nempe ex odoribus insignes alterationes in partibus à naribus longissime distans existant; veluti in præmis experiantur illi, qui ex solo rosarum odore purgantur, non aliter ac si vehemens catharticum assumpserint. Liqueat enim motum, quem particula

odoriferæ filamentis nervosis narium imprimum, non sufficere illi effectui producendo, perinde ac vellicatio in axillis satis est inter costallum nervorum intervallum cachinnos excitare. Quare putandum est, halituosas odorum particulas in nervos ingredi, & spirituum motum eo modo insectere, qui determinatis operationibus in partibus corporis obeandis necessarius est. Id vero obscurius videtur, cur nempe ex eodem odore non æquè omnes afficiamur, itaut ille hunc hominem recreet, alium in synopen dejiciat. Abstrusè hujus rei causam ingeniosè hisce verbis exposuit Renatus Cartesius in tractatu de Passionibus art. 136. *Facile est cogitare miras quorundam averfiones, per quas nequeunt ferre odorem rosarum, aut presentiam Felis, aut similia, non aliunde proficisci, quàm quod initio sua vita valde fuerint lesi à similibus quibusdam objectis, aut quia compassi sunt sensui Matris suarum, qua gravida quum essent, à talibus lesa fuerint. Certum enim est, relationem dari inter omnes Matris motus & motus Infantis, quem gestat in utero, itant quod uni contrarium est, alteri etiam nocet. Et odor rosarum potuit Infantibus magnum capitis dolorem attulisse, quum adhuc in cunis esset, aut Felis potuit eum valde perterreficere, nemine advertente, ac ipso nullam ejus rei memoriam postea confero ante; quamvis idea aversionis, quam tum pro illis rosis, aut pro illis Felis conceperat, impressa manserit eius cerebro usque ad vita finem. Hanc Cartesii sententiam illud Schottli exemplum confirmat, qui in sua Physica curiosa refert, Puerum per toxum vitæ cursum panem idcirco abhoruisse, quod Matris ejus gravidæ panis recens ex clibano extractus, cuius maximo desiderio tenebatur, denegatus fuerit.*

Formæ.

Parantur vel in liquida vel solida consistentia . Liquida sunt aquæ, & quidem primò odoratæ & fragranti odore præditæ, ut aqua rosarum bis terve recentibus floribus affusa & abstracta ; sic quoque acetum , vinum, aqua vitæ, oleum fuccini, spiritus salis armoniaci , fuliginis &c., vel decocta . Solida sunt pulveres, trochisci, candelæ .

Formulæ Suffimentorum.

Formulæ.
variæ .*In forma bumida.*

℞. Aq. rosar. fragrantiss. bis terve floribus rosarum abstractæ novisque floribus affusa ℥ss. Cinamomi cum vino & aqua melissæ destill. ℥ss. Sp. flor. lilior. convall. Tunica ana ℥iij. Rad. angelicæ ℥jss. Vin. rbenan. veter. odorif. ℥ij. MS. valet ad spiritus reficiendos animumque ægrotantium, imo agonizantium refocillandum .

Acetum
caryophyl-
latum in
peste &c.

Tempore pestis admodum conducit acetum caryophyllatum super filices ignitos infusum, vapor enim & odor inde spirans quammaximè domos , imo & vestes peste jam infectas purificat .

Lapides
igniti qui-
bus conve-
niunt .

Sic quoque nonnulli lapides ignitos in acetum injici curant in tumoribus duris , œdematosis discutiendis : vel laterem ignitum aceto extinguendum & vaporem excipiendum nonnulli in angina præscribunt .

*In forma olei .*In capitis
gravedine
& suffoca-
tione .

℞. Ol. succin. ℥j. Indatur lagenulæ , & carboni vivo instilletur, fumusque naribus exceptus in capitis gravedine , indeque orto dolore , & suffocatione hypochondriaca admodum conducit .

In epilepsia
&c.

℞. Ol. corn. cerv. Succin. Fuligin. ana ℥ss. MS. Prunæ vivæ guttula una alterave instilletur , vapor fumusque inde exurgens tritorio vel alio instrumento apto naribus admotus epilepsîa laborantes ac suffocatione hypochondriaca etsi gravissima afflictos , statim excitat .

In summo
thorace .

℞. Ol. Caryophyllorum ℥ss. Cinam. ℥ss. MS. Hujus duæ tresve guttulæ carbonibus vivis si affundantur , odorem gratissimum in cubiculis teterrimo etsi odore antea refertis percipient quotquot fuerint ingressi .

*In forma spiritus .*In epilepsia
lethargo
&c.

℞. Spir. salis armon. Fuligin. ana ℥ij. Tinctur. Castor. ℥j. Sal. volat. corn. Cervi ℥ss. MS. Linteum hac mixtura imbutum, ac epilepticorum , lethargicorum , omniumque soporiferis morbis suffocationibusque hypochondriacis laborantium naribus admotum excitat ; vel potius mixturæ patella igni imposita halitus assurgentes tritorii beneficio dictis morbis laborantium nares modo attingant, statim

statimque vel à paroxyfmis gravioribus liberabuntur , vel levamen sentient ægrotantes .

℞. *Rad.aristolocb.rotund. Bryon. Acori. Angelic.ana* ʒij. *Fol.ruta. Sabin.Puleg. Artemis.ana* Mʒ. *Flor.calendul. Cheiri ana* p.ij. *Bacc.laur.* ʒʒ. *Sem.levistic. Danc.ana* ʒij. *Myrrb.rubr.* ʒʒʒ. *Asæ sætid. Castor.ana* ʒj. Concisis ac contusis affundatur . *Sp.vini pint.* j. *Aq.puleg.* ʒviiij. Post macerationem per biduum spiritus per alembicum ex arena abstrahatur , destillatoque add. *Sp.salis armon.* ʒij. MS. Universalibus præmissis , hic spiritus ollæ vitreatæ patellæve inditus , carbonibusque vivis impositus , halitibusque inde elevatis tritorii ope acceptis , ad menstrua cienda perquam potens .

Ad menstrua cienda.

Ad hæc provocanda solum spiritum urinæ , fuliginis , salisque armoniaci &c.eodem modo usurpandum præscripsimus , ejusque effectum vidimus .

Ad eadem valet spiritus urinæ, salis armoniaci &c.

In forma decocti .

℞. *Bacc.laur. elect. & excortic. Sem.levistic. Gran.paradis. Salis commun.ana* ʒʒ. *Flor.sambuc.* M. j. *Alb.grac.* ʒij. Contusis add. *Aq.commun.* ʒʒʒ. Coq.lento igne ad tertiæ partis consumptionem , vasis optimè clausis , addendo . *Mell. virgin.* ʒij. *Aceti sambuc. Spir.vini ana* ʒj. Mixta statim calidè indantur ollæ , capite tegumentis obvelato , cochleari continuo moveantur & circumrotentur , halitusque & vapores assurgentes ore hiante ægrotantes excipiant , tepidumque dum fieri incipiat , bis terve hoc decocto gargarizent , & intra calorem se contineant & sudent .

Contra anginam gravissimam.

In angina , omnibus frustra adhibitis , singulare experimentum ; etsi jam suffocatos judicares , usurpato modo dicto decocto brevi levamen sentiunt anginosi . Convenit quoque in oris palatique ulceribus ex lue venerea oriundis , imprimis si loco flor. sambuc. *Rasur.lign.guajaci* ʒj. & loco aceti sambucini addantur *Vin.gallic.* ʒjv, modoque fere eodem adhibeatur , aut per tritorium lue venerea laborantes ore hiante vapores halitusque ascendentes excipiant .

Et oris ulcera ex lue venerea.

℞. *Rad.tormentill. Bistort.ana* ʒij. *Fol.beder.terrest. Myrtin.ana* M.ʒ. *Flor.balaustior. Rosar.rub.ana* ʒiiij. *Rasur.lign.guajac.* ʒj. *Cort.granator.* ʒʒʒ. Contusa ac concisa coquantur in *Aq.plantag. Vin.rubell.ana* ʒʒʒ. ad quartæ partis consumptionem .

In nimio fluxu internè & externè.

Hoc decoctum in fluxu menstruorum nimio & internè & externè admodum convenit ; externè halitus vaporesque calidos ex decocto assurgentes per infundibulum sellæ perforatæ insidentes ægrotantes Fœminæ in uterum excipiant .

In forma pulveris.

Pulvis in
capitis gra-
vedine, co-
ryza, catar-
rhis &c.
conveniens

℥. *Succin.* ʒʒ. *Mastich.* ʒj. MS. F. Pulvis crassus. Hujus partium carboni vivo imponatur, fumusque naribus attrahatur, capite primò tegumentis obvelato; vel qui fumum ferre nequeunt, illorum capitis tegumenta suffumigentur.

Phthisis
unde exo-
siatur.

Prodest quammaximè in capitis gravedine, indeque ortà coryzâ, catarrhis imprimis falso-acribus, & inde productâ tussi: quare hisce in Regionibus non curatâ gravedine, facillè catarrhi, & quidem falso-acres generantur, iisque non curatis sed adhuc delabentibus, oritur ut plurimum tussis gravis, vasorum erosio ac apertio, indeque subinde phthisis, ut in superioribus p. 24. probatum satis superque.

Pulvis ad
caput sic-
candum
&c.

℥. *Styrac. calamit.* *Benzoes ana* ʒij. *Succin. citrin.* ʒj. *Mastich. Caryophill. Gumm. junip. vel Succini Indici* (quod gummi animæ à nonnullis nominatur, minus enim gravis est odor & optimè siccatur, cerebrumque roborat teste Riverio Pr. Med. lib. j. cap. j. de frigida cerebri intemperie p. m. 6.) *Ligni alces gummos. ana* ʒʒ. MS. F. Pulvis crassior ad cerebrum siccandum confortandumque apprimè conveniens.

Ad intesti-
ni recti pro-
cidendam.

℥. *Thur. mascul. Succin. citrin. ana* ʒʒ. *Caryophill.* ʒj. *Flor. rosar. rub. Balsamior. ana* ʒij. MS. F. Pulvis crassior in intestini recti procidentia efficax.

Hujus tantillum prunis inspergatur, fumusque ab ægrotantibus Infantibus &c. sellæ perforatæ insidentibus ano excipiat, postquam nempe intestinum in locum naturalem sit redactum: in quem finem consulantur Chirurgiæ Scriptores, Aquapendens, Hildanus, Paulus Barbette part. j. cap. ix. p. m. 37. in sua Chirurgia hodierna &c.

Pulvis con-
tra catar-
rhos.

℥. *Benzoes. Succin. ana* ʒj. *Gummi guajacin.* ʒʒ. *Fol. nicotian. optim.* ʒj. MS. F. Pulvis crassior pro suffitu in exsiccandis catarrhis & inde ortâ tussi, phthisi &c. curandâ.

Primas res
net nicotia-
na.

NOTA: Heurnius mitè commendat nicotianam; aliquando suffitus fit ex sola nicotiana in carbones injecta, fumoque tritorio vel aliò instrumento excepto, quo pacto cerebrum quammaximè expurgari & pectus à pituitosis viscidisque humoribus liberari testantur Practici.

In trochisci forma.

Trochisci
contra luem
veneream.

℥. *Cinnabar. factit.* ʒij. *Gumm. guajacin.* ʒij. *Benzoin. Styrac. calamit. ana* ʒʒ. Cum s. q. terebinth. F. L. A. trochisci.

Hujus fumus toto corpore conceptus in conclavi vel vase illum ob usum pro lubitu extructo & fabricato luem veneream, affectusque inde pendentis, dolores, ulcera &c. sanat.

No

NOTA. Vires robustas desiderat, nam forte est medicamentum. Quid in illorum usu observandum.

℞. *Herb. fabin. recenter exsiccat* ℥iij. *Bacc. laur. Sem. cumin.*
Rad. asari ana ℥ij. *Myrrb. rub.* ℥ss. *Sagapen.* ℥ijss. *Styrac. calamit.*
Alypt. moschat. ana ℥j. MS. F. Pulvis, cui add. *Ol. succin.* ℥ss. & cum terebinthina, aut ladano F. trochisci magni pro suffitu ad menstrua cienda potentissimi. Ad menstrua provocanda potentissimi.

℞. *Rad. & herb. verbasco. ana ex. gr.* ℥j. in pulverem redigantur, misceantur & cum s. q. terebinth. F. trochisci.

De his duo, tres, pluresve prunis vivis impositi, itaut fumus sursum ad intestinum rectum tendat (fede undique nempe circumtecta, ne aliunde fiat fumi exhalatio) & ter quaterve in die si repetatur, in tenesmo, pluribusve aliis alvi profluviis ut singulare experimentum commendantur. In tenesmo singulares.

NOTA ex dictis similibusve pulveribus gratis, fragrantemque odorem de se spirantibus fiunt nonnumquam candelæ, quæ tempore pestis vel alius teterrimi fetoris accenduntur; admittis solummodo carbonibus tiliæ, vel salicis &c. & cum convenientibus liquoribus, gummi, resinis, &c. formantur ex. gr. Candelæ tempore pestis &c. usurpandæ.

℞. *Styrac. calamit.* ℥ij. *Liquid.* ℥iij. *Benzoes* ℥ss. *Ladani Oliban. ana* ℥ij. *Lign. alves* ℥jss. MS. F. Pulvis ex quo cum mucilagine tragacanthi, addito pauco spiritu vini, in mortario F. Massa, ex qua ulterius pro lubitu formentur candelæ, odore gratissimæ & fragrantissimæ: potentiores vero & fragrantiores si quis desideret, poterit dictæ compositioni admiscere *ambra vel moscb.* ℥ss. vel ℥j. sicque formare ex illa massa candelas. Quomodo parandæ.

Notæ in usu Suffimentorum observandæ.

Graves affectus, diraque symptomata quia suffimenta non tantum curant, verum etiam nonnullis ægrotantibus maximè nocent, & animi deliquium, suffocationem, gravissimæque symptomata illis afferunt; non frustra quis tempus terere videtur, qui Lectoribus studiosis paucis tradat, quibus convenient, quibus vero noceant dicta suffimenta. Quid in usu suffimentorum observandum.

Humores ergo Suffimenta qui indicant, sequentes putamus. Humores suffimenta indicantes sunt.

1. Pituita viscida & tenax in capite contenta vel pulmonibus infarcta: suffimentorum enim ex aromaticis imprimis confectorum beneficio, volatilitate nempe eorum, tenacia ac viscida liqui- Pituita viscida.

quidiora redduntur; obstructionesque inde in capite pulmonibusve excitatas, & productas solvunt: sic quoque gravedinem, dolorem capitis gravativum, respirationemve difficilem à viscidis, crassis, tenacibusque humoribus ortam curant dicta suffimenta.

Lympha
& c. crassior.

2. Lympha ac saliva, si tenaces, crassæ, viscidæque existant, eandem ob rationem cum successu præscribi poterunt suffitus.

Saliva, humoresque nimis aquosif.

3. Saliva humoresque cæteri si nimis aquosi, suaque aquositate quatenus partium tonum auferunt, ipsarumque laxationem nimiam producunt: hinc suffimenta apprimè necessaria, quia & humores nimis aquosos eliciunt, exsiccant, partesque nimis laxatas corroborant, novamque aqueorum peccantium humorum accretionem impediunt.

Humores
falso-acres.

4. Salso-acres humores, quales in catarrhis in pulmones depluentibus, tussimque ut plurimum tum producentibus observantur: suffitus enim non tantum humorum acrimoniam falsam temperant, ac corrigunt, verum etiam catarrhos sistunt & exsiccant, caputque ac cerebrum confortant, ne ab aeris injuria tam facile caput postea afficiatur: quod sequens exemplum abundè testatur.

Vir diu
tussi vel
angina laborans.

Vir quispiam annum circiter ægens quadragesimum diu multumque tussi vexatus, semper fere de salivæ falsedine conquerebatur, tussique si minori affligebatur, statim anginâ laborabat, illâque curatâ, tussi iterum vexabatur: curationis ergo vocatus, tussî gravi, molesta, ac solito diuturniori laborantem inveni; ob quam causam ipsi sequentes pilulas, quarum mane, circa meridiem, & vesperi duas, singulis nempe vicibus, devorandas dedi.

Pilula contra
catarrhos falsos.

℞. *Maß. pilul. de cynogloss.* ʒss. *Laud. opiat. gr. iv.* *Croc. optim.* ʒss. *MS.F. Pilul. no. xvj.*

Curata tussi,
de angina
& oris falsedine
quecebatur.

Harum usû tussis curata, ast postero die angina singulis momentis adaugefcente afficiebatur, ac de oris falsedine ita conquerebatur æger, ac si os non nisi muria continuè esset refectum: statimque sequens suffimentum præscripti quod recipit *Saccis. alb. Maßlich. elect.* *Benzoës ana* ʒss. *MS.F. pulvis crassus.*

Suffitu brevi
curatus.

Capite tegumentis obvelato, hujusce pauco carboni vivo imposito, fumoque vix ore naribusque excepto levamen sensit, catarrhos sisti, falsedinem ac anginam minui observavit; ac ter quaterve iterato suffitu ab angina, & oris falsedine curatus fuit, & nec tussi nec angina amplius affligitur.

Menstrua
obstructa à
visciditate.

5. Sanguis menstruus obstructus ab humorum nempe visciditate ac tenacitate ortum trahens: quia suffimentorum, imprimis ex aromaticis, & spirituosis specificis compositorum, ope viscida ac tenacia inciduntur, ac liquidiora redduntur, sicque obstructionis causa tollitur: quare etiam Hippocrates aphor. 28. sect. 5. suffitus,

tus ; inquit , aromatum muliebria educit .

6. Acidi ac austeri , indeque producti halitus ac flatus , quales in suffocatione hypochondriaca abundant: in suffocatione enim dicta hypochondriaca suffitus nonnunquam admodum convenire ac proficuos esse experientia multos docuit . Suffimentorum aromaticorum ac specificorum enim vi corriguntur ac discutiuntur halitus illi ex acido-austeris humoribus producti , sympomata gravia inde orta non raro curantur: suffimentorum aromaticorum namque volatilitate ac oleositate acria illa quodammodo temperantur.

Acidi ac austeri humores .

Flarisque & halitus inde produci .

Quare.

Suffitus prohibentes Humores sunt .

1. Viscidi & crassi , alio nempe in loco , quam capite &c. existentes , aut è quo facile educi nequeunt tenaces illi humores ; nam nonnisi capitis dolorem ac gravitatem (imprimis ex aromaticis si constarent suffitus , quique tamen requirerentur ad viscidos crassos tenacesque illos humores incidendos) inducerent , teste SENE aphor. 28. sect. 5. nec non præcordiorum anxietatem , respirationemque difficilem excitarent .

Suffitus prohibent humores viscidos & valde tenaces in capite &c. non contenti .

2. Biliofi , quia suffimenta biliosæ constitutionis ægris facile *παραλυτικα* , phrenitidem , febresque ardentes &c. nonnunquam afferunt : quare etiam Fallopius in tractatu de morbo gallico cap. 69. suffumigia pessima , & lethalia biliosis esse dixit .

Biliofi .

3. Austeri & acidi , alio in loco nempe si contineantur , & halitus ex suffumigiis accensis ascendere non possent , nam nonnisi anxietates graviore , respirationem difficiliorem , imo suffocationem ægris adferrent ; ut interdum iis , qui sunt angustioris pectoris & difficilioris respirationis , (imprimis aliam ob causam quam à pituita viscida si orta sit illa pectoris angustia respiratiove difficilis) contingit .

Austeri ac acidi alio loco contenti .

4. Sanguis ex capite , pulmonibus &c. tussi screative productus ; nam suffimentorum usu vasorum orificia magis magisque aperiantur , facileque suffumigiorum maleficio catarrhi plures & graviores , indeque tusses molestæ , & hæmorrhagiæ incurabiles excitarentur . Abstinentum ergo potius à suffumigiis in hæmorrhagiis capitis , narium , pulmonumve &c. quam horum usu gravissima & lethalia symptomata excitare : quare etiam Aëtius tetrab. 1. serm. 3. cap. 144. & Fallopius loco statim citato , nec non Fuchsius lib. 2. de Compos. Medicament. cap. 28. sanguinem spuentibus suffitus adversari testantur .

Sanguis tussi &c. productus .

Quare sanguinem spuentibus nocent .

NOTA , ubi catarrhi graviore pluresque à suffumigiis excitantur , quod non raro contingit , quia humores suffimentorum ope solvuntur , pax sit à suffumigiis ; ut & ubi humorum est inopia & defe-

defectus, quia nimis exsiccant suffitus, corpora enim hoc modo exsucca, macilenta, & plane arida redderentur.

Morbi, in quibus Suffumigiâ cum successu præscribuntur, sunt sequentes.

Suffitus
conveniunt
in epilepsia

1. Epilepsia, imprimis in paroxysmo; suffumigia enim quam maximè epilepticos excitant, lymphamque acido-austeram nervos vellicantem & quasi constringentem, liberumque sic spirituum animalium in nervos influxum impediens, sua oleosa volatilitate temperant, corriguntque. Subit casus Fœminæ cujusdam epilepticæ ac suffocatione hypochondriaca laborantis, quæ semper à domesticis suffitu ex paroxysmo excitabatur, en totam observationem.

Mulier moribus epilepticis, & variis symptomatibus plenilunio afflicta.

Mulier quædam trigessimum septimum circiter agens annum, melancholica præsertim circa plenilunium murmura, & distensiones in hypochondriis fere continuè sentiebat: instante plenilunio dolore capitis lancinante, illoque evanescente, vertigine, oculorumque caligine affligebatur, ac semper fere postridie post vertiginem ac oculorum caliginem, suffocatione hypochondriaca præeunte cardialgia & nausea vexabatur; tumque sensim faciei pallor, extremorum frigus ac tremor observabatur, moxque subito clausis manibus corruerat, motibusque convulsivis ac respiratione difficiliori graviter afficiebatur: quare sequentem domestici usurpare suffitum.

Suffitu
curata.

℞. *Succin. alb.* ʒj. *Castor. Fulig. Caryophyllor. ana* ʒss. MS. F. Pulvis crassus.

Hujus tantillum carboni vivo imponebant, fumumque inde assurgentem tritorii beneficio ægrotantis naribus admovebant, sicque & à suffocatione hypochondriaca, ut & epilepticis motibus ægram liberabant; hæcque mulier tam graviter afflicta, sequentibus tandem curata fuit: alvo adstrictâ quia per ostidium aliquando afficiebatur, de sequentibus pilulis quinque pro dosi singulis triduis assumebat.

Pilulæ
purgantes.

℞. *Gumm. ammoniac. aceto dissol.* ʒss. *Myrrh. rub. Resin. jalapp. Diagrid. ana* ʒj. *Croci* ʒss. *Sul. volat. succin. gr.* xv. *Ol. cort. arant. gutt.* viij. MS. F. Pil. no. xl. deaurandæ.

Unde bis ter quaterve alvum evacuavit: sic quoque de sequenti viao medicato ter, mane nempe, circa meridiem, & vesperi uncias tres, (semper instillatis decem guttulis spiritus salis armoniaci) pro vice continuè usurpabat.

℞. *Rad.*

℞. Rad. enul. campan. Angelic. Valeriana sylvestr. ana ʒijʒ. Fol. organ. cretic. Salvia. Mentb. crisp. Ruta ana M.ʒ. Flor. lavendul. Hyperic. ana p.ij. Sem. levistic. Pæon. ana ʒijʒ. Bacc. lauri ʒij. Nuc. moschat. Flav. cort. arant. ana ʒijʒ. Concisa & contusa misceantur, & sacco infuantur, affundanturque vini gallici pint. v. stentque simul in cantharo lapideo per octiduum in infusione. Biduo vero ante plenilunium singulis duabus horis de sequenti mixtura cochleare unum assumebat.

Vinum medicatum antiepilepticum.

Mixtura ante plenilunium usurpata.

℞. Aq. majoran. nobil. Cort. citri ana ʒij. Antibysteric. ʒʒ. Epi-lept. Langii ʒvj. Laud. opiat. gr. j. Sp. salis armon. ʒj. Tinctur. Castor. ʒʒ. Ol. cort. aurant. Macis stillanæ gutt. iij. Syr. Stæcbad. ʒij. MS.

In paroxysmo statim domestici pulvere suprascripto pro suffitu utebantur, item spiritum salis armoniaci & subinde sal volatile succini naribus admoventum curavimus; quibus tandem curata hæc ægra.

2. Capitis gravedo & inde ortus dolor & coryza; suffimentorum enim beneficio pituita viscida, gravedinis non raro causa, inciditur ac liquidior redditur, sicque obstructio à viscidis producta solvitur, dolorque ac coryza curatur.

Capitis gravedine coryza, &c.

3. Narium obstructio à pituita viscida ac tenaci oriunda, non tantum in Adultis hyeme frequens, sed in primis quoque in Infantibus, ita ut vix fugere aut respirare queant: suffumigia vero tenacem ac viscidam illam pituitam incidendo, & attenuando nares aperiunt & liberiores per nares aeris transitum efficiunt. Diæta quotidiana praxis satis contestatur; verum alia de causa sequentem addo observationem.

In narium a pituita viscida obstructione.

Infans, trium circiter septimanarum, narium obstructione summa, imo tali ut vix lac fugere aut respirare posset, motibus epilepticis summis nocte dieque insurgentibus laborans, imo tot tantisque insultibus, ut adstantes jam jam mortem expectarent: fæces omniaque assumpta lacticia vomitu reddita coagulata, acidum redolebant summum. Hujus Infantuli mortem Amici Parentesque continuo sperabant, quia cruribus carebat, manus tam dextra quam sinistra instar avium pene unguium erat incurvata, & ad posteriora retracta: quare nonnulli ex adstantibus & Amicis judicabant, medicamenta neutiquam esse adhibenda. Parentes tamen auxilium Medici implorabant; qui omnibus consideratis, suffumigium p. 36. notatum, quo omnia capitis tegumenta suffumiganda, ac capiti cucupham ex floribus lavendulæ, foliis majoranæ nobilis, caryophyllis &c. imponendam præscripsit, & sequentem pulverem dedit.

Infans insultibus epilepticis laborans.

Omnia per superiora aut inferiora reddita, acidum redolebant. Cruribus carebat manibus incurvatis.

Adhibitis suffumigiis, cucuphâ.

℞. Ocul. Cancr. Margarit. ppt. ana ʒj. Sal. volat. corn. Cerv. gr. vj. MS.

F

MS.

Pulvere
acidum te-
perante.

MS.F.Pulvis tenuissimus in 6. dof. dividendus . Mane & vesperi
dofin cum pulte affumpfit ; & de fequenti mixtura fingulis horis
cochleare unum .

Mixtura an-
ticipileptica.
Clymate
infecto &c.

℞. *Aq. flor. tilia . Betonice . Faniculi ana* ʒj. *Sal. volatil. oleof.*
gutt. xvj. Syrup. pæoniæ ʒj. MS. Sequens quoque clyfma injectum
fuit , alvo adstrictiori quia ut plurimum laborabat .

℞. *Jusculi vervecin.* ʒijʒ. *Mell. antbosat.* ʒiij. MS. F. clyster
pro Infante .

Saliuatione
secuta post
spiritum sa-
lis armonia-
ci naribus
admotum.
Infans ab
insultibus
epilepticis
curatus
fuit.

Naribus spiritus salis armoniaci in tpsis insultibus epilepticis
fuit admotus : post biduum tanta salivatio secuta est , incisus & at-
tenuatis nempe humoribus in capite contentis , & hoc modo aper-
tis vasis salivaribus à pituita tenaci & viscosa antea obstructis , ut
apophlegmatismum affumpfisse dixisses : quorum omnium benefi-
cio quoque & narium obstructio & motus epileptici evanuerunt , ac
curatus fuit Infans , qui jam juvenis pinguis & barbatus est , inge-
ntis staturæ quoad superiora , & aspectu pulcherrimus , ita ut omnes
admirarentur & credere nollent , omnesque contestarentur pul-
chriorem juvenem nunquam se vidisse . Ante semestre ipsum ante
fores vidi , clunibus insidentem , cruribus privatum : en ejus figuram .

A. Juvenis pulcher ingentis staturæ quoad superiora .

B. B. Manus dextra & sinistra , sed binæ incurvatæ .

C. C. Digni ad posteriora retracti .

D. D. Ungues instar avium .

E. Umbilicus .

F. F. Os pubis .

G. G. Clunes .

H. Scrotum cum scapha .

TAB. II.
FIG. I.

Capitis fri-
gidis affe-
ctibus.

4. Frigidi capitis affectus omnes ; suffumigia enim calefaciunt ,
exsiccant , ac corroborant caput cerebrumque , sicque à gravissimis
symptomatibus præservant ; nec non impediunt novam frigidor-
um pituitosorum affectuum generationem .

Morbis so-
poriferis.

5. Lethargus , Carus , reliquique soporiferi morbi omnes (1)
imprimis in paroxysmo ; ac redine namque suffumigiorum quamma-
ximè illi soporiferi excitantur , & à gravissimis illis paroxysmis
liberantur .

Catarrhis
salso-acri-
bus.

6. Catarrhi imprimis salso-acres , teste Jouberto de thoracis
affe-

(1) In soporosis affectibus cujuscumque ge-
neris suffimenta non conveniunt , sed ea tantum ,
quæ suarum partium acredine organa sensuum
vellicare , & spirituum inertiam discutere va-
lent . Quæ namque narcotico sulphure pollent ,
quoniam ramosis suis particulis spiritus magis
irritant , & ad otium invitant , illa ad usum

revocata somnum potius confirmant , quàm dis-
sipant . Itaque in hisce morbis vel mixturam ab
Auctore pag. 34. traditam , vel potentiores salis
armoniaci spiritum in vitro angustis , & longioris
colli usurpabimus . Utile quoque est ex Har-
manno , acetum , in quo castoreum dissolutum
fuerit , patientis naribus admove-
re .

affectibus cap.4.& inde producta tussis, quæ nisi in tempore curetur, faciliè phthisis inde excitaretur, ut in superioribus satis superque probatum: suffimenta enim nimiam humorum peccantium quantitatem, unde catarrhi, exsiccant, illorumque acrimoniam temperant, sicque inde producta symptomata curant.

7. Ulcera aurium, narium, oris, uteri (s) &c. exsiccant & sanant suffitus.

Aurium &c. u lcepi-ribus.

8. Angina pituitosa, nisi majore angustia premantur fauces, ut auctor est Joubertus cap.j. de thoracis affectibus; rationem in superioribus dedimus. Libet casum curatæ Anginæ hisce inferere.

Angina pituitosa.

Puella quædam viginti quinque circiter annorum post insolitos labores majores incaluit, avidèque frigidam cerevisiam hausit, unde intra duas horas in deglutitionem, respirationemque admodum difficilem, fauciumque talem dolorem ac tumorem incidit, ut ne guttulam quidem liquoris assumere ac deglutire posset. Vocatus statim venæsectionem necessariam judicavi, ast retulit ægra, quod per quadriduum menstrua ipsi jam fluxerant & adhucdum satis copiosè fluebant; quare, naturâ venæsectionis vicem quasi supplente, nullam aperuimus venam: ast mox purgans (alvo enim oppressâ per triduum fuerat ægra) exhibuimus, unde sexies benè alvum exoneravit: externè sequens cataplasma calidè imponi curavimus.

Puella angina summa afflita.

Menstrua ipsi copiosa.

℞. *Nid. Hirund. no. j. Cæpar. alb. sub cineribus cost. no. ij. Farin. sem. lini ʒjss. Rad. alb. Lilior. alb. ana ʒvj. Alb. grac. ʒijj. Coq. ex cerevisiæ q. s. Contusis add. Spiritus vini ʒss. Vitell. ovar. no. ij. MS. F. cataplasma.*

Quare Cataplasma adhibitur.

Exiguum tamen levamen hoc cataplasmate observavit ægra, respiratio suffocationi jam proxima erat, ita ut liquida omnia ac singula per nares rejicerentur, quare decoctum p. 35. descriptum, eodemque, ut ibi dictum, modo usurpavit, & post paucas horas abscessus fuit ruptus, multumque foetentis puris ex ore effluxit, ac respiratio liberior deglutitioque facilior exstitit; maximèque deinde de oris purisque foetore conquesta fuit, quare sequentem præscripsimus linctum.

Sed absque successu.

Decocto & lincto &c. curata.

℞. *Rob sambuc. ʒss. Mell. rosar. ʒjss. MS. F. Linctus.*

F 2

Quo

(f) Ulcera narium, aurium, uteri, similibusque partium, quia in profundis corporis cavitatibus sunt sepulta, commodius suffimentis, quam alio medicamentorum genere tractantur. Hinc Guilielmus Rondelietus lib. 3. Prax. cap. 65. de narium ulceribus verba faciens scribit, post sufficientem eorum detersionem nihil suffitu efficacius invenisse, qui profundas illas partes potentius attingat, & siccat. Optimum proinde putat parare candelas ex cera rubra Hi-

spanica, ob cinnabarim in primis, cum qua hæc cera conficitur, easque angustiori cubiculo accendere. Neque minus elegantes sunt sequentes trochisci ad eodem Auctore propositi.
R. *Ladan. pur. Hypocist. Mastib. Myrrb. ana drach. iij. Styr. rubr. & calami. Cortibur. Sassa. Auripigm. ana. drach. ij.* Excipiuntur omnia terebinthina, & F. trochisci, quibus sufficitur Æger serd & mane in cubiculo, atque suffitus narium infundibuli ope excipiatur.

Quo usurpato, non nisi vinum gallicum in quo mel virgineum dissolutum pro gargarismate ad finem curationis usque usurpavit.

Asthma
& ortho-
pnœa.

9. Asthma & orthopnœa à pituita viscida si ortum trahant, ut testantur Joh. Jac. Weckerus lib. 1. antid. gener. cap. 53. Renod. lib. 5. institut. pharmaceut. cap. 27. Suffumigiorum enim beneficio pituitosa viscida illa inciduntur exsiccanturque, hacque ratione materia obstruens liquidior redditur, ac expirationi inspirationique major conceditur locus.

Phthisis.

10. Phthisis, ac reliqua pulmonum ulcera, exsiccant enim eadem & sanant suffimenta, teste Heurnio method. ad Prax. cap. de suffitu (qui desperatos phthisicos suffumigiis curatos observasse se, memoriæ scriptum reliquit) & Jac. Weckero loco modo citato; catarrhos enim siccant eorumque acrimoniam temperant suffitus. In phthisi namque catarrhi necessariò sistendi, & exsiccandi sunt, frustra enim phthiseos curationem absque catarrhi sublacione aggredieris: à catarrhis enim & quidem salso-acribus phthisis exoritur, ut videre est apud Hippocratem lib. 1. de morbis text. 9. ut & lib. de internis affectionibus text. 4. p. m. 201. cæterosque Practicos graves. Quare optimè Clariff. D. Freitagius concludit, non curatis catarrhis, humorumque acrimonia & quidem salina non temperata, phthisin curari esse impossibile.

Quomodo
curanda.

Suffocatio-
ne hypo-
chondriaca.

11. Suffocatio hypochondriaca, teste Dan. Sennerto lib. 5. institut. medic. part. 3. sect. 3. cap. 31. nec non Joh. Jacobo Weckero lib. 1. Antidot. general. cap. 53. ut & exemplo jam jam à nobis allato, quia suffimentorum sale volatili & imprimis oleoso abundantium ope humores acido-austos viscidos, vaporesque & halitus inde elatos corrigunt & temperant, ut in superioribus satis probatum fuit.

Menstruis,
lochis &c.

12. Menstrua suppressa & nimis fluentia, nec non lochia; quare Magnus SENEX sect. 5. aphor. 28. suffitus aromatum muliebria educere dixit: suffumigia enim humores tenaces, crassos, viscidosque à ventriculo debili malèque cibos ingestos digerente ortos ac productos, ad partes vasaque teneriora delatos ac uteri vasibus quasi impactos, sicque naturalem fluxum suppressantes, incidunt ac solvunt, obstructions aperiant, & menstrua provocant. Nimum vero eadem fluentia sistunt curantque, sed diversæ naturæ & substantiæ *ἑπιπέματα*, quia & nimis aperta vasa exsiccando, corroborando, adstringendo restituunt, ac serosa acriaque vasa uteri illa tenellula aperientia corrigunt, incrassant, ac temperant, sicque nimium menstruorum Fœminis tam molestum fluxum sistunt suffitus. Dicta comprobat sequens historia.

Matrona
post abor.

Matrona quædam trigessimum sextum jam agens annum, trium

Infan-

Infantium mater , ex abortu incidit in nimiam imo summam uteri hæmorrhagiam , ita ut macra , pallida , debilis , mortique proxima redderetur : quare multa ac varia usurpata fuere remedia , ast non tantum frustraneo eventu , verum etiam majori cum detrimento , nam in dies magis magisque fluxus fuit auctus , ita ut ex periodico fluxu tandem continuus fieret . Tandem retulit Ægrotans , quod nondum post abortum secundinæ (quantum observare potuerat) essent expulsæ ; ac subinde circa pubis regionem dolorem gravativum , effluentisque sanguinis fœtorem gravissimum & teterrimum jam per aliquot septimanas observasset : quare sequens decoctum præscriptum fuit .

tum in hæmorrhagiam uteri incidit gravissimam.

Primb periodicam postea continuam. Ex secundinis recentis.

24. *Rad.tormentill. Bistort.ana.ʒjss. Fol.menth.crisp. Majoran. nobil. Puleg.ana M.j. Sem.plantag.ʒss. Coq.f.a.in s.q.vini, in colatur.ʒxxx. dissolv. Syr. de arbemis.ʒj. Aq.Cinam.ʒvj. MS.*

Quare decoctum aperiens & simul adstringens usurpavit. Hujus beneficio partem secundinæ exturbavit.

Hujus decocti (t) uncias duas pro dosi ter quaterve de die calidè assumpsit ægra : triduo quatrduove post decocti usurpationem in hæmorrhagiam majorem ac dolorificam incidit , ac brevi magnam secundinarum partem exturbavit , nihilque amplius de decocto , quia admodum debilitata inde fuit , ast de sequenti adstringente corroborante ac dolorem mitigante mixtura post interstitium duarum horarum aliquoties usurpavit .

24. *Aq.plantag.recent.ʒijss. Cinnam.ʒj. Vin.rubell.ʒjss. Confett. byacintb.ʒjss. Laud.opiat.gr.ij. Syr.myrtin. Cydonior.ana ʒss. MS.*

Mixturam cardiacam adstringentem usurpavit, & curata fuit.

Hujus usurpatione dolor , hæmorrhagia , & debilitas parum fuere diminutæ ; tandem pulvere p. 36. descripto pro suffimento utebatur , hujusque beneficio tandem curata fuit , & manet .

13. Prolapsus uteri , ani &c. : ille uteri prolapsus nihil aliud est , quàm relaxatio anterioris vulvæ tunicæ (u) . Rugosam hanc esse tunicam omnibus Anatomicis notum est , non tantum ut pen-

Uteri , ac ani prolapsu.

nem

(t) Hæc quidem est methodus Domini Syllivii , ubi in Puerperis sanguis cum secundinarum retentione immodicè fluat , ut nempe pelentia simul cum adstringentibus internè exhibeantur . Sane inter Puerperarum accidentia nullum fere est gravius , quodque majus Medico negotium facessit , quàm secundinis retentis lochlorum profusum . Contraria enim inter se mala adversas suppeditant indicationes ; quare oportebit , ut istæ concinna quadam medicamenti formula simul componantur . Interim juvat notare , quod si gravissima sit hæmorrhagia cum maxima virium jactura conjuncta , tunc secundinarum retentione omnino neglecta , omnistudio natura roboretur , & sanguis immodicè fluens coerceatur .

(u) Id primas omnium docuit Theodorus Kerekringius , post quem bini in Belgio illustres

Chirurgi Roonhusius à nostro Auctore laudatus , & Job à Meeckrensis editis observationibus , uterum proclidere posse strenuè negarunt , ea præcipuè suffulsi ratione , quod ille quatuor ligamenti vinculus è sua sede absque violentia dimoveri non possit . Sed hæc mihi satis non esse videntur ad antiquissimam illam de prolapsu uteri opinionem delendam . Militant enim pro veteribus tot illustrium Virorum observationes , in primis Paræi , Hildani , Bartholini , Diemerbroechii , Peyerii , qui non modo uterum è suo loco excidisse , sed & illum toties rescussisse notant . In facti namque questione votorum pluralitas , & testium idem affirmantium multitudine plurimum momenti , ac vim veritatis habet , nisi manifestè demonstrari queat , testimonia illa esse fraudulenta : quam labem quis sine insigni temeritatis nota laudatis Viris inuret ? Præterea

non

Suffumigiis
curatur &
quare.

nem amplectatur, & semen melius ad uterum deferat, ast quoque partus tempore onere suo citius liberet infantem. Facile hic uteri dictus prolapsus ab initio suffumigiis adstringentibus curatur. (Accuratam hujus descriptionem & curationem si desideret benevolus Lector, adeat & legat observationes Chirurgicas de mulierum affectibus D. Henrici à Roonhuysen apud Amstelodamenses Chirurghi expertissimi). Nam ut plurimum dictæ tunicæ ut & ani relaxatio ab humoribus pituitosis, viscidis, aquosis, frigore, &c. ortum trahit: non mirum ergo quod suffumigiis incidentibus, exsiccantibus, adstringentibus, calefacientibus, corroborantibusque curentur rugosæ uteri tunicæ, anique relaxationes; contraria namque contrariis, imprimis in hisce affectibus, curantur: quod quotidiana confirmat experientia, & videre est apud Cl. Danielem Sennertum lib. 5. institut. Medic. part. 3. sect. 3. cap. 31. & Joh. Jacobum Weckerum lib. 1. antidotar. general. cap. 53. nec non Heurnium j. Method. ad Praxin cap. de suffitu, ut & G. F. Hildanum lib. de Dysenteria cap. 13.

Hæmor-
rhoidibus.

14. Hæmorrhoides, sistunt enim nimis fluentes, ægrosque admodum debilitantes hæmorrhoides suffumigia, earumque dolorem leniunt, tolluntque &c., ut testatur Riverius observat. 6. centur. 2. p. 112. & 113. nec non Prax. Med. lib. 10. cap. 11. p. m. 521. & cap. 10. p. 513.

Tenesmo.

15. Tenesmus; ut posteritati scriptum reliquere Cl. Petr. Forestus observat. 39. lib. 22. & G. Fabr. Hildanus lib. de Dysenteria cap. 12. p. m. 693. nec non Hadrianus à Mynsicht in suo armamentario Medico-chymico sect. 10. de suffimentis p. m. 193. ut & Riverius Praxeos Medicæ lib. 10. cap. 6. p. m. 491.

Opusculum in tenesmo admodum proficua, quia eorum beneficio ulcera sanantur, & acria assiduam illam desidendi cupiditatem excitantia temperantur ac demulcentur, sicque causæ irritationis tolluntur ac leniuntur. Sequens de tenesmo occurrit mihi casus.

Juvenis al-
vi fluxu,
torminibus
& tenesmo
afflictus.

Juvenis quispiam viginti quinque circiter annorum, post fructuum horariorum usum diuturnum ac frequentem, incidit in alvi fluxum summis torminibus doloribusque contorquentibus conjunctum: dolor solo diascordio Fracastorii assumpto fuit sublatus, manente tamen alvi fluxu cum continuo dolore in intestino recto, paulo supra anum, unde assidua desidendi cupiditas emergebat, nihil-

non video, cur quemadmodum interior vaginæ tunica adeo humescat, ut ad instar globi extrapudoris sinum propendeat, ita uteri ligamenta ab affluente humiditate sabinde relaxari non possint, ut nequeat uterus in sua sede amplius manere. Hinc præclare satis Gerardus Blasius part. 3. observ. Medic. 1. & 2. inter uteri proctodentiam veram, & falsam distinguit. Vera dicitur, quando ipse uterus, membranaceis ejus ligamentis laxatis, deorsum tendit. Falsa vero nuncupatur, quoties relaxata & extra pudendum prominens vagina hæc ludibria facit.

nihilque præter mucosum quid, & subinde subcruentum imo purulentum excernebat æger, dolore ac egerendi cupiditate ita increbescente, ut dies noctesque multas insomnes transigeret. Vocatus morbi historiam cum intellexissem, præscripsi sequentem pulverem pro suffumigio, exhibito solummodo internè grano uno cum semisse laudani opiat.

24. *Fol.verbasfc.M.℥. Flor.rosar.rub. Balaustior.ana ʒ℥. Cap. papav.alb.contuf.no.ij. Mastic.ʒj. Turbis ʒ℥. MS. F. Pulvis crasus, cujus funum æger in cathedra perforata excipiat.*

Laudano opiato & suffitu curatus.

Sexies septiesve in die hoc suffumento utebatur, ac intra quadriduum fuit curatus.

15. Lues venerea, & inde excitati dolores ac ulcera &c. sed viribus adhuc sint integris, & præhumidâ ac forti constitutione præditi lue venerea affecti: alias neutiquam in usum revocanda suffumenta ex cinnabari confecta, nam facilè resolutionem & contractionem omnium membrorum, capitis, ventris, hypochondriorumque dolorem acerbissimum & atrocissimum, summamque narium hæmorrhagiam &c. excitant & producant; ut videre est apud Clariss. D. Fernelium de lue venerea, inspiciatur quoque ea de causa P. Forestus lib. 37. observ. schol. 17. Renodæus lib. 5. institutionum pharmaceut. cap. 27. Normann & tempus in morbo gallico utendi suffumigiis vide sis apud Petr. Forestum loco jam citato, & Fallopium tractat. de morbo gallico cap. 72.

Lue venerea & inde excitatis doloribus.

NOTA. Suffitus nonnunquam præscribuntur ad spiritus reficiendos, animum exhilarandum, & ab externa malignitate vindicandum, cerebrum confortandum &c.

Morbi Suffumigia prohibentes, sunt.

1. Catarrhi calidi, nam suffumentorum aromaticorum maleficio magis magisque humores solverentur & liquidiores redderentur, sicque catarrhi plures calidiores ac acriores producerentur, multaque ac gravia inde excitarentur symptomata, ut testatur Hippocrates aphor. 28. sect. 5. Cl. Joh. Crato apud Scholzum consil. 7. Contrarium docet Joubertus de thoracis affectibus cap. 4. ast non de aromaticis tum loquitur Joubertus, quia & loco citato fortiter odorata, ut aromatica imprimis sunt, prohibet.

Suffumigia vetant catarrhi calidi.

2. Asthma, orthopnoea, ac quævis respiratio difficilior, si nempe à pituita crassa, viscida, ac tenaci ortum non trahant, ast vel angusto pectore, vel proprio pulmonum vitio; quia vapores halitusque ex suffumentis assurgentes liberiores intercludunt aërem, angustumque pectus magis magisque suppleat, imo astmaticos aliove difficulter respirantes fere suffocant: quare etiam Fallopius

Asthma, orthopnoea &c.

lopius tractatu de morbo gallico cap. 69. suffumigia illis pessimo imo lethalia censet .

Pleuritis ,
inflammationesque
internæ.

3. Pleuritis , peripneumonia, vel quæcunque alia inflammatio interna ; suffitus namque humores liquidiores reddunt , eosque exsiccant, ac acriores quodammodo efficiunt eosdem, sicque inflammationes augent , nec non febrem acutiorem , respirationem difficilem difficiliorem reddunt : ideo apud Fallopium loco jam citato legitur , peripneumoniâ &c. qui laborant , si suffiantur, pereunt.

Hæmoptoe
& quævis
hæmorrhagia
interna.

4. Hæmoptoe & quævis alia hæmorrhagia interna ; quia suffumigiorum maleficio vaporum orificia jam aperta , vel leviter saltem curata , rursus aperiuntur, sicque hæmorrhagiæ & hæmoptoes non curantur, sed insanabilia & lethalia redduntur : qua de causa vide sis Aetium tetrab. j. serm. 3. cap. 144. Fuchsiu lib. 2. de composit. medicamentor. cap. 28. Fallopiu loco jam citato .

Lienteria,
dysenteria
à biliosis,
acribus hu-
moribus ori-
undæ.

5. Lienteria , dysenteria , morbique omnes à calidis , biliosis , acribusque humoribus , humorumve defectu producti : humores enim suffimentorum ope magis magisque solvuntur , exsiccantur , & quasi inflammantur , acrioresque redduntur , sicque acres stagnantes humores ad partes affectas demittendo morbos graviores symptomataque vehementiora efficerent suffitus ; ut idem Fallopius tractatu de morbo gallico cap. 69. testatur .

Vapores ha-
litus in ca-
put ascen-
dentes.

6. Suffitus nocent iis , quorum caput est infirmum , quia vaporibus & halitibus nimium oppletur illorum cerebrum , sicque spiritus magis magisque circumrotantur , ut Crato apud Scholizium consil. 7. probat.

Arthritis.

7. Arthritis ejusque species omnes , quia sæpissime à catarhis calidis , biliosis , & falso-acribus dependet arthriticus dolor, ideo partes dolore illo affectæ rubent & inflammatae sunt , rodentibusque doloribus torquentur , & afficiuntur .

Ægri , in quibus Suffimenta usurpanda veniunt , sunt .

Profundæ
pa-
neris , omni-
busque hu-
midioris
constitutionis .

1. Pueri , omnesque ac singuli qui mollis ac humidæ , aquosæque sunt constitutionis , suffitus enim maximè exsiccant ; quare senibus , & illis qui aridæ biliosæque sunt temperaturæ , minimè , ut in sequentibus patebit , conveniunt suffimenta : in talibus enim non nisi febres ardentes , phrenitides , peripneumonias , capitis dolores ardentes , pulsantes &c. excitarent ; auferuntur enim & exsiccantur humida & aquosa temperantia humorum acrimonias , sicque exsiccatione & ablatione humorum aquosorumque , humores sunt acriores . Acria vero imprimis si biliosa dictos morbos

pro-

producere, lippis ac tonforibus notum.

2. Hydrope capitis, ventris, crurum, totiusve corporis qui afficiuntur, respiratione nempe non admodum difficili existente; aliàs neutiquam præscribendi suffitus: hydropici enim abundant nimia humorum quantitate, quare etiam suffimenta illis proficua & nonnumquam perquam necessaria existunt. Ast nota, summa cum cautela præscribenda *Θυμιάματα*; suffocarentur enim subinde hydropici suffimentorum maleficio, in primis respiratione, ut jam notum, difficiliori existente, catarrhisque si obnoxii sæpius sint.

Hydrope capitis, ventris, crurum &c. affectis.

3. Catarrhis qui afficiuntur salso-acribus; suffitus namque peccantium humorum acrimoniam temperant, humorumque nimiam quantitatem exsiccando tollunt; sicque à gravioribus morbis, dirisque symptomatibus suffimentorum ope ac beneficio nonnulli sibi præcavent, ut satis superque ex sequenti casu patet.

Catarrhis salso-acribus laborantibus.

Quidam ex consanguineis quadragesimum circiter jam agens annum, singulis pleniluniis per annos aliquot dolore intolerabili totum sinistrum brachium occupante fuit afflictus; multa ac varia usurpavit remedia generalia & particularia, ast frustraneo eventu, dolorisque augmento, donec ante menses circiter septem circa novilunium quid instar aquæ frigidæ in brachium sinistrum depluens senserit, prægresso dolore capitis primò gravativo, dein rodente ac quasi pæterebrante: quare præscripsimus ipsi pilulas de cynoglossa, ad catarrhum sistendum ac temperandum, ast frustraneo itidem effectu; tandem sequentem ipsi dedimus suffitum circa novilunium usurpandum.

Quispiam plenilunio, dolore intolerabili in brachio afflicto.

Omnibus internis externisque frustra adhibitis.

2℥. *Styrac. calamit.* ʒij℥. *Succin. Mastich. Caryophyll. ana* ʒ℥. *Fol. majoran. nobil. Rosismarin. ana* ʒij. MS. F. Pulvis crassior.

Suffitus curatus.

Quo usurpato, nec catarrhum & vix aut ne vix quidem postmodum sensit dolorem: sed singulis noviluniis suffitu hoc circa vesperi utitur, & à catarrho doloreque curatus sanus vivit.

4. Paralytici à frigida humidaque materia &c. facti; quia calescunt, corroborant, exsiccant &c. partes nervosas ab humidis, frigidis, viscidis &c. humoribus affectas *Θυμιάματα*.

Paralyticis.

5. Suppurati, Empyici; suffitus enim & salso-acria temperant & novas à capite destillationes excludunt, nimiam humiditatem exsiccant, cerebrum corroborant, purisque ac viscidorum &c. in pulmonibus contentorum educationem accelerant ac faciunt: ut testantur Joh. Jacob. Weckerus lib. 1. antidotar. general. cap. 53. Renodæus lib. 5. institut. pharmaceut. cap. 27. Fuchsius lib. 2. de compos. medicamentor. cap. 28.

Suppuratis & Empyicis.

6. Qui neutiquam narium hæmorrhagiâ, partiumque internarum inflammatione, sanguinisve sputo afficiuntur aut vexantur;

Hæmorrhagiâ vel interna in-

Inflammatione laborantibus.

nam suffitus calefaciunt ; caloreque sanguis redderetur liquidior, sicque hæmorrhagia major & curatu difficilior, partiumque inflammatio adaugeretur in dies.

Capite firmis nec vertigini &c. obnoxiiis.

7. Qui pectore pleno & capite humidiori ac firmiori, & nequam vertigini capitisque gravitati sunt obnoxii.

Homines, quibus Suffumigia non faciliè præscribenda sunt.

Suffumigia non faciliè præscribenda gravidis. Nec lactantibus.

1. Gravidæ, in primis si ex aromaticis sint suffimenta facta; muliebria enim educunt, teste Magno SENE aphor. 28. sect. 5.

2. Lactantes, nimium enim exsiccant & calefaciunt : exsiccatione quoque ac calefactione nimia lac consumitur, nimisque pingue biliosumque &c. redditur ; sicque nonnisi mammarum inflammationes &c. in lactantibus capitis dolores, febres ardentes, tonsillarum inflammationes, peripneumonix, &c. inde producuntur ; ut videre est apud Heurnium lib. 1. method. ad Praxin cap. de suffitu.

Nec senibus.

3. Senes : senum corpora jam exsucca & fere arida existunt, morbique, quibus plerumque afficiuntur, sunt spirandi difficultates, articularum renunque dolores, vertigines, totius corporis pruritus, vigiliæ, tormina, lævitasque intestinorum &c., ut legimus apud magnum SENEM aphor. 31. sect. 3. & C. Celsum lib. 2. cap. 1. p. m. 47. quare suffimenta valde exsiccantia, ut lethalia, damnant Practici, illorum enim corpora planè arida atque exsucca redderentur. Videtis ea de causa Heurnium lib. 1. method. ad Prax. cap. de suffitu, nec non Fallopium tractat. de morbo gallico cap. 69.

Nec macilentis.

4. Macilenti: macilentis namque ut plurimum biliosis ac calidis scatent humoribus ; quare suffitus, qui ex calidis & aromaticis ut plurimum constant, nonnisi capitis dolores ardentes, pulsant esse excitarent, nec non ejusdem gravitatem, phrenitidem, febres acutas, peripneumonias, pleuritides, inflammationesve producerent.

Nec morbis extenuatis.

5. Morbis qui extenuati, quia hic humorum est defectus, & suffumigia, quorum exsiccare proprium est, magis exsiccant, ac ea de causa meritò in extenuatis damnantur.

Nec hæmoptoicis, aut hæmorrhagiâ laborantibus.

6. Hæmoptoici, vel quacunquæ hæmorrhagiâ qui afficiuntur, quia suffumigiorum ope vasa magis magisque aperiuntur, sanguisque fluidior redditur, sicque suffimentorum beneficio non curarentur, aut potius interficerentur hisce morbis afflicti ægri, teste Aëtio tetrab. 1. ferm. 3. cap. 144. nec non Fuchsio lib. 2. de compos. medic. cap. 28. &c.

Nec Hæntericis.

7. Hæntericis; maximè namque humores viscidi, pituitosi, tenacesque suffituum vi & energiâ solvuntur, ab hisce quoque humoribus

ribus quia ut plurimum lienteriae ortum trahunt, merito rejiciuntur: ut testatur Fallop. loco modo citato.

8. Febris ardentibus, acutis, biliosis, malignis &c. qui laborant, quia non nisi febres graviores symptomataque plura ac majora efficerent *Θυμιάματα*.

Nec febris acutis &c. afficitur.

9. Dolore capitis ardente, pulsante, ac tempora praesertim feriente, in febris biliosis continuis, ut & intermittentibus levi frigore advenientibus, nec non in diariis ab aestu solis, potu generoso, vigiliisve protractis ortis admodum frequente, qui vexantur: à bile enim acriore sanguinem plus satis rarefaciente, arteriaque sic magis citiusque explicante ac distendente tales dolores oriuntur; suffitus enim sanguinem rarefactum non mitigant, sed magis magisque eundem rarefaciunt, sicque dolores illi non minuerentur, sed vehementiores, imo magis intolerabiles redderentur.

Nec dolore capitis ardente &c. vexatis.

10. Qui capite infirmo, ac difficiliore respiratione ex angusto pectore oriunda sunt affecti, neququam illis *Θυμιάματα* sunt praescribenda, teste D. Joh. Cratone apud Scholzum consil. 7.

Nec capite infirmo aut angusto pectore laborantibus. Nec biliosis.

11. Qui biliosae sunt constitutionis ob rationes saepius jam dictas.

Tempus *Θυμιάματα* usurpandi.

1. Aptissimum matutinum judicatur à Fallopio tractat. de morbo gallico cap. saepius jam citato, ut & Gregorio Horstio lib. 3. observ. 3. p. m. 148. A nonnullis vero vespertinum magis opportunum atque conveniens putatur; quare sequentes proferunt rationes: catarrhos nempe vesperi plures & graviores descendere, quam quidem matutino tempore; ac idcirco ad catarrhorum depluentium praecautioem satius esse vespertino quam quidem matutino suffitus praescribi. Praeterea tempus vespertinum autumnum ac hyemi quodammodo respondere, quo tempore humores viscosi, pituitosi, &c. valde adaugentur, catarrhique plures ac graviores excitantur.

Tempus *Θυμιάματα* usurpandi optimum matutinum. A nonnullis vespertinum judicatur.

Quare.

2. Conveniens quoque est hybernium, vernale, & autumnale, in primis si humidum ac pluviosum fuerit; quare adventante hyeme ut plurimum capitis dolores; catarrhi falso-acres, & inde productae tusses, raucedines, & gravedines &c. exoriuntur, ut testatur Hippocrates aphorism. 13. sect. 3. nec non C. Celsus lib. 2. cap. 1. p. m. 45. & 46. quia hisce temporibus non tam biliosi, quam quidem viscosi, pituitosi, aquosique &c. humores praedominantur, ad quorum incisionem, exsiccationem, ablationemque *Θυμιάματα* in primis conveniunt.

Hybernium, vernale & autumnale.

3. Interlunium tempore vernali nempe & autumnii principio, hyemali vero novilunium ac plenilunium; quia tempore hyemali

Interlunium tempore vernali, novilunium hyemali.

circa novilunium ac plenilunium humores viscosiores , pituitosiores ac copiosiores in corporibus generantur: ast tempore vernali & autumnali, (in primis siccus si fuerit autumnus) circa plenilunium biliosi humores magis turgent ; quare etiam tunc temporis morbi acutissimi & perniciosissimi ut plurimum exoriuntur , ut videre est apud Hippocratem aphor.9. 12. & 13.lect.3.nec non C. Celsum lib. 1.cap.3.p.m.33.lib.2.cap.1.p.42.& 45.

Ante, inter, ac post *θυμιάματα* quid agendum observandumque sit , paucis demonstrabimus .

Ante suffimenta requiritur .

Ante suffumigia universalia præmittenda.

1. Ut universalia , præparantia nempe , purgantia, diaphoretica , diuretica , venæsectio &c. præmittantur , antequam suffumigia præscribantur ; tutò enim non usurpantur suffitus ab hominibus noxiis peccantibusque humoribus scatentibus. Convenit ergo universalia & quidem iterata præscribere , quàm tales ægros , in primis plethoricos , gravissimos in morbos , perniciosissimaque symptomata præcipites dare .

Suffumigium usurpatum à frigore se tunc curatur.

2. *Θυμιάμα* usurpaturus calore sibi consulat , ac neutiquam Jovem subeat frigidum , aliàs oleum & operam perderet , imo catarrhi graviores ac plures generarentur .

Inter Suffituum usurpationem requiritur .

Inter suffumigandum cubiculum sit calidum.

1. Ut cubiculum, in quo ægri se contineant, sit calidum, calidumque conservetur ; nam aliàs catarrhi graves ac symptomata curatu difficilia producerentur : corpus enim calore ubique tum quasi patet , frigorigue sic ceditur locus intrandi , ut ita dicam, corpus ; unde non nisi dolores gravativi , spasmata , febres , tusses &c.generantur .

Fumus naribus vel ore patulo excipendus.

2. Naribus ut excipiatur ex suffumigiis affurgens fumus , capitis in affectibus si præscribantur suffitus ; ore patulo vero in pulmonum affectibus si præscripta fuerint *θυμιάματα* ; & sic de cæteris , ut testantur Joubertus de thoracis affectibus cap.1.& Fuchsius lib.2.de compos.medie.cap.28.

Caput totumque corpus bene reatum. Quando à suffitu desistendum.

3. Caput ut rectè tegumentis obveletur , totumque corpus vestibus benè sit indutum , ob rationes jam dictas .

4. Ut si capitis gravitatem , vertiginem , visus hebetudinem , respirationemque admodum difficilem &c. excitent ac producant , statim à suffitu desistatur .

5. Ut .

5. Ut nullo modo aerem, ut dictum, subeat frigidum, aliàs nonnisi viscidiores humores ac plures, item dolores intolerabiles, jam gravativi, jam rodentes &c. generabuntur, illudque nonnisi Penelopes telam texere esset.

Frigori ne se exponat.

Post Suffimenta usurpata conveniunt.

1. Caput totumque corpus confortantia & exsiccantia, ut sic partes antea affectæ & debilitatæ corroborentur, & à nova humidorum, viscidorum, pituitosorumque humorum generatione immunes reddantur; aliàs nonnisi graviores affectus, catarrhi plures, symptomataque curatu difficiliora producerentur.

Post sufficta confortantia & exsiccantia adhibenda.

2. Quietem se, suffitum qui usurparunt, tradant, ne motu nimio vapores, halitus, humoresque capitis gravitatem, vertiginem, visusve hebetudinem &c. excitantes ascendant.

Quietem se tradant.

3. Frigida ac humida nullatenus usurpet æger, sed potius calida, exsiccantia, corroborantia, &c. neutiquam quoque siti satisfaciatur, ob rationes jam sæpius allatas.

Frigida ac humida non usurpet nec siti satisfaciatur.

4. A suffumigiis ne frigus subeant, sed calidos se conservent; nam facillè convulsionem, horrores, febres, catarrhi, tusses, dolores arthritici &c. exoriuntur.

Frigori ne se exponant.

NOTA. Suffitus vehementes illis, quibus caput est infirmum, esse cavendus, ut Crato apud Scholzium consil. 7. docuit.

Suffitus vehementes quibus cavendus.

Qui fumum perferre non possunt, illorum capitis tegumenta esse suffumiganda.

Suffimenta fortiter odorata plerumque capitis gravitatem inducere.

Suffitus ex moscho, zibetha, ambra &c. hystericis nocere admodum (x), mox enim paroxysmus inde excitatur, graviorque solito redditur.

Suffitus ex moscho &c. hystericis nocet.

(x) Quam creberrimè à moschi odore, vel alio admodum (navi) soleat hystericæ affectio descendere, vel Aniculis passim notum est. Verum quomodo ex illo grave hoc malum produci possit, difficultis fuit semper investigatio. Medici nonnulli uterum singulari quadam proprietate & sympathiæ moschi odore delectari, & eapropter ad ejus succunditatem plenius percipiendam fructum moverit, atque ascendere opinati sunt. Unde flant, ut Mulieribus hystericis scetida maribus, suaevolentia pudendis partibus admovenda esse commendaverint, ut ab illis uterus in fugam veluti datus ab his potentius deorsum alliceretur. Hæc si vera esse fateamur, duplicem odoris sensum, in maribus unum, in utero aliterum admittere oportebit. Quod si tamen ab illa methodo cessasse aliquando affectus visus sit, id potius scetidis rebus maribus objectis, quæ sub-

phureis suis particulis orgasmum spirituum compescunt, quàm uteri delectationi ex suavitatis odore tribuendum esse pusaverim. Multùm minus eorum opinio mihi probatur, qui cerebrum ab odoris fragrantia percussum uterum in consensum trahere, humoresque in eo contentos agitare arbitrati sunt; quum hystericæ passio ex morboso utero plerumque non oriatur. Quum ergo moschus, & similia odorata subtilissimas ac veluti igneas, ut Clar. Hignori verbo utar, ex se spargant particulas (quemadmodum ex diuturna odoris fragrantia, & copiosa halituum emissionem sine sensibili ponderis decremento colligi potest); facile est cogitare ex earum adventu spiritus in rapidissimos motus ducti, & ad instar pulveris tormentarii admota flamma turgescere; ac proinde hystericum affectum mox exurgere. Quemadmodum vero Mulieres, quæ majori

majori spirituum robore pollent, moschi & similibus odoratorum odorem innocuè perferroqueunt; ita vicissim, quæ ad motum hystericum sunt pronæ, facilius aliis ex moschi odore illius insulsum incurrunt: ex prægressis enim paroxysmis spirituum crasis labefactatur, & spasmodica semina relinquuntur, quæ rapidiori eorum motu & suis clausuris erumpunt. Id vero magis videtur mirandum, cur moschus internerè exhibitus affectum eundem eripiat, quem naribus admotus externè producere potest, ut ex Riverio, qui cent. 1. observ. 65. Mulieri hystericae potionem Solenandri ex moscho & sanguine draconis exhibuit, statimque morbus cessit. An quia moschus aniequam spiritibus in cerebro commisceatur, ejus vis sulphureis sanguinis particulis contemperatur? An vero quia particulae moschi validius spiritus commovent, dum nervas narium fibrillas simul vellicant? An denique quia ob tenuitatem & acrimoniam substantiæ insigni potest efficacia vasa aperire & deobstruendi, sicque sanguinem per uterum proluciat, cujus retentionem hystericum affectum sequi multoties vidimus? Hanc autem vim moschi nulli fere Medico non notam adeo veritus est Mercurialis, ut lib. 1. de compos. medic. cap. 15. illum internerè exhibitum inter venena recensuerit, hac solum ratione adductus, quod sincerus narium adpositus statim sanguinem proluciat. Verum hoc malum metuendum non est, quando in minima datur dosi, quemadmodum à Medicis in cordialibus medicaminibus præscribendis non sine emolumento fieri solet.

Sed pro hujus capitis coronide, quæ lacius circa suffimenta scripta sunt, in compendium contra Lectori benevolo sistam. Omnia, quæ vel sponte sua tenues particulas emittunt, vel igne accensa illas effundunt, pro suffitu adhiberi possunt. Valent ergo primò suffimenta suis odoribus, qui ab halita rerum corporeo nervosa narium filamenta vellicante in nobis excitantur. Quare quomodo ita simus à natura comparati, ut foetidis matè afficiamur, bene à suaveolentibus; utilia idcirco erunt suffumigia ad animum nostrum exhilarandum, spiritus rescindendos, cerebrum corroborandum, sensusque tam internos quàm externos vegetiores reddendos. Quomodo vero particulae odoriferæ cerebri quoque penetrabilia subeant, & spirituum motum diversimode insistent; hinc alterationes illæ proficiscuntur, quas in partibus à capite remotis ex odoribus perferimus. Si autem forte acciderit, ut ex odore aliquo valde læsi fuerimus, ob impresum in cerebro læsionis vestigiùm eandem odorem perferre amplius non possumus. Interim negandum non est, quod quemadmodum suffimenta ex aromaticis, & valde odoratis spirituum motum instaurant; ita viceversa, quæ narcotico pollent sulphure, eorum agitationem potius

sufflamment: unde sicuti hæc in epilepsia, & suffocatione hypochondriaca, ita illa in soporosis affectibus magis præstant. Quoniam vero humores tenuibus calidique suffumigiorum particulis afflati exsiccantur, atque si ex aromaticis sint suffusis, inciduntur etiam, canalesque excretorii ad eorum expulsiorem irritantur; hinc ubi crassus & lentus humor supernas partes occupat, & vel cerebrum gravat, vel nares obstruit, vel tonsillas tumefacit, vel pulmonum bronchia infarcit, ut in capitis gravedine, Coryza, Angina pituitosa, & Asthmate, illa admodum erant suffimenta. Calidi vero, qui vulgè dicuntur catarrhi, vel acris fluxio in pulmones illabens sufficuum usum limitant, vel saltem eorum, qui acrimoniam humorum concitare valent, ut in primis sunt, qui ex aromaticis conficiuntur. Quomodo autem ex Hippocratis præcepto in lib. de ulceribus, siccantibus medicaminibus ulcerum curatio absolvi debeat; itaque hinc, in narium, aurium, similibusque partium ulceribus sufficuum summopere valere; edque magis quod ulcera illa minus commodè alio medicamentorum genere tractari possint. In tenesmo vero, & furenti hæmorrhoidum dolore suffumigia, quæ acres humores recendere valent, summis laudibus à Practicis celebrantur. Ad menstruum sanguinem, vel lochia educenda sufficuum ex aromaticis jam olim commendavit citatus Hippocrates: sed ad ea etiam nimis fluentia cohibenda, atque ad uterum prolapsum in sua sede firmandum ex adstringentibus confecti sufficuum admodum conducunt. Quomodo autem interior narium membrana, eaque, quæ tracheam interius investit, adeo sensiles sint, ut facili negotio ex ejus naturæ suffumigiis sternutatio, vel tusis provocetur; cavendum idcirco, ne in earum partium hæmorrhagiis illa adhibeamus. Faucium itidem, vicinarumque partium inflammatio suffitui prohibet, quia sanguis ex illis incalescit, & majorem fervorem contrahit. Homines vero, qui suffimenta facillius tolerant, in primis sunt Pueri, in quibus copiosa humiditas luxuriat, quique grandiori pectore pollent, & vertigine nunquam fuere correpti. Secus Senes, macie confecti, & lactantes Mulieres suffumigiis, à quibus quod humiditatis reliquum est detrahitur, multentur. Maxime vero qui angusto sunt pectore suffitu læduntur; sanguis enim incalescit, & in pulmonum vasculis accumulatur, unde suffocationis periculum imminet. Denique qui billosi sunt constitutionis, & Mulieres, præsertim utero gerentes, à rebus valde odoratis se abstinere, ni capitis dolores, & suffocationem hypochondriacam velint experiri. Cæterum in suffumigiis admittendis caveat Patiens ab aere frigido, eaque usurpet in loco angustiori & undique clauso, ne halitus procul à suo corpore expartari permittat.

C A P. III.

De Apophlegmatismis, Masticatoriis
& Gargarismis.

A Pophlegmatismi nomen suum ab effectu accepisse videntur, quod phlegma è cerebro vicinisque locis per palati cerebrique emunctoria, irritando, incidendo &c. proliciant & evacuent.

Apophlegmatismi un. de nomen sortiti.

Quod si apophlegmatismi in forma sicca præscribantur, à ple-
risque vocantur masticatoria, quod in ore detenta mastentur, hinc
inde moveantur, & dentibus comminuantur & confringantur, sic-
que humores aquosos, pituitosos, viscidos &c. peccantes atten-
nuando, incidendo, ac irritando eliciant. Liquida vero propriè
apophlegmatismi dicuntur, sub quibus nonnulli gargarismata
comprehendunt, quæ à græco verbo γαργαρίζω derivantur: sunt
itidem ut apophlegmatismi medicamenta fluida, quæ in ore conti-
nentur, & linguæ beneficio hinc inde agitantur, quibus fauces
absque deglutitione colliduntur; dum scilicet assumptus & ore con-
tentus liquor capite supino ad fauces, columellam &c. defluens
spiritu erumpente repellitur, motuque reciproco agitur, sicque
pituitosos, aquosos &c. humores ex cerebri emunctoriis, nec non
vasis salivaribus acredine sua irritando, incidendo &c. elicit; ut vi-
dere est apud CL. Dan. Sennertum lib. 5. part. 3. sect. 3. cap. 17. insti-
tut. medicar.

In forma sicca masticatoria dicuntur.

In forma liquida etiam gargarismata vocantur.

Utendi modus.

Præscribuntur dicta medicamenta in affectibus capitis visci-
dis, pituitosis, frigidis, oculorum hebetudine, auditus gravita-
te, linguæ paralyfi, olfactu vel deperdito vel diminuto, dentium
dolore, lethargo, caro, comate &c. est in sequentibus de his fusius.

Quibus in affectibus præscribuntur.

Apophlegmatismi ratione virium sunt vel leves & mites, vel
validi ac fortes; qui partim miti calore, volatilitate, humiditate
&c. humores peccantes attenuant, incidunt & liquant, eosque per
cerebri emunctoria interna, palatum, glandulam pituitariam, du-
ctusque salivares &c. foras eliciunt; partim acredine dictas partes
irritando vellicandove noxios aut superfluos humores expellunt.
Ratione vero formæ, vel solida quæ masticatoria nominantur, vel
liquida quæ apophlegmatismi, & sub his comprehensa gargarisma-
ta, dicuntur.

Apophlegmatismo-
rum differ-
entia.

Qua ratione operantur.

NOTA. Vitanda αποφλεγματιστικά iis, quorum interiores oris
partes omnes aut aliqua, ut palatum, lingua, fauces, larynx, gula
&c. sunt exulceratæ; nec non qui distillationibus ad hæc partes,
ipsæve pectus aut pulmones obnoxii sunt.

Quid in il-
lorum usa
notandum.

Inter

Varia apophlegmatismum excitantia medicamenta.

Inter apophlegmatismum excitantia medicamenta, sequentia excellunt. Et quidem 1. inter folia, majoranæ, betonicæ, origani, rutæ, pulegii, thymi, hyssopi, serpilli, acori, angelicæ, imperatoricæ, nicotianæ. 2. Inter radices, pyrethri, zinziberis, chelidonis majoris, iridis nostratis, angelicæ, & in primis imperatoricæ, quæ sola masticata, vel in pulverem redacta ac cum melle & vino acetove mixta, multum pituitæ viscidæ &c. incidendo, irritandoque extrahit. 3. Inter flores, rorismarini, salviæ, lavendulæ, calendulæ. 4. Inter semina, staphidis agricæ, nasturtii, erucæ, cardamomi, cubebæ, pæoniæ, piperis, inter quæ primas tenet sinapi semen, cujus ad præservationem apoplexiæ grana aliquot masticata maximè conveniunt.

Sola masticata & plurima aromata conducunt.

Frequenti quoque in usu sequentia, masticæ (quæ sola comanducata blandè & leniter pituitam ex ore faucibus potius, quàm è longinquis elicit; ut Fernellius lib. 5. method. medend. cap. 16. p. m. 1. 2. 2. docet) uva passa, nux moschata, macis, macropiper, caryophylli, vel plurima aromata acedine quadam prædita, ac distas partes leviter, vel quoque acriter irritantia, sicque salivam in os plus minusve alliciunt, & salivationem quandam excitant.

Leniora ex distis sunt masticæ, cubebæ, hyssopus, majorana, imperatoria &c. Fortiora vero macropiper, zinziber, radices pyrethri, semen sinapi, nasturtii &c.

Apophlegmatismorum varia formula.

Varia ex hac materia formulæ concinnari pro lubitu possunt; sic vel in forma decocti *αποφλεγματισμοῦ* præscribuntur & usurpantur; vel in forma electuarii, si nempe dicta simplicia in pulverem redacta & cum liquore convenienti vel melle &c. misceantur, & palato inungantur; trochisci s. pastilli, noduli, pulveris, spiritus, &c.

Apophlegmatismorum formulæ variæ.

In forma decocti.

In forma decocti.

℞. Fol. origan. Majoran. nob. Rutæ ana M. ℞. Flor. lavendul. Hyperic. ana p. ij. Sem. staphid. agricæ. Pæonia ana ℥ij. Sinap. ℥℞. Rad. imperator. Zinzib. alb. Pyrethri ana ℥ij. Mastic. Nuc. moschat. ana ℥ij. Concis. & contus. coq. in s. q. vini albi ad tertiam partem consumptionem vasis optimè clausis, aliàs vis pyrethri &c. coquando evanescit ac disperditur: colaturæ ℥ij. Add. Mellis anthos. ℥℞. Sp. falis armon. ℥℞. MS.

Ad epilepsiam & apoplexiam præcavendam aut curandam.

Hujus parum in ore contineatur, & linguæ ope hinc inde agitetur, multum pituitosæ, viscidæ &c. materiæ irritando, incidendo, solvendo, attenuando elicit, maximèque in epilepsia ac apoplexia præservatione ac curatione conducit.

℞. Fol. rorismar. Thymi. Nicotian ana M. ℞. Rad. imperator. Irid.

Irid. nostrat. ana ℥ij. *Mastic. zij.* *Carda. min.* ℥jss. Contus. & concis. coquantur in vini albi ℥jss. Colaturę add. *Sp. salis arm.* ℥j. MS. pro apoplegmatismo in frigidis, & chronicis capitis affectibus maximè conveniens.

In affectibus capitis chronicis conveniens

In forma Electuarii.

℥. *Fol. serpilli. Nicotian. ana* ℥ij. *Rad. pyrethr. Angel. ana* ℥j. *Castor. optim. Mastic. alb. ana* ℥ss. *Caryophyll.* ℥j. *Sem. sinap.* ℥jss. F. omnium pulvis ac misceatur cum s. q. *Mell. anthos. & Sp. salis armon. gutt.* 10. F. S. A. Electuarium. Cujus parumper palato inungatur; multum enim præstat in apoplexia, lethargo, caro, comate fomnolento &c.

In forma electuarii.

In affectibus soporis condens.

℥. *Rad. chelidon. major. Irid. nostrat. Imperator. ana* ℥j. *Zinziber. alb.* ℥ss. *Pyrethri* ℥ij. *Sem. nasturt. Cubeb. ana* ℥ij. *Caryophyl.* ℥j. F. omnium pulvis, qui cum s. q. *Mellis anthos. & Sp. salis armon. gutt.* xvj. miscendus, valet in odontalgia, dolore capitis diuturno gravativo, &c.

In odontalgia proficuum.

In forma trochisci s. pastilli mansilis.

℥. *Fol. nicotian. Lauri ana* ℥ij. *Rad. imperator.* ℥jss. *Pyrethr.* ℥ss. *Sem. sinapi Sal. armoniac. ana* ℥ij. Fiat omnium pulvis, & excipiatur mastiche in mortario calido cum pastillo calido contusâ, & pastilli mansiles pendentes ℥j. vel ℥ss. inde formentur: in affectibus capitis frigidis & diuturnis à causa viscida, frigida, lenta, tenaci &c. productis. Quare sequentem de memorię labefactione casum hisce addere animus est.

In forma trochisci.

In affectibus capitis pleuræ utiles.

Mulier quædam quadragesimum præter propter octavum jam agens annum, post suppressa menstrua sibi venæsectionem institui curavit largam; unde frigus per totum corpus ingens ipsi obortum, quo sublato appetitus in dies minor, donec nullus superesset. Brevi varia appetitum sublatum reducendi gratiâ assumpsit medicamenta, sed frustraneo eventu: paulo post incidit in febrem quartanam intermittentem frigore maximo per sex septemve horas durante ægram affligentem, qua feбри vexata fuit per annos circiter tres. Postquam per menses sexdecim hac quartana fuisset afflicta, incidit in capitis dolorem gravativum & memorię quandam labefactionem, imo talem, ut rerum domesticarum subinde oblivisceretur; quæ miserè afflicta mulier sequentibus fuit curata: primò sequens præscripsimus vinum medicatum.

Mulier post venæsectionem largam.

In appetitum sublatum.

Postea quartanam diuturnam.

Tandem in memorię labefactionem incidit.

℥. *Rad. angel. Irid. Florentin. Galang. ana* ℥ij. *Fol. majoran. nobil. Laur. Origan. Rorisnar. ana* M. j. *Comar. lavendul. Thymi ana* M. ss. *Bacc. junip.* xvj. *Cubeb. Carda. min. Nuc. moschat. ana* ℥ij. Concisa & crassè contusa insuantur sacco & cantharo lapideo indantur, vinique gallici pint. jv. affundantur.

Vino medicato cephalico.

Post infusionem ac extractionem per quatrivium, hujus vini

H

me-

medicati ter quaterve de die ad uncias tres pro dosi assumpsit, ac hujus vini usurpationem continuavimus per tres præter propter septimanas, unde frigus admodum fuit diminutum, imo fere sublatum. Humores hoc modo aliquantum præparatos & concoctos per epicrasin purgantibus (juxta Hippocratem aphor. 22. sect. 1. concocta medicamento purgante educenda ac movenda) eduximus: in dies decrefcebat febris post sequentis pulveris usurpationem.

Purgante.

Pulvere febrifugo.

Et pastillo mansili curata fuit.

℞. *Sal. absinth. Armoniac. Ocul. cancr. ana* ℥ss. *Zinzib. alb. g. xij. Ol. majoran. nobil. gutt. j.* MS. F. Pulvis vino calido assumendus.

Febris jam curata, (vinum medicatum adhibitum ad finem usque) alternis diebus circa octavam matutinam pastillum mansilem ex prædictis usurpavit, quo multa viscida, tenacia &c. fuere elicitata, unde tandem quoque labefactata fere memoria fuit restaurata.

℞. *Rad. avori Pyreth. ana* ℥j. *Gran. paradif. Cubeb. ana* ℥ij. *Mastic. alb.* ℥j. Trita excipiantur melle, & fiant L. A. trochisci.

In forma noduli.

In forma noduli.

℞. *Fol. nicotian. optim.* ℥j. *Cort. sambac. interior.* ℥ij. *Piper. alb.* ℥ij. *Sal. commun.* ℥j. Contusa insurantur sacco linteo, & fiant noduli masticatorii no. ij. qui aceto macerati in odontalgia admodum conducunt.

Contra odontalgiam.

℞. *Rad. imperator. Ireos ana* ℥j. *Pyrethri* ℥ss. *Sem. staphid. agria* ℥j. *Mastic.* ℥iij MS. & F. L. A. noduli masticatorii.

In forma pulveris.

In forma pulveris.

℞. *Rad. angelic. Pyrethri. ana* ℥ss. *Mastic.* ℥ij. *Caryophyll. Sem. sinapi ana* ℥j. MS. F. Pulvis.

℞. *Rad. imperator. Fol. lauri ana* ℥jss. *Sem. nasturt.* ℥ij. *Mastic.* ℥ij. *Cubeb.* ℥j. MS. F. Pulvis.

In forma spiritus.

In forma spiritus.

℞. *Fol. hydro-piperis. Nasturt. hortens. Lauri ana* M. ℥. *Rad. acori. Galang. Imperator. ana* ℥ij. *Sem. fenic. Siler. montan. ana* ℥iij. *Myrrb. rubr. Cubeb. ana* ℥j. *Caryophyll.* ℥ss. Concisa & contusa infundantur cum sp. vini optim. ℥jss. Post digestionem per octiduum, ex Mariæ balneo spiritus abstrahatur, destillatoque admisceatur. *Sp. salis armoniac.* ℥jss. *Mell. anthos.* ℥jss. MS. In capitis doloribus contumacibus chronicis à frigida, viscida, tenacique materia productis & excitatis specificus spiritus, aliis indicationibus quoque inserviens.

Ad capitis dolores contumaces.

℞. *Fol. salv. Hyssop. Calamintb. ana* M. ℥. *Rad. ireos. Valerian. Cyclamin. ana* ℥ss. *Sem. eruca. Nasturt. hortens. Sinap. ana* ℥ij. *Cardam. min. Cort. aurantior. Castor. ana* ℥jss. Concisis & contusis affundantur. *Vini gallic. pint.* ij. *Spir. vini pint.* ℥. Post justam infusionem calidam & digestionem, ex Mariæ balneo abstrahatur

tur

tur spiritus ad pintam unam , cui admisceantur *Mellis-antbosat.*
 ℥iij. *Rad. pyrethri p̄lv.* ℥ij. MS.

Notæ in usu Apophlegmatismorum observandæ.

Multos ac graves apophlegmatismi nonnunquam curant mor-
 bos, ac molesta symptomata tollunt ; verum etiam humores quia at-
 tenuant, unde catarrhi tenues in pectus cætera sive partes inferiores
 dilabuntur: accuratè observandum quibus conducere, quibus vero
 nocere possint dicti apophlegmatismi. Quod paucis ergo in sequen-
 tibus inquiremus.

Quid in
 usu apo-
 phlegma-
 tismorum
 observa-
 dum.

NOTA. Tyronibus maximè observandum est , apophlegmatif-
 mos iis præscribendos non esse , quibus gingivæ, palatum , fauces,
 tonsillæ, larynx , & aspera arteria sunt exulceratæ; & qui catarrhis
 falso-acribus ad fauces ac pectus jam delabentibus sunt obnoxii :
 tali in casu potius sistendi & acres temperandi , incrassandique &c.
 sunt, quàm plures apophlegmatismorum acredine, attenuatione, in-
 cisione &c. præditorum ope catarrhi excitandi .

Humores , in quibus Apophlegmatismi cum fructu & successu præscribi pos- sunt , sunt sequentes .

1. Pituitosi in capite copiosi , aut in corpore redundan-
 tes ; quia apophlegmatismorum oris partes interiores irritantium
 beneficio elicitur ac expellitur quicquid pituitosi aut peccantis
 humoris in penitioribus cerebri sinibus ac ventriculis continetur,
 sicque affectus inde producti ac excitati curantur.

Apophleg-
 matismorum
 indicant
 humores
 pituitosi in
 capite &c.

2. Humores viscosi itidem in capite loci sive vicinis contenti;
αποφλεγμαλιζοντα namque sua volatilitate , acredine, ac spirituositate
 viscidos incidunt humores , liquefactosque sic ac incisos unâ ea-
 demque fidiâ eliciunt peccantes humores; sicque ægri brevi non-
 nunquam gravissimis ac molestissimis symptomatibus ac morbis à
 viscidis humoribus oriundis liberantur .

Viscidi.

3. Nimis aquosi eo in capitis loco hærentes , unde transitus
 ad fauces palatumve extiterit : eliciunt enim quammaximè masti-
 catoria, *αποφλεγμαλιζοντα*, aquosos peccantes humores.

Nimis
 aquosi.

4. Lymphatici abundantes ; quare febres lymphaticæ à lym-
 pha quantitate qualitateve peccante oriundæ cito ac jucundè su-
 binde uno alterove apophlegmatismo curantur & tolluntur , quæ
 aliis remediis aliquando curatu difficillimæ extiterunt.

Lympha-
 tici abun-
 dantes .

Saliva
quantitate
ac qualita-
te peccans.

4. Saliva itidem copiosior, ac qualitate non raro peccans: quænam quæso medicamenta citius, tutius, jucundiusque salivam qualitate ac in primis quantitate peccantem è corpore corrigendo, temperando ipsius acrimoniam, eliciunt ac exturbant, quàm *απορλιγματιζοντα*, in primis si aliquantum spirituosæ, volatilia, ac penetrantia exstiterint? Meritò ergo Brunerus consil. medic. 18. ea talibus in casibus laudat.

Falso-acres
humores in
capite con-
tenti.

6. Acres-falsi in capite contenti, ac in dentes depluentes odontalgiam ut plurimum excitantes, quia citius tolli non possunt; hicque illud verum, sublatâ causâ tollitur effectus: acres-falsi enim humores illum dentium dolorem producentes statim tolluntur, ægrique à molesto ac gravi dolore liberantur ac curantur.

Humores, in quibus Apophlegmatismi nonnisi cum ægrorum damno præscribuntur, sequentes sunt.

Αποφλεγ-
ματιζοντα
vetant hu-
mores te-
nues falsi,
tussim ex-
citantes.

1. Tenues, & in primis si falsi extiterint, tussimque producunt, quia apophlegmatismorum maleficio defluxio in pectus major, tussisque sic gravior redderetur: quare potius increffantia, quàm liqueficientia (qualia plerumque *απορλιγματιζοντα*) sunt præscribenda; summo enim cum fructu talibus in casibus increffantia ac humorum acrimoniam falsam temperantia, ut massâ pilularis de cynoglossa, de styrace, laudanum opiatum &c. præscribuntur. Magis quoque humorum quantitati peccanti, quàm quidem eorum qualitati sunt dicati apophlegmatismi.

Acidi.

2. Acidi, quia citius tutiusque ac jucundius per acrimoniam acidam temperantia, qualia pinguis & spirituosæ; ac obtundentia, ut opiata; ipsamque acrimoniam diluentia, ut aquea vel naturalia vel stillatitia; eamque infringentia, ut salia lixiva tam fixa quàm præsertim volatilia, ex plantis animalibusve parata; aut eandem quasi imbibentia, qualia creta, oculi cancri, &c. corriguntur. Nam *απορλιγματιζοντα* aquosos humores acrimoniam acidam diluentes eliciunt, sicque plus damni quàm emolumenti ægris afferrent; quare meritò in acidis peccantibus humoribus damnantur à Practicis.

Austeri.

3. Austeri; hi enim si ad fauces perveniant, quò necessariò apophlegmatismorum ope propelluntur, nonnisi anxietates graves, faucium quasi constrictiones, respirationes difficiliores, nec non suffocationes excitant: quare potius abstinendum ab iisdem, quàm cum ægrorum damno ac periculo iis utendum ducimus; citius enim ac feliciori jucundiorique successu austera corriguntur spiri-
tuosis

ttiosis salibus volatilibus, ac præsertim oleosis . De his vero in sequentibus fusius .

4. Sanguis ex capitis vasis ruptis, dilatatis, aut acredine quadam apertis adhuc exstillans; acria enim volatiliave quia *αποφλεγματιζοῦσα* ut plurimum existunt, sua acredine ac volatilitate non nisi hæmorrhagiam majorem incidendo, rarefaciendo, ac irritando efficient . Quare meritò talia medicamenta in sanguine nimis vel rarefacto, vel præter naturam ex capitis vasis exstillante exsudanteve damnantur .

Sanguis adhuc exstillans ..

4. Biliofi; acria enim quia apophlegmatizantia volatilia ac spirituosa, ut jam sæpius dictum, plerumque præscribuntur, non nisi inflammationes faucium, palati, interiorumque omnium oris partium, ut & meningum, quæ phrenitides dicuntur, nec non capitis dolores pulsantes, ardentes &c. inde producerentur .

Biliofi humores ..

Morbi, in quibus Apophlegmatismi cum successu, ægrotantiumque levamine usurpantur, sunt .

1. Epilepsia; à lymphâ enim stagnante, humoribusque viscidis pituitosis in capite contentis ortum nonnunquam ducit epilepsia: conveniunt ergo hoc in casu *αποφλεγματιζοῦσα*, quia humores pituitosos viscidos incidendo liquefaciendo &c. eliciunt, stagnantesve humores ad priscum & naturalem motum reducunt .

Apophlegmatismi conveniunt in epilepsia.

2. Apoplexia ortum ut plurimum à lymphâ crassiore, pituitave viscida magna ex parte, imo pene omnino nervos obstruente ducens: apophlegmatismi enim quia humores illos incidendo & attenuando, ut dictum, eliciunt, sicque quietis ac stagnantibus motum conciliant, obstructions tollunt, apoplexiamque nonnunquam, etsi raro, solvunt. Quare sequentem observationem hæc inferere placuit .

In apoplexia.

Vir quispiam quadraginta quinque circiter annorum, nicotianæ fumi grandis amator, mane circa septimam surgens, ac ex consuetudine nicotianam fugens corruit: domestici accurrentes clausis oculis difficulter respirantem cum vocis ac sensus, quantum observare poterant, defectu invenerunt. Vocatus ægrotantem inventi pulsu etiamnum forti, magnamque salivæ viscidæ vim os occupantem; quare statim venâ largiter sectâ, ori ligneo quodam instrumento aperto, de sequenti apophlegmatismo cochlear unum alterumve infudimus, juxta aphor. 21. sect. 1. quæ educere oportet, quò maximè vergunt, ducenda per loca convenientia .

Vir nicotianæ fumo maximè addictus.

Apoplexia corripitur.

℞. *Aq. majoran.* ℥iij. *Vir. Matthiol.* ℥vj. *Sp. cochlear.* ℥ij. *Salis ar-*

Vomendo
& salivan-
do magnam
pituitæ vi-
scidæ &c.
quantita-
tem excre-
vit.
Enema
acre inje-
ctum.

Ac purgans
exhibitum.

Septimo
die ad in-
terrogata
lingua tre-
mula re-
spondit.

Tandem
hemiplegia
laboravit.

Ac ea de
causa vi-
num medi-
catum cep-
halicum
per quatuor
menses u-
surpavit.
Verum fru-
straneo e-
ventu.

In affecti-
bus soporo-
sis omnibus

In cepha-
lea.

armoniac. ℥ss. Tinctur. castor. ℥ijss. Rad. pyretbr. pulveris. ℥ijss. Mell. anthosat. ℥vj. MS. Hujus usurpatione nauseabundus brevi maximam salivæ pituitosæ viscidæ quantitatem vomendo & salivando excrevit : dum hæc usurparet æger, sequens clystma præscripsimus.

℥. *Herb. rut. Origan. Puleg. Salvia ana M. j. Rad. belleb. nigr. Imperator. Pyretbr. ana ℥ij. Summit. centaury. min. MS. Sem. cartham. Sinap. ana ℥ij. Pulp. colocynth. ℥ij. Coq. in s. q. aq. commun. in colatur. ℥vij. dissolv. Elect. hier. pict. cum agar. ℥j. Myrrh. rub. Castor. optim. ana ℥ij. Salis gemm. ℥ij. MS. F. Clyster. Quo injecto bis terve alvum intra duas horas dejecit, unde parum ad se redire incepit. Interim in usurpatione apophlegmatismi continuavimus. Secundo post morbi invasionem die sequens purgans exhibuimus.*

℥. *Extract. cathol. gr. xxv. Trochiscor. albandal. Resn. jalapp. ana. gr. xij. Castor. pulv. ℥ss. Ol. rorismar. gutt. iij. MS. F. Pil. no ix.* Quas una vice devoravit, ac ter solummodo à forti hoc purgante dejecit; septimo vero post morbi invasionem die quibusdam domesticis ad interrogata respondit, ast non articulatim, verum linguâ tremulâ; quare imperatoricæ radicem pulverisatam semine anisi mixtam quotidie commanducare eum jussimus, unde postmodum quidem melius nunquam vero accuratè verba protulit. Tandem hemiplegiâ laborare eum innotuit, quare sequens per menses circiter quatuor vinum medicatum usurpavit, singulis dosibus prius instillatis spirit. salis armoniaci guttulis duodecim.

℥. *Rad. imperator. Irid. Florent. Acori ana ℥ijss. Fol. rut. Laur. Majoran. nobil. Rorismar. ana M. j. Summit. lavendal. Hyperic. ana p. jss. Bacc. junip. ℥ss. Lauri. Cardam. min. Flaved. cort. aurant. ana ℥ij. Concisa & leviter contusa indantur cantharo lapideo, ac vini gallici affundantur pint. vj. post justam digestionem & extractionem. Cujus quidem ter quaterve de die singulis vicibus fere uncias tres usurpavit; necdum tamen ab hemiplegia liberatus est; etsi varia linimenta & olea penetrantissima nuchæ, cervici, totique spinæ dorsi inuncta fuerint.*

3. Lethargus, carus, coma, soporiferique morbi omnes ac singuli: à pituitosis viscidis humoribus præternaturaliter in cerebro contentis ortum ut plurimum ac potissimum, non vero semper, trahunt hi affectus; ut videre est apud Clar. Lazarum Riverium Præxeos lib. 1. cap. 2. de affectibus soporosis p. m. 16. cæterosque Præcticos omnes: quare *απορλιγµατισµοι* in primis hisce in affectibus ac hisce in regionibus septentrionalibus profunt, quia citius aut breviori via pituitosos viscidos humores in capite contentos elicere nemo potest.

4. *Κεφαλαία*, inveteratus capitis dolor, qui à tenacibus pituitosis

toſis viſcidis humoribus itidem plerumque producitur ; ideo quoque maximè in *νεφελαια* conveniunt apoplegmatiſmi , ut teſtiantur etiam Rondeletius de morbis internis , Paræus in operibus chirurgicis lib. 2 §. cap. 36. Joan. Jacobus Weckerus lib. 1. antidotar. general. cap. 46. &c.

5. Inveterati ac frigidi capitis affectus pene omnes ob rationes jam ſæpius dictas ac probatas ; ut quoque teſtes ſunt Senner-tus lib. 5. inſtitut. part. 2. ſect. 1. cap. 1 §. p. m. 706. Fuchſius lib. 2. de compoſit. medicamentorum cap. 26. &c.

In frigidis.
ac invete-
ratis capitis
morbis .

6. Capitis gravedo & inde ortus dolor ac coryza , à viſcidis pituitoſis ac ſaliſis acribus quia oriuntur , ut ex tuſſi & muco per nares excretoſatis ſuperque patet ; ac ut apoplegmatiſmi eos eliciant , ut ſuperius probatum , humores , rectè medicamenta illos incidentia , corrigentia , ac elicientia hinc præſcribuntur .

In capitis
gravedine .
coryza , &c.

7. Dolor capitis diſtendens , ut Trincavellus lib. 1. conſil. 4. teſtatur , aſt eo ſuadente , corpus prius rectè expurgatum ſit neceſſe eſt : hic dolor à flatibus ex materia viſcida oriundis ortum ducit ; viſcida enim quia incidunt ac eliciunt , meritò à Trincavello ta-li in caſu laudantur ac præſcribuntur apoplegmatiſmi .

In dolore
capitis di-
ſtendente .

8. Capitis & faciei puſtulæ , quæ plerumque ortum trahunt ex ſeroſis acribus humoribus extravasatis , brevi ſubinde horum remediorum ope eliciuntur : quare eadem Paræus Chirurg. lib. 2 §. cap. 36. maximè commendat .

In capitis
& faciei
puſtulis .

Mulier trigefimum octavum jam agens annum , durioris vitæ , fruſtibus horariis , piſcibus , ac carnibus ſalitis quam maximè dedi-ta , primò dolore circa præcordia conquerebatur , ac brevi appeti-tus diminutionem , mox ſitim intolerabilem ſenſit : quare quorun-dam conſilio oleum vitrioli ad guttulas quaſdam cereviſiæ dilutæ admixtum per ſeptimanam unam & alteram uſurpavit , ac brevi ap-petitus rediit , ſitique ſublata fuit . Verum ab illo tempore menſtrua ſuppreſſa obſervavit cum corporis dolorifica quadam gravitate , in primis veſperi cubitum itura : quam ob cauſam grana aliquot piperis albi mane & veſperi aliquandiu devoravit , at-que intra ſeptimanas ſex ſeptemve menſtruorum fluxus comparuit , manente tamen dolore per totum corpus rodente , ſitique iterum adaugeſcente . Multæ inſuper hinc inde in facie imo per totum corpus puſtulæ ſe exeruere , quare purgantibus ac diaphoreticis variis fuit uſa ; aſt fruſtraneo eventu . Tandem Medici auxilium imploravit , qui omnibus benè conſideratis , cucurbitulas cum ſcari-ficatione hinc inde in partibus carnoſis applicari juſſit , & ſequen-tem pulverem (omnibus acribus , ſalitis , ac aromaticis &c. prohi-bitis) ac lac virginis externè illinendum præſcripſit .

Mulierem
poſt varia
ſalita &c.
aſſumpta
appetitus
deſecit .

Tandem in
facie &c.
puſtulas
varias .
Quare pur-
gantia , dia-
phoretica ,
temperan-
tia interna ,
& externa ,
cucurbitu-
la &c.

ſ. An-

℥. *Antimon. diaphoret.* ʒʒ. *Lapid. prunell.* ʒj. *Flor. sulphur.* ʒij. MS. F. Pulvis in 6. doses dividendus.

De quibus unam mane & vesperi assumpsit, ac bene nocte sudavit. Potus erat serum lactis cum cremore tartari apparatus: verum non tantum absque levamine, etsi per tres circiter septimanas dictis usa esset, sed pustulæ in facie hoc tempore ita adauctæ fuere, ut in conspectum prodere amplius non auderet; quare pilulæ sequentes ter quaterve fuere adhibitæ.

Ut & mercurialia purgantibus admixta.

℥. *Maß. pilul. extract. cathol. gr.* xxjv. *Diagrid. gr.* vj. *Mercur. sublimat. dulc.* ʒʒ. MS. F. Pil. no. 7.

Quibus assumptis septies vel octies plerumque alvi solutio facta est: interim tincturam antimonii cum decocto sequenti bis quotidie per duas circiter septimanas usurpavit.

Nec non decocta ex gnajaco, falsa-parilla &c. parata frustra adhibita.

℥. *Rasur. lign. guajac.* ʒjv. *Radic. fals. parill.* ʒij. *Polypod. quern.* *China ana* ʒij. *Tartar. rhenan.* *Nitri depurat. ana* ʒij. Post macerationem in s. q. aquæ communis per 24. horas, add. *Fol. acetos. Fumar. ana* M.ij. Coq. s. a. vasis clausis per 4. aut 5. horas. Colatura detur.

Manentibus tamen faciei & corporis pustulis; quare balnei conditionem tulit Medicus, à quo tamen abhorruit ægra, quod lue venerea affectos hac ratione curatos sæpius intellexerat, hac de causa omnis generis medicamenta potius assumere parata. Tandem Medicus nodulos masticatorios sequentes dedit.

Tandem nodulis masticatoriis.

℥. *Radic. imperator. Ireos ana* ʒij. *Pyretbr.* ʒij. *Fol. nicotian.* ʒʒ. *Sem. saphid. agricæ* ʒj. *Mastich. elect.* ʒij. Contusa sacculis linteis insuantur & F. noduli masticatorii no. ij.

Cujus beneficio tantam vim acris & fetentis salivæ per os excrevit, ut vix credibile videretur, postquam toties perpeffa erat sudores & purgationes. Tandem nonnisi decoctum radicum lapathi acuti simplex cum tinctura antimonii sumpsit, tali cum successu, ut ante finem duarum post assumptum masticatorium & lapathi acuti decoctum septimanarum omnes pustulæ evanescerent, ipsaque curata esset. Lectoribus benevolis in ejusmodi casibus in primis commendaverim decoctum lapathi acuti, quo solo complures pustulis variis affectos curavimus.

Et decocto radicum lapathi acuti simplici fuit curata.

In auditu gravitate imo surditate.

9. Auditus gravitas & nonnunquam surditas, à crassa tenaci viscosa materia ut plurimum ortum ducunt: maximè hic commendant *αποφλεγµατισµα* Volcherus Coiterus in tractatu suo de auditu instrumentis cap. 13. Bauhinus lib. 3. Anatom. cap. 49. Fuchsius lib. 2. de compositione medicamentorum cap. 26. Occurrit mihi casus summæ auditus difficultatis apophlegmatismorum in primis ope curatæ, en totam observationem.

Mer-

Mercator quispiam quadraginta circiter annos natus admodum pituitosus, post longum sub Jove frigido per dies noctesque iter, & incommoda varia, aerisque frigidioris injurias multas in itinere perlatus, domum reversus incidit in capitis quendam dolorem gravativum & aurium tinnitum: ast flocci hæc pendens post duas tresve septimanas ita adacti sunt dolores & aurium strepitus, ut cogeretur auxilium ab aliis petere. Quare amici cujusdam suasu & consilio bis terve assumpsit pilulas cephalicas purgantes ex cochiiis & aureis confectas, unde copiosa ac varia alvi excretio secuta est, remanente tamen aurium tinnitu; & intra decem vel undecim dies eò surditatis provectus est, ut vix altâ voce loquentes domesticos, imo & clamantes posset audire. Quare multis ac variis multorum consilio usus est remediis tam internis quàm externis: ast oleo & operâ perditis nullum levamen sensit. Vocatus, postquam rem totam ut gesta erat mihi retulisset, galericulum, in quo sequentia insuta, gestare jussi.

Mercator
post variâ
itinerâ.

In aurium
tinnitum.

Et auditus
difficultatem
incidit.

Omnibus
internis &
externis
frustra
adhibitis.

℞. Fol. majoran. nobil. Salv. Rata. Lauri. Flor. stæchad. Arab. Lavendul. ana p. j. Caryophyllor. Cardamom. min. ana ʒss. MS. F. Pulvis crassus, qui irrorandus Ol. stillat. lavendul. Rorismar. ana gatt. vj. MS.

Galericulum
gestavit.

Bis singulis septimanis purgationem institui sequenti pilularum massa, cujus una vice semper assumebat quinque, unde bene quinque sexiesve alvum solvit.

℞. Mass. pilul. aurear. Cochiar. ana ʒj. Extract. catbol. ʒss. Resin. jalapp. ʒj. Ol. rorismarin. gatt. x. MS. F. Pilulæ no. xxx. deurentur. Interim, exceptis purgationis diebus, usurpavit ter in die uncias tres vini medicati, instillatis spiritus salis armoniaci guttulis decem, cujus hîc subjecta compositio.

Purgatus
est pilulis.

℞. Rad. galang. Angelic. Ireos Florent. Zedoar. ana ʒij. Fol. salv. Rorismar. Majoran. nobil. ana M. j. Summit. lavendul. Thymi ana p. ij. Flor. stæchad. Arab. p. ʒss. Sem. fœnic. dulc. ʒij. Cardam. min. Flaved. cortic. aurantiior. Nuc. moschat. ana ʒss. Concisis & crassè contusis ac cantharo lapideo inditis affundantur Vini Gallic. pint. vj. Post justam extractionem ad usum, vasis optimè clausis servetur. Continuo quoque in auribus lanam arietinam succidam seu sudore madidam ab inguine vivi arietis avulsam sequenti spiritu parum irroratam & intinctam gestavit.

Et vinum
medicatum
cephalicum
aperiens
usurpavit.

Atque lanam
arietinam
spiritu
cephalico
irroratam
in auribus
gestavit.

℞. Fol. salv. Origan. Ruta. Thymi ana M. ʒ. Summit. lavendul. Flor. chamom. Roman. ana p. j. Sem. cumin. Carvi. Castor. ana ʒjss. Bacc. laur. ʒss. Concisis & contusis affund. Spir. vini pint. ʒss. addend. Fell. perdic. ʒij. Ol. philosophor. ʒj. Post biduum destilletur & abstrahatur spiritus per alembicum, rostro prius imposito mosch. ʒj.

Tandem spiritu apoplegmatizante curatus.

Nonnulli ex sordibus in auribus retentis surdastris.

Quo modo curandi.

Tubæ soniferae in surditate auri adhibenda.

TAB. II.
FIG. II.

Tandem optimo cum successu usurpavit spiritum apoplegmatiz. p. 58. descriptum, quo etiam secundo, ni fallor, mensē à gravi auditu, strepitu, imo surditate penè fuit curatus.

Sæpius observavimus nonnullos negligentiam factos surdastris, relictis nempe in auribus sordibus bituminosis, quæ exuberantes nisi auriscalpio expurgentur ac eximantur, adauktæ in dies admodum incrassantur (y) ita ut brevi obturentur auditus organa, adeo ut nihil vel parum audire queant. Quod malum facili quoque negotio curatur hoc modo: primò inspiciantur aures ad solem, ita obturatas aures, tympanum obsidentibus sordibus bituminosis, observabis. (Nota, si tympanum clarum, & pellucidum spectetur, dicenda nequitquam in usum esse revocanda) ac sunt decoctum foliorum malvæ oleo olivarum vel amygdalarum dulcium mixtum, semper moderatè calidum syringa vel siphone parvo ex ebore confecto auribus inspues, & lana arietina vel plumaceolo statim obturabis aures, ne denuo effluat quod fuerat siphone injectum. Quod ubi eodem modo bis terve repetitum fuerit, brevi sordes illæ bituminosæ incrassatæ aures obturantes mollescent, & facili extrahentur, vel decocto injecto expellentur, atque aures denuo leviter lana ovilla, arietina, vel simili molli substantia obturentur: quammaximè enim conqueruntur hoc aurium affectu laborantes, expurgatis illis sordibus, de alloquentium clamore vehementi, etsi submissè loquantur. Postea vero calore sibi consulant (nam symptomata gravissima ab aere frigidiorè faciliè exorirentur) & pedetentim aeri liberiori & frigidiori tandem adsuescant. Dicta pluribus observationibus illustrare & probare possem, ni brevitati studerem.

In surditate incipiente non à sordibus oriunda tubæ soniferae parantur ex cupro, argento, vel balenarum maxillis &c. quibus meatui auditorio adhibitis, vel in eundem intrusis efficitur, ut surdastris per tubam loquentes audire possent. Quia vero jam hoc, jam alio parantur modo, nonnullas delineavi. Notandum porro, has tubas soniferas non ita conducere illis surdastris, qui in auribus susurrum continuè observant, sonus tum quasi alio sono mixtus observatur, ac ea de causa loquentes non benè audire, nec judicare queunt.

A. Tuba sonifera delineata in tractatu de operationibus Chirurgicis doctissimi ac celeberrimi viri Domini A. Nuckii

(y) Non modo aurium sordes longiori mora inspissantur, sed lapidis serè duritiei quandoque nanciscuntur: quod & ipsius cum bile, quæ in vesica fellea sæpius lapidescit, conformitas evincere videtur, & confirmat Dominus du

Verney in suo de auditus organo tractatu par. 3. Quum vero lapidea hæc concreta mollescere non possint, eorum idcirco extractio idoneo aliquo instrumento tentanda, optimumque censemus, quod depingit Fabricius Hildanus cent. 1. obs. 4.

ckii P. M. Anatomix Professoris, ex cupro vel argento confecta.

B. Pars ampla, in quam adstantes loquuntur.

C. Pars angusta, quodammodo incurvata, in meatum auditorium intrudenda.

D. Manubrium surdastris manu tenendum.

E. Vulgares tubæ.

FIG. III.
IV.

Surdaastro cuidam sequentem tubam sub capillis fucatis continuo gestandam, cujus beneficio omnes in convivio loquentes audire & intelligere posset, ex balenæ maxilla quoad partem amplam, ex cupro vero quoad partem incurvatam parari curavi: sed notandum, quod pars ampla magis pateat, & quoque angusta magis contorta sit, eo melius audire surdaistros.

1. Tuba ex balenæ maxilla confecta, quam continuo gestare possunt surdastris capillari in primis qui utuntur, aut bene capillati aut comati qui sunt.

FIG. V.

2. Pars ampla.

3. Pars angusta, ex cupro vel argento confecta, in meatum auditorium intrudenda.

Quas continuo gestare possunt.

4. Pars corio molli obducta.

5. Ligamenta, quorum beneficio auri adaptatur.

Quoniam de surdis ex hac illave causa, eorumque curandorum ratione mentio nobis facta est, fert animus casum unum atque alterum referre (nostro quidem iudicio memorabilem & admirandum) puellarum ab ipso natali surdarum, adeoque & mutarum, quippe quæ neminem unquam loquentem audiverant.

Mirandus casus puellarum, quas natura surdas generat.

Notare benevolos Lectores velim, me hætenus in hoc meo libello ægrotantium aut curatorum nomina reticuisse; quod plerisque id ægrè ferre solere sciam. In hoc vero casu addam nomina, quod puellarum alterius Parens se id non solum non ægrè laturum in literis ad me missis affirmavit, sed & tractatum mox memorandum dono mihi dedit, ut non tantum surdis pariter atque mutis, quos ego novi in nostra civitate, sed & aliis in aliis urbibus & regionibus innotescat, ad quorum opem & medelam confugere miseri possint.

Dictarum puellarum una fuit filia Abrahami Machielse quondam mercatoris Medioburgi, surda nata, ita ut nihil omnino, imo ne quidem tormenti bellici horrendum sonitum audire posset; auribus defæcatis, illæso tympano, variis frustra internis externisque adhibitis remediis, tandem Deo Medico summo & maximo rem filiamque suam commendarunt Parentes. Quum autem hæc Puella motus labiorum alloquentium accuratè observaret, & sui Parentis

Puella surda & muta nata.

Ex labio-
rum linguæ
&c. motu
varia intel-
lexit.

præsertim, qui loca nonnulla ex libro quodam allegata ipsi tardò lentoque eloquio indicabat; hac ratione ita fuit instructa, ut omnia, quæ vellet, ejus libri loca ab alio prolata ex motu labiorum, linguæ flexu, orisque dilatatione, & contractione accuratissimè digito demonstraret: imo nonnulla propria manu nitidè fatis scripta adhucdum ab Amicis conservantur.

Vir ex ve-
næ sectione
largè mu-
tus reddi-
tus.

Omnibus notum est, plurimos non natos sed casu factos dari surdos, qui ex motu labiorum, oris, linguæ &c. alios loquentes intelligunt, & respondere aliis, quæ audiverint, indicare possunt. Ejusmodi novimus virum quendam quadraginta circiter annorum ex vena jussu Medici nimis largè secta momento mutum factum fuisse & etiamnum esse; verum omnia ex motu labiorum, linguæ &c. intelligere (2) & scribendo omnia patefacere & indicare posse.

Puella
surda mu-
taque nata.

Altera puella unica filia Petri Kolardi mercatoris apud Harle- menses celeberrimi, decimum, ni fallor, jam agens annum ab ortu surda & muta; quam quoties intuebantur Parentes mœrore confecti lachrymis effusis querebantur charissimam filiam unicum matri- monii pignus duobus sensibus orbam. Evenit autem ut mira Dei providentiâ humanissimus ac doctissimus Dominus Joannes Con- radus Amman medicinæ Doctor Patrem puellæ conveniret videret- que eam se aliosque loquentes ore fixo intuentem. Ut verò hanc mutam & surdam esse intellexit, Parentibus spem dare cœpit, fore ut filia loqueretur, legeret, scriberet sua methodo instructa. Per- gratum id fuit Parentibus, qui filiam viro tanta spondenti insti- tuendam commiserunt; atque is brevi profecit, ut non modo dome- sticos nominare omnes, sed & amicos alloqui, necessaria rogare, imo impressa legere, scribere &c. Puella posset: vox quidem quasi rauca ei est lenta, verum intelligibilis omnibus.

Decem jam
annorum à
Medico ita
edocta, ut
brevi

Loqui, le-
gere, scri-
bere posset.

Methodus
docendi
surdos, mu-
tosque ab
ipso tradita

Ipse D. Joannes Conradus Amman accuratissimum latino idio- mate conscriptum tractatulum (a) in commune bonum edidit, quò facilem docendi surdos mutosque natos methodum tradidit; quam lin-

(2) Ferè similis legitur historia apud Joban- ò Meeckren Chirurgicæ artis meritissimum ob- serv. 2. de Viro ex casu ab alto surdo facto, qui ex motu labiorum, quæ fixis oculis intuebatur, adeo accuratè ad omnia interrogata respondebat, ut ipsius oculos aurium munere fungi diceret. Atque hinc mirari subit naturæ solertiam, quæ unius sensus defectum vividiori alterius actione compensare solet. Quæ ut admodum enim qui oculis carent, facilius per aures res addiscunt, earumque memoriâ pertinacius custodiunt, atque exquisitissimo tactus sensu pollent, ut per manus judicent quæcumque per oculos prius

edocebantur; ita qui surdi sunt, his naturæ ve- luti consilio visus acutissimus redditur, ut au- rium vices supplere possit.

(a) Legitur tractatus hic in Bibliotheca Medico-practica præclarissimi Jacobi Mangeri tom. 3. sub titulo mutitas. Cæterum de ratione docendi mutos & surdos egit quoque insignis Mathematicus Joannes Wallis in tractatu de loquela suâ Grammaticæ Anglicanæ præfixo, qui elegantî methodo, quam animo conceperat, in binis surdis adeo profecit, ut eos Anglica lingua expedite loqui omnes mirarentur.

lingnam quia omnes non intelligunt, idem libellus Belgico idioma-
te Harlemi apud viduam Michaelis a Leeuwen impressus ac Domi-
no Petro Kolardo dedicatus prostat, sub titulo furdus loquens, in
præfatione sub finem hæc habet: *Qui hoc vili pretio credere ne-
queunt, & tamen hujus veritatem libentissimè scire volunt, debent
uti Thomas venire* (nempe Harlemum) *& audire* (scilicet puellam
loquentem) quæ omnia oculatus maxima cum admiratione testor.

10. Aurium tinnitus (b) similesque aurium affectus, itidem à In aurium
tinnitu, &c.
statibus vaporibusve à materia viscida &c. oriundis producuntur,
quæ viscida pituitosaque materia quàm optimè per *αποφλεγματισμο*
elicitur: quare C. Celsus maximè hoc in casu lib. 6. cap. 7. p. m. 377.
urbi de aurium sonitu agit, eadem commendat.

Mulier quædam triginta quinque circiter annorum post ma- Mulier
post insue-
tos labores
& sudores
gnos ac insuetos labores ita incaluit, ut sudores undique emana-
rent: sudore ita diffuens per frigidum aera domum petiit, unde
postridie summus capitis dolor gravativus una cum gravi aurium
tinnitu secutus. Quare caput totumque corpus probè contexit, ac
calida calefacientiaque medicamenta varia cephalica cujusdam au- In capitis
dolorem
gravati-
vum & au-
rium tinnit-
um incli-
dit.
xilio usurpavit, remanente tamen aurium tinnitu imo sonitu jam
graviori: quinto vero die pilulas cochias assumpsit, unde ter qua-
terve optimè dejecit; ast neutiquam aurium tinnitus evanuit. Nos
igitur consilii gratia cum accessisset, apophlegmatismum sequen- Omnibus
frustra ad-
hibitis.
tem præscripsimus.

℞. Rad. imperator. Cort. sambac. interior. ana zij. Fol. lauri Apophleg-
matismum
usurpavit.
zjss. Sem. sinap. Staphid. agricæ ana ʒʒ. Caryophyllor. ʒij. Ma-
stich. ʒij. MS. F. Pulvis crassus. Cujus tertia quartave pars lin-
teo includatur, & in ore contenta masticetur, unde maximam pi-
tuitæ viscidæ tenacisque materiæ quantitatem brevi exeruit. Quo
facto quotidie quater, mane nempe, circa meridiem, tempore po-
meridiano, & vespertino tandem sequens usurpavit remedium.

℞. Fol. rut. Majoran. nobil. Absinth. ana M. ʒ. Flor. chamomill. Roman. p. j. Sem. cumin. Carvi. ana ʒij. Bacc. laur. ʒjss. Con- Cujus be-
neficio
cisus & Contusis affund. Sp. vini pint. j. Post octiduum abstra-
tur spiritus. Cujus guttula una alterave calidè, neutiquam ve-
ro frigidè (quod in topicorum adversus aurium affectus remedio-
rum administratione perpetuò observandum vult Clar. Lazarus Ri-
verius Praxeos lib. 3. cap. 1. p. m. 194.) in aurem fuit instillata, quo
facto statim ac continuò auris cotouè moschato (juxta Petrum Et spiritum
cujusdam
cephalici
brevis sale
curata.
Fore-

(b) Aurium tinnitus ex quibus causis de- madversione dignum putamus, quod quum ex
scendat, jam superius monuimus. Unde quoque
rationes colligi possunt, aur affectus ille adhibi-
tis apophlegmatismis cedere soleat. Verum ani- auris cavitate ad cavum oris ductus pateat, faci-
le per illum quidquam sterculentum, vel acre,
quod tinnitum in aure excitabat, externi possit.

Forestum observ. 15. lib. 12.) fuit obturata, ac brevi quoque curata.

In visus
hebetudine

11. Visus hebetudo, quæ sæpe à crassis & viscosis humoribus subitò in nervos opticos illapsis, eosque quodammodo obstruentibus, exoritur: quænam quæso medicamenta, si modo malum superabile exstiterit, crassos ac viscosos illos humores in nervos opticos jam illapsos illabentesve etiamnum melius, minorique cum periculo foras elicient, quàm dicta & sæpius jam laudata *απολαγμολίζοτα*? in primis corpore antea per universalia rectè purgato ac mundato: malum enim si non per dicta medicamenta curetur, impedient tamen ulteriorem mali accretionem, eliciendo nimirum illa, à quibus affectus ut plurimum ortum primò ducit.

Dicta pluribus observationibus demonstrare ac probare possemus, verum plurium loco en sequentes.

Vir potul
thææ &c.
valde ad-
ictus incidit
in nauseam
& vomitum.

Vir quinquagesimum circiter agens annum, pituitosus, melancholicus, ventriculo plane debili, ita ut cibum nonnisi post multas horas digereret, herbæ thææ potus ac tabaci amantissimus incidit in nauseam, tandemq; in vomitum fere continuum viscidorum, pituitosorum, nonnunquam quoque lymphaticorum humorum tantum, ut nihil amplius retinere posset. Quare vinum absinthites cum sale volatili oleoso aliquandiu usurpavit, verum nullo solatio: qua de causa conditum sequens præscripsimus.

℞. *Conserv. absinth. Roman.* ℥j. *Menth. crisp.* ℥vj. *Rad. enul. campan. cond.* ℥ij. *Zinzib. cond. ana* ℥ij. *Cortic. winteran.* (c) *subtilissimè pulveris.* ℥j. *Ol. menth. still. gutt.* vj. MS. F. conditum. De quo ad castaneæ magnitudinem ter quotidie cum vino generoso assumpsit, prohibito potu thææ; atque ejus beneficio brevi vomitus sedatus fuit, & appetitus quodammodo revocatus. Post septimanas aliquot febris quotidiana correptus de dolore capitis gravativo & nonnihil distendente conquestus est: qua de causa primò de sequenti massa pilulari alternis diebus quinque assumpsit, quarum ope satis benè fuit defecatus.

Condito
Stomachico
curatus.

Postea de
febris quoti-
diana & do-
lore capitis
gravativo
conqueritur.

Quare pila-
las cephalic-
as purgantes.

℞. *Mass. pilul. cochlear. Aurea. ana* ℥ss. *Diagrid. Resin. jalapp. ana* ℥j. *Tartar. vitriolat.* ℥ss. *Ol. rorismar. still. gutt.* jv. MS. F. ex ℥j. pilulæ 5. deaurandæ. Interim de sequenti mixtura cochleari uno alterove utebatur singulis horis.

De mixtu-
ram febrifugam ce-
phalicam
cum suc-
cessu usur-
pavit.

Remanen-
te dolore
gravativo.

℞. *Aq. betonic. Majoran. nobil. ana* ℥ij. *Colatur. diascordii.* (quæ conficitur spiritu vini rectificato, diascordio Fracastorii infuso, per octiduum in arena calida digesto & decantato) ℥v. *Antim. diaphoret. Salis absinth. ana* ℥j. *Syrup. card. bened. Stæchad. ana* ℥iij. MS.

Assumpto hoc medicamento optimè sudavit, febris brevi curata fuit, dolorque capitis distendens cessavit, remanente tamen gravativo; quare nulla medicamenta amplius usurpavit, judicans

(sponte

(c) De cortice Winterano vide Rajam in histor. Plantar.

sponte in aere liberiori si ambularet, dolorem illum abiturum. Verum post duas præter propter septimanas dolor iterum ingravescebat, una cum visus quadam hebetudine, brevique omnimoda cæcitas infecuta est, ut serenissimo cælo nihil omnino videre posset, oculis parum aut nihil inflammatis. Quare setaceum summè necessarium duximus. Hoc vero respuit æger, se senem potius cæcitate laturum, quam quotidie ejusmodi dolores subiturum prædicans. Igitur statim septem de dictis pilulis cephalicis adhibuit, post aures vero velicatoria magna ut applicarentur, atque in aures lana arietina spiritu p. 65; descripto irrorata intruderetur, temporibus denique fronti & nuchæ aqua Reginæ Hungariæ pannis calidis imponeretur, præscriptimus; ast non multo cum levamine: quare nodulos masticatorios p. 64. præscriptos quoque in usum revocavimus, unde magnam pituitæ quantitatem salivando quasi exeruit cum levamine. Interim sæpius de die manus Chirurgi de sequenti collyrio ejus oculum instillavit.

P. A septimanas duas recidivam passus cum visus hebetudine, & brevi cæcitate.

Omnibus frustra adhibita.

℞. Rad. irid. Florent. contus. ℥ij. Sem. psyllii ℥ss. Coq. leviter vasis optimè clausis in Aq. cbelidon. major. still. Euphrag. ana. ℥ij. Colat. ℥iv. add. Aq. Reginæ Hungar. s. Spirit. flor. Rorism. ℥j. Sief. alb. camphor. ℥ss. Spiri. salis armoniac. gutt. x. MS. F. Collyrium.

Apoplegmatismo & collyrio curatus fuit.

Horum omnium beneficio intra tres quatuorve septimanas dolor capitis gravativus fuit sublatus, imo omnia videre & accuratè legere potuit ac curatus fuit: de ventriculo debili saltem adhuc conquerens, quare ipsi non nisi radices Zedoariæ in minutissimas lamellas concisas & vino calidissimo infusas dedimus, brevi appetitus restitutus, ventriculusque officio suo benè functus fuit: quo simplici medicamento plurimos ventriculo debiliore curavimus.

Ventriculus debilis radice zedoariæ vino infusa restitutus.

Vir quidam sexagenarius, Baccho plus solito indulgens, in febrem quotidianam intermittentem cum capitis dolore pulsante, siti urgente, vigiliis, &c. incidit, alvo nonnihil adstrictiori. Quare sequens decoctum quater de die ad uncias quatuor usurpavit, unde ter quaterve alvum quotidie cum levamine deiecit.

Vir Baccho indulgens in febrem quotidianam incidit.

℞. Rad. cicbor. Taraxiac. ana. ℥jss. Fol. acetos. Fumar. ana. M. jss. Tamarind. ℥ij. Pom. citr. recent. in taleol. concis. no. j. Coq. in s. q. aq. commun. sub finem add. Fol. fenn. mandar. ℥ss. In colat. pint. iij. dissolv. Syrup. cicbor. cum rheo. ℥ijss. MS.

Decocto purgante, &c.

Ante paroxysmum sequentem assumpsit pulverem.

℞. Antim. diaphor. ℥ss. Lapid. prunell. Sal. absinth. ana. gr. viij. MS. F. Pulvis tenuis. Horum medicamentorum vi & energia febris brevi fuit sublata, remanente tamen capitis dolore, quare venam secandam præscriptimus, cujus beneficio dolor brevi sublatus. Post triduum, ni fallor, noctem inquietam & insomnem traducens,

Pulvere curatus.

Post triduum in-

ophthalmiam gravissimam, inu rotalem cæcitatem incidit

in ophthalmiam gravissimam & dolorificam incidit, imo talem, ut lumen tolerare nequiret, quin etiam brevi nihil omnino videre posset. Vocatus statim post aures vesicatoria applicari iussi, & decoctum iterandum ac sequens collyrium præscripsi.

Quare vesicatorium & collyrium præscriptum.

℞. Aq. euphrag. ℥ij. Rosar. ℥j. Tinctur. veneris (ex spiritu salis armoniaci æri usto infuso & cæruleo jam tincto colore) gutt. xx. Sief. alb. campborat. ℥ss. MS. pro Collyrio.

Tandem cucurbitulis temporibus adhibitis eodem momento curatus.

Quorum beneficio inflammatio fuit diminuta & dolor fere sublatus: attamen conquerebatur se parum vel nihil posse videre, quare nodulos masticatorios modo memoratos usurpavit, quibus levamen quidam sensit, sed statim inflammatio iterum ingravescebat, ac ea de causa utrisque temporibus leviter scarificatis cucurbitulas pag. 23. D. notatas adhibendas præscripsi, tali cum successu, ut eodem ipso momento videre, & intra paucas septimanas ab inflammatione, dolore, cæcitate &c. fuerit curatus, adhibitis subinde purgantibus. Verum ob calvitiam, jam capillamento utitur. Rem dictam figura illustrabo.

TAB. II.
FIG. VI.
VII.

- a. a. Senex ophthalmia &c. laborans.
- b. b. b. Cucurbitulæ parvæ vitreæ.
- c. c. c. Temporibus leviter phlebotomo scarificatis adhibitæ.
- d. d. d. Parva lini quantitas accensa.

Puella gravissima ophthalmiâ laborans languis fugis curata.

Puellam viginti octo annos natam, singulis pene annis ophthalmia gravissima laborantem, omnibus scilicet purgantibus cephalicis, vesicatoriis in nucha & post aures, venæ sectione, collyriis &c. frustra adhibitis, solis sanguisugis temporibus admotis, bis terve quotidie repetitis, & apophlegmatismo sæpius jam nominato curavimus.

Plurimos oculorum ophthalmiâ gravissimâ imo cæcitate laborantes sola salivatione curatos novimus.

Virgo post nialam diætam in nesci firuorum obstructio nem &c. incidit.

Virgo (de qua pag. 25. mentionem fecimus) viginti quatuor, ni fallor, annorum, pituitosa, aerem frigidiorum subinde imo post majores labores subiens, fructusque horarios crudos avidè nonnunquam ingurgitans, appetitum diminutum cum lienteria, postea alvum solito adstrictiorem sensit. Quod tamen flocci pendens, mensruorum fluxum tardiorum & brevi suppressionem totalem ac totius corporis lassitudinem spontaneam & dolorem capitis gravativum passa est; quibus omnibus post varia adhibita remedia liberata fuit. Attamen de oculorum quodam dolore in primis interendum & suendum conquesta fuit, & sæpius oculis muscas in aere obvolitantes putavit, tandem intra breve temporis spatium cæca facta: qua causa Parentes unius & alterius implorabant auxilium, omnibusque medicamentis tam universalibus quam specialibus internis

Quibus curata.

Tandem cæca facta.

ternis externive frustra adhibitis, tandem setaceo, purgantibus cephalicis, & apoplegmatis curata fuit. Verum post annum, vel quod excedebat, itidem cæcitate correpta fuit. Tumque juxta Hippocratem aphor. 6. sect. 8. (*quæcunque non sanant medicamenta, ea ferrum sanat, quæ ferrum non sanat, ea ignis sanat, quæ ignis non sanat, ea incurabilia judicatio*) fonticulum in futura coronali seu sagittali cauterio ab Aquapendente, Sculteto &c. delineato instituendum summè necessarium judicatum fuit à Medicis: quod etiam pluribus præsentibus primò instituit Chirurgus Hermanus à Delden Artis suæ benè peritus, ad primam calvarie laminam usque urendo, & vulnus secundum artem postea tractando: mox levamen sensit, & brevi à cæcitate fuit liberata. Notandum, si laminam primam non attingas, nunquam subitaneum observari levamen. Quamdiu vulnus illud apertum fuit, benè poterat videre puella, verum occluso vulnere recidivam passa fuit; & quod dolendum, statim iterum coalescit, omnem etsi navent operam Chirurghi. Secunda & tertia vice Chirurgus Justus Eenfaem, revera dexterrimus, cauterium inflexit non tantum ad laminam capitis primam, sed ad diploen ipsam, & semper non tantum maximum levamen sensit, sed statim omnia videre poterat. (d) Post septimanas aliquot ossis fragmentum rotundum cauterio adustum separatum fuit & extractum ad formam inferius denotandam; hocque modo ter jam fuit curata, & adhuc benè videt, nec de oculis conqueritur. Mirabantur plurimi in ipsa operatione ægram nec clamorem imo ne verbulum quidem emisisse. In primis quoque notandum, quòd magis pertingat coronalem, eò citius ac diuturnius levamen percipere tales ægros.

Methodum instituendi in capite cauterium actuale apud plurimos Chirurgiæ Scriptores videre poterunt Lectores studiosi: verum unicuique quia non contingit adire Corinthum, totam operationem delineavimus, & figuris sequentibus demonstrabimus. Figura prima denotat methodum inveniendi locum, ubi cauterium fit adhibendum: secunda figura modum exhibet instituendi cauterium actuale: tertia figura ipsum fragmentum.

A. Virgo cæca.

B.B. Filum ab una aure ad alteram.

C. Auris.

TAB. II.
FIG. VIII.

K

D.D. Fi-

(d) Mirari hic subitè, quomodo ex cranii inuisione visus Patienti statim fuerit restitutus, ut omnia ihico eam videre clarissimus Auctor notet. Rem itaque diligentissimè perpendens, veram, ni fallor, ejus rei causam videor assequutus. Etenim quum oculorum tunicæ ex nervorum opticorum membranis propagantur, atque hæc ex cerebri meningibus descendant, quæ sita sunt per cranii suturas trajectis cum pericranio communicant; exinde fit, ut pericranio inuisto nervi optici & oculorum tunicæ se contrahant, & debitam tensionem sensui propagando necessariam nanciscantur.

D.D. Filum alterum a naso ad verticem vel nucham protensum.

E. Meditullium seu locus, ubi fila concurrunt, qui notandus & abradendus: nonnulli unico filo a naso ad verticem tantum protrahito locum denotant, quod etiam solis digitis fieri potest.

F. Nasus.

G. Nucha.

H. Vertex.

* 1. Virgo cæca.

2. Locus notatus & abrasus, ubi cauterium candens imponendum.

3. Cauterium actuale candens.

4. Manus chirurgi cauterium candens ad calvariam laminam primam premendo usque protrudens.

5. Olla prunis candentibus impleta.

6. Cauterium prunis vivis impositum.

FIG. IX.

* a. Fragmentum calvarie separatam cauterio quodammodo adustum.

b. Suture sagittalis pars.

Ut fonticulus apertus fervetur.

Cito iterum post escharam separatam (quæ separatio tertio quartove die ut plurimum observatur) vulnus vel fonticulum illum non tantum coalescere, ut supra notavimus, verum carnem nimis propullulantem observavimus. Ne tamen hoc fiat, & fonticulus apertus fervetur, convenit in primis vitriolum album mercurio præcipitato rubro mixtum & inspersum, vel plumaceolis siccis adhibitum, vel globulis ex hedera &c. confectis, sed depressis, quia cutis & panniculus carnosus eo in loco valde tenuis: omnibus præferrem globulos depressæ formæ ex vitriolo albo, mercurio præcipitato rubro cum s.q. resinæ liquefactæ paratos, ac subinde in usum revocatos, in aliis casibus perquam quoque utiles.

Quid agendum.

Dictam observationem comprobat sequens casus.

Puer ex i. An teli missilis ignis in momento cæcus factus.

Orphanus Leidensis undecim vel duodecim circiter annorum Hagam-Comitis profectus, ut introductionem & publicas gratulationes invictissimi Regis Angliæ, & ignes festos videret, cum igitur casu ingens telum missile ignitum non ex voto ascendens in terram decidisset, accurrens ille istum accepturus, magno rupti teli ictu cæcus factus est, illæsis licet oculis. Mox adstantes allocuti puerum, nil nisi cæcus sum, cæcus sum, clamantem audiverunt: quare à nonnullis in Orphanotrophium Hagienfe fuit delatus, ubi à Medico & Chirurgo accuratè examinato negotio; nihil observarunt præter cæcitatem; quare vesicatoria post aures, & nuchæ

chæ imponere, fomentis, collyriis, clystere &c. fuere usi, verum absque ullo successu. Quod cum Curatoribus & Præfeto Orphanotrophii Leidensis hoc nuntiatum esset, mox famulum miserunt, qui gratis actis Hagienfibus cum Puero Lugdunum reversus, quæ acciderant, narravit. Quarto die Clarissimi Viri Domini Thomæ Schouten Medicinæ Doctores consilio, à Chirurgo Hermano à Delden foniculus in futura capitis sagittali, modo jam demonstrato, incassum reliquis omnibus adhibitis, cauterio actuali institutus fuit, tali cum successu, ut non tantum omnia uno minutissima videre, aperto jam, sed & coalito & curato vulnere adhuc acutissime omnia distinguere & videre queat.

Omnibus
frustra ad-
hibitis.

Cauterio
actuali in
futura sa-
gittali im-
posito sta-
tim cura-
tus.

Eodem modo Puellam epilepsia laborantem in ipso paroxysmo cauterio futuræ capitis sagittali imposito curatam vidimus.

Puella e-
dem modo
ab epilepsiâ
liberata.

Indi quoque moxâ suâ (quæ à nonnullis lanugo foliorum artemisæ (*) judicatur) in Apoplexia, Epilepsia, Doloribus maximis, Arthritide &c. utuntur. De moxa Indorum ejusque applicatione & viribus, qui plura desiderat, legat tractatulum Belgioo idiomate à Buffchhof conscriptam, & ante annos aliquot impresum.

Moxa Indo-
rum quibus
adhibenda.

12. Olfactus deperditus vel diminutus, qui non raro ab humoribus viscosis pituitosis, ut videre est apud Cl. Lazarum Riverium Praxeos lib. 4. cap. 3. p. m. 217. & 218. exoritur: sæpius quoque hujusmodi olfactus læsio in Catarrho & Coryza, à pituitosis viscosisque humoribus oriundis, frequens esse solet; quare magna subinde emolumentum habent hisce in narium affectibus apophlegmatismi.

In olfactu
deperdito
vel dimi-
nuto.

13. Ranula sub lingua, (f) quæ nostro judicio plerumque exoritur ex lymphâ quodammodo viscida, ramificationes nonnullas vasorum lymphaticorum vel salivarium inferiorum sub lingua

In ranula
sub lingua.

K 2

ob-

(c) Moxa Sinenfis, quæ paucis retro-annis Europæis innotuit, & ob id potissimum celebra-
ta, quod Podagræ medecatur, haud obscuris in-
dicibus visa est nonnullis esse artemisæ lanugi-
nem. Quod quidem Cleyerus ex Regionibus its
redux, edito Sincæ Medicinæ specimine, con-
firmavit, ejusque præparationem nobis aperuit.
Sumuntur enim artemisæ folia bene exsiccata,
& ligneo instramento conquassantur, manibus-
que tamdiu agitantur, usque dum cortex exte-
rior separetur, ac præter interiores fibras lanu-
ginosas, velut subregmen substratas, nihil su-
perfit; quæ dein elegantius pectinis ope carmi-
nantur, ut ex artemisâ esse confectas, vix cre-
dere queat, qui ipse parantem non viderit, aut
saltem ab eo edoctus haud fuerit. Egregia autem
est omnium fere dolorum medicina, si supra par-
tem dolentem adatur. Licet autem hoc iun-

sendi genus omnino novum videatur, stramen
fere convenit cum eo, quod tradit magnus Hipp.
lib. de affect. his verbis: *Urito quocumque loco sur-
ris dolor, urito autem lino crudo.* Hæret vero
hic Hieronymus Mercurialis, quid per lino
crudum sit intelligendum, licet caules ipsius
lini adhuc integros, nec aqua maceratos eo no-
mine interpretetur. Verum, ut mihi videtur,
Magni Senis mentem verisimiliter assequutus est
Proper Martianus in ejus loci commentu: ubi docet,
inurendam esse partem dolentem lino neto
& carminato, sed lixivio non adhuc cocto, ar-
dèque conglobato ad instar pyramidis, sic ut
flamma à culmine ad basim paulatim descendat.

(f) Ranula Latinis dicitur tumor fere
œdematosus prope linguæ frenulum, quo affecti
coaxando magis, veluti Ranz, quàm loquendo
mensis sensus enunciatæ possunt. Tumor hic id
pecu-

obstruente, sicque tumores illos excitante. Rem exemplo demonstrabo.

Rusticus
sancta laborans.

Rusticus quadraginta circiter annos natus, valde pituitosus, melancholicus, alvo adstrictiori plerumque laborans, fumo tabaci maximè delectatus, plurima phlegmata exerens, subitò in odontalgiam incidit cum salivæ & phlegmatum suppressione, cum linguæ quadam motus impotentia, & brevi tumore quodam sub lingua in dies ingravescente, ita ut intra mensem in incredibilem magnitudinem excresceret: quare ter quaterve pilulas hydragogas sequentes, septem pro dosi, assumpsit.

Pilulis hydragogis.

℞. *Mis. pilul. extract. cathol.* ℥j. *Resin. jalapp. Magister. gum. gutte s. gajamb. ana* ℥j. *Mercur. sublimat. dulc.* ℥ss. *Tartar. vitriolat. gr.* xv. *Ol. bacc. junip. gutt.* vj. MS. F. Massa. ex ℥j. quinque pilulæ deaurandæ formentur.

Apophlegmatismo.

Unde optimè purgatus est, verum absque ulla tumoris imminutione: tandem decoctum apophlegmatismum p. 56. 57. notatum, unde magnam pituitæ viscidæ quantitatem excrevit, & sequentem præscripsimus pulverem.

Et pulvere incidente curatus.

℞. *Rad. ireos Florent. Piperis. Zinziber. ana* ℥j. *Sal. armaniac. Gemma ana* ℥ij. MS. F. Pulvis tenuissimus.

Quo tumor sæpius frictus brevi evanuit.

Nonnulli, si citò non evanescat, in ipso tumore cultello incisorio apertiones varias instituunt, tumque dictum pulverem adhibent, & tum ille tumor brevi dissipatur.

In lingua paralytâ &c.

14. Linguæ paralytis, tremor &c. tumque *aromatica & spirituosâ* ut sint, necesse est, ut eò melius citiusque tenacia ac viscosa illa arctè linguæ nervosis musculis infarctâ incidant, ac eliciant. Sic linguæ tremorem beneficio spiritus anisi cum serpilli spiritu mixti curatum vide sis in annotationibus nostris circa Praxin Pauli Barbette lib. j. cap. 2. p. 29. Maximè quoque hisce in affectibus commendantur eadem à Fuchsiò lib. 2. de compositione medicamentorum cap. 26. Joh. Jacobo Wechero lib. j. antidotar. general. cap. 46. Daniele Sennerto lib. 5. institut. medicar. part. 2. sect. j. cap. 15. p. m. 706. Ambrosio Paræo in Chirurgia sua lib. 25. cap. 36. &c.

In colicis viscidis humoribus intumefacta.

15. Columella à viscidis ac pituitosis humoribus intumefacta, hęcque solus vini spiritus pro gargarismate usurpatus maximè con-

peculare habet, quod fiat in ductibus salivariis, qui sub lingua excurrunt. Dum enim viscidior materia eorum ductuum orificia obstruit, quæ deinde affluit saliva, coacervatur & inspissatur; unde ovorum albumini colore & consi-

stentia similia redditur. Hinc haud ineptè apophlegmatismi in morbo illo commendantur; eorum etenim beneficio obstructa vasorum oscula referantur, & stagnantis salivæ crassities discutitur.

conducit, incidit enim & attenuat viscida illa ac pituitosa, & sic incisos, attenuatos, & liquefactos quasi humores facillè elicit, molestumque hoc malum curat, quod sæpissime observavimus. Quare Cl. Joannes Walæus in methodo sua medendi p.m. 112. dixit, in angina omnisque gutturis inflammationis initio gargarisma ex solo spiritu vini (g) confectum dictos affectus intra trium horarum spatium curare.

Juvenis quispiam viginti quinque circiter annos natus, à magnis laboribus sudore madens, ore patulo per quadrantem præter propter horæ in aere frigidiori ambulavit, unde statim deglutitionis difficultatem sensit: flocci tamen hanc pendens, avidè cerevisiam frigidam hausit: quâ subitâ frigiditate talis circa noctem deglutitionis difficultas exorta fuit, ut omnia ac singula assumpta, arida liquidave etsi essent, statim per nares exturbaret, brevique post nausea imo vomitu affligeretur ac vexaretur. Accersitus columellam inflamatam leviter, ast ita intumefactam inveni, ut totas fauces penè jam occuparet. Quare statim spiritum vini gargarizandum præscripsi, cujus beneficio intra horam multum pituitæ viscidæ ex ore excrevit, nausea vomitusque evanuit, ac brevi curatus fuit æger.

Juvenis columella tumefacta laborans.

Spiritu vini gargarizando curatus.

16. Odontalgia; maximè enim & citissimè nonnunquam *απο- οδονταλγία* catarrhos acres in dentium nervos depluentes temperant, ac eliciunt, in primis purgatione catholica vel particulari deluente humorem exturbante prægressa. Sæpissime enim odontalgia laborantes supradictis nodulis p. 58. descriptis prima secunda vice curavimus, exhibito prius purgante specifico, postque doloris ablationem, massam pilularem de cynoglossa præscripsimus, sicque diutius à dolore semper fere fuere liberati.

In odontalgia.

In momento nonnunquam odontalgia laborantes sola radice pyrethri manducata curatos, nec non spiritu odontalgico à celeberrimo viro Domino Paulo Barbette in Anatomia sua practica p. m. 104. descripto, plumaceolis dentibus adhibito, vel postquam aliquamdiu in ore dictum spiritum continuissent ægri, & magnam

Odontalgia laborantes radice pyrethri &c. subitè curati.

(g) Fortè nonnullis, qui Galeni scripta nimis venerantur, novissimum hoc contra anginam experimentum displicere potest, illudque tanquam nimis temerarium damnabunt. Sed illa certe mihi non videntur præstantior curandi ratio, & præceptis ab Hippocrate traditis congruentior, memor ejus, quod legi apud Martianum, accuratissimum ipsius Interpretem, qui eum nunquam repellentia in Angina suavis, & à Galeno perperam ex methodo generali hæc fuisse præscripta, non contemnendis documentis in lib. de ratione viduus in acutia ostendit, so-

lique discutientibus omni tempore uti consuevisse. Verum si aliquando Hipp. præfatis medicamentis adstringentia neci voluit, materia tenui existente, id sane non repellendi gratia ab eo factum est, sed ut eorum adstrictione partis laxitatem nimiam vitaret, tumoremque minueret, atque idcirco eorum usum non magis in principio, quam aliis temporibus probavit. Hæc idcirco notanda volui, ut eos reprehenderem, qui posthabitis rationalis disciplinæ præceptis à repellentibus Anginæ curam auspicantur, non alia ratione, nisi quod Gal. & Hipp. ita ut fuerint.

gnam salivæ quantitatem excreverunt, ab odontalgia liberatos vidimus.

Mulier Im-
pregnatio-
nis princi-
pio odontal-
gia gravissi-
ma afflicta.

Mulier triginta circiter annos nata, quatuor liberorum mater, sana, hilari animo, impregnationis principio semper odontalgia gravissimâ ac intolerabili afflicta, levamen statim sensit decocto gallarum cum aceto parato, calidè in ore retento. Verum hac vice nec decoctum gallarum, nec dictus spiritus odontalgicus D. P. Barbette, nec noduli p. 58. descripti, pleraque alia medicamenta externa internave ullum levamen attulere: quare granum unum vel alterum laudani opiatum, quia varias noctes jam insomnes traduxerat, assumpsit. Ast mox animi deliquium passa fuit cum tanto per triduum quatrividuumve omnium assumptorum vomitu, ut nec externis nec internis ipsum sistere possem: quare sequentem pulverem cum vino Rhenano vetustiori frigido exhibui.

Omnibus
incassum
adhibitis
laudanium
opiatum as-
sumpsit.
Unde animi
deliquium
& vomitus
secutus.

℞. Nuc. moschat. Cinnamom. acutissim. ana. ʒss. Ol. menth. stillat. gutt. ij. Sacchar. cant. alb. gr. vj. MS. F. Pulvis tenuissimus.

Qui pulvere
superatus.

Et brevi vomitus sublatus fuit. Miratus sum opere animi deliquium, & tantum vomitum ex assumpto laudano opiato, (h) cujus beneficio plerumque vomitus, omnibus antea incassum adhibitis, subito tollitur: hujus causam lympham per fauces (post tantos & diuturnos dolores ex catarrhis in dentes depluentibus oriundos) in stomachum fuisse delapsam, atque subito impeditam putavi, quia etiam in principio non nisi aquam evomebat. Sed Maritus respondebat, se semper observasse ex minima quidem non tantum laudani, sed & alius opiatum dosi vel minima quantitate uxorem in momento animi deliquium, & mox vomitum fuisse passam. Odontalgia adhuc dum remanente cauterium adhibuimus, & statim curata fuit.

Odontalgia
remanente
cauterio a-
quali cura-
to fuit.

Ante decem circiter annos instrumentum sequens ad odontalgiam statim curandam cum Chirurgo Justo Eenfaem parandum curavimus. En ejus delineationem & utendi methodum, qualem penè invenies, studiosè Lector, in operationibus chirurgicis deterrimi Anatomici D. A. Nuckii.

A. A. Vagina rotunda ex argento, cupro, ferro &c. confecta.

B. Ansa ejus.

C. Manubrium.

D. Cauterium in vagina A. A.

E. Extremitas acutissima ignita.

F. F. Cauterium extra vaginam denotat.

Hæc

TAB. III.
FIG. I.

(h) Ab Opio assumpto enormes vomitus sequi jam olim notavit Helmontius in jure duumviratus, & confirmavit Wedellus in elegantissima sua opologia, ubi præsertim docet, id potissimum contingere in natura billosa, & quorum ventriculus amaris, acris, & vitiosis humo-

ribus scætet. Quod verum esse deprehendi in Muliere, cui quum laudanum opiatum ad colicum dolorem sedandum exhibuissem, statim ab illo assumpto vomitus obortus est, quo billosi humoris copiam rejecit. Vide interim laudatum Wedellium loc. cit. de emetica hac opii virtute.

Hæc vagina imponitur antitagro , ab Anatomicis ita dicto, Chirurgus digitis anſam premento continens, cauterii extremitatam benè ignitam ſubito per vaginam intrudit, nervulumque ſubjacentem à ſecundo pari vertebrali oriundum: (ut nonnulli Anatomici putant) urendo ſimul diſcindit ; & dolor non tantum eodem momento tollitur , ſed & plerumque ab odontalgia in poſterum ægri liberantur .

17. Febres lymphaticæ omnes ſingulæque à ſalivæ quantitate peccante productæ : citius namque & jucundius tales febres apophlegmatifmis, præcedentibus, ſi neceſſe fit, univerſalibus, curantur ; ſaliva enim per breviores tutioresque vias, quàm naturales, educi nequit .

In febribus lymphaticis.

18. Lues venerea ; quid *αποφλεγματιζοντα* diro hoc in morbo efficiant lippis ac tonſoribus ſatis ſuperque notum: quare nonnulli dixerunt, luem veneream abſque ſalivatione incurabilem eſſe .

In lue venerea .

Nota : de ſalivatione per mercurialia hætenus nihil egimus, quia non de aſſumptis ac internis deglutitis nobis fuit ſermo , aſt ſolummodo de iis medicamentis, quæ in ore continentur, & linguæ beneficio hinc inde agitantur , aut quæ in ore detenta maſticantur dentibusve confringuntur , aſt abſque deglutitione ; ſicque humores aquoſos, viſcoſos , pituitoſos &c. peccantes eliciunt, ac crebri illuviem educunt .

De ſalivatione per mercurialia quare non egimus.

Mercurialia medicamenta ſalivationis ergo ſi præſcribantur, ſumma cum cautione & circumſpectione uſurpanda : nam palato faucibusve exulceratis ſi laborent lue venerea affecti , & mercurialia aſſumpſerint, ulcera inſanabilia ac lethalia , doloreſque intolerabiles inde excitarentur . Sic quoque in mercurialium aſſumptione ſi nimis diu continuaverint , dolores omnium artuum atrociffimi, dolores capitis fixi intolerabiles , frigus totius corporis maximum, omnium penè oſſium caries , diraque alia ſymptomata lethalia &c. inde producerentur ; quare inſpiciatur Clar. Fernellius tractatu de lue venerea . Aliàs mira ſubinde efficiunt , non tantum in lue venerea, ſed in plurimis aliis morbis chronicis , ut & doloribus variis, ophthalmia , cæcitate, ut ſupra jam annotavimus .

Quid notandum in ſalivatione per mercurialia .

Morbi in quibus *αποφλεγματιζοντα* neutiquam præſcribenda , ſunt ſequentes .

1. Catarrhi tenues ac acrimonia falſa in primis peccantes; Apophlegmatifmorum enim maleficio deſluxiones majores ac frequentiores redderentur , ſicque plura & graviora curatuque difficiliora iſtis catarrhis ſymptomata producerentur , quare fatius eſt ab iſdem

αποφλεγματιζοντα catarrhi tenues falſi.

iisdem abstinere, quàm frustra & nonnisi cum ægrorum damno illis uti. Ad pulmones si depluant dicti catarrhi, prorsus tum ab iisdem abstinendum suadet Heurnius 3. Method. ad Praxin. cap. 10. non enim nisi tusses gravissimas, ac ægris quammaximè molestas producerent, unde facilè vasorum ruptio; aut catarrhorum acredine salsa eorundem erosio, hinc hæmorrhagiæ curatu nonnumquam difficilimæ, indeque tandem phthisis exoriretur, ut videre est apud Hippocratem lib. 1. de morbis text. 10. p. m. 12.

Ulcera gingivarum, palati &c.

2. Ulcera gingivarum, palati, faucium, tonsillarum, laryngis, asperæque arteriæ &c. ut testantur Sennertus lib. 5. part. 2. sect. 1. cap. 15. institut. medicar. Heurnius lib. de morbis capitis cap. 9. Hollerius lib. 1. de morbis internis schol. 2. &c. Acrìa namque quia *αποφλεγμαζοντα* existunt, nonnisi ulcera penetrantiora ac dysepulota excitarent, ac humorum acrium apophlegmatismorum vi elictorum in ulcera defluxu facilè fistulosa, ac insanabilia producerentur, ut passim apud Practicos videre est.

Dentium caries &c.

3. Dentium caries, vel iisdem si exesi sint; maximè hisce in casibus Sennertus lib. 1. Practic. part. 1. cap. 10. masticatoria vetat, nec mirum, quia acris acria addere ægrotantes trucidare non vero curare esset. Cariem enim ossium nonnisi ab acri acido nonnulli exoriri putant, quod ex ossium albedine, febribus intermittentibus, ut plurimum concomitantibus, doloribus lancinantibus, non vero rodentibus, lineis albis lardi instar inter carnem sæpe luxuriantem reptantibus, pureque acri probare nituntur. Nonnulli vero ab acri-falso eandem produci existimant, quod ex maculis lividis fætentibus ac subinde nigricantibus vitiosæ carnis abundantis parti superiori adhærentibus, pureque ichoroso acri nigricantibus particulis nonnunquam scatente concludunt. Quicquid sit, certum est, ab acri quodam cariem exoriri. Meritò ergo acria acresve humores peccantes ad partes affectas allicientia damnantur, potiusque humorum acrimoniam sive acidam, sive salfam temperantia præscribenda veniunt, ut ita citius, tutius, ac jucundius ægrotantes curentur.

Ex acri acido.

Vel ex acri falso exoritur.

Angina pituitosa.

4. Angina pituitosa, ut testatur Joubertus de affectibus thoracis cap. 1. si ex catarrhis devenerit, ut ex illius dictis facilè conici potest: aliàs *αποφλεγμαζοντα* quammaximè profunt in angina, imo sæpius prima secundave vice curantur ea laborantes; inciditur nempe ac liquidior redditur obstruens pituita apophlegmatismorum in primis spirituosorum ac volatiliu ope ac beneficio, qua incisa ac liquefactâ obstructions tolluntur, pituitosi humores eliciuntur, ac ægrotantes à gravi hoc affectu liberantur.

Asthma & respiratio difficilior.

5. Asthma, omnisque respiratio difficilior, ut auctor est Casparus Hoffmannus apud Scholziu consil. 92. à catarrhis ut plurimum

num asthma ac difficilior respiratio exoriuntur, ac quia apophlegmatismorum maleficio sæpius catharri producantur, rectè illorum usus talibus in affectibus prohibetur.

6. Tussis, à catarrhis namque sæpissime exoritur, quare merito Sennertus lib.1. Practic. part.1. cap. 10. apophlegmatismos ut hoc in casu noxios reicit, quia inde nonnisi vasorum erosio aut ruptio &c. ut in superioribus videre est, excitaretur.

Tussis.

7. Pulmonum inflammatio, ut legere est apud Paræum in oper. chirurgic. lib.25. cap. 36. Hollerium lib.1. de morbis internis schol.2. Forestum lib.3.2. observat. schol.17. &c. hic non tam humorum peccantium quantitas, quàm quidem eorundem qualitas corrigenda est. Hæc vero medicamenta quia magis exsiccant ac liquidos aqueosque humores biliosam acrimoniam temperantes eliciunt, in pulmonum inflammatione neutiquam conducunt.

Pulmonum inflammatio.

8. Phthisis, quæ ut plurimum ortum ducit à catarrhis salsoacribus, unde primò tussis, dein vel vasorum ruptio erosive exoritur, quam vel ruptionem erosionemve statim phlegmata sanguinolenta, dein hæmoptoe, ac denique phlegmata purulenta &c. sequuntur, ut fusius in superioribus probatum.

Phthisis.

9. Suffocatio hypochondriaca fauciumque inde quasi constrictio. Quem affectum è flatibus, halitibus, vaporibusque aciditate, austeritateve præsertim peccantibus, ex succo pancreatico (aliove glanduloso) acidiore austerioreve, bileque acriore, ac salivâ viscidâ & copiosâ, & hisce simul seorsimque peccantibus, ac in tenui intestino vitiosè effervescentibus plurimi rectè deducunt. Facile videre est, quare *απολιγμάλισσα*, & pituitam viscidam copiosam, lymphamque acidam, humoresque acriores allicientia damnantur; haud difficulter enim totalis inde faucium constrictio, imò suffocatio produceretur. Hæc scribentem subiecta historia subit.

Suffocatio hypochondriaca.

Mulier quædam triginta quatuor circiter annos nata, melancholica, post gravem animi mœrorem mensium obstructione laborare cœpit, & paulò post suffocatione hypochondriaca levi, qua neglecta, incrementum cœpit suffocatio: quare quoties suffocationem sensit, consanguinei cujusdam consilio assumpsit cochleare unum alterumve de spiritu vini radicibus angelicæ contusis affuso & octavo ab infusione die abstracto, unde sæpissime quoque paroxysmo fuit liberata. Mæstitia ac melancholia in dies ingravescentibus, suffocatio hypochondriaca etiam adaucta est. Aliquando igitur ob maximum animi mœrorem diluculo surgens difficulterque respirans assumpsit cochlearia duo de spiritu supradicto, unde subito corruit tali cum faucium constrictione, ut suffocatam, & mortuam adstantes judicarent. Accersitus pulsus maximè debilem ac

Mulier melancholica post menstrua suppressa.

Incidit in suffocationem hypochondriacæ gravissimam

Imò morti proximam.

Spiritus fa-
lis armonia-
ci & oleo
succini nar-
ribus admo-
tis parum
refocillata.

Mixtura anti-
hypocho-
ndriaca.

Et vino me-
dicato anti-
hysterico,
mensis si-
mul ciente.

Ac pilulis
purgantibus
curata fuit.

Laudanum
opiatum
quare mix-
tura anti-
hysterica
additum.

Aquæ anti-
hysterica
nostræ de-
scriptio.

Lues vene-
neræ, si
nempe fau-
ces sint
exulceratæ.

exiguum inveni, statimque spiritum salis armoniaci præscripti, quo naribus admoto, & oleo succini temporibus cervicæ naribusque inunctis parum refocillata est, postque horam circiter de sequenti mixtura cochleare singulis horæ quadrantibus assumpsit.

℞. *Aq. puleg. Ruta Cort. aurantior. Antihyster. sequent. ana* ℥j. *Tinctur. castor. Croci ana* ℥jss. *Laud. opiat. gr. ij. Sp. salis armoniac. gutt. xvij. Sal. volat. succin. ℥ss. Syr. bacc. sambuc. ℥ij.* MS. Hujus mixturæ beneficio paroxysmus fuit sublatus, ac postmodum de sequenti vino medicato in dies ter ad uncias tres usurpavit, instillatis primò singulis dosibus spirit. salis armoniaci guttulis decem.

℞. *Rad. angelic. Distamm. alb. Levistic. ana* ℥ij. *Herb. artemis. Puleg. Rut. ana* M. j. *Flor. calendul. Cbeiri ana* p. jss. *Bacc. lauri Junip. ana* ℥ij. *Aloes optim. ℥ijss. Croci* ℥j. *Myrrb. ℥jss. Extrem. cort. aurant. ℥ij.* *Concil. & contus. indantur cantharo lapideo, affundanturque vini gallici pint. jv.*

Bis terve hoc vino medicato iterato per tres quatuorve menses à paroxysmo fuit libera, ac menstruorum fluxus rediit, singulis septimanis de sequenti massa pilulari quinque assumpsit.

℞. *Mass. pilul. fœtid. major. ℥jss. Myrrb. rub. Castor. elect. Salis armoniac. Resin. jalapp. ana* ℥j. *Aloes lucid. ℥ss. Ol. macis still. gutt. vj.* MS. F. Pilul. no. L. deaur.

Mirabuntur fortasse nonnulli, quod laudanum opiatum mixturæ antihystericæ supradictæ tali in casu addiderim. Mirari vero desinent, si Hippocratem lib. 2. de morbis mulierum text. 87. p. 620. legerint, qui succum papaveris *incorrectum* talibus in casibus præscribit: dein hætenus non nisi bonum & optatum inde vidi effectum, quod quoque plurimi Practici mecum contestantur.

Descriptio aquæ antihystericæ supradictæ.

℞. *Radic. levistic. Aristoloch. rotund. Imperator. ana* ℥ij. *Fol. rut. Mentb. Puleg. ana* M. jss. *Sabin. M. j. Flor. lavendul. Chamomill. Roman. ana* p. ij. *Sem. levistic. ℥ss. Bacc. laur. ℥j. Myrrb. rub. Nuc. moschat. ana* ℥ij. *Croci optim. Castor. elect. ana* ℥jss. *Extrem. cort. aurantior. ℥ij.* *Concis & Contusis affundantur Vini Gallici pint. vj. Sp. vini pint. ij.* Post sufficientem digestionem per alembicum extrahatur spiritus, qui affundatur *Gran. Artes* ℥ij. Hæcque tinctura s. a. parata usui servetur.

10. Lues venerea, si palatum faucesve sint exulceratæ, ut videre est apud Petrum Forestum lib. 32. observat. schol. 6. 17. Ratio in superioribus satis superque, ubi de ulceribus oris egimus, tradita est.

Ho-

Homines, in quibus *αποφλεγματίζοντα* liberè præscribi possunt, sunt.

1. Pueri, quia humidioris sunt naturæ, teste Hippocrate lib. j. de diæta text. 28. p. 203. & aquosis humoribus maximè abundant, ut satis superque ex illorum salivatione continua patet. Apophlegmatismi namque quod hic plurimum profint, ultro jam elucescit, quia nulla fere medicamenta tam faciliè ac jucundè illorum abundantiam eliciunt ac minuunt, quàm diæta & sæpius laudata *αποφλεγματίζοντα*.

Αποφλεγματίζοντα liberè præscribi possunt pueris.

2. Mulieres, quæ itidem juxta Hippocratem libro locoque mox citato, ut & libro de natura pueri text. 6. p. 138. nec non lib. de natura muliebri text. j. p. m. 358. &c. sunt humidioris naturæ. Magna tamen est differentia inter juvenulam & anum, hæc siccioris, illa vero humidioris est constitutionis, ut Senex loco ultimo citato docet. Præterea quoque considerari volumus & tempora & locos, in quibus degunt: frigidis enim in locis, quæ habitant, sunt humidioris naturæ, quàm quæ in siccis calidisque locis commorantur. Quia vero diæta medicamenta nimiam humorum copiam tutè minuunt, sceminaeque his plerumque abundant, ex quibus gravia nonnunquam symptomata, morbiq; curatu difficiles exoriuntur; sequitur quàm faciliè ac tutè *αποφλεγματίζοντα* præscribantur illis, & admoveantur.

Mulieribus
In primis juveniculis non item aribus.
Frigidis in locis, non vero in calidis & siccis degentibus.

3. Qui mollis ac humidioris aquosæque sunt constitutionis ob rationem jam allatam,

Ut & iis qui mollis &c. constitutionis sūt.

4. Salivâ, lymphâ, aquosis viscidisve humoribus qui abundant; quia, ut dictum, apophlegmatismi citius, tutiusque peccantes illos humores eliciant, quàm ulla alia remedia, quod satis probat tabaci succio: quanta enim humorum copia brevi tempore non elicitur hujus succione?

Ac humaribus aquosis &c. careant.

Homines, quibus apophlegmatismi ut plurimum nocent, sunt.

1. Senes, quia major hic humorum est defectus & qualitas peccans, quàm abundantia: *αποφλεγματίζοντα* vero quia non tam qualitatem quàm quantitatem tollunt, atque in illis humorum, ut dictum, ut plurimum est defectus, meritò reiiciuntur, ne corpora plane exsucca atque arida reddantur.

Nocent vero το *αποφλεγματίζοντα* senibus.

2. Gravidæ ac lactantes: non præscribuntur gravidis, abortus metu, nimis enim arida atque exsucca apophlegmatismorum

Gravidis & lactantibus.

ope, in primis si in horum usurpatione aliquandiu pergant, illarum corpora redderentur; tandemque sanguinis ac alimenti defectus, ac subinde fœtus extenuatio, ac denique abortus, & ipsa mors sequeretur. Valet tamen hic multum consuetudo, consueti enim longo tempore, etiamsi deteriora sint, minus damni afferre solent, quàm insueta, ut magnus Senex sect. 2. aphor. 50. docuit. Lactantibus vero obsunt *αποφλεγματιστά*, quia, ut sæpius jam dictum, nimis humiditates eliciendo exsiccant.

Phthisi vel pulmonum vitio laborantibus.

3. Phthisi, ullove alio pulmonum vitio qui laborant, ut rectè Heurnius lib. 3. Method. ad Praxin. cap. 10. docuit, quia *αποφλεγματιστά* ut plurimum sunt acria, spirituosà, humores solventia ac attenuantia, unde facilè aut tussis generaretur, catarrhusve acris &c. in pulmones dilaberetur, unde malum gravius aut redderetur, aut novum quoddam symptoma excitaretur. Quare clariss. Caspar. Hoffmannus apud Scholziū in consiliis apoplegmatisimos quoque in pulmonum affectibus, ut non satis tutos, imo noxios damnat. Inspiciatur quoque Forestus lib. 9. observ. schol. 18.

Syncope vel cordis palpiatione affectis.

4. Syncope cordisque palpiatione qui afficiuntur, aut unquam fuere affecti.

Arthriticis doloribus venatis.

5. Arthriticis qui vexantur doloribus. Acrium enim ac spirituosorum apoplegmatisimorum ope quia humores solvuntur, nonnunquam catarrhi acres ad debilitatas ac sæpius malè affectas partes dilabentes generantur, in primis si acris illis humoribus in capite contentis nullus ad os fit aditus, aut via pateat: facileque tum evenit, ut ad partes morbo doloribusque præcedentibus, ut dictum, debilitatas dilabantur, ac dolores arthriticos augeant. Quare hinc sequentem historiam subjungimus.

Vir à trigesimo sexto anno arthriticus.

Quidam ex consanguineis ab ætatis anno trigesimo sexto septimove ad septuagesimum usque doloribus arthriticis miserè fuit afflictus.

Post tabaci usum dolores graviores & frequentiores fuere.

Primo quotannis bis terve per octiduum fere podagra laboravit, cujusdam consilio tabacum suxit, unde malum ita fuit adaugetum, ut singulis fere mensibus dolores duplo plus graviores redirent, ac brevi post & chiragra, omniumque tandem corporis artuum dolore affligeretur; quare nicotianæ usum reliquit. Sed more consueto accesserunt & postmodum dolores, donec periti cujusdam Medici consilio singulis noviluniis ac pleniluniis assumeret pulverem sequentem purgantem.

Relicto postea doloribus minoribus &c.

Singulis noviluniis & pleniluniis pulverem purgantem hydragogum.

℞. Rad. jalapp. ℥ij. Magister gamm. gutte Tartar. vitriolat. ana ℥x. MS. F. Pulvis pro una dosi.

Unde optimè semper alvum decies duodeciesve dejecit. Interim continuè bis in die haustulum de sequenti decocto per decem circiter menses usurpavit, ℞. Ra-

℞. Rafur. ling. guajac. ℞ij. Lign. sassafras ℞ss. Rad. polypod. Et deco-
quercin. ℞iij. Cbin. ℞ij. Herb. chamadr. Chamapit. ana M. ij. Fol. stum ex
salv. Majoran. nobil. ana M. ss. Malv. arborescent. Beton. ana M. j. guajaco &
Flor. hyperic. Lavendul. ana p. iij. Sem. petrosel. maced. ℞iij. Conci- herbis ce-
sis & contulis affund. Aq. comman. stop. iij. Vin. Gallic. stop. j. phalictis &c

Macerentur in loco calido per triduum, ac postmodum s. a. va-
 sis optimè clausis per viginti quatuor horas lentissimo igne coqua-
 tur, & ad usum fervetur.

Mirum quantum in dies doloris vehementia post hujus usum
 fuerit diminuta : quare dolore exacerbante iterum cum successu
 dictum apozema huc usque usurpavit; ac jam nec tam cito, nec tam
 vehementer redeunt dolores. Diu quoque ter in septimana lac bu-
 bulum tepidum cum sacchari canti albi parva quantitate mane
 assumpsit.

6. Macilenti morbisque qui extenuati, quia magis hic humo- Macilentis
 rum est aut defectus, aut qualitas eorum peccans. aut morbis
extenuatis.

Tempus *αποφλεγματισμού* usurpandi aptis- simum est.

1. Matutinum, ut testantur Paræus in operib. chirurg. lib. 2 §. Tempus
 cap. 36. Fuchsius lib. 2. de compos. medicamentor. cap. 26. Forestus αποφλεγ-
 lib. 9. observat. schol. 18. in primis tempore æstivo & vernali : tempore ματισμού
 vero hyemali & autumnali meridianum magis opportunum ματισμού
 judicatur; quia matutinum frigidius est meridiano, tempore scilicet optimum est
 hyemali, humoresque tunc liquidiores circa meridiem, quàm qui- matutinum.
 dem mane observantur. Inspiciantur quæ dicta sunt pag. 51. ubi æstate.
 de tempore utendi sufficientis egimus. Hyeme ve-
ro meridia-
num.

2. Adhibenda sunt ante cibum ventre vacuo existente, ut Antecibum
 videre est apud Hollerium lib. j. schol. cap. 2. facile enim humores jejuno nempe
 viscerum pituitosique in capite contenti apophlegmatismorum vo- ventri-
 latilium beneficio solvuntur, solutique ad ventriculum depluunt, culo.
 qui si cibis ingestis jam esset oppletus, eosque concoqueret, à de-
 pluentibus humoribus & concoctio impediretur, nullaque digestio
 fieret, & nonnisi humores crudi generarentur, indeque obstructio-
 nes variae ac gravia symptomata exorirentur.

3. Interlunium tempore vernali ac autumnali; hyemali ve- Interlunio
 ro plenilunium, ac novilunium, quod & tempore æstivo magis autumnali
 aptum, quàm plenilunium interluniumve, judicatur. Videtis su- tempore,
 pra p. 51. & 52. plenilunio
hyemali
tempore &c

Quid.

Quidnam ante, inter, aut post *αποφλεγματισμο*
faciendum animadvertendumque sit,
paucis dabimus.

Ante apoplegmatismos necessarium est.

Ante apoplegmatismum corpus bene purgandum.

1. Ut corpus per universalia purgetur, ut Forestus ac Paræus locis mox citatis admodum inculcant, ac humores qualitate quadam ut aciditate, austeritate, salsedineque peccantes primo corrigantur, ut eò tutius jucundiusque humores peccantes eliciantur: quid enim mali qualitate peccantes humores efficerent supra, ubi de humoribus *αποφλεγματισμο* vetantibus egimus, videge est.

Calore sibi consulat apoplegmatizans.

2. Ut adversus frigus se muniant apoplegmatismum usurpaturi, ut hac ratione humores liquidiores & ad exitum aptiores & faciliores reddantur; ac neutiquam jovem frigidum subeant, alioquin enim liquefacti jam humores coagulentur denuo, & sic actum ageret Medicus.

Et parum ambulet.

3. Ut ambulando se parum moveant ob rationes sæpius jam dictas,

Inter apoplegmatismi usum requiritur.

Inter apoplegmatismi usum frigori ne se exponat.

1. Ut calidos sibi consulant nulloque modo frigidum aera subeant: graves aliàs catarrhi, pertinacesque nonnunquam dolores inde producerentur, quia soluti ac liquidi humores coagulentur, vasaque calore ac medicamentorum spirituositate & caliditate aperta ac ampliora reddita constringerentur, obstruerenturque denuo, & symptomata gravia curatuque difficillima facilè excitarentur.

Nec frigidum assumat potum.

2. Ut neutiquam frigida sitim leniendi tollendique gratia assument.

Et capite prono subinde hient.

3. Ut capite prono per intervalla hient, quò congestus in ore humor effluat, neque deglutiatur, ne in pulmones ventriculumque &c. depluat; ut docuit Fuchsius lib.2. de compos. medic. cap.26.

Si vertigo &c. exoriantur, statim ab usu desinant.

4. Si vertigo, visus hebetudo, faucium quasi constrictio, catarrhi, tussis, nausea, vomitus, anxietatesve præcordiorum &c. exoriantur, mox ut ab ulteriori apoplegmatismi usurpatione desistant: nam nonnisi à levioribus symptomatibus in gravissimos morbos & diriora symptomata nec non in subitanam subinde mortem sese conicerent ægrotañtes.

Post

Post *αποφλεγμاتیζοντα* conveniunt .

1. Exsiccantia ac corroborantia calida , vitanda e contra omnia aquea & frigida , quia aliàs humorum aqueorum viscidorumque major produceretur copia , ac catarrhi graves curatuque difficiliiores generarentur .

2. Catarrhos sistentia , acrimoniàmque temperantia , inter quæ excellunt pilulæ de cynoglossa , quæ & acrimoniàm humorum optimè temperant , exsiccant ac humores depluentes sistunt .

3. Siti neutiquam ut omnino satisfaciatur æger , ob rationes sæpius jam dictas .

4. Frigus ne subeat , sed calidum se conservet patiens .

5. Ut post illorum usum aqua calida os diluatur , aut melicrato aut ptisana , Weckerus lib. j. antidotar. general. cap. 46. docuit : aliàs ex apophlegmatismi particulis acribus ori faucibusque adhærentibus ac irritantibus facillè in molestissimam curatuque difficillimam tussim aut salivationem inciderent .

6. Ut , si quid ex apophlegmatismo ingrati saporis ori , aut linguæ adhæserit , id mox lotionem ex aqua subtepidam , vel potius ex decocto glycyrrhizæ & hordei , lacteve dulci eluatur , ut videre est apud Ambros. Paræum in oper. chirurg. lib. 25. cap. 36. ob rationem mox allatam .

NOTA , *αποφλεγμاتیζοντα* & hæc inter masticatoria sint grato odore saporeque , quantum possibile , imbuta , quò diutius citra tædium in ore contineri possint , ut optimè annotavit Heurnius in Prax. medic. lib. j. cap. de apophlegmatismis .

Commanducationis tempus esse volunt quartam horæ partem aut mediam , ut Petrus Forestus lib. 9. observat. 18. Schol. p. m. 273. docuit : sit idem de cæteris apophlegmatismis dictum .

Quæ circa apophlegmatismos notanda videntur , omnia diligentissimè Clarissimæ Auctoris animadvertit . Ut vero illa memoriæ altius insideant , hic contractiori oratione illa eadem repetemus . Licet turpe & indecorum sit frequentius expuere , & maximam phlegmatis copiam salivando eicere ; accamen in morbis multis id non modo opportunum , sed maxime necessarium visum est . Unde apud Medicos prodire apophlegmatismi , qui salivantia itidem dicuntur , quatenus salivæ affluxum solito majorem cieant ; & masticatoria quoque , si dentibus conterant , & lingua per os volutari debeant . Hinc triplici illo nomine hujusmodi medicamentum triplex agendi modus elucet . Etenim vel citra masticationem suarum tantum partium acredine otis glandulas , ductusque excretorios ibidem confluentes invitant , ut copiosum serum eiciant : vel intus assumpta serum in universo corpore fundunt , & in motum cieunt , sicque illud ad fauces propellunt : vel denique dentibus attrita & commansa eodem linguæ & maxillarum motu serum copiosius ex vicinis glandulis educunt . Nemini autem non notum , per os , partesque ipsi viciniores sat uberi copia glandulas profeminari , ut non tantum seri ad cerebrum simul cum sanguine jamjam tendentis partem suffunderentur , sed illud quoque à cerebro refluxum excipiant . In minoribus quidem morbis , ubi non admodum magna seri excretio desideratur , uti-

Post apophlegmatismum exsiccantia &c. conducunt .

Ac catarrhos sistentia & acrimoniàm temperantia .

Siti non satisfaciendum .

Frigori ne se exponant
Aqua calida &c. os coluendum , & quare .

Vel lacte dulci &c.

Masticatoria sint grata &c.

utimur acrium quarundam plantarum radicibus, foliis, & seminibus, vel sola mastiche, quæ omnium masticatoriorum apex merito estimatur. At vero in Herculeis morbis, in quibus copiosa feri. requiritur evacuatio, mercurius adhibendus est, qui in affectibus à læ venerea pendentibus miracula fere præstat. In primis autem cerebri, & vicinarum partium morbi ab apophlegmatismis levamen percipiunt; siue quia sanguis majorem superflui feri copiam in glandulis oris deponat; siue quia mirabili naturæ consilio factum est, ut-nobiliores illæ partes ad os suos ductus excretorios transmittant. In Apoplexia ergo, Epilepsia, Vertigine, Nervorum Paralyfi, Cephalæa, Affectibus soporosis apophlegmatismi sunt in usum revocandi. Opem quoque ferunt oculis lippientibus, & Ophthalmiâ laborantibus: iis eidem, quibus visus, aut odoratus depravatur, vel gravis redidit auditus, vel aures tinnunt, aut quotidie susurrant. Elegans etiam est Medicina in faciei pustulis magnam phlegmatis copiam apophlegmatismotam beneficio expuere, ut sic glandulæ, in

quibus, docente Malpighio, sevas pro cutis liamento conficitur, citius onere suo liberentur. Magis vero oris affectus, Ranula nempe sublingualis, Aphonia, linguæ siccitas, gingivarum tumor, dentium dolor, uvula prolapsa, tonsillarum infarctus à viscida materia, adhibitis apophlegmatismis adjuvantur. Nocent autem, si dentes carie laborent, si oris partes exulceratas fuerint, si Tussis molestet, si pulmones vitæus contrahant, si suffocatio hypocondriaca imminet, si denique ventriculus biliosus, & acidis humoribus scatent. Que modum vero Pueri innoxie apophlegmatismos usurpant, ita e contra senes sicciotique prædicti constitutione ob humiditatis defectum iis malè afficiuntur. Gravidis porro, ac Lactantibus non præscribenda, ne propter alimenti inopiam in iis abortus sequatur, in his lac in mammis deficiat. Usurpentur autem quocumque anni tempore horis præsertim matutinis, modo morbus illa postulaverit; neque incongruum puro universalem purgationem præmittere, præcipue si Galvatio mercurialis in usum ducenda sit.

C A P. I V.

De medicamentis vomitum moventibus.

Vomitiva sunt, quæ humores in ventriculo vicinisque partibus contentos per superiora vi ac impetu quasi eticiunt. Vomitiva quid sint.

Vomitum subinde movent (i) ventriculum gravando, fibras quodammodo laxando, ac ejus tonum quasi dissolvendo, in primis si largiter assumantur: nonnunquam vero imo sæpius ventriculi orificium superius irritando, humores viscidos pituitosos incidendo & attenuando, fixosque quasi volatiles reddendo &c. *quæ ex-* citant.

Evacuant non tantum emetica medicamenta vitiosos noxiosque humores in ventriculo contentos, verum etiam è locis distantioribus eosdem exturbant. Quare & inappetentiam, nauseam, icterum, cachexiam, febres intermittentes, asthma, vertiginem, incubum, hemicraniam, epilepsiam, aliosque capitis morbos, qui imi ventris *supradictæ* sunt contracti, curant. Conveniunt quoque gracilibus, biliosis, facile vomentibus, vomitioni assuetis &c. Nocent è contra difficulter aut cum periculo vomentibus, quales sequentes; pingues & obesi, melancholici, ad phthisin proni, hæmoptoici, asthma-

Quid efficiant.

Quibus la morbis.

Et hominibus convalescant.

M ticti,

(i) Quidquid in ventriculi cavitate reperitur, nisi suarum fibrarum vehemens contractio interveniat, nequit per vomitum rejici. Vomitus enim fit, quum irritatis nervis fibris interioris membranae, motrices substractæ membranae carnosa, quæ ab uno ventriculi orificio ad aliud porriguntur, tum itidem quæ in orbem ipsum cingunt, contrahuntur, & quod moleculum est expellunt, ne motus sua in ventriculo majorem & insanabilem labem inducat. Vomitus ergo est quadam convulsionis species, qua ventriculus affectus in seipsum agglomeratur, interior ejus superficies rugis contrahitur, spatiumque contentum coarctatur. Quemadmodum enim alii musculi convulsi versus sua capita retrahuntur; ita ventriculus qui musculus cavus mihi videtur, ex irritatione suis fibris illata ad instar sphindærum versus centrum contrahitur. Hinc liquet, ventriculæ vomitionis præcipuam & primariam agens esse: cui promovendæ si forte subsidiaria diaphragmatis, & musculorum abdominis manus aliquando concurrant, non ideo cum Recentioribus nonnullis putaverim, actionem vomitus à sola recensitarum partium compressione sine ullo ipsius ventriculi nisu absolvi. Quæ itaque vim habent fibras nerveas ventriculi irritandi, ea vi emetica prædita sunt. Quum autem quedam sint, quæ non statim assumpta sunt, vomitum cieant, sed post aliquot

horas effectus suos produunt; factum ideo, ut Bellinus, & Boerhavius id necessarium non esse duxerint, ut vomitoria ventriculæ semper exagitant, sed plerumque satis esse, ut vel eos humores secerant aut pariant, qui per alias, quàm per ventriculi glandulas, excerant nequeunt; vel in cerebrum delata prius in illud agant, deinde per consensum ventriculæ turbent. Verum quid obstat, cur non potest, ejus natura vomitoria micis stomachi fibras percellere, ac proinde vomitum illico non sequi? At vero humore pedestentim affluente, & sensum aciori reddito vomitio tandem oboritur. Quædam porro sunt, quæ non acedine ulla vomitum movent, sed nausea tantum ab eorum sapore ingrato, & occulta quadam suarum particularum cum fibrillis nerveis disrepantia producta, ut aqua tepida, & oleum commune largius epota. Interior enim œsophagi, & ventriculi tunica ita nerveis suis villis prominentibus est à natura comparata, ut suavibus demutceatur, & complectatur, secus insuavis muldatur, & respuit. Neque enim hæc vomitum movent mole sua, & fluctuatione in ventriculo, quum id non præter gelidâ copiosius haustæ: neque quia sinistrum ventriculi orificium relaxant, ac tonum ipsius dissolvunt, perinde ac vinum aperto foramine ex dolio effluit, quum nequeant substantiæ in ventriculi cavo contentæ sine violenta ipsius contractione per superna elidi.

* Dom. de Verney, & Chirac in Monum. Acad. Regl. Paris.

Quibus quoque noceant

tici, (si nempe non ex ventriculi sympathia malum dependeat) herniosi, quibus pectus est angustum, ut & quorum viscera aut inflammata, obstructa, dolore affecta sunt; metus enim suffocationis ruptionisque adest. Nocent quoque asciticis, tympaniticis &c. de quibus in sequentibus fusius.

Emericorum differentia.

Emetica respectu substantiæ sunt vel simplicia, vel composita: respectu vero virium, lenia, mediocria & vehementia. Modum utendi vero si consideres, vel interna sunt, quæ per os assumuntur, vel externa, quæ foris regioni ventriculi applicantur. At consistentiam eorum si spectes, sunt vel solida vel liquida.

Vomitiorum mitiora varia simplicia Galenicæ.

Inter mitiora simplicia vomitoria excellunt sequentia; aqua nimirum tepida largiter pota, lac dulce tepidum affatim haustum, jura pinguis, oleum commune, oleum amygdalarum dulcium, ficus recentes larga manu ingestæ, & tepida aqua subinde hausta. Inter radices sunt asari, raphani, cucumeris sativæ, scillæ, atriplicis. Inter semina, raphani, genistæ, erucæ, cæparum, nasturtii. Inter folia, recentia sambuci, in primis vero sambuci oculi s. gemmæ. Inter flores summitates anethi, juli nucis juglandis, persicorum, ebulli, genistæ. Item cortex medianus nucis juglandis & frangulæ; itemque succus ex raphano expressus.

Vehementiora varia simplicia Galenicæ.

Inter vehementiora simplicia excellunt radices hellebori albi, cyclaminis, cataputiæ, gratiolæ, bryoniæ; flores ebulli, genistæ. Inter cortices, radices ebulli & sambuci. Inter semina, cataputiæ decem aut duodecim semina à putaminibus liberata, tusa, & in ovo forbili devorata, utiliter exhibentur iis, qui philtra aut veneficia hauserunt: item nux vomica, nec non succus cyclaminis in febris intermittentibus ut specificum à nonnullis commendatur, ex cortice mediano radicum ebulli & sambuci expressus. (k)

Me-

(k) Emetica à Clarissimo Auctore recensita ex vegetabilium familia jam apud saniores Medicos exolvere, vel quia inutilia, vel quia vehementia nimis deprehensa sunt, si Asari tantum radices ac folia excipias, quæ à probatis in Praxi Viris commendata video. Verum omnibus palmam facile præripit radix Ipecacuanha, cujus triplex species apud Petrum Pomet in sua generali Aromatum historia describitur, alba nempe, grisea, & fusca, quarum postrema amarulentior, & violentior magis à Medicis consideratur. Hujus vero radiceis analysim instituit Dominus Boulduc, eamque Monumentis Academ. Regiæ Parisi. anno 1700. inseruit, competitque minorem salinarum particularum ac resinæ copiam in fusca, quam in grisea reperiri. Quam autem elementa illa magis inertia in grisea, volatiliora in fusca deprehenderit, exinde fieri putavit, cur vires ejus debiliores sint: virtus

enim medicamentorum non à pondere aut mole substantiæ existimanda est, sed ab ipsius activitate, quam sæpe avaseniatur, ut vis maxima in minima mole consistat. In primis vero hujus radiceis drachma dimidia vel integra in juteulo propinata dynteriæ cuicumque, etiam inveteratæ, optimè medetur, modo vomitu peracto, quem ordinariè conestit, mixtura quædam ventriculam corroborans, interdum laudanum opiatum, vel syrupus papaveris albi exhibeatur: quod non modo aliorum, sed etiam à memetipso habitis observationibus contestari possim. Egrorum interim eos, qui ad vomendum aliàs minus dispositi, post nauseam insignem graviter ex eadem purgatos, nullos vero, qui nauseam haud persenserint, reitutos Dominus de Tournefort observavit, argumento sibi manifestello, à medicamine isto, quo bis vel tertiam, si opus, repetito promptius & securius

non

Merito hiſce chymicalia inferuntur emetica medicamenta, primas enim tenent ut plurimum, quia & in minori doſi exhibentur, ac palato in primis gratiora ſunt, certiusque operantur, nec niſi rariffime magno impetu ſordes exturbant, ſi ſcilicet rectè & ex arte præparata propinentur: aliàs fatius eſt ab iſdem abſtinere, quàm temerè ægrotantium cum periculo eadem præſcribere.

Inter emetica primas tenent chymica.

Quæ inter chymicalia, quia multa ac varia paſſim in chymicis medendi methodis, ac Præcticis occurrunt vomitoria, ac omnia ſingulaque uſurpari nequeunt, uſitatoria & noſtro iudicio præcipua, ſingulorum autem formulam unam alteramve dabimus Lectoribus benevolis.

Inter illa que uſitata & minus periculola ſunt.

Inter quæ primò nobis occurrit aqua benediſta Rulandi, de qua ita gloriatur Auctor in curationibus ſuis empyricis, cujus ſequentem nonnulli dant præparationem: ex gr.

℞. *Croc. metallor.* ʒij.

(Ut arbitratur Clariff. Joſephus Quercetanus in Pharmacopœæ dogmaticæ reſtitutæ capite VII. de aquis; quam ſententiam fovit Hartmannus, & ut Auctor quoque propoſuit centur. quint. curat. 95. Zacharias Brendelius vero in ſua Chymia in artis formam redacta vitrum antimonii pulveriſatum per crocum metallorum Rulandum intellexiſſe, & hoc quidem ex manuſcripto quodam Auctoris probare conatur. Aſt doctiſſ. Michael P. M. Profefs. Public. Lipſ. ex croco metallorum, & nonnunquam ex antimonii vitro Rulandum aquam ſuam benediſtam præparaffe in Auctoris manuſcriptis invenit, ac hanc deſcriptionem nonnullis Amicis ut genuinam communicavit.

℞. aqua benediſta Rulandi ejuſque deſcriptio.

Juxta Doctiſſimum & expertiſſimum D. Joh. Michælem.

Vini vel alicujus aquæ deſtillatæ ℞ij. vel ℞iij. Miſceantur & digerantur in vitro clauiſo per octiduum calore lentiffimo, poſtea colentur per chartam emporeticam ſ. linteum denſum, colaturæ quidam addunt. *Aquæ cinnamom.* (ad ventriculi tonum confortandum) ʒij. Hujus doſis ab ʒſſ. ad ʒij.

NOTA: ſi crocum metallorum infuderis cum vino malvatico, non tam per vomitum quàm per ſeceſſum operari; convenit ergo in vino albo vel aqua aliqua deſtillata infundere crocum metallorum & antimonii vitrum.

Crocum metallorum per ſeceſſum quando operetur.

Croco metallorum ſi affundatur ſuccus citri, vel berberum, digeratur, extrahatur, & evaporetur, egregium fit extractum vomitivum ac purgans nonnullis in frequenti uſu.

Cum ſucco citri pluriſimis placet.

M 2

In-

non habeatur, materiam non ſolummodo ven-
triculi alienam, ſed ſalia quoque heterogenea
tamquam morbi cauſam è maſſa ſanguinea per
glandulas primarum viarum eliminari. Non ſo-
lam autem in Dyſenteria, ſed in quolibet alio
ſanguinis fluxu valentior eſt hæc radix, ſi vel
ſola, vel cum maſtice in pilulas redacta cum
balfamo Judaico propinetur, quemadmodum
omni laude dignus Jacobus Mangerus in Biblio-
theca Pharmaceutico-Medica nos edocuit.

Infusio croci metallorum vel vitri antimonii per chartam emporeticam filtratio instituenda, ne crassiores croci metallorum vel vitri antimonii particulae relictæ se plicis ventriculi intestinorumque insinuantes stomachum nimis turbent, hypercatharsin excitent, mortemque accelerent, imo post mortem, ut observatum nonnunquam fuit, adhuc vomitum secessumque provocent.

Facilius, minorique cum periculo operantur, si in infusione quàm si in substantia (1) exhibeantur dicta vomitoria antimonialia.

2. Spiritus Vomitivus, quem ita descripsit & dedit Isaacius Roet in sua peste adumbrata p.m. 33.

℞. Nicotian. optim. benè incis. ℥.jv. Scill. ℥.ij. Nuc. moscat. ℥.ss. Aq. fontan. ℞.ijj. Aceti vini alb. ℞.j. Misceantur invicem, ac primò fiat maceratio frigida per aliquot horas, dein destillatio per alembicum, postremo cohobetur destillatio bis terve cum recentibus nicotian. scill. & nuc. moscat. recenter maceratis.

Minima fere quantitas sufficit pro dosi, saccharo purissimo ad gratiam edulcorari potest.

Spiritus vomitivi II. Roet. descriptio.

Oxyfacchari vomitivi Ang. Salæ descriptio.

3. Oxyfaccharum vomitivum Angeli Salæ. Quod ipsemet in Anatomia antimonii capite quarto pag. m. 340. ita descripsit.

℞. Vitri antimonii pulveris. ℥.ss. Aceti vini albiß. odorif. ℥.viiij. Infundantur in balneo per quindecim horas, colaturæ adde *Sacchari albissimi ℥.jv.* Et in patina porcellana vel vitrea reducatur ad consistentiam oxyfacchari liquidi instar crassioris julapii. Gustui gratum est, dosisque à ℥.ij. ad ℥.vj. pro vice.

Sapa vomitoria Joh. Tielemanni

4. Sapa Vomitoria, ut ipsam descripsit Joh. Tielemannus de materia medica p.m. 192. & 193.

℞. Vitri antimonii subtilissimè pulveris. ℞.j. Musti optimi recent. mens. j.℞. Infunde per 14. dies in loco calido, quotidie quinquies vel sexies agitando, postea per chartam bibulam percolando, deinde sensim evaporando ad consistentiam saporæ.

Croci metallorum preparatio.

5. Crocus metallorum, cujus hanc damus præparationem.

℞. Antimonii subtilissimè pulv. Nitri contriti ana q. l. Misceantur & in mortario ferreo admota pruna viva incendantur, contundaturque relictum, & in aqua pluviali coquatur, huic aquæ si acetum instillaveris, accipies crocum subtiliorem, s. ut aliis placeat sulphur auratum; & aqua postea decantetur, quodque in fundo

(1) Religio Medico sit oportet, ne emetica antimonialia in substantia unquam exhibeat. Etenim quum eorum vis major vel minor esse soleat pro quantitate liquoris, cui infunduntur, eaq; per repetitas infusiones vix exhauriatur, sed semper vegeta ac fere incolumis maneat; utique ex assumpcionum antimonialium particulis ventriculi fundo insidentibus humores affluentes emeticavi semper insciantur, ac proinde usq; ad vasorum exinanitionem vomitus perpetuo repetet.

do relinquatur exsicceetur . Videtis Beguini Tyrocin.chym. lib.2. cap.12.p.m.291.& Grulingii florilegium Hippocrateo-Galeno-chymicum novum part.4.cap.14.pag.m. 88. Hujus dosis in substantia à granis jv.ad vij. in infusione ad ℥ss.& ultra .

Hartmannus vero sequenti modo præparat , ac eundem verum Rulandi crocum metallorum esse credit :

℥. Nitri Antimonii ana q.v. F.seorsim pulvis subtilissimus, solvatur in crucibulo nitrum lento admodum igne , removeatur vas ab igne, addaturque gradatim antimonium pulverisatum , quod si inflammetur, subsistatur, donec nitrum justam refrigerationem acquisiverit , ac immiscendo ac spatula ferrea agitando pergatur , donec omnia probè sint mixta , quæ carbone vivo tum accendantur, coquantur , & exsiccentur . Videtis Schroderum Pharmacop. med. chymic.lib.3.cap.18.p.426.Grulingium florileg.loco citato .

6. Mercurius Vitæ, (si non mortis) cujus descriptio talis .

℥.Antimonii pulveris. ℥ij. Mercurii sublimati ℥jv. Vel ut nonnulli putant antimonii & mercurii sublimati ana ℥ij. qua de causa videtis caput de diaphoreticis. Misceantur super porphyrite , vel in mortario lapideo , tum retortæ vitreæ indatur mixtum , ex arena per gradus destilletur donec aliquid prodeat , & habebis in recipiente liquorem liquidum (butyrum antimonii nuncupatum) & crasum, glaciale dictum.Hujus liquoris q. l. effundatur in aquam pluvialem puram , & è momento præcipitabitur in coagulum album, reponatur vitrum , donec limpida evadat aqua , ipsaque tum decantetur , coaguloque illi albo nova aqua pura affundatur , & tamdiu hoc repetatur donec insipida maneat, coagulumque in pulverem exsicceetur . Hujusque dosis in substantia est à granis ij. ad jv.in infuso ad grana vj. Videtis apud Beguinum Tyrocinium chymic. lib.2.cap.12.pag.275.

7. Gilla Theophrasti Paracelsi, seu sal vomitivum vitrioli à ℥ss. ad ℥ss.imo ℥ij. Inspiciatur Crollius p.m.23.in basilica sua chymica.

8. Tartarus emeticus Mynsichti in suo armamentario medico chymico p.m.13.& 14.Cujus dosis à granis jv.ad vj.

9. Regulus Antimonii, hujus præparatio sequens.

℥. Antimonii ℥jv. Nitri ℥ij. Tartari ℥j. (Vel juxta plurimorum judicium anaticam quantitatem) conterantur omnia seorsim minutissimè , cribrentur, misceantur probè , & in crucibulo benè ignito , ut artis est , detonentur , materia ingesta facito ut instar aquæ fluat , ex igne removeo, & baculo ferreo tamdiu crucibulum concutito,donec sit refrigeratum , crucibuloque tum effracto reperies in fundo regulum. Ex hoc globuli vasaque parantur , liquorisque ℥ij. vel ℥iij. si imponantur, & post duodecim vel circiter horas vinum

Crocus metallorum juxta Hartmannum descriptus

Mercurii vitæ præparatio.

Gilla Paracelsi .

Tartari emetici Mynsichti.

Reguli antimonii descriptio.

vinum hauriatur , vomitum secessumque movet . Inspiciatur quoque Beguini Tyrocinium chymicum p.m.295.cap.2.lib.2.

Vitri antimonii præparatio .

10. Vitrum Antimonii , cujus sequens est præparatio.

2f. *Antimonii crudi q. v.* Contundatur quàm minutissimè , indaturque pulverisatum ollæ non vitreatæ, qua vivis carbonibus impositâ , spatulâ ligneâ tamdiu moveatur, donec cessaverit in globulos concrefcere ; at si concreverit, pulverisetur iterum: quod tamdiu repetendum, donec non amplius in globulos concrefcatur, cinerei que evadat coloris, primæque si imponatur, nullum de se fumum det.

2f. *Hæjus calcinati antimonii q. l.* (& hoc sereno cœlo , pellucidius enim tum fore vitrum nonnulli autumant) imponatur crucibulum carbonibus ligneis vivis , crucibulo jam ignito indatur cochleatim calcinatum antimonium , quo fluido , relinquatur crucibulum adhuc per semihoram in igne , quo factò , effundatur in patellam cupream , refrigereturque lentè ad ignem ; quod si non satis pellucidum sit, repetatur denuo: vide quoque Schroderum in Pharmacop. medic. chymica lib. 3. cap. 17. p. m. 422. & 423. Dos. à gr. j. ad iij. in substantia, in infuso ad ℥ss. solent per duas tresve horas in liquore continere , aliàs diutius si contineatur in infusione fortius infusum tum operatur .

Vitrioli albi juxta Ang. Salam.

11. Vitriolum album , de quo videatur Angelus Sala in sua vitrioli Anatomia tractat. j. cap. 6. p. m. 363. & ex ipso Philippus Grulingius in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-chymico novo part. 4. cap. 3. de sale vitrioli p. m. 66. & Crollii Basilica Chymica pag. m. 25. Dos. est à ℥ss. ad ℥ij. cum jusculo &c.

Reguli antimonii rubri præparatio à nonnullis pro vero Rulandi croco habitâ.

12. Regulus antimonii ruber , qui à multis pro vero antimonii Rulandique croco metallorum habetur .

2f. *Antimonii crudi Nitri contrit. Salis communis calcinati ana q. l.* Seorsim pulverisata & trita misceantur, & in crucibulo satis magno ignito fundantur, & ad minimum per horam igne relinquatur crucibulum , ferro tum concutiatur , refrigeratum frangatur , & in fundo regulus antimonii ruber dictus reperitur : vis dosisque ac dicti reguli eadem .

Vomitoriorum formulæ.

In forma pulveris .

Emeticorū formulæ variaz .

2f. *Vitriol. alb. f. salis vitrioli ℥j. ad ℥ss. Pulv. asar. ℥ss. MS. F.* Pulvis in jusculo exhib. in febribus tertianis intermittentibus .

In forma pulveris in febribus cöducens .

2f. *Tartar. emetic. Mynsicht. gr. iij. Sal. absinth. ℥ss. Gum. de Peru non præparat. gr. viij. MS. F.* pulvis , per superiora & inferiora purgans in quartana .

In

In forma boli.

℞. *Mercurii vitæ* gr. iij. *Elect. cholagog. vel hydragog. Syl.* ℥ij. *Sal. febrifug.* gr. vj. MS. F. bolus per superiora & inferiora purgans in tertianis, quibusdam in frequenti usu. In forma boli.
In febribus

℞. *Consero. gemmar. sambuc.* ℥j. *Pulv. rad. asar.* ℥ss. *Tartar. emetic. Mynsichti* gr. iij. *Syr. bacc. sambuc. q. s.* MS. F. bolus in hydropis principio, diu vires adhuc constant, nonnullis perquam frequens. In hydropis principio.

In forma haustus.

℞. *Oxyssacchar. vomitiæ. Angeli Sala* ℥ss. *Spirit. salis armon.* ℥ss. *Aq. lavenderula* ℥ij. MS. hujus cochlearia duo vel tria exhibeantur, ast si post horæ quadrantem vel paulò ulterius vomitus non sequatur, iterum duo triave dentur cochlearia, hocque toties repetatur, donec vomitus præcedat: admodum convenit in epilepsia sympathetica, si nempe ex pituita viscida in ventriculo hærente ortum duxerit, & adhuc perduret. In forma haustus.
In epilepsia sympathetica.

℞. *Vitri antimonii subtiliss. pulv. à gr. v. ad x.* *Tartar. crud. pulv. à ℥ij. ad ℥vj.* *Aq. communis vel potius alicujus destillatæ, vique non admodum aromatic.* ℥v. Fiat levis decoctio per horæ quadrantem subinde agitando, tuncque per linteum densum absque expressione coletur: colaturæ add. *Oxymell. simpl.* ℥ss. *Aq. cinnam.* ℥ij. MS. hujus assumentur cochlearia duo vel tria, quod si intra duas horas non operentur, reiteretur denuo dosis &c.

℞. *Fol. asari num.* vij. vel jx. prout crassâ magnave sint folia, aut prout forte aut leve desideretur vomitorium, terantur cum aquæ destillatæ vel vini non generosi q. s. & exprimatur succus, cui addatur. *Oxymell. simpl.* ℥ss. *Aq. cinnam.* ℥ij. MS. F. haustus.

℞. *Croc. metallor. gr.* viij. *Cinnam. morsu elect. & pulv.* ℥j. *Vini Gall. non gener. vel Rhenan.* ℥jss. Infundatur per noctem in leni calore, mane filtretur per linteum densum, vel potius per chartam emporeticam, colaturæ add. *Syr. card. bened.* ℥ss. MS. F. haustus in febribus morbisque malignis &c. perutilis. In febribus morbisque malignis.

Lac dulce tepidum magna in quantitate assatim sumptum in venenis cujuscumque generis convenit. Nota, simul enim omnium humorum acrimoniam ipsiusque veneni temperat. Lac assatim sumptum in veneno convenit.

Notæ in usu vomitoriorum observandæ.

Non omnibus, nec in omni morbo, neque præter naturam affectionibus singulis vomitoria conveniunt: non incongruum ergo erit tradere, in quibus humoribus, hominibus, quibusve morbis, ac præter naturam affectibus sint utilia, vel inutilia, & noxia vomitoria. In emeticorum usu quid observandum.

Vo-

Vomitum ergo indicantes humores sunt.

Humores vomitum indicantes sunt bilis acris volatilis, &c.

1. Bilis, (ut testatur Fuchsius in Institut. medic. lib. 2. sect. 5. cap. 25. Celsus lib. j. cap. 3. & lib. 2. cap. 12.) copiosa, acris, volatilis, aut turgens: turgentia enim statim, imo eodem ipso die educenda, teste Hippocrate aphor. 10. sect. 4. Nulli enim humores magis citiusque turgent bile, quæ in peculiari imo proprio receptaculo coacervatur, & accedente tum causa aliqua irritante statim subitoque effervescit, efficitque præcordiorum anxietatem, nauseam, orisque amaritudinem: educenda ergo per vomitoria bilis ita turgens, juxta Hippocratem aphor. 17. sect. 4. quia facilius, citius, brevissimæque hoc modo expellitur viâ; imo sua natura ad superiora quasi tendit, & sic facile educibilis vel per leve vomitorium est.

Pituita in stomacho copiosa.

Humor aqueus p. n. in ventriculo.

2. Pituita copiosa in stomacho hærens, sed ritè præparata, nempe incisa & liquida satis reddita.

3. Humor aqueus in ventriculo præter naturam contentus: Heurnius lib. 3. ad Praxin cap. 13. mora enim in hisce admodum periculosa, minorique cum periculo nec breviori via educi potest unquam.

Venenum quodcumque in ventriculo.

Necnon in principio pestis.

4. Venenum quodcumque adhuc in ventriculo existens, nam aliàs non nisi vires labefactarent vomitoria, (quæ tamen tunc temporis quantum possibile conservandæ veniunt,) nihilque proficui efficerent. Necnon in principio pestis (m) quia sæpe saburra pituitosorum, acrisque humorum, ciborum potuumque copia nimia in ventriculo hæret initio pestis; quibus in ventriculo jam p. n. existentibus, non nisi anxietas præcordiorum inde gravis, vomitus symptomaticus, diarrhæa, imoque dysenteria lethalis produci potest. Convenit ergo statim ab initio invasionis vomitoria tonna ventriculi roborantibus mixta (ne vomitus symptomaticus & letha-

(m) Circa vomitoriorum usum tempore pestis non unica omnibus manet animo sententia. Præclara etenim illa dno Artis Medicæ lumina, Sylvius nempe & Willisus in morbi infantia emeticum commendarunt, ne ex veneno cum saliva permixto deglutito nausea mox, & immanis vomitus sequeretur. Clarissimus vero Dieracbræchius, quæ pesti Noviomagensi interfuit, vomitoria sævientie peste maxime fugienda esse monuit: idque multis eorum exemplis confirmavit, quibus vomitu per emetica provocato morbus adeo increbruit, ut mortem certius, & citius subierint. Memoranda etiam est Chymici ejusdem historia apud Platerum, qui quum antimonio se omnes curaturam polliceretur, peste tamen & ipse correptus simul cum

uzore perit. Verum non prætereundum est, quod quum venenum pestilens varium esse possit, tum itidem propter temperamentorum dissimilitudinem, & anni temporum ac mundi regionum diversitatem variis fieri possit morborum complicationes, id obstat, quominus velut firmo canone, & indubitata regula vomitoria in omni peste damnanda sint: quod in aliis quoque medicamentorum generibus tempore pestis à sanioribus viris monitum est. Unde sæpe videas, Medicos quantum doctos initio pestis in remediis præscriptione varios ac fluxos esse, & nullam medicamentum non periclitari, usque dum docente experientia salubrius, aut minime nocuum elegerint, cui perpetuè insistere possint.

thalis sequatur) exhibere, ut elaboratis & expulsi illis præter naturam in ventriculo contentis, felicius citiusque medicamenta antiloomica exhibita operentur, curationisque sic major spes affulgeat.

Vomitum prohibentes humores sunt.

1. Acidi, primò quia admodum difficulter & nonnisi cum ægrorum molestia gravi, dolore pungente, anxietateque præcordiorum insigni expelluntur; dein quia sæpe omnia acida non temperata admixta vomitoriis, aut postea exhibita omnem vomitionem ut plurimum impediunt.

Emeticum
vetantes
humores
sunt.

Acidi.

2. Austri, & quidem quia vix notabili aliqua quantitate educi queunt, & quod summo conatu & maxima vi tum foras educitur, sit nonnisi summis cum torminibus, cruciatibus, doloribusque contorquentibus, atque anxietate præcordiorum ineffabili, imò faucium cum strangulationis metu constrictione: videlicet apud Fallopium tractat. de med. purgant. cap. 13. Corrigendi temperandique potius veniunt austri humores, quam inconcocti & crudi, quales austri, juxta Hippocratem aph. 23. sect. 2. educendi aut movendi. Quare etiam Hippocrates melancholicos infra, temperatis nempe austeris, non vero supra purgandos docet aphor. 9. sect. 4.

Austri.

3. Valde viscosi, quia tanta cum difficultate viriumque tum prostratu illi valde viscosi humores expelluntur, nisi aliquousque incisi & liquidi redditi; vel si vomitoriis incidens atque attentans aliquod addatur medicamentum: tumque quid in asthma, nempe è viscosa pituita oriundo, subinde vomitorium efficiat, judicet qui vomitorium aliquando tali in affectu exhibuit; breviori enim viâ pituita illa in ventriculo asthmaticorum hærens, imò asthmatis subinde causa fomelque educi nequit: ea de causa inspiciatur Paulus Ægineta lib. 3. de re medica cap. 29. Oribasius lib. 9. item Aetius Tetrab. 2. sermon. 4. cap. 57.

Valde viscosi.

4. Sanguis, qui tussiendo, aliave vi in ventriculi cavitatem, intestinorum, asperæ arteriæ, pulmonum &c. præter naturam effunditur; quia nonnisi hæmorrhagiæ gravioris periculum vomendi vi efficerent, nullaque curationis spes Medico Adstantibusque affulgeret.

Sanguis
tussiendo
&c. effusus.

Nota: sanguis spumofus, si tussi expellatur, è pulmonibus prodire judicatur, teste Hippocrate aphor. 13. sect. v. Si non tussiendo sanguinem spumofum spuant ægri, dextrum præcordium dolentes, (n) de hepate spuere & perituros dixit Senex Coac. prænotion. sect. 3. p. m. 563. & 566.

Sanguis
spumofus
tussiendo
vel non
tussiendo
si expellatur,
unde
proveniat.

N

Mor.

(n) Locum hunc Hippocratis juxta veterum sunt Ludovicus Duretus, & Prosper Martianus Aioris Anatomæ dogmata elegantè interpretati. Verum quoniam eorum explicaciones novissimè

Morbi , qui vomitum indicant, sunt.

Convenit
emericâ in
febris in-
termitten-
tibus ter-
tialis &
quartanis
&c.

Quare
quartanæ
autumnales
longiores.

In paroxys-
mo tamen
non conveni-
unt eme-
rica.

Nec in
principio.

In epilepsia
sympathe-
tica.

1. Febres intermittentes , in primis tertianæ , teste Heurnio 2. method. ad Praxin cap. 21. & quartanæ (teste Corn. Celfo lib. 3. cap. 16. pag. m. 147. & Foresto lib. 18. scol. 15. ut & Roderico à Fonseca tom. j. consult. 65. necnon Jouberto lib. 2. Practic. cap. 2. Paræo lib. 6. oper. chirurg. cap. 31.) quia sæpius multum pituitæ viscidæ vel liquidæ in ventriculo hærens febres graviores, anxietatesque molestas generat atque efficit : qua expulsâ ad tutiorem , citiorem , jucundiorumque curationem , quotidianâ teste experientiâ , paratur via , in primis si horrore & tremore ante febres vexantur ægri , ut testatur C. Celfus lib. 2. cap. 13. p. m. 87. Quartanæ autumnales longæ , & maximè si ad hyemem pertingant, dixit venerandus Senex aphor. 25. sect. 2. & Cornel. Celfus lib. 2. cap. 8. p. m. 76. ratio est quia tempore hyemali & autumnali, (tum enim quartanæ in primis exoriuntur aphor. 22. sect. 3.) humores viscidiores & crudiores generantur, teste iterum Sene lib. de natura humana textu 14. p. m. 271. & lib. de structura hominis textu 8. p. 286. Hyems pituitam in corpore adauget, ut idem dixit. Quia igitur pituita in ventriculo hærens per breviorum commodioremque viam expelli nequit , quàm per vomitoria , merito ea in quartanis præscribuntur . Non convenit tamen in paroxysmo , sed ante , ut voluit Joubertus lib. 2. Pract. cap. 2. vel in primis post ipsum vomitoria exhibere , quia gravior inde paroxysmus excitaretur , viresque magis prosternerentur : nec utile quoque in quartanæ principio , teste Corn. Celfo lib. 3. cap. 16. p. m. 147. & Foresto lib. 3. de febris schol. 35.

2. Epilepsia , quæ fit per consensum , ut testatur Paulus Ægi-

Anatomes legibus congruanti nequeant, emundatæ naris Homini bus displicere debent. Etenim quum sanguinis dispensatio in partes corporis à corde , non ab hepate fiat ; neque idcirco ab hepatis vitio , sive inflammatione fieri sanguinis anadromes ad pulmones , ut Duretus loquitur . Quumque hepar alto gaudeat munere , quàm sanguifica facultate , non poterit sanguis ex ejus facultatis robore adeo exuberare , ut coacta sit natura illum per pulmones effundere , ut asserit Martianus . Ut itaque Hippocratis sententiam illustremus , lubet in Sylvii opinionem propendere , qui hepatis bilem continuo tamquam novum fermentum sanguini infundi ad ejus fermentationem renovandam arbitratu est . Licet enim ei non assentiar , dum ait bilem à cykli fellicæ per poros biliaris in hepatis substantia sanguinali commisceri , quoniam

contrarium evincant Malpighii experimenta ; at tamen à vero non abhorret , quod opinatur præclarissimus Alphonsus Boerllus de motu Animalium part. 2. cap. 10. , bilem ad instar sanguinis motu circulari agi , & perenni flumine ab hepate in intestina deferri , à quibus per venas mesentericas (addiderim quoque lacteas) in sanguinem redit . Quum itaque servidior & acrior bilis hepatis vasa permeet , dolet statim ipsius substantia , dolorque ac tensio in dextro hypochondrio , cui subjacet , sentitur . Quumque sanguis ex ejus admixtione vehementius incendium prope cor subeat , facile tenella pulmonum vasa , quæ ipsius impetum primùm excipiunt , aperire poterit : unde consueque durabile sanguinis effusio , donec mitior bilis in hepate fecernatur .

Ægineta lib. 7. cap. 10. & Forestus lib. 18. observat. schol. 15. & lib. 15. observat. schol. 89. Viscidâ enim hac viâ expulsâ pituitâ sæpe ipsa epilepsia sympathetica curata fuit. Ast nota, semper specifica antiepileptica esse admiscenda, præcessis nempe præparantibus incidentibus, acrimoniamque in primis acido-austeram humorum temperantibus: non vero ita conveniant in epilepsia idiopathica Forest. lib. 18. observat. schol. 15:

Specificatum admiscenda.

Non in idiopathica.

3. Apoplexia (°) hincque in primis laudantur vomitoria ex antimonio, ut crocus metallorum, & inde parata aqua benedicta Rulandi, vitrum antimonii, ejusque flores &c. videsis quæso Clariss. Riverium Præcos lib. j. cap. 2. p. m. 23. & 24. Attamen rectè W. Hoferus in suo Hercule medico, cave, inquit, à vomitoriis in apoplexia, nisi æger statim à cibo fuerit apoplecticus factus, & eodem tempore Medicus accersitus sit, ægerque ad se aliquantum redire incipiat.

In apoplexia.

Quæ in primis conveniunt.

4. Singultus, in primis si ab humoribus biliosis acerbis aut venenosis ortum duxerit (P) ut apud Clarissimum ac Doctissimum, D. Forestum lib. 18. observ. schol. 12. necnon Experientiss. Virum D. Franciscum de le Boe Sylvium Prax. lib. j. cap. 23. §. 18. & seq. rationem vomitoriorum exhibendorum in singultu videre est.

In singultu.

5. Cholera morbus (q) ast notandum, leviora esse exhiben-

In cholera.

N 2

da

(°) Omnis Apoplexiæ curandæ singulare veluti mysterium in vomitu later, si unicam tantum excipias, quæ à summa plethora vasa cerebri obstruente, & sanguinis circuitum sufflaminante ortum habet: in quo casu quemadmodum sanguine largius misso ad pristinum sensus statim patientes redeunt, ita à vomitoriis, à quibus sanguinis cursus versus inferiora retardatur, citius enecantur. Levioris enim motus sunt cætera præsidia, nec tanti valoris, ut naturam alto, ac funesto quasi sopore sepultam suscitare possint. Quapropter ardet nobis methodus Fabri, qui in nullato prius patientis ori cõfortanti ac spirituoso aliquo remedio, ut sic deglutitur facultas vivificat, pauld post generolum emeticum propinat. Non video autem, cur Auctor noster notet ex Hofero, vomitorium tantum iis esse exhibendum, qui statim à cibo Apoplexiâ correpti fuerint, quum generosum illud remedium in hoc morbo nullo fere tempore possit limitari. Neque illud semper patiar pro-emetici administratione, ut Æger ad se redire incipiat, quam aut ille nunquam redibit, aut rei felicitis agendæ occasio præterfuerit.

(p) Generatim Singultus emeticis cedit, si ab acri materia stomacho, vel diaphragmati impacta ortum habeat; vehementioris enim commotionis ventriculi beneficio materia illa excutitur. Secus se res habet, dum Singultus

ab hepatis, vel diaphragmatis inflammatione aut vulneribus, vel per cerebri consensum excitetur.

(q) Cholera, ut ex Cnidiorum Medicarum sententia scribit Galenus 1. meth. cap. 2., à bile flava nomen suum duxit, quod fecit ut vulgd morbum illum per bilis rejectionem exponerent. Quod tamen perperam factum puto, quum in Cholera non tauribilib, quàm alterius male corrupti humoris ingens copia maximam excretionis partem constituat. Licet enim in pluribus Cholericis initio meracam bilem rejici deprehenderim, attamen deinde serum, & longè copiosissimum, subductum est. Quum vero in Cholera cunctatio periculosa quammaximè sit, & ut ait Celsus, nulli morbo, quàm ipsi, minori momento succurrere debeat; idcirco ut ventriculus onere suo citius liberetur, non incon-sultum putat clarissimus Auctor, blandum emeticum porrigere. Verum id aut nunquam, aut tunc tantum permiserim, quum morbus sit à copia & vitio ingestorum, naturaque ad expulsionem cunctabunda, & iners videatur. Tutior fortè est Celsi methodus, unde non multum ablatit doctissimus Sydenham in tract. de morbis acutis, qui protinus, ac morbus cepit, aquæ tepidæ quamplurimum bibere præcipit, & vomere; vix enim unquam illa sine vomitu sumitur: quod etiam non incidat, tamen cor-

rumpit

da vomitoria, ne bilis per se jam ad exitum disposita totaliter, & simul vita effundatur, ut testatur Corn. Celsus lib. 2. cap. 13. p. m. 87. & Pereda lib. 1. Practic. cap. 35. Confert ergo, quod quoque non semel observavimus, vomitorium ex sub-acido dulci, ut oxyfaccharo vomitivo Angeli Salæ, addito laudani opiati grano uno aut ejus dimidio.

In arthritide.

6. Arthritis (r) ut docet Paræus lib. 17. oper. Chirurg. capi 20. & Sennertus de arthritide cap. 6. & 7. necnon Hier. Capivaccius apud Scholzius consil. 232. ut & D. Crato apud eundem consil. 105. Paulus Ægineta lib. 7. cap. 10. Solenander sect. 5. consil. 2. & G. F. Hildanus epistola 35.

In capitis doloribus inveteratis.

7. Nonnulli capitis dolores inveterati, sed cautè tum ut præscribantur necesse est, & nonnisi ex consensu ventriculi, aut pituitâ viscidâ in eo contentâ oriuntur, ut videre licet apud Valesum de Tarantia in philonio lib. 1. cap. 7. Capivaccium lib. 1. Pract. cap. 17. Rondeletium method. curand. cap. 10. Platerum lib. 3. Præxeos cap. 3. Paulum Æginetam lib. 3. cap. 4.

In Asthma.

8. Asthma (s) teste Foresto lib. 18. observat. schol. 15. Vide

rapæ miscuitis novam materiam prædesti, parique sanitatis est vomitum esse suppressam. Id minus arideat, curationis cardo in oleo amygdalarum dulcium recens expresso reponendus est, quod frequentius & largius usurpandum, atque operam in non laudet, qui ei laudanum opiarum subinde neçar.

(r) Emeticis Medicamentis non modo Arthritidem optimè curari, sed etiam anteverti viti ab Austore laudari docere. Verum quotus est eorum probantium numerus, cœtere sunt dissentientes, Sydenhamius in primis in tract. de Podagra, qui refractarii hujus morbi Medicus furul & Patiens, à vomitoriis usu meruit, ne materia peccans, quam natura inviolabili lege ad articulos rejicit, in aliquod è visceribus itruat, ac proinde mucato morbi genere Æger de vita periclitetur. Quod fortè quum agnovisset Inter Veteres Solenander, illud in suis scriptis monuit, ne quum Arthriticus purgare vellimus, blandioribus medicaminis porrigamus, sed validiora potius, à quibus idcirco humor commoveri & excurrari possit. Ego vero fretus absente Arthritide vomitum circa Versi dicitur, quando Arthriticus purgandus vult Galeas, ad ventriculum mundandum (unde certe primitiva Podagram materia natales suos habet) maxime assuetis perussis; nihil tamen minus, illa præsentè, patienti utilis, & pro Medici fama convenientius semper habui, ejus generis remedia non experiri. Quum enim huius ab articulis facili negotio ad primas vias retrahi non possit, si ille non eijctatur, jam facta erit alea de patientis vita, aut saltem dolores nimium increbrescerent, tardiusque smirent. Ad Arthritidis autem præventionem,

neve illa recens nata frequentioribus Insultibus confirmetur, omnium magis Ægris suis commendentur Medici accuratam vitæ rationem, & laboriosam pedum exercitationem, quam semper maxime salutarem in hoc morbo deprehendi. Atque hæc fortè est ratio, cur Arthritis inter Nobilium aulas frequentius occurrat, atque illis præcipuè insidias struat. Hinc non minus scitè, quam lepidè fingit Lucianus in sua Trago-podagra, Deam Podagram unum ex suis nunciis, qui ut ad se occyssi rediret, quibus diebus bina stadia emensus erat, & ludor universo corpore diffuseret, in suæ promptitudinis præstantissimo doloribus immunem dixisse. Insigne autem pro hoc morbo documentum habemus ab Hippo. præditè a., quod quia consuetam ipsius sapit majestatem, hic non præteribimus. De Podagricis hæc dico. Quicumque aut senes sunt, aut circa articulos callos tofaceos concretos habent, aut grummosam vitam degunt, siccam alvum habentes, hi omnes sani fieri non possunt humana arte, quantum ego novi. Sanant quidem hos optimè dysenteris, si successerint. Sed & alios eliquationes valde profunde, quæ ad infernos locos repunt. Qui vero juvenis est, & circa articulos nondum tofaceos callos concretos habet, & accuratè vivit, & laboris amans est, & alvum bonam habet ad obediendum pro studiorum ratione, hic sanè Medicum intelligentem nactus, sanus fieri poterit.

(s) Asthmatis causas curiosiores Medici quandoque in spiritibus, plerumque in pulmonibus, & sanguine, sæpissime in ventriculo exquirunt. Si à vitio spirituum & nervorum fiat, quia nihil excernitur, siccum ideo saluari solet. At si sanguis crassior & glutinosior, crassus

In Asthma. de vasto. curam per vena. sect. cap. 7.

defis quoque quæ dicta circa humores valde viscidos vomitum prohibentes: & Orthopnoea, ut docet Heurnius 2. method. ad Et orthopnoea. Praxin cap. 21.

9. Hydrops, quare inspiciatur Aetius Tetrab. 1. serm. 3. In hydrope. cap. 119. & Horatius Sofer. apud Scolzium. consil. 131. Trincavellus lib. 3. consil. 32. in principio, & dum vires adhuc consistunt Et quidem in principio si præscribenda præscribantur, confirmata vero hydrope fugienda Aliis nocent. omnino. Totaliter vero à vomitoriis in hydrope abstinendum iudico, quia nec à principio multò minus in augmento aut statu aliquid emolumenti ægris adferre possunt, nisi summo cum periculo; in primis quia tutius jucundiusque per epicrasin purgantia, diuretica, diaphoretica, potiusque ac humidi abstinentiam curatur hydrops.

10. Partus difficilis, si nullis aliis medicamentis promoveri In partu difficili. queat.

11. Fœtus mortuus & secundinæ, itidem si aliàs expelli nequeant; hac etenim vi inferiora omnia quammaximè premuntur, sicque aliquando excluduntur, quæ nec naturæ, nec aliorum medicamentorum vi expelli potuerant. Sed nota, specifica (*) tum fœtum secundinæque expellentia vomitoriis admiscenda esse. In fœtu mortuo & secundinis retentis.

Plures quidem dantur morbi, (**) in quibus vomitoria commendantur, & utilis sunt atque necessaria. Sed quia ex illis, ubi de humoribus vomitum indicantibus egi, satis superque, nisi quis.
pla-

que particulis fœtus, lentus per pulmones progrediatur, eoque viscida materia infarctat, & morbum hunc producat, tunc à materia per os per excretionem humidum Asthma dicitur. Verum si ventriculus crudo, acidoque chylò, eodemque in status resolutio ita distendatur, cateraque viscera adeo intumescant, ut nec diaphragma liberè descendere, nec pectoris cavitas amplificari, neque pulmones ac cor satis expandi possint, tunc quod oritur Asthma Stomachale Practicis audit. Quamvis vero emetica in hac postrema Asthmatis spece videantur magis utilis, ac sere necessaria; in humidò tamen etiam illa commendantur Rulandus & Hartmannus, usque adhibitis celerius Patientes, quam ullis aliis medicaminibus sublevaris multoties videt, tum quia pulmones vomitionis beneficio opere suo citius liberantur, tum quia morbi radix, quæ plerumque in ventriculo latet, evellitur.

(*) Nescio cui usus hic esse possint specifica fœtum & secundinæ pellentia emeticis necienda. Nam si unquam hæc fœtum extra uterum propellant, id quidem validioribus diaphragmatis ac musculorum abdominis contractionibus, quæ à vomitione abesse non possunt, referendum est. Neque idcirco putabimus, ab

emeticis assumptis, specificorum virtibus collatis, effectum certius obtineri, quam tanta sit in illis vis pro expellendo fœtu, ut majorem ab aliis emendicare non indigeant.

(u) Ingens profecto est morborum copia, quibus jam adultis, vel saltem nascentibus emetica obviam ire valent. Quum enim omnis fere morbus frequentius ex vitio digestionis ventriculi, quam ex alia causa, descendat, non citius, nec certius iterum poterant, nisi eorum radix per vomitoria evellatur. Speciatim vero notant Practici, emetica utilis esse in omnibus ac singulis ipsius ventriculi affectionibus, qui vel saniem admittunt, ut in Anorexia, vel depravant, ut in Pica & Malicia; vel Chylorum evertunt, ut in Apepsia; vel sensum ipsius turbant, ut in Cardialgia. Plurimum vero Febres sive continuas sive intermittentes sive malignas emeticis ita auscultant, ut sæpiissime earum radix unico vomitorio proscindatur. Pro Mania itidem & Melancholia unicam in vomitoriis, quantum ego novi, consistit præsidium, adeoque cæteris remediis cedere nesciant. Quum autem ex ventriculi consensu sæpius Vertigo in capite, Syncope in corde fiat; idcirco illis quoque morbis curandis emetica à Practicis proponuntur.

plane in Medicina hospes fit, colligi & concludi potest, in quibus vomitoria convenient, in quibus vero non, hos morbos tantum & non plures enumerare libuit.

Morbi vomitum prohibentes sunt.

Noceat vero emetica in phthisi.

1. Phthisis: ratio est, quia non tam ab humorum quantitate, aut potius qualitate peccante, & quidem à catarrhis falso-acribus, ut abunde probavimus in notis nostris ad Praxin Pauli Barbette lib. 3. cap. 2. de phthisi p. 85. & seq. producit. Et quid, quæso, efficerent illa vehementiora medicamenta, quam ut vires tollerentur, catarrhi plures indeque tussis gravior excitaretur, vasorumque apertio incurabilis, suffocatio, ac mors denique accerferetur?

In febribus hecticis.

2. Febres hecticæ, & eadem fere quæ phthiseos ratio est; quare vomitum prohibeant hecticæ febres.

In tabe.

3. Tabes, quia sæpe ex venarum ruptione, aut ex capitis destillatione falsa, acri, & exedente, teste Hippocrate Coacar. prænotion. Coaca 438. pag. 565. ortum ducit: quare vomitoria in tabidus damnarunt Quercetanus lib. 1. Pharmacop. dogmat. restitut. cap. 16. & Heurnius in Praxi medica lib. 2. cap. 21. Hipp. aph. 8. sect. 4. (x)

In omnibus pulmonum morbis.

4. Pulmonum morbi omnes, ut in anhelis (y) ob suffocationis metum: quia enim respirationis difficultas, quæ per se illos fatis superque angit, ob impeditum (durante vomitione) diaphragmatis motum, admodum augetur, revera non mirum, ipsa respiratio si sistatur nonnunquam, suffocenturque ipsi. Peripneumonia, pleuritis, hæmoptysis &c. nam nonnisi malum incitare valent, ut testatur Aetius Tetrab. 1. serm. 3. cap. 119. & Paulus Ægineta lib. 7. cap. 10. necnon Hartmannus in Crollii basilicam chymicam p. 33. ut & Fo-

(x) Hæret mihi aqua, ut dici solet, in cit. Hippocratis aphor., quomodo verba ejus sint intelligenda, quæ vomitum Tabidis aperte interdicit, quum lib. 2. de morbis sect. 2. & 3. got per superna tantum, si opus, nunquam per inferna purgandos esse monerit. Quare si Græcam vocem *σπυδαίνας*, quæ in hoc aphor. reperitur, in Tabidos, aut Phthisicos latine vertamus, ut Galenus, nulla major occurrit in germanis Hippocratis scriptis antinomia, quæ ipsius auctoritatem maxime labefaceret. Idcirco vocem illam veterim potius cum Mercuriali & Martiano in Tabescentes, ac si is affirmare voluerit, emetica his non esse præscribenda, qui naturali constitutione ad Tabem & Phthisim contrahendam sunt proni, quales ab eodem Hippocrate perhibentur esse, qui thorace ac tergo restricti scapulas habent alarum instar exportendas, acque ampliori capite prædicti distillationibus in pulmones intruentibus vexantur. In his enim vomitio est suspecta, quia facili negotio

aliquod vas in thorace rumperetur. Quamvis vero utrumque medicamentorum genus, tam quæ infra quam quæ supra purgant Phthisicos noceant; attamen minus forte damni ex his, quam ex his Patientibus imminet. Illa enim (putum reprimunt, quo nihil in hoc affectu nocentius, & exitialem alvi fluxorem parere possunt: hæc vero licet pulmones exigent, nihilominus anacatharsim, quæ maxime necessaria in hoc morbo à Practicis judicatur, promoveat. Nulli tamen idcirco Auctor esse volo, ut hujus generis remedia Phthisicis exhibear, quum satis sit ab his abstinere, quàm his adhibitis Hominem celerius interimere.

(y) Verum quidem id est, si anhelitus est alia causa, quam ex pulmonum infarctu à materia glutinosa, vel ex viscidis cruditatibus ventriculi tunicis adhaerentibus, puta ex pleuræ vel pulmonum inflammatione, aut nervorum culpa fiat. Vide, quæ circa Asthma pag. 100. monuimus.

& Forestus lib. 16. observat. schol. 33. & Heurnius Prax. med. lib. 2. cap. 21. Gregorius Hórsius decad. 4. problem. med. quæst. 5. p. m. 123.

Chirurgus triginta duos annos natus angusti animi homo, verum plethoricus, de dolore pectoris obtuso, nonnunquam de respiratione nonnihil difficiliori & quasi anhelus conquestus: summo mane aliquando surgens gravi nausea ac tandem vomitu bilioforum humorum correptus fuit, sub cuius finem titillationem quandam imo tussiendo conatum cum pectoris quodam calore molesto observavit, ac tum subito in hæmoptoen summam incidit, & incredibilem sanguinis floridi copiam nonnihil spumosi per tussim excrevit. Quare mox vena satis largiter secta, sequentem dedimus mixturam.

Chirurgus plethoricus post nauseam imo vomitum in hæmoptoen gravissimam includit.

Quare vena secta, & mixtura fuit præscripta.

℞. Aq. Plantag. recens destillat. ℥jv. Cinnam. ℥v. Acer. stillat. ℥iij. Succ. foliorum acetosæ express. ℥j. Ocul. cancr. subtiliss. lavigar. Corall. rubr. pp. ana. ℥ss. Sanguin. dracon. ℥j. Laud. opiat. gr. iij. Syrup. adstring. nostri mox secutur. ℥. x. MS. De qua singulis horæ quadrantibus cochleare unum assumpsit tali cum successu, ut brevi hæmoptoe liberaretur: ne tamen in empyema mutaretur, sequens decoctum pectorale aliquandiu usurpavit.

Quorum beneficio fuit liberatus.

℞. Rad. alth. China in taleolas incis. ana ℥ij. Glycyrrhi. exteriori cortice liberat. ℥j. Dulco. amar. ℥x. Folior. tussilag. Capill. vener. ana Mjss. Siliquar. dulc. sine granis ℥jss. Fruct. jujubar. Sebestenana no. xv. Coq. s. a. in s. q. aq. commun. in colatur. Pint. iij. dissolv. Syrup. byssop. Diacod. ana. ℥jss. MS. Phlegmata vero sanguinolenta quia ex voto non eiciebat, sequenti usus fuit linctus.

Ne in empyema degeneraretur, apozema pectorale usurpavit

Et linctum, ut facilius phlegmata redderet.

℞. Syrup. de symphyto Fernelii ℥jss. Tussilag. Papav. rhead. ana ℥vj. MS. F. Linctus. Hoc usurpato facillimè phlegmata sanguinolenta expulit liberius respirans: verum conquestus de alvo adstrictiori, & dolore quodam gravativo infra umbilicum à sanguine grumisque deglutitis forsan excitato, quare sequens præscripsit enema.

℞. Decoct. emollient. & Carminativ. vulgar. ℥viii. Elect. diacathol. ℥ij. Mellis virgin. ℥vj. MS. F. Clyster pro virò.

Ob alvum adstrictam enema fuit injectum.

Cujus beneficio ter quaterve fæces nigerrimas summæque fæcæ deposuit, brevique curatus fuit. Ne tamen facile recidivam pateretur, sæpius venam esse secandam necessum duximus, attamen nonnunquam eundem affectum passus fuit. Jamque vero summo cum successu tantum lacte bubulo calefacto gummi tragacanthi subtilissimè pulverisati parumper admixto ter quaterve de die, ac bis in septimana balsamo Lucatelli sequenti modo parum mutato ad drachmas tres pro dosi utitur.

Postea ipsa vena fuit secta, ne recidivam pateretur.

Hinc balsamo Lucatelli & gummi tragacanthi fuit usus.

Vir quadraginta circiter annorum sæpius hæmoptoen passus, fu-

Vir sæpius hæmoptoe passus, ne in empyema degeneraret.

Balsamum Lucatelli & infusionem dulco-amaræ summo cum successu assumptis.

supradictis medicamentis semper eâdem liberatus est. Verum phlegmata jam sanguinolenta jam quodammodo purulenta quia subinde excreverat, & ne in empyema degeneraret hæmoptoe, non absque ratione verebar: quare ipsi balsamum Lucatelli quater in septimana cubitum ituro ad duas tresve drachmas assumendum præscripti; ut & quotidie mane nempe & post meridiem loco potus, s. infusionis herbæ theæ, extractum seu infusionem dulco-amaræ cum radice glycyrrhizæ recentis aquâ calidâ & benè coctâ extractam summo cum effectu assumpsit. Cujus ope nec de hæmoptoe aut empyemate, nec de phlegmatibus sanguinolentis aut purulentis conqueritur.

Lectori studioso in primis commendo in affectibus pectoris, imo in ipso empyemate infusionem dictam.

Syrupus adstringens.

Syrupi adstringentis descriptio.

℞. Folior. menth. crisp. Flor. balaustior. Rosar. rubr. ana ℥j. Bac-car. myrti Cortic. quercin. ana ℥ss. Rasur. lign. santali rubri ʒx. Cinnam. acutissim. Cass. lign. linguam ferientis ana ʒvj. Conciſ. & contus. affund. aq. pluviæ. calid. pint. iij. Coq. s. a. vasis optimè clausis ad tertiæ partis consumptionem, fortiter per pannum densum expresso add. Sacchari clarificat. & ad consistentiam tabularum coct. q. s. pro Syrupu.

Balsamus Lucatelli.

Balsami Lucatelli descriptio.

℞. Ol. olivar. optim. ℥iij. Vin. Hispanic. ℥j. Terebinth. Venet. aqua rosarum sæpius lot. ʒviiij. Cera flava optim. ℥j. Coq. s. a. lentissimo igne, sibi fin. add. Rasur. lign. santal. rubr. subtiliss. ʒij. Balsam. Peruvian. ʒj. Flor. sulphur. ʒss. MS. pro balsamo, in vitris servando, & vesicâ bubulâ &c. optimè claudendo.

In hysterica passione s. suffocatione hypochondriaca

3. Hysterica passio à quibusdam suffocatio hypochondriaca, videtur Aetium Tetrab. j. sermon. 3. cap. 119. Panlum Ægiuetam lib. 7. c. 10. necnon Hartmannum in Crollii Basilic. chymic. p. 33. Ratio est, quia ab acido-austeris humoribus producitur, illique humores quamvis exigui sint, quanta cum difficultate, conatu, ac vi, quantaque cum molestia, anxietate præcordiorum, torminibus, cruciatibus, atque doloribus contorquentibus, imo strangulationis mortisque metu expellantur, supra, ubi de austeris egimus, probavimus. Satius ergo est, acido-austeros humores corrigere, & breviori jucundiori tutiorique methodo succurrere ægro anxio, quam vomitoris eundem, si non plane suffocare, magis anxium reddere.

6. An-

6. Angina (2) ob suffocationis & quasi strangulationis metum, in angina.
ut testatur Joubertus de thoracis affectibus cap. 1. & Gregorius
Horstius decad. 4. problem. medic. quæst. 4.

7. Morbi oculorum & aurium, quia faciliè inde gravior audi- In morbo
tut, imo surditas, visusque debilitas, necnon subinde cæcitas effi-
ceretur. Hippocrates libro de locis in homine; Aetius Tetrab. 1.
serm. 3. cap. 119. Trincavellus lib. 1. conf. 73. Fuchsius in institutio-
nibus lib. 2. sect. 5. cap. 25. Forestus lib. 18. obs. medic. schol. 14. & 15.
oculorum
& aurium.

8. Lienteria, teste Hippocrate aph. 12. sect. 4.

Non conveniunt vomitoria in vomitu symptomatice, (2) in quo In Liente-
nihil possunt, quàm malum malo addere, ægrosque angere. ria nec vo-
Sunt tamen qui emetica in vomitu symptomatice præscribunt, in-
ter quos quoque Fernelius lib. 1. method. medend. cap. 2. Verum
quia per alia medicamenta vomitum sistuntia, ex-gr. per laudani
opiatum granum unum alterumve cum guttula una olei menthæ stil-
latitii mixtum & exhibitum, citius tutius jucundiusque vomitus
symptomatice curatur, meritò damnantur emetica in vomitu
symptomatice, teste Foresto lib. 18. observat. schol. 15. præsertim
in morborum initio. mitu sym-
ptomatice.

9. Inflammatio partium internarum externarumque, quia In inflam-
commotis ita humoribus dolores majores excitarentur, ac inflam-
mationes magis adlangerentur. matione in-
terna, & ex-
terna.

En benevole Lector historiam notatu dignam.

Navium quidam Fabricator in pago urbi Lugdunæ vicino Navium fa-
Warmonda, quadraginta ni fallor annorum, summè excalefactus
nimio labore Solisque æstu, intolerabili insuperabilique per biduum
la-
bricator præ
nimio calo-
re &c.

(2) Non caret Fautore * inter Præcticos emetica in Angina, eoque nomine probantur, quod inflammationem dissipent (quod omnino negamus) & apostema rumpeant, cujus rei exemplum occurrit apud Rivierum cent. 4. obs. 60. Verum distinguendum volumus inter Anginam cum deglutitionis difficultate conjunctam, & Anginam, quæ spiritus introitus intercludit. In priori (quemadmodum fuit illa à Rivierio relata) modo abscessus sit maturus, mira præstant emetica. In posteriori vero vomitoria non sunt præscribenda, ne patiens repente suffocetur.

(2) Quemadmodum vomitus præternaturalis multiplex esse potest causa, ita plures à Medicis ejus species recententur. Alimenta enim qualitate aut quantitate noxia, stomachi liquor, qui in saccum austerum, aut amarum degeneravit, materiaque in ipso ex prava chylosi genita & congesta vomitum pariant, qui primarius, sive morbus per se dicitur. Secus dum affectus causa aliunde advehitur, sive per arterias, quæ ventriculi tunicas percrepant, per quas sanguis

aliquando suas sordes in stomachum exonerat, sive per pylorum bilis à vasis choledochis subeat, seu denique spiritus ipsi alibi irritati aut perturbati, per nervorum ductus transmissi eandem confusionem, & veluti seditionem in ventriculo excitent, tunc vomitus symptomatice annuncipatur. Unde liquet, quod quemadmodum in priori vomitus specie emetica sint fere necessaria, ita in posteriori inutilia, & plane noxia esse debeant: cujus tamen curatio per opiatum à nostro Auctore commendata circa illum periculum faciliè absolvitur. Hæc ideo notanda volui, ut eorum, quæ de Cholera monuimus, clarior foret intellectus. Nam si Cholera alterius morbi sit appendix, & ab acri materia per ventriculi poros à pertranscendentibus humoribus transmissa oriatur (quod in Febribus nonnullis solemus esse, circa quarum exacerbationes illud symptoma in scenam prodire solet) tunc moneo Lectores meos, ut ab emeticis, quæ affluxum humorum ad ventriculum concitant, manus retrahant.

* Hartmannus.

In scim-
maguam.

Et febrem
quotidia-
nam conti-
nuam inci-
dit.

Quare deco-
ctum assum-
psit.

Sexto morbi
die scrotum
fuit inflam-
matum &
scrotum sa-
lum cum
vomitu.

Cataplasma
te ramon &
gangræna
liberatus.

Vomitus
& c. mixtura
sublatus.

Manente
scroti tu-
more &
summa du-
ritie.

Puris lagës
effluxit
quantitas.

Totum scro-
tum inter-
nè crusta
lapidea ob-
tectum.

laboravit siti, periculum ex nimio potu non frustra veritus, tertio die incidit in febrem quotidianam continuam: quare Chirurgum quendam Bedoes accersivit, (in pagis nostris plerumque Chirurgi medicinam faciunt) qui mox ipsi pulverem ex lapide prunellæ & antimonio diaphoretico bis eo die exhibuit, unde assatim sudavit, verum nullo cum levamine, manente siti; quare Chirurgus me convenit, qui sequens decoctum homini præscripsi.

℞. Rad. scorzonæ. ℥iij. Contrayerv. ʒvj. Fol. acetos. m. jß. Flor. calendul. p. ij. Corn. Cerv. rasp. ʒv. Tamarindor. ʒjß. Pomor. citri no. ij. Concis. & contus. Coq. s. a. in s. q. aq. commun. sub finem add. Folior. senn. mand. ʒiij. in colatur. pint. iij. dissolv. Syrup. card. bened. Limon. vel è Succo citri ana ʒjß. MS.

De hoc apozemate subinde haustulum assumpsit, ac inde alvum benè deposuit, sitisque sublata fuit, ac febris multo benignior. Verum sexto morbi die quammaximè conquerebatur de ingenti scroti tumore & inflammatione, cum vomitu pituitosorum & biliosorum humorum; Chirurgus itaque subinde cataplasma scroto imposuit. Verum tumor, dolor, & inflammatio ita adaugebantur, ut accersitus una cum Chirurgo gangrænam verereri quare sequens cataplasma mox fuit adhibitum.

℞. Folior. scord. Rute Philandr. ana m. j. Mentb. aquatic. p. j. Summit. absinth. m. jß. Flor. Sambuc. p. iij. Muc. panis similagin. ʒij. Coq. in aq. & vin. anatica quantitate sub finem addendo Theriac. Andromach. ʒß. Spirit. vin. camphor. ʒij. MS. F. Cataplasma.

Cujus beneficio inflammatio, & dolor brevi decrevere: interrim continuè apozema supradictum usurpabat. Ob continuum autem vomitum & debilitatem sequentem dedimus mixturam.

℞. Aq. meliß. ʒiij. Cinnamom. ʒv. Prophylact. Sylv. ʒiij. Antim. diaphor. ʒj. Confect. hyacinth. ʒij. Laudan. opiat. gr. j. Syrup. Mentb. ʒvj. MS.

Singulis horis cochleare assumpsit, & brevī vomitus sedatus decrescente febre, manente autem scroti tumore, & summâ imo incredibili duritie, ita ut scrotum lapidem rotundum esse dixisses. Attamen post dies aliquot in inferiori scroti parte sub mediam noctem tumor ingens pure repletus apparuit, quo aperto, puris magna vis effluxit, manente tamen eodem tumore, & summâ illâ duritie: mirati summo opere, negotio accuratius examinato, invenimus nonnisi parvam quandam in scroto apertionem, imo totum scrotum internè crustâ quadam lapideâ obductum, quo ad interiorem partem planâ & quasi lævigatâ, quo ad exteriorem faciem asperâ & inæquali ad crassitiem semidigiti, quam crustam instrumento quodam fractam non absque dolore, minutatim subinde ac per vices

EX-

extraximus. Nonnullis frustulum unum vel alterum dedimus, reliqua huc usque servavimus, quæ omnia sibi invicem adaptata, calvariam penè, id est totum scrotum intumefactum referebant. Quæ crusta post septimanas aliquot omni sublatâ, illæsis testiculis, scrotum denuo fuit corrugatum: viri uxor postea ter facienda liberorum enixa est, ipse incolumis etiamnum superat. Dictam historiam figurâ illustrare animus est.

Quæ crusta sublatâ &c. curvatus scrotus vivit.

- A. Patiens.
- B. Umbilicus.
- C. Scrotum intumefactum & inflammatum.
- D. Apertio in inferiore parte scroti, ex qua magna puris vis effluxit.
- E. Instrumentum s. forceps, qua crusta illa lapidea fracta fuit, & minutatim extracta.
- F. F. F. Frustula quædam lapidea.
- G. Crassities crustæ lapideæ.
- H. H. H. Frustula sibi invicem adaptata, calvariam penè seu scrotum representant.
- I. I. Crura divaricata.

Figuræ explicatio.

TAB. III. FIG. II.

Homines vomitum vetantes, sunt.

1. Pueri, ob nimiam vomitoriorum vehementiam. Præjudiciis videntur illi obcæcati, qui Pueris imo & Infantibus vomitoria exhibent, etsi aliquoties honoris damno, ac Parentum luctu horrendam vomitoriorum vim sint experti, quæ vel ipsa morte nunquam non terminaretur. Emetica non conveniunt pueris.
2. Molles, delicatuli, quia nimis debilitant vires atque exhauriunt emetica. Mollibus & delicatulis.
3. Gravidæ, teste Hadriano à Mynsicht in suo armamentario medico-chymico sect. 1. p. m. 15. Gravidis.
4. Herniis qui afficiuntur, quia non nisi malum malo adderes: qua de re inspiciatur ΚΗΛΗΡΑΦΙΑ Cl. Malachiæ Geigeri lectu dignissima. Herniosis.
5. Phthisi vel tabe affecti, ac summè graciles, teste C. Celso lib. 1 cap. 3. p. m. 29. item Fallopio tractat. de medic. simplic. purgant. cap. 18. Phthisi vel tabe affectis.
6. Debiles & quorum vires morbis sunt exhaustæ: videfis Mynsichti Armamentarium medico-chymicum sect. 1. pag. 15. Debilibus aut morbis debilitatis.
7. Ad vomitum difficiles (b) & qui ab iis valde anguntur,

O 2

ut

(b) Difficiles ad vomendum ij haberi debent, qui angusti sunt pectoris, longioris colli, ventriculi subactus, & muscularum abdominalium & carne ditiores: illius enim angustia validiores

Ad vomitū
difficilibus,
vel inde
valde anxii ut testatur venerandus Senex aphor.7. sect. 4. & Sennertus lib.1.
Pract. part. 1. cap. 9. necnon Fuchsius in institutionibus sect. 5. cap.
15. item Hartmannus in basilicam chymicam Crollii pag. m. 33.
Præcordiorum enim anxietatem ineffabilem imo ipsam mortem in
hiscæ vomitoria parerent.

Valde car-
nosus.

8. Valde carnosus, ut docuit Hippocrates aphor. 7. sect. 4. & Gale-
nus in libro *quos purgare, quibus medicamentis, & quando oporteat*, p. m. 1002. necnon Fuchsius in institutionibus lib. 2. sect. 5.
cap. 25. item Quercetanus lib. 1. Pharm. dogmat. restit. cap. 16.

Angusto pec-
tore labo-
rantibus.

9. Qui sunt angusti pectoris, quia facile aliquod thoracis vas
rumpitur, & lethalis sanguinis effusio sequitur, ut auctor nobis
est Galenus loco statim citato, & Quercetanus lib. 1. Pharm. dog-
mat. restit. cap. 16. necnon Fuchsius l. c. ut & Forestus lib. 18.
observat. scol. 15.

Melancho-
licis.

10. Melancholici, quia acido-austerum in illis in primis pec-
cat, quod emeticis non facile expelli potest: rationem videbis p. 97.

Natura
nauseabun-
dis.

11. Natura nauseabundi, ut legitur apud Actium Tetrab. 1.
ferm. 3. cap. 119. ut & apud Heurnium in Praxi medica lib. 2. cap.
21. necnon Mynsichtum in armentario medico-chymico sect. 1.
pag. 15.

Immodicus
vomitus
quid afferat.

NOTA: Immodicus vomitus, ejusque assiduus usus surditatem
& tinnitum sibilumque affert, oculorumque caliginem imo cæcita-
tem nonnunquam inducit, dentibus nocet, thoracis pulmonisque
venas dirumpit, ejusque inflammationes auget; vires ventriculæ
enervat, præcordia & quæ sub his sunt viscera valida sua concussio-
ne debilitat. Quare rectè Corn. Celsus lib. 1. cap. 3. p. m. 30. commo-
neo, inquit, ne quis, qui valere & senescere volet, quotidie aut
sæpe vomat. Vomitoria mercurialia raro in usum revocanda, nisi
in lue venerea, aut admodum pituitosis & chronicis affectibus, quia
os inflammare, salivationem producere, & capitis dolores atrocis-
simos efficere nonnunquam solent.

Vo-

nis contractiones respicit ista longitudo ma-
teries à ventriculo expulsæ impetum sinit: ex
carnis vera copia, gravi veluti sarcina, Homi-
nes sub vomitionis actu nimium exercentur. Ad
hæc, si validior diaphragmatis visus, & solidior
stomachi, sive sinistri orificii textura accedant,
quæ materis ex ventriculo egredientes repel-
lant, nulla fortè major esse poterit ad vomitio-
nem difficultas. Ad vomendum vero faciles ij-
dicuntur, qui ampliori pectore & breviori collo
præditi, pauca carne sunt circumdati, quibus
itidem laxior est stomachi compages, & bilis ad
ventriculum facile profilit. Eam vero facilita-

tem usus & consuetudo plurimum confirmant,
unde ventriculi fibræ proprius subverti assue-
scunt. Homines autem, qui nullo alio adhibito ar-
tificio, nisi sua sponte vomunt, texturam œsopha-
gi nactos fuisse arbitror et similem, quæ in Bru-
tis Ruminantibus occurrit (quam elegantissimè
describit Conradus Peyerus in sua Merycol-
gia) quæque in cæteris Hominibus aut obscu-
rior est, aut cerè non reperitur. Ludit enim
Natura in Animalium organis conformandis,
quemadmodum quoque in Plantarum partibus
jucundo & ingenioso sanè errore à solemnior-
dine aliquando desciscit.

Vomitum vero minori cum difficultate patiuntur sequentes Homines.

1. **Graciles**, ut nobis tradidit Hippocrates aphor. 6. sect. 4. & Fuchsius in institut. lib. 2. sect. 5. cap. 25. Contrarium tamen docent Celsus lib. 1. cap. 3. & Fallopius de med. simpl. purg. cap. 18. ubi in gracilibus vomitum damnant. Sed per graciles, judico, Celsum & Fallopium intellexisse morborum vi extenuatos, non vero naturâ graciles. Nam quotidiana experientia docet, naturâ graciles facilius vomere, quàm quidem pingues aut carnosî, vel qui sunt alius constitutionis facere solent.

Emetica faciliè ferunt graciles.

2. **Qui faciliè vomunt**, ut posteritati reliquit Hippocrates sect. 4. aphor. 6. & Galenus in libro *quos purgare oportet* p. m. 1002.

Ad vomitum faciles.

3. **Stomacho forti præditi**, quia maximè ventriculum labefactant vomitoria, ut testatur Fernelius lib. 3. method. med. cap. 3. necnon Trincavellus lib. 3. consil. 3. & 13. & ut Forestus lib. 18. observ. schol. 14.

Stomacho forti præditi.

4. **Thoracem amplum & latum qui habent**; ut videre est apud Heurnium 3. method. ad Praxin cap. 8. Fuchsiûm in institutionibus lib. 2. sect. 5. cap. 25. Forestum lib. 18. observ. schol. 15.

Et thorace amplo & lato.

5. **Ad vomendum assueti**, teste Hartmanno in annotationib. in basilic. chymic. Crollii, & Mynsichto in armam. med. chymico sect. 1.

Assueti.

6. **Naturâ biliosi**, quia bilis tenuis est humor levique cum molestia educibilis, siquæ natura sursum vergit: qua de causa inspiciatur C. Celsus lib. 1. cap. 3. & lib. 2. cap. 13. item Fuchsius in institutionibus loco mox citato.

Naturâ biliosi.

7. **Qui sunt capite firmo**, ut legitur apud Heurnium 3. method. ad Praxin cap. 8. & Hartmannum loco citato.

Capite firmo.

8. **Quibus materia morbifica sursum fertur**, juxta Hippocratem aphor. 21. sect. 1. quæ educere oportet, quod maximè vergunt, eò ducenda sunt per loca convenientia. Per quam viam convenientius, facilius, minorique cum periculo humores sursum vergentes educi possunt, quàm per superiora?

Et quibus sursum fertur materia.

Signa vomitum instituendi, teste Hippocrate sect. 4. aphor. 17. & 18. & Corn. Celso lib. 1. cap. 3. sunt.

1. **Oculorum mador: nonnisi humorum aqueorum & pituitosorum abundantiam hunc oculorum madorem indicare proculdubio**

Vomitum instituendi signa sunt, oculorum mador.

bio concludit Celsus. Nam oculi quod mædeant, est à copia aqueorum & pituitosorum humorum, quod in senibus, (de quibus tamen Celsus hoc in loco non loquitur) videre est, in quibus aquei & pituitosi humores prædominantur: quare senibus parum calidi inesse ab Hippocrate aphor. 14. sect. 1. dicitur, & aphor. 40. ejusdem sectionis. Raucedines & gravedines in senibus non concoqui, idem posteritati reliquit: quare Celsus lib. 1. cap. 3. meracius vinum, ob calidi inopiam, præscribit: ideoque morbi, quibus senes afficiuntur, diuturni plerumque ob pituitæ copiam sunt, teste Sene aphor. 39. sect. 2. quæ omnia non nisi pituitosorum & aqueorum humorum copiam indicant, inque senibus semper fere oculorum mador observatur.

Frequens
saliva.

2. Frequens saliva, cujus eadem fere, quæ oculorum madoris, ratio est, humorumque non inopia sed copia per frequentem hanc salivationem significatur.

Aurium
tinnitue.

3. Aurium sonus & tinnitus, qui à flatibus plerumque ortum ducunt, statusque ex bile acri volatili, ut causa efficiente, & ut materiali ex causa, pituita, eaque ut plurimum viscida, generari nemo uti opinor inficias ibit, quin plane in Medicina fuerit hospes. Non subidè ergo à C. Celso inter signa vomitum instituendi aurium sonus & tinnitus numerantur, quia vomitoriis humores biliosi, ut ipse lib. 1. cap. 3. p. m. 29. testatur, & pituitosi, ut supra probatum, in primis bile acri incisi & jam liquidiores redditi, facillius, tutius, minorique cum molestia educuntur, quam ullis aliis medicamentis, aut brevioribus viis.

Vertigo re-
nebricosa.

4. Vertigo tenebricosa, quæ à flatibus, vaporibus, halitibusque biliosis dependet: indicat ergo vertigo tenebricosa bilem pituitamque peccare, quæ, ut sæpius inculcatum, nec breviori via nec tutius, quam per vomitoria, expellendæ veniunt.

Cibi fasti-
dium.

5. Cibi fastidium, quod biliosis humoribus in ventriculo contentis, aut halitibus eò assurgentibus à Philotheo adscribitur in suis commentariis in aphorismum 17. sect. 4. & Brasavolus in Galeni annotationes in eundem & hunc aphorismum. Bilem enim & pituitam in ventriculo hærentes cibi fastidium producere est in confesso, lippisque ac tonforibus notum. Meritò ergo ab Hippocrate inter signa vomitum instituendi cibi fastidium numeratur, quia humores biliosi & pituitosi, vel halitus vitiosi ex illis elati cibi fastidium generant, qui humores peccantes potius statim per vomitorium unum alterumve expellendi sunt, ut brevissimâ viâ, ne morâ & stagnatione graviores affectus symptomataque vehementia producant.

Amaræ re-
ctus cum

6. Amari ructus cum dolore & gravitate præcordiorum (qui ru-

mustus nonnisi humores pituitosos viscidos biliosos, bilisque copiam, ejusque acredinem, ut ex dolore concludere quis valet, & pituitæ abundantiam, ut ex gravitate præcordiorum patet, indicant,) est tum *εμεσις* ut sit æger monet Senex.

præcordiorum dolore &c.

NOTA. Ratio interim exacta habenda est humorum peccantium, morbi temporis, aliarumque circumstantiarum; quoniam non raro nausea, oris amaritudo, cardialgia &c. adsunt in febrium quarundam speciebus, ubi tamen vomitoria minimè proficua.

Et quid porro observandum.

7. Nausea: locum hic habet illud Hippocratis aphor. 21. sect. 1. & libro de humoribus §. 1. p. m. 315: quò maximè vergunt, eò educenda per loca convenientia. Ast convenientiora loca nondum reperta, per quæ biliosi pituitosique, ut sæpius jam probatum, humores educi queant. Nam: 1. quia bilis, biliosi, pituitosique humores nauseam ut plurimum excitant: 2. quia jam sursum vergunt, per emetica meritò expelluntur.

Nausea.

8. Dolores supra septum transversum, si purgatione egeant, per superna purgare oportet, (c) aphor. 18. sect. 4. Hisce in Regionibus hic aphorismus nequaquam fere ad praxin reduci potest: humores enim si in cavitate thoracis continsantur: per emeticum medicamentum aut non, aut quàm difficillimè posse purgari est in confesso, omnibusque, qui unquam praxin exercuere, notum. Sic quoque materia si in capite sit, per vomitum eam educere difficillimum est. In pleuritide etiam ac peripneumonia vomitoria præscribere curationis doloris ergo, non tantum displicet, verum hoc modo inflammationes, doloresque non nisi aufererent, morboque satis periculoso omnis curationis spes adimeretur. Ast tamen humores peccantes doloresque supra septum transversum excitantes, si facillè per superiora educi possint, meritò per emetica, quia citò & per brevissimam viam humores peccantes tum purgantur, & expelluntur. Ipse quoque Senex in dolore laterum, ubi ad claviculam pertingit, venæsectionem in interna cubiti vena fieri jubet, non vero vomitum præcipit.

Dolores supra diaphragma.

Tem-

(c) Nomen doloris, quo utitur Hippocrates in hoc aphor., non tantum quod vulgò dolor dici solet, sed quæcumque molestia aut affectus ad Fuchii & Hearnii mentem venit. Verum non quicumque dolor, qui est supra præcordia, vomitum demonstrat, sed illum tantum, qui purgatione indiget, emeticis curandum esse Hippocrates præcipit. Turpissimè itaque labitur, cæteroque solertissimus, noster Auctor, dum credit, eam fuisse Hippocratis sententiam

in cit. aphor., ut omnem humorem, omnesque dolores, qui supra præcordia consistunt, vomitu eliminandos esse doceret. Equis enim sine Hippocratis injuria diceret, vocem illam *dolores* adeo latè patere, ut & Pleuritidem, & Peripneumonia, & Anginam, & capitis etiam morbos complectatur? Certe, si mea me non fallit opinio, vocem eam ita cit. hæc limitavit Senex, ut stomachi tantum affectus exprimeret possit.

Tempus vomitum instituendi.

Tempus vomitum instituendi matutinum æstare, meridiano hyeme.

1. Maximè conveniens est matutinum in æstate, in hyeme vero meridianum: mane si fiat ambulandum suadet C. Celsus (d) lib. 1. cap. 3. p. m. 30. Homines si crassi ac pingues sint, & non graciles, jejuni ut vomant, docet Hippocrates lib. de salubri diætâ, & quibus humores viscosi in ventriculi parte superiore continentur. Graciliores vero & debiliores ac ad vomitum difficiliore non nisi à cibo emeticum sumant, ut idem l. c. testatur; faciliior enim à cibo est vomitus, ut legere est apud Forestum lib. 18. observat. schol. 3.

Æstas aptissima.

2. Aptissimum vomitui tempus est æstas, ut videre est apud Hippocratem sect. 4. aphor. 4. Fuchsum in institut. lib. 2. sect. 5. cap. 25. in primis quia humores tunc temporis turgentiores, & bilis, quæ facillimè educitur, magis prædominatur, ægrique non tam facillè refrigerantur, aeremve frigidum minus subeunt. Licet quoque, urgente necessitate, & ipso hyeme, in primis ægri si in locis calidis se contineant, vomitum ciorè, ut auctor quoque est C. Celsus, qui vomitum hyeme utiliore quàm æstate judicat, quia, inquit, tum plus pituitæ, & capitis gravitas major subest. Ast tamen biliosi humores, qui æstate potius generantur, quàm hyeme, facilius quàm pituitosi per superiora expelluntur. Rectè ergo Hippocrates aphorismo mox citato, æstate superiores potius ventres, hyeme vero inferiores purgandi. Dein C. Celsus videtur hic magis prospexisse morborum præcautioni, quàm quidem ipsorum curationi.

Luna crescens opportunissima.

3. Maximè opportunum exhibendorum vomitoriorum tempus est Luna crescens: tunc enim humores luxuriantes & turgent magis tutò & facillè per vomitum excluduntur, & in primis cum Luna in signo aliquo reperta fuerit ruminante, quale Taurus & Capricornus est, teste Solenandro consil. 2. sect. 5.

Jam

(d) Verba Celsi sunt. *Qui vomat, si non id fecit, ambulare debet.* Ex quibus deambulationem vomitu potius peracto, quàm instante concludere licet. At vero nihil luculentius ex Hippocrate colligitur, quàm corporis motum vomituriens necessarium esse: sic enim aphor. 14. sect. 4. ubi dicitur *quis vomat, ad motum quidem corporum magis ducere oportet, ad somnos autem & quietem minus.* Declarat autem

enim compertum est, mare navigantibus stonachum adeo subverti, ut immane quantum vomant. Quod accidens licet multorum ingenia exerceuerit, attamen nemo, ut opinor, felicitus ejus causam commentus est, quàm Plutarchus, qui quæst. natura. 3. id refert tum ad odorem, tum ad timorem, tum ad motionis inæqualitatem à fluctibus factam. In fluminibus autem quum illa omnia non concurrant, mirum non est, si ea navigantibus vomitus non concitetur.

Jam quid ante, in, & post vomitum obser- vandum & agendum sit, in se- quentibus paucis demon- strabimus.

Ante vomitum requiritur.

1. Ut alvus si non sit laxa, sed adstricta, suppositorio, pharmacove leniente, aut potius enemate solvatur: liquidi enim, aquei, pituitosi, biliosique humores per emetica superius exturbandi, ita ut non facile nec citò alvus deponi possit, quia materia & causa irritans maxima jam ex parte expulsa est.

2. Ut aliquid liquidi, & quidem pinguis, ut Solenander sect. 5. consil. 3. vult, ut cerevisiam cum saccharo & butyro coctam, aquamve mulsam ut C. Celsus lib. 1. cap. 3. & Heurnius 2. method. ad Praxin cap. 21. monent, assumat vomiturus. Nam pastis tutior & facilior vomitus, quàm quidem jejunis, ut testatur Rodericus à Fonseca tom. 2. consult. 51. & Paræus lib. 17. oper. chirurg. cap. 49. quia ventriculo vacuo majori cum dolore & difficultate vomitus procedit. Nulla tamen liquidorum assumptione opus est, quoties humores aquei in ventriculo continentur.

3. Ut quoties inconsuetis emeticum propinetur, primò ut levibus vomitivis ad vomendum assuefiant, ne subitò fiat transitus ad inconsueta. Paulatim enim quod fit, tutò fit, & præsertim si quis ab uno ad alterum transferit, ut docuit venerandus Senæ spher. 51. sect. 2. & C. Celsus lib. 1. cap. 3. p. m. 25. Pergendum tandem, si opus sit, ad fortiora.

4. Ut stomachus & extrema sint satis calefacta, calidumque se contineat vomiturus, calidisque pannis vitalia foveat, jubet Hartmannus in notis ad Crollii Basilicam chymicam, ne à refrigeratione tormina, imo convulsiones, ut observavimus, oriantur. Videtis Forestum lib. 18. observat. schol. 15.

5. Ut illis, qui ægrè per superiora purgantur, primò humores viscidos incidentia exhibeantur, sicque prius ad vomendum faciles reddantur, antequam emeticum difficilibus ad vomitum propinetur, ut Galenus libr. quos purgare oporteat nobis auctor est.

Ante vomitum.
Alvus Col-
venda.

Liquidum
quid assu-
mendum-

A leviori-
bus inci-
piendum &
sint in con-
sueti.

Stomachus
& externa
sint calida
& ita con-
servanda.

Ægrè vo-
mitibus
preparantia
prius exhibenda.

In vomitu.

Assumpto vomitorio observandum.

Potiones
emeticæ re-
pidæ exhi-
bendæ.

1. Potiones, quæ vomitum eliciendi gratiâ exhibentur, tepidas sumendas esse, non vero calidas, quia tum ut plurimum aut non succedet vomitus, ventriculi tonum calore nimis corroborante, aut per inferiora emeticum operabitur: videsis apud Fuchsum lib. 2. de compos. medic. cap. 9. Quare quoque C. Celsus lib. 1. cap. 3. P. Ægineta lib. 1. cap. 100. & Heurnius 2. method. medend. cap. 21. aquam tepidam non vero calidam vomitoriis superbibendam suadent: nec quoque frigidam exhibendam, quia omnem medicamentorum operationem sistit frigus, efficitque convulsiones, tetanos, rigores febriles (teste Hippocrate aphor. 17. sect. 5. & C. Celso lib. 2. cap. 1. p. m. 45.) tusses, sanguinis fluxiones, destillationesque generat, ulcera mordet, cutem obdurat, dolorem intolerabilem efficit, pectori, ossibus, dentibus, nervis, cerebro, dorsali medullæ inimicum est; calor vero omnibus amicus, omnia fovet, lenit & adjuvat; frigidum vero inimicum & interimens ab Hippocrate aph. 22. sect. 5. nominatur.

Non calidæ.

Nec frigidæ.

Si non operetur, jusculum pingue tepidum assumendum.

2. Quod si non operetur præscriptum & tepidè exhibitum vomitorium, jusculo pingui tepido, aut aqua tepida cum pauco sale & melle, ut suadet C. Celsus lib. 1. cap. 3. p. m. 30. aut cerevisia butyrata utatur æger, aut penna oleo inuncta fauces irriter, aut digitis in gulam quam altissimè immisissis, aut manu ventriculi regionem in gyrum confricat, sicque vomitum excitet.

Nec dormiendum vomitoriis exhibitis.

3. Non dormiendum vomitoriis exhibitis, præsertim corporibus existentibus biliosis, ne halitus vaporesve biliosi in somno caput petant. Ubi vero æger satis vomuerit, somnus non tantum concedi poterit, sed ipsum necessarium post modicam in tepore deambulationem judicamus. Quare etiam Hippocrates corpus potius movendum, quam somno tradendum aut quieti aphor. 14. sect. 4. potò in primis helleboro, jussit.

Nec cerevisiam mox à vomitorio

4. Cerevisiam non exhibendam statim à vomitorio assumpto, sed demum, ubi æger bis terve vomuerit, aliàs vis & energia vomitorii obtunditur, dissolvitur, & vomitus non promovetur.

Sed calori sibi confusat.

5. Ne æger refrigeretur, aut ullo modo aerem subeat frigidum, sed domi in loco calido se contineat, præsertim si vomitorium sit antimonialè, aut tempus hybernum.

In biliosis non statim inlubenda

6. In biliosis naturis vomitum bilis ultimò prodeuntis non statim inhibendum esse, sed potius repetito vomitorio, ast mitiori,

aut

aut leni purgante educendam illam ultimò prodeuntem bilem, teste Hartmanno in notis ad Crollii Basilicam chymicam p. m. 34. & Foresto lib. 18. schol. 15.

7. Ut si nimis vehemens sit vomitus, aut diutius, quam quidem par est, duret, assumat quædam medicamenta vomitum sistentia, inter quæ lac dulce cum pane biscocto præparatum & costum excellit, quia omnem tam humorum peccantium, quam ipsius medicamenti acrimoniam temperat, vomitumque hac ratione sistit, & ventriculi tonum corroborat; syrupus de mastiche, cujus cochleare unum alterumve exhibitum ulteriorem vomitum prohibet; theriacæ antiquæ drachma una idem facit. Sistendi vomitus causâ externè ventriculo imponatur emplastrum de crusta panis oleo menthæ (mentham enim vomitum sistere testatur Hippocrates lib. 2. de diætâ textu 26. p. m. 226.) & caryophyllorum stillatio malaxatum. Evenit nonnunquam in vomitione, ut singultus oborietur, quem placavit Heurnius 2. method. ad Praxin cap. 21. datâ mulsâ cum rutâ: omnibus jam frustra adhibitis, ad laudanum opiatum, tamquam ad sacram anchoram, refugiendum, in primis si oleo cinnamomi, caryophyllorum, menthæve stillatio comixtum sit; ex gr.

4. Opii Thebaic. spiritu vini calido soluti, expressi, & ad consistentiam pilularem inspissati ʒj. Nuc. moschat. pulveris. minutissimè ʒj. Ol. cinnamomi stillat. Mentb. crisp. stillat. ana gutt. viij. MS. F. Pilulæ no. LX.

Harum pilularum una si exhibeatur, & intra horam vomitus non sedatur, exhibeatur altera, & sic porro, annuente Divino Numine, brevi vomitus etsi vehementissimus summèque molestus sistetur. Antimoniatum si sit vomitorium exhibitum, cochlearia quatuor vel sex vini Rhenani cum pane biscocto, & cinnamomo vel nuce moschatâ calefacti sumat æger, moxque sistetur vomitus ejusque energia nimia.

Post vomitum conveniunt.

1. Confortantia & ventriculi tonum restituentia, ut vinum Rhenanum antiquum maturum cum crusta panis cinnamomo & nuce moschata.

2. A vomitu os faucesque vino austero colluere, & deinde surgens modicè deambulare movit Hippocrates lib. 3. de diætâ.

3. Debili (à vomitu scilicet) post vomitum dandum somnificum, docuit venerandus Senex libro de locis in homine textu 55. p. m. 390.

4. Quieti se æger post vomitum tradat, Forestus lib. 18. schol. 15.

sed potius leni purgante educenda bilis.

Si nimis vehemens &c. quid faciendum.

Internè.

Externè.

Si singultus oborietur laudanum opiatum primas tenet.

Pilulæ vomitii quàm citissimè sistentes.

Si antimoniatum vomitorium fuerit, quid agendum.

Post vomitum conveniunt confortantia &c.

Os vino austero colluendum &c.

A vomitu debili somnificum dandum.

Quietè se tradat.

*Frigida
neutrquam
exhibenda.*

5. Frigida nullatenus assumat aut usurpet æger, sed cibi boni odoris, suavisque saporis, euchymique & eupepti illi exhibeantur, probèque denuo recreetur morfello ex diacinnamomo & aromatico rosaceo sumpto, ut voluit Solenander. sect. 4. consil. 24.

*Vomitibus
nonnunquam
purgantia ad-
miscenda.*

NOTA: Vomitoriis nonnunquam felici in praxi cum successu junguntur purgantia, ut quando illa non operentur, anxietatesque subinde inexplicabiles pariant, horum ope deorsum expellantur, anxietatesque sic tollantur. Imo quoties solum vomitorium purganti non mixtum, præcordiorumque anxietatem gravem & multifariam excitans, per superiora nihil exturbet, purgans blandum, humorum pituitositatem visciditatem aciditatem austeritatemve simul incidens, corrigens, temperansve, ob dictam rationem exhibere nil vetat.

*Vomitoria
grata per
inferiora se-
pe operari.*

Vomitoria palato admodum grata non tam per superiora, quam quidem per inferiora operantur, ut experientia quotidiana, & Martinus Wendelinus lib. 3. axiom. medic. axiomate 171. testantur.

*Vir ex ter-
tiana inter-
mittente in
quartanam
incidit.*

Vir quispiam quadraginta quinque circiter annos natus, circa autumnum ex tertiana intermittente levi frigore summoque postea calore suborto, multis acidis julapiis æstum temperandi gratiâ usurpatis, incidit in quartanam intermittentem, simul & appetitu deficiente in præcordiorum gravitatem & anxietatem, matutinam nauseam, &c. Quare varia assumpsit humorum qualitatem corrigendi causâ medicamenta, unde nonnisi frigoris quodammodo diminutionem, paroxyfmi remissionem &c. percepit: tandem sequens vomitorium assumpsit.

*Quare vo-
mitorium
assumpsit.*

℞. *Mercur. vitæ gr. jv. Syrup. menth. ℥v. Aq. menth. stillat. ℥ss. MS. F. haustus.*

*Quo nihil
evomuit,
sed alvum
deposuit.*

Quo assumpto nil per vomitum ejecit, ast sexies septiesve alvum optimè deposuit, unde maximum circa præcordia levamen sensit, appetitu redeunte, neque postea nauseâ aut vomitu fuit vexatus. Quartanæ tollendæ gratiâ postea per mensem, aut quod excurrebat, usurpavit sequens vinum medicatum summè amaricans.

*Vinum me-
dicarum
amaricans
contra quar-
tanam.*

℞. *Radic. gentian. ℥ss. Angelic. Calam. aromatic. ana ℥ij. Summit. eupator. cannab. M. jss. Absinth. Centaur. minor. ana M. j. Rasar. lign. colubrin. ℥vj. Semin. apii ℥ij. Levistic. Sinap. ana ℥ij. Baccar. laur. ℥vj. Juniper. ℥ij. Nuc. moschat. Zinziber. alb. Cortic. aurantior. Sal. armoniac. ana ℥jss. Conclsa atque contusa indantur vitro, cantharove lapideo, quibus affundantur Vini Gallic. pint. v. Stent simul clausis vasis in loco calido per octiduum, postea singulis diebus mane ac vesperi de hoc vino medicato assumpsit uncias tres, instillatis spirit. sal. armon. gutt. 10. quo brevi quoque quartanâ fuit curatus.*

Plu-

Plura de vomitoriis palato gratis per inferiora tantum quæ purgarunt addidiffem, nisi mutato solummodo ægrorum nomine, ne unum idemque dicam, metuerem. Liquida vomitoria ficcis crassisque præstant.

Emetica li-
quida ficcis
præferenda

Antimoniata emetica quidam ferre non possunt, quin statim spasmo teneantur. Sic quempiam Chirurghum virum artis suæ peritum novimus, qui emetico antimoniato aliove ex antimonio parato medicamento, purgante, seu diaphoretico &c. assumpto, è vestigio convulsionibus motibusque convulsivis, quicquid contrarium convulsionibus resistendi gratiâ assumat, tentatur.

Ex emeti-
cis antimo-
niatis non-
nulli spas-
mum palst.

CAP.V.

Utur præclarissimus Auctor emeticorum Theoriam adeo perspicue depinxit, ut nihil exigi videatur, attamen ne linearum copia Lectoris memoriam dissipet, illam fortè elegantiorem, quasi in tabella contractam, exhibebimus. Primum autem scire juvat, ab emeticorum particulis assumptis nervas ventriculi fibras, quæ primum sese offerant, ita affici, & corrugari, ut tandem spiritus in fibras carneas substratas impetuose insilliant, ejusque molem ac cavitatem contrahant. Hæc quidem est omnium emeticorum communis agendi methodus. Licet enim quædam sint, quæ manifestè acredine destituta, stimulum inferre non valeant; nihilominus ingrato, quem pariter, sapore prominentes oesophagi & stomachi fibras aliquantulum vehementius exagitant, ut proinde vomitus cessare sequatur. Quemadmodum vero ab assumpto emetico vomitio per vices abit & redit, prout ejus particule à fibris nervis ventriculi excutuntur, aut in eas impetum instaurant; ita quæ non statim, ac assumpta sunt, vomitum cient, mollior stomachi fibras percellere putandum est, donec collecto humore & acriori reddito major spirituum turbatio fiat. Hinc liquet, emetica antimoniata in substantia exhibenda non esse: etenim si eorum particule inter ventriculi plicas relinquantur, facile humori per vices affluenti viam suam perpetuo impriant. Habent enim illa quid simile Magneti, qui quamvis vires suas effundat, nullam idcirco eorum lacturam parlat. In primis autem emetica ventriculorum mundant, sive ponderosum phlegma ei insideat, sive tenax pituita tunica ejus adhaerit, sive aquosus humor in ipsius fundo fluctuet, sive bilis per pylorum subierit. Unde in stomachi affectibus, nempe Anorexiâ, Picâ, Malaciâ, Apepsiâ admodum conducunt. In Singultu vero, Cardialgiâ, & Cholera, modo affectus sint primarij, & morbos alios non sequantur, emetica quoque utilia erunt. Si quis autem incaute venenum assu-

perit, si modo emeticum sumat, aliâ cautione vix indiget. Licet vero nullus fortè sit humor in ventriculo, sive acidus, sive austerus, qui emeticis eijci non possit; tamen ne nimium patientes sub vomitionis actu exerceamus, prius si corrigendi erunt, deinde per vomitum evacuandi. Quoniam vero ex cruditatibus in ventriculo congestis humorum crasis pervertitur, & innumeri morbi chronici exurgunt; nequeunt idcirco vel Febres, & Asthma curari, vel Anæsthesia, Vertigo, & Epilepsia averti, nisi eorum radix vomitoriis proscindatur. Verum quæ magna illa contentio, quæ ad vomendum requiritur, partes omnes corporis exagitet; hinc sicut utilia sunt emetica ad Apoplecticos excitandos (modo morbus non sit à sanguinis copia) ad lætorem & secundinas expellendas, ita secus nocent Phthisicis, Tabidus, Pleuriticis, cæterisque inflammationibus, lique quæ sanguinem ex qualibet parte spuunt. Hæc autem à Celso * traduntur signa, quæ vomitum confirmant: ubi amari ructus cum dolore & gravitate præcordiorum sunt; ubi pectus æstuat, & frequens saliva, vel nausea est; aut sonant aures, aut madent oculi, aut os amarum est. Homines vero, quibus vomitoria præscribenda, graciles sunt, vomitioni assueti, & anspio thorace præditi; atque inter hos maximè biliosis, bilis enim volubili impetu superiora versus fertur. Secus qui augusti sunt pectoris, aut valde carnosus ab emeticis se abstineant. Caveant etiam illa Infantes, Mulieres uterogentes, & Herniis qui afficiuntur. Vomitionem vero adjuvant potiones liquidorum maxime pinguis, quæ nec nimis calidæ, neque frigidæ omnino sumendæ erunt, & corporis motus, quemadmodum navigatio demonstrat. Denique si temporis rationem spectes, licet ætas ab Hippocrate pro usu emeticorum aptior judicetur, attamen omne tempus erit opportunum, modo morbi natura ejus generis remedia efflagret.

* Lib. 1.
Cap. 3.

De medicamentis purgantibus.

*κατ' ἔξοχὴν sic dictis.*De Purgantibus
κατ' ἔξοχὴν
sic dictis.

Purgantia medicamenta vel improprie sic vocantur, vel quoque proprie, & quidem rectè: illa *ἰνοσπορίνα* fæces ex intestinis educuntia & *ἰναιτινὴ ἢ ἰσχυροῦς*, alvum subducentia; hæc vero speciatim *καταρτινὰ φάρμακα* validius humores peccantes è corpore deturbantia medicamenta.

Lenitiva
quid sint

Lenitiva s. lenientia vulgò dicuntur, quia blandè leniter & sine magna corporis perturbatione noxios humores in primis viis hærentes evacuant: quare vires quoque facilè ea ferunt, ac ea de causa in quacumque ætate, sexu, & morbi tempore securè præscribi & adhiberi possunt.

Quid quòd
ad dolum
observandum.

Ast *Νορὰ*, ne in minori quantitate exhibeantur, atque ita à natura vincantur, sicque alvus adstricta maneat; neve in majori dosi præscribantur, sicque proprie cathartica medicamenta, non vero lenientia, fiant. Dein ne exhibeantur quoque cibo nondum cocto, sed tantum post cibum jam planè concoctum, & quidem ita ut post eorum assumptionem cibus non diu differatur, ne in longiori abstinentia à natura planè vincantur, & ut familiaria in alimentum convertantur, ut rectè monuit *Dan. Sennertus lib. 5. institut. medic. part. 2. sect. 1. cap. 5. de purgatione p. m. 688.* ac ea de causa sequentia annotanda veniunt.

Ἐκκωπῆτινὰ
quæ
ratione operentur.

Ἐκκωπῆτινὰ id præstant, vel fæces solummodo emolliendo, ut eò facilis à corpore educantur; vel leviter irritando & stimulando, sicque intestina ad majorem imò arctiorem contractionem, motum peristalticum celeriores, & per consequens contentorum expulsionem adigunt; vel peccantes humores ex primis dictis viis expurgando. Facilè lubricantia, abludentia, & abstergentia, compriimentia, ac erodentia ad dicta reducuntur, imò sub iisdem levi negotio comprehenduntur.

Ἐφαρτινὰ
quando
exhibenda.

Plerumque *ἰσχυρὰ* præmittuntur catharticis medicamentis juxta Hippocratem aphor. 9. sect. v. corpora, inquit, cum quis purgare voluerit, ea fluxilia facere oportet, & *Cl. Celsum lib. 3. cap. 18. pag. m. 154. & 155. ubi*, inquit, ab inferiore parte purgandus aliquis est, ventrem ejus solvendum esse, perpetuum in omnibus morbis est: & ut sanguinis missione factâ, fordibus eductis, nihil sit, quod in vasa venæsectione inanita protrudatur, sanguinique evacuato succedat.

Alvus adstricta
quid efficiat.

Præscribuntur quoque ut plurimum, cum alvus est adstricta: fæces

Fæces enim diutius si retineantur & expelli nequeant, corpus plerumque gravant, capitis dolores gravativos halitibus vaporibusque inde sublatis excitant, nauseam, nec non animi deliquium, præcordiorumque anxietatem, ac eorundem dolorem producunt, appetitum tollunt, *χάλασι* lædunt, febres erraticas excitant, ventris tormina pariunt, infomnia, vigiliaeque adferunt, sensusque hebetant atque obtundunt, &c.

Fæces emollientia ratione applicationis sunt triplicia: per os enim vel assumuntur, aut umbilico imoque ventri extrinsecus applicantur, aut in anum immittuntur, de quibus capite sexto.

Fæces emollientia quocuplicia

Irritantia ac intestina stimulantia itidem sunt triplicia, in anum nempe quæ infinguntur, ut suppositoria, noduli &c. de quibus in seq. vel in illum infunduntur, de hisce videtis caput septimum; vel ventri extrinsecus admoventur.

Irritantia seu stimulantia quocuplicia.

Peccantes humores è primis viis evacuantiæ tantum per os varia in forma assumuntur, ex gr. vel in forma decocti, syrupi, pilularum, electuarii, extracti, conservæ, pulveris.

E primis viis evacuantiæ humores quocuplex.

Fæces emollientia, quæ per os assumuntur, sunt vel alimenta, vel medicamenta. Inter alimenta excellunt sequentia, lactuca, beta, pruna dulcia, præsertim Damascena, cerasa dulcia cocta, poma subacido-dulcia, addito præsertim anisi semine, elixa aut assa, passulæ Corinthiacæ in primis cum acetosa & butyro si fuerint præparatæ, pinguia jura additis herbis supradictis, vel cremore tartari, serum lactis caprini calidè & assatim potum, lac vaccinum ebutyratum cum pomis subacido dulcibus ac anisi semine coctum, ac calidè usurpatum &c. Inter medicamenta vero pulpa prunorum, s. diaprunum simplex, pulpa tamarindorum, pulpa cassiæ fistulæ recens extracta, aliàs statim acescit, passulæ laxativæ &c. Umbilico imoque ventri extrinsecus, quæ illinuntur, sunt unguenta laxativa: sic pro Infantibus linimentum ex croco & butyro paratur: inter quæ unguenta excellit unguentum de artanita majus Mesue, ut & de colocythide Avicennæ: sic quoq; conficiuntur ex pulveribus purgantibus & acris, qui excipiuntur succis scilicet ebuli, sambuci, cucumeris asinini, lacte tithymalorum, cataputiæ, porri &c. felle itentaurino, oleo euphorbii, nucleorum persicorum, absinthii, amygdalarum amararum; liquetur nempe hisce in succis oleisque cera flava, pulveresque postmodum inspersi probè misceantur, ac ad consistentiam unguenti reducantur.

Fæces emollientia sunt vel alimenta.

Vel medicamenta interna.

Vel externa.

Singulorum dictorum formulam unam alteramve dabimus Lectoribus studiosis.

For-

Formulae medicamentorum lenitivo- rum s. laxantium.

Formula
laxantium
s. lenitivo-
rum.

In forma
haustus.

In forma haustus.

In febribus
diariis aci-
lis.

℞. *Palp.tamarind.* ℥j. Dissolvatur in f. q. feri lactis dulcis . F. haustus pro una dosi in febribus diariis , alvo in primis adstrictâ, utilis .

℞. *Pulp.prunor. acido-dalc. Cass.fistul. recens extract. ana* ℥iij. *vel* ℥ss. *Juris vervecin. vel Vitulin. non ping. q. s.* MS. F. haustus .

In forma decocti.

Decocti.

℞. *Radic.cichor.* ℥jss. *Folior. fumar.* M. ij. *Flor. rosar. pallid.* M. j. *Pasul. Corinthiac.* ℥j. *Tamarind.* ℥ss. *Semin. anis. f. fœnicul.* ℥ij. *Coq.* in f. q. feri lactis dulcis, in colaturæ ℥jss. dissolv. *Syrup. rosar. solutiv.* ℥ij. MS. F. Apozema .

In forma pilularum.

Pilularum.

In ventri-
culo debili.

℞. *Mas. pilul. Rusi* ℥j. *Ol. mentb. stillatit. gutt.* j. MS. F. Pil. no. x. in ventriculo debili utiles .

In capitis
doloribus
chronicis.

℞. *Mas. Pilul. aloephangin. Aurear. ana* ℥j. *Ol. majoran stillat. gutt.* j. MS. F. pil. no. x. deurentur , in capitis doloribus chroni- cis proficua .

In febribus
tertianis .

℞. *Extract. rhubarb. simplic. Radic. gentiana ana* ℥j. *Sal. volat. succin. Armoniac. ana* ℥ss. MS. F. pilul. no. xv. pro 3. dosibus in tertianis febribus .

In forma boli.

In forma
boli.

℞. *Pulp. tamarindor. Pasul. Corinthiacar. ana* ℥iij. *Cremor. tartar.* ℥ij. MS. F. bolus.

℞. *Diaprun. lenitiv. Pulp. cass. fistul. recens extract. ana* ℥ijss. *Tartar. vitriolat.* ℥j. MS. F. bolus.

Confecta.

In forma confervæ.

In febribus
tertianis
intermit-
tentibus.

℞. *Confer. flor. persicor. Electuar. è succo rosar. Diaprun. solut. ana* ℥ss. *Diagrid.* ℥ss. *Tartar. vitriolat.* ℥ss. *Sal. febrifug. ex capite mortuo spiritus salis armoniaci confect.* ℥j. MS. hujus ad nucis moschatæ quantitatem in febribus tertianis intermittentibus mane & vesperi intermissionis die assumat ægrotans .

In forma pulveris.

Pulveris.

In cepha-
læa & ce-
phalalgia.

℞. *Pulve. fenæ Wieri. Montagnana ana* ℥ss. *Ol. rosar. stillat. gutt.* j. MS. F. pilulæ no. ix. Harum vesperi assumant quinque, mane quatuor reliquas , si nempe alvum nondum deposuerint κεφαλαία aut κεφαλαλγία affecti. Descriptio pulverum & primò fenæ Wieri, quæ sequens traditur à Philippo Grulingio in suo florilegio

legio Hippocrateo-Galeno-chymico novo part. 5. cap. 11. p. m. 120.

℞. *Fol. fenn. sine stipit.* (stipites enim & flatus & tormina excitant) *Tartar. alb. purgat. vel Cremor. tartor. ana ℥j. Diagrid. ℥ij. Cinnamom. acutissim. Caryophyll. elect. Galang. non carios. Serain. anis. mundat. ana ℥j. M.S. F. pulvis subtilissimus , cujus dos. ℥j.*

Descriptio
pulveris
fennæ Wle-
ti.

2. Pulveris fennæ D. Montagnanæ ibidem.

Sennæ
Montagne-
næ.

℞. *Fol. fenn. f. stip. ℥viij. Zinziber. alb. Macis ana ℥ij. Cinna. acutiss.* *Tartari, vel ejus Cremor. ana ℥i℥.* MS. F. pulvis tenuis , dos. ℥j. ante coenam.

In forma unguenti .

In forma
unguenti

℞. *Unguent. de artanita maj. Mesues, Colocynthide Avicenna ana ℥ij. Fell. taurin. Ol. amygdal. amarar. ana ℥℥.* *Mercur. crud. ℥jv.* Misceantur exactè , totusque venter inungatur , adversus vermes conducit admodum.

Contra ver-
mes.

℞. *Pulv. colocynthid. Hier. picr. Galeni. Aloes lucid. ana ℥j. Ol. absinth. Nucleor. persicor. ana gutt. x.* Mixtum juglandi indatur , & umbilico imponatur , purgat vermesque interficit .

De purgantibus propriè dictis s. catharticis.

De cathar-
ticis pro-
priè dictis.

Primis vulgè dictis viis evacuatis , humoribusque quantitate & nonnunquam quoque qualitate peccantibus , ad purgationem κατ' ἐξουίαν sic dictam juxta Senem aphor. 9. sect. 2. & C. Celsum lib. 3. cap. 18. præparatis; non incongruum erit καθαρτικά φάρμακα speciatim ac propriè sic dicta tradere.

Propriè dicta purgantia (e) assumpta per venas lacteas deducun-

Cathartica
quomodo
curr. operentur .

Q

(e) Omnium Medicorum hypotheses ad purgantium vires explicandas adhibetæ triplici porissimum principio inniuntur , sympathiam nempe , antipathiam , & fermentationi . Hippocrates enim , qui in rebus naturalibus tractioni plurimum tribuit , purgantia humores sibi similes trahere , non secus ac plantæ alimentum sibi proprium ex Terra attrahunt , in lib. de natu. huma. arbitratus est . Sed adeo invisa est illi vox tractionis hodiernis Physicis , ut non alio nomine à Medicis ea opinio rejiciatur . Sub antipathia autem militat Aesclepiades , & quot quot eum sequuti , non purgantia humores in putredinem vertere , naturæque molestos reddere putarunt : hoc præcipuè ducti argumento , quod si Homini sano , & inculpatae valetudinis catharticum portigamus , talia is excernat , quæ in suo corpore non præexistisse credere par est . Sed quid turpius dici hoc potest , quàm magnam adeo & citam rei excretæ putredinem à purgantium viribus fieri , quàm nihil sit apertius , quàm tot tamque diversas substantias ad inte-

stina confluentes , & simul mixtas ac confusas foetidissimam materiam parere debere ? A catharticis enim non modo oris saliva , œsophagi ventriculi & intestinorum muco , ciborum reliquiæ , succus felleus pancreaticus & glandularum Peyerii in cavo intestinorum simul coarcevantur ; sed etiam vicinorum viscerum sordes , lymphæ copiosior ex mesenterio , sanguinis & spirituum particulae copiosius evocantur . Sub hac porro classe reponi possunt , qui ad purgantium vires explicandas , vel Archel , vel intestinorum & adjaacentium partium irritationem adhibent . Quod tamen satis non esse præter alia demonstrat , quod sæptus intestina in affectibus nonnullis , ut Colica , longè vehementius irritentur , neque ideo allicujus humoris insignis evacuatione sequitur . Hinc factum , ut affermentationem à purgantium particulis conclatam in subsidium vocaverint , quæ humorum particulas disgregat , attenuat , & per intestinorum poros dispellit . Hæc licet opinio naturæ genio & mori congruentior videatur (quæ in febr-

tur ad cor usque (unde major in corde tunc temporis fit effervescentia vel motus , quod pulsus post assumptum purgans semper frequentior satis superque significare ac probare videtur) indeque per arterias undique deducitur (uti sufficienter constat vel ex lactante, illa enim si purgationem sumpserit , & aliquanto post infantem mammis admoverit, etiam Infans lactans purgatur,) sicque facilius humores peccantes vel à sanguine segregantur , vel hinc inde obvii incisi , & attenuati , &c. ad exitum propelluntur . Materia à sanguine ita segregata, vel alibi incisa attenuatave peccans per ductum pancreaticum biliariumve, atque arterias intestinis insertas, necnon per vasa lymphatica ac salivaria , tandemque per intestina anumque educitur .

Cathartica
quid efficiant .

Καθαρτικά φάρμακα ergo sunt, quæ humores corpori humano præter naturam insidentes , ac quantitate propriè peccantes per inferiora extrudunt .

Cathartica
electivè ita
dicta dan-
tur.

Dubium non est, quin habeantur *καθαρτικά φάρμακα* electivè , ita dicta, quia certos quosdam humores , non quod tantum illos , neutiquam vero simul & alios eiiciant , aut quod magis illos quàm alios exturbent . Non equidem uti nonnulli putant vi quadam magneticâ & quasi attractivâ ; sed quia , uti antea jam probatum fuit , purgantia per totum corpus diffunduntur, quædam horum , quædam vero aliorum humorum menstrua atque fermenta sunt. Quare plerumque distinguuntur in cholagoga , melanagoga , & hydragoga. (f) *Χολαγογά*, quæ bilem vulgò flavam evacuant

Quomodo
operantur .

Cathartica
quocuplicia

febris unius fermentationis beneficio largiores humorum copias per alvum nunquam educit) at tamen id quoque adijciendum putamus, quod Cathartici assumpti particulæ primas vias exagitant; unde oris & oesophagi liquor in ventriculum confluit, ipsius contenta in unam veluti massam cumulantur, liquores felles pancreatici & lymphatici è suis locis in intestina irruunt, & Peyerii glandulæ humorem suum expuunt, aptioresque ad sanguinis sordes excipiendas sunt. Et eam quum viscosus aliquis humor sanguini intimè commixtus, vel ipse superuatus insit, qui foras non expellitur, id fit, aut quia nulla est glandula, quæ illum aut ei similem humorem secernat; aut quidam est, quod vel glandulas vel sanguinis vasa obstruit; aut quia deest sanguini velocitas ac fermentatio idonea; aut quia sanguis vel pravis humor viscidior ac glutinosior est. Si vero ille alicubi iners degat, id evenit, tum quia sanguinis ac spirituum impetus debilior est, quàm ut possit ille in motum cieri; tum quia tantum roboris in ea parte non est, ut illum valeat expellere. Quum itaque cathartica vitiosum humorem è corpore exturbent, id fieri debet, vel quod glandulam huic humori perco-

lando aptam efficiant; vel quod ipsius vasa ante obstructa recludant; vel quod sanguinis motum reficiant, & ejus humoris partes ita divellant aut discerptant, ut per glandulas externi facile possint; vel quod illum alicubi stagnantem ad motum invitent; vel quia partem ipsam proritant, novisque additis stimulis corroborant. Atque hinc præclarè ejus phenomenon, quod aliorum ingenia frustra exercuit, ratio colligitur, cur nempe Cathartica suas vires per alias, quàm per intestinorum vias, aliquando impendant. Ac: Idem enim potest, ut vitiosi humoris particulæ discretæ ac disceptæ facilius per renum, anasarum glandulas (quod in Puella Ictero laborante observavi) quàm per intestinorum glandulas viam inventiant.

(f) Hæc licet ex vetustissima quatuor humorum doctrina apud veteres Medicos effluxere, ac proinde eo tantum nomine criminis non vacent; at tamen illa omnino rejicienda non esse rectè putat doctissimus Auctor. Quum enim in purgantium textura aliquod sit discrimen, inter sanguinis elementa maxima discrepantia, atque inter glandulas ipsas percolationi humorum destinationes non levis diversitas; idcirco horum omnium ratione varia esse potest purgantium agendi norma.

& mo-

quant: *ελεγμαγογα*, quæ pituitam crassosque pituitosos humores per inferiora educunt: *μελαναγογα*, quæ bilem atram s. melancholiam è corpore deturbant: *υδραγογα*, quæ serum & aquas expellunt. Sic quoque dantur *παρχιμαγογα* seu *καδιλαα υ ολεγογα*, quæ omnis generis peccantes humores per inferiora extrudunt.

Cholagoga cathartica simplicia.

Cholagoga plerumque hisce versiculis comprehenduntur,
Cassia, manna, tamarindi, succusque rosarum,
Scammonium, myrobalani, rhabarbarum, aloë.

Notandum, scammonium non tam cholagogum, quàm quidem hydragogum esse, ut mecum varii testantur Practici. De hisce quatuor ut plurimum notantur, 1. electio, 2. qualitas, 3. corrigens, 4. dosis, de quibus admodum prolixè scripsere Freitagius in sua aurora Medicorum lib.2.cap.4.5.&c. Heurnius in sua methodo, Regius lib.4.cap.8. suæ medicinæ &c. ad quos benevolum Lectorem remittimus.

Varia ex dictis concinnata sunt composita cholagoga, ut electuarium diaprunum solutivum, hieræ picræ Galeni, lenitivum, quod & melanagogum ob sennam judicatur; succi rosarum pallidarum, item nunquam satis laudatum cholagogum clarissimi & expertissimi viri Domini Francisci de le Boë Sylvii, quondam Præceptoris nostri nunquam non honorandi, quod lib.1. cap.2. §.46. p.30. hoc modo descripsit.

Cholagoga composita varia.

℞. Pulp. prunor. acido-dulc. ℥xx. Cremor. tartar. Scammon. optim. ana ℥ij. Rhabarb. elect. ℥x. Cinnamom. acut. ℥ss. Santal. citrin. ℥ij. Sacchar. clarific. ℥xvj. MS. F. s.a. Electuaria.

Electuarium cholagogi CLAR.D. SYLVII. descriptio.

Catharticum cholagogum Mynsichti sect. 14. p. 242. in suo armentario medico chynico descriptum. Vel quoque in forma syrapi, quos inter primas tenent syrupus cichorei cum rheo, de rheo simplex Sylvii, ut quibusdam communicavit, en ejus descriptionem.

℞. Rhabarbar. elect. & ras. ℥ij. Cinnamom. acut. ℥ij. Infund. per viginti quatuor horas in aquæ tartarifatæ q. s. colaturæ add. *Sacchar. clarificat. ℥xvj.* MS. F. syrupus.

Syrupus de rheo simplicis.

Q 2 Rha-

de modo hæc, modo illa particularum sanguinis classis largiori copia dispelli, modo istæ, modo illæ glandulæ ad secretionem aptiores reddi. Verum hæc non ita sumi velim, ut quædam sint medicamenta, quæ solum bilem, alia quæ tantum pituitam solerti veluti Inquisitione aucupentur, ac proinde cholagoga, vel phlegmogoga audiant; sed quod bilem vel pituitam cum aliis humoribus commixtam majori copia propellant. Sic in Cassia & Manna particulæ sunt adeo subtiles ac tenues, ut fere nullum ventriculo facebant negotium, sed duodeni tunicam magis sensibilem proritent, bilemque in sanguine excitent; ac proinde majorem bilis, quàm

alterius humoris excretionem promovent. In gummi Ammoniacæ & Agaricæ, quæ phlegmas expellere dicuntur, talis est partium textura, ut ventriculo & intestinis tenacius adhaereant, eorumque mucum liquidiorum reddant; non secus ac Terebinthinæ ob ovi vitello tenacitas admittitur. In Ebulæ vero & Jalappæ sunt particulæ adeo urentes, ut in interiori intestinorum superficie, fere instar ignis super pelle, quam plurimas vesiculas excitent, ex quibus deinde aqua uberi copia prodit. Sed purgantium Theoriam non scribitis, tantum, quæ Auctoris mentem illustrare possunt, adiecimus.

Rhabarbari Zwelferi in sua Pharmacopœa regia classe 2. p.m. 834. Rosarum solutivus &c. Vel in forma tabularum quas inter excellent tabellæ scammoniatæ gratissimæ Doctiss. Domini Sylvii Præceos suæ lib. 1. cap. 2. §. 44. sequenti modo præscriptæ.

Tabellarū
scammonia-
tarum gra-
visinarum
descriptio.

℞. *Crystall. tartar.* ℥jss. *Diagrid.* ℥ij. *Ol. cinnamom.* stillat. gutt. vij. *Sacchar. alb. in aq. rosacea dissolvt.* ℥vij. MS. F. f. a. tabellæ.

Vel in forma extracti, ut extractum cholagogum Quercetani, pilularum aurearum, aloes, scammonii, rhabarbari, ejus præparationem videtis apud Joh. Hartmannum in Praxi chymiatrica lib. 1. cap. 3. §. 3. p. m. 9. Vel quoq; in forma pilularum, ut angelicæ, benedictæ Bejeri, aloephanginæ, aureæ, quæ & pituitam ob trochiscos alhandal purgant; pestibentiales communes &c. Necnon in forma pulveris, ut hieræ simplicis Galeni &c.

Cholagogo-
rum for-
mulæ.

Pharmacorum cholagogorum formulæ.

In forma haustus.

℞. *Rhabarb. elect. & pulv.* ℥ij. Rhabarbarum vulgò vocatur jacinoris anima, non solum, sed cum syrupo rosarum solutivo, manna, &c. exhiberi debet, nec porrigendum stranguria affectis, aut ad fluxum hæmorrhoidum pronis, ut testatur Johan. Jonstomus in sua idea medicinæ practicæ lib. 3. articul. 5. punct. 1. p. m. 160. *Manne Calabrinæ. Syrup. rosar. solutiv. ana* ℥ij. *Aq. fœnic.* ℥j. MS. F. haustus.

In forma
haustus.

Contra fe-
bres bilio-
sas.

℞. *Electuar. cholagog.* Sylvii ℥ijss. *Sal. absinth.* *Tarta. vitriolat. ana gr. xv.* *Aq. cichorii q. s.* MS. F. haustus, in febribus biliosis maxime utilis.

Hauustus
gratissimus
ex scammo-
nio.

Sic quoque ex tempore gratissimus è scammonio paratur haustus, qui maxime à Zacharia Brendelio in sua chymia in artis formam redacta section. 2. digressione secundâ ad caput quartum p. m. 74. & 75. laudatur, qualem quoque acutissimus D. Fr. de le Boe Sylvius lib. 1. cap. 2. §. 43. p. 27. descripsit his verbis. Præparatur ex tempore optinè scammonium, si conveniente dosi ad grana xij. vel xv. pro ægrorum ætate, aut ad purgationem substinendam majore aut minore aptitudine; si, inquam, scammonium teratur, & tantillum aquæ convenientis, melissæ puta, cichorei, acetosæ, fœniculi, aut similis affundatur, & lacteus liquor terendo elicitus lentè effundatur, atque aquâ novâ vis reliqua simpliciter eliciatur, remanentibus in fundo fœcibus nigrigantibus: hinc prædicto liquori aquæ cinnamomi, alteriusve aromatici ℥ij. & syrapi rosar. solutivi, aut similis ibidem ℥ij. aut ℥ij. addantur; sicque haustus gratissimus ægris exhibetur: qui ut facilius operetur, bonum erit dini-

diâ post haustuli assumptionem horâ ægro cremoris tartari scrupulum unum vel ʒʒ. ex jusculo propinare.

In forma decocti.

ʒ. *Radic. cichor.* ʒʒʒ. *Taraxic. cum toto Folior. fumaricæ. Acetosana* M.ʒʒ. *Summitat. centaur. minor. p. ij. Flor. rosar. pallidar. M. j.* Coq. in lact. ebutyrat. ad colat. ʒxxx. , in quibus dissolv. *Syr. de cichor. cum rbeo* ʒiiij. MS. F. apozema , in sanguine depurando ejusque æstum compescendo perutile .

In forma decocti.

Ad fanguinem depurandum &c

In forma conditi.

ʒ. *Pulp. tamarindor. Conserv. rosar. pallidar. ana* ʒʒʒ. *Cremor. tartar.* ʒij. *Scammonii* (quod nunquam vomibundis ætivoque tempore exhibendum. ʒj.) *Spirit. sulphur. per campan. gutt. iij. Ol. cinnamom. stillat. gutt. v.* MS. F. conditum , de quo ad castaneæ magnitudinem si exhibeatur , blandè biliosos humores ex ventriculo &c. exturbat .

In forma conditi.

Contra biliosos humores.

ʒ. *Pulp. tamarindor.* ʒij. *Elect. è succo rosar.* ʒj. *Tartar. vitriolat. Sal. absinth. ana* ʒʒ. *Diagrid.* ʒj. MS. F. conditum , dosis eadem quæ superioris in febribus biliosis conveniens .

In forma boli.

In forma boli .

ʒ. *Pulp. tamarindor.* ʒiiij. *Scammonii gr. viij. Spirit. sulphur. per campan. gutt. ij. Ol. cort. citri gutt. j.* MS. F. bolus .

ʒ. *Pulp. cassia recenter extract.* ʒij. *Rhabarb. elect.* ʒj *Ol. anis. vel Fenic. vel Carvi stillat. gutt. ij.* MS. F. bolus .

In forma pulveris.

In forma pulveris.

ʒ. *Rhabarbar. parum vel tantum non tosti* , (quæ aliàs virtus ejus consumitur , & non nisi terrestreitas manet , quare potius adstringentia & stiptica in dysenteria aliove alvi fluxu rhabarbaro addenda , quàm si valde tostum viribusque tum privatim præscribatur) ʒj. *Cinnamom. acut. Nuc. moschat. ana* ʒʒ. MS. F. Pulvis , in dysenteria aliove fluxu alvi conveniens .

Contra dysenteriam .

ʒ. *Diagrid. gr. vj. Rhabarbar. optim. Cremor. tartar. ana* ʒj. *Ol. anis. stillatit. gutt. j.* MS. F. pulvis .

In forma pilularum .

In forma pilularum .

ʒ. *Extract. rhabarbar. Aloes lucid. Diagrid. ana gr. vj. Sal. volatit. succin. gr. v. Ol. rorismar. stillatit. gutt. ij.* MS. F. pilul. no. v. deaurantur , conveniunt in motibus epilepticis convulsivis .

Contra motus epilepticos.

ʒ. *Extract. rbei* ʒj. *Laud. opiat. gr. ʒ. Ol. cinnamom. gutt. j.* MS. F. pil. no. v. deaurantur. In dysenteria cum successu præscribuntur , simul enim & peccantes humores exturbant , ventriculi intestinorumque tonum restituunt , partesque illas debilitatas corroborant , humorumque peccantium acrimoniam indeque ortos dolores tollunt : quare sequentem hæc inserimus historiam .

Contra dysenteriam , acridinem , & dolorem &c.

Mu-

Mulier post
fructus ho-
rarios avi-
dè sanpros

Incidit in
dysente-
riam .

Quare con-
ditum ad-
stringens
acidum as-
sumptè .

Undè dolo-
res intole-
rabiles &c.
fuere exci-
tati .

A quibus
omnibus
liberata
fuit condi-
to .

Clystere ex
lacte & re-
rebintina
&c .

Et pilulis
ex theo &
laudano &c
Recidi-
vam passa
ex frigida
cerevisia .

Electuario
antidysen-
terico no-
stro curata .

Electuarii
antidysen-
terici nostri
descriptio .

Mulier quædam triginta quinque circiter annorum fructus horarios, in primis tamen uvas, avidè usurpans, incidit in levem alvi fluxum, & ab horariorum fructuum usu non abstinens, brevi dysenteriam maximè dolorificam perpassa est: quare hujus, atque alterius consilio assumpsit de sequenti condito ter de die ad nucis moschatæ magnitudinem.

℞. *Conscr. rosar. rubrar. Miv. cydonior. ana* ℥j. *Ol. vitriol. gutt.* viij. MS. F. conditum.

Cujus maleficio intra triduum fuere excitati dolores tam intolerabiles, ut penè in furorem ageretur ægra, ac dolores anxietatesque circa præcordia ita increbruerunt continuè, ut morti vicina ab Adstantibus judicaretur. Vocatus, morbiq; principio, & quid usurpasset, intellecto, sequens præscripti conditum.

℞. *Diascord. Fracastor.* ℥ss. *Consect. hyacinth.* ℥ij. *Corn. cerv. ust.* ℥ss. *Cinnam. acut. Nuc. moschat. ana* ℥j. MS. F. conditum, de quo quater quinquiesque de die assumebat ad nucis moschatæ quantitatem: unde præcordiorum anxietas fuit sublata, neutiquam verò dolores imminuti: quare sequens clystma circa vesperam iniici curavi, quod

℞. *Lac. babul. chalybeat.* ℥viiij. *Terebint. Venet. in duobus ovo- rum vitellis dissolut.* ℥ss. *Diascord. Fracastor.* ℥ij. MS. F. clystma: quod alvi fluxum doloresque parum inhibuit, ita ut tolerare eisdem posset ægra: idem enema mane iterari iussi, sed nullo effectu: quare sequentes pilulas præscripti.

℞. *Extract. rbabarb.* ℥j. *Laud. opiat. gr.* j. *Ol. cinnamom. stillatit. gutt.* j. MS. F. pilulæ no. vij. Quibus receptis, alvum quater deposuit, indeque dolores omnes fere fuerunt sublati. Summè ex diuturnis ac frequentibus dejectionibus sitiens, cerevisiam frigidam avidius hausit, unde alvi fluxus rediit, qui brevi sequenti electuario antidysenterico nostro fuit curatus, cujus quoque usum aliquandiu postea repetivit.

Electuarium antidysentericum nostrum.

℞. *Cinnamom. acutissim* ℥ij. *Corall. rubr. præpar. Corv. cerv. præpar. Santal. rubr. pulverisat. Flor. balaustior. ana* ℥j. *Nuc. moschat.* ℥vij. *Sanguin. dracon. Terræ vitriol. dulc. ana* ℥ss. Fiat pulvis tenuissimus, cui admisc. *Mell. virgin. Conserv. rosar. rubr. ana* q. s. MS. F. electuarium, dos. ad ℥j. vel ℥jss.

Plures huic similes historias ægrorumque exempla hæc addidifsem, nisi timerem, ne unum idenique, mutatis solummodo ægrorum nominibus, referam. Quare satius esse duco, ut ad *ἄλγιστα γὰρ* transeam; quæ

Phleg-

Phlegmagoga hisce vulgò versiculis continentur ,
Carthamus, agaricus, turbitb, mechoaca, jalappa ,
Emblica, bellirica, chebula, colocynthis amara ,
Hermodystylus, euphorbium, opopanax , sagapenum .

Phlegmago-
ga cathar-
tica simpli-
cia.

Quatuor quoque de hisce, ut de cholagogis, notanda; quare inspiciantur Auctores supra nominati, qui de materia medica satis prolixè scripsere.

Varia passim occurrunt composita *πλεγμαγογα*, quia vero tanta eorum messis est, ut propemodum eorum multitudine obruatur Medicus, illique propter copiam sit nonnunquam inopia, non inutile duximus, usitatoria, eorumque formulam unam alteramve tradere. Quæ inter phlegmagoga i. nobis occurrit electuarium diacarthamum, hiera diacolocynthidos, diaphœnicon, item sequens.

Phlegmago-
ga compo-
sita varia e-
que septru-
plicia ..

1. *Uvar. passul. in aqua coctar. expressar. & ad pulpæ consisten-
tiam evaporatione seu cōctione redactarum* ℥xij. *Turbitb gummosi.*
Agaric. alb. & levissim. trochiscat. ana ℥ij. *Euphorb. correcti. Trochi-
sc. alband. ana* ℥ij. *Rad. mechoacann.* ℥j. *Sem. anis.* ℥ss. *Macis* ℥ij.
Ol. cinnamom. stillatit. ℥ss. *Tartar. vitriolat.* ℥v. *Sacchar. clarificat.*
 ℥xvj. MS. F. electuarium ..

Electuarii
phlegmago-
gi descri-
ptio ..

2. Syrupus de colocynthide Cl. Dom. Sylvii.

Syrupus de
colocynthi
de D. Syl-
vii descri-
ptio.

1. *Pulp. colocynthid. à seminibus mundat.* ℥j. Infund. per vigin-
ti quatuor horas in aq. tartarifat. s. q. addendo colaturæ. *Succ. gly-
cyrrhiz. inspissat.* ℥ss. *Sacchar. clarific.* ℥xvj. MS. & sub finem co-
ctiomis addatur *Tinctura cinnamom.* ℥ss. MS. F. syrupus.

Diacolocynthidos Domini Johannis Freitagii, quem lib. 2. cap. 33. de colocynthide p. m. 338. & 339. in sua aurora Medicorum descripsit sequenti modo.

Diacolo-
cynthidos
D. Freita-
gii descri-
ptio ..

1. *Turpetb. gummosi Pulp. colocynthid. ana* ℥jss. *Fol. senn. Ale-
xandr. mundat.* ℥jss. *Epithym. Fumar. Scabios. ana p.* jss. *Cinna-
mom. interior. acutiss.* ℥jss. *Zinzib. alb. ana* ℥jss. *Caryophyllor.* ℥j. *Ma-
stich.* ℥ij. Affunde aquæ fumaricæ partes duas, cinnamomi partem
unam, macerentur horis viginti quatuor in calid. M. B. dein co-
lentur sine forti expressione, & speciebus novas affunde aquas, do-
nec omnem tincturam extraxeris, tincturas misce, & per chartam
transcola, donec sæces & viscositas omnis separata sit: dein adde
Sacchari albissim. part. ij. Syrup. rosat. solativ. uncias aliquot. Coque
in leni balneo, & destillando dein separa liquorem ad consistentiam
syrupi. Maximè Auctor hunc syrupum ab ℥j. ad ℥ij. exhibitum
commendat in ischiade, articulorum doloribus, hydropicorum
aquis educendis, cerebrique & nervorum malis pertinacioribus.

In quibus
affectibus
in primis
conveniat ..

Diacnicur, diacarthami cujus veram præparationem tradidit Zwelferus in sua Pharmacopœa Augustana classe 2. de syrupis purgantibus pag. m. 110.

3. Tro-

3. Trochisci agarici, alhandal, quorum genuina & brevissima eisdem conficiendi methodus quoque extat apud doctiss. D. Zwelferum in suis animadversionibus circa Pharmacopœam Augustanam classe 12. de trochiscis pag. m. 384.

4. Extractum phlegmagogum Quercetani, in cuius præparatione satis esset spiritum vini, quàm aquam cinnamomi speciebus affundere, majoris enim tum erit efficaciæ & virtutis. Agarici, diacarthami Andernaci, &c.

5. Resina colocynthidis, tubith, mechoacannæ &c.

6. Spiritus, ut spiritus aureus Rulandi, cujus admirandam vim ita Auctor in suis curationibus extollit, qui nonnisi tintura colocynthidis &c. sequenti modo præparata esse putatur.

Spiritus aurei Rulandi descriptio.

℞. *Pulp. colocynthid.* ℥v. *Gumm. bdell. Tragacanth. Arabic. ana* ℥ss. *Rhabarbar. elect. Cinnamom. acut. ana* ℥ij. *Spir. vin. optim.* ℥xxvij. *Vini malvatic.* ℥viiij. MS. Stent in infusione in loco calido per triduum vitro benè clauso & obturato, dein exprimat fortiter, coleturque per chartam emporeticam, dosâ ℥ij. ad ℥ss. & ultra.

7. Pilulæ agarici, cochix, foetidæ majores Mesuæ, de sagapeno Horstii &c.

8. Pulveres, ut diaturbith cum rheo, phlegmagogus Quercetani lib 2. pag. 390. descriptus.

Cathartico-
rum phleg-
magogorum
formulæ.

Phlegmagogorum pharmacorum formulæ.

In forma
haustus.

In forma haustus.

℞. *Elect. phlegmagog.* ℥ss. vel ℥v. *Tartar. vitriolat.* ℥j. *Sal. armoniac.* ℥ss. *Aq. petrosel. q. s.* MS. F. haustus, in quartanæ principio.

Contra
quartanam.

℞. *Agaric. elect. Turbit. gummos. ana* ℥ss. *Macis Zinzib. alb. ana* ℥ss. Infund. per noctem in s. q. vini albi, mane colaturæ expressæ add. *Syr. de colocynthide Sylv.* ℥ss. MS. F. haustus.

In forma
decocti.

In forma decocti.

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℥iij. *Rad. apii Levistic. ana* ℥iij. *Buccar. junip. Lauri ana* ℥ss. *Pulp. colocynth.* ℥ij. *Rad. mechoacan. Turbit. gummos. ana* ℥ss. *Sem. fenic. dulc.* ℥ss. Coq. s. a. in s. q. aquæ puræ per sex septemve horas, vasis optimè clausis, colaturæ ℥ss. add. *Spirit. salis armon.* ℥j. *Aq. theriacal. compos.* ℥j. *Syr. de colocynthide* ℥ij. MS. F. Apozema, multum in morbis pituitosis chronicis præstans.

Contra mor-
bos pituito-
sos chroni-
cos.

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℥iij. *Rad. imperator.* ℥ij. *Irid. Florentin.*
Me-

Mecboacann. ana ℥iij. *Fol. majoran. nobil. Rorismarin. ana* M. iß. *Baccar. laur.* ℥ß. *Sem. cartham. in petia ligat.* ℥iij. *Torbith gummos. Agar. alb. & levisß. ana* ℥ij. *Hermodactyl.* (qui dicuntur quoque arthriticorum theriaca) ℥ß. *Cardamom. major. Cubeb. ana* ℥iß. Concisa & contusa coquantur vasis clausis in aq. puræ q. s. per quinque quatuorve horas in colaturæ ℥ij. dissolv. *Syr. de colocynthide* ℥iij. *Aq. antiparalytic.* ℥ij. *Spirit. salis armon.* ℥ß. MS. pro apozemate purgante, de quo assumat paralyssi spasmove laborans mane ad uncias tres quatuorve, prout facilè difficulterve alvum deponat æger, quod multum talibus in casibus præstat.

Contra paralyssin & spasnum.

In forma conditi.

℥. *Electuar. diacartham. Pblegmagog. ana* ℥j. *Sal. absinth. Armoniac. ana* ℥ß. *Tartar. vitriolat.* ℥j. *Rad. gentian. pulv. Jalapp. ana* ℥iß. MS. F. conditum summè amaricans: fumant de hoc condito feбри quartanâ tertianâve intermittente laborantes jejuno stomacho nucis moschatæ vel paulò ultra magnitudinem.

In forma conditi.

Contra quartanam, &c.

℥. *Elect. diacartham. Conf. bamech. ana* ℥vj. *Sal. volatil. saccin.* ℥ß. *Ocul. cancr. contus. & pulveris.* ℥j. *Rad. jalapp. ℥iß. Ol. lavendul. gust.* vj. MS. F. conditum in epilepsia motibusque convulsis conveniens: quare sequentem casum hisce inferere libuit.

Contra motus epilepticos &c.

Juvenis quispiam viginti quatuor circiter annos natus ex gravj mœrore incidit in summam præcordiorum anxietatem, dein sitim, capitis dolorem gravativum, ac subinde quasi perterebrantem: quare cujusdam consilio quotidie bis terve cum haustulo vini cerevisiæve assumpsit olei vitrioli guttulas octo, novem, decemve, prout sitis magis minufve urgeret, unde curationis loco in varios motus epilepticos convulsivos incidit, præcordiorumque anxietas tantum incrementum cœpit, ut nonnunquam respiratio fere auferretur, ac brevi singulis septimanis motibus epilepticis affligeretur, imo tandem bis terve in septimana. Vocatus dicta cum intellexissem, omnia acida, austera, cruda, fructus horarios, lac ebutyratum &c. interdixi; ac alvus quia ut plurimum per triduum quadriduumve, nonnunquam & longius, fuerat adstricta, primò conditum ultimum præscripti, unde & alvum quotidie bis deposuit, & anxietas imminuta est, imo post duos menses nec præcordiorum anxietatem convulsivosve motus unquam percepit ægotans, qui usurpaverat tantum quotidie vesperi uncias tres de sequenti vino medicato.

Juvenis ex mœrore in præcordiorum anxietatem &c. incidit.

Post assumptum oleū vitrioli.

Epilepsia correptus fuit.

Interdictis acidis, austeris &c.

Condito purgante ultimo.

℥. *Rad. angelic. Valerian. sylvestr. ana* ℥ij. *Galang. Calam. aromat. ana* ℥iß. *Fol. menth. crisp. Majoran. nobil. Rorismarin. ana* M. j. *Ruta* M. ß. *Flor. pæon. Hyperic. ana* p. ij. *Sem. pæonia* ℥iij. *Nuc. moschat. Cardam. minor. Cort. aurantior. ana* ℥iß.

Et vino medicato curatus fuit.

Concisa & contusa indantur vitro cantharove lapideo, & affundantur *Vin. gallic. pint. iv.* Ac post justam digestionem usurpavit hoc medicatum vinum.

In forma boli.

In forma boli.

Contra febres intermittentes.

℞. Eleff. diaphœnic. ʒij. Resin. mechoacann. gr. vj. Tartar. vitriolat. gr. xv. Ol. febrifug. sequent. gutt. ij. Sal. absinth. ʒʒ.
MS. F. bolus, in febribus intermittentibus perquam utilis per inferiora tantum, nonnunquam vero & per superiora simul purgans.

Olei febrifugi descriptio.

Disi olei febrifugi descriptio.

℞. Antimon. crud. ʒviiij. Sal. armoniac. ʒvj. Comminuatur scorpiam amborum pulvis, misceantur dein exactè pulveres, & ex cucurbita terrea igne moderato, ut artis est, sublimentur, floresque in alembicum ascendentes eximantur, lapidique in cella imponentur, & in liquorem sponte reducentur lapidi impositi flores, qui liquor colligatur, filtretur, & usui servetur. Hujus liquoris dosis est à guttulis ij. ad viij. in convenienti vehiculo.

Multum in febribus diuturnis præstat hoc oleum febrifugum per deliquium dicto modo præparatum, in primis si exhibeatur una cum extracto ex radicibus gentianæ & corticibus rasurave guajaci &c. confecto: quare sequentem, multorum loco, casum hinc addere nemo ægrè feret.

Vir ex tertiana febris in quartanam incidit.

Vir quispiam quadraginta quinque circiter annos natus circa autumnum ex tertiana intermittente maximo cum frigore paroxysmo adventante diuque durante incidit in quartanam intermittentem: quare varia vomitoria, purgantia, ac sudorifera febrifuga usurpavit, ast frustaneo eventu; donec tandem vere appropinquante sequentem pulverem purgantem antifebrilem usurpaverit, unde sex septiesve optimè alvum deposuit.

Vere appropinquante.

Pulvere purgante antifebrili.

℞. Pulv. jalapp. ʒj. Sal. absinth. Volat. succin. ana ʒʒ. Tartar. vitriol. gr. xv. Ol. sænic. gutt. ij. MS. F. Pulvis.

Et venæsectione curatus.

Quo assumpto ac ter iterato febris propemodum evanuit, imo post venæsectionem à quartana omnino fuit curatus: ac sequens quod C. Celsus in curatione duarum quartanarum lib. 3. cap. 16. p. m. 147. monet, maximè servandum ac neutiquam oblivioni tradendum præcipi, nempe si, inquit, febris quievit, diu meminisse ejus diei convenit, eoque vitare frigus, calorem, cruditatem, lassitudinem; faciliè enim revertitur, nisi à sano quoque aliquamdiu timetur. Quod brevi quoque evenit, nam flocci præcepta pendens, intra tres septimanas in eandem febrem, ast respectu frigoris ac lumborum doloris graviolem incidit, paroxysmo soli-

Diu meminisse oportet diei paroxysmi.

Aliàs faciliè recidivam patiuntur.

folito die horâque adventante. Dicitis verò remediis neutiquam febris cessit; quare ipsi cortex Indicus, china china dictus, ab alio Medico fuit exhibitus, ast frustraneo quoque eventu. Circa autumnum omnia medicamenta averfatus, incidit in quartanam duplicem, ac eâdem sesqui anno adhuc laboravit; quare iterum antea usurpatis & à me exhibitis medicamentis rursus uti proposuit. Pulverem ergo supradictum iterum assumpsit, ac ter quaterve iteravit, unde nonnisi una discessit febris, remanente altera, nempe qua primò fuerat afflicta: ad quam tollendam nonnisi frequentem sudores blandè ast copiosè excitantem bolus maximè & summè amaricantem duabus ante paroxysmi accessionem horis in haustulo vini calidi dissolutum usurpavit.

Quod etiam eventit huic agro.

Quare omnibus frustra adhibitis.

℞. *Extract. febrifug. nostr.* ℥ss. *Sal. febrifug. ex capite mortuo post spiritus salis armoniaci destillationem solutione, filtratione, ac exhalatione confect.* gr. xv. *Ol. febrifug. gut.* iv. MS. fiat bolus. Quo assumpto ac usurpato febris discessit, ac ab eâdem manet liber.

Tandem bolus sudorifero curatus.

Descriptio extracti febrifugi nostri.

℞. *Rad. gentian.* ℥iij. *Imperator. Aristoloch. rotund. ana* ℥ss. *Fol. ruta* M. i℥s. *Absinth. Centaur. min. Scordana* M. j. *Rasar. lign. quajac.* ℥i℥s. *Cortic. ejusd.* ℥ss. *Fraxin.* ℥j. *Nac. Moschat. Extremit. cort. aurantior. ana* ℥ij. Concisis & contulis affundatur spir. vini rectificat. q. s. ad trium quatuorve digitorum transversorum supereminentiam, ac in loco tepido tinctura digerendo extrahatur, decantetur, novusque alius rectificatus vini spiritus affundatur, quod tamdiu ac toties repetatur, donec omnis vis & tinctura ex speciebus sit extracta, tincturæque omnes filtratæ miscantur invicem; ac ex cucurbita in M. B. lentè abstrahatur spiritus (eidem usui inserviens) ferè omnis, remanens effundatur in vas vitreum &c. cui admisceatur sequens pulvis.

Extracti febrifugi nostri descriptio.

℞. *Myrrb. rubr.* ℥ij. *Croci optim.* ℥j. MS. F. pulvis tenuissimus, ac ad consistentiam extracti lentissimo igne reducatur, & ad usum servetur.

In forma pulveris.

℞. *Pulv. phlegmagog. Querc.* ℥ss. *Resin. mechoacann. gr. vj.* *Tartar. vitriolat.* ℥ss. MS. F. Pulvis.

In forma pulveris.

℞. *Rad. mechoacann. Turbitb gummos. ana* ℥j. *Resin. colocyntibi. gr. v.* *Tartar. vitriolat.* ℥ss. *Ol. anis. vel Macis stillat. gutt. j.* MS. F. pulvis.

In forma pilularum.

℞. *Extract. phlegmagog. Quercet.* ℥j. *Trochiscor. albandal.* ℥ss. *Resin.*

In forma pilularum.

Resn. agaric. ana gr.v. Ol. macis gutt. j. MS. F. pilul. no.vij. pro una dosi in fortioribus.

℞. *Maß. pilul. cochiar. Aurear. ana ℥ß. Trochif. albandal gr. vj. Ol. majoran. vel Rorismar. vel Succin. gutt. ij.* MS. F. pil. no.v. in affectibus capitis chronicis proficua.

Contra affe-
ctus capitis
chronicos.

℞. *Maß. pilul. fetidar. major. ℥j. Trochisc. albandal Castor. optim. ana gr. viij. Ol. Succin. gutt. ij.* MS. F. pilul. no.vij. in lethargo, menstruis retentis, ac suffocatione hypochondriacâ, ubi præcesserint nempe acido-austeros humores corrigentia ac teniperantia admodum utiles. Transeo jam ad melanagoga.

Melanago-
ga catharti-
ca simplicia

Melanagoga itidem in sequentibus versiculis vulgò comprehenduntur.

Sunt indæ balani, lazuli lapis, armeniusque,

Senna, polypodium quernuum, belleborusque, epithymum.

De hisce quoque, ut de cæteris dictis catharticis pharmacis, quatuor notanda.

Quid nota-
dam in my-
robalanis.

NOTA: myrobalani à quibusdam pro specifico antidysenterico habentur remedio, ut testatur I. Freitagius in sua aurora Medicorum Galeno-Chymicorum lib.1. cap. 17. p.m. 261.

In lapide
armenio.

Lapis armenius stomachum subvertit, & per vomitum contenta educit; quæ tamen vis, & energia multifariâ collutione iteratâ, (signum perfectæ loturæ est, cum aqua non amplius calore saporeque inficitur) perit, sicque non amplius nauseam & anacatharsim concitat, aut blandè & sufficienter tamen bilem atram s. melancholiam, teste Plateario, expurgat.

In senna
foliis.

De Senna notatur, quod sit pharmacum senibus, pueris, gravidis, delicatis, imbecilibus, omnique penè ætati omnino conveniens, naturæ familiare & domesticum, infestæ cujuscunque qualitatis expers &c. nec quoque orificium ventriculi ejusve substantiam intestinale offendit, ut quidam ex quadam inter gustandum adstrictione ac amaritie perceptâ malè collegerunt.

In hellebo-
ro.

Quàm meticulosi sunt nonnulli in usurpatione hellebori sive in substantiâ, sive infusione, extractione &c. ita ut numquam illum exhibeant. Ast ridet meritò ineptam eorum formidinem Matthiolus, qui helleboro uti verentur, seque vel sexcentis hominibus ejus dilutum absque ullo incommodo exhibuisse testatur: cujus etiam unicâ exhibitione tempestivè & methodicè administratâ quartanarii percurati sunt, teste Johanne Freitagio ex Matthiolo in sua aurora medicorum Galeno-chimicorum lib.2. cap.20. p.m.274.

In Epithy-
mo & poly-
podio.

Epithymum & polypodium quernum Morellus in suo tractatu de materia medica classe purgantium tertia p.m.62. inter aperientia, non vero purgantia meritò numerat.

IN-

Inter *μελαναγογὰ* excellit primò Electuarium lenitivum, hamech, *Melanago-*
diassennæ Nicolai, item sequens. *ga composi-*
ta varia et

2. *Uvar. passular. Corinthiacar. in aqua coctar. expressar. & ad*
pulpæ consistentiam evaporatione redactar. ʒij. *Folior. senn. munda-*
tor. ʒij. *Extract. hellebor. nigr. per spiritum vini rectificatum (juxta*
Zwelferum in suis animadversionibus in Pharmacopœam Augustana
nam classe 7. de extractis p. m. 249.) confect. ʒij. *Diagrid. Sem. fen-*
nic. dalc. ana ʒss. *Zinzib. elect. ʒij.* *Ol. cinnamom. stillat. Anis. ana*
gutt. x. *Sacchar. clarificat. ʒxvj.* MS. F. s. a. electuarium, *cujus do-*
sis à ʒjss. ʒij. ad ʒss. *plia.*
Electuaril
melanagogi
descriptio.

Passulae purgantes . 2. inter syropos , syropus Matthioli
 ex fenna viridi compositus ; item syropus sennæ Fioravanti ,
 necnon de fenna Zwelferi in sua Pharmacopœa regia classe 2. p. m.
 834. & ejusdem loco citato de helleboro nigro. 3. inter extracta, ex-
 tractum melanagogum Quercetani, item foliorum sennæ , in primis
 si in extractione additum fuerit oleum tartari per deliquium, helle-
 bori nigri &c. 4. inter tincturas , tinctura lapidis lazuli , foliorum
 sennæ , hellebore nigri oleo tartari per deliquium acuta , nec mini-
 mas inter tincturas hasce purgantes tenet tinctura illa Anglica, vul-
 gò elixir salutis, quod non tantum melanagogum, sed & cholagogum
 simul ob rhabarbarum judicatur , humores pituitosos viscidos inci-
 dendo, bilem purgando, flatu discutiendo, stomachũ roborando &c.
 Pluribus quia profuit , & in frequenti usu , descriptionem addidi.

4. *Radic. enul. campan. Glycyrrhiz ana ʒij.* *Folior. senn. munda-*
tor. ʒss. *Semin. anis. Coriandr. Rasur. lign. guajac. ana ʒij.* *Uvar.*
Corinthiac. ab arillis purgat. ʒj. *Granor. chermes Rhabarbar. optim.*
ana ʒvj. Concisis atque contulis affund. *Spirit. vini optim. pint.*
vij. Digerantur simul vasis optimè clausis in arena calida per octi-
 duum , quotidie semel bisve circumrotando & movendo vas , dein
 fortiter exprimatur , & per manicam Hippocratis filtretur, vel juxta
 nonnullorum opinionem tantum decantetur, & tinctura usui servetur
 , de qua cochleare unum duo vel tria vesperi cubitum iturus
 &c. assumat . *Elitxiis sa-*
lutis descri-
ptio.

Fœcibus si cerevisia dulcis affundatur , & per biduum tri-
 duumve in loco calido servetur , exprimatur , vel solummodo de-
 cantetur, leviter alvum movet , flatuque discutit .

5. Inter pilulas, tartaræ seu melanagogæ Quercetani, quarum
 descriptio quoque exstat apud Johannem Schroderum in sua Phar-
 macopœa medico-chimica lib. 2. cap. 73. p. m. 259. lapidis lazuli Me-
 sue, melanagogæ Hadriani Mynsichti in suo armamentario medico-
 chimico sect. 6. de catapotis p. 148. 6. inter pulveres, diasennæ Mon-
 tagnanæ, Wieri, Brassavoli, Andernaci &c.

Me-

Melanago-
gorem ca-
tharticorū
formula.

Melanagogorum pharmacorum formulæ.

In forma
haustus.

In forma haustus.

Contra
menstrua
suppressa.

℞. *Electuar.melanagog.* ℥iij. *Tartar.vitriolat.* ℥ss. *Sal.artemis.* ℥j. *Succin.volatil.* ℥ss. *Aq.puleg.q.f.* MS.F.haustus, in menstruis suppressis.

Quarranam
in principio

℞. *Extract.fol.senn.* ℥j. *Pulver.diasenn. Montagnanæ* ℥ss. *Sal.rute gr.xv.* *Sp.salis armoniac.gutt.x.* *Aq.fenic.q.f.* MS. F.haustus in quartanæ principio.

In forma
decocti.

In forma decocti.

Contra affe-
ctus hypo-
chondriac-
os chroni-
cos.

℞. *Rad.polypod.quercin.* ℥ss. *Apii Angelic. una* ℥iij. *Hellebor.nigri.* *Fol.senn.f.stip.ana* ℥vj. *Summit.centaur.min.* *Eupator.cannab.ana* M.j. *Sem.fenic.dulc.* ℥ij. *Tartar.crud. Extrem.cort.aurantior.ana* ℥jss. *Macis* ℥j. Concisa atque contusa coquantur in f.q. aq. puræ vasis optimè clausis, in colatur. ℥xxv. dissolv. *Syr.dianicu, de senna Zwelferi ana* ℥jss. *Aq.theriac.compos.* ℥i. *Sp.salis armon.* ℥ss. MS.F.apozema, in affectibus chronicis, hypochondriacis &c. proficuum, mane uncias duas tresve &c. pro ægroti viribus aut Medici intentione assumat morbo chronico hypochondriacove affectus.

Contra pa-
ralysim.

In forma
conditi.

℞. *Rad.imperator. Irid. Florentin. Acori veri. ana* ℥iij. *Hellebor.nigr.* ℥ss. *Herb.chamad. Chamæpitb. Fol.rorismar. Salv.ana* M.j. *Senn.mundat.* ℥j. *Flor.hyperic. p.* iij. *Hermodactyl.* ℥vj. *Cardam.min. Cubeb. Extrem.curt.aurant.* *Tartar.crud.ana* ℥ij. Concisa atque contusa coq. in f.q. aq. puræ vasis quàm arctissimè clausis, in colatur. ℥ij. dissolv. *Aq.antiparalytic.* ℥iij. *Spir.salis armonia.* ℥j. *Syr.de Helleboro nigro Zwelferi* ℥ij. MS.F.apozema anti-paralyticum &c.

In forma conditi.

Contra
quartanam.

In forma
boli.

℞. *Elect.lenitiv.* ℥jss. *Melanagog. Confect.hamech. ana* ℥j. *Extract.fol.senn.* ℥j. *Tartar.vitriolat.* ℥ss. *Ol.anis.gutt.v.* MS.F. Conditum, dosis ad nucis moschatæ quantitatem.

℞. *Passal.purgant.* ℥ii. *Elect.melanagog.* ℥j. *Extract.bellebor.nigr.* ℥ij. *Sal.armoniac.pulver.* ℥i. *Pulv.senn.Wieri* ℥jss. MS.F. conditum, dosis ut supra in febribus quartanis utile.

In forma boli.

℞. *Electuar.melanag.* ℥jss. *Pulv.diasenn. Montagnanæ* ℥ss. *Ol.fenic.gutt.j.* MS.F.bolus.

℞. *Confect.hamech.* ℥ij. *Extract.fol.senn. Tartar.vitriol. ana* ℥ss.

℞. *Ol. cinnamom. stillatit. gutt. j.* MS. fiat bolus .

In forma pulveris .

In forma
pulveris.

℥. *Pulv. diasenn. Wieri ℥j. Sal. absinth. ℥j. Tartar. vitriolat.*

℞. MS. F. pulvis , in vermibus & febribus .

Contra vermes & febres.

℥. *Pulv. melanagog. Quercet. Diasenn. Mantagnana ana ℥℥. Resin. jalapp. gr. iij. Ol. menth. stillatit. gutt. iij.* MS. F. pulvis.

In forma pilulari .

In forma
pilularum .

℥. *Extract. fol. fenn. Hellebor. migr. ana ℞℥. Diagrid. gr. v. Ol. cort. aurantior. gutt. iij.* MS. f. pilul. no. v.

℥. *Mass. pilul. tartar. s. melanag. Quercet. Castor. pulv. Sal. succin. volatil. ana ℞℥. Extract. fol. fenn. Resin. colocynthid. ana gr. xv.*

Ol. sabin. vel Succin. gutt. iij. MS. F. pilul. no. xx i. in menstruis provocandis proficua, si vesperi post cenam quinque & c. exhibeantur.

Ad menstrua provocanda.

Sequuntur ὀδοντογῶνα, quæ quoque

Hydragoga sequentibus contenta versiculis vulgò traduntur.

Hydragoga
cathartica
simplicia.

Esula, gratiola, atque ireos succus, mechoaca,

Post ebuli semen, succus, cortexque, elaterum ,

Soldanella virens, cum gummi gutte, jalappa.

Quatuor quoque, ut de supradictis catharticiis, de his veniunt notanda .

NOTA : esula minor inter omnes tithymalli species in usu est, quia tam vehementer ac acriter non operatur , quàm quidem vulgò aliæ tithymalli species : non tamen nisi correcta in usum recipitur, quia cordi, hepatis, ventriculo, visceribusque cæteris noxia, illisque alioquin vim inferret, ac dysenteriam excitaret, tormina ventris intolerabilia acredine , qua prædita est , pareret, hæmorrhoidumque fluxum brevi induceret & c. A tempore collectionis brevi imo intra mensem ne usurpetur, aliàs facilè dicta mala sequerentur : quare satius est post semestrem minori cum periculo metuque eandem usurpare. Vulgò Rusticorum robustorumque corporum purgans ac remedium vocatur. Caveant ergo sibi ab illius usu, qui tenerioris sunt constitutionis calidiorisque temperiei, quia & febres phthisimque producere observarunt nonnulli .

Quid observandum in esula.

Gratiola ita suâ acredine stomachum cæteraque viscera interiora vellicat irritatque , ut summa cum violentia contenta per superiora ac inferiora expellantur : quare quoque nonnisi correcta ac robustioribus exhibenda .

In gratiola.

Iris & quidem nostras , hicque tenendunt .

Laudamus reliquas , sed nostris utimur herbis ,

Dummodo cæruleo radix sit flore comata .

In iride.

Hujus succus ex radice expressus in primis in usu est, ast pueris, senibus , & gravidis vix tutus, his enim menses movet , illis autem

autem viribus validior est. Coctione iridis vim purgatricem perire experti asserunt. Per superiora & inferiora summâ non raro violentiâ operatur: quapropter Rufus Ephesius parcè accipiendam & exhibendam iridem monet.

In elaterio.

Elaterium Theophrasto optimum, quod vetustissimum; Paulo Æginetæ vero quod anno antiquius non est: vehemens admodum purgans, menses simul movens, sætunq; interimens; quare rarus ejus est usus & non nisi robustissimis idque correctum exhibendum corporibus; incorrectum exhibitum tanta cum vehementia per superiora simul, & inferiora operatur, ut purum putum sanguinem supra & infra dejeceriat nonnulli.

In Soldanel
la.

Soldanellam rhabarbari consortio mirè gaudere perhibent, summumque in educendis hydropicorum aquis esse remedium testantur Brassavolus Ferrariensis, Erastus in tomo suo quarto antiparacelsico, Fernelius, Forestus, Pereda, Gatinaris &c.

In gummi
gutte.

De gummi gutte inspiciatur Michaelis Reudenii epistola de novo gummi purgante ad D. Joh. Adamum Schwartzium Medicum Vinariensem, nec non Johannis Petri Lotichii discursus theoricopracticus de gummi gutta, sive laxativo Indico, qui satis abundè de eo scripsere.

Hydragoga
cathartica
composita
varia, eaque
sextuplicia.

Inter $\sigma\delta\mu\gamma\gamma\zeta$ composita primariò præcellunt sequentia: ac quidem primò electuarium hydragogum acutissimi doctissimiq; viri Domini Fr. de le Boe Sylvii quondam Præceptoris ac Promotoris nostri in sua Praxeos medicæ idea nova lib. 1 cap. 7. §. 55. p. 70. sequenti modo præscriptum.

Electuaril
hydragogi
Cl. D. Syl-
vii descri-
ptio.

$\mathcal{R}$. *Baccar. junip. in aq. coctar. expressarum, & ad pulpæ consistentiam redactar. Pulp. tamarindor. ana ʒiv. Rad. jalapp. ʒʒss. Scam-
men. el. ʒj. Cinnamom. acutissim. Sem. fenic. dulc. ana ʒij. Sac-
char. clarifcat. ʒxx. MS. F. la. electuarium, hujus dosis in adultis à ʒij. ad ʒʒss.*

Hydragogi
Zwelferi
descriptio.

Hydragogum Johannis Zwelferi in sua Pharmacopea regia classe 4. p. m. 839. hoc modo traditum.

$\mathcal{R}$. *Rad. ebuli Cort. median. sambuc. ana ʒij. Rad. asari ʒj. Cucum. asinin. ʒij. Fol. bellebor. nigr. Herb. gratia Dei ana ʒj. Sem. ebuli ʒʒss. Incisa & contusa coquantur in aquæ simplicis q. s. ad libras duas circiter, factâ colaturâ & expressione, decoctum clarificetur, cui admisceantur Sacchari alb. Mellis despat. ana ʒx. Coquanturque rursus ad satis crassam consistentiam, in fine adde Elaterii sive sacci cucum. asinini inspissat. ʒʒss. Pulv. jalapp. ʒij. Gummi gamandæ ʒʒss. Cinnamom. optim. ʒvj. Caryophyllov. Nuc. moschat. ana ʒʒss. MS. F. electuarium, dos. à ʒj. ad ʒij. aut ʒijj.*

Hydragogum Referi, quod maximè in hydrope &c. commenda-
tur:

tur: hydragogum minus Johannis Fernelii lib.7.method. medendi p.m.118.descriptionum: hydragogum ex iride Wieri, cujus sequens est præparatio.

2. *Succ. radic. ireos nostrat. ℥iij. Rad. galang. Zedoaria ana ℥ij. Cinnamom. Caryophyllor. ana ℥i℥. Brassica marin. ℥℥. Mel-lis despumati q.f.* MS. F. electuarium. Hydragogi ex iride Wieri descriptio.

2. Syrupus de absinthio hydragogus Johann. Zwelferi in appendice in Pharmacopœam Regiam p.m.112. item syrupus hydragogus ejusdem loco citato p.115. ut & Hieronymi Montui de Soldanella, necnon magistralis D. Stapedii ex iride, cujus sequens traditur vera præparatio in hydropo conveniens, qui quoque non semel expertus à quibusdam valde commendatur.

2. *Succ. rad. irid. Florentin. vel nostrat. Vini albi ana ℥j. Succ. radic. eryng. Pol. petrosel. Fœnic. ana ℥℥. Herb. soldanell. M. iv. Eupator. cannab. Mentb. crisp. Absinth. pontic. ana M. ij. Rhabarb. elect. ℥ij. Cinnamom. acutissim. ℥℥. Sem. ebuli recent. Alkekeng. ana ℥ij.* In phiola vitrea bulliant lento igne ad medium, colentur, colaturæ add. *Sacchar. alb. ℥j.* MS. F. syrupus. Syrupi magistralis D. Stapedii ex iride præparatio.

Varii syrupi hydragogi ex simplicibus hydragogis componi & præparari possunt juxta modum de fenna, helleboro, &c. traditum in superioribus.

3. Extractum hydragogum Cl. D. Johannis Zwelferi itidem in appendice in Pharmacop. regiam. p.m. 128. & 129. Hydropicum ex granis ebuli ficcatis per spiritum vini confectum Quercetani: specificum hydropicum Hadriani à Mynsicht in suo armamentario medico-Chymico sect. 3. p. m. 64. Ejusdem ex gummi gamandra confectum sect. 1. p.m. 36. & 37. descriptum, cujus dexterorem præparationem videsis apud Johann. Zwelferum in suis animadversionibus in Pharmacopœam Augustanam classe 7. de extractis p. m. 241. & 242. Esulæ minoris Angeli Salæ in sua exegefi chymiatricâ sect. 3. p.m. 725. traditum. Extracta hydragoga composita.

4. Refina mechoacannæ, jalappæ, cujus præparatio sequenti modo efficitur.

2. *Radic. jalapp. gummos. contus. q. l.* Affundatur spiritus vini rectificati tanta quantitas, ut aliquot digitis transversis superemineat, perque octiduum digeratur, spiritusque vini tinctus decantetur, tincturæque ex.gr. ℥iv. affundantur *aqua puræ plural.* ℥viiij. Misceantur invicem, moxque lacteum colorem acquireret aqua, quæ per alembicum destilletur, spiritusque vini abstrahatur, sicque in fundo lactei liquoris refina relicta exsiccet, usuique servetur. Refina jalappæ præparatio.

NOTA: nonnulli loco digestionis per octiduum mixta per se- Ejus brevior præparatio.

mihoram aut circiter vasis clausis leviter coquunt, tincturæque calidæ affundunt aquam pluvialem frigidam, moxque resina fundum petit, quam exhalando exsiccant, & ad usum reponunt.

Item magisterium gummi gutte, circa quam præparationem videtis Johannem Zwelferum loco supra notato & citato.

Pilulæ hydragogæ compositæ.

5. Pilulæ hydragogæ Hadriani à Mynsicht in suo armamentario medico-chimico sect. 6. de catapotiiis p. 148. & 149. Hydropicæ Bontii, quarum descriptionem videtis apud Johannem Schroderum in sua Pharmacopœa medico-chymica lib. 2. cap. 73. p. m. 245. Hydragogæ Johannis Zwelferi in appendice ad animadversiones p. 18.

Pulveres hydragogi compositi.

6. Pulveres, pulvis hydragogus Johann. Zwelferi ad Pharmacopœam regiam p. 135. item sequens in hydrope admodum conveniens, qui Domino Michaëli p. m. Professori quondam Lipsiensi adscribitur.

Pulvis hydragogus D. Michaëlis.

℥. Crystall. tartar. ʒj. Epat. rubr. ʒss. Magister. gumm. de Peru gr. xxiv. Sal. genistæ gr. xviii. Ol. anis. gutt. vj. MS. F. pulvis pro tribus dosibus.

Nec minimas hic quoque tenet sequens.

Contra quartanam.

℥. Magister. gumm. gutte ʒss. Rad. jalapp. gummif. palæ. ʒiʒs. Scammon. optim. ʒj. Soldanell. ʒiv. Sal. armoniac. Tartar. vitriolat. ana ʒj. Ol. macis. Cinnamom. ana gutt. x. MS. F. pulvis, dosis à ʒj. ad ʒij. aut ad summum ʒj. in quartana intermittente, contumacibusque aliis febribus utilis.

NOTA: medicamenta purgantia hydragoga specificis antifebrilibus mixta semper in majori dosi esse exhibenda, aliàs nullum inde emolumentum unquam habuit aut observavit medicus: è contra etsi plus solito alvum deposuerint à distis medicamentis ægri, neutiquam inde debilitatos vidi quartanâ laborantes.

Soldanellæ Faventini.

Cathartico-
rum hydra-
gogorum
formulæ.

Hydragogorum pharmacorum formulæ.

In forma haustus.

In forma haustus.

Contra hydropem.

℥. Electuar. hydragog. Sylvii. Zwelferi ana ʒiʒs. vel ʒij. Tartar. vitriolat. ʒss. Succ. ireos nostrat. ʒss. Sal. sambuc. ʒij. Ol. bacc. junip. gutt. vj. Aq. petrosel. q. s. MS. F. haustus pro duabus dosibus in hydropis principio.

℥. Elect. hydragog. ex iride Wieri Syr. de absinthio hydrag. Zwelferi ana ʒss. Sal. febrisug. ex capite mortuo salis armoniaci post spiritus abstractionem relict. Tartar. vitriolat. ana gr. xiv. Aq. card.

card. bened. q. s. MS. F. haustus in febribus pituitosis, Terosis, Febres pituitosae. morbisque ab iisdem, similibusve dependentibus exortisque humoribus.

In forma decocti.

In forma decocti.

℞. Rad. ireos nostrat. Petroselin. ana ℥℥. Jalapp. ℥j. Eryngii Ebuli ana ℥vj. Cort. median. sambuc. ℥℥. Baccar. junip. Flor. sambuc. M. ij. Soldanell. virid. ℥x. Summitat. centaur. min. M. j. Sem. carvi ℥j. Tartar. crud. ℥iij. Concis. atque contusa coquantur in vin. Rhenan. aq. fontan. ana q. s. vasis optimè clausis, postque tres quatuorve horas coentur, colaturæ ℥ij. add. Syr. diacnicu, de absinthio hydrag. Zwellseri ana ℥iij. Spirit. salis armoniac. ℥j. MS. pro apozemate maximè aquas per alvum & vesicam educente, in hydropè multum præstante, mane assumat de hoc decocto uncias tres quatuorve, prout facilè difficiliusve deponat æger alvum.

Contra hydropem.

℞. Rad. apii. Fœnicul. Ireos nostrat. Mechoacan. ana ℥℥. Rasur. lign. guajac. ℥ij. Flor. centaur. min. M. i℥. Fol. senn. s. stip. ℥vj. Soldanell. ℥j. Sem. urtic. Roman. ℥iij. Bacc. junip. ℥℥. Tartar. crud. ℥ij. Concisa atque contusa coq. in aq. petrosel. vin. Rhenan. ana q. s. in colaturæ ℥i℥. dissolv. Syr. diacnicu, Card. bened. ana ℥ij. Aq. theriac. compos. ℥j. Spir. salis armoniac. ℥i℥. MS. F. decoctum, in totius corporis tumefactione cum successu præscriptum. En ejus historiam.

Totius corporis intumefactione.

Vir quispiam quinquagesimum jam agens annum varias acris injurias sub Jove frigido dies noctesque versando passus, incidit in tussim gravissimam continuè affligentem, nullis remediis et si opiatu acrimoniam humoru depluentium temperantibus eosque sistentibus cedentem: quare summè doluit, brevique animi mœror accrevit, ut præcordioru anxietas gravissima exoriretur, adeo ut vix aut ne vix quidem respirare posset; quam anxietatem ac difficilem respirationem Baccho indulgendo curare studens, incidit in quartanam intermittentem pedes habens intumefactos, ita ut incedere non posset. Quotidie postea vespertino tempore ita intumuere crura, pedes, totumque corpus, ut jam jam mori, præsertim paroxysmo adventante cum frigore gravi, Consanguinei Adstantesque judicarent. Quare sequentem instante paroxysmo febrili mixturam cochleatim singulis horæ quadrantibus assumpsit, interdicto prius immodico Bacchi usu.

Vir sub Jove frigido diu versatus incidit in tussim gravissimam.

Et præcordioru anxietatem.

Quam Baccho inferendo tollere studens, incidit in quartanam & totius corporis anasarcam.

℞. Aq. cort. citri ℥ij. Sp. eorundem ℥ij. Salis armoniac. ℥℥. Tinctur. croci ℥j. Syr. card. bened. ℥℥. MS.

A quibus omnibus mixtura diaphoretica.

Hujus beneficio nec frigus tam grave, nec febris tam diuturna fuit, quare in usurpatione hujus mixturæ per quindecim cir-

citer dies continuavit, diebus intermediis singulis horis tantum cochleare unum mixturæ usurpans: quo tempore consumpto & respiratio liberior & anxietas præcordiorum minor secuta est, anafarcâ, corporis totius intumefactione, ac circa vesperam respiratione difficili remanentibus. Post nonnullas paroxyfmi invasiones vesperi assumpsit sequentem haustum diaphoreticum.

Simul & diureticâ.

℞. *Aq. flor. sambuc.* ℥j. *Tberiacal. simplic.* *Rob. bacc. sambuc. ana* ℥iij. *Croci optim. gr. v.* *Sal. sambuc. gr. viij.* *Sp. salis armoniac. gutt. vj.* MS. F. haustus.

Necnon decoctum sapradicto.

Quo assumpto optimè ac blandè sudavit, multumque urinæ excrevit: quare ter eundem haustum singulâ vice majori semper cum effectu assumpsit, unde multum & corporis tumefactio, & vespertina difficilis respiratio diminuta fuit. Tandem decoctum ultimum usurpavit, unde singulis diebus bis terve alvum deponebat, urinas copiosas reddebat, ac singulis noctibus blandè sudabat; quare quoque fugata est febris quartana, totiusque corporis intumefactio, & nullo medicamento, præter hoc decoctum, usus curatus mansit incolumis.

Curatus fuit.

In forma conditi.

In forma conditi.

℞. *Conserv. fol. cochlear. recens parat.* ℥i℥. *Elect. hydragog. Sylv.* ℥vj. *Pulv. hydragog. p. 138. descript.* ℥iij. *Ol. menth. stillat. vel Anis. vel Bacc. junip. &c. gutt. vj.* MS. F. conditum; de hoc condito assumant scorbuto affecti alvoque adstrictâ laborantes, vel eandem seignius deponentes ad nucis moschatae magnitudinem.

Contra scorbutum.

℞. *Conserv. flor. rorismarin. Salvia ana* ℥i℥. *Scammon. optim.* ℥℥. *Pulv. rad. jalapp.* ℥i℥. *Tartar. vitriolat.* ℥j. *Ol. succin.* ℥℥. MS. F. conditum, dosis fere ut supra, in affectibus capitis chronicis proficuum.

Contra affectus capitis chronicos.

In forma boli.

In forma boli.

℞. *Elect. hydragog. Sylv.* ℥i℥. *Magister. gumm. gutte Resin. jalapp. ana gr. vj.* *Tartar. vitriolat.* ℥℥. *Ol. bacc. junip. gutt. ij.* MS. F. bolus potenter aquas per alvum vesicamve educens.

Contra hydropem.

℞. *Elect. hydrag. Wieri, vel Reseri, vel Zwelferi* ℥iij. *Magister. gumm. gutte gr. xij.* *Pulver. soldanell. Sem. nasturt. hortens. ana* ℥j. *Tartar. vitriolat. Sal. sambuc. ana* ℥℥. MS. F. bolus pro tribus aut duabus dosibus, prout facilè difficulterque alvum deponant, aut viribus constant hydropem affecti.

In forma pulveris.

In forma pulveris.

℞. *Rad. jalapp. pulv.* ℥℥. *Diagrid. gr. vj.* *Myrrh. rub. Sal. volat. succin. Tartar. vitriolat. ana* ℥℥. MS. F. pulvis, in menstruis suppressis.

Ad menstrua provocanda.

℞. *Rad. mechocann.* ℥℥. *Magister. gumm. gamandree Sal. absinth.*

finib. Tartar. vitriol. ana ℥℥. MS. F. pulvis in febris.
In forma pilularum.

Contra fe-
bres.

℥. Resin. jalapp. Magister. gumm. de Peru ana ℥℥. Sol. volat. succin. Castor. elect. anagr. xv. Ol. sabin. gutt. vj. Cum elix. proprietat. q. s. F. pilulæ no. xx. quarum vesperi assumant tres, quatuor, vel quinque suffocatione hypochondriacâ ex menstruis suppressis affectæ.

In forma
pilularum.

Contra suf-
focationem
hypochon-
driacam.

℥. Gumm. ammoniac. aqua rosar. solat. ℥j. Resin. jalapp. Scammon. ana ℥j. Sal. volat. succin. Castor. optim. Croci orient. ana ℥℥. Ol. succin. gutt. vj. MS. F. pilulæ no. xxxij. in affectibus hypochondriacis chronicis proficua, & tres quatuorve vesperi assumant ægre.

Affectus
chronicos
hypochon-
driacos.

Traditis pharmacis, quæ electivè hunc illumve humorem exturbant, reliquum, est ut de catholicis omnis generis, quantitate in primis peccantes humores exturbantibus, paucis agamus.

ΠΑΝΧΥΜΑΓΟΓΑ simplicia, si quæ sint, vulgò dicuntur senna, scammonium, helleborus niger, antimonium, vel potius purgantia ex antimonio confecta: ast propriè catholica non sunt. Parantur vulgò ex simplicibus pharmacis jam numeratis, inter quæ composita primas tenent sequentia.

Panchyma-
goga simpli-
cia quæ.

Inter *ναρκαίνε* electuaria excellit electuarium diacatholicon Nicolai, panchymagogum Johannis Zwelferi in sua Pharmacopœa regia classe 4. p. m. 839. & 840. egregiam ob virtutem hîsce insertum.

℥. Rad. bellebor. nigri ℥j. Polypod. querc. ℥iij. Asari Rhabar. ana ℥℥. Cort. rad. esulæ ℥j. Agaric. alb. Folior. senn. elect. ana ℥℥. Incisâ & contusa coquantur in s. q. aquæ, repetitis vicibus affusæ & colatæ, donec omnis virtus extracta sit; decoctiones colatæ albumine ovorum optimè clarificentur, & additis libris duabus sacchari, coquantur ad consistentiam syrupi crassioris, cui parum perfrigefacto adde. Pulv. jalapp. ℥iij. Turbitib. gummof. ℥j. Resina scammon. ℥j. Sem. anisi Coriandr. Nuc. moschatæ ana ℥℥. Vel quoque horum loco adde Ol. anis. Fœnic. Nuc. moschat ana ℥℥. MS. F. electuarium.

Electuarium
panchyma-
gogi D.
Zwelferi,
descriptio.

Inter syrupos primas tenet syrupus pantagogus Hadriani à Mynsicht in suo armamentario medico-chymico sect. 16. p. m. 268. & 269. Item Holagogus alius, cujus descriptio exstat apud Johannem Schroderum in sua Pharmacopœa medico-chymica lib. 2. cap. 84. p. m. 195. Necnon laxativum catholicum exstans apud Philippum Grulingium in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-chimico novo parte 5. cap. 13. p. m. 122. & 123.

Syrupi pan-
tagogi varii

Holagoga inter extracta præstantiora sunt sequentia extractum catholicum vulgare, quod sequenti modo correctum & præ-

Extracta ca-
tholigi s. ho-
lagogi cor-
recta præ-
paratio.

paratum facilius minoribusque cum torminibus, ac in minori dosi operatur.

℞. *Palp. colocynthid.* ℥vj. *Agaric. alb. Rad. hellebor. nigr. Jalapp. resinof. Fol. fenn. s. flip. Turbitib gummos. ana* ℥ss. Concisis atque contusis affund. *Spir. vini rectificat. pint.* ij. Stent simul in loco tepido tamdiu, donec tinctura rubicunda extrahatur, quæ tinctura decantetur, affundaturque de novo *Spir. vini rectificat. pint.* j. Stent iterum in digestionem ad tincturæ minus rubentis extractionem, quæ denuo decantetur, idque toties repetatur, donec neutiquam tingatur novus affusus vini rectificatus Spiritus, tincturæque misceantur invicem, colentur, si opus sit, indanturque colatæ alembico, sicque spiritus vini eidem usui inserviens leni calore abstrahatur: materiæ relictæ add. *Pulv. aloes lacid.* ℥j. *Scammon. optim.* ℥ss. Evaporentur simul, subinde circumrotando, ad extracti fere consistentiam, in fine evaporationis admisceantur. *Ol. fœnic. vel Carvi gutt.* xv. Sicque fiat extractum, cujus grana duodecim plus præstabunt, quàm viginti quinque vulgaris extracti catholici.

Hologogum Andernaci apud Augustanos, item panchymagogum eorundem, necnon panchymagogum Crollii in sua basilica chymica p. ni. 91. 92. & 93. Catholicum Arnoldi Weickhardi. Panchymagogum Hartmanni vegetabile in sua Praxi chymiatricâ lib. 1. cap. 3. p. m. 11. & 12. ut & Chylisma catholicum & hologogum Cl. doctis. viri Domini Gueneri Rolfincii in sua Chymia in artis formam redactâ lib. 4. sect. 4. cap. 12. p. m. 253. descriptum.

Tinctura
panchyma-
gogæ variæ.

Panchymagogas inter tincturas excellit tinctura catholica, quam descripsit Philippus Grulingius in suo florilegio part. 5. cap. 15. p. m. 126. item sequens nobis in praxi frequens.

Preparatio
nostræ tin-
cturæ catho-
licæ.

℞. *Radic. jalapp.* ℥ij. *Hellebor. nigr. Fol. fenn. mundat. ana* ℥ss. *Rhabarbar. optim.* ℥j. *Scammon. elect.* ℥ij. *Zinziber. albiss. Cinnamon. acutissim. Sem. fœnic. dulc. ana* ℥ss. F. pulvis crassus, cui affundatur. *Spir. vini optim. q. s.* Ponantur simul vasis optimè clausis in arena, ut tinctura extrahatur, quæ tum decantetur, novusque vini spiritus affundatur, idque bis terve ad minimum repetatur, aut toties, donec omnis tinctura ex speciebus cathartidis pharmacis sit extracta.

Facile etsi ex extractis supra nominatis pilulæ formari possint, illas nempe exhalando ad consistentiam syrupi, tumque hujus vel illius purgantis simplicis subtilissimè pulverisati, scammoniei nempe vel aloes &c. quantitatem sufficientem, vel justam dosim admiscendo; vel sola exhalatione absque additamento purgantium simplicium redigere ad consistentiam pilularum. Notandum in primis

nis judico, ne tincturæ illæ apertis vasis exhalent spiritum: verum hunc lento ignis gradu per alembicum abstrahere oportet tamdiu, donec strîæ in alembico dispareant: qui spiritus seorsim servandus, in prinnis autem conducit ad novas ex purgantibus tincturas extrahendas, imo expertus testor, duplo penè tincturas illas cæteris esse præstantiores & fortiores. Libet tamen & holagogas pilulas quasdam Lectoribus studiosis dare, quas inter excellunt sequentes, & quidem panchymagogæ Johann. Zwelferi in sua Pharmacopœa regia. classe 6. p. m. 845. & 846. nec minimæ inter catholicas hæ sunt.

Pilulæ holagogæ scilicet catholice.

℞. Rad. jalapp. ʒij. Hellebor. nigr. Rbabarbar. ana ʒx. Cort. radic. esul. Aloes lucid. Scammon. optim. Pulp. colocynthid. ana ʒʒ. Agaric. alb. Fol. senn. s. slip. ana ʒj. Gumm. gutte ʒij.

Pilularum catholicarum non minimarum præparatio vera.

Seorsim crassè contundantur, ac pulveri radicum jalappæ ac concisæ pulpæ colocynthidis affundantur spiritus vini optimi uncia duodecim, stent in loco calido per quatuor dies, tincturaque decantetur: pulveri gummi gutte ac aloes affundantur spiritus vini uncia tres quatuorve, digerantur per triduum, ac tinctura per vini spiritum tartarifatum modo, quem mox indicabo, confectum extrahatur: nec non seorsim ex foliis sennæ & agarico per spiritus scobis non vero rasuræ ligni guajaci sequenti modo præparati uncias septem octove octidua digestionem tinctura & vis extrahatur: affundantur corticibus radicum esulæ, scammonio, radicibusque hellebori nigri aquæ feminis anisi per aquam simplicem & vinum factæ uncia octo decemve, ac illorum vis per triduum quadriduumve in loco calido extrahatur. Tincturæ omnes misceantur, ac digerantur in M. B. per viginti quatuor horas; singulorumque ac omnium dictorum purgantium capiti mortuo relicto affundatur spiritus vini optimi q. s. digeraturque simul in M. B. per octiduum, tinctura tum decantetur, ac cum cæteris tincturis mixtis ac digestis misceatur: tumque totum illud mixtum ex retorta humilive cucurbita destilletur, ac spiritus eidem penè usui inserviens abstrahatur ad syrapi liquidioris consistentiam: relictum in retorta cucurbitave lento igne ad massæ pilularum consistentiam evaporetur, addendo solummodo circa evaporationis finem olei corticum aurantium guttulas sexdecim, vel scrupulum unum. Hujus massæ grana octo blandè purgant, ac illius summa dosis est ad grana quindecim. Magni, quæso, facias hæc pilulas candide Lector.

Spiritus vini tartarifatus.

℞. Tartar. crud. ex. gr. ʒvj. Fiat pulvis subtilissimus, cui cribra-

Spiritus vini tartarifati descriptio.

to.

to pulveri affundantur. *Spir. vini optim.* ℥xxviiij. Miscantur, ex cucurbita humili spiritus lento igne abstrahatur. Convenit quoque hic spiritus in scorbuto, affectibus hypochondriacis, ac obstructionibus, &c.

Spiritus li-
gni guajaci
preparatio.

Spiritus ligni guajaci.

℥. *Scobis ligni guajac.* q. v. Destilletur per retortam tubulata (qualem depictam inveniet Lector apud Glauberum in furnis suis philosophicis) per vices cochleare unum alterumve ingerendo, donec omnis scobs sit ingesta & destillata, tumque oleum à spiritu separetur: spiritusque guajaci ex. gr. uncias sex affundantur totidem uncias vini Gallici neutiquam oleosi, postque digestionem per triduum spiritus denuo abstrahatur, ac usui servetur.

Pulveres
panchyma-
gogi.

Panchymagogos inter pulveres excellit pulvis panchymagogus Quercetani hoc modo ab ipso traditus.

Pulveris
panchyma-
gogi Quer-
cetani de-
scriptio.

℥. *Crystall. tartar.* ℥j. *Fol. fenn. elect. Alexand.* ℥x. *Hermodactylor. Turbith gummos.* ana ℥℞. *Rhabarbar. Agaric. trochiscat.* ana ℥iij. *Scammon. prepar.* ℥ij. *Macis Cinnamom. Galang. ana* ℥i℞. *Sacchar. violati ad pondus omnium.* Loco pulverum macis, cinnamomi, & galangæ addantur potius *Olei stillat. cinnamom. Macis ana gutt. v. vel vj.* F. pulvis tenuissimus, hujus dosis ℥j.

Panchyma-
gogorum ca-
tharticorū
formulæ.

Panchymagogorum pharmacorum formulæ.

In forma
haustus.

In forma haustus.

℥. *Electuar. panchymagog. Zwelferi* ℥j. *Diacarbol. Nicolai* ℥ij. *Syr. pantagog. Mynsichti* ℥iij. *Tartar. vitriol.* ℞. *Aq. menth. q. s.* MS. F. haustus, omnes humores exturbans.

℥. *Elect. panchymagog. Zwelferi* ℥i℞. *Tinctur. cathol. p. 142. de-
scriptæ* ℥ij. *Syr. holagog. apud Schroder.* ℥iij. *Crem. tartar.* ℔j. *Aq.
fenic. q. s.* MS. F. haustus.

℥. *Resin. jalapp. Scammon. ana gr. v.* *Fol. fenn. s. stip. Extract.
rhabarb. ana* ℞. *Aq. cinnamom.* ℥ij. *Fenic.* ℥j. MS. F. haustus gra-
tus.

In forma
decocti.

In forma decocti.

℥. *Rad. angelic. Irid. Florentin. Apii. Petroselin. ana* ℥iij. *Rba-
barbar. Hellebor. nigr. ana* ℥℞. *Jalapp. resinof.* ℥iij. *Fol. fenn. s. stip.* ℥v. *Lauri. Calamintb. montan. ana* M. j. *Soldanell.* ℥j. *Flor. sambuc. p.
ij. Sem. apii* ℥j. *Nasturtii hortens. Sinapi ana* ℥i℞. *Bacc. lauri.*

Junip.

Junip. Cort. median. sambuc. Tartar. crud. ana ℥ss. *Extrem. cort. citri Nuc. mosch. ana* ℥ij. Concisa atque contusa coquantur vasis optimè clausis post digestionem per biduum in s. q. vini Rhenani & aquæ fontanæ, in colaturæ uncias triginta dissolv. *Syr. pantagog. Mynf.* ℥iij. *Tinctar. catholic. p. 142. descript.* ℥jss. *Spir. salis armoniac.* ℥j. MS. pro apozemate in hydrope admodum conveniente, aquas enim per diuresim ac diaphoresim, omnesque alios quantitate peccantes humores blandè per alvum purgante. En ejus in hydropis specie anasarca dictâ effectum: dum chartis hæcce mandarem, ægra dicto affectu laborans, huic apozemati curationem acceptam retulit.

Mulier quædam triginta sex præter propter annorum ex bienni quartana incidit primò in pedum tumorem; brevi post gravidæ ita intumuere pedes cruraque, ut incedere nequiret. Enixa partum lochiorum fluxum vehementem habuit, subindeque omni evanescente tumore, brevi post rediit quartana, qua antiscorbuticis fuit liberata. Rediit pedum tumor, ast gravior priore. Quare varia epithemata usurpavit, quorum maleficio & crurum tumor accessit, ac brevi etiam ventris totiusque corporis, in primis circa oculos, ita ut & hi præcluderentur, quæ mala etiam comitata est respiratio difficilior appetitusque diminutio, sitis maximè urgens; hinc autem animi mæror, & ob curationis exiguam spem lachrymæ sæpius profusæ, oculorum tumorem maximè augentes. Gravem hunc affectum ejusque symptomata tollendi aut saltem minuendi gratiâ apozema dictum præscripsimus, de quo singulis diebus mane & vesperi assumpsit uncias duas tresve, prout plus minusve vel alvum depofuerat, vel noctu sudaverat. Ad oculorum tumorem tollendum præscripsimus tantum decoctum ex vino, aquâ, & floribus sambuci, quo decocto pro epithemate interdium usâ fuit, flores vero noctu oculorum tumoribus imposuit; ac intra quatrimum oculorum tumor penè evanuit. Ast nonnisi secundo mense ab affectu hoc gravi curata fuit, gratiasque nobis summas egit.

℥. *Rad. senic. Apii Polypod. quercin. ana* ℥ss. *Rhabarbar. Mechoacann. ana* ℥v. *Ful. senn. mundat.* ℥j. *Agavic. albissim. Turbith gummos. ana* ℥ss. *Sem. apii Nasturt. bortenf. ana* ℥ij. *Baccar. laur.* ℥ss. *Extremis. cort. aurantior. Zinzib. Nuc. moschat. ana* ℥jss. *Tartar. alb. crud.* ℥ij. Concisa atque contusa coquantur vasis quàm arctissimè clausis in vini part. 1. aquæ fontanæ part. 2. in colaturæ ℥jss. dissolv. *Syr. de fenna Sylv.* ℥iij. vel *Pantagog. Mynf.* ℥ij. *Aq. tberiac. compos.* ℥jss. MS. convenit in affectibus hypochondriacis, chronicis ad uncias duas tresve, prout facilè difficulterve alvum deponat ager, usurpatum.

Mulier ex bienni quartana incidit in pedum tumorem.

Postenixum factum evanuit.

Post quartana rediit

Qua quartana rediit totius corporis intumescencia.

Et oculorum tumor gravissimus

Quibus, epithemate & decocto supra dicto, curata fuit.

Contra affectus hypochondriacos chronicos.

In forma
conditi.

In forma conditi.

℞. *Electuar. diacatbul. Nicolai* ℥i℥. *Panchymagog. Zwelferi* ℥℥. *Conserv. flor. anthos* ℥j. *Pulver. panchymag. Quercetani* ℥iij. *Sal. armoniac. Volatil. succin. ana* ℥j. *Ol. rarismarin. gutt. viij.* MS. F. conditum: in motibus epilepticis convulsivis &c. utile, blandè & humores qualitate quantitateque simul peccantes corrigens atque educens, ad nucis moschatæ magnitudinem vel circiter assumptum.

In forma
boli.

In forma boli.

℞. *Electuar. panchymagog. Zwelf.* ℥i℥. *Diagrid. gr. jv. Myrrh. rub. gr. xv. Sal. volat. succin. Artemisana* ℥℥. *Ol. succin. Sabina ana gutt. ij.* MS. F. bolus, in menstribus suppressis.

Ad mēstrua
provocanda

℞. *Electuar. diacatbul. ℥i℥. Resin. jalapp. Agaric. Diagrid. ana gr. jv. Tartar. vitriolat. ℥℥. Ol. menth. gutt. ij.* MS. F. bolus.

In forma
pulveris.

In forma pulveris.

℞. *Diagrid. Resin. jalapp. ana gr. v. Fol. senn. mundat. Tartar. vitriol. ana ℥℥. Ol. macis vel Cort. aurantior. gutt. ij.* MS. F. pulvis.

℞. *Pulv. sennæ Wieri ℥℥. Resin. jalapp. Magister. gumm. gutte ana gr. v. Cremor. tartar. ℥℥. Ol. fœnic. vel Anis. gutt. ij.* MS. F. pulvis.

In forma
pilularum.

In forma pilularum.

℞. *Resin. jalapp. Agaric. ana gr. v. Trochisc. alband. Aloes lucid. Sal. volat. succin. ana gr. vij. Ol. succin. gutt. ij. Elix. proprietat. q. s.* MS. F. pilulæ no. vij. in menstribus diutius retentis indeque ortis doloribus capitis fixis aut gravativis &c.

Ad mēstrua
suppres-
sa, indeque
capitis clavi
aut dolorem
gravativum

℞. *Gumm. sagapeni acetopreparat. ℥ij. Myrrh. rubr. ℥j. Croc. Britann. ℥℥. Resin. jalapp. Diagrid. Trochisc. albandal ana gr. xv. Extract. cathol. nostr. ℥j. Sal. volat. succin. Armoniac. ana ℥℥. Ol. succin. vel Menth. vel Macis vel Cort. aurantior. gutt. viij.* MS. F.

Es men-
struis sup-
pressis dolo-
res pun-
gentes &c.

pilulæ no. l. deurentur: maximè conveniunt in affectibus hypochondriacis, (indeque ortis doloribus pungentibus, borborygmis, &c.) ex menstribus suppressis &c. originem trahentibus.

Notæ in usu cathartorum phar- macorum observandæ.

Quid in usu
cathartico-
rum obser-
vandam.

Kadaşma qâşşana in praxi quàm necessaria ac frequentia sint, norunt, qui à limine tantum medicinam salutarunt. Verum quia non omnibus ac singulis morbis, humoribus, hominibusve &c. conveniunt pharmaca cathartica; jam ad coindicantia, jam vero ad contraindicantia attendendum, videndumque qualia esse debeant *kadaşrad*, quæ purgationis quantitas, quales requirantur vires, qualis corporis habitus, quæ consuetudo, quale vitæ genus, & quo

quo tempore, quaque cautione materia peccans sit evacuanda, Denique quid ante, in, ac post purgationem agendum observandumque sit: quod paucis pro rei gravitate ac necessitate studiosis ac benevolis Lectoribus dabimus.

Præmittendam duximus primo quæstionem, qua quæritur an (?) & quid purgandum? Primam quæstionem solvit ac probat An & quid purgandum.
Mar-

(g) Prodit hæc quæstio ex schola Erasistrati, qui cathartica medicamina vel omnino ex Medicina proscripsit, vel illa rard admodum adhibuit, in quo plures inter veteres celeberris famæ Medicos sectatores promeruit. Nuper Helmontius acrius fortè catharticus contradixit, ut planè de istis adum esset, nisi tot securorum experientia criminationes ab illo prolatas expelleret. Verum reticendum non est, quod nec purgans pharmacum sit omnium fere morborum universalis medicina, neque cerebrum alvi ductiohem adeo tutam esse, ut non noceat. Etenim nihil planius est, quàm morbos non semper per hujus aut alterius humoris excessum, sed pleramque per defectum constitui, ut proinde Hippocrates Medici munus esse decreverit, *destrahere, & adducere*. Atque licet priores evacuatione indigeant, tamen non semper redundans humor ad intestina facile trahitur. Frequentior autem catharticonum usus (qui nescio quo fato ad nostra etiam secula pervenit) non modo utiliores sanguinis particulas depulatur, stomachum lædit, & benefica viscerum fermenta absamit, sed etiam omnia turbat ac confundit, atque per inconspuas vias ducit. Quare longè minus inter Medicos si peccant, qui à catharticis medicamentis omnino se abstinent, quàm qui per repetitas purgationes universum corporis humores exhauriunt: non aliter ac qui, ut limum ex putei fundo extrahant, univèrsas prius aquas educunt. Hinc statas illas & annuas purgationes, quæ in corporibus etiam sanis ad morbos, ut ajunt, antevertendos, & humores deplendos instituuntur, odi semper ac horruï, quamvis à Medicis quotidie eas adhiberi videam. Non minus enim salubriter vivit, qui curioso victu cavet, ne inutilis materia corpori supersit, quàm qui solennibus his evacuationibus corpus suum exonerat. Unde liquet, quod Medicinam naturæ humani corporis consentaneam non fecimus, sed potius illam ad Medicinæ leges traximus. His fortè rationibus motus Hippocrates adeo utilis documenta circa purgationem reliquit, ut nisi illa memoria nostra excidant, labi nobis sit difficile. Quare ut in hoc Lectori meo morem quoque geram, quæ majoris momenti circa illam in ejus scriptis occurrunt præcepta, simul congeram, & uberioribus animadversionibus illustrata exhibebo. Ac primò quidem sanis corporibus cathartica pharmaca cavit Hippocrates aphor. 36. & proximè sequenti sect. 2. Sanus vero dicitur Homo, qui suæ spontis est, ut restè ait Celsus cap. 1. sub initio. Quemadmodum enim morbus

quis quocumque agendi nobis demit, ita sanitas illud nobis restitit: ac proinde sani illi tantum dicuntur, qui ex consueto vitæ genere morbum facile non incurran. In morbis autem illud maximè generale præceptum aphor. 23. sect. 1. exhibuit, ut costione jam peracta purgatio fieret: quibus verbis non id solum indicare voluit, ut morbifica materia ab utili humore secedere sit prona, sed etiam ut vasa excretoria, quæ illam à sanguine in intestina derivant, & extra corpus educunt, huic transmissioni sint idonea. Quo sensu sumenda esse puto ejusdem Hippocratis verba aphor. 9. sect. 2. *quum quis corpora purgare voluerit, ea ad fluxum bene comparata facias, oportet*. Atque hinc factum, ut nonnulli, ne inanes turbas cum Ægotantium discrimine catharticonum usu moveant, soleant injectis clysteribus, & calido fomento ventrem emollire, ut sic ductus excretorii Irraentibus humoribus non obstant. Hæc quidem generalis est regula tum in chronicis, cum in acutis morbis adhibenda. Unde sponte sua profuit, quod cita prius aphor. nescit Hippocrates, *cathartica nempe pharmaca in principis morborum non esse usurpanda* quod in chronicis ob materiam morbificam crassitatem, in acutis ob viarum transmissioni delinatarum, quæ ferventium humorum stimulis contrahuntur, ineptitudinem magis locum invenit. At vero in acutum morborum principis purgationem quoque commendavit Hippocrates. I. quum humores nimium turgent, sive suo petu impetu ad excretionem ferantur (ita enim intelligi velle vocem illam) quod rard accidere ipsemet eodem loco observat. II. quum morborum causæ in primis visis consistant, nec dum in arterias & venas transferint. Sic enim aphor. 29. sect. 2. *quum morbi inchoant, si quid movendum videtur move; quum vero consistunt ac vident, mellius est quietem habere*. Unde patet, quod licet in morbis chronicis cathartica medicamenta frequentius Hippocrates adhibuerit, in acutis tamen rard admodum illa usarpavit; quod ex historis in libris Epidemicorum satis liquere arbitror. Ex omnibus enim febrientibus, vel aliis morbis acutis laborantibus paucissima eorum occurrunt exempla; quibus purgantia fere exhibitata. Atque omnino ex Scomphi historia lib. 7. Epidem. colligitur, quanto cum discrimine in acutis morbis cathartica præscribantur. *Scorpius enim lateris dolore deventus septimo die mortuus est cum delirio: medicamentum autem deorsum purgans bibit, quum ipso ante purgationem die mentis confaret, neque multum purgatus est: in purgatione*

f. 164

Martinus Wendelinus lib. 3. axiom. medic. axioma 780. in-
 quiens, quod plenum est evacuari debet: quare quoque Galenus
 in lib. 1. aphorism. Hippocratis commentar. 23. dixit, humor
 quantitate superexcedens si evacuetur, ipsum ægum se ipso fieri
 leviozem. Quoad secundam, idem in eundem librum aphorism.
 commentar. 2 respondit, humorem noxium semper evacuandum
 esse, & lib. 6. commentar. 31. humores malitiã redundantem ex-
 purgandos esse. Huc spectat quod magnus Senex aphor. 25. sect.
 1. & aphor. 3. sect. 4. & 6. Epidem. 4. 30. p. m. 808. tradidit, si
 qualia oportet purgari purgentur, confert, & facile ferunt. Qua-
 re etiam Hippocrates aphor. 2. sect. 4. monuit, purgantium medi-
 camentorum usu talia è corpore educenda, qualia sponte etiam
 prodeuntia juvant, contrario vero modo exeuntia sistenda. Hic
 quoque maximè tenenda aurea illa regula, quam idem aphor. 22.
 sect. 1. tradidit; concocta medicamento purgante educenda, &
 movenda, non cruda, neque per initia nisi surgent; plurima ve-
 ro non turgent.

Quomodo,
 quantum,
 ubi & quan-
 do purgan-
 dum.

Quæritur porro quomodo, quantum, ubi, & quando pur-
 gandum sit, ut videre est apud Martinum Wendelinum lib. 3.
 axiom. medic. axioma 1130. & Hippocratem 6. Epidem. Quare
 quoque in purgatione & locus, in quo materia peccans evacuanda
 generatur, considerandus; nec non humoris peccantis motus,
 sursum nempe an deorsum, aut aliozum moveatur humor peccans,
 ejusque natura utrum biliosa nempe, an vero pituitosa, acida,
 austera, &c. sit humoris peccantis natura, ac copia. Denique &
 morbi status, nempe an in augmento, vel in vigore, vel in declina-
 tione sit nec ne: ut & symptomata concurrentia purgationem
 nonnunquam simul indicantia, videlicet causã hac ratione sublatã,
 effectus & symptomata simul non raro tolluntur; nonnunquam
 vero contraindicantia ac vetantia, hacque ratione si augetur ac
 graviora eadem fiant, &c. Quatuor dicta quæsitã ex dictis dicen-
 disve satis superque percipi à Lectoribus studiosis posse judica-
 mus.

Qualia pur-
 ganda.

Consideremus ergo porro qualia debeant esse κατὰ τὴν φύσιν παρ-
 μακᾶ, dein quæ purgationis quantitas &c. ultimò tandem servabi-
 mus ordinem huc usque de medicamentis supradictis, ac in primis

iii

sione ipsa deliravit. Verba sunt Hippocratis. Ita-
 que in purgatione in principis acutorum insti-
 tuenda hæc tenacissimè regula servanda erit.
 Si ea appareant signa, quæ pravotum humorum
 in primis vis congeriem ac turgentiam indi-
 cant, quæ accuratè recenset Georgius Baglivus
 in epistola ad Dom. Andryum, tunc à purgatio-

ne non abhorrerem. At si vel minima suspicio
 sit inflammatorii morbi, vel confirmatæ jam in-
 flammationis, tunc à purgatione omnino absti-
 nendum iudico. Denique id inculcat Hippo-
 crates, ut purgationem non moliamur, dum
 natura aliozum vergit, quod in omni evacua-
 tione inspicendum suavit aphor. 21. sect. 1.

in notis circa eadem observandis traditum.

A levioribus catharticis vel lenientibus s. lenitivis dictis incipiendum judicamus, antequam ad fortiora ascendatur, ne nimis subito fiat transitus ad inconsueta. Hic enim neutiquam oblivioni tradenda, est ubique servanda aurea Hippocratis regula aphor. 51. sect. 2. descripta: plurimum & repente vacuare, vel replere, vel calefacere, vel refrigerare, aut alio quovis modo corpus movere, periculosum; omne siquidem nimium naturæ inimicum: paulatim vero quovis fit, tutum, & præsertim si quis ab uno ad aliud transferit. Quod ultimum C. Celsus observandum quoque lib. 1. cap. 3. p. m. 25. suadet.

A levioribus incipiendum.

Liquidiora cathartica pharmaca siccioribus corporibus exhibenda, sicciora vero humidioribus. Circa quam regulam non levis subinde à nonnullis committitur error. Verum si æger siccioris naturæ catharticum in forma sicca appetat, & hæc ipsi præ cæteris formulis arrideat, indulgeat hoc ipsi medicus, sed & simul moneat, ut æger horâ unâ atque alterâ post assumptum in sicciori forma purgans, assumat jusculum; alioquin non raro in febres hæticas, acutas, inflammationes meningum, sitim intolerabilem ac inextinguibilem &c. incideret.

Liquidiora cathartica siccioribus corporibus exhibenda & è contra.

Humoris evacuandi quantitas certis rationibus mensurari nequit, ut scriptum reliquit Arnold. de Villanova doctrin. 4. cap. 17. aphor. 1. Quæ tamen copiâ humor sit purgandus, ex affectu, quantitate & loco, in quo morbificus humor situs est, Heurnius lib. 12. method. medend. cap. 4. colligi posse putat. Verum nota, nimis frequentem purgationem corpus quammaximè debilitare, ut ex Aesclepiade C. Celsus lib. 1. cap. 3. p. m. 29. probat, & ultra modum si fuerint exhibita purgantia ex mente Galeni comment. 6. in lib. 6. Epidem. text. 5. interficiunt. Quare evacuationes extremæ, idest quæ usque ad animi defectum, & repente fiunt, periculosæ dicuntur. In evacuando vero satius est minus, quam nimium facere, tutius enim est peccare in defectu quam excessu. At tamen nimis debile si sit catharticum pharmacum nihil agit, & commovet tantum: verum si nimis, ut dictum, vehemens nocet, ut auctor nobis est Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. 1091. Quando vero à purgantibus exhibendis desistendum sit, docuit Hippocrates aphor. 19. sect. 4. & libro de veratri usu 1. §. 6. p. m. 610. qui, inquit, medicâ potione dum purgantur, non sitiunt, ipsorum purgandi finis non fit, donec sitiverint. Tutius tamen est, ut supra monitum, citra subsistere, teste Nicolao Curtio in suo libello de medicamentis lenientibus præparantibus & purgantibus, quam ultra progredi.

Humoris evacuandi quantitas.

Vi-

Vires quales esse debeant.

Vires quales esse debeant, lippis tonforibusque satis innouit. Non debilibus, morbis extenuatis, languidis &c. exhibenda propriè dicta cathartica, ut videre est apud Petrum Poterium obseruat, & curation. centur. 1. curat. 22.

Quid circa ætatem obseruandum.

Ætatem quod attinet, hæc pauca. Parcius cathartica exhibenda Pueris, quorum substantia continuè & insigniter, propter inordinatos motus, nimiam auctiorem; corporis raritatem, ac proinde exhalationem multifariam dissipatur: & Senibus, quorum corporis ariditate, plus quàm humiditate (quæ catharticoꝝ vi eijcitur) laborantium vita lucernæ instar parum jam habentis seui aut olei extingui solet. Ut & gravidis in primis initio & fine gestationis, ut Hippocrates aphor. 1. sect. 4. & aphor. 29. sect. 5. docuit. Fœtui quoque nil fere magis, quàm cathartici pharmaci exhibitionem nocere dixit sapius jam allegatus Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. axiomate 1255. Necnon iis quibus menses validè purgantur, ut dixit Aetius Tetrab. 1. serm. 3. cap. 23. ex Antylo. Consultum ergo judicamus, inquit Fr. Joel lib. 2. physiol. sect. 5. ut pueri, prægnantes & decrepiti à purgationibus omnino abstineant: at si necessitas maximè id efflagitet, iis benigniora remedia pharmaca, nempe lenissima & lenitiva propriè dicta, qualia sunt cassiæ fistularis pulpa, rhabarbari macerati liquor, manna &c. exhibeantur.

Qualis corporis habitus, consuetudo, &c.

Qualis jam debeat esse corporis habitus, quæ consuetudo, &c. quale vitæ genus paucis demonstrabimus. Raræ texturæ homines parcè purgandos docuit Heurnius lib. 3. method. ad Praxin cap. 8. Sit idem de valde gracilibus dictum, ut videre est apud Cl. Dorncreillium de purgat. p. m. 148. Calidæ vero & humidæ qui sunt constitutionis, facillè purgationes ferunt, ut probant Heurnius & Dorncreillius locis statim citatis. Pharmacis assueti majorem medicamentorum vim perferre possunt, quàm insueti: plurimum enim insueti læduntur, in primis pharmacum catharticum si in majori quàm conveniente aut iusta dosi ipsis propinetur. Qui duram agunt vitam, artemque laboris plenam exercent, leuem medicationem aspernantur dixit Heurnius loco modo quoque citato: excreta enim non copla sunt æstinanda; ut Hippocrates aphor. 23. sect. 1. monet, modo exeant, qualia exire oportet. Sic quoque Balneatores, Bajulos, Rusticos, Fabros ferrarios, & alios qui circa opificia laboriosa versantur, multum evacuare non conuenit; quod probavit Dorncreillius loco modo dicto. Videbimus porro quales, & qui humores purgationem indicent, quique vetent, dein quibus in morbis conueniant, in quibus vero noceant; postmodum qui homines tolerare ~~moderata purgatione~~, eaque absque detri-

men-

mento usurpare queant, qui vero non nisi magno subinde cum periculo iisdem utantur: tandem catharticum usurpandi tempus & signa, quaque cautione sit adhibendum: denique ac ultimò quid ante, in, ac post purgationem observandum sit.

Rectè Hippocrates libro de purgantibus in initio p. m. 607. monuit, medicamentorum purgantium rem non ita se habere, quemadmodum vulgò putatur: eodem enim, inquit, medicamento quidam purgantur, quidam non purgantur, idque quandoque alia purgat, quàm quæ purgare solet: aliquando nimium purgat, aliquando ea, quæ debet, facit. Pergit Senex p. 608. text. 11. meritò ergo ad indicantia, coincidentia & contraindicantia ut pag. 148. monitum, attendendum. Quum, inquit text. 111. itaque pharmacum alicui dare voles, sive deorsum sive sursum purgans, interrogare oportet, an prius biberit medicamentum, an alvus ex deorsum purgantibus cita sit, & utrum celeriter obediat, an vero durior ea sit: quod si citam ac faciliè solvi posse dixerit, mollioribus & paucioribus medicamentis opus habet: si vero duriolem, fortioribus indiget. Consultum ergo judicavimus, rem Medicis in primis junioribus sanè quàm difficilem inquirere: eamque vel scriptis Medicorum Practicorum tam antiquorum quàm neotericorum, eorumque auctoritate, vel rationibus, aut observationibus propriis illustrare ac confirmare moliemur. En studiose Lector ea de causa quæ notatu digna, & scitu necessariâ duximus.

Cathartica quomodo subinde operentur.

Humores ergo purgationem indicantes sunt.

Humores quæ purgationem indicant, sunt

1. Bilis præter naturam copiosior: quare Galenus in lib. 4. aphorismor. commentar. 62. dixit, humores biliolos per alvum evacuatos sanare morbum regium. Indicat ergo bilis p. n. copiosior evacuationem esse necessariam: purgantium enim medicamentorum usu talia è corpore educenda, qualia sponte etiam prodeuntia juvant, legitur apud Hippocratem lib. 4. aphor. 2. & aphor. 3. ejusdem sectionis, necnon aphor. 2. 23. & 25. sect. 1. si, qualia oportet, purgentur, confert, & faciliè ferunt. Hocque comprobatur experientia quotidiana, bilis enim p. n. copiosior si blandè per inferiora expurgetur, levamen inde ægri sentiunt, morbi que ac symptomata inde producta minuuntur, imo curantur. Monuit quoque Senex aphor. 10. sect. 4. purgandum eodem ipso die si materia turgeat: & aphor. 24. sect. 1. in acutis morbis, (à bile ut plurimum oriundis) in principiis medicamentis purgantibus utendum: quis, quæso, humor magis ac citius turget bile? Hæcque, de

Bilis p. n. copiosior.

de qua sermo est, præter naturam copiosior in corpore jam existit, meritiò ergo statim bilis copiosior per catharticum pharmacum expurganda est. Ast nota: singultus si adsit, ac is ex biliosis sit productus & exortus humoribus, à purgationibus abstinendum esse, ut suadet Forestus ex Tralliano lib. 18. observat. schol. 12.

Pituita viscida copiosior in ventriculo.

2. Pituita viscida, ut Galenus lib. *quos purgare oportet*, testatur: copiosior in primis in ventriculo si existit, inquit C. Celsus lib. 2. cap. 12. de alvi ductione p. m. 85. alias nonnisi præparata ac incisa educenda, non vero cruda. Ast si turgeat statim educendam esse jubet Hippocrates aphor. 22. sect. 1. Convenit tamen ut catharticis pharmacis talibus in casibus semper iacidentia spirituosa statusque discutientia admisceantur, ut eo facilius minorique cum ægrorum molestia, dolore, anxietate, ac torminibus pituita peccans educatur. Rectè tamen C. Celsus loco citato pituitam viscidam copiosiore, eamque in ventriculo præsertim existentem educendam judicat: copiosior enim quia in ventriculo existit, turget quasi, non quod pituita illa propriè sit in motu, & de loco ad locum sine ordine & ratione moveatur, ac metus sit, ne materia hæc inconstans & mota membro nobili infigatur, ut Galenus in hunc aphorismum 22. sectionis primæ circa verbum turgere commentatur; sed quia materia hæc in via exitus jam versatur, facilièque ac sine periculo imminente educi potest. Nam materia ubi in via est, & exitus expulsionis aptus pateat, etsi verè turgida non sit, tamen non opus est concoctionem expectare, quia faciliè & sine periculo medicamento purgante quotidie educitur. Satius ergo est statim educere pituitam in ventriculo copiosiore, quam morâ vires perdere, obstructionesve pertinaces &c. excitare. Inspiciatur ea de causa Antonius Musa Brassavolus in aphorismos Hippocratis, & commentaria Galeni in eosdem p. m. 114. 115. & 121. lib. 1. aph. 22.

Humores aquosiores in intestinis, &c.

3. Humores aquosiores in intestinis, ventriculo, aliisve partibus, à quibus ad intestina aditus pateat, existentes, ut apud C. Celsum loco mox citato videre est: nam sponte sere hi peccantes humores educuntur, sunt enim jam in via, & ad exitum quasi parati; educantur ergo statim, antequam, vel ascites, vel hernia scroti aquosa, vel crurum pedumve tumor &c. excitetur.

Humores jam concocti, &c.

4. Humores jam concocti, incisi, ac præparati, crudi nempe acresque qui fuerint antea &c. juxta aphor. 22. sect. 1. ac quantitate peccantes humores in corpore collecti, ut Aetius Tetrab. 1. sermon. 3. cap. 23. & Paulus Ægineta lib. 7. cap. 4. statuere. Quantitate non vero qualitate humores peccantes, sicque corpori molestos expurgandos docuit Fuchsius institut. medic. lib. 2. sect.

5. cap.

5. cap. 17. & Galenus in lib. 6. aphor. commenthr. 47. quam sententiam Hippocrates sect. 4. aphor. 2. comprobat. Nam qualitate solummodo si peccent, neutiquam καθαρὰ καθαρά conveniunt, quia nihil horum beneficio è corpore exturbaretur, verum dolores pungentes, contorquentes, anxietates, vigiliæ, respirationesque difficiliore &c. pro humorum peccantium natura excitarentur, & nonnisi acriores fierent, leviter fortè antea qualitate qui peccaverint humores: quare sistendos potius Hippocrates sect. 4. aphor. 2. & aphor. 25. sect. 1. eosdem monuit. Hac enim viâ si expellerentur qualitate peccantes humores, graviter ferrent ægri, ac symptomata ingravescerent.

5. Κρῆσι χυμοῦ, ut putat Fuchsius institut. medica. lib. 2. sect. 5. cap. 16. vitiosi enim humores expurgandi sunt, quantitate nempe si peccent. Nam qualitate peccantes humores sunt quoque pravi succi, non tamen statim per purgationem è corpore exturbandi: nam crudi & inconcocti neutiquam movendi juxta Hippocratem aphor. 22. sect. 1. præterquam in valde acutis, & si materia tum turgeat aphor. 10. sect. 4. Austeri s. melancholici enim humores revera pravi & vitiosi succi sunt, hos vero non temperatos non præparatos, sed inconcoctos crudosque per καθαρὰ καθαρά è corpore si quis educere vellet, ratione, experientiâ, ac auctoritate decederet, diraque ac gravia symptomata hoc modo excitaret. Convenit ergo atque oportet, ut præparantia, humorumque acrimoniam temperantia, pituitososque & viscidos incidentia &c. in cacochymia præmittantur, antequam ad propriè dicta cathartica pharmaca descendat Medicus. De his in sequentibus fusius.

Humores vitiosi & quales.

Humores contraindicantes, seu vetantes purgationem sunt.

Humores qui purgationem vetant, sunt.

1. Bilis crassior ac viscidior, quæ plerumque ita fit ob humorem viscidum solum, vel simul subausterum illi admixtum, unde non rarè in calculos concrevit in folliculo fellis, ductu cystico, hepatico, necnon biliario, quod hyeme nonnunquam contingit bobus. Idem quoque bis observavimus in mulieribus longo morbo extinctis. Harum altera per sex septemve annos continuè laboraverat, in cujus quoque folliculo ultra triginta calculi varix figuræ diversique coloris fuere reperti, quos inter unus nucem moschatam magnitudine antecellebat. Similem ac notatu dignam historiam & figuram in sequentibus dabimus. Crassa ac viscida nonnisi incisa ac liquidiora reddita sunt expurganda, ut rectè monuit Senex aphor. 9. sect. 2. & aphor. 70. sect. 7. corpora, inquit, quum quis purgare volet,

Bilis crassior & viscidior.

ea fluxilia faciat oportet. Quare quoque C. Celsus lib. 3. cap. 18. suadet, & perpetuum conservandum jubet, idque in omnibus morbis, nempe ubi ab inferiore parte purgandus aliquis sit, ventrem ejus ante solvendum esse.

Bilis valde
volatilis &
maximè
acris.

2. Bilis valde volatilis aut maximè acris: nam si bilis valde volatilis deorsum moveatur, metus est ne maxima illius pars per vasa lactea ad cor deferatur, febresque sic acutissimas, cephalalgias gravissimas, easque pulsantes &c. excitet. Dein bilis maximè acris si purgantibus irriteretur, facilè diarrhoeam gravissimam, & hypercatharsim generat; facilè enim ferocit bilis ita acris. Figentia ergo bilem volatiliorem potius usurpanda, quàm cathartica pharmaca hoc in casu cum ægrorum periculo præscribenda, & in usum revocanda.

Pituita valde
viscida.

3. Pituita valde viscida: ratio ex Hippocrate aphor. 9. sect. 2. jam data est. Valde enim viscida, non præparata, nec attenuantibus (frigidis, ubi constitutionis plus solito calidioris est, calidis, ubi frigidioris temperamenti reperitur æger) incisa neutiquam educenda: cruda enim non concocta, incisa, præparata, ut inquit Hippocrates aph. 12. sect. 1. & 5. Epidem. 25. medicamento purgante nec educenda nec movenda: in primis ibidem Senex addit *per initia*, nempe nondum incisa, concocta, ac præparata, est valde viscida adhuc existens.

Pituita vitrea.

4. Pituita vitrea vulgò dicta: ratio est quia vitrea redditur pituita ob admixtū acidum. Acidum enim nempe inconcoctum ac incorrectum quantis cum doloribus pungentibus, ventris torminibus, ac quàm difficulter per cathartica educatur, norunt experti Medici, ac ægotantes acidis humoribus scatentes. Præstat nempe acidum vel obtundentibus ac lenientibus, vel illud diluentibus aut infringentibus, quàm maximis cum ægrorum querelis citò, si modo citò, jucundè curare.

Humores
acidiores &
austriores.

5. Succus pancreaticus, vel lymphæ, vel saliva acidior, vel austerior, ob rationem p. 97. ubi de humoribus acidis & austeris vomitum prohibentibus egimus, traditam: deinde impediunt plerumque acida ac austera ipsam purgationem. Quare nostro judicio malè & planè præpostere agunt, qui cathartics propriè dictis acida & austera admiscunt: solummodo enim purgationem tardant ac impediunt, si in totum subinde non tollunt, aut summis cum pungentibus contorquentibusve doloribus torminibusque ac præcordiorum anxietate operantur. Fortè tamarindi si non essent acidi vel subacidi, non tantum laxarent alvum, verum etiam purgarent ipsam; facilè enim tantum illorum aciditati adscribi potest. Meritò ergo acidiora & austeriora per temperantia spirituosus ac volatilibus

Tamarindi
quare alvū
laxant.

Acidiora &
austera po-

bus oleosis scitentia, vel obtundentia, vel infrigentia, aut imbibentia corriguntur ac temperantur, quàm ita injucundè ac non tutè ægri talibus humoribus scitentes curantur.

clius corrigendi quàm expurganda.

Morbi, & sub his comprehensa symptomata, purgationem indicantes sunt sequentes.

Morbi & symptomata, in quibus purgatio convenit, sunt.

1. Apoplexia^(h), ut Johannes Walæus in sua medendi methodo, p.m.34. testatur: quia humor & materia peccans partem aliquam principem occupat, qui affectus, si levis sit, validâ purgatione, in duplici nempe triplicive dosi exhibitâ, facillè tollitur, modo purgantia ægrotantes assumere possunt. Duos novimus laborantes apoplexiâ beneficio valde acrium clysterum & purgantium in triplici dosi exhibitorum apoplexiâ curatos in paraplegiam conversâ. Semper fere acria clysmata, ut & fortia purgantia in apoplexia conveniunt, non tantum quia lympham crassiorem, viscidiorum pituitam, omnemve materiam viscidam in cerebro contentam, ac ex parte nervos obstruentem, sicque spirituum animalium & generationem, & in partes sensibus motuique dicatas influxum impediunt, atque ex intimis absconditisque corporis penetrabilibus eliciunt ac expurgant; verum etiam ob acredinem, qua fortiora & acriora purgantia prædita, maximè excitant. Utantur tamen jam excitati Apoplectici alterantibus, in primis viscidos ac pituitosos humores incidentibus, spiritus animales ut eò facilius generentur, serventurque clysteribus vel purgantibus solito acrioribus, ut sæpius jam inculcatum. In qua, ut & in epilepsia, etiam conveniunt fonticuli in capite carterio actuali facti, in & extra paroxysmum: vide pag. 73. 74. & 75. necnon armamentarium chirurgicum Sculteti noviter expressum Lugd. Batav. apud Luchtmans

Apoplexia.

In qua triplo quidem vehementiora sunt exhibenda.

V 2

(h) Rectè Apoplexia à Georgio Baglivo in sua Praxi medica lib. 1. in sanguineam & pituitosam distinguitur. Quæ quidem species licet essentia ratione conveniant, nihilominus ratione causarum multum inter se discrepant. In priori enim copiosus adeo sanguis in cerebri vasis congeritur, ut sensus omnino obruat. In posteriori vero inertis ac pituitosa materia aut spirituum secretionem impedit, aut cerebri substantiam comprimit, aut nervos ductus obstruit, aut meningum oscillationes hebetat. Quanti autem Medicis distinctio illa intersit, & unam ab altera discriminare, vel ex hoc patet, quod scati in sanguinea phlebotomia efficax sit medi-

cina, ita in pituitosa oscitanter adhibita celerius patientes interimat. Unde factum puto, ut Cellus lib. 1. cap. 27. sanguinis missionem Apoplecticos vel occidere, vel liberare dixerit. Quemadmodum vero in sanguinea emetica pag. 99. interdiximus, ita id de cathartics, quæ humores magis exagitant, potiori jure vindicandum erit. Si autem hæc in pituitosa Apoplexia adhibenda sint, omnibus aliis præfero pulverem Cornachini; vel generosum aliud catharticum eligatur, cui tamen necienda velim aliquot antimonii diaphoretici grana, ut insigni ejus efficaciâ materia inertis ac pituitosa facilius à cerebro discuti possit.

mans & Boutesteyn . Ante omnia in usum revo-centur apoplegmatisimi : observarunt enim nonnulli, apoplexiam imo gravem per salivationem curatam .

Epilepsia.

2. Epilepsia : non tamen convenit purgantia dare in ipso paroxysmo epileptico: nam acria quia plerumque purgantia sunt, non nisi convulsivos motus convulsionesque auferent, aut de novo excitarent . Verumtamen præparatis ac temperatis acido-austeris humoribus nervos vellicantibus, ac eosdem suo austero quasi constringentibus, sicque liberum animalium spirituum in nervos influxum impredientibus, merito ad purgantia specificis mixta, ac sine acidis præparata transit Medicus .

Puella præ mœrore incidit.

Puella quædam vigesimum quartum, ni fallor, agens annum, pituitosa ac melancholica, ob matris obitum incidit in mœrorem gravissimum, fugiens omne confortium: non longè post ex subitaneo terrore incidit in epilepticos quosdam motus, ac intra mensem in convulsiones ipsamque epilepsiam, suffocationem hypochondriacam gravem, appetitum planè abolitum, ac continuam præcordiorum anxietatem maximam, menstruorum suppressionem, lumborum dolorem fere continuum vesperi cum magno frigore ingravescentem &c. plurimas noctes aut insomnes, aut horrendis insomniis transigens. Hanc morbi historiam postquam Puellæ Pater narrasset, sequentem dedimus (primò omnibus acidis, austeris, crudisque &c. interdicitis, bono esse animo hominumque confortia, quantum posset, frequentare jussimus) mixturam singulis horis cochleatim usurpandam .

In motus epilepticos imo epilepsiam.

Suffocationem hypochondriacam: &c.

Quare mixturam anti-epilepticam

℞. *Aq. majoran. nobil. Rosismar. Puleg. Cort. citri ana* ℥j. *Spir. salis armon. gutt. xv. Contra præcord. anxiet. nostr. ℥ij. Tinctur. castor. ℥j. Antiepilept. ℥j. Sal. volat. succin. ℔ss. Laud. opiat. gr. iij. Syrup. stæchad. ℥vj.* MS.

Hujus mixturæ beneficio intra dies quatuordecim valde symptomata fuere diminuta; quare eandem per mensem circiter adhibere voluit ægra. Dein loco mixturæ sequentem usurpavit spiritum in vino ad guttulas viginti & ultra.

Et spiritum.

℞. *Spir. contra præcordior. anxiet. ℥ss. Salis armoniac. ℥j. Laud. opiat. gr. jv.* MS.

Quo spiritu omnis præcordiorum anxietas fere evanuit, imo ipsum adventantem paroxysmum, qui aderant, superabant. Singulis septimanis bis quinque pilulas de sequenti massa ægrotans per tres circiter menses usurpavit, ac quater quinquiesve semper inde alvum deposuit.

℞. *Gumm. sagapen. aqua rosar. solut. ℔ij. Myrrb. elect. Sal. volat. latil,*

latil. succin. ana gr. xxv. Croci optim. Vitriol. martis ad albedinem calcin. ana ℥j. Resn. jalopp. Diagrid. Aloe lucid. ana ℥ss. Ol. lavenderul. Succin. ana gutt. vj. MS. F. pilulæ no. LXX. deaurandæ.

Necnon pilulas purgantes aperientes usurpavit. Et curata est.

Horum medicamentorum beneficio curata fuit hæc ægra, ast menstrua non habuit; quare subinde hisce pilulis adhuc utitur.

Tinctura antiepileptica superius memorata.

Tinctura antiepileptica descriptio.

℥. *Rad. pæonia maris sicca. ℥ij. Angelic. ℥j. Aristoloch. rotund. Fraxinell. Valerian. sylvestr. ana ℥ss. Fol. origan. Cretic. Majoran. nobil. ana M. j. Thymi Ruta Salvia ana M. ss. Flor. pæonia maris Hyperic. ana p. iij. Betonic. Salvia Lavendula Rosismar. ana p. ij. Sem. ammeos orient. Nigella ana ℥ij. Pæonia ℥j. Cassia lign. acut. ℥iij. Caryophyllor. Extrem. cortic. aurantior. ana ℥ij. Cardam. min. Castor. optim. Nuc. moschat. ana ℥ss. Spir. falis armon. ℥ss. Concisis atque contulis affundantur Spir. vini rectificat. pint. vj. Ultimo addatur spiritus salis armoniaci, digerantur simul in arena per octiduum, dein exprimantur, & per chartam emporeticam colentur, sæcibusque iterum affundantur. Spir. vini optim. pint. iij. Ponanturque denuo per quadriduum in B.M. dein sine adustione abstrahatur omnis spiritus, qui tincturæ priori affundatur, ac usui servetur in vitreo niubo probè obturato.*

Spiritus contra præcordiorum anxietates.

℥. *Extrem. cortic. citri recent. ℥ij. Rad. angelic. Cass. lign. acut. Cinnamom. morsu elect. ana ℥ij. Nuc. moschat. ℥ss. Croci optim. ℥ss. Opii correct. ℥ij. Concisis atque contulis affunde Spirit. vini optim. pint. vj. Salis armon. ℥ss.* Affundi quoque potest spiritus salis armoniaci spiritu hisce speciebus prius abstracto. MS. & post levem digestionem spiritus s. a. abstrahatur, ac è sæcibus relictis pareretur extractum in dicto spiritu dissolvendum.

Spiritus contra præcordiorum anxietates descriptio.

3. Affectus soporosi fere omnes. Verum nota, purgantia hisce in affectibus debere esse acria, ac in duplici dosi, ut monitum ubi de apoplexia egimus, exhibenda; aliàs nihil efficiunt purgantia. Adenda quoque hisce specifica ex somno excitantia, ut spirit. salis armoniaci, ol. succini, tinctur. castorei, &c. hacque ratione nonnunquam tenax ac valde viscida pituita inciditur & expurgatur, acriumque medicamentorum beneficio non raro ex immodico illo somno excitantur, imò à gravibus hisce affectibus liberantur ac curantur.

Affectus soporosi fere omnes.

curantur.

rantur. Libet historiam de lethargo hisce inferere.

Vir post fructus horarios primò in nauſeam.

Dein febriculam includit continuam.

Postea in lethargum.

Quare pupas cephalicas excitantes.

Naribus & temporibus oleum succini & spiritum salis armoniaci adhibuere.

Dein bis terve clyſma injectum fuit.

Verum pauco cum leuamine.

Quare mixturam cephalicam assumpt.

Et à lethargo liberatus, omnium mensur.

Vir quispiam quinquaginta circiter annorum, postquam varios fructus horarios plus solito usurpasset, primò in nauſeam deinceps vomitum pituitosorum & biliosorum incidit, ac circa vesperam in febriculam leui horrore aduentantem; mane surgens adhuc febricitabat. Quare ipsi ab experto medicinæ doctore Domino Teckop mixtura corroborans ac nauſeam sistens fuit præscripta, cujus quoque beneficio omnia symptomata evanuerunt, remanente leui febriculâ. Qua iterum post biduum ingravescente, vocauit clarissimum virum D. Carolum Dematium M.D. ac Chymicæ professorem, qui quoque mixturam bezoardicam diaphoreticam præscripsit, unde leuis cum leuamine sudor secutus, manente tamen febriculâ continuâ. Summo mane una cum genere ex itinere aduentans ægrum visitavi, quem somniculosum leui cum capitis gravitate inveni, ac eo ipſo die post meridiem lethargo laborantem, adeo ut nullis fere modis ex præternaturali illo somno posset excitari: quare statim sequens naribus supponendum una præscripsimus.

℞. Fol. rut. Majoran. nob. Rosismar. ana M. ℞. Castor. optim. ℥iij. Aß. fatid. ℥ij. Contus. & concis. MS. Ex hac mixtura duas pupas confecerunt, quæ aceto calendulato fuere irroratæ; ast nihil fere leuaminis inde secutum.

Tempora & nares oleo succini inunximus ast frustra: dein spiritum salis armoniaci subtilissimum in philiola contentum, qui talibus in casibus maximè conducit, ægrotantis ipsius naribus continuè admovimus, unde parum perexcitabatur; ast mox profundè iterum dormiebat: tum vero sequens clyſma præscripsimus.

℞. Decoct. emoll. & carmin. vulg. ℥viiij. Elect. diacatbol. ℥i℞. Castor. optim. ℥ij. Trochisc. alband. ℥j. Sal. gemm. ℥i℞. MS. F. Clyſma statim iniiciendum.

Quo injecto bis alvum deposuit, excitatusque alloquio somno fuit prohibitus: quare clyſma vesperi fuit iteratum cum leuamine. Ob doctiss. D. Dematii discessum accersiverunt experientissimum Virum Dominum Franciscum de le Boe Sylvium Practicum summum, tumque una clyſma iterandum iudicavimus, ac sequentem mixturam singulis horis cochleatim usurpandam præscripsimus.

℞. Aq. puleg. Beton. ana ℥ij. Antiepileptic. ℥j. Tinctur. castor. ℥ij. Spir. salis armon. gutt. xxv. Ol. succin. gutt. iij. Symp. stæchad. ℥j. MS.

Hujus & clysmatis beneficio, unde ter alvum deposuerat, tertio quartove die à lethargo fuit liberatus, omnium actorum memor. Febris illa continua semel bisve subinde exacerbescens nondum fuit curata, imo quibuscumque antifebrilibus præscriptis, neu-

ti-

tiquam tamen eam superavimus . Appetitu interim redeunte bis sponte alvum quotidie deposuit . Levis quoque venæ sectio unanimiti consilio fuit instituta, ast frustraneo eventu ; tandemque fatiscessit.

Manente febris continua, & tandem fatiscens cessit.

4. Paralysis, quæ in affectu Alexander Maffaria lib. 1. Practic. cap. 16. vehementiora medicamenta purgantia exhibenda docet, materiam, dicens, peccantem expurgandam in paralyfi, & quidem per medicamenta purgantia non levia, non lenientia, ut multi facere solent, sed per φάρμακα καθαρτικά vehementiora, quæ ab intimis & remotis partibus materiam nempe viscidiorē & tenaciorem nervos vel obstruentem, vel iisdem infarctam, sicque motum & subinde sensum vel tollentem, vel saltem impredientem ac minuentem, incidendo ac solvendo elicere ac expurgare valent.

Paralyfis.

5. Tumor linguæ (i), quem affectum Galenus lib. 14. method. med. 8. p. m. 747. curavit valido medicamento purgante (catapotis videlicet ex aloe scammonio & colocynthide confectis, ac vesperi exhibitis) in initio porrecto. Intumescit plerumque pars ob humores quantitate, ac subinde simul qualitate in corpore peccantes, quorum causas internas externasque qui desiderat, adeat Chirurgiæ Scriptores. Res quoque cum ita se habeat, merito purgantia in initio, antequam nempe stagnatione acriores fiant extravasati humores, assumenda præscribuntur. Tumor vero morâ cum indurescere incipiat, merito καθαρτικά φάρμακα tum rejiciuntur.

Tumor linguæ.

6. Angina, eaque etfi αυάρχη, vel σφραμιανάρχη, ουάρχη Anglia. vel σαρτρυνάρχη sit, (hasce anginae differentias videlicet apud D. Paulum Barbette Praxeos suæ lib. 2. cap. 1. cum notis & observationibus nostris. p. 45.) ut testatur Clar. Franciscus Joel lib. secund. physiolog. sect. 5. ubi de excretis & retentis agit p. m. 119. quia

(i) Duplex occurrit apud Galenum tumoris linguæ species. Etenim in lib. de different. morbor. 9. tumorem præter naturam, sed non toto genere (quod linguæ incrementum dicit) citra aliquam substantiæ mutationem proponit. At vero 24. metho. 8. tumor verus & inflammatorius, tamquam ille, qui succo lactuce adhibito curatus fuit, ab ipso traditur. Hinc quem admodum illa linguæ intumescens rectè Galeno ipsius incrementum simpliciter dicitur; ita ista magis propriè tumor appellari potest. Prioris autem tumoris exemplum præber Bartholinus histor. Anat. lib. 2. in Puella Leydensi, cui lingua adeo excrevit, ut manus magnitudinem æquaret. Elegans quoque est historia illa apud Doleum in sua Encyclopedia chirurg. cujusdam Fœtus in Svedia, cui lingua ex ore exserta instar canis venatici propendebat. In hujusmodi vero linguæ incremento frustra à cathartica

curacionem expectabimus, sed omnino illa Chirurgi manu absolvenda erit, quæ superflua partem abscindendo ita linguam conformat, ut ad justam magnitudinem redeat: quo pacto loquendi facultas tum Puellæ Leydensi, cum Svedico Fœtui restituta dicitur. Verus autem linguæ tumor, qui ab humore aliquo in tubulis ejus stagnante fit, licet plerumque inflammatione conjungi solet (sanguinis enim magnæ copia linguæ substantiam perluit, qui in canalibus compressis facillè subsistit) tamen non semper vel inflammatorius est, vel pura inflammatio, sed nonnumquam & œdematosus (qui spectatim Ranula dicitur) raro scirrhusus esse solet. In his itaque tumorum linguæ speciebus catharticum permitterem, licet magis in Ranula, & in linguæ Scirrhuso, quàm in ipsius legitima inflammatione conveniat.

Et quidem
in principio

Imo eodem
ipſo die.

quia, inquit, est ægritudo periculosa, imo & acuta. Statuit quoque Hippocrates sect. 1. aphor. 24. in acutis morbis in principiis medicamentis purgantibus utendum: & sect. 4. aphor. 10. purgandum in valde acutis eodem ipſo die; malam enim in talibus procrastinationem: sect. 2. aphor. 29. (hujus aphorismi ut & aphorismi vigesimi secundi sectionis primæ explicationem videlicet apud Johannem Walæum in sua medendi methodo p. m. 35. & 36.) & incipientibus morbis, si quid movendum videtur, movendum esse; vigentibus autem, quiescere multò præstare. Quod quoque Galenus libr. *quos purgare oporteat*, & commentar. in lib. pro-rhet. text. 37. confirmat: purgandi, inquit, occasio in acutis morbis datur solum circa principia, imo nullis etiam concoctionis signis apparentibus, ut Dorncreillius lib. de purgat. quoque statuit: imo semper in morbi principio tutò fieri posse scriptum reliquit Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. axiome 1097. quod quoque contestatur Galenus lib. 3. de judiciis cap. 5. Contingit ut plurimum, alio adstrictà ut laborent Anginosi; quare convenit vel clyster injectus, vel purgans simul viscidos pituitososque humores incidens exhibitus: sed in primis statim (notandum purgantia in majori dosi esse exhibenda, aliàs planè non, vel parum operatura) si vires, ægrotantiumve status, anni tempus, consuetudo &c. aliquantum concedant, vena ut semel bisve &c. secetur. Oritur enim ut plurimum vel à sanguine abundantia suâ peccante, vel quoque eodem viscido & pituitoso: qui si pituitosus, & calor quidam, exercitatio, motusve plus solito majores præcedant, unde solvitur liquidiorque redditur, aut pituita viscida, sicque soluta sanguini miscetur, ac una cum sanguine per totum corpus magis ac citius movetur ac circulatur; aut sanguis antea jam pituitosus viscidus existens, quique tum ab aere frigidiore ambiente, aut ore patulo hausto, aut cerevisiâ frigidâ &c. assatim ac repente deglutitâ in tonsillis, uvula, musculis laryngis & œsophageis contentus coagulatur, ac in motu sistitur, angina excitatur. Hippocrates quoque de victu acutorum text. 39. p. m. 300. à fluxione glutinosâ viscidâ anginam fieri ait. Meritò ergo purgantia in anginæ principio (k) præscribuntur: primò, ne morbus augeatur & peccan-

Et quidem
in majori
dosi, & ve-
na quoque
mox secan-
da.

(k) De inflammationum genere Angina est, eaque admodum gravis ratione partis, quam occupat, ut paucissimos ex illa evadere in lib. de morbis dixerit Hippocrates. Mode enim deglutitio, modo spiritus introitus, sine quo vtra ad longiora tueri valla consilire non potest, interceptitur. Sanguis etenim, qui interceptis viis, quibus itur ad venas, in faucium, vel laryngis tubulis subsistit, ex alio affluenti ita

cumaltuatur, ut ejus particule fere, ac quicquid in radiis solaribus inter se volitare solent, agitantur: ac profundè partes illæ subinde extuberant, ut nec aer ingredi, neque cibus per œsophagum descendere possit. Hinc quare sanguis, qui transiit ac restit per compressa colli vasa detineatur, sæpe morbus ad pulmones vel cerebrum præserpit, & Homo sine spiritu ac sensu moritur. Hæc quidem est hujus morbi natura.

cantes humores è corpore exturbentur . Deinde , quia si incidentia spirituosa semper fere purgantibus talibus in affectibus addantur , ipsa vasorum obstructio non tarò solvitur , quotidiana experientia teste . Tertio ipse musculorum , faucium , tonsillarumque tumor tollitur vel saltem imminuitur , sicque ad ulteriorem curationem jucundior citior imo tutior via paratur .

Mulier quinquaginta præter propter annos nata , melancholica , alvo adstrictâ ut plurimum laborans , sitibunda ob carnes salitas nimis avidè assumptas , cerevisiam frigidam immoderatus hausit , circa mediam noctem primò levis horror , deinde calor molestus , sitisque intolerabilis subsecuta est . Quare summo mane surgens cerevisiâ immodice haustâ , lectum repetiit ; frigusque per universum corpus , & deglutitionem quodammodo difficiliorem sensit . Quæ tamen flocci pendens , circa decimam matutinam domo exivit , cælo quodammodo nebuloso , hinc brevi dolorem summum tumoremque levem circa fauces & deglutitionem difficiliorem contraxit cum febris quadam exacerbatione . Vocatus mox venam secari iussi , sequentemque haustulum purgantem præscripsi ; quem licet non nisi guttatim deglutire posset , ejus tamen beneficio sexies alvum deposuit , verum absque ullo levamine .

℞. *Electuar. hydragog. D. Sylvii p. 123. descript. 38. Spirit. salis armoniac. gutt. xij. Aq. cicbor. q. s.* MS. F. haustus brevis.

Interim gargarismate ex rapis , ficibus , floribus sambuci , & aquæ pluvialis sufficiente quantitate cocto , additis lapide prunellæ & vini spiritu usa fuit : & externè sequens cataplasma fuit adhibitum .

℞. *Radic. alb. ʒj. Lilior. albor. ʒjss. Folior. malv. Bismalv. Mentb. aquatic. rubr. ana M. ss. Flor. sambuc. p. ij. Nid. Hirundin. no. j. vel ij. pro magnitudine . Capar. sub cineribus costar. no. ij. Conchisa & contusa coquantur in s. q. cerevisiæ tenuioris dulc. Denuo contusis add. Farin. semin. lini q. s.* Pro cataplasmate.

Reversus omnia penè in eodem statu , ast febrem majorem & anxietatem imo deglutitionem magis impeditam observavi . Quare statim hoc enema iniici , & venæ sectionem sub lingua institui iussi .

X

℞. De-

natura , pro cuius curatione nulla , nisi generosa , exposcitur medicina , quum brevissima etiam cunctatio valde periculosa esse soleat . Licet autem catharticum pharmacum id genus medicamentum videatur esse , artemen rationalis Disciplinæ illud in Angina respuit , tamquam id quod , ut ait Hippocrates , * de inflammatione nihil aufert , sanasque substantias colligefacit , & ex quo sanguis vehementius commotus validior

ri impetu affectam partem ferit , unde dolor & respirationis difficultas immane quantum sæverent . Male ergo in Angina cathartica pharmaca ab Auctore nostro commendantur : atque omnino loca illa Hippocratis , quæ sibi favere putar , alium habent sensum , quam ut possit ex his erui , purgationem in principio Anginæ instituendam esse .

Mulier post cerevisiam frigidam avidè haustam .

Incidit in frigus per totum corpus &c.

Febrem & faucium dolorem ac tumorem .

Quare venæ fuit aperta , & purgans præscriptum .

Gargarismate usa fuit .

Et cataplasma externè adhibitum .

* lib. de rat. vid. in acut. n. 36.

Et enema
injectedum
fuit.

Verum sine
levamine.

Quare de
laryngoto-
mia mentio
fuit facta.

Verum in-
jectione per
syringam.

Intra octi-
dium fuit
curata.

Methodus
urendi sy-
ringâ in an-
gina.

*℞. Decoct. emollient. & carminat. vulgar. ℥j. Electuar. diacatho-
lic. ℥ij. Sal. gemm. ℥ij. MS. F. clyster pro Fœmina.*

Ter ab hoc enemate alvum deposuit, verum parvo cum leva-
mine. Inter gargarizandum respiratio tam difficilis reddebatur, ut
jam jam suffocatum iri putarent Amici & Adstantes. Quare una cum
Chirurgo Justo Eensaam laryngotomiam solum necessariam judi-
cavi, imò summum adesse suffocationis periculum Amicis indica-
bam, omnibus internis externisque remediis incassum adhibitis; ea-
que de causa non nisi unicum & ultimum restare remedium nempe
laryngotomiam (de qua inspiciatur M. A. Severinus de efficaci Me-
dicina, necnon Thom. Fienus libr. chirurgic. 12. p. m. 35. & seq. ut &
D. Antonii Nuckii observationes s. experimenta chirurgica) at-
tamen non vulgari methodo, sed mox delineandâ, si instituatur,
anceps esse remedium juxta Corn. Celsum potius, quàm nullum a-
dhibendum. Consanguinei cum ægra locuti, laryngotomia ut fieret
assensere quidem, quia respirare nullo modo amplius posset, edq; sin-
gulis momentis mors prospicienda: sed simul rogabant, aliud ne
restaret remedium, antequam ad ultimum illud, nempe laryngoto-
miam, deveniremus. Respondi itaque injectionem per syringam
nondum esse tentatam, quam ideo etiam mox in usum revocavi-
mus, syringâ paulo inferius depingendâ, cujus ope decoctum se-
quens singulis horæ quadrantibus vel semihoris bis terve fuit in-
jectum.

*℞. Radic. alth. recent. ℥j. Folior. malv. M. j. Flor. sambuc. p. iij.
Coquant. s. a. in s. q. cerevisiæ dulcis, ad colaturæ pint. j. add. Mell.
virgin. ℥jss. Spirit. vin. ℥ij. Salis armoniac. gutt. xxx. MS. pro inje-
ctione.*

Quam injectionem tali cum successu usurpavimus, ut mox
imò ab unaquaque injectione levamen observaret ægra. Immediate
autem post injectionem magnam salivæ viscidæ ac tenacis quantita-
tem ex ore excrevit, nausæ summâ affecta, verum nunquam tamen
vomuit; ac intra horam respirationem & deglutitionem faciliorem,
anxietatem præcordiorum minorem, & dolorem valde diminutum
referebat: singulis diebus clyster fuit injectus, ac intra octiduum
curata fuit. Postea sæpius gravissimâ in angina hac injectione per
syringam fuimus usi, tali cum successu, ut brevi fuerint quoque
tales ægri curati. Quare instrumentum, quo laryngotomia facilè &
absque periculo perficitur, & syringam hac in ægra adhibitam & c.
delineare consultum duximus.

A. Ægra angina laborans, & maximè ob respirationem diffici-
liorem anxia.

B. Os quodammodo apertum, verum ob dolorem & tumo-
rem

rem ulterius aperire nequiens.

C. Syringa usque in fauces protrusa, cujus beneficio decoctum mox præscriptum calidè fuit injectum.

D. Manus sinistra Chirurgi syringam continens.

E. Manus dextra ejusdem manubrium comprimens.

- * 1. Syringa ex cupro vel stanno facta
 2. Manubrium
 3. Fistula s. tubulus instar rostri incurvatus.
 4. 4. 4. 4. Foramina ad latera, ut eò melius quaquaversum liquor contentus compressus per eadem efflueret.
 5. Foramen anterius occlusum, ne omnis liquor in syringa contentus unâ vice in stomachum propelleretur, & partes affectæ vix attingerentur.
 6. Pars rotunda, ne circumjacentes partes læderentur.

Syringæ de
 lineæto.

TAB. III.
 FIG. III.

- * 4. Cannula alata rotunda ex argento &c. confecta, unius pollicis latitudine longa, una cum acu rotundâ acuminatâ, qua laryngotomia facili negotio citò & absque ullo periculo premendo & circumrotando in larynge intra tertiam & quartam cartilagine institui potest, tumque statim liberius respirare queunt anginâ gravissimâ laborantes, quæ cannula alata tamdiu absque acu relinquuntur, donec tumor vel resolutus sit, vel abscessus sponte, vel phlebotomo apertus, vel angina sit curata, & occluso canulæ foramine liberè spiritum ducere possunt ægri: tumque faciliè iterum vulnus, extractâ cannulâ alatâ, consolidatur balsamo copaiivæ, Peruviano, & hypericónis mixto, & emplastro diapalmæ superimposito ad cicatricem perducetur.

Cannula
 alata, cujus
 beneficio
 laryngoto-
 mia perfici-
 tur, deline-
 atio.

FIG. V.

Vulnus
 consolidan-
 di modus.

β.β. Circumferentia & magnitudo alatæ cannulæ.

γ.γ. Foramina duo in ala, in quibus ligamenta duorum digitorum lata, quorum beneficio collo alligatur cannula, ne extrudatur vel moveatur.

- * δ. Cannula alata sola, multis foraminibus ad latera, & absque acu depicta.

FIG. VI.

ζ.ζ. Foramina ad latera, ut aer eò melius & facilius transire queat.

- * ι. Acus rotunda acuminata extra cannulam posita.

FIG. VII.

In primis quoque hæc cannula alata convenit in hydropis specie ascite, & in hernia aquosa scroti, emittendi aquas gratiâ: hæc cannula una cum acu circumrotando simulque premendo intruditur usque ad cannuke alam, postea acus retrahitur, & cannula sola ad alam intrusa in abdomine, vel scoto relinquuntur, donec omnis

Quæ etiam
 convenit
 in ascite &
 herniâ aquo-
 sâ scroti.

aqua &c. sit effusa. Verum non unâ vice, alioquin enim sæpius conqueruntur de lumborum dolore, sed partitis vicibus, quod appri-
me quoque notandum, foramine interim subere clauso.

Angina cu-
rata cucur-
bitulis in
cruribus
positis.

Anginam ~~ægræ~~ curatam vidimus, universalibus exter-
nis internisque nempe præmissis, sed frustraneo eventu, cucurbitu-
lis scarificatis supra genu internè positis: verum de intolerabilibus
doloribus ægra conquerebatur.

Asthma.

7. Asthma, à pituita viscida nempe si oriatur, tumque liqui-
da purgantia, si spiritus salis armoniaci & aqua hyssopi aut similia
specifica admixta fuerint, multum præstant. Inciditur enim hac
ratione pituita viscida in pulmonibus contenta & obstruens, respi-
rationemque difficiliorem & breviorē efficiens, incisâque hac ra-
tione facilè subinde tollitur illa difficilis respiratio, ac pro tempore
curatur æger, liberiusque respirat. Quare sequentem de asthma
hiscè infero historiam.

Vir ex ple-
uritide asth-
maticus.

Vir quispiam quadraginta quinque circiter annorum ex levi
pleuritide asthmaticus factus. Quare semper fere singulis diebus,
in primis circa autumnum, non itidem in æstate aut vere, croci
pulverisati semi-scrupulum cum vitello ovi assumpserat: quod in
principio imo per sex septemve quidem annos ipsi multum profuit,
ast tandem nihil emolumenti, etsi scrupulum croci assumeret, inde
habuit. Alvo adstrictâ simul laborans ad nos venit, qui ipsi præ-
scripsimus laxans quoddam ex prunis, foliis fenncæ, & semine anisi,
&c. postea redeunti petentique purgans quoddam, sequens de-
dimus.

Ex croco
benè se ha-
buit.

Postea pur-
gante.

℞. *Elect. hydragog. D. Sylvii* ℥iijss. *Flor. sulphur. ʒj. Sp. salis
armon. vel salis volatil. oleosi gutt. xvj. Aq. hyssop. q. s.* MS. F. haustus.

Et tincturâ
croci cum
sale volari-
li &c.

Quo assumpto optimè alvum deposuit, ac tali cum asthmatis
levamine, ut curatum se crederet, quem haustum aliquoties imo
semper fere cum respirationis difficilioris levamine usurpavit: alias
in respiratione difficillimâ nonnisi tinctura croci cum spiritu salis
armoniaci vel salis volatil. oleosi in vino Hispanico utebatur, aut
quoque subinde guttulâ unâ atque alterâ balsami sulphuris anisati
in syrupo papaveris erratici, aut de hyssopo, aut tussilaginis.

Ac balsamo
sulphuris
anisato cu-
ratus.

Pleuritis.

8. Pleuritis (1), quam purgatione indigere statuit Galenus in
lib. 6.

(1) Ad Pleuriticos curandos bina proposuit
Hippocrates generosa remedia in lib. de ratio-
vid. in acut. purgationem nempe, & venæ se-
ctionem, quorum tamen usum circumstantiis
quibusdam illustravit, ut nec utraque simul
urserentur, neque in ea Pleuritide alterutrum
erat, quod tantum in alia convenire potest. Ait
enim, si dolor versus claviculas vergat, sive

potius dorso inhæreat, tunc liberalior sanguinis
missio instituenda erit. Si vero ille ad præcor-
dia descendat, sive potius sit circa costas spu-
rias, tunc purgatio tantum adhibenda. Quod &
Galenus non improbavit, licet tatus esse duxe-
rit, sanguinem in Pleuritide semper miscere,
& ingeniosè demonstravit Prosper Martianus
in commentaria ejus loci expositione. Ve-
rum

lib.6.aphor.commentar. 5. nempe si dolor ad *ἰσχυρότερα* descendat. Quod quoque ipse Hippocrates in libro de victu acutorum docuit, & expressis quidem verbis libro de veratri usu p.612. & Joel lib. secund. physiolog. sect. 5. quia, inquit, est morbus acutus, citòque cursum absolvens. Ast Petrus Forestus lib. 16. observat. schol. 33. notat, Pleuriticis medicamenta purgantia non exhibenda, si sint validissimis febribus correptis; aliàs purgantia & posse dari, ac quoque convenire.

Vir quispiam triginta septem octove circiter annos natus, plethoricus, tussi catharrali diu fuerat afflictus, omnia fere ejus curandi gratià hujus illiusve consilio præparata sumpsit, ast frustra-
 neo eventu. Tandem post solito majorem motum incaluit, ac statim dolor punctorius supra sinistram mammillam vehementer insurgens, simulque febris gravis ac capitis dolor distendens, hominem eorripuit, tussisque inde maximè aducta. Quare vocatus statim venæ sectionem in sinistro brachio instituendam curavi, post quam respiratio liberior dolorque capitis distendens & punctorius circa mammillam remissior redditus, mox de sequenti pulvere scrupulos duos cum aqua hyssopi & syrupo papaveris erratici assumpsit.

Vir post tussim,

Et motum majorem.

In pleuritidem incidit.

Quare vena secta fuit.

℞. Rad. bardan. major. ʒij. Glycyrrhiz. Taraxic. sic. Flor. papav. erratic. ana ʒj. Sulphur. ʒij. Sem. card. Mariæ. Ocul. cancr. ana ʒss. Lap. prunell. Antim. diaphor. Croci optim. Corall. rubr. præparat. ana ʒij. MS. F. pulvis tenuissimus, cujus dosis à ʒss. ad ʒj. in aqua hyssopi &c. exhibitus, multum in pleuritide præstat.

Et pulverem anti-pleuriticum assumpsit.

Post pulveris usurpationem omnis dolor, febris, respiratio difficilis &c. evanuit, multa que phlegmata sanguinolenta excrevit. Noctu tamen ingravescebat iterum dolor punctorius; quare mane iteravi pulverem, & sequentem mixturam, de qua singulis horis cochlear unum alterumve assumeret, præscripsi, venæque sectio levis iterum cum levamine fuit instituta.

Dolorq; &c. evanuit.

Recidivam passus.

Venæ sectione, pulvere, & mixtura præstorali.

℞. Aq. hyssop. ʒiv. Theriac. simplic. Prophylactic. ana ʒss. Hujus descriptio & præparatio existat apud Clarif. Virum D. Franciscum de le Boe Sylvium in sua Praxeos medicæ idea nova lib. 1. cap. 28. §. 31. p. 402. & 403. & apud D. Paulum Barbette in sua Praxi lib. 3. cap. 3. de febribus. Pulver. antipleuritic. ʒij. Spir. salis armoniac. gutt.

rum rem hanc læculentioribus documentis illustravit Georgius Baglivus in sua Praxi Medica in append. ad Pleuritidem, ut nulla esse possit suspicio de purgatione in Pleuritide inætera instituendâ. Putat enim morbi fomitem, putrem nempe cacochymiam in præcordiis sive potius in mesenterio latere, quæ quotidie fermentescens repetitis sanguinis circulationibus ad thoracis partes exundat, morbumque facit ac fo-

vet. Unde sicuti in Asthmate à primis visceribus oriundo repetita tantum purgantia adhiberi debent, ita Pleuritis à mesenterii putredine originaria purgatione curanda erit. Non negligendum autem Foresti munus ab Auctore nostro adnotatum, quod si vehemens febris cum morbo conjungatur, tunc ab omni purgatione abstinendum; ac proinde clysteribus tantum putrem illam cacochymiam tunc educere studemus.

guit. xv. Laud. opiat. gr. ʒj. Syrup. è succo floræ papaveris erratici expresso parat. ʒiʒ. M S.

Item linctum sequentem continuò assumendum .

Nerion
linctu.

ʒj. Syr. papav. errat. è succo nempe expresso parat. Diacod. de Hyssop. ana ʒj. Flor. sulphur. optimè levigat. ʒiʒ. MS. F. linctus.

Pilulis con-
tra tussim.

Postea singulis noctibus duas assumpsit pilulas ob tussim gravem, molestam, ac inveteratam, descriptas pag. 38. quorum medicamentorum beneficio & phlegmata optimè excrevit, dolor evanuit, febrisque remisit, manente solummodo tussi. Quare pilularum dictarum usum instauravit, ast frustra. Appetitus vero cum non rediret, & tamen in urina signa concoctionis reperirentur, purgans præscripsi sequens.

Et haustu
purgante.

ʒj. Eleſtuar. hydragog. D. Sylvii ʒij. Cholagog. p. 123. descript. ʒiʒ. Flor. sulphur. ʒj. Aq. hyssop. q. l. MS. F. haustus.

Curatus
fuit.

Quo optimè alvum deposuit, iterumque pilulas dictas usurpanti jussi, quarum quoque beneficio brevi tum ab inveterata illa tussi fuit curatus.

Febres
continuas
& inter-
mittentes.

9. Febres tum continuæ tum intermittentes (m), in quibus purgationem necessariam statuit Hartmannus in basilicam Crollii cap. de febribus: imo purgantia in febribus, ast non in paroxysmis & quidem vehementibus, ut rectè docuit Senex libro de purgantibus text. 5. p. m. 609., & lib. de veratri usu p. 612. ast paulò remissis, magnum sæpius habent usum, in primis specifica febrifuga si admisceantur. Joubertus lib. 2. Practic. cap. 5., in causo, inquit, purgandum omnino die secundo; quippe tertius, quo exacerbatio fieri solet, minus est opportunus: & idem cap. 4. ejusdem libri, in febre synocho putrimane purgans assumendum, idque post *parboropiat*. Præstat sanè in hac febre impuri sanguinis ali-

Sed tum
specifica
febrifuga
admiscea-
da.

(m) Cathartica pharmaca omnibus indiscriminatim Febribus non conveniunt, neque illa eodem semper tempore adhibenda sunt. In Febribus enim intermittentibus modo præstat purgantia antifebrilibus, modo hæc purgantibus præmittere, modo vero simul mixta exhibere. Si enim ventriculi cruditatis (unde omnium intermittentiæ Febrium origo) sit recens, tunc cathartico statim propinato plerumque & Febris simul proficiat. At vero si inveteratum sit stomachi vitium, viscidisque eruditibus primæ viæ, & mesenterii ductus sint infarcti, tunc vel antifebrilia ante purgantia, vel simul nupta præscribere utilis erit. Verum id reticendum non est, quod egregia earum Febrium medicina in vomitu consistat ob id præsertim, quod inter vehementes ventriculi subfultus, & validiores diaphragmatis ac musculorum abdominis contractiones vasa viscerum excretoria referentur, & in cavum intestinorum suam sarcinam transmittant. Unde mirum est,

quot laudibus emetica in Febrium intermittentium cura à probatis in præxi Viris essentur. Ardens vero Febris purgantium usum limitat. Quum enim sanguis in ea adeo ferveat, ut partes omnes tam internas, quàm externas intensiori purpura suffundantur, non secus ac Erysi-pelate laborarent; nihil profecto gravius est, quàm furentem ita sanguinem novis stimulis percellere. Quare si opus sit, bilis ad intestina confluentis, quæ in hisce febribus ob tumultuarium sanguinis motum solet excitari, nimiam copiam educere, id præstat potius injectis clysteribus, quàm cathartico medicamento efficere. In Febribus vero malignis omnibus fere Medicis purgantia malè audiunt, ne lethalis Diarrhœa, quæ plerumque sponte erumpere solet, provocetur; idque nigris quam curanea excretio exoptatur. Itaque in hujusmodi Febribus emeticam cathartico præferrem, quod non modo curationi, sed etiam earum præventioni summopere infervit.

aliquam partem haurire, quod vero superest expurgare medicamen-
to : hæcque nisi intra triduum fiant , commodus purgationi locus
non dabitur . Tertianæ febris si corripiat ægrum , siquidem videat-
tur tibi non purgatus esse , quartâ die pharmacum ei dato , ac die-
bus intermissionis utatur cibus per alvum secedentibus , ut monuit
Hippocrates libro de affectionibus textu 18. p. 171. & textu 19. Si
vero , inquit , quartana occupaverit nondum purgatum , primum
caput ei purgato , & interpositis tribus aut quatuor diebus , phar-
macum sursum versus purgans dato in ipsa apprehensione ; & in-
terpositis diebus rursum aliud deorsum purgans dato in ipsa occupa-
tione . Joubertus libro citato cap. 2. providendum , inquit , in
quartana , ut *nabaprinis* assumatur pridie ante accessionem , aut ip-
so accessionis die , si ardens magis fuerit paroxysmus . In quartana
non semper & perpetuâ signa concoctionis esse expectanda , ante-
quam purgans medicamentum exhibeatur statuit Petrus Forestus
lib. 3. de febribus observ. schol. 34. Vehementem tamen evacuat-
ionem in initio quartanæ minus convenire , quod humor , qui hanc
efficit , tractatu contumax est , idem ibidem docuit . In metu , nota,
febris malignæ optimum esse evacuare , antequam illa generetur , &
dum virtus adhuc constat , docuit Martinus Wendelinus lib. 3.
axiomat. medie. axiom. 1060. inspiciat studiosus Lector Hippocra-
tem lib. de affectionibus text. 13. & 14. p. m. 169. Nec mirum , pur-
gantia enim specificis ac incidentibus mixta , & materiam morbifi-
cam exturbant , obstructions solvunt , atq; plurimas febres curant .

Febrem quartanam simplicem , duplicem , triplicemve , sive
intermittentem sive continuam à longo abhinc tempore curatu
fuisse difficillimam , in primis autumnalem & hyemalem , non tantum
tota Antiquitas testatur , sed & quotidiana experientia comprobatur ,
eaque de causa quoque opprobrium Medicorum audit . Quare Me-
dici in eo fuerunt toti , imo penè omnes in eo desudarunt , ut pos-
sent excogitare vel invenire simplex quoddam vel compositum ex
regno minerali , animali , aut vegetabili , quod huic febre sit curan-
do . Et quidem plurimi gloriati sunt hoc illove medicamento spe-
cifico jam purgante , jam diaphoretico , vomitivo , vel corroboran-
te &c. quæ febris hæc quartana sit superata vel in ipsa hyeme ; idque
ut secretum secretorum sibi hucusque servarunt , vel nescio quibus
fictis nominibus ac obvelamentis , verbisque obscurioribus tradide-
re . Quos inter in primis excellunt nonnulli chymici , & qui fere
numquam praxim exercuerunt , verum ad trutinam si omnia redi-
gantur , inventos quos putant thesauros meros carbones esse , & nihil
omnino profecisse eos hætenus fuit observatum . Omnia quoque
Antiquorum vel Neoticorum Medicorum scripta , annotata , & ob-
fer-

In tertiana,
quarto die
purgans ex-
hibendum.

In quarta-
na.

Ipsa acces-
sionis die.

Febri-
quartana
semper su-
curatu dif-
ficilis.

Ac et de
causa in eo
fuerunt to-
ti , ut inve-
nirent spe-
cificum an-
tiquarum.

Plurimo-
rum secre-
ta contra
quartanam
mera ficta
&c. luere.]

servata Græca, sive Arabica, Latina, Hispanica, Anglica, Gallica, Belgicave &c. de febris quartana ejusque curatione, si quis in epitomen modo redigere vellet, magnum volumen edere deberet:

Quia methodicè et sic curati facillè recidivâ patiuntur.

Sponte læpius liberantur, bonâ observatâ diætâ.

Aëre in primis calidior vel muco-

quibus tamen omnibus hæret aqua, nam methodicè & duce ratione à quartana simplici duplicive &c. curati ægri, facillè recidivam patiuntur, tempore hyemali in primis, si non rectam diætâ rationem observent. Quare quoque plurimi imo gravissimi Medici hætenus judicaverunt, nihil sic qui agunt, optimè agere, modo bonam observent diætâ, & à frigore, ac acidis, austeris, crudis, piscibus, carnibus sale conditis, aut fumo induratis, difficiliorisque concoctionis, saltem nimiam horum ingurgitatione caveant, donec verno tempore aer temperatior sit, aut ex hac illave Regione septentrionali in aliam calidioram ac puriorem demigrare possint, tumque sponte & absque ullo medicamento plerumque à febre quartana liberantur. Verum quibus tali cum hoste vel quotidie vel bidui tridui factâ intermissione, tantoque subinde cum frigore, horrore, tremore, pandiculatione, nausæâ vel vomitu, & similibus symptomatibus concomitantibus, moxque insequente calore, siti, dolore, sudoreque &c. consistendum est, rectè conqueruntur de summa ejus impudentia: quippe qui non invitatus audacè in ipsum musæum vel oubiculum intrare audeat, ideoque promiscue nunc hoc nunc illo medicamento utantur, quo veluti missò quodam sibi auxilio in fugam eum coniciant.

P. Jesuitæ corticem chinam chinam chinam adportant.

Cujus beneficio quartana statim superatur.

Sed facillè recidivam patiuntur, cum respiratone difficiliori.

Imo & hecicâ febris, & plurius aliis symptomatibus postea extinctos observant Practici.

Quare quoque P. Jesuitæ à longinquis Regionibus, & vel ex ipsis Indis orientalibus aut occidentalibus, quos Religionis ergo, uti ferunt, Fidei nempe catholicæ Romanæ inter Ethnicos propagandæ gratiâ adeunt, inter alia medicamenta ante annos aliquot corticem quendam Peruvianum, Chinam chinam dictum, adportarunt; ejus drachmis duabus pro unica dosi exhibitis mox febris quartana incantamenti instar superabatur. Verum post tres quatuorve septimanas recidivam patiebantur plurimi ægri (ast denuo eodem cortice exhibito febris quidem sublata est) sed manente sæpius ventriculi quadam gravitate ac distensione, una cum respiratone difficiliori; tumque nonnisi per duas tresve septimanas erant *àsupèdi*, imò post tertiam exhibitam dosim unâ vel duabus septimanis liberi erant à febre, quibus exactis tamen recurrebat. Atque à nonnullis Practicis observatum fuit, febrem hecticam post dictum corticem toties assumptum secutam fuisse, in primis universalibus neglectis: nonnulli obstructionem hepatis, lienis &c. notarunt, imò hydrope quosdam fuisse extinctos. Quare quoque illius usus penè fuit abolitus, donec in Gallia, Anglia, Scotia &c. denuo à nonnullis in usum fuerit revocatus hic cortex summo cum effe-

effectu : ac ea de causa nonnulli hujus corticis Peruviani vim , & qua ratione febrem superaret & quidem primâ vice , idque tempore hyemali , omnibus modis indagarunt (n). Plurimi adstrictione vel quadam fixatione quasi febrem quartanam superare putant , ex alvi adstrictione & pluribus obstructionibus id colligentes . Alii vero vi quadam specificâ , aut amaritudine. Alii à sale , quo cortex ille præ aliis scetet . Alii vero aliis signis & observatis id probare sunt conati , tradentes qua ratione , quo tempore , & an substantiâ , vel infusione , vel extracto , & quoties exhibendus esset hic Peruvianus cortex . Verum omnes discrepant , hi in substantia , sed majori dosi & sæpius exhibendum multis rationibus &c. Medici imo gravissimi in Anglia & Scotia probare conantur : alii vero in minori dosi autumant : ille in tinctura magis conducere observavit : hic vero tincturam cum vini spiritu paratam probat . Alius in vino infusum laudat , alius cerevisiam recentem cortici pulverisato affundit , & sic fermentare , & pro potu ordinario optimè conducere putat . Nonnulli quoque tantum ante paroxysmum exhibendum , plu-

Nonnulli in majori dosi & sæpius exhibendum judicant .
Jam in substantia , vel tinctura &c exhibent .

Y

rimi

(n) Corticis Peruviani natura , quoniam inter Febrifuga elegantioribus titulis ac laudibus in Medicorum scriptis effertur , unum ex iis est , quæ potius admirari , quàm intelligere licet . Etenim adeo oculis ei sunt vires , tamque latens iphus agendi ratio , ut celeberrimum quoque Medicorum ingenia frustra exercuerit . Ea namque est hujus corticis indoles ac mos , ut ipso vel semel exhibitio Febris perniciosa furor conquiescat , & interdum plane extinguatur , quod de quocumque alio remedio sine saluti crimine affirmari vix potest . Cætera enim opera , quam spondent , se ipsa præstant , sed nullum celestius illo corde promissum solvit . Id vero admirandum magis est , quod cortex ille nullâ sæpius promotâ evacuatione febres dissipat : raram siquidem ac fortuitum est , si ab ejus exhibitione aliquid per vomitum , vel per alvum secedat . Itaque in eadeo obscura nihil auri pronuciare ; sed nonnulla tantum circa rectam ipsius administrationem , quæ Auctore nosse præterit , subjungam . Cortex quidem Peruvianus licet quacumque formâ exhibeatur , febres semper abigat , tamen ne sanguinis crassim labefactet , viscerum obstructiones pariat , eorumque fermenta obtundat (quod ab hoc medicamento sæpius fieri animadverti) illum simul cum volatilibus , aut vulgo dictis digestivis , præscribendum esse puto . Unde factum , ut nec convenientius pro hoc cortice exhibendo vehiculum à sanioribus Prædicis habeatur , quàm vinum generosum ; ne congruentius pro ejus tinctura extrahenda menstruum eligi possit , quàm vini spiritus sale armoniaco acutus . Quoniam vero Febris per corticem illum supprimatur potius , quàm curatur , idcirco ad ejus recidivam præcavendam , postquam ex toto inter-

miserit , conveniet ejusdem corticis usum per intervalla repetere , & aliquoties alvum leniter subducere : si enim major cathartico pharmaci vis foret , tunc Febris statim recrudescet . Id vero reticendum non est , quod Peruvianus Cortex non statim , ac Febris hominem corripuit , exhibendus sit , sed postquam ista pluribus paroxysmis vires suas contriverit : neque portigendus ei , cui venter cathartico aliquo non fuerit ante expurgatus . Præterea in ejus corticis usu tum sexus , tum regionis , cum maxime temperamenti delectus est habendus . Minus enim convenit Mulleribus , Monialibus præsertim intra sua claustra conclusis , quàm Viris : quos inter qui magis operosi ac laboriosi sunt , facilius ejus usum perferunt , quàm qui otio dissuunt . Sæpius observavi , Febres per Peruvianum Corticem sublatis Rusticis nunquam rediisse , qui statim post earum discessum ad consueta opera reversi sunt ; secus domesticorum Latium amantibus Febres sæpius redeire . In gravidis vero Mulleribus , dum perniciosis Febribus constantur , necessarius est ejus corticis usus , ne concussio illa , quæ earum paroxysmum præcedere solet , Fœtum ab utero excutiat . Minus etiam saluber esse solet hujus Febrifugi usus in humida & crassiori aeris constitutione , quàm in sicca ; atque minus ab illo læduntur , qui bilioso corporis habitu , quàm qui pituitosa temperie præditi sunt . His quidem limitibus Peruvianus Cortex usus circumscriptus , quos transire summam esset in Medico nefas . Unde liquet , nec corticem illum in omnibus indiscriminatim Febribus exhibendum esse , neque tutum adeo esse ejus usum , ut pejora mala , quàm est Febris ipsa , parere non possit .

obtinua esse que est Cierito i sequo.

rimi vero immediate post paroxysmum assumendum præscribunt .

Verum aliquando *olitor & opportuna locutus* . Quare mea quoque (salvis aliorum Medicorum Practicorum judiciis & observatis) hisce dictis addam, prætereundo Regionem, in qua invenitur & crescit, arborem, ejusque genus, speciem, colorem, odorem, saporemque &c. plurimi enim satis hac de re scripsere: & tantum quoad usum medicum, & quid in praxi observaverim paucis referam, dictaque observatione unâ vel alterâ comprobabo.

Ante quindecim circiter annos multi quartanâ laborantes.

Ante quindecim præter propter annos hisce in Regionibus in primis in hac Civitate multi quartanâ laborantes jam hisce, jam illis, tincturis nempe, vinis medicatis deobstruentibus, vel simul laxantibus, extractis, pulveribus &c. diaphoreticis, antifebrilibus, amaricantibus nempe, stomachumque simul corroborantibus medicamentis pro tempore à febris fuerunt liberati . Verum plurimi recidivam quia passi, nonnullis post universalia præmissa corticem chinam chinam sine ullo additamento ad drachmas duas ter quaterve cum vino, & quidem ad pintam unam; quintâ ante paroxysmum horâ exhibui, & omnes febrî quartanâ simplici intermittente laborantes liberabantur: duplici vel triplici vero afflictis quinque sexiesve propinavi; verum effectus in omnibus non fuit idem. Nam in nonnullis observabam nauseam, in nonnullis vomitum, in aliis quoque sudorem ingentem, in aliis vero purgationem per alvum, in aliis vero nullam mutationem notabilem. A febre jam liberati nonnulli conquerebantur de ventriculi tumore, præcordiorum anxietate, totius corporis gravitate: nonnulli vero de respiratione difficiliore, hi de appetitu nimio, illi de appetitu abolito vel diminuto, alii vero nihil mali jam sensisse se testabantur. Plurimi

Chinâ chinâ curati.

Verum post quinque vel sex septimanas recidivam passi.

post quatuor vel quinque septimas recidivam, & quidem gravio-rem patiebantur, imo simplici qui antea laborassent quartanâ, jam duplici vel triplici affligebantur; vel qui duplici aut triplici, simplici postea fuere correpti. Præterquam qui post assumptum corticem diarrhœam quasi fuissent passi, quorum fæces inspiciens, observavi particulas corticis minores materiâ quadam viscosâ ac pituitosâ tenaci pellucidâ quasi obvelatas, plerumque instar seminis raphani, vel nasturtii hortensis per biduum triduumve terræ mandati, visciditate quadam ante germinationem obducti; & hos omnes liberos à febre mansisse, nec unquam de hoc vel illo symptomate vel incommodo conquestos observavi. Quare juxta venerandum Senem aphor. 21. sect. 1. quod maximè vergunt, eò ducenda per loca

Præter illos, qui diarrhœâ post chinam affligebantur.

Quare purgantia semper addidi operato cum successu.

convenientia, semper purgantia addidi, tali cum successu, ut plurimi recidivam vel non fuerint passi, vel nunquam post tali modo exhibitum pulverem hæcticam, ascitem, obstructions hepatis, lienis

nis &c. vel nominata symptomata observaverim.

Porro immediate post paroxysmum, & die sequenti si dictum corticem exhibuissim, feliciores effectus, & citius superatam fuisse febrem quartanam, ac quoque diutius febre fuisse liberos, comperi.

Post paroxysmum & die sequenti exhibenda china china

Denique tincturis per spiritum vini factis additis itidem purgantibus levibus, optatum me semper habuisse effectum testor: ut & si idem eodem modo in vino Rhenano vetustiori, vel Gallico infundatur, & in majori quantitate ac diutius in usurpatione continetur. Sed quod apprime notandum, non in principio, sed postquam aliquandiu febris quartana duraverit.

In primis quoque in tinctura.

Ultimò chinam chinam in forma extracti, vel pilularum, sed purgantibus itidem, aut in parva dosi additis, summo cum emolumento exhibui. Aliquando vero una cum radice gentianæ & rasurâ ligni cohubrini cum spiritu vini extractam, & in forma pilulari exhibitam, optimo cum successu non tantum in febribus quartanis simplicibus duplicibusque &c. sed & universalibus præmissis in aliis febribus propinavi.

Vel extracto, additis itidem levibus purgantibus.

Non tantum in quartana sed & in aliis febribus.

Spontaneas mutationes in febribus quartanis maximas observavi circa solstitium hybernum & æstivum: liberantur enim nonnulli hoc tempore à febre, etsi nulla assumpserint medicamenta: nonnulli vero duplicem acquirunt febrem triplicemve, vel duplici laborantes priori quartanâ liberantur, manente & adaugeſcente, ultimò quæ advenit. Nonnulli jam liberati à febre, recidivam patiuntur: sic quoque quæ incipiunt circa æquinoctium autumnale, finiuntur quoque sæpe circa æquinoctium vernale; & si hoc tempore non mutantur, plerumque diutius tum prolongantur, aut per annos aliquot durant. Sic per octo annos durasse quartanam jam simplicem, jam duplicem, triplicemve observavi.

Mutationes in quartanis spontaneas quando sũt

Vir quadraginta octo annos præter propter natus, melancholicus, sæpius morosus, post varios & plus solito labores, de siti maxima & appetitu abolito conquerebatur, quare spiritum nitri in potu aliquandiu assumpsit, & brevi quoque sitis fuit sublata, ac appetitus rediit. Verum circa æquinoctium autumnale de dolore & tumore in hypochondrio sinistro conquestus est; quare suâ sponte elixir proprietatis Paracelsi usurpavit, verum absque ullo levamine: nam exactâ septimanâ unâ atque alterâ febrî quartanâ summo cum frigore adventante laboravit. Qua de causa post tertium paroxysmum meum imploravit auxilium, & statim enema vulgare præscripsi, per quatrimum enim alvus fuerat adstricta, & præcordiorum anxietas summa, quo injecto cum levamine benè alvum exoneravit. Verum paroxysmo priori modo revertente, sequens vinum medicatum, necnon massam pilularem dedi.

Vix post insolitos labores.

Tumorem & dolorem in sinistro hypochondrio.

Et brevi quartanam observavit

Quare v-
num medi-
catum ape-
riens anti-
febrile.

℞. *Radic. zedoar. Gentian. Calam. aromat. ana* ℥iij. *Galang.*
℥vj. *Summitat. absinth. M. ℞. Centaur. minor. p. iij. Folior. menth.*
crisp. M. j. Calamintb. montan. M. ℞. Rasur. lign. colubrin. ℥vj.
Aloes lucid. ℥iij. Flavod. cortic. aurantior. Semin. fœnicul. dulc.
Tartar. Rhenan. ana ℥iij. *Limatur. chalyb. in petia ligat. ℥℞.*
Concisa & contusa dentur pro vino medicato, affund. vin. Gallic.
pint. vj.

De quo post triduum assumpsit ter quotidie uncias tres, un-
de optimè se habuit, & assumptum cibum postea benè digessit.

Et pilulas
purgantes
sanus & a-
griantes.

℞. *Gumm. ammonic. preparat. ℥ij. Resin. jalapp. Diagrid. ana*
℥j. *Myrrh. rubr. Tartar. vitriolat. Sal. volatil. corn. cerv. ana*
gr. xv. Ol. cortic. aurantior. stillat. gutt. v. MS. F. Pilul. no. v. ex
℥j. deurent.

Bis in septimana quinque assumpsit, quarum beneficio
quater quinquiesve alvum deposuit.

Tribus ante paroxysmum horis hunc vel sequentem dedimus
pulverem.

Necnon
pulverem
febrifugam
diaphoretic-
am.

℞. *Antimon. diaphor. Oculor. canceror. pulveris. Sal. absinth.*
ana ℥℞. *Croc. optim. gran. v. MS. F. Pulvis tenuissimus pro una*
dosi cum vino calido assumendus.

Et regulum
antimonii
medicinale

℞. *Regul. antimon. medicinal. (hujus descriptionem videtis in*
sequentibus) ℥℞. Croc. optim. gr. v. MS. F. Pulvis tenuis.

Frustra af-
sumpsit.

Quibus omnibus adhibitis, febris jam minor, jam iterum ma-
jor: quare ipsi auctor fui, ut chinam chinam assumeret; statim an-
nuit. Atque in substantia solam chinam chinam pulverisatam ad
drachmas duas cum vino die post paroxysmum exhibui, hocque ter
iteravi, & nihil præter nauseam ac semel vomitum, subsequente
sudore, observavit. Post primam assumptionem à febre quartanâ
fuit liber: de alvo adstrictiore quia conquerebatur, subinde dictis
pilulis fuit usus, & benè ab ipsis alvum exoneravit: attamen de
præcordiorum quasi intumescentiâ & corporis quadam gravitate
conquerebatur, imo inter ambulandum de respiratione difficiliori.

Quare chi-
nam chinâ
usurpavit.

Et à febre
liberatus.

Quibus intellectis recidivam verebar, quod quoque ita evenit:
nam quintâ post assumptum pulverem septimanâ, febris sed graviore
non tantum, sed duplici correptus fuit; & quod notandum, tum
nec de præcordiorum intumescentiâ, nec corporis gravitate, nec res-
piratione difficiliori conquestus est: quare iterum chinam chinam
usurpavit. Liberato à febre, dicta symptomata in dies denuo adau-
gescebant; quamobrem aerem mutandum necessarium duximus, jus-
sis obtemperavit, ac Noviomagum profectus est: tum vero nonni-
si vinum Gallicum chinæ chinæ una cum foliis fennæ mundatæ af-
fusum, & sequenti modo paratum præscripsimus.

Post recidi-
vam imo
graviorem
passus.

Denuo u-
sus fuit eo-
dem suc-
cessu.

Sed Novio-
magum pro-
fectus.

℞. *Cort.*

℞. *Cortic. chin. chin.* ʒvj. *Folior. fenn. mundat.* ʒvj. *Flaved.* Vino-chin. nato (ut iter dicam) purgantibus mixto brevi curatus fuit.
cortic. aurantior. ʒʒ. Leviter contusis affund. *vin. Gallic. pint.* vj. Stent vasis clausis in digestionem per triduum, dimidio jam usurpato, affundantur denuo pint. ij.

De hoc vino bis quotidie uncias tres assumpsit, atque brevi non tantum à febre fuit liber, verum de suprascriptis symptomatibus non amplius conquerebatur, & reversus sanus vixit.

NOTA, nonnullos in alias Regiones profectos, & à quartana liberatos ac jam curatos, reversos recidivam denuo passos; quod ter quaterve in iisdem ægris vidi & observavi.

Vir quadraginta annorum, naturâ biliosus, post multos labores, quammaximè de corporis gravitate & lassitudine spontaneâ, in primis post somnum (reliqua symptomata prætereò, imò in sequentibus præteribò, idque brevitati quia studeo) conquerebatur: quare diascordium Fracastorii ad drachmas duas assumpsit, & benè sudavit cum levamine. Verum post triduum benè pransus levi febriculâ cum pandiculatione & frigore correptus est: quare scrupulum diascordii clarissimi Domini Sylvii in sua Praxeos medicæ idea nova lib. 1. cap. 58. descripti usurpavit, benè dormivit, & sudavit. Verum postridie dolorem distendentem & subinde gravativum, duritiem, ac postea tumorem in hypochondrio sinistro observavit: quare sequente usus fuit haustulo purgante.

℞. *Electuar. cholag. D. Sylv. Hydrag. ejusd. ana* ʒij. *Sal. volatil. oleos. gutt. xx.* *Aq. fœnic. q. s.* M.S. F. haustus.

Quo assumpto, sexies alvum deposuit cum multis flatibus, & summo levamine quoad dolorem distendentem: est immediate post febris cum frigore eum invasit, sudore finiens in quartanam degeneravit; quare sæpius jam ante, jam post paroxysmum sequentem pulverem assumpsit.

℞. *Regul. antimon. medicin. ʒʒ.* *Sal. absinth. Card. bened. Croc. optim. ana gran. v.* M.S. F. Pulvis tenuiss.

Cujus beneficio optimè sudavit cum febris quidem diminutione, verum nequiquam sublacione. Quare chinam chinam cum radice serpentariæ virginianæ ex vino Gallico usurpavit.

℞. *Cortic. chin. chin.* ʒij. *Radic. serpentar. virginian.* ʒj. F. Pulvis.

Quem ter, sex, septemve post paroxysmum horis iteravimus, & sponte octies imò decies alvum copiosè deposuit, & febris dolorque distendens ac gravativus cum tumore & duritie in sinistro hypochondrio evanuerunt, & hucusque curatus manet.

Juvenis viginti duo circiter annorum, post febrem tertianam duplicem incidit in quartanam simplicem: quare vomitorium, vi-

Vir biliosus de corporis spontanea lassitudine &c conquerebatur.

Ex diascordio Fracastorii & Sylvii benè sudavit.

Haustrum purgantem.

Et regulum antimoni medullinalem.

Tandem chinam chinam cum radice serpentariæ virginianæ assumpsit.

Et curatus est.

Juvenis quartana

laborans,
varilis fru-
stra adhibi-
tis.

num medicatum purgans, vinum ablinthites solum, & subinde cum elixire proprietatis & sale volatili oleoso mixtum, ut & sequentes pilulas sæpius frustra assumpsit.

℞. *Extract. febrifug. nostr. in sequentibus describend. Radic. gentian. ana gran. xij. Sal. absinth. gran. vj. MS. F. Pilul. no. vij. deaurand.*

Qua de causa die ante paroxysmum chinam chinam levibus purgantibus mixtam adhibui, sequenti modo.

Chinam
chinam pur-
gantibus
mixtam
propinavi.

℞. *Cortic. chin. chin. ℥ij. Resin. jalapp. gran. v. Ol. Cortic. aarantior. still. gutt. ij. MS. F. Pulvis.*

Quo assumpto, quinquies sexiesve, ni fallor, alvum exoneravit, ac sequenti die fuit liber à febre: bis itaque terve eundem pulverem iteravimus, nec recidivam passus est, et si in aere frigidiore totà hyeme fuerit versatis.

Et curatus
est hyeme.

Purgantia
in minori
dosi chinam
quare ad-
miscenda.

NOTA, ne purgantia in majori dosi addantur, aliàs nimis citò ex corpore exturbatur, vel simul cum purgantibus expellitur supra dictus cortex.

Plurimos quartanâ simplici laborantes in primis circa æquinoctium vernale sequenti electuario curavimus, singulis diebus cum vino calido drachmam unam exhibendo.

Electuarii
antifebrilis
descriptio.

℞. *Radic. gentian. Contrayerv. Zedoar. Serpentar. virginian. Cortic. lign. guajac. ana ℥j. Chin. chin. Rafur. lign. colubrin. Foliar. scord. ana ℥ij. Distamn. Cretic. ℥x. Croc. optim. Sal. armoniac. ana ℥ss. Opii solut. & inspissat. ℥ij. F. omnium pulvis, & fiat cum triplo mellis despumati electuarius antifebrile.*

Puella quar-
tanâ varilis
symptoma-
tibus con-
comitante
laborans.

Puella octodecim præter propter annos nata, melancholica, pituitosa, post febrem quotidianam continuam circa autumnum primò in febrem simplicem, dein duplicem, imò quartanam triplicem intermittentem incidit, mensuris simul suppressis cum tussi, respiratione difficiliori, tumore & duritie in hypochondrio sinistro, nausæâ, & subinde vomitu pituitosorum viscidorum, appetitu abolito, imò tantâ corporis macie, ut omnes phthisi vel tabe affectam judicarent. Vocatus rem periculo plenam judicavi, in primis quia tempus erat hybernum, & à plurimis medicamentis ita abhorrebat, nulla medicamenta assumere posse asseverans præter liquida clara & pilulas. Quare sequentes pilulas purgantes simul & deobstruentes præscripsi.

Pilulas pur-
gantes ape-
rientes.

℞. *Gumm. galban. aceto præparat. ℥ss. Vitriol. martis ad albedin. calcin. Myrrh. rubr. Diagrid. ana ℥j. Aloes lucid. gran. xv. Tartar. vitriolat. Sal. volatili. succin. ana ℥ss. Ol. sabin. stillatit. gutt. vj. MS. F. Pilulæ v. ex scrupulo uno. De quibus bis in septimana quinque assumpsit, & ter quaterve plerumque alvum exoneravit.*

Hy-

Hypochondrio sinistro cerotum ex emplastro de mucilagibus oleo de capparibus malaxatum imponendum. jussi, ac sequens vinum medicatum præscripti,

Cerotum hypochondrio.

℞. Rad. gentian. Aristoloch. rotund. Rub. tinctor. ana ℥iij. Fol. byssop. Mentb. crisp. Sabin. ana M. ℞. Summitat. absinth. Centaur. minor. ana p. iij. Rasur. lign. colubrin. Baccar. Laur. Semin. levistic. Fenic. dulc. ana ℥℞. Flavod. cortic. aurantior. ℥iij. Concisis atque contusis affund. vin. Gallic. pint. v. Stent simul in digestionem per quadriduum.

Et vinum medicatum antifebrile decoctruena &c.

De quo singulis diebus bis terve uncias tres infillatis unicuique dosi guttulis viginti salis volatilis oleosi. elixiri proprietatis absque acido. (ejus loco oleo tartari per deliquium addito) mixti per duas trefve septimanas usurpavit : quorum omnium beneficio nausea imo vomitus sublatus fuit, appetitus rediit, durities & intumescencia in hypochondrio sinistro valde diminutæ fuere, Sed jam ab omnibus medicamentis abhorrens, imo pilulas, nec vinum medicatum ulterius, aut non nisi summo cum fastidio assumens, mentionem feci de tinctura quadam chinæ chinæ cum spiritu vini paratâ, de qua tantum cochlearium unum vel alterum bis quotidie tantum assumeret, quod tandem assumpturam se annuit, modo ultimum foret, quod usurpatura esset, ac ea de causa hoc modo illam tincturam præparavimus.

Cum elixire oleo tartari per deliquium &c. parato, frustra usus pavit.

℞. Cort. chin. chin. ℥iij. Radic. bellebor. nigr. ℥vj. Serpentar. virginian. Folior. senn. mundat. ana ℥℞. Sabin. M. j. Flavod. cortic. aurantior. ℥v. Concisis atque contusis affund. Spirit. vini pint. iij. Stent in loco calido vasis optimè clausis per biduum.

Tandem tincturâ chinæ chinæ &c.

De quo mane & vesperi duo cochlearia assumpsit tali cum successu, ut quotidie bis terve alvum deposuerit, & intra tres quatuorve septimanas non tantum curata fuerit, & libera à febre, & cæteris dictis symptomatibus, imo sana & jam obesa sæpius melutaverit.

Intra tres septimanas curata fuit.

Nonnullos quartanarios curavimus solâ tincturâ per spiritum vini corticibus chinæ chinæ, rasuræ ligni colubrini, & radicibus jalappæ, vel foliis sennæ affusum paratâ.

Nonnulli curati tincturâ chinæ chinæ, ligni colubrini & jalappæ.

Mulier quædam triginta octo annos nata ex consanguineis meis, melancholica, alvo adstrictiori, etsi sana, ut plurimum laborans (ut in hisce Regionibus sæpius observatur) post diuturnam jam simplicem, jam duplicem febrem quartanam intermittentem, incidit in quotidianam continuam, & summam debilitatem, vtrium prostrationem, præcordiorum anxietatem, vigilias, imo delirium febri exacerbata, urinis crudis absque ullo sedimento, aut odore, alvo adstrictâ, siti &c. Quare ei clyster subinde fuit injectus ex-

Mulier ex quartana incidit in febrem continuam, aphas &c.

quo

quo semper cum levamine . Tandem a phthis apparentibus , hanc mixturam, emulsionem, ac pulverem sequentem subinde usurpavit.

Quare mixturam car diacani.

℞. Aq. meliss. Card. bened. ana ℥iſs. Cinnamom. ʒvj. Lapid. prunell. Antim. diaphor. Margarit. prepar. ana ℥ſs. Conſect. alkerm. absque moscho & ambru ℥iſs. Julap. rosat. ʒv. MS.

Decoctum raparū &c.

De qua subinde cochleare assumpsit, & parum sudavit : os interim decocto raparum, vel aquâ rosarum cum vitello ovi, & saccharo canto mixtâ colluendo ; omnia calefacta assumpsit . Verum instante paroxysmo sequenti usâ fuit pulvere , & benè semper sudavit .

Et pulverem diaphoreticum.

℞. Antim. diaphor. gran. xv. Margarit. preparat. Sacchar. perlat. Oculor. cancror. ana gran. xj. MS. F. Pulvis tenuissimus cum hac emulsione assumendus .

Ur & emulsionem.

Sæpius de hac emulsione haustulum usurpavit .

℞. Hord. mundat. ad crepat. coct. ʒv. Semin. 4. frigida. major. ana ℥ſs. Papav. alb. ℥iſs. Lini recent. ʒj. F. cum l. q. aq. decoct. hord. emuls. ad ʒxiv. add. Julap. rosat. ʒj. MS.

Lapidem bezoardicū orientalem frustra usurpavit.

Verum horum omnium beneficio nihil vel parum profecit, quare lapidis bezoar orientalis scrupulum unum vesperi ipsi dedimus; parum sudavit , verum nullò cum levamine : tandem consultum duximus ad sacram quasi anchoram confugere , nempe ad infusionem lapidis vulgò Pedro del Porco dicti (de quo in sequentibus fusius & accuratius) qua exhibitâ tribus ante febris exacerbationem horis optimè sudavit , alvum bis deposuit , benè dormivit , absque ulla exacerbatione : quare iteravimus eandem infusionem die sequenti , idque ter quaterve , & brevi aphthæ curatæ fuere , ac libera ab omni febre per sex septemve , ni fallor , septimanas fuit . Animi gratiâ cum nonnullis amicis , celo sereno , maris littora petiit , piscesque marinos comedit : domum reversa februm cum horrore quodam , oscitatione , & pandiculatione , sudore subsequente observavit : verum ea omnia floccipendens , & pisces marinos, quos comederat , causata , nihil quidem mali die sequenti sensit . Verum febris quartanæ ante febrim continuam jam dictam memor, diem paroxysmi præcedentis quartanæ intellexit , (quare optimè Corn. Gelsus loco antea notato, diu diei paroxysmi meminisse suadet) imo paroxysmus sequens multo gravior fuit . Sed ab omni medicamentorum genere ita abhorruit , ut quidquid proponerem vel in forma pilularum, decocti, tincturæ, vini medicati, vel pulveris &c. omnia recusaret ; imo mox nauseam & animi quasi deliquium sentire se referebat , non tantum quando medicamenta assumere vellet, verum & quando ipsa modo odoraretur , aut alius de medicamentis his illi se mentionem modo faceret . Quare cere-

Quare infusionem lapidis vulgò pedro del porco dedimus .

visis

Ac brevi curata fuit.

Maris littora post septimanas aliquot petiens.

Priori quartanâ fuit afflida.

visis

vifis jam jam coctæ & nondum fermentatæ quædam simplicia amara infundi poffe propofui : refpondit, amaricantem cerevifiam libenter fe bibere, & in primis amare, quare & forfan talem fe bibere poffe. Ea igitur de caufa fequens puppa vafi cerevifiâ recenti impleto fuit injecta, unde folâ hac poft feptimanam ufa eft cerevifiâ, & brevi curata fuit, manfitque hætenus mifera & diu afflicta ægra.

℞. *Cortic. chin. chin.* ℥viiij. *Radic. serpentar. virginian.* Folior. *fenn. mundat. ana* ℥ijss. *Summitat. cen:aur. min.* M.ij. *Flaved. cort.aurantior.* ℥ij. Concifa & crasse contufa indantur facculo rarioris texturæ.

Ac cerevifiâ chinæ (6 mihi licitum fit hoc verbo uti) curata.

Sic quoque folo chinæ china extracto per spiritum vini parato, & ad consistentiam pilularum evaporato, plurimos non tantum febrî quartanâ & aliis febrîbus laborantes curavimus, & curatos ab aliis vidimus, atque ex aliorum Medicorum ore audivimus: attamen meo iudicio præferrem tincturam per spiritum vini, vel vinum corticibus illis Peruvianis infusum, vel in substantia exhibitum purgantibus levibus nempe simul additis. Et hæc sunt, quæ de china china, ejusque usu, benevole Lector, dicenda mihi propofueram.

Pillule ex china paratæ in febrîbus optimæ

10. Fames à saliva viscidiori & pinguiori, pituitâve viscidâ, bileve pinguiori diminuta aut abolita. Horum humorum peccantium maleficio obtunditur blanda in ventriculo contenta, ac superius stomachi orificium suaviter vellicans aciditas, sicque fames diminuitur: aut causæ dictæ si graviores, famem tollunt. Rectè ergo purgantia medicamenta talibus in affectibus præscribuntur, quia illorum beneficio peccantes humores è stomacho corporeque expelluntur, sicque tutior ac jucundior breviorque via curationi paratur.

Fames diminuta vel abolita.

Vir quispiam quadraginta quinque circiter annorum, macer, inveteratâ tussi maximè vexatus, phlegmata viscosa ac tenacia incredibili quantitate in dies excernens, post longum & gravem periculosumque morbum appetitus abolitionem sensit, qua per tres circiter menses fuerat vexatus, & quidquid contra hanc assumeret, ne quidem levissimam mutationem inde sensit, medicamentis omnibus effectu carentibus. Quare singulis septimanis bis pilulas angelicas vesperi assumendas præscripsi, ac diebus intermediis mane in hydromelite guttulas viginti quatuor elixiris proprietatis usurpandas. In quorum medicamentorum usurpatione per duas tresve hebdomadas optimo cum successu continuavit: tumque ipsi mixturam sequentem cochleatini usurpandam dedi.

Vir inveteratâ tussi laborans.

Incidit in appetitus abolitionem.

Quare cum hydromelite elixire proprietatis &c. fuit usus.

℞. *Aq. mentb.* ℥ij. *Tinctur. stomach. nostræ* ℥vj. *Ol. mentb. crisp.* gutt. iij. *Syr. mentb.* ℥j. MS.

Ut & mixturâ.

Z

Acti

Acida ob tussim maximè molestant non addidi ; hujus tamen post usurpationem appetitus rediit. Ultimò ob mixturæ averfationem sequens vesperi usurpavit conditum ad nucis moschatæ quantitatem , quo etiam est curatus : nam appetitus rediit , ac ingestos cibos optimè digessit .

Ac condito
stomachico
curatus .

℞. *Conserv. mentb. crisp.* ʒiʒ. *Rosar. rubr.* ʒvj. *Rad. enul. campan. condit.* ʒʒ. *Zinzib. condit.* ʒij. *Lap. pranell.* ʒj. *Ol. mentb. crisp. gutt.* vj. *Syrup. mentb. q. s.* MS. F. conditum.

Tinctura stomachica jamjam nominata.

Tinctura
stomachica
nostræ de-
scriptio.

℞. *Rad. enul. campan.* ʒiʒ. *Zedoar.* ʒj. *Calam. aromat.* *Angelic. Galang. ana* ʒvj. *Zinziber. Liquirit. ana* ʒʒ. *Lign. aloes* ʒv. *Fol. mentb. crisp.* M. ij. *Bacc. junip.* ʒj. *Lauri Sem. fœnic. dulc. ana* ʒʒ. *Anisi Carvi ana* ʒiij. *Cortic. winteran. s. Cannella alb.* ʒvj. *Cinnamom. acutiss.* *Santal. rubr. ana* ʒj. *Piper. nigr. Extrem. cort. aurant. Cardamom. minor. Nuc. moschat. ana* ʒij. Concisus atque crassè contusis affund. *Spirit. vini Rbenan. stop.* iʒ. Misceantur ac digerantur per octiduum , tumque tinctura decantetur , & iterum affundantur *Spirit. vini Rbenan. pint.* iij. Digerantur per octiduum , tinctura decantetur , ac priori tincturæ affundatur , & usui servetur .

Icterus fla-
vus .

11. Icterus flavus (°), quare Galenus commentar. in sect. 4. aphor.

62. di-

(°) Icterus, quem sub æquati morbi nominæ Plinius hîd. natur. lib. 22. cap. 24. protulit, ad veterum omnium Medicorum mentem ex hepatis obstructione, unde vel bilis secretio impeditur, vel ipsius curius intercipitur, fieri dicebatur. Verum quum in multis Ictericis post mortem sanum deprehensum fuerit hepar, biliarit ductus nullâ fabulosâ aut viscosâ substantiâ referti, & ipsa fellea vesica calculorum inanis; nihil clarus deinceps videbatur, quàm Icterus sine ulla hepatis culpa consistere posse. Unde motus præclarissimus Sylvius, cujus vestigijs Auctor noster fere nunquam non inhaeret, bilis ad sanguinem redeuntis immiscibilem naturam pro Icteri causa redarguit. Ait enim, si spiritus nimium volatilis ei se necdat, tunc cum reliquis sanguinis elementis intimè consociari inepta erit; ac proinde, veluti oleum in aqua, in sanguine fluctuat, ab eoque facili negotio secedit. Sylviana hæc hypothesis potissimum ei innititur, quod bilis in vesica fellea contenta per biliarios ductus sanguini in hepatis substantia affundatur: quod tam improbabile esse, quàm quod maximè, pulchro experimentorum anatomicorum apparatu demonstravit Malpighius. Hicce itaque missis, quæ Icteri naturam fere nihil apertunt, ea nobis manet Ani-

mo sententia, Icterus Inter cachecticos affectus esse, & ab omni alta cachexia ratione originis non discrepare. Quemadmodum enim sanguinis crasis diversimodè figurata varios colores superficie corporis imprimi; ita felleus color, qui in habitum erumpit, non protinus visceris labefacti indicium est, quum sine ulla hepatis læsione hujus affectus semina in sanguine ipso latere compertum sit. In sanguine enim omnis generis particulæ reperiuntur, sed suo quæque centro inclusæ, nec antea sensibus nostris occurrunt, quàm turbatâ harmoniâ in actum emerferint. Quantum enim biliosa sit Hominis temperies, nulla idcirco in sanguine amaritudinis signa, nulla bilis ad sensum indicia erunt. At si fluidi mutetur textura, protinus flavus color in cute & in urinis apparebit. Sed vix umquam fluidi textura mutatur, nisi solidis quoque vitium adspersat: unde mirum esse non debet, si vitiosam illam sanguinis crasim hepatis quandoque pathemata, suorum nempe ductuum infarctus, vel calculorum in vesica fellea concretio, sequantur. Si enim bilis iusto tenor sit ac volatilius, tunc uberior ipsius copia in glandulis hepatis secedit, ut proinde vel biliolæ dejectiones, vel saturatio in alvi fecibus tinctura obreniat. Si vero crassior ac viscidior,

62. dixit, humores biliosos per alvum evacuatos, sanare morbum regium. Doctam & accuratam de ictero qui vult descriptionem, adeat clariss. doctissimique Viri D. Fr. de le Boe Sylvii Praxeos medicæ ideam novam cap. 40. p. m. 790. & seq.

Mulier quædam quadraginta duos annos nata, melancholica, post varia diuque assumpta viscidiora ac pinguiora alimenta incidit in alvi adstrictionem, ac circa præcordia dolorem maxime compressivum ac graviter afficientem, ac semper circa vesperi anxietates præcordiorum summas, ita ut præ dolore ac anxietate multas noctes infomnes traduceret. Urinæ erant obscurè rubentes, alvi vero excrementa fere albicantia, & quarto vocationis die vix erant mutata. Vocatus statim sequentem haustum purgantem præscripsi.

Mulier post varia alimenta pinguiora, &c.

In præcordiorum dolorem compressivum.

Imo icterum incidit.

℞. *Elect. cholagog. Sylvii* p. 123. *descript. Hydragog. ejusd.* p. 136. ana ʒjss. *Spir. salis armon.* ʒss. *Tinctur. croci* ʒj. *Aq. gramin.* q.s. MS. F. haustus.

Quare haustum purgantem.

Quater ab hoc purgante cum doloris compressivi, & præcordiorum anxietatis levamine alvum deposuit. Quo facto sequens dedi apozema aperiens, de quo quater quinquiesve assumpsit ad uncias tres quatuorve pro vice.

℞. *Rad. rubia tinctorum* ʒj. *Urtica* (ex mente Gesneri, qui summis laudibus hanc radicem in ictero extollit) *Gramin. Curcum. Chelidon. major.* ana ʒss. *Fol. marrub.* (de marrubio, ejusque succo ex foliis expresso inspiciatur Forestus lib. 19. observat. 19. in scholiis, qui ibidem refert nonnullos usu syrapi ex succo marrubii confecti fuisse perfanatos, cum multa alia remedia frustra usurpata fuissent.) *Cascut.* ana M. j. *Flor. genist.* p. ij. *Sem. cannab.* ʒss. *Aquileg. Petroselin.* ana ʒiij. Coq. ex vini albi tenuioris, & aquæ puræ q.s. in colat. unciis xxxvj. dissolv. *Syr. cichor. cum rbeo.*

Apozema aperiens.

Z 2

Diacni.

dior, quod sæpius evenit, ægrè per contextum hepatis transit, donec invalescente ob sanguinis visciditatem glandularum obstructione omnino repellitur, alvi que excrementa proflus alba dimittat. Itaque hepatis obstructio à materia vitæida & sabulosa modo Icterus jam factum sequitur, modo illum præcedit. Etenim quemadmodum urinæ secretionem in renibus interceptâ serosus humor in singulis partibus corporis exundat; ita biliosus humor ad hepar transitu omnino impedito, perinde sanguinis crasis pervertitur, ut omnia colore flavo inficiat. Hinc nullo fere negotio colligi potest, quomodo ita aut tristitia Icterus excitet. Non aliter enim ac ex inopinato timore universum corpus ita pallefcit, ut vix ad pristinum deinde restitui possit; ita spirituum furor, impercus, ac indignatio perinde sanguinis crasim evertit, ut bi-

lis ab eo facillè secedat, & superficiem corporis colore suo infamet. Quoniam omnium venenorum id proprium sit, ut texturam sanguinis corrumpant, mirum non est, si viperæ icthus protinus bilem ex reliquis sanguinis elementis extricet, & cutem flavo colore commaculet. Neque dissimilis est ratio Icteri, qui Febribus repente supervenire Hippocrati dicitur, nisi fortè ille ex hepatis inflammatione oriatur. Unde liquet, quod quemadmodum Icterus non semper ab hepatis infarctu descendat, ita quoque cathartica pharmaca in omni Ictero proavisuè adhibenda non sint. Quod religiose magis in his servandum, qui Febribus agitati Ictero corripiuntur, quibus cathartica Hippocratem cavisse ex verbis illis in lib. de loc. in Honil. concludit Martianus: *Regio morbo afficilis purgantia ne dato, ne corpus magis conturbet.*

• Sect. aphor. 61 & 64.

Diacnicu. ana ℥ij. *Tinctur. croci* ℥ij. *Spir. salis armon. vc. Tartar. fetid.* ℥j℔. MS. pro apozemate.

Hujus apozematis beneficio omnia evanere symptomata, urinas fere nigricantes multas excrevit, tandemque sequenti usa fuit medicamento (quo solo post purgationem simul incidentem & aperientem multos colore fœdissimos perfanavimus) ad guttulas viginti ex vino ter quaterve de die.

Et spiritus salis armoniaci &c. assumptis, & curata est.

Vir post fructus horarios avidè ascēptos incidit in febrem tertianam intermittentem.

Imolentium gravissimum.

Quare haustum cholagogum.

Pulverem ob sitim.

Et apozema maxime deobstruens utitur.

Et feces ex cæruleo-fusco colore tinctas excrevit.

℥. *Spir. salis armon.* ℥ij. *Tinctur. croci* ℥ij. MS. Hujusque beneficio ac vi percurata fuit, ac incolumis manet.

Vir quadraginta octo annos natus, pituitosus, fructus horarios autumnò avidè cum usurpasset, post septimanas aliquot in febrem tertianam intermittentem incidit. Verum post tertium, nihil fallor, paroxysmum de præcordiorum anxietate gravissimâ, imò dolore gravativo ac tumore quodam in hypochondrio dextro, cum nausea in primis matutino tempore, omnium membrorum imò totius corporis gravitate ac lassitudine, & vespertino tempore respiratione difficiliori, alvo adstrictiori, fœcibus alvinis induratis nonnihil albicantibus, urinâ intense rubrâ imò penè nigrâ, siti intolerabili, & vigiliis conquestus est, ac tali ictero afflictus, ut si leviter modo sudasset, omnia fere lintamina colore flavo quasi tincta visa fuissent. Vocatus rem periculo plenam (juxta Hippocratem aphor. 64. sect. 4. & Coac. prænotion. 1. p. 173.) judicavi, idque Amicis indicavi, ac statim præscripsi hunc haustulum purgantem, quo subinde fuit usus.

℥. *Electuar. cholagog. D. Sylv.* ℥ij. *Extract. rbei, Scammon. ana gr. v. Tinctur. martis aperitiv. ℥j. Tartar. vitriolat. ℥℔. Aq. chelidon. major. q. s.* MS. F. haustus.

Quo assumpto, octies vel decies alvum deposuit cum levamine quoad præcordiorum anxietatem & dolorem gravativum. Ob ingentem & intolerabilem sitim sæpius de die usurpavit hunc pulverem cum decocto graminis.

℥. *Lap. prunell. Salt. tartar. ana* ℥j. MS. F. Pulvis.

Cujus beneficio sitis brevi fuit sublata. Interim ter quotidie de sequenti apozemate uncias tres quatuorve usurpavit.

℥. *Rad. lapath. acut.* ℥j℔. *Rub. tinctor. Chelidon. major. Cichor. Apii. ana* ℥℔. *Pol. agrimon. Marrub. Eupator. cannabin. ana* M. ℔. *Flor. genist. p. iij. Sem. aquileg. Petros. Anis. ana* ℥ij. *Tartar. crud.* ℥j℔. *Lix. ir. chalyb. in nodulo ligat.* ℥v. Coq. ex vini & aquâ anaticâ quantitate ad colatur. ℥xxxvj. in quibus dissolv. *Syr. cichor. cum rbeo.* ℥ij. *Quinque radic.* ℥j℔. *Spirit. salis armon. gutt.* Lx. MS. pro apozemate. Semel bisque de die assumpto hoc apozemate fœces reddidit vel penè nigricantes, vel ex cæruleo-fusco colore tinctas, idque

que cum levamine ; quod semper observavi post chalybeata in quantitate vel sæpius assumpta.

Nonnumquam etiam cum decocto hunc pulverem vesperi exhibui, unde semper optimè se habuit, & liberiores respirationem minoremque præcordiorum anxietatem &c. tunc observare testabatur.

℞. *Limatar. chalyb. præpar. & subtiliss. levigat. gr. xij. Sal.* (ex capite mortuo, post destillatum salis armoniaci spiritum, filtratione & exhalatione facti) à *D. Sylvia Febrifugi dicti Croc. optim. ana gra. jv.* MS. F. pulvis tenuissimus.

Ac summe cum levamine pulverem ex chalybe &c.

Hypochondrio indurato & intumefacto mane & vesperi inunximus sequens linimentum.

℞. *Unguent. martiat. ℥ij. Ol. de capparib. Lilior. alb. ana ℥ss. Philosoph. ℥ss.* MS. F. linimentum.

Hypochondrio indurato &c. linimentum.

Post inunctionem hoc cerotum imposuimus.

℞. *Emplastr. de mucilag. Melilot. ana ℥j. Ol. de capparib. q. s.* Pro ceroto super alut. rub. extend.

Et cerotum fuit adhibitum.

Quibus omnibus per septimanas aliquot continuatis, omnia symptomata in dies valde diminuebantur. Ex vino Rhenano tenui subinde quoque vesperi usus fuit, ob vigilias, sale volatili oleoso opio depurato affuso & tincto ad guttulas præter propter viginti.

Dieta erat aperiens, flatus discutiens, alvum laxans, juscula in primis cum endivia, apio, vel cichorio cum uvis Corinthiacis &c. parata.

Ultimò nonnisi decoctum radicis lapathi acuti cum tinctura martis aperitiva usurpavit, & tandem quoque curatus fuit.

Tandem decocto lapathi acuti &c. curatus est.

Nonnullos ictericos, hypochondrio non indurato, solo decocto lapathi acuti cum tinctura martis aperitiva, purgatione per cholagoga prægressâ, curavimus: quare decoctum illud ut specificum in ictero commendo.

NOTA: nonnulli venæ sectionem in ictero instituunt juxta mentem, & sententiam Aetii & Avicennæ &c. qui statuere, duo esse maxima curandi icterum remedia, venæ sectionem nempe & purgationem. Galenus vero tantus ille phlebotomiæ amator in libro de purgantium vi, si, inquit, morbo regio laborantibus sanguinem miseris, extremam in perniciem ages. Non quoque venæ sectio in ictero qua ictero convenit; indicat enim vel humorum quantitate qualitateve peccantium exturbationem, aut correctionem; nonnumquam vero volatilium levem fixationem &c. Semper & ubique servanda, numquam vero negligenda dicta Hippocratis aphor. 62. sect. 4. & coac. prænotion. 1. p. 172. quibus per febres, inquit, morbus regius supervenerit ante diem septimum, malum: &

Venæ sectio in ictero an instituenda.

Œterus febricitantibus super-veniens quando bonum vel malum.

aphor. 64. ejusdem sectionis, & coac. prænotion. 1. 173. quibus per febres morbus regius die septimo, aut nono, aut undecimo, aut quattodecimo supervenerit, bonum, nisi dextrum hypochondrium durum sit, alioqui minimè bonum: quod C. Celsus quoque lib. 3. cap. 24. de morbo regio p. m. 175. statuit: inspiciat studiosus Lector caput illud vigesimum quartum libri tertii C. Celsi, lectu est jucundum & dignissimum; necnon aph. 42. sect. 6. Hippocratis. Non rarè enim evenit febricitantibus, ut ſterus superveniat, illique ea de causa varia præscripta medicamenta usurpent, imo purgationem & venæ sectionem tolerant: ast loco curationis hydropicos factos morboſve chronicos inde exortos, fumis ac potentissimis etſi poſtea uſurpatis medicamentis, vix imo vix curatos novimus, quod variis historiis & observationibus comprobare poſſemus.

Morbi meſenterii.

12. Morbi meſenterii (P), aſt purgatio ne ſit larga, neque continens, & aſſidua, multo minus moderatæ purgationis limites tranſcendens docuit Matthæus Martini in tractatu ſuo doctiſſimo lectuque digniſſimo de morbis meſenterii & malo hypochondiaco. Non enim talibus in morbis ab obſtuctione & humoribus qualitate peccantibus præſertim excitatis conveniunt φάρμακα καθαρτικά, niſi poſt incidentia deobſtuentia, humorumve qualitatem peccantem temperantia antea ſint uſurpata: ficque juxta Hippocratem aphor. 22. ſect. 1. concocta non vero cruda medicamento purgante educenda. Docuit enim Senex aph. 9. ſect. 2. quod corpora quum quis purgare volet, ea fluxilia facere oporteat.

Infans poſt tertium nati- vitatis diem.

Miram quandam de infantulo hiftoriam narrare placet. Huic tertio poſt natiuitatem die epidermis omniſque cutis de corpore erat

(P) Ex variis ſuccis, quibus perlitur, meſenterium varios contrahere ſolet affectus. Modo enim ſervidiori ſanguine in ſuis vaſculis intercepto inflammatur, quod ſæpiſſime in abſceſſum tranſit: modo chylo viſcidiori glandulæ ipſius extuberant, unde ſcirrus tandem emergit. Idque in Pueris frequentius, in quibus licentior diæta, & eſſentis voracitas chylum ipſius ætatis indole, legeque naturæ craſſam ſegniorem reddunt, & nimis impurum, adeoque atriſſimum qui in meſenterii glandulis ſubſiſtat. Ubi autem hoc malum Pueros corripuit, protinus univerſo corpore contabescunt, ut proinde quoties eorum atrophiam medicam manum eludit, nihil certius ſit, quàm immedicabile illud malum adefſe, quemadmodum ex repetita cadaverum anato- mie innotuit. Sæpius vero lymphæ, quæ à reliquis partibus corporis ad meſenterium conſluit, terreſtribus & ſalinis particulis nimum ſæta in ipſius glandulis inſpiſſatur, & affectum eum conſtituit, quem Latini Strumas, & Scrophulas appellant, quarum in meſenterio la-

tentiam evidens eſt indictum, eas in colli glandulis apparuiſſe. Præter autem hæc mala, quæ meſenterii magis propriè dicuntur, ingens aliorum morborum clafſis, qui ad partes alias per- tinere videntur, ex eo malè affecto exurgit. Plerumque enim Febres, ſive periodicæ ſive continuæ, ex pueri cacochymia in meſenterio congeſta oriuntur, quod vel ex earum contumacia ac diuturnitate, vel ab alvi egeſtionibus conferentiâ nullo ſere negotio judicabimus. Quandoque vero meſenterium dolorum inſteſtinalium auctor eſt, ſive quia inſteſtnis contagio ſuo vitium adſpergit, ſive quia nervorum conſenſu nerveas eorum fibras exagitat. Ex hac porro nervorum conſpiratione, quæ per paris vagi ramos inter meſenterium & cæteras abdominis ac pectoris partes reperitur, mirum eſt quot ſymptomata in Hypochondriacis, & fortè etiam Mulieribus hystericis deſcendant. Ex omnibus vero hiſce meſenterii affectibus obſtrectio magis ac putris humorum colluvies purgationem expoſcunt, quæ tamen mitiori cathar- tico, & digeſtiviſ interpoſitis erit inſtituenda.

erat quasi abrupta & avulsa, sequente magnâ sanguinis copiâ. Ita per mensem circiter excoariatus vixit, ejulatus præ dolore continuo edens. Adversus hunc autem affectum nihil præter oleum raparum cum creta mixtum fuit adhibitum. Quo tempore macie confectus vix ossibus hæsit quatuor integros menses, atque inde convalescere cœpit, cumque in modum recuperare carnem atque pingue fieri, ut nemo mortalium, qui infantulum antea tam miserè afflictum viderat, eundem esse crederet. Annum vero cum excessisset, incidit in abdominis duritiem ac tumorem non vulgarem, quicquid ea de causa in usum revocarunt Parentes, oleum & operam perdidierunt. Duravit illa abdominis durities, illeque tumor fere per quadrimestre, tum vero diarrhœâ gravissimâ per quatuordecim dies fuit afflictus; quæ tamen sponte fuit sedata, omnique abdominis duritie ac tumore evanescente, brevi iterum post cholera correptus fuit tam gravi cum febre, ut mox moriturum Adstantes putarent. Singulam febrilem exacerbationem per quadraginta octo horas misellus habuit, qui ostiduo, quod decubuit, nil fere alimenti assumpsit: usurpavit denique tribus morbi ultimis diebus parum de sequenti mixtura singulis horis.

Excoariatus per mensem vixit.

Post pingue fieri capit.

Post annum in abdominis duritiè &c. incidit.

Diarrhœâ spontaneâ curatus.

Cholera & gravissimam febrem deaus passus.

24. *Vin. Rhenan. ℥ij. Aq. cinnam. ℥iij. Sacch. optim. q. s. ad gratam dulcedinem.* MS. Qua mixturâ assumptâ & vomitus & alvi fluxus cessavere, jamque hilaris & sanus vivit.

Vino Rhenano aquâ cinnamomî &c. curatus

13. Affectio hypochondriaca & melancholia, juxta Hippocratem aphor. 9. sect. 4. melancholicos, inquit, infra vehementius purgabis: quod Galenus libr. *quos purgare oporteat* & Heurnius lib. 3. method. ad Praxin cap. 8. confirmant. Numquam tamen hisce in Regionibus *καθαριστὰ φέρματα* in initio sunt præscribenda, nisi prius austeri illi ac inconcocti humores sint præparati & temperati. Lippis ac tonsoribus enim notum est, melancholicos à vehementioribus purgantibus medicamentis toties non deicere alvum, quàm quidem aliis humoribus scatentes, etsi eadem purgantia ipsis exhibeantur, imò *καθαριστὰ φέρματα* exhibitu melancholicis, illos vix turbare: biliosis, pituitosisve, aut serosis, si in eadem quantitate ac dosi præscribantur, maximè & vehementer illos turbare ac purgare; quod fit ob humorum melancholicorum cruditatem, ut & quia austeri humores purgationem sistunt. Cum vero purgantia vehementiora melancholicis exhibeantur, aut non operantur, aut parum summis cum torminibus, doloribus contorquentibus, præcordiorumque anxietate: quare potius spirituosus, salibus volatilibus & præsertim oleosis, ac lenientibus utendum, quàm hac ratione injucundè praxis exercenda.

Affectio hypochondriaca & melancholia.

Et quare

Matrona quædam quinquaginta annos circiter nata, intra bien-

Matrona
quinquage-
naria .

Gravissimo
animi mœ-
rore afflicta

Imo summe
melancho-
lica facta.

Hauftulum
melanago-
gum vali-
dum septius
assumpfit.

Frustra ve-
na secta
fuit.

Ac brevi
deliravit .

Vix tamen
febricitans,
maximâ de
cordis an-
xietate &
constrictio-
ne conque-
rens.

biennium menstrua non passa, tamen sana ac hilaris vixit ; tumque ob filiam non ex voto viro nuptam incidit in gravissimum animi mœrorem, semper tamen præsentibus domesticis ac aliis maximè hilaritatem simulans; locis vero in solitariis cum modo esse posset, ex imo pectore hausta suspiria duxit , moxque lacrymas plurimas fudit , filiæ miserrimum statum deplorans : ita semestre transegerat, antequam dolor ejus Marito aut Domesticis ex clamoribus ac suspiriis innotesceret. Noluit tamen melancholiæ rationes aperire, ac brevi post tantâ melancholiâ laboravit , ut domesticis , amicis, aliisve, satis evidentiâ signa ejus proderet . Gravem hunc tollendi affectum gratiâ duo accersiti sunt Medici, qui historiâ affectus intellectâ haustum melanagogum validum ex radicibus hellebori nigri & foliis fennæ &c. præscripserunt : post haustum assumptum parum tantum (talem quoque vel similem historiam de Practico quodam narrat Walæus in sua medendi-methodo. p. m. 50. qui melancholico cuidam ter quaterve purgans exhibuerat, qui tamen alvum minimè deposuerat) summis cum ventris doloribus contorquentibus dejecit, tertio die in Salvatella vena secta est. Quo facto, apozemata refrigerantia imo acidis nixta sunt præscripta , & singulis septimanis iteratus haustus purgans ex fenna, & helleboro nigro, ast in singulis vicibus minus & majori cum dolore , imo ultimò maxima cum præcordiorum anxietate alvum deposuit ., ac intra mensem deliravit . Nihil inde medicamento amplius assumpfit , per semestre fere delirans: totoque hoc tempore singulis noctibus ne quidem per horam unam atque alteram dormivit, semper Filia mea; Filia mea misera clamitans. Animi gratiâ hinc eò profectus , fortè fortuna Maritum compellavi, qui inter alia dictam historiam de quadam sibi notâ mihi narravit , meumque auxilium imploravit , quod tamen ob temporis penuriam denegare debui : acriter tamen cum instaret, concessi, ac statim propriam Uxorem esse dixit. Circa vesperi visitandi gratiâ cum venissem ægram, horrendum in modum nil præter, Filia Filia mea causa est, clamantem, ac torvo vultu Adstantes domesticos aspicientem inveni : mœx vero rogavit quinam ille adstans, non enim novi? Amicum quendam esse Maritus retulit, & ulterius quærenti respondit , affectum tuum gravem curandi causâ , si Deo ita placeat, hûc venit : utinam, respondit, hoc fiat, ac Deo optimo maximo visum sit. Moderatiora videbantur inde omnia, ita ut nobiscum cœnaret . Hanc miserè afflictam Matronam vix febricitantem inveni, ast maximè tum de præcordiorum anxietate ac cordis quasi contorsione ac constrictione , & appetitu fere insatiabili conque- rebatur , & quod mirum, singulis fere diebus alvum deponebat. Hisque me aliquoties compellebat verbis : utinam dormire possim, uti-

utinam hanc præcordiorum anxietatem doloremque cordis possit tollere, curata forem, omnia à te præscripta & præscribenda libenter assumam. Quare ipsi granum unum laudani opiatum cubitum ituræ assumendum præscripsi: ea igitur nocte per tres circiter horas dormivit, & mane surgens longè alia videbatur. Quare duas vespere assumendas pilulas rogavit, quod tamen ei non concessi, ast loco grani unius laudani opiatum emulsionem ipsi præscripsi sequentem, de qua dimidium cubitum itura usurpavit, ac circa mediam noctem alteram emulsionis partem dimidiam, ac benè inde dormivit.

Uti & de vigiliis.

Quare granum laudani opiatum.

℞. *Hord. mund. ad crepaturam coct.* ℥℞. *Sem. papav. alb.* ℥ij. *Quatuor. frigid. major. ana* ℥℞. *F. cum s. q. aq. decoct. hord. emulsio ad uncias ℥viiij. add. Syr. papav. alb. Aq. rosar. ana* ℥vj. *MS. F. emulsio.*

Et emulsionem ex hordeo, semine papaveris &c. cum saccharo usurpavit.

Quam emulsionem non assumpsit nisi ter quaterve in hebdomade: inde profectus sequentia medicamenta nisi, & quidem primò de sequenti pulvere assumpsit dosim singulis biduis.

℞. *Ocul. cancr. pulv.* ℥j. *Vitriol. martis ad albedinem calcinat.* ℥ij. *Sal. armon.* ℥j. *Ol. cort. aurant. gutt.* vj. *MS. F. pulvis tenuissimus in sex doses dividendus.*

Postea pulverem &

Secundò de sequenti pilulari massa semel tantum in septimana mane quinque assumpsit pilulas, unde ter quaterve alvum deposuit: excrementa fere nigra erant, ut & urina, quod in melancholia hypochondriaca, & scorbuto sæpius observavi.

Pilulas aperientes assumpsit.

℞. *Gumm. ammon. aq. rosarum solut. & inspissat.* ℥℞. *Myrrh. rub.* ℥℞. *Vitriol. martis ad albedinem calc.* ℥ij. *Croc. optim. Resin. jalapp. Diagrid. ana* ℥j. *Ol. macis still. vel Cort. aurant. still. gutt.* vj. *MS. F. pilulæ no. XLV. deaur.*

Urina in melancholia & scorbuto nigra.

Tertiò, siti urgente usurpavit spiritum nitri dulcem floribus rorismarini & rosarum infusum, sicque rubicundi imò jucundissimi evasit ille affusus spiritus coloris, de quo pro vice cerevisiæ instillavit guttulas duodecim, subinde lapidem prunellæ ad scrupulum.

Ob sitim usafuit spiritu nitri dulci floribus rorismarini &c. affuso.

Ultimò præscripsimus sequens apozema, quo fuit usa ad finem curationis: ast anxietate præcordiorum urgente assumpsit pulverem prædictum: dolore autem quoque ingravescente granum unum laudani opiatum, unde semper quoque levamen sensit.

℞. *Rad. asparag. Cichor. Polypod. quercin. recent. ana* ℥j. *Fol. agrimon. Ceterach. Cichor. Fumar. ana* M. j. *Flor. genist. Bellid. ana* p. iij. *Cort. fraxin. Tamarisc. ana* ℥℞. *Bacc. junip. Limatur. chalyb. in nodulo ligat. ana* ℥vj. *Sem. anisi Fenic. dulc. ana* ℥ij. *Flaved. cort. aurant. Nuc. maschat. ana* ℥ij. *Concisa atque contulâ coquantur ex aquæ puræ q. s. ad colaturæ ℥iij. vel quatuor, in quibus dissolv. Syrup. cichor. cum rbeo Diacnicu ana* ℥ij℞. *Spir. salis*

Tandem apozema aperiens & incidens præscripsi.

Armon. 3j. MS. pro apozemate, optimè subere &c. claudendo.

Et curata
fuit.

Recidivam
ex ira passa
fatis cessit.

Diarrhœa
biliosa in-
cipiens.

Dysente-
ria sed in
principio.

De quo singulis diebus mane usurpavit uncias tres, postque sex septemve circiter septimanas fuit curata. Curata per sesquimen- sem vixit, circa quod tempus turbulenta valde fuit, ac in melan- choliâ & delirium iterum incidit, & medicamentis assumptis ni- hil proficiens, fatis cessit.

14. Diarrhœa biliosa incipiens, correctâ nempe prius vel si- mul bilis acrimoniâ salinâ, ac fluiditate ipsius diminutâ, vel pituitæ salivaris, succive pancreatici, aliisque ex glandulis conglomeratis succi aquositate emendatâ.

15. Dysenteria sed incipiens (9), abundantibus scilicet humori- bus: quare quoque Alexander Massaria lib. 3. Practic. cap. 22. dixit, qui curandæ dysenteria gratiâ solventibus ac purgantibus utun- tur

(9) Inter Diarrhoicos affectus reponenda quoque est Dysenteria, verum minus appositè illa Diarrhœa cruenta nonnullis dicitur. Toties enim sanguis per alvum funditur absque torminibus absque ventris eructatu, sine quibus Dysenteria nunquam consistit. Saepius vero intestinorum tormina non sanguinis fluoris, sed crebra aquarum excretio comitatur, cujus generis fuit illa epidemica Dysenteria apud Willisium, quæ anno 1670. Londinum irrepit. Celsus vero per tormina intestinorum morbum illum no- tavit, quod Tullius exemplo fecisse reor, qui Torminosos dixit, quos vulgò Dysentericos ap- pellamus. Nullum autem est eo nomine aptius, sive ad vocis Græcæ sensum retinendum, sive ad morbi naturam explicandam. Hujus namque affectus initia sunt intestinorum tormenta, dolores, & cruciatus, quos cruenta & mucosa ventris proluvies plerumque sequitur. Vix autem exigua requies datur, quin tormenta & ex- eretorii ipsam redeant, ut fere jugibus egeren- di stimulis Partentes agitentur. Hinc nunquam est Dysenteria, nisi doleant Intestina: atque ubi morbus est processit, ut putridus & nigri- cans sanguis, quasi ex emortuis partibus pro- dicitur solet, sine eorum dolore egeratur, rectius Intestinorum sphacelus, quàm Indolens Dysen- teria dicitur. Tanti quidem mali causa est hu- mor quicumque acris, qui suis cupidibus, tot- dem veluti lagonibus, mucum intestinis extru- ctum suffodit, bombycinum eorum subtegmen- detergit, atque minusculis pagulis Intestina eruentat; tum si morbus diutius duraverit, acrior fortè ac copiosior ex tot fervidis succis consequentibus redditus, latus atque latus gli- scit, Intestina ipsa fodicat, cuniculos agit, ea- que in ramenta secta per alvum dimittit. Id vero scire magis interest, quod acris ille humor modo ex pravis edulitiis in primis viis oriatur, modo ex sanguine ipso vitiosè effervescente per ar- teriarum oscula Intestinis suppeditetur: illa be- nigna dicitur Dysenteria, ut pote quæ agri- vires minus deicit, & mistoribus affigit cru-

claribus; hæc vero maligna, quæ tum Febris adjunctæ mali moris, cum maximè contagii ra- tione Prædicis malè audit. Verum si serosus corporis humor organum contrahat, & per tu- bulos hydragogus Intestinis inferos cum impe- tu feratur, tunc ad instar acris lixivie eorum oscula corrodere, Intestinatorumque tormina non eruentis fluoris, sed aquarum proluvies excipiens cul affodit magis, quàm cruentæ dysenteria illud Aureliani nomen quadrat. *Rheumatismus Intestinarum.* Ut vero de curatione hujus morbi Lectorem nostrum quoque moneamus, id præcipuè notabimus, primariam curandi rationem non à sanguinis fluxu, sed à torminibus desum- bere: sanguis enim consue funditur, quon- iam ventris tormina permanent. Quantum vero ad id valeat oleum amygdalarum dulcium recens expressum, vel ipsi Medicinæ Tironi- bus commendantur: est: quod tamen licet morbi initio toties cum agrorum emolumento adhi- berent, nihilominus in progressu ab eo absti- nui, ne Intestinorum vulcera vulteries sordescerent. Tantum vero diu oleum merito suo commendari debet in morbi hujus infantia, ut ipsi opiatas præferendum sit: hæc enim acrem materiam simul cum sanguine compriment; illud vero Intestinorum tormina sedat, & mor- bi causam per alvum educit. Neque vero ca- thartica nonnulla pharmaca aliâ ratione Dysen- teria medentur, nisi quia acrem mucum inte- stinis impactum absterguat, & fervidum humo- rem per alvum dispellant. Eorum etenim vis adstringens, quæ à simplicioribus Medicis ef- fertur, unum ex his est, quæ illa cautione in- digent, quam suis calculus Arithmetici adice- re solent, *salvo errore.* Verum circa purgan- tium usum id observandum velle, ut magis illa in Dysenteria benigna, quàm maligna usur- pentur, ne acrim humorum affluxum ad Intes- tina concitemus: in hac quippe sudor largius fluens egregia est medicina, ac proinde diapho- retica temperantibus ac opiatas nupta exhiben- da sunt.

tur medicamentis, (nota simul adstringentibus ut rhabarbaro, & rei naturâ, & probâ medendi methodo duci videntur. Plurimum enim ab humoribus quantitate, nonnumquam vero simul & qualitate peccantibus dysenteria excitatur: merito ergo purgantia leviter simul adstringentia in initio exhibentur, facilèque tum & citius curatur. Non vero ita purgantia conveniunt, cum diu jam duraverit dysenteria; tum enim nonnisi dolores ventris summos, & majorem fluxum, vel obacredinem, qua purgantia vulgò prædita sunt, vel quia nimium tum agitantur & solvuntur humores, excitant: quare potius tum desistendum à purgantibus, & corroborantia leviterque adstringentia, humorumque acrimoniam peccantem temperantia, ulcusque &c. sanantia usurpanda.

Præfectus militum quadragesimum quartum agens annum, biliosus, audaciorisque naturæ, diu castra aere humidiorè secutus, sæpius sub jove frigido ac humido dormiens, in lienteriam absque ullo tormine vel ventris dolore incidit: verum appetitu vigente, nonnumquam jussu Chirurghi rhabarbarum in substantia cum nucemofchata assumpsit, ac per biduum triduumve liber, denuo recidivam patiebatur à quacumque cerevisiâ assumptâ, & quidem cum ventris dolore, & quadam corporis debilitate. Quare Medici Castrensis auxilium petiit, qui eundem penè pulverem præscripsit, à quo sæpius summis cum doloribus alvum deposuit, & de sequenti condito ter quotidie ad nucis moschatæ magnitudinem devoravit.

Præfectus militum diu castra secutus. In lienteriam incidit, post rhabarbarum curatus.

Recidivam passus.

Idem assumpsit.

℞. Conserv. rosar. rubr. antiq. Miv. cydonior. antiq. ana. ʒjss. Diascord. Fracastor. ʒss. Corall. rubr. opt. ʒi. Corn. cerv. ust. & præpar. ʒij. Syrup. myrtin. q. s. MS. F. conditum.

Ut & conditum adstringens.

Verum nullo cum successu, alvi enim dejectiones plures & summo cum dolore, ast fæces minores sed acriores: diætâ præscripta erat ex acidis adstringentibus, & quò plus dictis utebatur, eò acriores dejectiones, dolores majores, & vires minores; donec tandem sanguinolentas imo purulentas fæces, & deiiciendi continuum conatum observaverit. Castra sequi impotens, nostras imploravit opes: præscriptis assumptis, fæcibus &c. rite examinatis, veram dysenteriam esse Amicis indicabam, qui omnem ut navarem operam rogabant. Quare diætâ mutandam primò judicavi: mucò namque, quo intestina plerumque sunt obsessa, & obvelata, ut plurimum sublato, mirum videri non debet, quod de continuis doloribus, fæcibus sanguinolentis &c. conquereretur æger, in primis diætâ quia ex acidis & subadstringentibus constabat, ac sæpissimè alvus purgata fuerat. Juscula ergo ex cornu cervi raspatò, ac pedibus, vel extremitatibus vitulinis, ovillis, cum vitellis ovorum præ-

Verum nullo cum successu.

Tandem dysenteriam affectus.

Quare juscula vitulina ex pedibus C.C. &c. usurpavit.

scripsimus, ac sæpius sequens enema fuit injectum ac diu retinendum.

Enema ex lacte, terebint hina &c. injectum.

℥. *Lact. bubul. dulc.* ℥viiij. *Terebint. Venet.* ℥ss. dissol. *Vitell. ovor. no. ij.* *Mell. rosar.* ℥iiij. MS. F. clyster pro viro.

Semper post dicta iuscula, & hunc clysterem dolores & dejectiones sanguinolentas ac purulentas minores observavit. Hanc quoque emulsionem præscripsi.

Emulsionē assumptā.

℥. *Hord. mundat. ad crepat. coff.* *Amygdal. dulc. excortic. ana* ℥vj. *Sem. papa. alb.* ℥ij. F. cum f. q. aq. decoct. hord. emuls. ad ℥xjv. add. *Aq. cinnamom.* ℥ss. *Syr. papav. alb.* ℥j. MS.

De qua octavâ vespertinâ quartam partem, circa mediâ noctem, & sextâ matutinâ usurpavit, verum parvo cum levamine; præterquam quod toties alvum non exoneraverat, & plus minusve magis dormiverat: verum fæces & sanguinolentas & purulentas mane observavi, quare clysteri addidi diascordiū Fracastorii drachmas duas, & balsami sulphuris-anisati primò scrupulum, imo usq; ad duos scrupulos; quorum beneficio etiam dolores minores, sed dejectiones eadem. Quare consultum duximus hunc & sequentem bolum præscribere.

Enemati diascordiū & balsamus sulphuris anisatus additus.

℥. *Diascord. Fracastor.* ℥j. *Sanguin. dracon.* *Lapid. hæmatit. ana* ℥ss. *Balsam. sulphur. anis. gutt.* iiij. MS. F. bolus.

Bolo dia-phoretico adstringente.

℥. *Electuar. anti-dysenter. nostr. p. 126. descript.* ℥j. *Specier. diamargar. frigid.* ℥j. *Ol. cinnamom. stillat. gutt.* j. MS. F. bolus.

Ac corroborante.

Jam hoc jam illo vesperi usus cum vino Hispanico rubro, quo subinde etiam cum pane saccharato usus fuit: purulentæ vero quia adhuc conspiciebantur fæces, sequens apozema vulnerarium præscripsi, de quo ter quaterve quotidie uncias tres calidè hausit, quorum omnium etiam beneficio curatus fuit.

Et decocto vulnerario usus fuit, & curatus est.

℥. *Radic. consolid. majoris, vel potius Sarracenic. Polypod. quercin. ana* ℥ss. *Folior. alchymill. Pyrol. Heder. terrestr. ana* Mjss. *Sanicul. maris* Mss. *Flor. hyperic. p. iiij. Rasur. corn. cerv. Cass. lign. morsu elect. ana* ℥ss. Coq. i. a. vasis clausis in f. q. aq. ferrat. in colat. ℥xxxvj. dissolv. *Syrup. de albæ Fernel.* ℥iiij. *Balsam. sulphur. anis.* ℥ss. MS.

Post tres septimanas denuo tectidivam palasus.

Post tres circiter septimanas cerevisiam dulcem recentem avidè hauriens, noctem insomnem traducens, mane alvum ter quaterve deposuit, verum absque dolore & tormine, post meridiem sæpius alvum deposuit cum dolore. Vocatus bolum ultimò præscriptum dedi, sed absque levamine; quare vesperi enema præcedens præscripsi. Mane optimè se habuit, & benè dormivit, jamque se curatum esse putabat: sed circa octavâ vespertinâ sæpius iterum alvum cum exonerasset, me denuo vocavit, & fæces alvi-

nas

nas sanguinolentas observavi. Plurima medicamenta quia leve vel nullum fere levamen attulere, mentionem feci de radice quadam à nonnullis Hippekoana(r) dictâ, de qua multa & penè inaudita in dysenteria referunt, & me jam ipsam in parva quantitate nactum esse, sed me tamen adhucdum in usum non revocasse dicebam: quo audito, statim libentissime ipsam assumere dicebat, quare sequenti modo vesperi cubitum ituro exhibui.

Varis frustra usurpatis.

℞. *Diascord. Fracast. ʒj. Radic. hippekoan. subtiliss. pulveris.*
 ʒj. MS. F. holus.

Assumptio radicem hippekoanam.

Quo assumpto, illâ nocte benè dormivit, & mane nonnisi semel alvum deposuit: ea de causa horâ septimâ vespertinâ eundem bolum exhibui, ac iterum optimè dormivit, nullos dolores sensit, nec alvum deposuit, sicque terve quaterve bolum assumpsit, & curatus manet.

Et brevi curatus est, & manet.

Postea ter in dysenteria exhibui, cæteris medicamentis nil vel parum juvantibus, sed ad semidrachmam, & optimo quoque cum successu.

A nonnullis Medicis audivi, summum & unicum esse in dysenteria etsi gravissimâ remedium, etsi sola exhibeatur ex jusculo à scrupulo ad drachmam unam: verum nullibi penè prostat, ex Brasilia hùc advehitur, & maximo constat pretio.

De hac radice Hippekoana s. Hippoacannâ nigrâ, Xipo de Cameras ita in dictatis & observatis. Clarissimus & Doctissimus Vir Dominus Paulus Hermannus Botanices Professor ordinarius in hac Academia Lugduno-Batavâ Celeberrimus: Hippoacanna est radix digitum & amplius longa, flexuosa, calamo tenuior, nodosa & quasi geniculata, in superficie ex numerosis sonulis vel annulis exasperata, foris fusca, intus pallida; saporis subacris, amari & ingrati quodammodo nauseosi; in siccissimis ac petrosis locis crescit, est alba & nigra, nigram commendat Macrovius: qui abhorret rhabbarum, illam non abhorrebit: constat blando sale volatili. Vis consistit in cortice, qui quo recentior, eò potentior, datur ad ʒiſs. ex vino vel alio liquore, humores per secessum blandè educit, relinquens in fine vim abstergentem & absorbentem, in dysenteria hoc nomine specificum est.

16. Hydrops(s), hujus curationem sequenti modo tradidit Gale.

Hydrops.

(r) De radice Ipecacuanha nihil hic adjiciam, quum in capite de emeticis p. 90. triplicem ejus speciem ex Domini Pomet recensione jam notaverim, ejusque usum tum in Dysenteria, cum in aliis sanguinis fluxibus aperuerim.

ratione Imperiti Medici Theoria defectu turpius decipiuntur, quàm Hydrops. Putant enim, nimias in hoc affectu aquas luxuriari, siq; simul congestis partes corporis in tumorem insignem pronjungere: unde repetitis semper ac validioribus catharticis pharmacis earum copias educere audent, sicque sibi suisque Patientibus in-

(s) Nullus alius est morbus, in cujus cura

lenus lib. quos purgare oporteat, hydropicos, inquit, evacua-
mus prius sanè per inferiorem ventrem, dein per vomitum, tertio
per apophlegmatismos. Juxta quorundam Medicorum opinionem
in hydropè fortissima sunt præscribenda purgantia, quod quoque
concedit, non tamen laudat Johannes Walæus in sua medendi me-
thodo p. 43. & 44. Quia enim, inquit, hydrops vel in eo statu
versatur, ut aliis medicamentis serum evacuari possit, sic ergo non
opus est hisce vehementibus: vel in eo jam deventum est, ut nul-
lo alio medicamento, nisi vehementissimo, materia peccans obe-
diat, hic cum natura jam prostrata sit, pharmacaque fortia vires
magis adhuc absumptura sint, tutò etiam non adhibentur. For-
tiora illa καδάρτηα φαρμάκων si exhibenda, in principio, dum vires
adhuc consent, præscribenda ipsa esse judicamus. Rationi tamen
magis convenit quod Lazarus Riverius Prax. lib. 11. cap. 6. de hy-
dropè p. m. 45. scriptum reliquit, in omni, inquit, purgantium
administratione observandum est, purgantia saltem validiora non
esse frequentius usurpanda, ut docet Galenus lib. 9. κατὰ νόσον,
quia corpus debilitant, ut postea major aquarum proventus exo-
riatur. Ideo roborantia & aperientia frequentius, quàm purgantia
erunt præscribenda: & experientia nos docet, evacuationem in
hoc morbo, quæ fit per urinas melius succedere eâ, quæ fit per
alvum. Dein fortiora purgantia corpus quia debilitant, & major
aquæ serique proventus inde exoritur, sicque necessariò minor
excitatur in corde effervescencia, indeque crudior & serosior pro-
venit sanguis: quare potius corroborantia, aperientia, diuretica
& sudorifera frequentius propinanda: subinde tamen, ast con-
sistent vires, purgans solito fortius propinari concedimus, non ta-
men frequenter. Ascitis miram curationem hisce addere libet.

Et quidem
in principio

Nonnulli
tamen dru-
retica &
diaphoretica
& c. præ-
ferunt.

Puella post
quartanam.

In ascitem.

Et crurum
pedumque
tumorem
gravissimū.

Puella quædam viginti circiter annorum, post febres varias
erraticas scorbutum, tuncque quartanam longam, incidit in hy-
dropis speciem ascitem dictam summo cum crurum pedumque tu-
more, imo tali, ut neare pedibusque stare vix posset, coactaque
esset semper fere decumbere. Quicquid in initio usurparit, non-
nisi Penelopis telam texuit: quare varia vulgaria non tamen con-
temnenda medicamenta, frustraneo vero eventu, assumpsit. Inter
alia remedia sequenti quoque vino medicato paululum mutato
per mensem circiter fuit usa. ℞. Rad.

Ineptè satisfaciunt. Namque vix prior sarcina deponitur, nova iterum ac stupenda aquarum quantitas prodit, quæ renovandæ purgationis necessitatem ipsis imponit: quod toties repetunt, donec cum aquis vita simul effundatur. Hydropis itaque curandæ ratio non consistit in ineptè satisfaciunt. Namque vix prior sarcina deponitur, nova iterum ac stupenda aquarum quantitas prodit, quæ renovandæ purgationis necessitatem ipsis imponit: quod toties repetunt, donec cum aquis vita simul effundatur. Hydropis itaque curandæ ratio non consistit in
bus, quæ inertiam ac segnitiam humorum dis-
pellunt, sanguinis fermentationem instaurant,
cordis tobar resciant, obstructa viscerum va-
sa recludunt, & consuetas corporis excretio-
nes promovent. Verum non idcirco cathartica
omnino rejicte, sed illa parcius exhibenda, &
Prudentis Medici consilio præscribenda malim.

℞. Rad. ireos nostrat. Apii. Petroselin. ana. ℥iij. Jalapp. ℥ss. Cori. median. sambuc. Fol. fenna ana ℥iijss. Agrimon. Soldanell. ana M. j. Bacc. laur. Junip. Rhabarbar. ana ℥ss. Cinnamom. acut. ℥iij. Macis Sem. fenic. dulc. Extrem. cortic. aurant. ana ℥i ss. Concisis atque contusis saccoque inclusis affundantur Vini Rhenani generosioris, vel Gallici pint. vj. De quo singulis mane ægra usurpavit uncias tres, instillatis nempe unicuique. dosi spiritus salis armoniaci guttulis viginti .

Frustra vi-
no medica-
to.

Subinde quoque hunc sequentem pulverem exhibui, de quo semper optimè alvum deposuit, & multas urinas excrevit .

℞. Rad. jalapp. resinof. pulverif. ℥j. Magister. gumm. gutte Tartar. vitriolat. ana gr. vij. Sal. sambuc. ex ligno sambucino parat. ℔ss. Ol. macis still. gutt. ij. MS. F. pulvis tenuissimus .

Et pulvere
purgante
hydragogo.

Varios quoque apophlegmatismos lympham, serosio rem tollendi gratiâ præscripti : item sequentem bolum sudoriferum, ex quo optimè se habuit, ac copiosè semper urinas reddidit .

℞. Rob sambuc. ℥j. Gumm. guajacin. Juniperin. Lap. prunell. ana ℔ss. Sal. sambuc. gr. vij. MS. F. bolus.

Necnon bo-
lo sudorife-
ro usa fuit.

Hæc omnia, & plura alia cum frustra fuissent exhibita ac usurpata, Paracenthesim proposui, quia nulla remedia juverant, & nullum signum contraindicans in hac ægra observaveram . Primò enim appetitus neutiquam erat diminutus aut vitiat, neque debilis admodum ægra, & semel bisve tantum alvum deponebat; excrementa non nimis liquida nec nimis sicca existebant; undè non nisi interna viscera sana (c) esse concludere poteram. Præterea neutiquam abdomen flatibus erat distentum; quod ex contactu ventris & aquæ inter viscera fluctuantis sonitu, quoties corpus toro circumvolveret ægra, observari licebat. Sed nec ipsa ægra nec consanguinei ejusmodi curationi subscribere voluerunt. Ast studiose Lector, post duos circiter menses varias summo cum pruritu observavit ægrotans pustulas ex lymphâ extravasata salsa procul

Quare pa-
racenthe-
sim suavi.

Verum æ-
gra & ami-
ci recusa-
bant.

(c) In Paracenthesi abdominis instituen-
dâ id oportet, præcipue consideret Medicus,
an naturalium viscerum constitutio sana sit, an
vero labefacta. Per sæpe enim diuturnâ aqua
præsentia ita illa sunt corrupta, ut ad pristinum
statum redire non possint: in quo casu ventris
peritio frustra instituitur, eaque instituta ce-
lerius Patiens interit. Non aliter enim ac semi-
putrida in aquis ligna si ab illis extrahantur, ci-
tius ab aere corrumpuntur; ita abdominis vi-
scera, quibus aqua jam labem adpersit, pro-
rius marcescunt, si aer cum impetu irruens
humorum in illis stagnantium fermentationes
excitet. Hinc quibus, visceribus ita constitu-

tis, Paracenthesi in abdomine fit, postquam
aquæ eâ copiam fluxerunt, ut illa jam ex aquis
relictis emerferint, levis accedit febricula, quæ
putrescentium viscerum, & mortis jam immi-
nentis indicium est, quemadmodum duplici ob-
servatione clarissimus noster Auctor confirmat.
Cæterum si firma adhuc maneat viscerum com-
pages, nulla Paracenthesi præstantior ad aquas
educendas est ratio: quam licet nonnulli perti-
mescant & damnent, tamen ejus utilitatem
digito veluti natura ipsa monstravit, quæ to-
ties per umbilicum in tumorem elatum & refe-
ratum ab Ascito, Inno præsentis morte, Patien-
tem liberavit.

Post duos
menses cru-
ta pustulis
cum intole-
rabili prur-
itu scate-
bant.

Quas scal-
pendo ape-
ruit & ma-
xima serosi
humoris co-
pia effluxit
& curata
fuit.

Mulier post
febrem ter-
tiamam in-
termittentem
postea
duplicem.

Stim ma-
ximam.

Fagus ma-
ximam &c

In pedum
tumorem
incidit.

Et brevi
ascitem gra-
vissimam.

cul dubio oriundas, circa femora, quas unguibus vehementer Imo fere continuo ita scalpsit, ut brevi tota femora laniata apparerent: unde tanta humoris serosi subfalsi copia effluxit, ut intra duas septimanas ascite, quæ nullis remediis poterat superari, fuerit curata, quæ sana adhuc vivit, & sana sæpius salutem mihi precata est. Similes fere historias videtis apud Clariss. & doctiss. D. G. Fabricium Hildanum Chirurg. observat. centur. 1. observat. 48. p. m. 43. de ascite per scrotum evacuatâ ac curatâ, ubi omnia quoque interna frustra erant adhibita; & observ. 47. ejusdem centuriæ p. 42. hydropicum per umbilicum sponte apertum, humorisque serosioris inde effluxum, curatum: &c.

Mulier quadraginta octo annorum; quinque liberorum mater, melancholica alvo adstrictâ, verum sana, menstruis deficientibus, circa autumnum febrî tertianâ intermittente summo cum frigore paroxysmò advertante correpta, cum siti intolerabili: quare serum lactis cum acetosa, aut cum tamarindis coctum affatim in ipso frigore hausit, appetitu jam adaucto jam diminuto, oleum vitrioli cum cerevisia sæpius assumpsit; quo potu sitis quidem fuit sublata, & appetitus rediit, verum febris majori cum frigore accessit, tanto cum corporis ac omnium artuum dolore gravativo, ut cogeret à Medico auxilium petere, qui statim (uti retulit ægra) purgans præscripsit, quod intra octiduum alvum non deposuerat. Verum purgante assumpto vigesies quidem alvum exoneravit, summo cum levamine, & sequenti die diaphoreticum assumpsit ante paroxysmum, cujus etiam beneficio tertianâ vice fuit liberata febre. Verum post mensem circiter eodem modo febre primò tertianâ nempe intermittente majori cum frigore ac siti fuit afflictâ, quare oleum vitrioli ad guttulas aliquot cum sero lactis sæpius assumpsit, cujus beneficio & sitis & febrem diminutam imo quasi sublatam putabat Maritus, ast latebat anguis in herbe. Nam intra quadriduum non tantum tertianâ intermittente simplicis sed duplici, summa cum præcordiorum anxietate, omnium artuum dolore gravativo, & brevi post vesperi in primis, pedum quâdam intumescentiâ. Quare iterum ad prioris Medici auxilium confugit, qui statim idem purgans & diaphoreticum præscripsit, tali iterum cum successu, ut febres quidem brevi superarentur, & artuum dolor gravativus, sed tamen maneret pedum intumescentiâ, & quicquid in usum revocarent, in dies quammaximè auferetur tumor: ita ut intra mensem hydrope ascite gravissimâ affecta fuerit. Quare plurima à plurimis Medicis, Chirurgis, Agyrts &c. frustra fuere adhibita remedia, purgantia, diuretica, diaphoretica, aperientia, imo nescio quæ non interna externave, verum frustraneo eventu.

tu Tandem etiam ad me venit, & gesta cum retulisset, plurima item variorum Medicorum remedia cum indicasset, vidissem ac examinasset, inter omnia hæc præcellabant.

Omnibus frustra adhibita.

℞. *Electuar. bydrag. D. Sylvii* ℥ss. *Magister gumm. gajamb.* ℥ss. *Tinctur. rad. jalapp.* ℥ss. *Tinctur. vitriolat.* ℥ss. *Ol. baccar. junip. still. gutt. jv.* *Aq. petrosel. q. s.* MS. F. haustus.

Hæustus purgans hydropogus in hydropo.

Sæpius hunc hæustulum purgantem assumpsit, & multas aquas semper cum sæcibus reddidit.

℞. *Rad. opii Petrosel. Eryngii Asparag. ana* ℥j. *Herb. rut. murar. recent.* M. ss. *Nasturt. aquatic.* M. j. *Semin. nasturt. hortens.* ℥iij. *Urtic. Baccar. juniper. ana* ℥vj. *Flaved. cortic. aurantior.* ℥iij. *Coq. f. in vini Rhenani*, & aquæ anaticæ quantitate vasis optimè clausis ad colatur. pint. jss. in quibus dissolv. *Lap. prunell.* ℥iij. *Sal. stipit. fabar.* ℥ss. *Syrup. quinque radic.* ℥iij. MS.

Apozema diureticum in Ascite.

Ter de die uncias quatuor de hoc decocto calidè usurpavit, & multas aquas reddidit. Per duas circiter septimanas mane & vespere sequentem pulverem diureticum cum vino Rhenano calidè assumpserat.

℞. *Sal. stipit. fabar. Lapid. prunell. Ocul. cancr. ana* ℥ss. *Ol. bacc. junip. still. gutt. iij.* MS. F. Pulvis.

Pulvis diureticus in hydropo.

Aliquandiu quoque apozemate diaphoretico usa fuit, & plerumque benè sudavit, quod

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℥iij. *Sassafras* ℥ij. *Cortic. lign. guajac. Rad. sals. parill. ana* ℥ss. *Angelic. Irid. Florent. ana* ℥ss. *Corn. Cerv. raspat. Baccar. junip. ana* ℥iij. Post infusionem per viginti quatuor horas coq. vasis arctissimè clausis per sex horas lento igne, ad colat. pint. vj. add. *Tinctur. Croc.* ℥ss. *Rob sambuc.* ℥iij. MS.

Decoctum diaphoreticum incidens &c. in ascite.

Sic quoque allium, raphanum rusticatum, corticem medium sambuci, & brassicam rubram, hanc vino Rhenano, illum vero spiritu baccarum juniperi &c. infusum usurpavit; verum omnia frustraneo eventu. Quare unicum, meo iudicio, sed anceps restare remedium Marito & Amicis dixi, nempe Paracethesim. Rogabant Amici ut & ipse Maritus, hoc uxori ipsi indicarem, simulque corpus nudum inspicerem, quia metuebant brevi ruptum iri. Quod cum viderem, obstupui, & cum Amicis & Marito idem metuebam, observabam enim hinc inde instantis disruptionis indicia, ac venter ita distensus erat, ut trium ulnarum spatium excederet, pedes item & crura in tantam molem erant extensa, ut movere nec flecti possent. Vultu alioquin sana videbatur, appetitus adhuc vigeat, alvum quotidie deponebat, sitis non quidem magna, hypocondria neutiquam indurata, somnus quidem naturalis sed interruptus, in quem tamen facilè denuo relabebatur.

Abdomen ita distensum, ut jam distensurum videretur.

Quare de paracethesi mentio fuit facta.

Hæc ægra cum de Paracethesi audiebat, statim an valde dolorifica esset hæc operatio rogabat. Verum cum dixissem, vix esse dolorificam, sed dubiam esse curationem, inde enim forsan brevi morituram vel evasuram; statim respondebat, & junctis manibus rogabat Marito & Amicis adstantibus, nonne vos, tuque in primis charissime Marite hanc mihi miserrimæ gratiam facere mavultis, concedendo hanc operationem, quàm me tristissimam & juxta omnium Medicorum judicium nullis medicamentis ac remediis curabilem diutius aspicere? Omnes me brevi disruptam iri, & nonnisi mortem subitanam expectandam fore videtis: concedite ergo, concedite, ut dubiam potius sanæ aleam subeam, quam diutius inter sacrum & saxum consistam. Quare quoque Maritus uxoris manus tenens, lacrymisque quasi diffuens annuit: rogatus anne statim operationem instituerem? respondi Chirurghi hoc esse, & sequenti die una cum Chirurgo me adventurum pollicitus sum. Quare una cum clarissimo viro D. Johanne Smaltzio D. Noachi filio p. m. in arte sua peritissimo, Lithotomo quondam celeberrimo, visitavimus hanc ægram, & Paracethesim instituit D. Smaltzius, verum non ordinario instrumento, quo usus fuit & delineavit D. Paulus Barbette in sua Chirurgia, sed tantum acu incurvatâ oblongâ cum filo lanoso contorto ab una parte tenuiori, crassiori ab altera, & quidem hoc modo: dextrâ manu acum dictam tribus digitis transversis ab umbilico & infra eundem pertundebat abdomen, & acum versus musculum transversum, sinistrâ manu eam partem comprimens, protrudendo abdomen denuo pertundebat, & abscissâ acu, per filum lanosum contortum lymphæ in abdomine contenta nonnisi guttatim nocte dieque exstillavit. Verum inter hanc operationem unciæ tres quatuorve lymphæ effluxere: ast ægram nec querentem nec clamantem audivi, tantum rogabat, anne jam peracta est operatio? vobis gratias ago summas, dolorem vix aut ne vix sensi, imo levamen quoddam quoad distensionem sentire me videor. Intra viginti quatuor horas pintam circiter lymphæ vel effluxisse observavi, si minus, filum de crassiori latere ad alterum tenuius fuit retractum, ac vice versâ. Interim diæta erat corroborans, per vices non affatim simul sumpta: sæpius quoque cochleare unum vel alterum assumpsit de sequenti mixtura cardiaca.

Quam D. Smaltzius acu incurvatâ anne Noachi filio lanoso contorto instituit.

Cujus beneficio lymphæ aqua ex abdomine guttatim exstillavit.

Et quidem intra 24. horas pintam anna effluxit.

Interim continud mixturam cardiacam usurpavit.

Levamen sensit, verum ex levi febricula moriua.

℞. Aq. meliss. ʒjv. Fenic. ʒj. Vit. Mat. biol. Cinnamom. ana ʒss. Vini Rhenan. vetustior. ʒjss. Consect. byacinth. ʒij. Julap. rosat. ʒjss. MS.

Omnia ex voto procedere videbantur, quotidie alvum semel deponebat, pulsus satis robustus nec fibricitans, singulis diebus levamen observare testabatur. Verum sexto die horâ nonâ vespertinâ le-

levi febriculâ fuit correpta, & eâdem nocte fatis subitò & inopinanter concessit.

Talem quoq; Paracethesim cum D. Smaltzlo juniore institui-
mus in Rustica prope pagum Alphensem. Huic mirâ etiam crassitie
distentum erat abdomen, sed quoque levi ex febricula cum siti
diem obiit.

Dicta ut Lector benevolus ed melius intelligat, consultum
duximus, figura omnia illustrare.

A. Ægra ascite gravissima laborans.

B. Venter maximè distentus trium alnarum crassitiem supe-
rans.

C.C. Hypochondria.

D.D.D.D. Instantis quasi disruptionis indicia admodum pel-
lucida.

E. Umbilicus.

F.F. Introitus & exitus acus beneficio factus.

G.G. Extremitates sili lanosi contorti extra abdomen pen-
dentes, ab una parte tenuior, ab altera parte crassior.

H. Acus.

I. Filum lanosum contortum versus acum paullo crassior.

L. Lympha extillans.

M. Crura intumefacta, & divaricata.

N. Pedes itidem valde tumidi.

17. Menses decolores aut suppressi, nec eodem tempore (ci-
tius nempe, tardiusve) prodeuntes, juxta Hippocratem aphorismi.
36. sect. 5. mulieri, inquit, menses decolores, nec eodem semper mo-
do & tempore prodeuntes, purgationem indicant esse necessariam.

Varias puellas, viduas, ac maritatas curavimus sequenti mas-
sâ pilulari, vino medicato, & pulvere.

℞. *Maß. Pilul. fatid. major. Aloes lucid. ana zj. Myrrh. rubr. Pilulæ men-
strua provocans.
Resin. jalapp. ana zß. Castor. Croci optim. Diagrid. Trochiscor.
albandal ana ℥j. Tartar. vitriolat. Extract. rad. gentian. Sal. volat.
succin. Armon. vel Fuligin. ana gr. xxv. Ol. stillat. menth. crisp.
gutt. viij. Sabin. gutt. vj. Origan. cretic. gutt. iij. Post redactionem
in pulverem tenuissimum f. cum s. q. elix. proprietatis Paracelsi massa
pilularis, de qua ex ℥j. f. Pilulæ no. v. Harum tum dosis est v. vel vij.
quas bis ut plurimum in hebdomade assumpserunt.*

℞. *Rad. angelic. Aristoloch. rotund. Galang. Rub. tintor. ana Vinum me-
dicatum ad
zij. Fol. puleg. Menth. crisp. Sabin. ana M. j. Bacc. lauri Junipe-
ri ana zß. Sem. levistic. ziiij. Sinapi Fœnic. dulc. ana zj. Croci
optim. Cinnamom. acut. ana zß. Caryophyll. Flav. ed. cort. aurant.
zjß. Concisis atque contusis, cantharoque lapideo inditis affund.*

Vini Gallic. pint. v. Postque infusionem per octiduum singulis vel alternis matutinis de hoc vino medicato usurparunt uncias tres, instillatis unicuique dosi spiritus fuliginis, vel salis armoniaci guttulis sexdecim vel octodecim.

Pulvis ad
mentes ef-
ficax.

24. *Sal. arthemif. ℥ij. Borac. Venet. Tartar. vitriol. ana ʒss. Croci optim. ℥j. Ol. succin. vel Subin. Mentb. crisp. still. ana gutt. iij. MS. F. pulvis in 6. doses dividendus, de quo pulvere singulis vespertinis dosim cum vino medicato assumpserit.*

Venter sup-
pressus.

18. Venter suppressus, ut testatur C. Celsus lib. 1. cap. 3. ubi de dejectionibus agit, p. m. 3. 1. dejectionis autem, inquit, è medicamento quoque petenda est, ubi venter suppressus, ex eoque inflationes, caligines, capitis dolores, aliaque superioris partis mala incrementum. Præterquam in peste, omnibusque affectibus malignis doctus Palmarius de morbis malignis ac febrilibus pestilentialibus cap. 23.

Cacochy-
mia.

Purgantia
alteranti-
bus an præ-
mittenda,
vel vice
versâ.

19. Cacochymia, docente Fuchso institut. medicas. lib. 2. sect. 5. cap. 16. Plerumque inter Medicos hæc quæstio solet agitari, an scilicet alterantia in cacochymia, quæ etiam hic indicantur (est enim humorum, Nota, vitiosorum abundantia, & simul qualitate non raro est fere semper peccans,) purgantibus, an vero purgantia alterantibus sint præmittenda?

Respondemus, purgantia tunc alterantibus esse præmittenda, 1. quando absque ægrorum noxa exhiberi possunt. Aut 2. quando materia seu humor (intellige bilem, nullus enim humor in corpore ita turgere solet, quàm quidem bilis) turget; ut Hippocrates aphor. 10. sect. 4. docuit, purgandum in valde acutis si turgeat materia, eodem ipso die, differre enim in talibus malum. Aut 3. quando qualitate simul humor cacochymicus non peccat. Nam quatenus humores cacochymici qualitate simul peccant, eatenus crudi & inconcocti existunt; & crudi ac inconcocti medicamento purgante non educendi juxta aph. 22. sect. 1. Contra vero alterantia & humorum peccantium qualitatem vitiosam temperantia purgantibus sunt præmittenda, quando talibus qualitibus vitiosis peccant humores simul abundantes, ut sine metu magni ægrorum incommodi per alvum exturbari non possint. Ex. gr. in peste (ut statim ex Palmario probatum) licet venenum illud pestilentialia humoribus pituitosis vel biliosis turgentibus mixtum, sicque totum cacochymicum quantitate & qualitate simul peccans in corpore existat; tamen sine maximi incommodi ipsiusve mortis metu per alvum educi nequit, ob summam nempe acrimoniam, qua venenum illud pestilentialia turgentibus humoribus mixtum est præditum. Si enim ad intestina ab ita præpostere purgantibus

mouetur, semper fere alvi fluxus lethalis sequitur, ut multorum experientia testatur.

20. Morbi chronici, modo concoctio appareat: semper enim concoctionem expectandam docuit Aetius Tetrab. 1. ferm. 3. cap. 23. Martinus Wendelinus vero lib. 3. axiomat. medicor. axiomat. 1059. statuit, in morbo chronico nonnunquam concoctionem expectari non posse, videlicet si natura materiam peccantem non tolerat.

Morbi chronici.

21. Morbi acuti^(u), hisce in morbis raro & non nisi per initia medicamentis purgantibus utendum, idque, Nota, diligenti ante adhibitam circumspeditione faciendum, legitur apud Hippoeratem aphor. 24. sect. 1. & Galenum lib. 4. *quos purgare oporteat*: & aphor. 10. sect. 4. purgandum in valde acutis, si turgeat materia, (in nonnullis exemplaribus si suoapte impetu ad excretionem humor feratur) eodem ipso die; differre enim in talibus malum. Quare quoque Dornreillius lib. de purgat. in ipso acutorum, inquit, principio, in quibus nempe materia turget, corpora purgare conuenit, nullis etiam concoctionis signis apparentibus. Ideo quoque Galenus in lib. 1. aphor. commentar. 22. & lib. 4. aphor. comment. 1. docuit, turgentes humores in morbi principio esse euacuandos.

Morbi acuti sed in his raro & non nisi in initio.

22. Arthritis, videlicet in initio exhibenda *quædam naldapri- na* antequam doloribus, febribus, vigiliisque vires sint prostratas; alias pessimè agunt, qui arthritidis curationem per purgantia aggrediuntur. In doloribus enim arthriticis si purgantia exhibeantur, non nisi finito uno paroxysmo, alter statim & quidem sæpius alia in parte paroxysmus, plerumque duplo triplove vehementior excitatur. Qua de causa inspiciatur J. Walæus in sua medendi methodo p. m. 31. ut sequens observatio abunde contestabitur. In initio vero optimè profuisse testatur Clariff. Daniel Sennertus de arthritide cap. 7. compertum est, inquit, arthriticos quosdam è nullo medicamento alio tantam, quantam ex repetitis in initio purgationibus, percepisse utilitatem, imo purgantia sæpe profuisse, sine aliis medicamentis: plus enim spirituum resolvitur doloribus arthriticis, ac vires magis conficiuntur, artusque grauius infirmantur; denique totius corporis facultates magis atteruntur ab uno unius paroxysmi in articulos humorum influxu, quàm à septies in initio, vel ante paroxysmi invasionem iteratis usu compertis mode-

Arthritis sed quoque in initio.

ra-

(u) Circa purgationem in acutis & chronicis morbis adhibendam quæ fuerint Hippocratis documenta, & qualem se gesserit, qui sci- re cupiat, videat, quæ superius pag. 147. & 148. adnotauimus.

Purgantia
ad arthriti-
dem præca-
vendam
conducunt.

ratifque medicamentis purgantibus. Et cap. 5. de arthritide monet, purgantia paulo fortiora eligenda esse, talia tamen, quæ ventriculum non offendant: & cap. 7. si, inquit, quis diligentiam in præcavenda arthritide adhibere velit, ter vel etiam quater singulis annis purgationem instituere potest, (quare inspiciat Lector benevolus historiam & observationem cap. 3. p. 125. & 126. descriptam) quæ tum commodissimè instituitur vere & autumnò, ut testatur quoque Galenus lib. de curand. rat. per sanguin. miss. cap. 6. & in lib. Hipp. de humorib. commentar. 1. paulo nempe ante æquinoctium.

Vir diu
Bacchi ca-
stra secutus

In febrem
quotidia-
nam conti-
nuam inci-
dit.

Curatus
Veneris ca-
stra flagran-
tius secu-
tus arthri-
tide corri-
pietur.

Recidivam
passus.

Post purgã
assumptam
dolores a-
criores.

Tandem
laudano o-
plato, & spi-
ritu vini
camphorato
curatus.

Vir quispiam quadraginta quinque propemodum annos natus, pituitosus, diu Bacchi castra secutus, incidit in appetitus diminutionem imò abolitionem, nec longè post crurum pedumque tumorem eximium, moxque in febrem quotidianam continuam horâ septimâ vespertinâ plerumque exacerbentem; sicque febricitans per mensem circiter decubuit, tumque appetitus rediit, crurum pedumque tumor tandem quoque evanuit. Curatus, cum Baccho divortium fecit, ast flagrantius Veneris castra sequi cœpit. Non longè vero post in arthritidem incidit, à qua beneficio spiritus vini, in quo parum camphoræ erat solutum, calidè impositi intra duas circiter septimanas fuit liberatus. Verum post longum per pluviosum acra iter recidivam talibus cum doloribus, febribus, ac vigiliis in dies ingravescentem passus fuit, ut jam delirium instare dixisset. Consilio Medici cujusdam statim venæ sectio fuit instituta, sequenti die purgans præscriptum, tertio die sudoriferum ex theriaca antiqua exhibitum, unde parum dormivit, & benè sudavit. Quarto die partibus dolentibus spiritum vini imponi curavit; quinto die iterum purgans, quia dolores ingravescabant, assumpsit æger; (Nota sublata causa tollitur quidem effectus, verum tamen antequam causa subinde tollatur, æger à symptomatibus urgentibus acriterque insurgentibus augentibusque non rarò de medio tollitur) quo assumpto majores exorti fuerunt dolores: quare æger nonnisi sudoriferum ex theriaca antiqua, & vini spiritum, in quo parum camphoræ erat dissolutum, usurpare voluit, sicque optimè dormivit, & dolores quotidie diminuti fuere. Tandem purgans iterum suafu Medici assumpsit, ac sequenti die dolores ita denuo erant adaucti, ut præ dolore altâ voce clamitaret ægrotans: quare statim alium vocari jussit Medicum, qui illi nonnisi pilulas duas ex laudano opiatî grano uno cum semissi confectas vesperi assumendas dedit, ac ter tantum easdem assumpsit, partibusque dolentibus nonnisi spiritum vini camphoratum imposuit, ac brevi fuit curatus.

23. Scabies. (x), quæ jam è sero falso, jam bile acri, jam humore austero, ut nonnulli volunt, ac sæpe simul pituitoso &c. exoritur; hæcque humida, illa sicca est, estque vel squamosa, pruriginosa, saniosa, fræda &c. Accuratam hujus affectus curationem qui desiderant, legant Gordonium de cutis infectionibus part. 1. cap. 24. necnon cl. Samuelis Hasenrefferi *παιδογυγιον αιθαλοδερμικον*, ut & Valescum de Chirurgia cap. 17. Hieronymum Mercurialem de morbis cutaneis &c. qui abunde ac optimè affectum illum pertractarunt. Causarum signa ut ea tradidit Petrus Forestus lib. 5. observat. Chirurgicar. observ. 10. in scholiis, illa, inquit, quæ aspera est in se, & habet pustulas in cute, quæ elevantur, & sunt acutioris capitis, talis est acutioris humoris: ast quæ habent pustulas laticas & magis profundas in carne, harum humor est minoris acuitatis. Si scabies sit à sanguine, cognoscitur per ruborem membri, & plenitudinem totius, per molliem, per pruritus delectabilem, & per copiosam saniem, & citam generationem, & citò exit sanguis ex unguum scalpellatione, & sapor in ore sentitur dulcis. Si autem sit à phlegmate falso, tunc locus flavescit, & quasi squamæ exeunt ab eo. Sic Nobilem quendam vidimus, cujus totum corpus erat squamosum, qui sæpius per mensem unum vel alterum quasi curatus, facillè recidivam passus est, assumptis nempe cibis salitis, piscibus marinis, halecibusve fumo induratis: verum accuratius observatâ diætâ, & decocto mox secuturo, ut & bolo sudorifero usurpato, brevi iterum curatus fuit, imò immediatè post

Scabies.

Ejusq; causæ & differentie.

Signa causarum.

Facillè recidivam patiente.

bo-

(x) Inani profuso labore veteres Medici se exercere, qui in id vires suas collocarunt, ut inquirerent, num scabies pituita, melancholica, vel similibus humorum progenies foret, & an ex hepatis, vel lienis vitio descenderet. In eo etenim affectu plerumque sanguis adeo levis est adpersus labe, ut unico sulphuris litutum ipsius curetur discrasia, tum pustularum in corporis superficie seminium evanescat. Itaque morbi hujus proximior causa non ita latet, ut ad eam inveniendam ad penitiores corporis recessus, vel ad viscera ipsa opus sit descendere, quin in cute ipsa protinus sese offerat. Id enim verisimile visum fuit Willisio, lympham cutaneam, quæ à suis glandulis perpetuò scaturit, à naturali sua crassi degenerem, & cum aliis sanguinis recrementis, quæ perpetim ad eum ablegantur, vitiosè effervescentem ejus morbi auctorem esse. Quod quidem præter alia illud confirmat, quod effectus iste per merum ac leve contagium à corporibus quamvis sanis sive per manuum contrectationem, sive ex decubitu in Scabiò lecto facillè suscipitur. Verum non contagio, dumtaxat morbus hic

comparatur, sed etiam ex Q. Sereno.

Illotus sum, & inopia nobilis esca.

Sapo graus scabie correptos asperat artus.

Ex incuria etenim in cute sordibus detegendis plurima in cute congeruntur. rectamenta, quæ cum aliis succis adventitiis, aut pertranscantibus effervescentia illam pustulis exasperant. Prava vero edulia, cujus generis solent esse salita & acria, sanguinem reddunt valde impurum, unde ex copia & malitiâ recrementorum cutaneæ lymphæ crassa pervertitur, sitque ad Scabiem producendam opportuna. Ex corporis quoque desidia germinat hic affectus: qui enim orio nimis diffuunt, sudorem multum emittunt, ac proinde liquor cutaneus agrestus diuturnè stagnatione corrumpitur. Id vero circa proximè notabo, quod in Scabiè recentis per contagium susceptâ minus utilis sint cathartica medicamenta; hæc enim sulphureis sive externè sive internè adhibitis facillè cedit. At si Scabies à prava diætâ ortu duxerit, vel corporis cacochymia illam fovet, tunc sine repperita corporis purgatione nunquam illa curari poterit.

Curare car-
nes viperi-
næ cum ef-
fectu præ-
scribuntur.

bolum sudoriferum bis terve iteratum squamæ abunde è corpore decidebant. Verum quia toties hæc in Regionibus recidivam patiebatur, nostro ex præscripto Italiam petiit, carnes viperinas assumendi gratiâ, quarum beneficio plurimos curatos fuisse Practico- rum observationes testantur. Porro mediocris est generatio saniei, & pruritus & magna delectatio, & in fine est magnus dolor. Si est à cholera, tunc adest siccitas, & ariditas membri & punctio, & ardor, & pruritus acutus, & valde pauca generatio saniei; locus citrini est coloris, cum magno pruritu, siccitate & scissuris. Si est à melancholia, locus vergit ad nigredinem, & scabies est sicca cum squamis, & sine sanie. At si humores sint commixti, signa quoque mixta erunt. Purgantia hoc in affectu convenire, imò specifica modo si admixta ipsis fuerint, etsi valde contumacem, hunc affectum curare ac curasse sæpius testantur unanimiter qui de scabie scripsere unquam: non tamen incongruum erit præparantia ac humorum qualitatem peccantem temperantia prius exhibere, sique temperatis præparatisque humoribus qualitate peccantibus tunc ad *нартивна руріана* specificis mixta transire, hacque ratione citius, tutius, ac jucundius scabies etsi contumax ac diuturna curatur.

Et specifica purgantibus admiscenda

Et alterantia iis præmittenda.

Vir post pravam dietam.

Incidit in scabiem saniosam.

Plurimis frustra adhibitis.

Tandem decoctum.

Et pilulas purgantes.

Vir quispian quinquaginta circiter annos natus, post varia lacticiuia, diuque eadem usurpata, & pravam dietam, fructus horarios &c. incidit in scabiem saniosam, magnâ saniei copiâ in dies affluente, imò etiam tantâ, ut macresceret æger. Cum multa ac varia jam hujus, jam illius consilio-frustra usurpasset remedia, ad curam vocatus primò sequens decoctum præscripti.

℞. Rasur. lign. guajac. ʒvj. Rad. asparag. Polypod. quercin. ana ʒij. Liquirit. ʒß. Filic. Lapatb. acut. ʒijß. Fol. samar. Taraxic. cum toto ana M. j. Senn. mundat. ʒß. Tamarindor. ʒjß. Tartar. crud. ʒiij. Concisa atque contusa infundantur per biduum in f. q. feri lactis dulc. tum per duas circiter horas coquantur, & colat. ʒiij. add. Flor. sulphur. ʒij. Syr. de cichor. cum rheo ʒiij. MS. F. apozema.

De hoc apozemate ter de die assumpsit uncias tres quatuorve, post cujus usurpationem sequentes ipsi dedimus pilulas.

℞. Extract. cathol. pag. 142. præscript. ʒj. Mercur. sublimat. dulc. Flor. sulphur. ana gr. vj. Ol. sanic. gutt. ij. MS. F. pilulæ no. vij. deaur.

Harum beneficio optimè deposuit alvum: interim linteamina sequenti decocto calido imbuta imposuit.

℞. Herb. saponar. Scabios. ana M. j. Fol. nicotian. ʒß. Rad. lapath. major. ʒj. Sulphur. crud. ʒvj. Coq. in vin. Gall. pint. j. Colatur. Post

Post horum tam internorum quàm externorum medicamento-
rum usurpationem sanies admodum fuit diminuta . Tandem se-
quentem bolum vesperi assumendum præscripsimus .

℞. *Diaseord. Fracastor.* ʒj. *Trochisc. Viperin.* *Antim. diaphor.*
Flor. sulphur. *Gumm. guajaciu. ana* ℥ss. *Lap. prunell. gr.* xv. MS. F. Bolus di-
phoreticum
bolus.

Quo assumpto valde sudavit , postque triduum apozema ite-
ratum fuit ; ac postea sæpius pilulis supradictis , necnon bolo su-
dorifero fuit usus . Ultimò sequens linimentum pro inunctione
usurpavit , & tandem curatus fuit .

℞. *Unguent. alb. camphorat.* ʒjss. *Sapon. Venet.* ʒss. *Flor. sulphur*
Lithargyr. aur. ana ʒij. *Mercur. sublimat. dulc.* *Tartar. crud. ana* ʒj.
Fol. nicotian. ʒjss. MS. F. unguentum . Ut & lin-
imentum
usurpavit ,
& curatus
fuit .

24. Lues venerea: (y) Trincavellus lib. 3. consil. 120. in lue vene-
rea , inquit , evacuandum corpus medicamento purgante opportu-
no; neque tamen admodum valenti , cum corpus jam plurimum v-
deatur labefactatum , & ex priori decidisse , præsertim quoad ventri-
culum . Neutiquam in principio hujus gravioris affectus purganti-
bus utendum , quia hujus luis causa primaria humor acris acidus
est , secundaria pituita viscida , ut satis superque ex symptomatibus
concurrentibus innotescit : & acre acidum potius vetat , quam qui-
dem indicat purgationem , ut in superioribus probatum , indicat Lues ve-
nerea.

Sed non in
principio.
Causa luis
venereæ
acre acidus
videtur.

C. c. . . . . v.

(y) Venerea Lues venenatus morbus
Gualthero Harris in sua elegantissima de hoc
morbo dissertatione audit. Verum peculiari
ipsi inest natura, ut non ad instar ictus & morsus
Animalium venenatorum vitam adimat, sed
aliquo temporis spatio infectos lætissimat. Licet
enim omnia venena vim corruptivam habeant,
& texturam corporis partium viventis ever-
tant, fere ac musculei feminis spiritus profu-
sus ovi contextum immutat; tamen non om-
nia eodem pollent robore, ut in momento vi-
res suas exerant. De horum quidem genere
est Lues Venereæ venenum, quod adeo lento in-
cedit gradu, ut sæpe per multos annos nullum
sui indicium præbeat. Non aliter ac illa mor-
borum semina, quæ à nostris Parentibus hau-
simus, postquam ad multos annos delituerunt,
cum impetu erumpunt, & incautos viriliter
adorantur. Etenim quemadmodum Planta-
rum & Animalium seminibus quædam consti-
tura est lex, ut germinent, ut flores emittant,
ut fructus pariant; ita morborum semina suis
coercentur legibus, nec antea vim faciunt,
quàm determinata ætas accesserit. Nulli au-
tem propemodum corporis parti Venereæ Lues
venenum parit, & vario nocendi genere fere
omnes infestat, ita ut mirum videri possit, ab
antica hac causa graves & dispares adeo mor-

bus produci. Unde siquæ hujus veneni ener-
gia, quæ haud ex insigni aciditate vel acridi-
ne, sed ex peculiari ipsius contextu repetenda
est. Vix enim induci possumus, ut credamus,
generosa adeo venena huic vel alteri saporis
vim suam acceptam debere. Verum quæ ejus
contextus sit forma, quæve particularum con-
temperatio, omnino sensus nostros læcet, ne-
que ullum occurrit argumentum, quamobrem
speremus, posse rem illam manifestam fieri.
Certè per hoc Lues Venereæ venenum ipso Pestis
veneno gravius audit, quod licet istud vires
suas & venificam formam amiserit, illud ve-
ro nec senio nec medicamentis robur suum ad-
huc depulerit. Etenim falsa est illa opinio,
quæ apud doctos quoque Viros obrinuit, sæ-
vum illud venenum jam confestim, & suis
jam viribus fractis ad interitum vergere tes-
tantur enim tot Juvenum mortes inimitatæ,
tot ægorum horrendæ excretiones, an Venus
credidit illà mansuetudine hodierna sua manci-
pia excipiat. Hujus autem Veneni mercurius
solus verus domitor est, qui nescio qua virtu-
te instructus, ejus contextum penitus evertit.
Cathartica vero pharmaca symptomatibus ab
eo pendentibus medentur, quatenus humores
à veneno corruptos & infectos per alvum dis-
pellunt.

802 EXERCITATIONES PRACTICÆ

verò sui temperationem & correctionem. Concedimus quidem, imo necessarium judicamus, temperatum illud acre acidum una cum aliis quantitate peccantibus humoribus expurgandum esse; non verò ubi intemperata adhuc omnia, & acria illa summo in vigore vel augmento existant. Unum casum unamque observationem de huc venerea hîc inferam, licet plures addere possem, nisi mutato saltem ægrotantium nomine me unum idemque dicturum metuerem.

Mulier ex impuro coitu primò in gonorrhœam incidit.

Quasi jam curata viro nupsit impuro.

Ac brevi suam veneream passâ est.

Ita ut septum narium sit elapsum.

Quare diu mercurio sublimate usâ fuit, & magna salivatio secuta est.

Deiæ bolus diaphoreticum.

Mulier quædam quinquaginta jam annos natâ, ante triginta annos ex impuro coitu in gonorrhœam incidit; qua non rectè curatâ: semper dolores mediam brachiorum & crurum ossium partem, & caput noctu & circa vesperam infestantes sensit. Flocci tamen hîc pendens, præsertim quia non amplius ingravescebant, curatam se putavit, nec longè post viro nupsit. Maritus post aliquot annos ex coitu cum impura Meretrice in gonorrhœam virulentam incidit: brevi postmodum Uxoris dolores ingravescebant in dies, nulli tamen hoc innotuit, nisi post septimestre circiter, cum Nepti indicaret, quæ Maritum præsentem Uxore inculat; postque varias inculationes & excusationes tandem Maritus confessus est. Quare statim Chirurgum quendam clam accersivere, qui Maritum & Uxorem (ut putarunt Consanguinei) curavit. Post duos vero circiter annos iterum dolores, magis tamen punctorii, non tantum brachia & caput, verum etiam tempora, & sternum infestantes ingravescebant, quare brevi in pedes se dedit Maritus. Accersito iterum dicto Chirurgo, multa ac varia usurpavit remedia, ast frustraneo non tantum eventu, verum etiam ita malum adauxit, ut totum septum narium excideret. Quare simul & Medicum accersivere, qui statim ipsi per tres circiter menses mercurium sublimatum dulcem conservæ rosarum mixtum sæpius dedit, unde tanta & tamdiu durans salivatio fuit secuta, tantaque corporis macredo, ut sceletoni cute indutum dixisses, nec longè post ita vehementer exacerbati fuere dolores, ut intra octiduum nihil omnino dormire posset, totumque caput jam jam disruptum iri putaret ægrotans. Accersitus ubi quæ gesta erant intellexeram, sequentem bolum circa vesperam assumendum dedi.

℞. *Diascord. Fracastor.* ℥jss. *Antim. diaphor. Gum. guajac.* ana ℥j. MS. F. bolus.

Quo assumpto placidè dormivit, ac blandè sudavit, quare alternis diebus sæpius reiteratus fuit hic bolus, ac optimè semper inde se habuit. Porro usâ fuit sequenti decocto, nihilque liquidi præter hoc decoctum accepit.

℞. *Rasar. lign. guajac.* ℔ss. *Sassafras* ℥iv. *Cort. lign. santal.* ℥iij. *Rqd.*

DE MEDICAMENTIS PURGANTIBUS. 203

Rad. china ℥ij. *Sals. parill.* ℥iij℥. *Glycyrrhiz. Polypod. quercin.*
ana ℥℥. *Pastul. major. & minor. enucleat. ana* ℥ij. Concisis atque
 contusis affund. *Spir. vini optim. pint. ℥.* Stantque mixta
 simul in arena tepida, vel Mariæ balneo per viginti qua-
 tuor horas, tum affund. *aq. pura q. s.* Coq. & colatura
 detur usui.

Et decoctum
 dum gus-
 tacti & c. dia-
 usurpavit.

Postquam hoc decoctum per septimanas aliquot usurpaverat,
 subito dolor palati atrocissimus fuit exortus decocto neutiquam
 cedens. Quare supradictum bolum assumendum dedi, quo assumpto
 paucas intra horas dolor fere fuit sedatus. Postea dimidium fere
 ossis palati decidit, ac intra mensem duas partes non exiguae magni-
 tudinis ossis zygomatici excisas vel propriis digitis extractas mi-
 hi dedit, quas quoque huc usque servavi, & multis ostendi: ca-
 vitates illas decocto ut abluerentur jussi. Plurima quoque postea
 subinde parva ossicula decidere. Tandem in toto propemodum
 corpore pustulæ squamosæ multifariæ apparuere, quas non nisi de-
 cocto supradicto fomentando curavit; nec longè post pilorum ef-
 fluvium est securum. Quare in usurpando decocto admodum fuit
 diligens; non tamen nisi pedetentim symptomata fuerunt diminu-
 ta. Quare juxta nonnullos Medicos decocto addidi antimoniæ cru-
 di pulverisati ac in petia ligati uncias tres quatuorve, quæ factò,
 mirum quàm brevi symptomata in dies diminuta cessarunt: tan-
 demque sexto nempe mense curata fuit miserè hæc afflicta. Mu-
 lier, mense tamen post ex dysenteria obiit.

Subitè do-
 lor palati
 & c. atro-
 cissimus
 fuit exor-
 tus.

Et postea
 palati &
 zygomatici
 ossis partes
 decidere.

Ac corpus
 pustulis
 squamosis
 deformè
 & c. supra-
 dicto deco-
 cto curavit.

Tandem
 curata ex
 dysenteria
 obiit.

25. *Vulnera*: vulneratis ex alvo quæ insunt subducito, phar-
 maco infra purgante exhibitò, legimus apud Hippocratem lib. de
 affectionibus text. 37. p. m. 183. & lib. de ulceribus text. 4. p. m. 666.
 & 667. purgatio ventris deorsum confert in vulneribus, quæ sunt
 in capite & in ventre & in articulis: quod Galenus lib. 4. method.
 medend. comprobat. Quare quoque Quercetanus de sclopetorum
 vulneribus cap. 4. statuit, purgationem æquè, ut sanguinis missio-
 nem, in vulneribus, quæ sclopetorum ictibus acciderunt, duabus
 de causis esse adhibendam, nempe propter morbi magnitudinem,
 & vitiosi succi abundantiam.

Vulnera

26. *Ulcers*: in ulceribus quæ exedunt, & quæ serpunt, quæ
 diuturna sunt, & quæcumque deliganda sunt, per alvum purgare
 convenit, itidem legitur apud Senem lib. de ulceribus, text. 4. pag.
 666. depurgatio, inquit, ventris deorsum plurimum ulceribus con-
 fert; & text. 6. p. 668. in omni ulcere, igne sacro accedente, corporis
 purgationem sive sursum, sive deorsum facere oportet, quam sen-
 tentiam comprobat Ambrosius Paræus in Can. suis Can. 30.

Ulcers

Conveniunt quoque purgantia incidentibus mixta in cache-

Xia⁽²⁾ & plurimis aliis morbis, quos brevitatis ergo non addidimus, & in Practicis quia satis superque indicatur, quibus nempe in morbis *φάρμακα καθαρτικά* conveniant, Quare ad morbos contraindicantes, seu purgationem vetantes transeo.

Morbi purgationem vetantes sunt.

Morbi purgationem contraindicantes seu vetantes sunt sequentes.

Hæmorrhagia in primis gravis.

1. Hæmorrhagia in primis gravis: *φάρμακα* enim *καθαρτικά* sanguinem solvunt, exagitant, ac tenuiorem reddunt, sicque ex sanguine magis exagitato, soluto ac tenuiori reddito ejusdem effusio augetur; & hæmorrhagiam graviolem, sanguinem solvendo, exagitando, ac tenuiorem reddendo, efficiunt gravissimam, ac neutiquam medicamentis superabilem. Præterea vel sanguinem copiâ peccantem per venæ sectionem minuendum, vel eundem aromaticis, spirituos, motuve &c. calefactum ac rarefactum refrigerandum, tenuioremve factum incrassandum, vel acrimoniâ quædam peccantem temperandum esse indicatur. Neutiquam ergo in gravi hæmorrhagiâ medicamenta purgantia conveniunt, quia contrarium in hæmorrhagiâ indicatur.

Vertigo.

2. Vertigo: neutiquam purgantia medicamenta vertiginosis exhibenda statuit Senex lib. de veratri usu text. 1. p. m. 611. & 612. & lib. 1. prædicti. text. 9. p. m. 476. Acria enim quia ut plurimum *καθαρτικά φάρμακα* existunt, humores magis magisque moventur ac concitantur, indeque spiritus quasi circumrotantur, sicque vertiginem non curant, aut potius augent, ac curatu difficiliorem reddunt. Quare potius in usum revocanda nimiam humorum rarefactionem ligentia, aut humorum acrimoniam temperantia, aut nimis

ra-

(2) Minime opus est hic pluribus demonstrare, qualis sit sanguinis ac vitærum constitutio in Cachecticis, quum vel ipsi Medicinæ Tironibus innoteſcat, primariam Cachecticæ rationem in sanguine viscido, tenaci, crasso, & immutatis particulis factis consistere: hinc ipsius fermentatio suffocatur, reliqui humores, qui ab eo secedunt, lætescunt, secretorii viscerum ductus ac pori glutinosâ materiâ infarſuntur, & eò usque procedit sanguinis ignavia, ut robustiores corporis partes, vel mûculosas ipsas, pondere suo obruat. Hæc quum sit hujus morbi indoles, generalissima erit curandi lex, ut languentem humorum circulationem intendamus, imminutam particularum fermentationem resticiamus, insensibilem transpirationem sufflammatam promoveamus, & gluten in primis visis ac ubique in vasis ob-

vium idoneis præsidis attenuemus. His vero purgatio etiam necedenda est, eâ tamen cautione, ut sanguinem ulterius effectum non reddat. Comperta etenim res est, Cathartica validiora, vel frequentius adhibita, quæ nobilioribus particulis sanguinem depauperant, Cachecticam potè se trahere. Subjungam vero hic pilulas illas anti-cachecticas ex gummatibus apud Bernhardum Gladbachium in sua Praxis Medicinæ idea novissima descriptas, quarum continuo usu multos Cachecticos, ab aliis Medicis relidos, ab experientissimo suo Patre curatos testatur. Earum sequens est formula.

Rec. Gummi. ammoni. *Aff. fetid.* Galban. ana drach. j. Tartar. vitriolat. Vitriol. mart. ana scrup. j. Ol. succin. vel Cinnam. gut. v. M. F. Pil. Dissus à scrup. sem. ad drach. sem.

rarefactus aut abundans sanguis (a) venæ sectione temperandus aut minuendus &c. Hippocrates enim in Coacis prænotionibus sect. 3. text. 60. p. m. 553. testatur, vertigines ab initio sanguinis narium fluxionem solvere. Convenit ergo in principio vertiginis venæ sectio, nam quò natura vergit, eò ducenda per loca convenientia.

3. Phrenitis s. meningum inflammatio, (b) quia purgantia nihil de parte affecta auferunt, verum majorem motum sanguini conciliando inflammationem augent, ut Hippocrates lib. de veratri usu docuit, quicumque vero, inquit, inflammata in principio morbi statim medicamento purgante solvere aggrediuntur, hi de eo quidem, quod distentum est ac inflammatum, nihil auferunt, ea vero, quæ morbo resistunt & sana sunt, consumunt, sicque corpore debilitato, morbus superat, & malum immedicabile redditur: text. 1. p. 611. & paulò infra, ut & lib. 1. prædicti. text. 9. p. 476. neutiquam deliris purgantia medicamenta danda. Purgantia enim quia sanguinem omnesque humores turbant ac concitant, non nisi meningum inflammatio augetur: potius ergo refrigerandus sanguis, ac minuendus per venæ sectionem, & refrigerantia medicamenta opiatis mixta temperandus, ac nimis rarefactus compescendus, quam purgantium maleficio malum immedicabile ac insuperabile reddendum.

4. Paraphrenitis, s. diaphragmatis inflammatio (c): rectè concludit

(a) Inter Vertiginis causas reponenda quæque est sanguinis copia, & motus ipse per cerebri vasa minus æquabilis. Dum enim sanguis in corpore secundas, sibi ipsi per partes circumventi moram injicit, ac fere instar aquarum per angustiores ductus fluentium fluitat; unde spirituum motus in cerebri filamentis turbatur. Ex hac vero causa licet rarior sit Vertigo, tamen eam faciliè incurunt, quibus præsertim solennes sanguinis evacuationes supprimuntur. Unde Virum novè, cui ex voto hæmorrhoides non fluxere, eò usque vertiginosum mansisse, donec per venas hæmorrhoidales apertas superflui sanguinis copia eijceretur. In hac quippe Vertigine sola fere sanguinis evacuatio conducit, eaque præsertim, quæ vel per nares sponte fit, vel artellis post aures sectis instituitur. Refert enim Ambrosius Paræus, sibi in praxi constare, nihil utilius esse ad Vertiginem diuturnam curandam, quam æterias post aures incidere. Interim recidendum non est, quod à quacumque alia causa Vertigo descendat, phlebotomia non sit in usum ducenda, sed habito causarum discrimine modo vomitus, modo purgatio instituitur; quod mirum est, Auctorem nostrum præterisse. Quemadmodum enim in Vertigine à stomachi vitio nulla est pharmaco emetico præstantior medicina; ita in Vertigine, quæ ab infarctu mesenterii, vel viciosa sanguinis crasi, unde spiritus quoque poluuntur, oritur, purgatio est fere necessaria.

Has quippe Vertigines numquam, nisi medicamentis martialibus adhibitis, & interpolata purgatione cessasse vidi.

(b) Phrenitis male dicitur meningum inflammatio, quum ex Willigii observationibus jam constet, eam nonnunquam sine inflammatione meningum constituisse, & phrenesi aliquando eos non laborasse, quibus exterior capitis cortex simul cum ipsi meningibus phlegmone obsidebatur. Sape tamen evenit, ut sanguis fervidior, & febrium æstu nimis calefactus meninges insigni rubore, qualis in Erysipelate, perfundat, & delirium simul pariat, quod fortè quum olim animadvertisent, qui Phrenitidem inflammationi meningum perpetuò se necesse censebant, in illa sententia mirum in modum confirmari sibi videbantur. Sanguis enim majori numquam impetu versus spirituum sedes fertur, quam dum Phrenitidem parit; hinc spirituum tumultuaria seditio sequitur, vestigia cerebro olim impressa turbantur, quæ ita inconditè Mentis offeruntur, ut ipsa variis illusionibus seducta regularem ordinem in suis cogitationibus servare nequeat: siquidem in ejus possessare non est, ea non cogitare, quæ ipsi representantur.

(c) Paraphrenitis, ut advertit Willigius, nec semper cum diaphragmatis tumoribus consistit, nec ita ab ejus inflammatione pendet, ut ab aliis quoque partibus inflammatis nonnumquam non descendat. Pueri enim in Fe-

dit Petrus Forestus lib. 16. observat. Schol. 33. nullas inflammaciones internas laxantibus purgantibusve medicamentis esse curandas: non enim nisi sanguinem potentius exagitant, sicque inflammationem augent. Hoc in affectu potius venæ sectio est instituenda, & acida incidentia temperata præscribenda, sicque diaphragmatis inflammatio curanda, quàm purgantium medicamentorum maleficio malum curatu difficile, incurabile aut saltem curatu difficillimum reddendum.

Pleuritis.

5. Pleuritis s. membranz coltas succingentis inflammatio: καθάρσις ψάσματα præsertim in initio inflammationis membranz pleuræ non conveniunt, ut Hippocrates libr. de victu acutorum docuit, imo Johannes Jonstonus in suis notis in Coacas Hippocratis prænotiones tit. 17. Coac. 386. p. m. 329. & 330. statuit molliorem alvum pleuriticorum esse periculosam, & plerumque lethalem: & Senex text. 12. lib. de victu acutor. p. m. 277. in pleuritide, inquit, si dolor ad claviculam de se significationem præbeat, aut gravitas ad

Venæ sectio
in pleuritide
de magis
convenit.

Quam purgantia.

Et quare.

brachium, aut circa mammam, aut supra septum transversum, venam secare prodest in cubiti flexura interna, & non cunctari copiosum sanguinem detrahere: si vero sub septo transverso fuerit dolor, ad claviculam autem de se significationem non præbeat, alvum mollire oportet, ut superius, ubi de morbis indicantibus p. 164. & 165. egimus, satis probavimus. Purgantia medicamenta in pleuritide non conveniunt, quia proxima pleuritidis causa plerumque plethora est, quæ non purgationem, aut venæ sectionem indicat, & quia illo in affectu acre-acidum primariò peccat, ut Helmontius & post illum expertus Medicus Jacobus van Hadden tractatu suo primo & secundo (belgico idiomate conscripto) de pleuritide, ex dolore pungente, sanguinis coagulatione, urinzque sedimento, necnon juvenibus & nocentibus quàm optimè & rectè concludendo probarunt: acida vero acria purgationem vetare supra p. 154. satis superque probatum. Senex lib. de victu acutorum text. 11. p. 276. valde calefactoria laudat, in pleuritidis initio calefactoriis, inquit, quidem primum non alienum est tentare dissolvere: & text. 12. quod si ad calefactoria dolor non solvatur, non multo tempore calefacere oportet, resiccant enim calefactoria pulmonem, & suppurationem faciunt. Ex calefactoriis vero optima est aqua calida cum soribus chamomillæ, sambuci, milio, semine cumini, carui &c. co-

Etia

brum etiam periodicarum incremento, quando sanguis impetuosius cerebrum petit, sine ulla diaphragmatis, aut alterius visceris culpa facile delirant. Toties vero à pulmonum, pleuræ, hepatis, ventriculi, & ipsius uteri Phleg-

monè patientes per intervalla delirasse vidimus. Quemadmodum ergo Phrentis meningum inflammatio perpetua dicitur, ita non minus inæpè Paraphrentis diaphragmatis inflammatio appellatur.

ita in utre, aut in vesica, aut in vase æneo, aut testaceo ad-
 mota; verum molle quid antea lateri apponi oportet: commodè
 etiam spongia mollis magna ex aqua calida expressa apponitur; con-
 tegere vero stragulis ipsum fomentum oportet, nam & diutius sic
 sufficiet & durabit. Fomenta calefacientia in vesica &c. contenta in
 pleuritidis principio, & multis aliis affectibus, & symptomatibus ap-
 plicata expertus omnibus commendo.

Calida fo-
 menta cum
 spongia.

Vel vesica
 apprimè
 conveniunt.

Anno 1685. & 1686. hisce in Regionibus septentrionalibus
 varia pleuritides veræ, sed pauciores, spuria seu notha autumno
 vero & hyeme plurimæ exortæ fuere; quarum nonnullas tamen in
 principio pleuritides esse à plurimis Practicis negabatur, quia si-
 gna pleuritidis vulgaria diagnostica (ut respiratio difficilis, dolor
 lateris punctorius, tussis, febris, genarum rubor, in primis si ali-
 quando duraverit, & similia jam in præcedentibus nominata si-
 gna) non observabantur. In minimis omnia pleuritidis veræ signa
 aderant, verum in plurimis non observabantur: in nonnullis autem
 dolor tantum obtusus circa claviculam jam dextram, jam sinistram
 cum tussi: in aliis dolor sub utrisq; scapulis, vel alterutrâ, cum respira-
 tione difficiliore, verum neququam cum tussi observabatur. Alii vero
 de dolore punctorio circa lumbos cum tussi: alii de dolore intenso
 infra guttur cum respiratione difficiliore, absq; tussi conquereban-
 tur. Hi tantum de respiratione difficiliore & frequentiori, cum sum-
 mo genarum rubore & sitis illi vero tam Viri quam Mulieres de ma-
 ximo in mammis dolore interno externe lamentabantur, ita ut ma-
 nu vix attingere auderent. In nulla notha seu spuria hac pleuritide
 phlegmata sanguinolenta in principio, verum quidem in fine cura-
 tionis nonnulla observavit omnes simul febricitabant.

Pleuritides
 veræ & no-
 thæ 1685.
 & 1686.
 grassantes.

Earum sym-
 ptomata va-
 ria.

Omnibus 7
 medicamen-
 tis frustra
 adhibitis.

Plurimi Medicî graves hæcæ pleuritides nothas, vel hæcæ
 symptomata diaphoreticis discutientibus, aperientibus, ac inciden-
 tibus tam internis quam externis superare absque venæ sectione co-
 nabantur, verum incassum omnia, imo symptomata in dies ita in-
 gravescebant quibusdam, ut intra quatuor, quinque, sex, septem-
 ve &c. dies fatis cederent. Quare nonnulli Medici, aliorum peri-
 culo cauti, venæ sectionem aut levem in ipso initio necessariam ju-
 dicabant, ac statim quoque levamen observabant, quare in pluri-
 mis bis terve venæ sectio iterata fuit, & quidem in majori dosi san-
 guinis detractus summo cum effectu; tumq; post venæ sectionem dia-
 phoretica & quidem specifica præscripta fuere, ac brevi omnes penè
 curatos observavimus. Dicta unâ vel alterâ observatione illustrabo.

Venæ sec-
 tione eâ-
 que bis ter-
 ve iteratâ,
 curati.

Juvenis viginti quatuor annos natus, pituitosus, laboriosus,
 in fine autumnû pagum vicinum petens aere parum nebuloso exi-
 stente, domum reversus, de siti conquerebatur: quare cerevisiam
 fri-

Juvenis
 post ambu-
 lationem
 &c.

frigidam avidè hausit, bene tamen cœnatus cubitum ivit, circa mediam noctem respiratione parum difficiliore, summo mane surgens, Servus enim Pistoris erat, & panem pedibus deplere affuetus, de respiratione difficiliore & frequentiori, ac dolore sed obtuso sub utrifque scapulis conquerebatur, verum neutiquam de tussis quare Herus procul dubio frigus eum contraxisse putabat, ideoque jussit ab aere frigidiore cavere sibi, & prope furnum bene tectum parumper decumbere, & sudare. Brevi post sudore quasi diffluens, respiratio reddita difficilior & frequentior, sitisque quammaximè adaucta fuit cum genarum rubore summo. Accersitus, & Juvenem inspiciens, dictaque symptomata audiens, pleuritidem notham esse, & venæ sectionem summè statimque necessariam judicabam. Verum Pistor respondit, nec tussim, nec dolorem lateris punctorium adesse, quæ sæpius audiverat illa adesse in pleuritide: ad quod ego, sæpius hoc tempore id contigisse, & plures tales me jam habere ac habuisse ægros, imo solâ venæ sectione curasse: quo audito, rem totam Servumque mihi commendavit. Mox igitur vena fuit secta ad uncias, ni fallor, duodecim, ac eo ipso momento levamen maximum sensit æger, statimque cerotum ex cumino & iride paratum scapulis utrifque imponendum præscripti, ac sequentem mixturam, de qua sæpius cochleare unum vel alterum assumpsit, ac optimè sudavit.

De respiratione difficiliore & dolore obtuso sub scapulis.

Sitque maxima cum genarum rubore conquerebatur

Venæ sectione sæpius iterata, ceroto.

Et mixtura diaphoreticâ curatus.

℞. Aq. flor. sambuc. Papav. rbead. ana ℥ijss. Theriacal. simplic. Propylact. D. Sylv. ana ℥ss. Hydromel. ℥j. Antim. diaphor. ℥ss. Syrup. papav. rbead. Diacod. ana ℥ss. MS.

Mane reversus omnia quidem mitiora inveni, verum nondum sublatam pleuritidem: quare vena iterum fuit secta ad uncias octo summo cum levamine, ita ut nec dolorem nec respirationem difficiliorem amplius haberet, & infra quatrimum curatus summas mihi egit gratias.

Mulier dolore lumborum & respiratione difficili &c.

Mulier quadraginta præter propter annorum, pituitosa, nephritica, circa solstitium hybernum bene cœnata cubitum itura, magnum in lumbis sentiebat dolorem plus minusve punctorium cum respirationis quadam difficultate, dolorem nephriticum esse putabat, verum quia nausea non aderat, dubia hæsit: attamen vinum Rhenanum cum oleo olivarum, & syrupo althææ Fernelii assumpsit (sæpius enim maximo cum effectu in dolore nephritico hoc medicamento usa fuerat) sicque lectum petiit: totâ fere nocte infomni traductâ, mane tussire cœpit, & simul de dolore quodam in mamma dextra conquesta est. Vocatus dolorem pleuriticum, non vero nephriticum esse demonstrabam, & venæ sectionem apprime conducturam judicabam: quare quoque vena statim fuit secta, dolor

Phlebotomiâ.

resque

resque in lumbis & mammâ , ac tussis mox ita diminuti , ut se curatam jam esse putaret : ac ea de causa nonnisi pulverem sequentem usurpare voluit .

℞. Pulver. antipleuritic. p. 165. descript. ℞j. Balsam. sulphur. anis. gutt. iij. MS. cum hydromelite exhibend. Et pulvere antipleurítico curata.

Vespero rediens , leviter sudantem , & nullo de symptomate conquerentem inveni . Verum altero die visitans , pectoris quandam angustiam se observare retulit , quare apozema hoc pectorale præscripsi .

℞. Rad. alb. ℞j. Chinæ ℥vj. Fœnic. Glycyrrhiz. ana ℥ss. Fol. tussilag. M. j. Hyssop. Capill. vener. ana M. ss. Flor. papav. rhead. p. ij. Ficum ping. Sebesten ana no. viij. Siliquar. dulc. ℥ss. Concis. & contus. coq. in aquæ commun. & hydromel. ana q. f. Ad colaturæ pint. iv. add. Syr. alb. Fernel. Capill. vener. ana ℞ij. Balsam. sulphur. anis. ℞j. MS. pro apozemate. Ob pectoris angustiam apozema pectorale assumptum.

Hujus beneficio ter quotidie uncias tres calidè usurpavit , & brevi curata fuit.

Nonnulli post dolores hosce jam superatos diu febre quotidiana intermittente vel continua afficiebantur , in primis illi , quibus non statim in principio vena fuerat secta ; etsi varia antifebrilia vulgaria , purgantia , imo diaphoretica sæpius assumpserint . Verum in illis , quibus adfui , optimum habui effectum à sequentibus , nempe hydromelite medicato , tincturâ chinæ chinæ simul laxante pag. 175. descriptâ ad cochlearia duo mane assumptâ , & bolo febrifugo . Nonnulli post dolores pleuriticos febris quotidiana &c. affecti.

℞. Radic. gentian. ℥ss. Contrayerv. Galam. aromat. ana ℞ij. Fol. menth. crisp. M. ss. Hyssop. M. j. Summit. centaur. minor. p. ij. Rasur. lign. colubrin. ℞iij. Flaved. cortic. citri. recent. ℥ss. Concisus atque contusis affund. Hydromelit. pint. iij. Stent in loco calido per biduum. Tincturâ chinæ chinæ non laxante.

Ter quotidie uncias tres pro dosi usurpabant , & tribus ante paroxysmum horis cum hydromelite calefacto sequentem bolum .

℞. Extract. febrifug. nostr. pag. 131. descript. ℥ss. Antim. diaphor. ℞j. MS. F. Bolus. Et bolo febrifugo curati.

6. Peripneumonia s. pulmonum inflammatio^(d) moriuntur enim Peripneumonia.

D d

(d) Peripneumoniam modo utramque pulmonis partem, modo alterutram occupare toties legitur apud Hippocratem, & præsertim in Coac. prænor. sect. 2., ubi verbis adeo manifestis id exponitur, ut veritatem nullis dissimulare queat. Ait enim, *Peripneumonici, quibus tota lingua alba & aspersa est, amba pulmonis partes inflammatae sunt, quibus vero dimidia, una, juxta quam apparet.* Verum Vir quidam doctus Alexander Petronius, ex eo quia apud eundem legerat Hippocratem in lib. de locis in Homine, quum ambo latera doluerint Peripneumonia, quum unum Pleuritis dicitur, putavit nunquam esse Peripneumoniam, nisi utraque Pulmonis pars

peripneumoniâ laborantes, & *ἰσχυροί* si alvus in iis sit plus solito frigidior, ut titul. 17. Coac. prænotion. Coac. 402. p. m. 362. Hippocrates edocuit: & aphor. 16. sect. 6. pleuritide, inquit, aut peripneumoniâ detento alvi profluvium superveniens malum; imò periculosissimum contestatur C. Celsus lib. 2. cap. 8. p. m. 71. Quare quoque Hippocrates lib. de veratri usu p. m. 611. dixit, peripneumoniâ laborantibus, & pectore suppuratis neutiquam medicamentum purgans dandum. Quid enim *φαρμακὰ καθάρσια* in pulmonum inflammatione agerent (inflammatio namque qua inflammatio neutiquam purgationem indicat) quàm humores commovere, exagitare &c. sicque fluxionem, inflammationem gravio-rem reddere? Satius ergo est purgantia medicamenta rejicere, & mox venam secare, quàm tali cum ægrorum periculo eadem in usum revocare.

Oris ven-
triculi in-
flammati-
o.

7. Oris ventriculi inflammatio, ut testatur Petrus Forestus libr. 18. observat. 1. in oris, inquit, ventriculi inflammatione cathartica per os sumpta minus conveniunt: acria enim quia purgantia plerumque existunt, non nisi dolores, fluxiones majores, & inflammationem gravio-rem suâ acredine circa ventriculi orificium superius excitarent. Quare satius est mox venam aperire, & temperata refrigerantia exhibere. Non tantum in oris ventriculi inflammatione, sed & in hepatis quoque ac cæterarum partium internarum inflammatione venæ sectio præ aliis medicamentis in principio conducit.

Hepatis in-
flammati-
o.

8. Hepatis inflammatio: in inflammatione jecoris in principio numquam purgantibus medicamentis utendum esse videtur, propterea quod ductis humoribus per partem affectam inflammatio deterior fieret, ut habet Horstius decad. 7. problemat. medic. quæst.

3. ex

pars inflammata fuerit, nec Pleuritidem, nisi alterutra ipsius pars Phlegmone corripiatur. Cuiusmodi magis insitit sententiam, quod quamplura Pleuriticorum cadavera secuerit, in omnibus pulmones laesos conspexerit. Verum ut ea reticeamus, quæ super citato Hippocratis loco profert Martianus, ad opinionem illam planè convellendam duntaxat notabimus, toties in Pleuriticorum cadaveribus pulmones sanos, pleuram vero corruptam repertam fuisse, quod ex Riolani, Riverii, Willisi, aliorumque recensione constat. Licet enim pulmò dum interrespirandum pleuræ superficiem lambit, ab ea inflammata labem facile arripit; tamen id non ita perpetuum est, ut aliqua ex parte pleura inflammari non possit, quin vitium quoque pulmonibus adspargat. Id vero minus perferendum est, quod ut suam firmaret sententiam laudatus Petronius, membranas inflammari posse strenuè negaverit, ac si sanguine, ut cæteræ partes,

non perlaerentur, qui in eis subsistere possit. Quemadmodum ergo ex sanguine in pleura subsistens Pleuritis fit; ita ille in pulmonibus subsistens Peripneumoniâ constituit. Verum passim mentis sit apud Hippocratem Erysipelatis pulmonum, quem affectum à Peripneumonia secrevit, eumque maxime periculosum ratione adjunctorum symptomatum pronuntiavit. At Martianus, discrimen in hoc consistere, quod Peripneumonia pulmonum vasa obsideat, Erysipelas vero ipsam pulmonum substantiam occupet: cui id adijciendum censemus, quod sanguis in Erysipelate Pulmonum fervidior sit concitator ac subtilior, quàm in Peripneumonia. Atque hinc fortè est, cur dixerit idem Hippocrates, Erysipelas pulmonum per spumum nunquam judicari: facilis namque subtilior ille sanguis resolvitur, vel dissipatur, quàm in pulmonum bronchia devolvitur per spumum mox exserendus.

§. ex Paulo Ægineta: quod Hippocrates lib. de victu acutorum confirmat, in principio, inquit, inflammationis nullo modo dandum medicamentum purgans. Interdum tamen purgantia esse præscribenda docuit Mercatus lib. 4. de morbor. interior. curatione cap. 2. ut & Mercurialis lib. 3. practic. cap. 19. nec non Altissimus capite de inflammatione hepatis, eâ tamen cautione, ne fiat hoc ipsum inflammatione consistente in concava jecoris parte, phlegmone in resolutionem tendente: quocirca necessariò requiritur, ut humores primùm exactè præparati, & viæ quoque expeditæ sint. Hujus quoque sententiæ fuit Galenus libro *quos purgare oporteat*, iis, qui in jecore habent inflammationem, ubi tumor concoctus fuerit, ejus expurgationem molimur per inferiorem sanè ventrem, ubi cavas ipsius partes affectus occupat; per urinas autem, quum gibbas hepatis partes. Signa autem in concava an vero in gibba hepatis parte affectus constiterit, invenient studiosi Lectores hinc inde satis superq; apud Practicos. Aetius Tetrab. 1. serm. 3. cap. 23. ex Antylo, & Galenus lib. *quos purgare oporteat*, & lib. 1. aphor. comment. 24. non tantum in hepatis inflammatione purgantia nocere, verum etiam neutiquam *pasquana nadaqluné* in viscerum inflammatione esse exhibenda, statuere.

9. Tussis sicca catarrhalis, ut statuit Hippocrates libr. de veratri usu p. m. 611. quid enim juvant purgantia medicamenta humores quantitate non vero qualitate præsertim peccantes exturbantia: imo catarrhali in tussi maximè nocent, quia humores salso-acres magis magisque concitant, sicque major humorum salso-acrii defluxus, & per consequens tussis gravior exoritur; hæcque ratione faciliè Ægrotantes in tabem deducuntur. Salso-acrii enim catarrhorum in pulmones depluentium acredine tussis, de qua jam sermo, plerumque exoritur, quæ si frequens & diuturnior, sæpissime sanguis, læsæ partis alicujus internæ index, cum sputo ejicitur teste Avicenna & quotidiana experientia: nimirum humorum acredine, & vehementiore thoracis motu sæpe ruptura vasorum pulmonis exoritur, ac præsertim in Adultis, quorum membra duriora motui violento non cedunt, ut testatur Sennertus lib. 2. part. 3. cap. 5. de tussi p. m. 502. ex Galeno 6. epidem. commentar. 3. text. 18. aut quoque ipsa vasa sanguinea capillaria corrosione ac erosione aperiuntur, sicque ex ruptis pulmonum vasibus sanguis continuâ tussi, & thoracis vehementiore motu, ac humorum depluentium acredine irritatus exstillat, qui extravasatus jam stagnans, acriorique defluxioni in dies occurrens, acrior redditus putrescit, pulmonumque ulcus creat, ut probat Hippocrates lib. 1. de morbis text. 10. p. 12, Catarrhus ergo primò sistatur, humo-

Tussis sicca
catarrhalis.

A tussi sepe

Pulmonum
ulcus.

Exoritur.

rumque acrium depluentium qualitas peccans temperetur, antequam ad purgantia, & tussim curantia medicamenta devenias: frustra enim in tussi curanda laboratur, nisi catarrhus ejus causa prius fistatur, illiusque acrimonia peccans temperetur & tollatur, ut ait Sennertus loco supra citato p. m. 503.

Tabes & atrophia.

10. Tabes & atrophia, ut Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medicor. axiome 1166. tabidi, inquit, & aridi propter atrophiam & alimenti privationem nullam prorsus evacuationem ferunt: & Fuchsius in institut. medic. lib. secund. sect. 5. cap. 38. idem fere confirmat, si, ait, gracile admodum fuerit corpus, aut atrophiam laboraverit, nutrimentis potius reficiendum erit, quam evacuationibus exhauriendum. Sit idem de hectica febre dictum, in qua tamen nonnunquam laxantia conveniunt, imo necessaria sunt. Joubertus enim libro secund. Practic. cap. 1. docet, in febre hectica à cathartics abstinendum, quod vires ea non ferant, imo verendum, ne ab alvi ductione fluxus maximè formidandus imo lethalis contingat. Senex enim aphor. 14. sect. 5. & prænotion. Coac. 3. 256. p. m. 565. statuit, si tabe detento (sic quoque hectica detento) profluvium alvi superveniat, lethale: protinus mori tabe detentum, subortâ alvi dejectione, dixit C. Celsus libr. 2. cap. 8. p. m. 72. Imo aphor. 12. ejusdem sectionis, ut & Coac. prænot. 3. 255. p. 565. Hippocrates scriptum reliquit, quibus per tabem capilli defluant à capite, eos, fluxione alvi superveniente, mori. Idem legitur apud C. Celsum loco mox citato, imo & sursum purgare vetat Senex aphor. 8. sect. 4.

Et febris hectica.

Et quare.

Singultus.

11. Singultus, præsertim à biliosis si exoriatur humoribus, ut observavit & tradidit Petrus Forestus lib. 18. observat. schol. 12. *adaptiva enim gastrica* quia acria plerumque existunt, non curarent, ast potius excitarent (ut proculdubio observavit Hippocrates, & patet ex aphor. 5. sect. 5., & 41. sect. 7.) singultum; acria namque plerumque eundem excitant ac produciunt. Curatur quoque jucundius ac citius acres humores, halitus, vaporesve temperantibus ac demulcentibus, & præsertim opiatis, ut omnes fere Practici unanimiter contestantur, quam non sine grandi periculo purgantibus medicamentis.

Melancholia hypochondriaca.

12. Melancholia hypochondriaca, ut statuit Nicolaus Curtitus tractat. de purgantibus. Neutiquam purgantia medicamenta in melancholia hypochondriaca conveniunt, antequam juxta Hippocratem aphor. 9. sect. 2. corpora fluida sint reddita: concocta enim non vero cruda medicamento purgante educenda, ut idem aphor. 22. sect. 1. docuit. Ast incisac temperatis peccantibus humoribus, eadem usurpanda. Inspiciat studiosus Lector ea, quæ dicta à nobis sunt

sunt pag. 183. & in primis observationem pag. 184. & seq. traditam; ac judicet judicio pollens, *ναδαρτινα φαρμακα* in principio melancholicæ hypochondriacæ, antequam nempe humores peccantes sint incisi, temperati, ac quasi concocti, exhibenda an sint, nec ne.

13. Obstructiones pertinaces ac inveteratæ, ut docet statim nominatus Nicolaus Curtius tractat. de purgantibus. Non enim conveniunt purgantia medioamenta, nisi obstructiones illæ pertinaces prius sint apertæ: humores namque peccantes inepti sunt, ac non satis fluidi redditi, Hippocrate Auctore aphor. 9. sect. 2. & aphor. 22. sect. 1. ut cathartici possint exturbari. Deobstruendæ ergo & aperiendæ primò pertinaces illæ ac inveteratæ obstructiones aperiendis, incidentibus, spirituosis, salibus volatilibus &c. antequam ad purgationem quis descendat, tumque purgantibus necessariò adhuc admiscenda aperiencia, incidentia, spirituosa &c. ficque jucundè, tutòque curari possunt, ac curantur illæ obstructiones. Si vero necessitas purgationem urgeret, neutiquam agendum nisi purgantibus incidentibus potentioribus mixtis, ne alias gravia symptomata inde producantur, aut obstructiones pertinaciores reddantur.

Obstructiones pertinaces ac inveteratæ.

13. Pestis, febres malignæ, petechiales, variolæ, ac morbilli, quibus in affectibus *ναδαρτινα φαρμακα*, ut ipsa pestis, vitanda, ut Palmarius de febribus pestilentialibus cap. 12. & 23. D. Diemerbroek de Peste, ut & Paulus Barbette tractat. de peste, & infiniti alii Practici testantur: Imò tempore pestis nunquam tam potentia aut acria medicamenta in usum revocanda, quàm quidem aliò tempore nam facillè dysenteria tum temporis ab acris & potentibus medicamentis cathartice excitatur, etsi eadem perquam sanis sunt exhibitæ, præsertim virginibus aut maritatis fluxum menstruum habentibus. At peste affectis neutiquam cathartica imò nec clysmata purgantia præscribenda: si vero quia iisdem uti desideret, non ante purâ & legitimâ peste correptis alvus ducenda cathartico medicamento, quàm recreatis viribus venenata qualitas expulsa, antidotis devicta, extinctave judicetur, ac tubercula vel discussa, vel ad suppurationem deducta, pusse diffluant, imò jam planè curata sint, teste Palmario de febribus pestilentialibus cap. 23. Satius enim est ac tutius pestem, febres pestilenciales, malignas, petechiales, &c. per diaphoretica (præsertim acida in peste) ac cardiaca corroborantia &c. curare, ac necessitate summè urgente non nisi suppositorio uti, quàm tanto cum ægrorum periculo *ναδαρτινα φαρμακα* usurpare. Nec etiam exhibenda cathartica in febrium exacerbationibus, aut quidem ante vel post paroxysmum aut exacerbationem, ita ut operationem *φαρμακα ναδαρτινα* absolverint, antequam febris

Pestis, febres malignæ, petechiales, variolæ, ac morbilli.

Sed magis diaphoretica acida in peste conveniunt.

Nec in fe-
briliū paro-
xyſmīs.

febris exacerbescat . Purgantia enim medicamenta si in ipsis paro-
xyſmīs aut exacerbationibus exhibeantur , non nisi paroxysmos &
exacerbationes graviores , præcordiorum anxietates majores , lum-
borumque dolores fere intolerabiles reddunt , imo ægrotantes ma-
ximè debilitant , & aut nihil è corpore exturbant , quia purgan-
tium vis (præſertim in febribus intermittentibus) ab acido tuac
peccante inſringitur , aut ſubinde hypercatharſim excitant .

Fluxus al-
vi diutur-
nior.

15. Fluxus alvi ſi diu nempe duraverit : ſignificat enim alvi
fluxus diuturnior partium internarum debilitatem , & quali impo-
tentiam , aut acedinem quandam (quod ex dolore , anxietate &c.
facilè concludi poteſt) peccantem ac continuè irritantem , ſic-
que alvi fluxum excitantem . Quare ſatis eſt ac tutius , ut adſtrin-
gentia levia corroborantibus mixta , vel acrimoniam qualemcunque
peccantem temperantia ac corrigentia exhibeantur , quàm ut ca-
tharticis medicamentis exhibitis fluxus major & gravior , aut dy-
ſenteria excitetur .

Nimius
menſtruo-
rum fluxus.

16. Nimius menſtruorum fluxus , auctore Aetio Tetrab. 1.
ſerm. 3. cap. 23. ex Antylo : ſatis namque mulieres ex menſibus ni-
mium fluentibus debilitantur , itaut neſtquam purgantibus medi-
camentis ulterius ſint debilitandæ . Non enim fluxum menſtrum
nimium ſiſtunt , aſt potius eundem , ſanguinem ſolvendo , humo-
res fluidiores reddendo , exagitando , irritando &c. excitant ac
producunt : purgantia enim menſtrua provocant ut ſatis concludi
poteſt ex venerando Sene aphor. 36. ſect. 5. Præterea menſtris
abundantibus ſæpius morbos evenire dixit Hippocrates aphoriſm.
57. ſect. 5. non ergo purgantibus medicamentis magis debilitandæ
mulieres nimio menſtruorum fluxu antea quæ debilitatæ ſatis , in
primis , ut ex Hippocrate jam demonſtratum , quia poſtea morbi
quidam Medico adhuc ignoti eveniunt . Potius itaque ſiſtenda,
quàm catharticis excitanda nimium fluentia menſtrua , ac hiſce de-
bilitatæ mulieres corroborandæ &c. ut ita ſubſiſtere , ac morbos in-
ſtantes tolerare poſſint .

Dolores ar-
thriticī , plu-
resque alii.

17. Dolores arthriticī , pluresque alii , ut Hippocrates libro
de veratri uſu p. 11611. docuit : purgantia enim medicamenta ma-
teriam cauſamque illorum dolorum commovent , ſicque dolores
majores pluresque excitant , non item exturbant , quia plerumque
humores dolores excitantes vim purgantium ſiſtunt , aut præ do-
lore inteſtina plerumque ſe contrahunt . Præterea humores , qui
dolores producunt , non tam quantitate quàm quidem qualitate
peccant : indicant ergo dolores primò humores qualitate acidâ ,
auſterâ , falſâve &c. peccantes corrigendos , temperandos , ſicque
præparandos , fluidosque reddendos eſſe , antequam purgantia adu-
ſtina in doloribus ſint præſcribenda & exhibenda . Ho-

Homines in quibus $\Phi\text{Α}\text{Ρ}\text{Μ}\text{Α}\text{Κ}\text{Α}$ $\text{Κ}\text{Α}\text{Θ}\text{Α}\text{Ρ}\text{Τ}\text{Ι}\text{Κ}\text{Α}$
 præscribi possunt, sunt.

$\Phi\alpha\rho\mu\alpha\kappa\alpha$
 $\kappa\alpha\theta\alpha\rho\tau\iota\kappa\alpha$
 absque pe-
 riculo præ-
 scribi pos-
 sunt.

1. Juvenes, ut Paulus Ægineta lib. 7. cap. 4. probat, & viri-
 bus qui constant, teste Aetio Tetrab. 1. serm. 3. cap. 23. vim enim Juvenibus-
 & vehementiam medicamentorum purgantium tolerare possunt,
 scitent quoque plerumque humoribus & quidem sæpius biliosis,
 qui omnium optimè, ut superius probatum, expurgantur.

2. Noctu sudantes, cibum nempe si non assumpserint: qua- Noctu su-
 dantibus
 non conar-
 tis.
 re venerandus Senex aphorism. 41. sect. 4. quod si, inquit, sudor
 multus per somnum citra causam manifestam cibum non assumen-
 ti erumpat, vacuatione indigere significat; nimis enim eorum cor-
 pora sunt repleta, & quod plenum est evacuari debet, ut superius
 ex Martino Wendelino axiomat. medic. 780. probavimus: imo hu-
 mor superexcedens ut evacuetur, faciliè ægri ferunt; ideo quoque
 Hippocrates aphorism. 25. sect. 1. si, inquit, qualia oportet pur-
 gari, purgantur, confert, & faciliè ægri ferunt.

3. Mulieres, si earum menses sint decolores, nec eodem sem- Mulieribus
 per modo & tempore, citius tardiusve nempe, prodeuntes, ut do-
 cuit Hippocrates sect. 5. aphorism. 36. imò purgationem illis ne-
 cessariam statuit.

4. Prægnantes, quas purgandas quadrimestres, & usque ad Prægnantibus
 quadrimestribus.
 septimum mensem dixit Senex aphorism. 1. sect. 4. aut non nisi tur-
 gente materiâ: quare Heurnius lib. 3. method. ad Praxin cap. 8.
 dixit, ingravidationem mulierum sistere pharmaciam, ac religiosè
 cum illis esse transigendum initio & fine gestationis. Ideo quoque
 Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. 1255. plus, inquit,
 fœtui pharmaci exhibitio, quàm venæ sectio nocet, in fine nempe
 & initio: faciliè namque si humores in prægnantibus non tur-
 geant, post $\epsilon\alpha\rho\mu\alpha\kappa\alpha$ $\kappa\alpha\theta\alpha\rho\tau\iota\kappa\alpha$ exhibita, in primis si paulò fortiora
 existant, abortus sequitur. Cautè quoque Fœminæ tractandæ, Faciliè e-
 nim abor-
 tus sequi-
 tur.
 quæ de ingravidatione dubitant, quæque ut vulgò dicitur, in
 mense dubio ac ancipite versantur: levis namque purgantis medi-
 camenti vi subinde tunc temporis currus (juxta Obstetricum pro-
 verbium) evertitur. Quare sequentem historiam hisce inferere
 libet.

Mulier quædam viginti quatuor circiter annorum, nuper Vi- Mulier nu-
 per vitone
 pra.
 ro nupta, conquerebatur de præcordiorum compressione, appeti-
 tu diminuto, nonnunquam quoque prostrato, menstruis per duos
 tresve circiter menses suppressis, insomniis, ventris, capitis, cer-
 vicis

Catharticum rogans

vicis, orurumque dolore; neutiquam vero querebatur de nausæ, pandiculatione, appetitu depravato, nec etiam de pica. Quare catharticum petiit à Medico quodam medicamentum, qui de ingravitatione suspicabatur, quare non purgans, ast sequentem mixturam ipsi præscripsit.

Medicus mixturam cardiacam &c. præscripuit.

℞. *Aq. menth. Cort. citri Cochlear. Vit. Matthiolana* ℥j. *Laud. opiat. gr. ij. Sp. salis dulc. ℥j. Ol. macis stillat. gutt. iij. Syr. stæ. cbd.* ℥vj. MS.

Sua sponte purgante assumpto.

De qua singulis horis aut paulò tardius cochleare assumpsit, unde plura quoque symptomata evanuerunt, præcordiorum compressione & menstruis suppressis remanentibus: quare haustulum leviter purgantem ex foliis fennæ, semine anisi, mace, & prunis ipsamet præparavit & assumpsit, à quo haustulo ter tantum alvum deposuit, ac circa mediam noctem in lumbis horrorem & statim post magnum frigus, ac mane surgens abortum passa est.

Abortum passa est.

5. Arthritici, ast in principio, antequam nempe doloribus &c. sunt debilitati nimis, teste Daniele Sennerto de arthritide cap. 7. necnon Johanne Loselo tractat. de podagra.

Arthritici.

Vulneratis.

6. Vulnerati, teste Hippocrate lib. de ulceribus, ut & Quercetano de scopletorum vulneribus c. 4. & Galeno lib. 4. method. medendi: vide supra ubi de morbis purgationem indicantibus egimus p. 302.

Juvenis in India Orientali sicà vulneratur.

Juvenis viginti sex annos natus ex consanguineis meis, sanus, in Indias Orientales profectus, annos aliquot Bataviæ exegit: evenit autem, ut aliquando vesperi domum repetens ex insidiis circa primam lumborum vertebra Sicà vulneraretur. Ibidem curatus cum esset, remansit dolor nonnullus eo in loco ubi vulnus fuerat infictum, non tamen continuus, sed præsertim furentibus Aquilonum flatibus, lumbis incumbere vel quiescere non poterat.

Curatus, remanente lumborum dolore.

Post sex circiter annos in patriam redux, tumorem quendam subinde dolorificum observavit immediatè infra inguen sinistrum in femore interno, in dies valde accrescentem cum doloris circa lumbos omnimodà sublacione: intra sesqui annum autem ita accrevit tumor, ut non nisi cruribus valde divaricatis incedere posset. Varios ea de re Medicos ac Chirurgos consuluit, verum tamen aut parum aut nihil levaminis ab internis externisve medicamentis ab ipsis præscriptis habuit: quare me compellavit, malumque infra inguen ostendit. Casu tum aderat Chirurgus & Lithotomus Leyden-

Tumore infra inguen affligitur.

Omnibus internis externisque frustra adhibitis.

sis Noach Smaltzius P. M. qui cum vidisset, mecum ut statim consilium Medicorum ac Chirurgorum congeretur, apprime necesse esse judicabat. Quo factò, cum complures Medici ac Chirurghi tumorem nunc jam ab inguine sinistro ad patellam penè usque pendentem accuratè examinassent, plures sero, nonnulli vero pure, alii alià

ma-

materia oppletum hunc tumorem censebant, attamen omnes, excepto uno vel altero, aperiendum esse. In principio tamen discrepabant inter sese præsentibus Medici ac Chirurghi de modo aperiendi; tamen in eo conveniebant omnes, absque ullo periculo tutoque cannulâ alatâ acu rotundâ acuminatâ p. 163. delineatâ aperiiri posse. Quam operationem & apertionem dictâ cannulâ acuminatâ circumrotando simulque premendo instituit postero die (pluribus adstantibus Medicis, Chirurgis, ac Medicinæ Tyronibus) dexterrimus & artis suæ peritissimus Noach Smaltzius. Retractâ acu acuminatâ statim serum limpidum falsum ad pintam unam circiter primâ vice effluxit, vesperi ad semipintam cannulâ alatâ subere tamdiu clausâ: illâ nocte optimè Homo noster dormivit, & summum levamen observasse referebat. Mane verebar una cum Noach Smaltzio, ne tumor denuo adaugeretur, verum detumuisse eum omnes testabantur: quare singulis diebus extracto subere totidem subduximus cum tumoris tantâ detumescentiâ, ut intra duodecim circiter dies cannulam extraheremus, & parum feri efflueret. Notandum serum illud limpidum in fine fuisse coloris instar feri lactis obscuri, quod per septimanas aliquot observavimus. Ultimò vulnere coeunti cicatricem obducere non poterat memoratus Smaltzius. Interim bis in septimana pilulas catholicas pag. 143. descriptas assumpsit, & bis quotidie haustulum de sequenti decocto.

Tandem fuit apertus hic tumor.

Cannulâ acuminatâ.

Primò serum limpidum.

Ultimò instar feri lactis obscuri effluxit.

Vulnus cicatrice obducti non potuit.

Bis in septimana pilulas purgâtes

℞. Rasur. lign. guajac. ℞ss. Radic. china Polypod. quern. ana ℥ijss. Folior. rorismar. Flor. hyperic. ana p. iij. Baccar. juniper. ℥jss. Semin. fœnic. dulc. ℥vj. Concisa & contusa infundantur per noctem in f. q. aquæ communis, mane per octo horas vasis optimè & arctissimè clausis coquatur ad colaturæ stop. ij. Dentur usui.

Et sapine decoctum ex guajaco &c. paratâ.

Nonnunquam vesperi pilulam unam vel alteram de cynoglossâ usurpavit: dicta erat ut plurimum sicca. Tandem post tres quatuorve, ni fallor, menses circa vulnus vel apertionem nocte dieque dolorem maximum punctorium sensit, multasque noctes infomnes præ intolerabili dolore traduxit: quare cataplasma emolliens & anodynum adhibitum fuit, quo adhibito dolorem modo minorem modo majorem, parvumque officuli apicem tandem observavit Chirurgus, ac officulum quidem acre penè triangulare album extraxit, quo extracto, statim dolor fuit sublatus, & brevi vulnus cicatrice obductum: curatus satis velociter jam ambulare &c. potest. Dicta ut eò melius studiosus Lector intelligeret, figurâ illustrare animus fuit.

Et subinde vesperi pilulam de cynoglossâ usurpavit. Post quatuor menses præ dolore multas noctes infomnes traduxit.

Tandem Chirurgus officulum extraxit, & curatus fuit.

A. Patiens fellæ insidens.

E c

B. B.

TAB. IV. FIG. I.

Figura ex-
plicatio.

B. B. Cura divaricata . .

C. C. C. Tumor.

D. Cannula alata, cujus beneficio apertio facta, verum acus extracta . .

E. Serum effluens per cannulam . .

F. Vas, quo serum effluens excipitur . .

G. Cannula ipsa cum foraminibus ad latera . .

H. Acus rotunda acuminata extra cannulam . .

I. Officulum acre triangulare ex vulnere extractum . .

L. Suber, quo cannula, effluo sero, singulis vicibus occluderetur . .

Serum ef-
fluxum ac
destillatum
spiritum
urinosum
reddebat .

Et caput
mortuum
vel fæces
relicta sal
acre urino-
sum.

Quidam ex adstantibus Tyronibus serum illud, primò quod effluxerat, per retortam ex arena destillavit, nobisque ostendit spiritum limpidissimum quodammodo urinosum, vel spiritum salis armoniaci debilem redolentem, & sal quoddam acre urinosum ex capite mortuo vel Accibus factum: post octiduum liquorem denuo ex arena destillavit, nobisque quoque spiritum sed valdè fœtentem obtulit; verum ob ingentem & intolerabilem fœtorem fæces s. caput mortuum abjecisse se referebat . .

Indagandum porro foret, an à vulnere Bâtaviæ Sicâ inflictò officulum illud una cum apophysi fuerit detrusum, & per quas vias; an per interstitia muscutorum, vel aliâ viâ ad inferiora posset propelli, in primis quia ita acre & triangulare; & an protruso illo officulo, vas quoddam lymphaticum in transitu læserit nec ne, vel qua ratione illum tumorem infra inguen excitare potuerit, & sic porro. Verum hoc aliis indagandum relinquo . .

Sclopeto
quispiam
vulneratus,
globulum
hæc incom-
modo per
triginta an-
nos gestavit

Non possum præterire silentio historiam spectatissimi cujusdam Viri, qui ante triginta annos sclopeto vulneratus in sinistro hypochondrio infra diaphragma post horas aliquot accersivit Chirurgum, qui vulnere aquâ calidâ abluto, introitum quidem globuli sed exitum observare vel invenire non potuit, ideoque globulum omnibus modis compressione, corporis varia conditione &c. & instrumentis (de quibus & qua ratione globuli extrahuntur videtis D. Joannis Sculteti armamentarium chirurgicum) quæsit, verum frustra: quare vulnus cicatrice obduxit, & sanus post vulnus absque ullo dolore vixit. Verum saltans aliquando subitò de dolore atrocissimo cruris, motus inhibitione, & circa patellam sinistram tumore quodam duro imò durissimo conquerebatur. Accersitus Medicus ac Chirurgus statim cataplasma emolliens simulque anodynum imposuere, verum incassum. Granum igitur unum laudani nocte assumpsit ob doloris vehementiam vigiliisque, sed etiam frustra: sicque per quadriduum absque ullo levamine conti-

Saltans subitò dolorem atrocissimum observavit, cum cruris motus ablatione.

nud

nudè decubuit, nullâ inflammatione, nec tumore circumjacentium partium observato. Quinto, ut mihi postea referèbat, die lecto surgens tumorem illum durum immèdiatè infra patellam propulsùm observabat, doloremque momento sublatum sensit. Quare accuratissimè à Medico & Chirurgo examinatâ, globulùm esse suspicabantur: quare mox Virum spectatissimum quidem rogabant, nonne ante annos aliquot sclopeto fuisset vulneratus? Neganti Medicus ut & Chirurgus globulùm se sentire dicebant, tum vero recordatus, imò Viri prudentissimi, inquit, jam ante annos circiter triginta, sed globulùm invenire non potuit, quo tunc utebar, Chirurgus, quantam etiam operam navaret; credere se igitur eundem globulùm esse. Et revera mox Chirurgus sinistrâ manu globulùm ad exteriora compressit, dextrâque manu levi incisione factâ, eundem extractum Viro nobilissimo tradidit, qui summas ipsi agens gratias, qui ex eo ipso momento curatus fuit.

Omnibus frustra adhibitis.

Tandem Medicus & Chirurgus globulùm esse observabant.

Quo exciso in momento curatus fuit.

Vidua quoque novimus, cui tunc temporis præfui, quæ ante octodecim annos sclopeto, infortunio quodam, vulnerata prope umbilicem, hucusque absque ullo incommodo globulùm gestat: introitum enim non vero exitum illius globuli usque in abdominis cavitatem vidimus, & sæpius tentavimus, sed nunquam globulùm invenire potuimus.

Vidua sclopeto vulnerata prope umbilicem.

Globulùm absque incommodo adhuc gestat.

Plures tales historias & observationes tradere possem, sed brevitati studens illis supersedeo.

7. Ulcerosi, & tumoribus afflicti; videtis quoque supra pag. 203. de ulceribus. Ulceribus qui vexantur, iis specificè præter purgantia conveniunt decocta sanguinem depurantia, ichorososque humores temperantia & exsiccantia. Multorum loco sequentes tantum casus referam.

Ulcerosis ulceribus & tumoribus affectis.

Vir quispiam quadràginta circiter annorum, vitam laboriosam diu cum egisset, jamque sedentariam magis ageret, hinc inde nocturnis doloribus fuit vexatus; quare quoque aliquando multas noctes præ dolore insomnes duxit, hacque de causa laboriosam iterum inivit vitæ rationem, ac melius, etsi jam débilis, inde quoque se habuit (hocque in ægro confirmatum vidi illud Hippocratis aphor. 50. sect. 2. consueta longo tempore etiam si deteriora sint, insuetis minus molesta solent esse; imò etsi invalidi fuerint ægri facilius ferunt labores aphor. 40. sect. 2. verum quoque illud C. Celsi, quod legimus lib. 1. cap. 3. p. m. 27. quod, inquit, contra consuetudinem est, nocet, seu molle, seu durum) in primis sudoribus emanantibus. Non longè tamen post iterum vitam labore vacuum egit, ac paulatim quoque dicti dolores noctu affligentes rediere: quare seque ventem bolum subinde assumpsit.

Vir primò laboriosam, mox sedentariam agens vitam.

Doloribus nocturnis vexatus.

Denuò laboriosam egit.

Ac melius habuit.

Eadem causa denuò.

Quare bo-
lum sudori-
ferum cum
levamine
assumpsit.

Tandem
pruritu va-
riis ulceri-
bus &c.

Ultra se-
mestre af-
fectus.

Decocto ex
guajaco, la-
pacho acuto
&c. usurpa-
to.

Intra tres
septimanas
curatus est.

Nonnulli
solo decocto
guajaci, la-
pachi acuti
&c. ulceri-
bus foedissi-
mis affecti
curati.

Vir ex ma-
ritimis lo-
cis.

Sedans ce-
revisiam
frigidam a-
vidè hau-
siens.

*℞. Diascord. Fracast. ʒjss. Lap. prunell. Antim. diaphor. Croc-
optim. ana gr. viij. Ol. cinnamom. still. gutt. j. MS. F. bolus.*

Unde optimè semper cum levamine sudavit. Post mensem circiter, à laboriosa nempe vita relictâ, multifaria ulcera magna in principio cum pruritu, dein dolore in cruribus exorta sunt, ulceribusque apertis, ichorosus humor in magna copia quotidie mare effluxit, aliquando ita acris, ut & circumjacentem cutim eroderet nonnunquam; quibus ultra semestre fuit vexatus. Vocatus sequens decoctum dedi; siti vero valde quia urgebatur, in singulis decocti dosibus lapidis prunellæ scrupulum unum solutum assumpsit:

℞. Rasur. lign. guajac. ʒjss. Radic. lapath. acut. Polypod. quern. ana ʒij. Pol. fumar. M. iij. Card. bened. Cichor. cum toto ana M. ij. Summitat. centaur. min. M. j. Flor. papav. errat. p. iij. Rad. glycyrrhiz. ʒss. Passul. min. ʒiij. Tartar. crud. ʒss. Infund. & coquantur in aq. puræ pint. vj. per sex septemve horas, vasis optimè clausis, colaturæ add. Syr. cichor. cum rheo ʒlij. Elix. propriet. Paracels. ʒij. MS.

De hoc decocto ter de die usurpavit uncias duas tresve, ac bis semper in dies alvum deposuit; nocturne parum sudavit; brevi quoque ichorosi humoris effluxus sitisque evanuit, ac intra tres septimanas omnia ulcera fuere curata, ac sanus vivit ulceribus & doloribus nocturnis ita afflictus antea ægrotans.

Plurimos quoque ulceribus variis foedis hac illave in parte imo per totum corpus diu afflictos curavimus solo decocto, universalibus nempe præmissis, ex rasura guajaci, radice lapathi acuti &c. sequenti modo parato & usurpato:

℞. Rasur. lign. guajac. ʒvj. Rad. lapath. acut. ʒlij. Bardan. Polypod. quercin. ana ʒjss. Sulphur. crud. ʒj. Infund. in s. q. aq. commun. per noctem, mane vasis arctè clausis coq. ad colatur. stop. jss.

De hoc decocto ter quaterve calidè uncias quatuor assumpserunt, cum tinctura tartari ad guttulas triginta unicuique dosi additâ.

Vir quinquagenarius, robustus, durioris vitæ, ex locis maritimis in fine autumnus piscatum mare ingressus, vento adverso, ex majori tandem labore calefactus, & sudore penè diffluens cerevisiam frigidam avidius hausit, unde omnium partium torpor intra paucas horas secutus est, imo antequam litus appropinquaret febris. Domum jam reversus lecto calefacto corpus reposuit, & theriacam Andromachi (Nautarum medicamentum universale imo sacra quasi illorum anchora) ter quaterve assumpsit, unde cum bene

su-

sudasset, febris evanuit, remanente cruris dextri torpore quodam gravativo absque ullo tumore, qui tamen & sublatus est sequenti mixtura bis terve iteratâ, & cochleatim usurpatâ.

In omnium partium torporem incidit, in primis cruris dextri.

℞. *Aq. majoran. nobil. Rorismar. ana* ℥ijss. *Anti-paralytic. Amstelod. Epileptic. pag. 157. descript. ana* ℥ss. *Antim. diaphor. ℥ss. Sal. volat. succin. ℥j. Oleos. gutt. lxx. Syr. stachad. ℥j. MS.*

Mixtura antiparalytica &c. curatus.

Pedibus incedere, & per cubiculum ambulare incipiens, de dolore in inguine dextro conquestus est, ac brevi tumor durus sed tactu æqualis in inguine observatus. Quare Chirurgum accersivere, qui cerotum ex cumino & de ranis cum mercurio imposuit, sed dolore & tumore adauctis, sequens cataplasma.

Tumorem in inguine dextro observavit.

℞. *Rad. alb. Lilior. alb. ana* ℥j. *Fol. malv. Bismalv. ana* M. j. *Absinth. Scord. ana* M. ss. *Capar. alb. sub cinerib. coct. no. iij. Concisa & contusa coq. s. a. in s. q. aq. commun. tumque contu-*

Post cataplasma emolliens &c. impostum.

Post septimanam circiter, præsentem Medico, Chirurgus tumorem aperuit, unde magna puris saniosi & fœtentis copia effluxit per tres quatuorve septimanas, & deinceps cicatrice vulnus obductum. Verum post mensem unum vel alterum mare petens, dolorem gravativum denuo per totum crus sinistrum sensit. Quare de causa Medicus consultus mixturam mox præscriptam dedit, fonticulumque necessarium duxit, ne in posterum tam facilè recidivam pateretur: id vero recusavit Nauta, quippe ad navigium ineptus futurus. Mixturæ beneficio optimè sudavit, tumque sequentem haustulum purgantem assumpsit, & benè purgatus est.

Apertus fuit tumor.

Post mensem unum vel alterum recidivam in sinistro crure passus est.

Quare de causa mixtura.

℞. *Electuar. hydragog. Sylv. ℥ij. Resin. jalapp. gr. viij. Tartar. vitriolat. ℥j. Spir. salis armon. gutt. xvj. Aq. anti-paralytic. Amstel. ℥ij. Rorismar. q. s. MS. F. haustus.*

Et haustus purgante fuit usus.

Brevi tamen eodem in crure tres tumores tam in interiore, quam exteriori ejus parte apparuere, quibus, adhibito suprascripto cataplasmate, tandem apertis, pus serosum, verum neutiquam fœtens, sed quodammodo sanguinolentum magnâ copiâ effluxit: tandem curatis, & cicatrice obductis per tres annos sanus vixit. Tum vero

Tumoribus eodem cataplasmate adhibito, apertis &c. curatus.

Circa solstitium æstivum cum Uxore vicinum pagum pedibus petens, de dolore lateris dextri punctorio & obtuso cum respirationis quadam difficultate conquestus est, pleuritidem metuens, sibi venam secare jussit. Manente tamen dolore, vesperi cubitum iturus theriacam Andromachi usurpavit; benè sudavit, verum dolor parum vel nihil remisit: quare Chirurgus accersitus cerotum de cumino parti dolenti imposuit, cujus quoque beneficia dolor qui-

Post tres annos ambulans dolore lateris punctorio &c. affligitur.

quidem remissior, sed tumorem ingentem durum sed æqualem in eadem parte thoracis posteriore circa septimam costam observavit.

Tandem tumorem jam decrecentem jam accrescentem pro Lunæ accretione vel decrectione in primis instante sævâ tempestate.

Tandem ad maturationem vergente tumore, sæpius nominatum cataplasma Chirurgus; postquam me consuluerat, adhibuit: tumorem aperuit, ac pus saniosum summè sætens maxima in copia eduxit: quare sequens præscripsi decoctum, ac bis singulis septimanis usque ad finem curationis pilulas catholicas pag. 143. descriptas assumeret.

Ex quoas-pertomagna puris quantitas effluxit.

Tandem pilulis catholicis.

Et decocto ex guajaco &c.

℞. Rasur. lign. guajac. ℥vj. Radic. flic. mar. China in taleol. concis. ana ℥ij. Dulco-amar. ℥ij℥. Glycyrrhiz. ℥j. Fol. malv. Tussilag. ana M. j℥. Alchymill. M. j. Sanicul. M. ℥. Flor. hyperic. p. iij. Concis. atque contulis affund. aq. pur. q. s. post infusionem per noctem mane coq. vasis arctè clausis sa. ad colaturæ stop. ij.

Ac fonticulo curatus.

De quo ter, quaterve de die uncias quatuor calidè usurpavit, & sic puris ejusque fœtoris copiâ & causâ pedetentim exhaustâ, adeo ut nisi inhibito spiritu ac manu lumbum dextrum premente nihil amplius efflueret, brevi inde sanatus; fonticulumque admisit in crure, quem etiamnum gerens, nullo incommodo continuè piscandi munere fungitur.

Calidis & humidioribus.

8. Calidæ & humidæ qui sunt constitutionis: facildè enim hi purgationes ferunt; ut tradidit Heurnius lib. 3. method. ad Praxin. cap. 8. Nec mirum, quia plerumque vel juvenilis vel virilis ætas ejus est constitutionis, ut vim purgantium medicamentorum facildè ferat. Præterea nulli humores facilius minorique cum difficultate catharticis pharmacis educuntur, quàm biliosi, qui calidi, & aquosiores, qui humidi, imo qui purgationem ipsam indicant, ut supra, ubi de humoribus medicamenta purgantia indicantibus egimus, satis superque probatum.

Assuetis.

9. Assueti, quare Galenus de consuetudine cap. 6. dixit, consuetudinem ad evacuationem corporis non minimum habere momentum; imo pharmacis assuetos magnam medicamentorum vim sine damno ferre; legimus apud Heurnium lib. 3. meth. ad Praxim cap. 8. quare aliquid concedendum consuetudini jubet Senex aphor. 17. sect. 1. Hinc pharmacis assueti facilius tutius minorique cum difficultate, dolore, præcordiorumque anxietate, quàm insueti purgationem ferunt; plurimum enim insueti læduntur, si nempe medicamentum purgans in paulò majori, quàm conveniat, dosi ipsis propinetur, ut docuit Dorncreillius de purgat. p. m. 148.

Pru-

Prudenter ideo agit is Medicus, qui levem purgationem infuetis præscribit; satius enim est minus, quam nimium evacuare dixit Mart. Wendelinus lib. 3. axiom. medic. 1005. sicque videre leviter, an vero graviter alvum deponant, & φάρμακα καθαρτικά potentiora an præscribenda, nec ne.

10. Qui duram vitam agunt, teste Héurnio loco mox citato: Duram vitam agentibus. corporis robore enim quia præditi, faciliè purgantium medicamentorum vim & efficaciam tolerare possunt.

11. Qui pravis succis referti sunt, docente Fûchsiio lib. 2. institut. med. sect. v. cap. 16. Pravis succis refertis.

Homines, in quibus φάρμακα καθαρτικά nonnisi cum periculo præscribi possunt, sunt. φάρμακα καθαρτικά nocent.

1. Pueri, ut testatur Paulus Ægineta lib. 7. cap. 4. quos nequam evacuandos propriè dictis catharticis dixit Averrohes collectaneorum de re medica sect. 3. cap. 4. ast verò necessitas maximè si id efflagitet; iis benigniora remedia, pharmaca nempe lenissima & lenitiva ac laxantia dicta, qualia sunt cassiæ fistularis pulpa, rhabarbari macerati liquor, manna &c. exhibenda, concedit Francisc. Joel lib. 2. physiol. sect. 5. Planè tamen quod inepti ad purgationem sint, legitur apud Aetium Tetrab. 1. ferm. 3. cap. 23. ex Antylo, & Héurnium lib. 12. de method. medendi cap. 4. Quare quoque Dorncreilius de purgat. p. m. 148. dixit, graviter illum peccare, qui Pueros (quorum substantià continuò & insigniter propter motus multos inordinatos, auctiõnem magnam, corporis debilitatem ejusque varietatem, ac proinde exhalationem & dissipationem multifariam dissipatur) vehèmenti pharmaco audeat evacuare; quod itidem constat Héurnius lib. 3. method. ad Praxim cap. 8.

2. Senes, teste Aetio & Averrhoe &c. locis ultimò citatis, imo φάρμακα καθαρτικά senectutem accelerare dixit Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. 1012. & calorem spiritusque debilitare axiomate 1019. Senum corpora frigida esse, & parum calidi iis inesse legimus apud Hippocratem sect. 1. aphor. 14: quare quoque raucedines & gravedines in valde Senibus non concoqui; itidem sect. 2. aphor. 40. legimus: ideo quoque Senes ætate optimè degunt, valentque maximè, aphor. 18. sect. 3. Malè ergo medicamenta cathartica calorem spiritusque debilitantia Senibus exhibentur, corpora enim illorum calore spiritibusq; satis jam sunt destituta. Præterea humiditatem minuunt & exturbant medicamenta purgantia, Senum vero corpora humiditate perempta destituuntur, cujus loca aciditate.

tate laborant. Non ergo Senibus (quorum vita lucernæ instar parum jam habentis sevi oleivæ extingui solet) propriè dicta *καθαρτικά φάρμακα* exhibenda optimè Dorncreillius de purgat. p. 148. concludit.

Debilibus. 3. Debiles, statuit enim Petrus Poterius centur. 1. curat. 2. debilia corpora cathartice minimè esse obruenda: idem testatur Nicolaus Curtius de purgant. Quare rectè Galenus commentar. 2. in lib. prorrh. text. 37. docuit, indoctum esse illum & artis medicinalis plane inscium, purgare qui ingrediatur debiles & imbecillitate affectos. Debiles sanè ultra non sunt debilitandi, (pharmaca enim cathartica, ut superius probatum, corpora debilitant, & vires destruant) ast corroborandi ac reficiendi potius, quàm hac ratione ad mortem deducendi.

Quid debiles sunt, qui vero non. Nota, debiles subinde videntur nonnulli, ast morbis non sunt debilitati, verum humoribus pituitosis viscidis, putridis &c. & nonnunquam quoque bonis & nonnisi quantitate peccantibus scatent, sicque vires oppressæ existunt, debilesque videntur, ut plethoricis non rarò contingit, qui unicà aliquando tum venæ sectione curantur. Sic quoque necessariò cathartice specificis corrigentibus mixtis purgandi, ac quantitate solummodo peccantes humores minuendi sunt: Quare sequentem observationem hinc addo.

Galenus in lib. Hippocratis de humoribus commentar. 2. sequens notandum & observandum monet, nempe, cum in corpore sanguinis probè exigua sit copia, & crudi humores sint admodum multi, tum nec venam secari, nec purgari, nec plus solito exerceri hominem oportere.

Vir achileticus. Vir quispiam triginta circiter annos natus, habitu carnosio præditus; optimèque valens incidit talem in corporis debilitatem, ut pedibus vix stare aut meare posset, appetitus brevè planè fuit abolitus. Noctu sponte abundè sudavit, aliàs neque dolorem, neque distentionem, neque præcordiorum anxietatem, neque febrem observavit: quare phthisi vel atrophiam laborare se ægrotans consanguinitique putavere. Vocatus dicta cum intellexissem, vires valde oppressas non verò planè sublatas judicavi; pulsuum admodum parvum non tamen frequentem inveni, moxque ex sudore nocturno, non cœnato semper quia ipsi contigit, evacuationem esse necessariam, juxta Hippocratem aphor. 41. sect. 4. censui.

Quare phthisi vel atrophiam verebantur consanguinei. Quare statim assumpsit elix. propriet. Paracels. guttulas viginti, & levem venæ sectionem institui, nec non sequens præscripti vinum medicatum laxans.

Post levem venæ sectionem. Vino medicato laxante. *℞. Rad. angelic. Zedoar. Galang. ana ʒij. Jalapp. ʒss. Fol. gorijsaar. Majoran. nobil. Mentb. crisp. ana M. j. Senn. f. stip. ʒij. Sem.*

Sem. apii. Carui ana ʒiʒ. Fœnic. dulc. ʒiij. Bacc. janip. ʒʒ. Tartar. crud. Cardam. min. Cinnam. acut. Extrem. cort. aurantior. ana ʒij. Concisa atque contusa misceantur, & indantur cantharo lapideo, vitrove angusti orifici, affundanturque vini generosioris pint. v. vel vj. ac digerantur in loco tepido per 24. horas.

De hoc vino medicato ter quotidie assumpsit uncias tres quatuorve, instillatis prius singulis haustulis guttulis viginti circiter elixir. propriet. Paracelsi; unde quoque ter quaterve alvum deposuit ægrotans. Jucundum erat videre ægrotantem corporis robore crescentem, ex quo alvus fluidior exstitit. Sexto vocationis die sequens catharticum ipsi exhibui.

ʒ. *Rhabarbar. Fol. sen. s. slip. ana ʒj. F. Pulvis tenuissimus, cui admisc. Resin. jalapp. gr. iv. Mann. Calabrin. ʒvj. Aq. fœnic. ʒij.* MS. F. haustus. Et haustu purgante. usus fuit.

Quo assumpto, optimè & cum levamine alvum decies deiecit; ac post biduum vena denuo moderatè ipsi fuit secta, vinumque medicatum deinde bis tantum mane nempe ac vesperi exhibitum, ac sic intra tres septimanas planè fuit curatus. Ac venæ sectio reitèrata. Curatus fuit.

4. Valde graciles & morbis extenuati, auctore Aetio Tetrab. 1. ferm. 3. cap. 23. sæpius jam citato, & Nicolao Curtio de purgantibus. Dorncreillius enim de purgat. p. 147. si, inquit, graciles morbisve extenuati vehementer purgentur, verendum est, ne in illis principales facultates dissolvantur, & humidum radicale, cujus ut & caloris nativi exiguam habent portionem, prorsus absumatur, calorque insitus ob pabuli sui defectum extinguatur. Meritò ergo & optimè Fuchsius in institut. medic. lib. 2. sect. 5. cap. 38. nutrimentis potius esse reficiendos, quàm vacuationibus exhauriendos, monuit. Valde gracilibus & morbis extenuatis.

5. Valde pingues: pinguia enim corpora difficulter purgationes ferre, imò planè inepta esse ad purgationem statuit Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. 1020. Quare dixit Dorncreillius de purgat. loco statim citato, valde & immoderatè pingues vehementer si purgentur, verendum esse, ne in illis frigiditas prævaleat, venasque caro opprimat, & inanes claudat; unde calore nativo suffocato, ipsa mors subsequatur. Valde pinguibus.

6. Qui multo sanguine abundant: sanguine enim qui abundant, pravus humoribus raro scatent; hæmorrhagiamve gravem in nonnullis *passiva uadæria* excitarent: movent enim ac dissolvunt valde purgantia medicamenta humores, quo ex motu & agitatione facilè subinde hæmorrhagia exoriri posset. Aut qui assiduè animo linquntur; leviter ergo à catharticis pharmacis plerumque acris aut nauseabundis animo linqerentur, hocque non nisi ma- Multo sanguine abundantibus. Aut assiduè animo linquentibus.

Aut citò
&c. vomentibus.

lum malo effet addere . Aut qui citò ex omni occasione vomunt, sicque aut exhibita medicamenta statim evomerent, aut impossibile quoque propemodum effet, ut qui assidue & tam facile vomunt, quosdam humores quantitate peccantes retineant . Rectè ergo Aetius Tetrab. 1. serm. 3. cap. 23. statuit, dictis purgantia neutiquam esse exhibenda . In hisce enim vitanda esse purgantia, facile quis concludere valet, in primis si considerarit, quod legimus apud Hippocratem aphor. 41. sect. 2. qui, inquit, sæpe & vehementer sine causa manifesta animo linquntur, ii derepente moriuntur.

Tabidi, he-
ctici, aut a-
riditate af-
fectis.

7. Tabidi, & hectici, aut ariditate affecti: tabidi & aridi propter atrophiam & alimenti privationem nullam prorsus evacuationem ferunt, prout legimus apud Martinum Wendelinum axiomat. medic. 1166. Nec quoque in hisce non tam humorum quantitas, quàm quidem qualitas peccat, imo humiditate indigent. Joubertus quoque lib. 2. Practic. cap. 1. in febre, inquit, hecticâ à catharticis omnino abstinendum, quod vires ea non ferant, & verendum ne ab alvi constrictione fluxus maximè formidandus, modo non lethalis, contingat.

Pregnanti-
bus in prin-
cipio, & fi-
ne.

8. Prægnantes, initio nempe & fine gestationis, ut docuit Senex aphor. 1. sect. 4. & aphor. 29. sect. 5.

Valde men-
struis fluen-
tibus.

9. Mulieres quibus menses valde purgantur, ut legitur apud Aetium Tetrab. 1. serm. 3. cap. 23. de quibus fusius supra p. 214. §. 16.

Quibus ilia
extenuata
&c.

10. Illi, quorum ilia extenuata atque inflata, aut supra modum calida & ignea existunt, teste Galeno comment. in lib. 1. aphor. 24. ut & libro *quos purgare oporteat*, quia, inquit, hoc in loco aliqua viscerum inflammatio est. In inflammatione autem viscerum internâ neutiquam purgantia convenire supra ubi de morbis contraindicantibus & vetantibus egimus p. 205. 206. 207. & seq. §. 3. 4. 5. & seq. probatum, & videre est apud Forestum lib. 18. & lib. 16. observ. 1. schol. 33.

Peste vel
malignis fe-
bribus cor-
repta.

11. Peste aut pestilentialibus malignisve febribus qui correpti, ut rectè docuit Palmarius de febribus pestilentialibus atque malignis cap. 23. De hisce latius supra p. 213. §. 14.

Gula &c.
maximè do-
ditis.

12. Intemperantes vinosique ac gulæ dediti, ut auctor est Daniel Sennertus tractat. de arthritide cap. 7.

Sanas ha-
bentibus
carnes &c.

13. Sana habentes corpora, ac qui integræ sunt valetudinis, docente Sene aphor. 36. & 37. sect. 2. citò enim exolvuntur, ut & qui pravo utuntur cibo. Quare quoque Galenus lib. *quos purgare oportet* dixit, integrâ corporis valetudine præditos medicationes ægrè molestèque ferre: ideo vitandos in medicamentorum potionibus corpore probè valentes, monuit Hippocrates lib. de

ve.

veratri usu . Imo C. Celsus lib.2. cap.13. de vomitu p. m.87. semper sanis potiones nocere , statuit , quia facilè vertiginosi fiunt , ac convulsionibus corripiuntur , ac purgatio admodum difficulter ipsis procedit , ac valde torquentur , ut testatur Aetius loco sæpius jam citato , & contabescunt , ut docuit Fuchsius in institut. medic. lib.2. sect.5. cap.16. Quare neutiquam medicamentis cathartici molestandos sano corpore præditos monet Daniel Sennertus lib.5. institut. medic. part.2. sect.1. cap.5.

14. Qui raræ sunt texturæ , quos parcè purgandos docuit Heurnius lib.3. meth. ad Praxim cap.8. Raræ texturæ præditis.

15. Insueti , plurimum enim læduntur , præsertim si pharmacum catharticum in paulò majori , quàm conveniat , dosi , ipsis propinetur , legitur apud Dorncreillium de-purgat. p. m. 148. Videtis supra §.9. p.222. Infæctis.

16. Doloribus qui vexantur , ut statuit Hippocrates lib. de veratri usu p. m. 611. & 612. De his fusius in superioribus . Doloribus vexatis.

Venerandus Senex varios multosque *περὶ τῆς καθαρτικῆς* ventantes lib. de veratri usu p.610. 611. & 612. enumerat : vitare , inquit , oportet in pharmacorum potionibus eos , qui bona habent corpora , maximè autem nigros , & humidà carne præditos , sed & subficcos & balbos ac blæfos . Pergit idem paulò inferius : neque medicamenta (cathartica præcipuè ex veratro confecta) danda sunt decoloratis , neque pectore suppuratis , raucosis , lienosis , exsanguibus , spirituosis , & siccum tussientibus , siticulosis , flatuosis , & his qui præcordia , & latera , ac dorsum distenta habent ; & torpentibus & obscurè videntibus , & quibus aurium sonitus sunt , & urinæ meatus impotentibus : neque morbo regio laborantibus (videtis dièta p.178. & 179. §.11.) aut ventre debilibus , aut his , qui sanguinis eruptiones , aut tubercula habent . Addit Senex , si verò medicandum esse videbitur , veratro securus fursum purga , deorsum vero non . Paulòque vero inferius : non sunt medicamenta cathartica danda his , qui nigra evomunt , neque cibum averfantibus , neque deliris , & parum dormientibus , neque dolore vexatis , neque visum temerarium inclinatum habentibus , neque tumefactis , neque vertiginosis , neque his , qui in febre æstuosi sunt ac confracti . Et lib.1. prædictionum text.9. p.m.476. hæc ultima verba fere omnia confirmat : qui , inquit , nigra revomunt , cibos averfantur , deliri sunt , juxta pubem parum dolorosi , oculum ferocem aut clausum habent , eos medicamentis purgare non oportet , perniciosum enim est : neque intumescentes , vertiginosos , in leviter vagando deficientes , &c. Nec etiam convenit iis , quibus alvus est naturâ adstricta , nec illis qui dysente-

Et pluribus aliis ab Hippocrate nominatis.

riâ & cæliacâ passione faciliè corripuntur , ut Aetius l. c. monet.

Signa purgationem indicantia sunt .

Signa purgationem indicantia sũt

Tormen abque febre, dolor lumborum, genuum gravitas, ac dolores sub septo transverso .

1. Ubi sine febre tormen est , lumborum dolor, genuum gravitas , doloresque in partibus sub septo transverso existentes , ut docuit Senex lib. de veratri usu p. m.610. quod quoque aphor.20. sect.4. confirmat , & aphor. 18. ejusdem sectionis : infra , inquit, septum transversum dolores , quicumque egent purgatione , per inferna purgandum esse significant. Quare quoque Galenus purgantia in pleuritide præscribit , dolor nempe si ad ilia descendat commentar. in lib. 6. aphor. 5. Hæc omnia non nisi materiam copiâ & qualitate peccantem , fluidamque esse redditam indicant ; quare quoque juxta Hippocratem aphor.9. sect.2. & aphor. 70. sect.7. ut & aphor. 22. sect.1. statim per inferna exturbanda , quia turget, concocta est , & quantitate peccat dicta materia .

Venter suppressus , & ex eo status, caligines capitis dolores &c.

2. Ubi venter suppressus parum reddit , ex eoque inflationes, caligines , capitis dolores , aliaque superioris partis mala incrementum , dejectionem à medicamento petendam esse statuit C. Celsus lib.1. cap.3. de dejectionibus p. m.31. Alvus enim cum fluida sit, & benè respondeat , dietis symptomatibus neutiquam sunt obnoxii ; necessariò ergo purgandum, symptomata illa ut tollantur . Purgantium quoque medicamentorum usu talia è corpore educenda, qualia sponte etiam prodeuntia juvant, auctore Hippocrate aphor.2. sect.4. quare faciliè quoque hi purgationem ferunt , ac symptomatum dictorum levamen exinde sentiunt ; talia enim si purgentur , qualia purgari oportet , faciliè ferunt , dixit Senex aphor.2. sect.1. & aphor.25. ejusdem sectionis , necnon lib. 6. Popularium sect.4. 30. p. m.808.

Sudor copiosus nocturnus incœnato superveniens.

3. Sudor copiosus nocturnus , ut videre est apud Hippocratem aphor.41. sect.4. cui sudor , inquit , multus per somnum citra causam manifestam cibum non assumentem accidit , evacuatione eum indigere significat . Nec mirum , scitent nempe ejusmodi homines humoribus peccantibus ; evacuandi ergo statim , si nempe benè sint præparati , incisi , concocti aut temperati dicti humores : aliàs pituitosi viscosi si existant , incidendi ac præparandi , fluxilesque , & ad motum apti reddendi prius ; acres vero crudive si sint , temperandi ac concoquendi , ut ita juxta Senem aphor. 9. sect. 2. & aphor.22. sect.1. fluxiles primò reddantur , & non cruda , aut concocta medicamento purgante educantur . Commendat quoque Galenus in lib. 1. aphor, commentar. 24. & libro quos purgare oportet , humores ante purgationem debere esse fluxui paratos , hoc est

est (ut ipse explicat) attenuatos , & nullatenus spissos : & Heurnius lib.3. method. ad Praxim cap.8. jubet , materiam etsi jam coctam, non vero benè præparatam, ante purgationem parandam seu attenuandam.(ut ipsemet in sequentibus explicat) esse . Ideo forsân Latinus quoque Hippocrates , nempe C. Celsus, monuit , ut venter ab inferiore parte purgandi ante solvatur , lib. 3. cap.18. p. m. 154. & 155. quod Hippocrates quoque aphorism.70. sect.7. iussit .

4. Urinæ sedimento refertæ ; manentibus tamen ex. gr. præcordiorum anxietatibus aliisve symptomatibus ab humoribus pravis peccantibus oriundis . Concoctos enim illos humores esse , à quibus illa symptomata dependent , urina sedimento referta indicat . Levamen vero inde ægri quia non sentiunt , sequitur purgationem esse necessariam . Concocta enim juxta Hippocratem aphor. 22. sect.1. medicamento-purgante educenda sunt : quare Martinus Wendelinus lib.3. axiom. medic. 1096. humorem melancholicum non movendum esse suadet , nisi apparentibus certis inchoatæ concoctionis signis . Rectè quoque ideo monet Galenus 4. de ration. victus commentar.33. cavendum esse , ne corpora expurgentur, omnino apparente cruditate in succis . Quibusnam, quæso, ex omnibus signis certius concludi potest adesse concoctionem,quàm ex urina sedimento refertâ ? meritò ergò inter signa purgationem indicantia numerantur urinæ sedimento refertæ .

Urinæ sedimentore ferta.

Præterire nequeo , urinas in phthificis ac tabe affectis sæpius esse limpidas , claras , & maximè quasi crudas . Verum observavi, hæc igni impositas mox lactescere , imò lac redolere , & lactis dulcis saporem habere ; instillatâ vero guttulâ unâ vel alterâ aceti acidioris, aeri frigido si exponatur , mox coagulum album , particulas nempe casearias fundum petere , & oleosas seu butyratas particulas superficiei innatare , serumque dulce dictis particulis jam orbatum non tantum æmulari, quod & omnes Adstantes mecum judicaverunt . Quare non tam urinas , quàm chylum seu chymum limpidum valde dissolutum vel aquosum esse concludere debemus, & sæpius quoque inde homines brevi fatis cedere .

Urinæ limpida, clara in phthificis.

Verum si sanis , & mox ex minimo corporis motu valde debilitatis , & animi deliquio facilè affectis superveniant , apprime tum conveniunt decocta , elixiria , vina medicata , (ast neutiquam diuretica , volatilia incidentia , nec diaphoretica) valde amaricantia , roborantia , tonumque intestinorum partiumque internarum restaurantia ; imò quò magis amaricant , eò magis profunt . Ex dictis facilè concludendum , omnes ac singulas urinas limpidas, clarasve non esse urinas crudas , obstructionsque &c. adesse indicare .

Quid significent in sanis.

Quibus restantur.

5. Hu-

Humores
turgentis
& agitati
&c.

5. Humores turgentis, & agitati, aut furiosi; periculosissimus enim hos retineri, quam ejici docuit Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. 1058. Quare confestim & ab initio morbi evacuandi, ut legimus apud Galenum in lib. 1. aphorism. commentar. 22. & 24. quod confirmatum videmus apud Hippocratem aphor. 24. sect. 1. & aphor. 10. sect. 4. si turgeant, eodem ipso die exturbandi. Firmati vero si sint humores in aliqua corporis parte, veluti in viscerum inflammatione contingit, medicamentis purgantibus aggredi eos non oportet, priusquam concoquantur, ut legitur apud Aetium Tetrab. 1. sermon. 3. cap. 23. & Galenum lib. quos purgare oporteat.

Menses de-
colores, nec
eodem mo-
do, nec tem-
pore pro-
deuntis.

6. Menses decolores, nec eodem semper modo & tempore prodeuntis, purgationem namque indicant esse tum necessariam, ut Hippocrates aphorism. 36. sect. 5. docuit, de quibus inspiciat benevolus Lector, quæ dicta sunt p. 195.

Signa juxta
C. Celsum
purgatione
vel clyste-
rem exhibendi.

Eleganter C. Celsus lib. 2. cap. 12. de alvi ductione p. m. 85. si, inquit, caput grave est, si oculi caligant, si morbus majoris intestini est, quod Græci *ἄλω* nominant, si in imo ventre aut in coxa dolores sunt, si in stomachum quædam biliosa concurrunt, vel etiam pituita eò se, humorve aliquis aquæ similis confert, si spiritus difficilius redditur, si nihil per se venter excernit; utique, si juxta quoque sterces est, & intus remanet, aut si stercoreis odorem nihil dejiciens æger ex spiritu suo sentit, aut si corruptum est, quod excernitur, aut si prima inedia febrem non sustulit; aut si sanguinem mitti, cum opus sit, vires non patiuntur, tempusve ejus rei præterit; aut si multum ante morbum aliquis potavit; aut si is, qui sæpe vel sponte, vel casu purgatus est, subito habet alvum suppressam: clysmata ut & *φάρμακα καθαρτικά* sunt adhibenda. Qui Cornelii Celsi locus licet propriè ad enemata vel clysmata pertineat; tamen quia & purgantia & laxantia alvum eundem fere affectum talibus in casibus habent, consultum duximus hic subjungere.

Signa ex
mente Dor-
ncreillii ad-
hibendi ca-
tharticoni.

Non insubidè quoque Dorncreillius lib. de purgat. p. m. 146. de ægro paulò fortiori cathartico purgando summam enumerat sequentia: si inquit, corpus pituitosis humoribus sit repletum, iique in partibus remotioribus seu in ipso corporis habitu consistant, & vires constant, ægerque sit calidus & humidus, nec admodum gracilis aut pinguis, sed mediocri habitu corporis, & consistentem habeat ætatem, atque purgare antea consueverit, & rarè se exercent, sitque masculus, & vivat in regione calida & humida, & anni tempore, quod easdem cum regione obtinet qualitates, purgatio paulò validior institui potest.

Ven

Ventres infra in morbis purgare oportet, si sequens habeas <sup>plura ex-
mente Hip-
pocratis.</sup> signum, inquit Senex lib. 5, Popularium text. 25. p. m. 787. si neque anxii, aut capite gravati fuerint, & quum calores (febres) mitissimi fuerint, aut cum post exacerbationes cessarint: & lib. de affectionibus text. 14. p. m. 169. si, inquit, febris non tenuerit, os vero amarum quis habuerit, & corpus gravetur, & cibum aversetur, pharmacum dandum est. Nec mirum, dicta enim significant biliosos & pituitosos humores non tam qualitate, quàm quidem quantitate peccare: biliosos esse ex oris amaritudine patet; pituitosos quos existere, facilè concluditur, quia corpus gravatur, & cibum aversetur: qualitate vero non ita peccare ultro patet, quia non febricitat. Videtis quoque aphor. 20. sect. 4.

Tempus purgationem instituendi.

Tempus
purgationem
instituendi.

Rectè Petrus Poterius Centur. 2. curat. 37. monet, non fat esse purgare, sed quando in primis quoque observandum esse: sicque non tantum quo anni tempore, sed & quo die, & qua diei horâ considerandum. Tempus anni quod attinet, convenientissimum purgationi est

1. Ver, teste Hippocrate aphor. 47. sect. 6. quibus purgatio ^{Est ver.} prodest, his vere purgatio imperanda: quod confirmat Paulus Ægineta lib. 7. cap. 4. tempus, inquiens, purgationis, si nulla vigeat necessitas (aliàs & æstate & hyeme semperque purgationem instituere licet) vernum maximè utile est. Quare quoque Galenus in lib. 6. aphorism. commentar. 47. dixit, humores, qui evacuatione indigent, vere vacuandos esse. Sic quoque pharmaciam vere institutam laudaverunt Averrhoes lib. 7. in colliget. cap. 4. & Fallopius tractat. de medicamentis purgantibus simpl. cap. 24. ac plures alii graviores Medici. Verno tempore purgationes optimæ <sup>Qua de cau-
sa.</sup> sunt, eam ob causam, refert Galenus in lib. Hippocrat. de humoribus commentar. 1. quia excrementa hyeme collecta educunt prius, quàm calor exuperans ea moveat, ac perturbet. Optimè quoque & minori cum difficultate purgatio vere procedit, humores quoque tunc sunt abundantiores, & quoad plerasque qualitates temperatiores; temperatus namque tum maximè aer est. Ideo quoque Galenus, hos, quibus oculi debiles, scotomaticos, & podagricos, vel arthriticos initio veris purgatione evacuandos esse, docuit lib. de curand. ratione per sanguinis missionem cap. 6. & in lib. 6. aphorism. commentar. 47. epilepticos, apoplecticos, & in universum eos, quicumque ob humorum crassitiam in morbos incidunt, ineunte vere purgandos esse statuit. In præcautione arthritidis.

Quando ad tidis evacuationem veris tempore commodissime instituentam, paulò nempe ante æquinoctium, quo tempore aliàs humores moveri solent, confirmat Daniel Sennertus de arthritide cap. 7. qui sani sunt, sed in æstatis principio plerumque ægrotant, ineunte vere necessariò evacuari debent, aliàs gravius & majori cum periculo decumbunt.

Item autumnus.

2. Opportunum quoque tempus autumnale, itidem testatur Paulus Ægineta loco statim citato, & Galenus in lib. 6. aphor. comment. 47. ut & Averrhoes lib. 7. in colliget. cap. 4. quod quoque Dorncreillius lib. de purgat. confirmat, post ver, dicens, autumnus purgationibus maximè idoneus est. Quare quoque melancholiam, cancrum, elephantiasm, cæterosque ejus generis affectus ab humore atro proficiscentes, autumno purgandos esse, Galenus lib. quos purgare oporteat, & Petrus Forestus lib. 16. observat. Schol. 33. statuere.

Ut & æstatis principium.

3. Æstatis principium utile quoque est, ut Galenus lib. quos purgare oporteat docuit: quare quoque loco citato, eos bile flavâ qui abundant, desinente vere, vel circa æstatis principium per quædam nadasina evacuare suadet. Sic quoque apud Petrum Forestum lib. 9. observat. schol. 24. legimus, si cephalalgia ex calidiori humore vel vapore exoriantur, dolores, uti solent, æstate mediâ magis fieri vel affigere, tales in fine veris, vel circa æstatis principium purgandos esse.

Nec non juxta Hippocratem hyeme inferiores ventres purgandi sunt.

4. Hippocrates aphor. 4. sect. 4. hyeme inferiores ventres purgandos esse docuit, idem quotidiana contestatur experientia, modo calidos se conservent ægrotantes purgaturi. Minus tamen tutum esse hyeme purgantia dare testatur Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. 875. minusque ad purgationes esse accommodatam hyemem ob nimium & intensum frigus Dorncreillius lib. de purgat. putat. Ast facile in cubiculo clauso calido, & prope ignem se continere potest æger, ac frigidum aera neutiquam subire, sicque purgari, necessitate urgente; aliàs potius vere, quàm hyeme purgationes institui debent.

Dies purgationi aptus.

Diem purgationi aptum quod attinet, maximè conveniens est.

Est austrinus moderatè calidus & humidus

1. Dies austrinus moderatè calidus, & humidus, non admodum nebulosus, aut nimium æstuans: aquilone enim flante, non tam feliciter cedit purgatio, Joel lib. 2. physiolog. sect. 5. p. m. 119. Nimis enim æstuans si sit, bile nimis acri & volatili redditâ, facile hypercatharsis sequitur.

2. No-

2. Novilunium & circa ultimam Lunæ quadraturam convenientissimum est purgare, teste Riolano lib. 1. method. medend. general. sect. 4. cap. 3. Quare Fernelius consil. 45. purgationes in affectibus hypochondriacis vites suas semper feliciter expedire circa ultimam Lunæ quadraturam, in primis cum amica Veneris configuratione, quam in aliis cœli locis, statuit.

Novilunium & ultima luna quadratura.

3. Conveniens purgationi in febribus dies, in tertiana est quartus auctore Sene lib. de affectionibus text. 18. p. m. 171. tertiana, inquit, febris si quem apprehenderit, siquidem videbitur sibi non purgatus esse, quartâ die pharmacum dato, ac diebus intermediis utatur æger cibis per alvum secedentibus. In febre synocho putri intra primum triduum pharmaco purgare materiam peccantem oportet, aliâs commodus purgationi locus non dabitur, ut videre est apud Joubertum lib. 2. Practic. cap. 4. In

In febribus tertianis quartus.

In synocho intra triduum.

causa purgandum (siquidem necesse videatur) omnino die secundo; quippe tertius, quo exacerbatio fieri solet, minus est opportunus, tumque magis debilitaretur æger, ac difficilius purgatio procederet, paroxysmusque gravior redderetur, ut idem lib. 2. Practic. cap. 5. testatur. In quartana pridie accessionis, aut ipso

In causa secundus.

In quartana pridie accessionis.

accessionis die ut *καθαρτικόν* assumatur ibidem cap. 11. legimus: ast non ante tricesimum diem, dixit Monavius apud Cratonem lib. 2. epistolarum p. m. 417. qui non contemendum in febrium inter-

mittentium curatione servavit ordinem: sequenti ergo methodo curationem tradidit. Si, inquit, in intermittentibus febribus quibuscunque, apparente aliqua, etsi non planè perfecta, in urinis coctione, ægro ipso accessionis die catharticum dederis, ita ut effectum suum ante paroxysmi invasionem compleat (horis scilicet quatuor aut quinque antequam paroxysmum adventurum putas) videbis, febrim post illum paroxysmum non amplius reverti (præsertim si specifica antifebrifuga cathartica fuerint admixta, verum de hisce videbis præcedentia) sed prorsus tolli, quasi incantatione quadam: probavi jam sæpius, in pluribus semper eventus respondit, in tertianis post tertium aut quartum paroxysmum hoc feci, in quotidianis tardius, in quartanis tardissimè, ac ne vix ante tricesimum diem.

In primis perfecta in urinis apparente coctione.

4. Die vero critico omnino à purgantium usu abstinendum esse suadet Borncreillius lib. de purgat. nec mirum retrahitur enim natura quasi ab opere. Non enim Medico constat etiam per diaphoresim, diuresim, vel catharsim materia peccans à natura sit exturbanda. Non ergo illo die exhibenda sunt *φάρμακα καθαρτικά*, quia facile operationem naturæ sistrent: nam quæ educere oportet quod maximè vergunt, eò educenda, dixit Senex. aphor. 21. sect. 1.

Diebus criticis à purgatione abstinendum

quod quoque statuit lib. de humoribus text. 1. p. m. 315.

Hora purgationis aperta est.

Purgationis horam quod attinet, aptissima est.

Matutina-

1. Matutina, ut videre est apud Fuchsum lib. 2. institut. sect. 5. cap. 18. & lib. 2. de compos. medicamentorum cap. 6. & præcipue in morbis, qui per circuitum haud recurunt, matutina reliquis anteferenda est, ut testatur Dornceillus lib. de purgat. In morbis vero accessiones habentibus illa hora purgationibus destinanda est, qua morbus intermittit, aut saltem remittit, ut idem loco citato p. 148. docuit: paroxysmum enim gravissimum & nunquam fere intolerabilem reddunt, maximeque ægotantes debilitant, & ut plurimum parum aut nihil exturbant. *adagium quædam*, nempe in ipso paroxysmo si fuerint exhibita.

Jejuno stomacho-

2. Jejuno stomacho, ut auctor est Johannes Damascenus lib. aphorismorum aphor. 70. Quare Fuchsius dixit, eam horam solam ad purgantia medicamenta sumptionem idoneam existere, qua ventriculus à cibis maxime est vacuus, in institutionibus lib. 2. sect. 5. cap. 18. Ileo quoque Heurnius lib. 2. method. ad Fraxim cap. 21. pharmaca purgantia propinanda quinque vel sex horis ante prandium, statuit, ne aliena permissione fracta à ventriculo excidant; sed ut minime impedita venis ante partum sese inferant, & facilius operentur: quod contestatur Horstius decad. 7. problem. medic. quæstion. 3. Heurnius cap. 2. method. medend. lib. 2. pilulas post octo vel novem horas à cæna sumendas præscripsit: ast levia medicamenta unâ horâ ante cibum posse dari, concedit Riolanus lib. 1. method. medend. general. sect. 4. cap. 3. imo interdum haud incommodè cum alimentis quoque purgantia potissimum lenitiva concedi posse statuit Horstius loco mox citato p. m. 192. hæc enim ratione citò una cum chylo ad intimas viscerum partes penetrat, & levi negotio sine torminibus peccantes humores expellit. Hinc quoque Aetius Tetrab. 1. sermon. 3. cap. 57. in cibo medicamentum purgans optimum esse dicit iis, qui naturaliter alvum habent adstrictam, & qui ex diuturno morbo laborant. Huic assertioni subscribit quoque Alexander Massaria lib. 3. Practic. cap. 13. dum inquit, digna est maximè annotatione ratio dandi medicamenta purgantia, quam tenebat Galenus, qui solitus fuerat illa permiscere alimentis: idque dupliciter, uno modo simul coquendo alimenta & medicamenta; altero, contusis medicamentis, eorumque pulverem tenuissimum permiscendo cum ptisana vel aliis

aliis alimentis: Quamobrem meâ quidem sententiâ optimum fore t. hanc medendi & purgandi rationem præcipuè illis, qui naturâ sunt alvo adstrictiori, hoc tempore infusitatam resuscitare, & ad usum referre. Ast nota, neutiquam quotidie hoc agendum; cibi enim necdum concocti à stomacho expelluntur, statimque per alvum exturbantur, acres quodammodo & laxantes redditi, sicque non alimenta sunt, sed purgantia vel saltem laxantia medicamenta.

Nota, æstivas purgationes, nisi summa urgeat necessitas, vitandas esse statuit Franciscus Joel lib. 2. sect. 5. physiolog. p. m. 119. quod Hippocrates confirmat sect. 4. aphor. 5. inquit; sub cane & ante canem difficiles sunt purgationes: & libro de purgantibus text. 3. p. m. 609. tempore æstatis à canis ortu per dies quinquaginta vitare oportet, & non dare medicamentum, sed infusis per clysterem uti. Galenus in lib. 4. aphorism. commentar. 3. & Fallopius tractat. de medic. purgant. simplic. cap. 24. dixere, æstate purgationes molestas esse, quia natura exusta acribus medicamentis, qualia plerumque purgantia, irritanda neutiquam, & corpora jam satis, si non nihilum, exsiccata per se usu purgantium non amplius exsiccanda: legimus enim sub cane validè purgatos in febres gravissimas incidisse, imo brevi mortem obiisse.

Æstivas purgationes quare vitanda.

Jam quid ante, in, & post purgationem agendum, observandumque sit, in sequentibus paucis dabimus.

Ante purgationem requiritur.

1. Ut priusquam purgans exhibeatur medicamentum, humores crassi attenuentur, tenacesque ac viscosi incidantur, meatus, per quos humores à catharticis pharmacis incisi & attenuati transferuntur & expelluntur, ut aperiantur, teste Galeno in lib. 2. aphorism. commentar. 9. & libro *quos purgare oportet*: quod quoque Aetius Tetrab. 1. serm. 3. cap. 22. contestatur, cum purgare, inquit, volueris, præattenuare oportet, ac securè crassos ac viscosos humores, & meatus (per clysteres nempe alvum) aperire, per quos humores transferuntur à purgatoris medicamentis. Quare Senex aphorism. 9. sect. 2. & sect. 7. aphorism. 70. monuit, corpora, inquit, quum quis purgare volet, ea fluxilia faciat oportet. Galenus quoque in lib. 1. aphor. com-

Ante purgationem requiritur. Ut humores sint præparati.

mentar. 24. docuit, humores ante purgationem fluxui debere esse paratos, hoc est attenuatos & non lentos. Summatim aut non infubidè omnia fore tradidit Franciscus Joel libr. 2. sect. 5. §. 8. p. m. 120. ubi, inquit, ante purgationem corpus præparatur, seu prius fluidum redditur, vel sumpto jusculo prunorum coctorum, vel aliis emollientibus alimentis (quod Hippocrates aphor. 70. sect. 7. & sect. 4. aphor. 13. nec non C. Celsus lib. 3. cap. 18. p. m. 154. & 155. ut & Philippus Grulingius in suo Hippocrateo Galeno Chymico florilegio novo part. 6. cap. 29. de purgantium administrandorum necessariis observandisque regulis §. 16. p. m. 177. & Arnoldus de Villa Nova doctrin. 4. cap. 13. aphor. 13. innuere videntur) ne videlicet meatus & viæ, per quas fit expurgatio, sint obstructæ. Humores vitiosi si sunt lenti, crassi, & tenaces ad purgationem sunt inepti, & præparationem postulant; nam tenues humores non egent præparatione; crassi itaque ante purgationem sunt incidendi & extenuandi liquore decoctarum herbarum ac radicum. Præparatus chymus ad exitum si compellatur, vitio per digestionem non emendato, aut difficulter evacuari posse, aut membra, per quæ chymus non digestus transibit, offendere legimus apud Arnoldum de Villa Nova doctrin. 4. cap. 13. aphorism. 3. Quare idem ibidem dixit, ex crassis humoribus non, aut imperfectè digestis, pharmaciam subtile tantum evacuare, residuum compingere.

Si alvum
tuerit ad-
stricta, cly-
ster præmi-
natur.

2. Ut, alvo adstrictâ à fæcum duritiæ qui laborant, singulisque tantum triduis quatrividuisve alvum deponunt, clyster pharmacicæ præmittatur, auctore Arnoldo de Villa Nova loco mox citato, ut ita fæces induratas alvum constipantes mollescant, humoresve forsitan crassi tenacesque fluidiores, & ad exitum faciliores reddantur; juxta Hippocratem aphor. 70. sect. 7. qui alvum humectare, antequam pharmacum deorsum purgans exhibeatur, suadet; & C. Celsum lib. 3. cap. 18. qui in omnibus morbis perpetuum observandum monet, ventrem ante solvendum (enema injiciendum) esse, ubi nempe ab inferiore parte aliquis purgandus.

Mulier post
varias aeris
injurias.

Mulier quædam quinquaginta annos nata, melancholica admodum, post varias aeris injurias incidit in quartanam duplicem, fumamque præcordiorum anxietatem, ac suffocationem hypochondriacam adventantem febrili paroxysmo maxime insurgentem, fauciumque, cum strangulationis suffocationisque metu, constrictionem efficientem. Appetitus planè erat abolitus, alvus adstricta summis cum torminibus & ventris doloribus, ita ut intra quatrividuum nonnunquam & ultra alvum semel tantum deponeret ægra; quod & sanam se fecisse, rarissimè intra quatrividuum, referebat.

Incidit in
quartanam
duplicem.

Alvo adstr-
icta non pluri-
mum labo-
rans.

Bat. Remittente paroxyfmo maximè conquerebatur de cervicis dolore, imò tam gravi interdum, ut nec caput nec cervicem movere poffet: quare fequens adhibuit medicamentum.

Ob cervicis motus impotentiam.

℞. *Ol. succin.* ℥ij. *Cāstor.* ℥ij. *Unguent. martiat.* ℥ss. MS. F. Limentum.

Limentum cum faeces fu ufa fuit.

Quo nucham & cervicem inunxit: adventante paroxyfmo febrili, cuiusque beneficio nec dolor ita intensus, nec motus ita impeditus, imò brevi & dolor & motus impeditus fuere sublati. Dein de fequenti mixtura fingulis horis cochlear unum affumpfif.

Uf & mixtura.

℞. *Aq. ruta* ℥ij. *Cortic. citri Pæniculana* ℥j. *Spir. theriacal.* ℥vj. *Cort. citri* ℥ij. *Salis armoniaci aromatici fequentis* ℥j. *Ol. macis stillat.* *Cort. aurantior. ana* gutt. iij. *Sal. volatil. succin.* ℥ss. *Laud. opiat. gr. ij.* *Syrup. fænic.* ℥vj. MS.

Qua mixtura affumpta, & præcordiorum anxietas, & suffocatio, imò & febris ita diminuta sunt, ut curata propemodum fibi videretur. Intermiffionis die uncias tres de fequenti valde amariante vino medicato (instillatis fingulis dofibus guttulis viginti spiritus falis armoniaci aromatici fequentis) ter affumpfif, ut & cæteris diebus mane ante paroxyfmi invasionem, invadente vero paroxyfmo febrili statim cochlear de fupradicta mixtura.

Ob suffocationem, febre &c.

℞. *Rad. gentian.* ℥ss. *Armorac. Angelic. Zedoar. Jalapp. ana* ℥ij. *Summit. abfintb. Centaur. min. ana* M. ij. *Folior. ruta recent. Mentha crisp. ana* M. j. *Senn. f. stip. Bacc. lauri ana* ℥ij. *Aloes lucid. Partar. vitriolat. ana* ℥ss. *Semin. fænic. dulc. Extrem. cort. aurantior. ana* ℥ij. Concifa & contufa indantur cantharo lapideo, affundanturque vini Gallici pint. vj. Digerantur in loco calido per biduum.

Hoc ufurpato vino medicato quoad quartanas multum profecit: nam intra duas feptimanas unâ tantum quartanâ fuit afflicta, manente tamen alterâ, quæ demum intra duos menses fuit curata: aft alvum nunquam nifi post triduum depofuit: propriè tamen purgans non exhibuimus ipfi ob suffocationem hypochondriacam & melancholiam, fed de fæcum duritie quia fubinde conquerebatur, fequens vulgare clyfma imiciendum præfcripfimus.

Cujus beneficio quartana curata.

Tandem ob fæces induratas enema injectum factum.

℞. *Decoft. emollient. & carminat.* ℥viij. *Electuar. diacatbol.* ℥ij. *Ol. lilior. alb.* ℥j. *Mell. virgin.* ℥ss. *Salis gemma* ℥ss. MS. F. Clyfter pro Fæmina.

Quo injecto, ut & post biduum iterato, multas fæces fummè induratas statusque reddidit: pofteaque quotidie femel bifve alvo depofita, brevi omnis præcordiorum anxietas, ac suffocatio evanire.

Et curata fuit.

Spiritus falis armoniaci aromaticus fupradictus.

Spiritus Fa-
lis armonia-
ci aromati-
ci defcri-
ptio.

2. *Salis armoniac. contriti & cibrati, Tartari pulverifat. ana*
℞℞. Solvatur fal armoniacum cibratum in spiritus vini ℥viij. fal vero
tartari in vini generosioris ℥xij. quæ soluta misceantur, indanturque
cucurbitæ, quibus sequens pulvis crassus addendus.

2. *Radic. angelic. ℞℞. Fol. menth. crisp. Majoran. ana ℥iij. Sem-
fenic. dulc. Bacc. junip. ana ℥j. Cinnam. acut. ℞℞. Nuc. moschat.
Croci optim. Origan. cretic. ana ℥ij. Spic. nardi. Cardam. major. ana
℥j. Fiat omnium pulvis crassus.*

Moxque alembicus, rectius capitellum, imponatur, apposito-
que recipiente, juncturisque cum capitelli rostro & cucurbitâ opti-
mè clausis, fiat ex arena destillatio leni calore, & destillando per-
gatur, donec omne fal volatile coagulatum penè fuerit solutum,
tumque ab ulteriori abstractione desistatur: Spiritus aromaticus vo-
latilis inde abstractus in morbis chronicis multum præstat, gratior
quoque est, & in morbis inveteratis potentior, quam vulgaris falis
armoniaci spiritus.

Humores
ad exitum
faciles red-
dantur.

3. Ut materia etsi cocta, attamen non benè præparata, ante
purgationem ad exitum facilis reddatur: sic materia peccans crassa
quamvis cocta attenuanda est, ut testatur Heurnius lib. 3. method.
ad Praxim cap. 8.

Lentus ca-
tharticum
paullò ante
vel post ci-
bum exhi-
beatur.

4. Ut, si lentius fuerit pharmacum catharticum, fumatur vel
exhibeatur paullò ante, vel post cibum, ut auctor itidem est Heur-
nius loco mox citato: sic enim melius purgantia cum chylo chy-
moque conjuncta blandè ut plurimum alvum movent. Ac rectè qui-
dem hæc purgantium exhibendorum methodus instituitur in me-
lancholicis, alvoque adstrictâ qui sæpius laborant, & non nisi post
triduum vel quatrimum tantum alvum deponunt, ac sæpissime
optimus inde effectus sequitur.

Catharticũ
sumpturus
sit calidus
& maneat.

5. Ut calidus sit purgans medicamentum sumpturus (e) &
calidum in loco calido se conservet; alias aut non operatur exhi-
bi-

(e) Non contemnenda hic traditur regula præbuit documentum Viri, cui quum alvus li-
berallius fueret, nec consuetis Artis Medicæ
catharticum medicamentum assumpseris, ut
prædidit facile cohiberetur, toties Medicinam
nempe calidum suum corpus conservent. Nil
sibi procuravit nudis pedibus per cubiculum
enim magis ventris evacuationes sinit, quam
aqua frigidâ perfusum incedendo. Naturæ quo-
frigus, à quo non tantum externæ partes, sed
que est, citius Mulieribus menstrua fluentia
internæ quoque contrahuntur: proindeque oc-
suppremi, quam frigus admiserint. Quod qui-
clusis valorum oscillis humor in poris intesti-
dem nos manuducit, ut ab assumpto cathartico
norum mox percolandus repellitur, ac ferè re-
troagitur. Præclarum autem hujus rei mihi
quæmque frigida Patientibus interdicas,

bitum catharticum, aut nonnisi summis cum torminibus ventrem solvit.

In purgatione convenit.

In purgatione convenit.

1. Ut purgans medicamentum, si potionis formam habeat, calidum, non vero frigidum aut tepidum hauriatur, teste Fuchfio lib. 2. institut. medicar. sect. 5. cap. 22. & Joele lib. 2. sect. 5, physiolog. §. 9. p. m. 20. Frigidum enim si assumatur, aut non operabitur pharmacum catharticum, aut nonnisi summis cum torminibus: tepidum vero si exhibeatur, nonnisi nauseam & vomitum excitat, & sic aut mox elicitur, aut continua cum nausea & tædio retinetur: calidum autem si hauriatur, statim operatur, & nec tam facile nauseam & c. excitat, imo quatenus calidum, ipsum confortat ventriculum.

Purgans ut sit calidum non tepidum nec frigidum.

2. Ut si à sumpto pharmaco nausea, & vomendi cupiditas oboriatur, benè olentibus sistatur: quare mentham, rutam, mala cydonia, aquam rosarum, panem tostum acetoque conspersum: nariibus admoveere confert, ut videre est apud Philippum Gaulingium in suo Hippocrateo Galeno-Chymico novo florilegio cap. 29. de purgantium administratione p. m. 177. In primis quoque à sumpto pharmaco oris abluentionem illico instituendam cum posca, vino, vel succo puniceorum malorum Heurnius lib. 3. method. ad Praxim cap. 3. & pannis calidis ventriculum fovendum Fuchsius lib. 2. institut. medicar. sect. 5. cap. 22. commendat: pleraque enim *pharyngae nardorum* ventriculum lædere, maximè verò ejus ostium, ideoque nauseam & vomitum excitare; legitur apud Galenum in lib. 2. de vict. ration. acut. commentar. 2. & acutum sæpe existit pharmacum, quod nisi sublubrico velamine deglutitur, maximè offendit guttur, ejusque inflammationem parit, ut testatur Arnoldus de Villa Nova doctrin. 4. cap. 14. aphor. 2.

Si à pharmaco nausea benè olentibus sistatur.

3. Ut post sumptionem pharmaci una vel duabus horis in lecto sine somno quiescat catharticum pharmacum qui assumpsit, suadet Philippus Gaulingius in suo florilegio loco ultimo citato, dicens, à sumpto cathartico quiescat parum, ne natura amplectatur pharmacum, agatque in id: imò omnium maximè à somno arcendus est, ubi jam purgare cœperit, quod somno medicamenti actio intercipitur, ut legimus apud Fuchfium in institutionibus medicis loco mox citato, & arcendus à somno, donec in totum purgatus fuerit, in primis si ex diagridio vel helleboro sint pharmaca

Cathartico assumpto per horam unam vel alteram abque somno quiescat.

præ-

quæ non prius exhibenda erunt, quàm omnis omnis statim cessat evacuatio, aut excernens ejus actio desiverit. Si enim illa intempestivè dorum Imperu. vigente gravissima ventris tori porriganur, contractis modo intestinis, aut mla excitarentur.

In primis si
sic sciammo-
niam &c.
purgans.

præparata, inquit Arnoldus de Villa Nova doctrina 4. cap. 16. aphor. 1. motu mediocri, si fieri posset, adhibito, ut videre est apud Paulum Æginetam lib. 7. cap. 8. in primis si tardius operetur purgans, docente Fuchfio loco sæpius jam nominato. Dorncreillius de purgat. monuit illos à somno arcendos, quorum calor innatus est robustus, per somnum enim facilè purgationis opus impediri probavit Nicolaus Curtius de purgantibus. Calorem vero nativum debilem si habeant, & per pilulas vel electuaria purgentur, somnus concedi potest, ut per illum calor natus ab externis ad interiora membra revocatus augetur, edque facilius pilularum purgandi vis ad agendum adjuvetur, ut auctor est Dorncreillius de purgat. Quod idem contestatur Nicolaus Curtius ex Avicenna de purgantibus, in primis si valida & fortiora fuerint pharmaca, ut legimus apud Heurnium lib. 3. method. ad Praxim cap. 8.

Ut cathar-
tico jam
operante,
purgat.

4. Ut, ubi operari medicamentum incipit, surgat & leniter obambulet, modo per morbum integrum sit, inquit Fuchfius in institutionibus; quod Ægineta lib. 7. cap. 6. contestatur: natura enim hoc modo excitatur, & humor incitatur, & facilè tum evenit, ut medicamentum votis respondeat, & pharmacum humori vacuando analogum fiat, ut videre est apud Heurnium 3. method. ad Praxim cap. 8. Motu quoque humores tenaces viscidique si sint, solvuntur liquidioresque redduntur, faciliusque in actum ~~ad agendum~~ deducuntur. Quare quoque Hippocrates aphorism. 14. sect. 4. dixit, poto helleboro, corpus movendum potius, quam somno tradendum, aut quieti; & aphorismo sequenti, quum per helleborum (sit idem de cæteris purgantibus dictum) magis ducere voles, move corpus: imo auctam ambulationem ventrem solvere testatur C. Celsus lib. 1. cap. 3. p. m. 3. 2. §. de his, quæ alvum adstringunt, & solvunt.

Abstineat
quoque à
cibo & po-
tu, donec
purgatio sit
finita.

5. Ut à sumpto medicamento eò usque à cibo, & potu abstineat, donec universa operatio sit peracta (f). robustum nempe si sit

(f) Non reticenda vero hic est laudabilis illa Veterum consuetudo, qua prandium eod. die intermittebant, quo catharticum pharmacum affamebatur. Quod quidem tum ex Hippocrate in lib. de ratione victus in acutis concludit Martianus, cum præsertim ex eo demonstrat, quod quum citatus Hippocrates in pluribus locis morborum curationes describat, & per singulas curationes dietam præscribat, eo vero die, quo pharmacum exhibuit, alium de prandio silentium habuerit: argumentum ei manifestum, eos Imptansos derinuisse. Ex perverso autem agendi ordine sæpe accidit, ut post purgationem plures gravius habeant, licet multoties medica-

mentum reperatur. Quum enim ventriculus sub evacuatione viscescat, robur ejus deiciatur, & fermenta ciborum præparationi dicata à cathartico exhaerantur; sane si prandium eodem die, quo mane purgans assumptum fuerit, exhibeatur, cibis ingestis non concoquitur, sed cruditatem parit, à qua ventriculus mane sequenti redditur gravior. Sæpius vero ex prandio purgatio interruptitur, quæ aliquin per incediam perficeretur: cujus rei manifestum præbent ii documentum, qui à prandio adhuc dejiciunt, signum evidens tempore prandii purgationem absolutam non fuisse. Hæc itaque incommoda ut evitentur Veteres, in die purgationis

fit pharmacum; lenioris autem remedii vis cibo acuitur teste Heurnio sæpius jam citato loco: imo omnino cibo & potu usque ad consummatam purgationem abstinendum jubet P. Ægineta lib. 7. cap. 6. At tamen assumpto pharmaco conducit mox superforbere cremorem ptisanæ, ut Hippocrates lib. de vict. ration. in morbis acutis testatur, ut id, quod in transitu affixum applicatumque est abstergatur, & deorsum depellatur, ut auctor est Galenus lib. quos purgare oporteat. Ab assumpto vero medicamento aliquid tum offerendum, cum nempe os ventriculi admodum sensibile sit ac imbecille, ideoque purgantis medicamenti acrimoniam sustinere non possit, adeoque syncopen minetur; aliàs incipiente purgatione ne quidem ptisanani amplius porrigere solent, Senex lib. de vict. ration. in morbis acutis, & Galenus lib. ultimò citato: actio enim in medicamento facile hoc modo exsolvitur, nec alimonia bene toleratur, nec probe conficitur, nisi omnino paucæ fuerit; cibus enim aut purgationem sistit, aut crudus & incoctus vixve alteratus eiicitur; potus quoque in primis frigidus si existat, aut sistit purgationem, aut dolores & anxietates flatuque excitat, aut subinde hypercatharsim. Sequentem hisce inferere casum lubet.

Puella quædam viginti quatuor circiter annorum ex insolito frigore incidit in menstruum suppressionem, ac brevi in capitis dolorem gravativum atrocem, præcordiorum anxietatem, appetitum abolitum, lumborum dolorem gravem, motus impotentiam: quare sequentem mixturam primò cochleatim assumpsit:

℞. Aq. majoran. nobil. ℥ij. Puleg. Cort. citri ana ℥j. Antihyster. sequentis ℥ss. Spir. cochlear. ℥j. Salis armoniaci gutt. xvj. Laud. opiat. gr. ij. Ol. cort. aurantior. gutt. v. Syr. de arthemif. ℥vj. MS.

Quam mixturam cum per octiduum usurpasset, sequentes exhibui pilulas.

℞. Aloes lucid. gr. xv. Sal. volat. succin. gr. viij. Tartar. vitriolat. gr. vi. Ol. menth. gutt. j. MS. F. Pilulæ no. vij. deurand.

Quibus assumptis bis terve cum alvum deposuisset, cerevisiam frigidam avidè hausit, quo factò in gravem incidit hypercatharsim, quæ vix medicamentis adstringentibus, corroborantibus, opiatisque superari poterat: qua tandem curata electuario corroborante adstringente antidynterico p. 126. descripto, valde

H h

Pocula ex frigore.

Menstrua suppressa &c. passa.

Primo mixturam antihystericam.

Et pilulas purgantes deobstruentes usurpavit.

In ipsa purgatione frigidam cerevisiam hausit, & in hypercatharsim incidit.

nis unicâ ebriatione erant contenti, minus incommodum existimantes jejunium hoc, quam alimentum, quod minuat purgationem, & ventrem cruditatibus aggravet. Atque hinc fluxisset opinor, ut posteriores Medici, quò totalem incediam caverent, jusculum in purgatione ipsa exhibere cœperint. Quod nostri ad eluenda potius intestina factum arbitrati, paulò post jejunium prædium exhibent. Quare optandum foret, ut vetustissima illa consuetudo revivisceret, & ab illustrioribus nostri ævi Medicis ad novos Medicinæ alumnos transiret.

fuit debilitata, manente menstruorum suppressione; quare postea non nisi vino medicato pag. 197. & 196. descripto usurpato curata fuit. En quid non potus in primis frigidus in ipsa purgatione assumptus efficiat?

Aqua antihysterica superius nominata.

Aque anti-
hystericae
descriptio.

℞. Rad. aristoloch. rotund. Bryonia ana ℥iij. Folior. ruta & burtenf. Menth. crisp. Puleg. ana M. ij. Levistic. M. ℥. Sabin. M. jss. Flor. lavendul. p. ij. Chamomill. p. iij. Sem. levistic. Nigell. Baccar. lauri ana ℥ss. Myrrh. rub. ℥ij. Macis Extrem. cort. aurant. Castor. Croci optim. ana ℥jss. Concisis & contusis affunde Vin. Gallic. pint. viij. Post sufficientem digestionem add. salis armon. ℥ss. tum spiritum per cuturbitam abstrahe, cui affunde Grass. attes exsiccat. ℥jv. Tumque per occluduum digere, & tincturam extrahe, quæ usui servanda. Menses optimè movet, suffocationem hypochondriacam curat &c. pro dosi exhibi ℥ss. in convenienti vehiculo.

Ut cathar-
tico non
operante
aquam mul-
sam & c. af-
sumat.

6. Ut, si quis potus pharmaco non purgetur, absorbeat aquam mulsam meraciorem, ut jubet Aetius Tetrab. 1. sermon. 3. cap. 117. Paulus Ægineta lib. 7. cap. 6. ex commentar. Philagrii, si, inquit, quocumque medicamento ad alvum emolliendam assumpto quis non purgetur neque vacuetur, nullo accedente periculo, nihil molliendum: at si magnitudo morbi vigeat, & æger vellicetur, distendatur, & lancinationem expertus fuerit, clysmas statim necessario injiciendum.

Si vero ni-
mulum pur-
get, quæsi-
tè tradat.

7. Quod si nimis vehementer purget & impetuosè, in summa quiete ut æger contineatur, manusque & brachia aqua calida foveantur, ligaturæque & frictiones instituantur, sicque nimis remedii potentia impetus sistatur, ut Nicolaus Curtius de purgantibus, Heurnius lib. 3. methodi ad Praxim cap. 8. testantur. Convenit tum in primis quoque theriaca, diascordium Fracastorii, quod pharmaci cathartici vim, ac ruentis humoris impetum sistit, acrimoniamque temperat. Hocque in casu Heurnius loco citato cucurbitulas inter scapulas & hypochondria appositas, fotumque ventriculi & hepatis ex corroborantibus & adstringentibus præscribit. Nimium & immodicè si medicamentum purget, ac sistere voles, somnum, inquit Hippocrates aphorism. 15. sect. 4. concilia, nec move: quando maximè conveniunt opiata, quæ inter diascordium Fracastorii, quod & somnum provocat, sudores movet, & simul adstringit, excellit.

Vel opiata
assumat.

Post

Post purgationem consummatam
necesse est.

Post purgationem con-
venit.

1. Ut celebratâ excretionē brodium pulli, vel cicerum cum saccharo ad abluenda intestina exhibeatur, ut refert Philippus Grulingius in suo florilegio novo part. 6. cap. 29. p. m. 176. Quare quoque Dorncrellius de purgat. p. m. 189. post finitam purgationem jubet, jusculis detergentibus ut utatur, quæ juscula medicamento reliquias éluant, omnemque ejus moléstam qualitatem auferant. Et paulatim ad diætam se convertat purgatus, non ruat in cibos, dixit Heurnius lib. 3. method. ad Praxim cap. 8. nihil enim deterius, quàm evacuatum corpus repente replere, legimus apud Martinum Wendelinum axiomat. medic. 1271. Quare Nicolaus Curtius de purgantibus monuit, cibum boni succi aut minorem esse dandum, postmodum vero paulatim augendum, humidumque & concoctum facilius esse exhibendum potius, quàm siccum, ut videre est apud Fuchsium lib. 2. institut. medic. sect. 5. cap. 22. Quare Hippocrates lib. 2. de morbis text. 13. monet, ut post purgationes cibis quàm paucissimis, & quàm maximè per alvum subeuntibus utantur purgati.

Jusculam
pulli. &c.

2. Calidum ut se conservet æger, & post pharmaciâ alimen-
tis exitus retineat mediocriter laxos, ne novam procuret offensam
constipatio fortis & repentina, ut quondam docuit Arnoldus de
Villa Nova doctrin. 4. cap. 18. aphorism. 1. Sic quoque neutiquam as-
sumat frigida, aut in quiete calidum se contineat, nec nisi calida
usurpet: facile aliàs denuo vis purgantium excitatur, ac hyperca-
tharsis producitur, quod sæpius jam observavi, ex multis tamen
non nisi duas sequentes historias præferam.

Et calore
sibi consu-
lat purgare.

Jurisconsulto cuiusdam viginti septem annorum, pituitoso,
ventriculo debili diu vexato, evenit post nimiam ciborum appeten-
tiam ejusque indulgentiam ut incidere in vomitum matutinum quo-
tidie mane existentem, insequente brevi post appetitu penè abolito,
ventriculoque debili, adeo ut, modo sorbilia si assumpsisset, ma-
xima inde præcordiorum anxietas exoriretur. Inediâ ventriculum
corroborare studens, incidit in præcordiorum quasi cingulum, ac
summam pomeridianam anxietatem, lumborumque dolorem. Quare
vocatus sequentem dedi mixturam.

Jurisconsulti
tus post ni-
miam cibo-
rum appeten-
tiam.

In appetitû
abolitum, &
ventriculi
debilitatione
incidit.

℞. Aq. menth. ℥iij. Vit. Matihol. ℥ss. Tinctur. cinnam. Spir. Quare mi-
cortic. citri Stomach. sequent. ana ℥ij. Salis dulc. ℥ss. Laud. opiat. x-
gr. ij. Syr. menth. ℥vj. MS. machica.

Hujus beneficio symptomata parum tantum fuere diminuta: inde igitur in vino generoso guttulas duodecim de sequenti medicamento assumpsit.

Et spiritum oleum assumpti.

Ob præcordiorum cingulum anxietatem.

Pilulas purgantes usurpavit.

In purgatione gelidum assumptum potum &c.

Et hypercatharsis secura est.

Quæ tabellæ denuo curata est.

℞. *Spirit. contra præcordiorum anxietat.* p. 157. *descript.* ℥iij. in quibus dissolvantur *Ol. stillat. menth. crisp.* ℥j. *Macis gutt.* iij. MS.

Per quadrivium cum usurpasset, omnia fere symptomata superius numerata evanuerunt, excepto tamen præcordiorum cingulo: quare quinque sequentes pilulas ipsi exhibui, quas optimo cum successu sæpius jam usurpaverat.

℞. *Extract. cathol.* pag. 142. *prescript.* ℥j. *Ol. stillat. menth. crisp. Cortic. citri ana gutt.* j. MS. F. Pilulæ no. v. deaurand.

Quibus mane assumptis quater optimè alvum deposuit. Sed vino gelido hausto, frigidum aera subiens, intra duas treleve horas vicesies quidem dejecit, perque triduum circiter hoc modo affectus, frustra potentissima sistendi profluvii causâ assumpsit remedia; donec sequentibus tabellis usurpatis mox alvi illud profluvium blandè fuerit cohibitum.

℞. *Spec. diagalang. Mesua Aromat. rosat. recens dispensat. ana* ℥iij. *Nuc. moschat. condit. Confect. hyacintbor. ana* ℥ij. *Laud. opiat. gr.* iij. *Sacchar. alb.* ℥jv. Cum s. q. *aq. cinnamomi, & menthæ F. s. a. tabellæ no. xv.*

De hisce tabellis mane, circa meridiem, & circa quintam pomeridianam, ut & vesperi unâ fuit usus; ultimò mixturam supradictam per octiduum usurpavit, & planè ab omnibus symptomatibus fuit liber.

Spiritus Stomachicus nominatus.

Spiritus stomachici descriptio.

℞. *Rad. zedoar.* ℥ij. *Galang. Zinzib. alb. Calam. aromat. ana* ℥iij. *Fol. menth. crisp. M.* iij. *Lauri Majoran. nobil. ana M.* j. *Ser. anis. Fenic. dulc. ana* ℥ss. *Cinnam. acut.* ℥ij. *Cardamom. min. Nuc. moschat. Spic. nard. ana* ℥ij. Concisis atque contusis affund. *Spir. vini optim. Vin. generos. ana pint.* jv. Digeratur per octiduum, tumque leni calore abstrahatur spiritus, qui usui servandus: optimè ventriculorum debilem confortat, calefacit, nauseam vomitumque sistit &c.

Virgo post menstrua suppressa.

In quartanam intermittentem incidit.

Virgo triginta annos nata, pituitosa, post insolitum laborem calefacta, domum per frigidum aera petiit, unde in menstruorum fluxus suppressionem, appetitum diminutum, capitis omniumque corporis partium dolorem gravativum, nec longè post quartanam intermittentem incidit. Vocatus sequentem præscripti diaphoreticum bolum.

℞. *Tib-*

℞. *Tberiac. Andromach.* ℥j. *Sal. armoniac. Absinth. ana* ℥℞. *Croci optim. Bezoard. miner. ana gr. vj.* MS. F. bolus in vino calido assumendus.

Quare bolus
lum diapho-
reticum as-
sumpfit.

Quo assumpto optimè sudavit, maximoque cum levamine; quare eundem bolum duabus ante febris paroxysmum horis assumendum iterum præscripsi, unde febris mitior, & paroxysmus brevior fuit redditus. Bolus vero quia nequiquam amplius assumere poterat, sequens præscripsi vinum medicatum, de quo quotidie ter ad uncias tres quatuorve (instillatis prius singulis dosibus spiritus salis armoniaci guttulis quatuordecim) usurpavit.

℞. *Rad. gentian. Angelic. Rub. tinctor. ana* ℥iij. *Fol. rut. Sabin. ana* M℞. *Expator. cannab. Mentb. crisp. Summit. absinth. Centaur. min. ana* Mj. *Bacc. lauri* ℥℞. *Macis Extrem. cortic. aurantior. ana* ℥ij. *Croci optim.* ℥j. Concisis atque crassè contusis, cantharoque lapideo inditis affundantur. *Vini Gallic. pint. v.* Stent simul in loco calido per quadrulum.

Et vinum
medicatum

Hoc usurpato vino medicato, febris propemodum recessit, ast menstrua suppressa adhuc erant: quare quinque pilulas purgantes pag. 195. descriptas ex scrupulo uno confectas exhibui, unde quinquies blandè dejeoit. Pomeridiano vero tempore, Aquilone vehementer flante, exivit, unde talis alvi fluxus insecutus est, ut miseram Virginem mortis proximam Consanguinei putarent. Frustra omnia corroborantia, adstringentia, imo ipsa opiata, præter sequens conditum, fuere exhibita, de quo condito ad nucis moschatæ quantitatem aliquoties, interjecto semper duarum horarum spatio, sumpsit, alvi que ille formidandus fluxus fuit cohibitus.

Et ob sup-
pressam men-
strua pilu-
las purgan-
tes usurpa-
vit.

Et ex frige-
re in alvi
fluxum pur-
gationis die
gravissimū
incidit.

℞. *Diascord. Fracastor.* ℥iij. *Confect. hyacinth.* ℥℞. *Spec. diagalang.* ℥j. *Ol. nucis moschat. express.* ℥j. *Cinnamomi stillat. gutt. ij.* *Conserv. ros. rub.* ℥℞. *Syr. myrtin. q. s.* MS. F. Conditum.

Verum con-
dito curæ
fuit.

Tandem in vino medicato continuavit, ac menstruorum fluxus rediit. En quantum peccent, qui cathartico pharmaco assumpto eodem die frigidum æra subeunt.

3. Ventriculo post purgationem ut consulatur, ac confortantia exhibeantur, Aretæus cap. de melancholix curatione monet: quare vinum calidum cum pane, vitello ovi, & saccharo plurimi Præctici præscripsere. Nonnulli vero nonnisi jusculum, in quo vitellum ovi dissolutum cum paucis pane assumendum suadent.

Ut & ven-
triculo, ac
confortan-
tia exhibea-
da.

4. Quando post fortem evacuationem alvus adstringitur: quare quoque Veteres non tantum subinde clysteres, sed semper fere die secundo à purgatione fortiori balneum ut ingrederetur æger, præscripsere; propterea quod balneum corpus à cathartico desiccatum humectaret, tum ne alvus ita adstringeretur. Ideoque

Post fortem
evacuatio-
nem adstri-
cta oleo in-
jecto alvus
leniatur.

que finitâ purgatione, ut superius monitum, juscula detergentia exhibenda, ut testatur Philippus Grölingius in suo florilegio Hippocrateo - Galeno - Chymico novo cap. 29. pag. m. 177. & Dorncreillius de purgat. p. m. 189.

Dysenteria
vel diarrhoea post
purgationem
corroboran-
te &c. si-
flenda.

5. Ubi purgans diarrhoeam vel dysenteriam cum dolore indu-
xerit, ut statim exhibeatur confortans, acrimoniam temperans,
simulque parum adstringens, quale est diascordium Fracastorii,
theriaca antiqua; item sequentes pilulæ opiatae maximopere con-
veniunt.

Tali in ca-
su pilulæ
optima.

24. *Opii Tébæaic. exsiccatione correcti, tamque spiritu vini
calidè soluti, leviter expressi, & ad consistentiam pilularum leni
calore inspissati* ʒj. Terr. vitriol. dalc. Sanguin. dracon. Nuc.
moschat. ana ʒss. Ol. cinnamom. stillat. gust. v. Nuc. moschat.
express. ʒss. MS. F. Pilulæ no. 48. deaurand.

Harum pilularum in vino calido una si exhibeatur, & dysen-
teria, vel diarrhoea non tollatur aut imminuatur, dolorve non se-
detur; post horam circiter exhibeatur altera, & sic porro.

Singultus
aut convul-
sio post pur-
gationem
quid indi-
cer.

Nota, post nimiam purgationem convulsionem aut singul-
tum succedere, malum; dixit Senex Coac. prænotion. sect. 4.
Coaca 22. & lib. de veratri usu p. m. 610. in primis in senibus sin-
gultum mâltum aphor. 41. sect. 7. imo mortiferum & lethalem esse
Heurnius lib. 3. method. ad Praxim cap. 8. & Hippocrates aphor-
isim. 25. sect. 7. referunt: quod confirmatum videtur apud C. Cel-
sum lib. 2. in fine capitis octavi p. m. 76. Item perniciosam esse
frigiditatem cum sudore legimus in Coacis prænotionibus sect. 4.
Coac. 25. p. m. 579.

Purganti-
bus admi-
scenda mor-
bis, quibus
laborant,
contraria.

Maximè in arte medica notandum, semperque observandum
purgantibus medicamentis quibusvis admiscenda morbo, quo
purgandus laborat; contraria specificas; ut ex. gr. in febribus, anti-
febrifuga addantur catharticis pharmacis; in scorbuto, antiscor-
butica; & sic de cæteris. Varias ideo formulas purgantes invenies
studiose Lector in ventriculo debili utiles p. 120. in febribus ter-
tianiis intermittentibus; p. 120. biliosis; p. 124. & 125. in moti-
bus epilepticis convulsivis pag. 125. 129. & in dysenteria, 125.
in quartana; p. 128. 134. in paralysi; p. 128. & 129. in mensuris
suppressis p. 140. 141. in hydrope; p. 144. & 145. &c. admodum
convenientes; quia & morbo resistunt, & peccantes humores simul
exturbant; sicque felicior ut plurimum effectus post *opium vāp-
tūā* exhibita sequitur, citiusque plerumque curantur ægrotan-
tes.

Cathartica
specificajū
ata Hippo-

Summe necessarium quidam putant, ut in humoris alicujus
expurgatione ex certa quadam purgantium classe cathartica phar-
maca

maca fumantur, quia Hippocrates lib. de purgantibus text II. p. m: 608. dixit, oportet igitur, inquit, primum biliosis dare, quod bilem purgat; pituitosis, quod pituitam; hydropicis, quod aquam; atrabilaris, quod bilem atram: si vero extra hæc purgaveris, quæ quidem purgari debent, non purgabis; quæ vero non debent, ea evacuabis: quare in utramque partem peccabis. Verum possunt adhiberi universalia seu catholica, iisque specificum humorem præcipue peccantem educendo aptum admisceri, nam solitariè vix unquam aliquis humor peccat.

cratem exhibenda.

Purgantiæ præcipue jejuno ventriculo exhibenda, supra jam probavimus, exceptis pilulis resinosis, quæ cum faciliè concrecant, vel non faciliè solvantur in ventriculo, liquido quodam seu solutivo indigent. Notavit enim Johannes Walæus in sua medendi methodo p. m: 38. nullam secutam fuisse dejectionem ex resinæ scammoni sexdecim granis puerperæ exhibitis, imo, quod magis, alvum inde laxiorem non fuisse redditam. Aliquando tamen & sæpius purgantiæ debiliora, ut superius probatum, præsertim phlegmagoga simul, in primis si sint præparantia, post cœnam utiliter, teste experientiâ, exhibentur: melius enim una cum chylo chymoque transeunt ad sanguinem, & ipsum chylum chymumque, qui ob functiones à pituita læsas vitiosi existunt, emendant, sicque simul impediunt, ne nova pituita cumulètur: hinc vesperi post cœnam celeberrimi Practici jubent, ægros assumere & devorare tres quatuorve pilulas in primis phlegmagogas simul præparantes, ut ita earum ope humores à sanguine fecernantur, & ad expulsionem præparentur, fluxilesque (juxta Hippocratem aphor. 9. sect. 2. & sect. 7: aphor. 70.) reddantur, sicque mane tutò & jucundè à tribus quatuorve pilulis assumptis purgentur: quæ purgandi ratio pituitosis in primis commodissima est.

Purgantiæ jejuno ventriculo assumenda præter pilulas resinosas.

Phlegmagoga post cœnam.

Ditius pharmacis cathartics, eorumque formulis, notisque circa eorum usum incubui, quia *καθάρσις φάρμακα* tantum in medicina habent usum, multique Medici nil nisi venæ sectionem, julapia, & præsertim cathartica pharmaca præscribunt: æqui bonique ergo ingeniose Lector hanc prolixitatem consule ..

Purgationis leges, quas Auctor noster accuratissime recensuit, & clarissimorum Virorum documentis confirmavit, pressiori modo oratione perstringam, ut altius Lectorum memoria inhaereant. Urut purgationis nomen latissimè pateat, & quancumque sub se evacuationem complectatur, usus tamen obtinuit, ut pro ea tantum sumeretur evacuatio, quæ per alvum fieret. Hinc & medicamenta, quæ illam movent, purgantia & cathartica dicuntur: quæ quidem si mitiora sint, ut contenta tantum in-

resinorum expellant, Eccoprotica & Lenitiva Practicis audiunt. Sub hoc vero genere continentur primò, quæ lætissimorum membranas relaxant, quæ in corporibus calidis ac sicciis plus sæpenumerò præstant, quàm validissima purgantia, à quorum vehementibus stimulis intestinorum cavitas nimilùm contrahitur, & motus eorum excretorius suffocatur. Secundò, quæ aridas feces ac nimis inter se coherentes molliores ac dilutiores reddunt, ut proinde illæ, laxata sua compage, motui Intestinorum per-

stite.

tico facillius aufcendant. Tertio, quæ mitius nervorum intestinorum tunica exagitant, ut propter peristalticos eorū motus excitentur, & Peyerianæ glandulæ partem aliquā de humore suo expuant. Hæc vero medicamina maximè iis conveniunt, quibus alvus est adstricta, & à fecibus retentis malè se habeant: sic tamen ut in morbis nonnullis injecta potius in alvam per clysterem exhibeantur, quàm per os propinentur. Id enim in hujusmodi medicaminum administratione præcipuè negligendum nõ est, ne vel copiâ, vel eorū frequentiori usu ventriculi robur dejiciamus, atque ipsius fermenta enervemus. Quæ autem validiora sunt, & maximam corrupti humoris copiam simul cum intestinorum contentis per alvum educunt, magis propriè cathartica dicuntur. Omne autem catharticum pharmacum præter vim, quam habet, primas vias irritandi, volatilioribus suis particulis novam ciet in humoribus fermentationem, & validiorem in corde excitat motum: quod tum ex pulsu celeriori post illud assumptum, cum ex eo potissimum revincitur, quod plerumque tumores in remotissimis ab intestinis, partibus unius cathartici beneficio evanuerint. Sic ergo cathartica omnia operantur, ut non modo irritatione primis viis illarū ventriculi sordes, & intestinorum succum etipiant; felleum ac pancreaticum nectum è suis fontibus exhauriant, atque glandularum Peyerianæ humorem suffurent; sed sanguinem quoque per venas lacteas subeuntia, particulas ejus discerpant ac disgregent, atque per varia viscera septicula in cavitatibus intestinorum propellant. Hæc quum ita sint, omnino rejicienda non esse videntur, quæ circa vires electricas catharticoꝝ veteres tradidere. Nam quamvis probè sciam, tincturam variè coloratam ab ipsius pharmacis humoribus excernendis imprimi, quod videretur humorum opinionem nobis sæpius imponit: nihilo tamen minus quum non omnia cathartica unius modi ac rextura sint, & alia mollioribus alia durioribus constent particulis, quædam volatilia quædam fixiora; videtur omnino verisimile, non omnia eodem modo viscerum fibras ad excretionem sollicitare, & cuncta humorum genera eadem mensurâ per intestinorum poros projicere. Sic enim sumendam velim illam catharticoꝝ medicaminum electionem, ut non unius tantum humoris evacuationem ciant, sed abortivam unius, quàm alterius substantiæ copiam expellant. Ut vero ad purgationis leges progrediamur, recolenda prius præcepta illa, quæ ab Hippocrate circa eam accepimus. Primum quidem sanus Homo nunquam purgandus, nisi tunc tantum, quum morbi anteverendi necessitas adsit. Atque si is alio remediõrum genere, vel curioso dumtaxat viâ anteveriti possit, tunc à cathartico medicamento abstinendum malim. Purgatio autem in morbis instituenda non est, nisi peccans humor in intestina facillè devolvî possit: quod modo à materiâ crassitie, modo à viarum, per quas humor ferri debet, contractione vel obstructione impeditur. Optima itaque purgatio hæc sibi postulat, ut materia, quæ excerni debet, fluxui sit bene parata, & via ipsius

ad intestina transmissioni sit idonea: ex quorum defectu sæpius venit, ut licet cathartica pharmaca corpus aliquanto vehementius exagitant, nulla tamen, vel valde molesta sequatur evacuatio. Hinc quemadmodum in aquarum principis purgatio sine magno non instituitur discrimine ob ductum præsertim excretorum adstrictionem à fermentum humorum stimulis ortam; ita minus quoque conveniens est, in chronicorum infantia ob materiam excernendam crassitiem, ac tenacitatem purgationem moliri. In acutorum vero principis purgationem admittit Hippocrates, si vel eorum causa in primis adhuc viis consistat, nec dum in venas transierint; vel humor suo impetu ad excretionem feratur, quod turgentis nomine designavit. Verum in hoc casu non tam simulo ad purgandum indigemus, quàm emollire potius vias oportet, quod in praxi constanter observavi. Satis enim est ipsius humoris impetus ad se extra vasa ferendum; tamen ut id sine molestia fiat, maximi est momenti, excretoria vasa ad intestina tendentia relaxare: quod non aliunde magis confirmatur, quàm ex eo quod recens ex dulcibus amygdalis expressum oleû plus saporem ad purgandum, quàm validiora cathartica, præstiterit. Cæterum adeo religosè à cathartics in morbis acutis cavet Hippocrates, ut ex innumeris in libris Epidemicorum acutis affectibus laborantibus paucissima eorum occurrant exempla, quibus illa porrexit. Ex hisce vero magni Senis legibus circa purgationem id jure merito collegit Georgius Baglivus, ut si in acutorum principis nulla sit suspicio inflammationis, sed potius ea appareant signa, quæ pravorum humorum in primis viis colluviem ac turgentiam indicent, tunc minus periculosa, ac fortè utilis erit purgatio. Sed illud quoque citati Hippocratis præceptum non præteribimus, ut purgationem non moliamur, dum natura aliorum vergit: omnis enim evacuatio hac lege institui semper debet, ut fiat juxta naturam tendentiam, quæ licet circa morborum curationes nunquam fuerit edocta, vias tamen evacuationibus aptiores Medico demonstrare solet. Hæc quidem sunt Hippocratis generalia præcepta pro purgatione, ex quibus specialiter leges sponte sua fluunt in singularium morborum curationibus observandas. Sed antequam novisse jureat, qualis humor cathartics facillius obtemperet. Primum enim biliosus humoris excessus purgatione facillè negotio minuitur, si vel ille nec nimium crassus, neque ipsius excretoria vasa obstructa fuerint; vel nec aeris nimis, neque maxime volatilis extiterit, ut proinde magis oporteat ejus ac redinem temperare, impetumque ejus retundere, quàm novis stimulis illum provocare. Secundo phlegma ponderosum à digestionis reliquiis in ventriculo, vel mucus intestinorum partibus, & lactearum oscillis exeructus à cathartics haud difficulter eripitur, si nec nimium tenax fuerit, neque firmius partibus adhaerit: in quo casu incidentia cathartics præmittenda erunt, aut simul nupta exhibenda. Hæc autem facillius desorsum per intestina devolvantur, si exotico ca-

reant sapore, & præsertim si acidum illis non reperitur admittum: quod nisi prius corrigatur, purgantium vires delumbat, & gravissima ventris tormina infert. Omnibus autem liquet, peregrinum & intensum istud acidum non modo ex prava ciborum digestionem exurgere, sed etiam à sanguine per glandulas pancreatis primis viis plerumque suppeditari. Tertio aquens humor in ventriculo vel intestinis fluctuans, vel in Peyerii glandulis aggestus, quia ad fluendum naturâ suâ jam est comparatus, catharticiis facillimè aufcultat. Denique omne id, quod in morborum declinationibus sanguis per varia viscera secernenda ad intestina projicit, tamquam maximè concoctum ac digestum, facillè per cathartica excernitur. Inter capitis autem morbos, quorum pars maxima curationis à catharticiis pender, est Apoplexia, tum quia purgationis beneficio à proximis visceribus morbi somes detrahitur; tum quia sanguis in cerebri vasis majori exultat motu; cum etiam quia validioribus catharticoorum stimulis meningum oscillationes rescinduntur, ut proinde facillè cerebrum extra suos sinus morbi causam projiciat. Quoniam vero Apoplexiâ fere similes sunt affectus Lerhargus & Paralytis; ideoque in horum quoque morborum curatione cathartica non sunt rejicienda. Hæc tamen paulò validiora ac in reliquis morbis esse debent, ut vehementius corpus exagitando naturam funesto sopore sepultam excitare possint. Epilepsiâ vero paroxysmus licet cathartici usum limitet, à cuius stimulis convulsivi morus invalescere; tamen ad morbi recursum præcavendum illud maximè valere, unanimitè consensu judicant Practici, & experientia confirmavit. Utiles quoque est purgatio in eo lingue Tumore, qui Ranula dictus ad Oedematis naturam accedit, præsertim ne majora ille sumat incrementa. Sed in Asthmate à primis viis oriundo præstantiora sunt cathartica, ut pote quæ viscidam materiam, quæ morbum illum fovere solet, eripiunt. In Febribus vero, quæ peptidicæ sunt, egregia est medicina tempestiva purgatio: sed lymphaticæ, ardentes, hecticæ, & quæ sunt de malignarum genere ejusum interdicitur. Fames quoque à catharticiis acuitur, si pinguior & crassior mucus ventriculi fermenta irretiat. Sic etiam evanescent steras, si à viscidioribus alimentis sit prognatus, & altas adhuc non egerit radices: sed novæ est purgatio, si ille Febres sequatur. Morbi autem, qui ex putri mesenterii cacochymia exsurgunt, quæ ipsi à primis viis suppeditatur, catharticiis tantum pharmaciis aufcultant. In affectione vero hypochondriacâ levior dumtaxat purgatio consistit, quæ tamen infusenda est, postquam morbi furor conquieverit. Diarrhœci etiam affectus catharticiis cedunt, præsertim si recentes sint, & à diarræ errorum suum traxerint, aut si acris mucus ab intestinorum parietibus detergendus sit: quæ ratio præcipua est, cur à purgatione Dysenteria plerumque

cohibeatur. Licet vero pro Hydrope curanda humorum segnitiam discutere, & sanguinis fermentationem instaurare oporteat; tamen emortuâ simul in partibus aquæ per cathartica edacendâ. In Menstruorum vero defectu & Cachexiâ quid valeat mitior ac repetita purgatio, jam satis norunt saniores Practici. In Vulneribus quoque, & Ulceribus inveteratis convenit humores per alvum ducere, ne novis semper sordibus affectam partem commaculent. Atque ut omnes alios affectus prætereamus, quibus purgatio vel conveniens, vel necessaria est, præstat magis catharticiis pharmaciis Arthritidis præventionem moliri, Luis Venereæ symptomata compescere, & redeuntem Scabiem repellere, quàm alio medicamentum genere. Verant autem primò purgationem Hæmorrhagia gravior, & omnis inflammatio, ne sanguis majori impetu extra sua vasa feratur. Secunda tussis cujuscumque generis, præter illam, quæ à ventriculi infarctu descendit. Tertio Tabes, ne exitiale alvi profluvium conctemus. Quarto Singultus, qui tantum abest, ut à catharticiis cohibeatur, ut potius ab eorum acredine invalesceret. Denique purgationem etiam interdicitur alvus copiosius fluens, obstructions valde pertinaces ac inveteratas, atque omnium maximè Variolæ & Morbilli, ne cutis exanthemata interiora versus compellamus. Homines vero purgationi aptiores sunt juvenes, calidâ & humidâ simul corporis constitutione præditi, laboriosam qui agunt vitam, atque omnium magis illam perferunt, qui ei institueda assueverint. Sed ægrius illam sustinent Pueri ac Senes, nimium graciles & aridi, quammaximè pingues, atque qui sanguine abundant, ut sæpe ne cesse sit prius sanguinem istis detrahere, deinde purgationem moliri. Verum licet in reliquis minus soleat esse periculosa purgatio; nihilominus in gravidis plena est discriminis, atque in initio & sine gestationis magis, quàm in intermediis mensibus. Inter anni autem tempora vernum purgationi commodius est, tamen omni alio tempore purgare liceat, quam morbus catharticum pharmacum efflagitet: sed vitare in primis oportet caniculares dies, in quibus purgationes quammaximè molestæ esse solent. Hæc autem ante purgationem inspicienda sunt: ut humores non sint nimium crassi, sive ad fluendum inepti, ut excretorii ductus pateant, utque fæces duriores intestina non occupent. In iplo autem cathartico exhibendo jucundior eligatur forma, quæ nauseam vel vomitum non moveat: qui tamen abortus benevolentibus naribus admotis coercendus est. Præstat vero humidioribus corporibus aridum, siccioribus liquidum catharticum porrigere, aut paulò post jusculum exhibere. Eo vero sumpto maneat Patientis in lecto calidus, & ed usque à cibo & potu se abstineat, donec purgatio fuerit peracta, atque prisci qui Medicis indulgeat, qui unicâ cibus in purgationis die contenti erant. Si autem hypercatharsis sequatur, confortantibus, & opiatis simul nuptis cohibenda erit.

C A P. VI.

De clysteribus, & suppositoriis.

Clysteres
quid sint.

Clyster Græcis κλύστρον, κλύσμα. κλυσιεω à κλίξω abluo, eluo, purgo, propriè abluionem & elutionem significat: vulgò quoque enema ab injiciendo vocatur. In genere etfi quodlibet medicamenti genus liquidum, quod in partem aliquam infunditur, significet, plerumque tamen accipitur pro medicamento, quod per anũ in intestina injicitur: propriè ergo est injectio abluendi, eluendi, aut purgandi vi prædita. Franciscus Joel lib. 2. sect. 5. physiolog. text. 14. de excretis & retentis p. 121. & 122. clysterem describit, quod sit liquorex herbis decoctis expressus, & cum oleo subducen- tibusque medicamentis & momento salis, aut pro ratione morbi aliis rebus convenientibus commistus, & per siphonem in rectum, intestinum tepens vacuo ventriculo infusus.

Quare præ-
scribantur.

Varios ob fines clysteres injiciuntur, ac in omnibus fere inte- stinorum præsertim crassiorum vitiis conducunt: quare vel ad ex- crementa emollienda aut educenda, vel ad humores acres temperan- dos mitigandosque, sicque dolores ex humorum acredine &c. oriun- dos leniendos & tollendos; vel ad ulcera detergenda & consolidan- da; vel ad flatum discutiendos; vel ad pituitam viscidam & tenacem incidendam, & attenuandam, præscribuntur. Quare inquit Joel lo- co statim citato, clysteris beneficio omnia superiora viscera & præ- cordia pressa levantur. Meritò ergo cum C. Celso lib. 2. cap. 12. text.

Nonnal-
lis damnan-
tur.

2. de alvi ductione conquerendum & dolendum, multi Medici, modò Medici, clysteres non tantum quod flocci faciant, verum etiam contemnunt eosdem & damnant: qui tamen omni corpori debili, & robusto, item Viris, Fœminis, Adultis, Senibus, Pueris, & Infantibus conveniunt, ut videre est apud Johannem Walæum in sua medendi method. p. m. 52. Clysterum utilitatem Mœrellus method. præscri- bendi formulas remediorum lib. 2. sect. 2. cap. 14. p. m. 245. 246. 248.

Verum à
plurimis
meritò lau-
dantur.

& 249. tradidit, inquit, intestinorum fæces humoresve peccantes varios undecunque cumulos expurgant; partesve vicinas, renes, vesicam, uterum &c. ab humoribus aliisque rebus peccantibus vacuant & liberant; aut fæces emolliunt, humorumve acrimoniam leniunt, dolores demulcent intestinorum, renum, vesicæ, uteris; item vel flatum discutiunt, aut ulcera consolidant, alviq; fluxum (adstringendo, temperando, leniendove) sistunt, necnon vermes aut necant aut eliciunt. Quare nulla fere affectio, vel corporis

part

pars est, quæ à clystere solamen non percipiat, maximè eo, qui alvum expurgat, qui ideo etiam omni purgationi (juxta Hippocratem aphor. 70. sect. 7. & C. Celsum lib. 3. cap. 18. p. m. 154. & 155.) utiliter præmittitur, ut facilius fiat & expeditior viis patentibus purgatio sine tormine vel vomitu: cum aliàs impuritates variæ retineantur, quæ vel ipsæ remeant in varias partes, vel halitibus vaporibusque inde expirantibus & exhalantibus vario modo ipsas afficiunt.

Vulgò quoque nutrientes & corroborantes præscribuntur clysteres: an vero id efficiant, quare vulgò adhibentur, in sequentibus demonstrabimus.

Clysteres
nutrientes
& corroborantes an
dentur.

Clyster vel simplex ex simplici quodam liquore, ut aquâ, lacte, oleo, &c. paratus: vel compositus, cum nempe radices, cortices, folia, flores, semina, fructus &c. in liquore convenienti incoquantur, & in eo expresso quædam dissolvantur. At illa radicum, seminum, foliorum &c. varietate non semper opus esse, pauca vero simplicia sæpius proficere jam constat. Nota: Prisci solâ mulsâ & oleo contenti erant: quare inspiciatur modo cit. Celsus lib. 2. cap. 12. de alvi-ductione p. m. 86. inquit, levi medicinâ si contenti sumus, pura tantum aqua in alvum immittenda; si paulò valentiori, mulsâ; si leni, aqua, in qua foenum græcum, vel ptisana, vel malva decocta sit; si reprimendi causâ, ex verbenis. Daniel Sennertus lib. 5. part. 3. sect. 3. cap. 24. de clysteribus p. m. 83. sequenti modo differit: simplicia medicamenta omnia coquantur (in petia, si acria purgantia &c. existant, ligata) in sufficiente quantitate aquæ, lactis, &c. Colaturæ recip. ab ℥ij. ad ℥xv. pro ratione ætatis: nam Infanti primum ℥ij. hinc paululum adultiori ℥ij. jv. v. vel vj. sufficiunt, adulto plerumque ℥j. sumitur, interdum etiam ℥xv. interdum tamen, ubi scilicet clysterem diutius retineri cupimus, & ne copiâ alias partes premat, ut in calculo, sic & in gravidis, hydropicis, flatulentis, & Senibus &c. saltem ℥vij. vel ℥x. præscribimus. Ubi solum emolliendum, olea saltem addimus, vel butyrum, & quidem in majori quantitate, quàm quidem aliàs: quæ vero vim purgandi, & naturam irritandi habent, tunc planè omitti debent, ne durioribus sæcibus in intestinis hærentibus frustra stimuletur natura, & graviora inde mala gignantur. Contra ubi purgandum, revellendum, acrisque clyster requiratur, ibi olea, quibus acrium & purgantium vis obtunditur, omittenda sunt, addendaque electuaria purgantia duplo fere pondere, quò aliàs per os sumi solent, vel pilulæ dissolvuntur: omnia tum mista moderatè calida non frigida (ut rectè monuit C. Celsus lib. 2. cap. 12. tit. 2. de alvi-ductione p. 86.) horâ unâ vel alterâ ante cibum alvo injiciatur. Si præter debitum diutius retineatur clyster, æger se se moveat, vel

Clysteres
quosuplicat

Eorum
quantitas.

oleum amygdalarum dulcium recens expressum aut solum, aut cum jusculo fumat, aut glandem ano indat.

De suppositoio f. glande.

Supposito-
rium quid
sit.

Glans, grecè *βάλανος*, vulgò suppositoium, est medicamentum solidum ex melle ad duritiem cocto, sale, & hieræ specie, vel colocynthidis pulvere conformatum, figurâ tereti & oblongâ, ano dicitur. Crassities horum suppositoiorum non minorem digitum, longitudo vero non tres vel quatuor digitos transversos excedat.

Qua de cau-
sa adhiben-
dum.

Utimur, inquit Petrus Goræus cap. 1. de suppositoio. suppositoio tribus maximè de causis. Prima est sæcum in prius induratum in intestino recto contentarum educendi gratiâ, quæ cum in intestino recto existant, clyster non requiritur. Secunda, quando unus vel duo clysteres prius injecti non redeunt per alvum, ut in colicis doloribus sæpe accidit: tunc enim clysteres alios indere periculosum est; quare satius est, ut natura suppositoio ad excretionem tum stimuletur. Tertia est propter ægroti imbecillitatem, aut consuetudinem, aut aversionem, qui multò facilius suppositoium, quàm clysterem admittit. Tribus hisce quartam causam & rationem addit Hippocrates lib. 4. de victus ratione 45. si, inquit, virtus fuerit imbecillis, aut sopita, glande utendum: quare acriora si existant, in soporosis affectibus multum præstant.

In primis in
ani affecti-
bus.

Conveniunt quoque interdum ad proprios ani affectus, cum scilicet ulcus est in intestino recto, ut nempe detergeant, consolident, & exsiccent; cum dolor adest, ut eum sedent & demulceant; cum ascarides adsunt, ut eosdem interficiant aut eliciant. Sic quoque ad hæmorrhoides aperendas, aut sistendas, vel ad tenesnum, vel ad sphincteris laxitatem aut paralytum, doloresve ibidem excitatos leniendos &c. nonnunquam præscribuntur, ut legimus apud Heurnium in Praxi medic. lib. 1. cap. de suppositoiiis.

Supposito-
ria quora-
plicitia.

Suppositoia sunt vel simplicia ex caule & radice porri, betæ, brassicæ, &c. detracto cortice externos; vel sapone albo, vel Hispanico, lardove in formam glandis acuminato, vel etiam ex melle ad duritiem cocto, vel alumine, &c. confecta: vel composita, ex melle ad spissitudinem cocto, sale gemmæ, vel communi, colocynthide &c. facta & præparata.

Suppositoiorum quatuor plerumque numerantur genera. 1. lemia, que Infantibus sufficiunt, ex lardo, ficu inversâ, sevo hircino, bubulo, &c. fiunt. 2. mediocria, quæ parantur ex melle ad crassitiem cocto, stercore muris nonnunquam addito; vel ex vitello ovi, sale, & modico croci; vel ex melle & sapone albo vel Hispanico. 3.

60. 3. fortiora, quæ componuntur ex melle , sale, & specierum purgantium pulvere, ut hieræ, s. hieræ cum agarico , aloë &c. 4. fortissima, cum præter mel speciebus ad suppositoria paranda convenientibus addatur helleborus albus , euphorbium , scammonium , colocynthis, sal' armoniacum, nitrum, alumen, fel' taurinum &c. quibus non utimur, nisi ubi intestinorum vis sopita est, ut in seporosis capitis affectibus evenit .

Acria hæc suppositoria non applicanda iis , qui in ano habent ulcera, fissuras, inflammationes, atque alios tumores, & cum ex hæmorrhoidibus dolores infestant.

Varia & innumerabilia quia passim occurrunt clysmata & suppositoria, horum formulas quasdam vel ad fæces induratas emolliendas, exturbandas, dolores sedandos, flatusque discutiendos &c. Lectori benevolò dabimus.

Clysterum formulæ.

Clysterum formulæ.

℞. Rad. alb. Malv. ana ʒss. Fol. malv. Mercurial. ana M. jss. Coq. in f. q. aq. commun. in colatur. ʒvij. vel viij. dissolv. Elect. lenitiv. ʒjss. Ol. lilior. alb. ʒj. Mell. virgin. ʒss. MS. F. Clyster in fæcibus induratis conveniens.

Clyster emolliens.

℞. Decoct. commun. pro clystere emolliente ʒviij. Elect. diacathol. ʒjss. Mellis mercurial. ʒvj. Salis gemmæ ʒss. MS. F. Clyster emolliens, & purgans.

Emolliens & purgans.

℞. Juscul. vervecin. ʒviij. Elect. diaphænic. ʒij. Mellis virgin. ʒj. MS. F. Clyster purgans, quibusdam in frequenti usu.

℞. Lact. bubul. recent. & si lubet prius chalybeati ʒviij. Terebinth. Venet. in ovi vitello dissolv. ʒss. Mellis rosati ʒj. MS. F. Clyster in intestinorum crassiorum ulcere, & dysenteria utilissimus. Hunc descripsit clarissimus doctissimusque Vir Dn. Fr. de le Boë Sylvius in sua Praxeos Medicæ idea nova cap. 13. §. 51. p. m. 140.

In dysenteria & intestinorum ulcere.

℞. Herb. sanguinar. Tormentill. ana M. j. Flor. rosar. rub. Hyperic. ana p. ij. Rad. bistort. ʒij. Coq. in f. q. lactis bubuli recentis, in colatur. ʒviij. dissolv. Terebinth. Venet. in ovi vitello dissolv. ʒss. Mellis rosati ʒj. Balsam. sulphur. terebinthi, ʒss. MS. F. Clyster, in dysenteria abstergens, adstringens, & consolidans.

In dysenteria abstergens & consolidans.

Nota: Theriaca recens vel diascordium similibus clysteribus si addatur, mirum præstant in dysenteria epidemica, & hypercatharsi, tumque dolores simul leniunt, & blandè provocant somnum.

Theriaca &c. in dysenteria epidemica.

℞. Fol.

254 EXERCITATIONES PRACTICÆ

℞. Fol. verbasci M. j. Flor. ejusd. Papav. rhead. ana p. j. Sem. cydonior. ℥iij. Coq. in f. q. lact. bubul. in colatur. ℥viiij. dissolv. Sevi hircin. ℥℥. Vitell. ovor. no. j. MS. F. Clyfma in tenefmo.

In tenefmo
 Aliquando sebum hircinum in dyfenteria, tenefmo, &c. additur ad dolorem leniendum, & oblinendam veluti faciem internam intestinorum, ne acres humores magis exulcerent. Obiterq; nota, ovi vitello dissolvendum, aliàs statim congelascit, ut monuit Morellus method. præscribendi formulas remediorum lib. 2. sect. 2. cap. 14. p. m. 247.

℞. Fol. coeblear. Hyosciam. ana M. j. Flor. chamomill. Papav. err. ana p. ij. Bacc. laur. ℥iij. Coq. in. f. q. lactis bubuli recentis vasis optimè clausis, in colatur. ℥viiij. dissolv. Ol. coeblear. Elect. lenitiv. ana ℥vj. Vitell. ovor. no. j. MS. F. Clyster in dolore ventris scorbutico.

In dolore ventris scorbutico.
 Convenit quoque hoc in casu clyfma ex solo lacte & pauxillo faecharo; lenit enim dolores, mitigat temperatque acrimoniam falis scorbutici, simulque laxat.

℞. Flor. chamomill. Papav. errat. ana M℥. Bacc. laur. ℥iij. Cort. aurant. Sem. carvi Panic. ana ℥ij. Coq. in vini & aq. commun. q. f. vasis maximè clausis, in colat. ℥vj. vij. vel viij. dissolv. Elect. de bacc. laur. ℥℥. Ol. chamomill. ℥℥. Castor. pulv. ℥℥. MS. F. Clyster flatus discutiens, & dolorem sedans in colica. Quod si dolor hoc clyfmate non tollatur, sequens præscribatur.

In dolore colico.
℞. Flor. sambuc. Chamomill. Roman. Melilot. ana M. j. Rad. malv. Altb. Sem. carvi ana ℥ij. Coq. in f. q. vini malvatici, in colat. ℥viiij. dissolv. Elect. de bacc. laur. ℥vj. Laud. opiat. gr. ij. ad iv. MS. F. Clyfma maximè dolorem colicum leniens.

In affectibus hypochondriacis
℞. Herb. marrub. M. j. Epithym. Cuscut. ana M. ℥. Rad. quinque aperitiv. ana ℥ij. Sem. cartham. Agaric. levissim. in petris ligator. ana ℥iij. Coq. in f. q. seri lactis, in colatur. ℥viiij. dissolv. Elect. diaphæn. Bened. laxat. ana ℥℥. Sal. gemm. ℥ij. MS. F. Clyfma ad pituitam viscidam & tenacem incidendam, in affectibus hypochondriacis conveniens.

In calculo.
℞. Fol. malv. Parietar. Veron. ana M. j. Sem. lini Fœnx græc. ana ℥℥. Coq. in f. q. aq. commun. in colat. ℥viiij. dissolv. Ol. amygdalar. dulc. & Amar. ana ℥℥. Sacchar. ℥℥. MS. F. Clyster in calculo.

In calculo renum aut vesicæ omnes clysteres bene audiunt, emollientes, si simul alvus adstricta sit; carminativi, si simul flatus concurrant; & sic de cæteris.

Conveniunt quoque paulò calidiores, si injiciantur in mensuris

struis suppressis à pituita viscida in primis oriundis; tum necesse est ut diutius retineantur, sicque non raro evenit, ut pituita viscida obstructionis sæpius causa solvatur, viæ laxentur, vasaque aperiantur, & menstrua brevi aliquando subsequantur.

menstruis
suppressis, &
paucis cal-
diores inji-
ciantur.

℞. *Herb. rut. Serpill. Origan. Rosismar. ana* M̄ ℞. *Flor. lavenderul. p. iij. Rad. imperator. Irid. nostr. ana* ℥ij. *Pyreth. Cy- clam. ana* ℥iij. *Sem. cartbam. in petia ligat.* ℥j. *Pulp. colocynth.* ℥℞. *Coq. in f. q. aq. commun. colat. ℥viiij. add. Elect. diaphanic.* ℥℞. *Castor. optim. ℥j. Sal. armon. ℥℞. MS. F. Clyfma, in affe-*

In affectibus soporo-
sis, apople-
xiâ, lethar-
go &c.

Etibus soporosis, apoplexiâ, lethargo, comate fomnolento &c. admodum conducens.

℞. *Fol rut. Asur. Tabaci ana* M ℞. *Summit. centaur. min. M. j. Rad. aristoloch. rotund. Irid. nostr. ana* ℥℞. *Hellebor. nigr. Cyclamin. ana* ℥iij. *Bacc. laur. Gran. paradif. ana* ℥ij. *Concisa & contusa coq. in aq. commun. & urin. ana q. s. in colatur. ℥viiij. dissolv. Trochisc. albandal Castor. optim. ana* ℥℞. *Mell. antbo- sat. ℥℞. Elect. hier. picr. cum agar. ℥j. MS. F. Clyfma, in lethar-*

go, cæterisque soporosis affectibus perutilis.

℞. *Herb. soldanell. Mercurial. ana* M. j. *Flor. sambuc. M. ℞. Rad. ireos nostrat. Imperator. ana* ℥j. *Mechvoacan. ℥℞. Cort. inter. sambuc. P. j. Bacc. laur. ℥℞. Sem. cumin. Carvi ana* ℥ij. *Coq. in ser. lactis & urin. ana q. s. in colatur. ℥vij. dissolv. Elect. de bacc. laur. ℥j. Salis gemm. ℥ij. MS. F. Clyfma, in hydropo-*

In hydropo-

nonnullis in frequenti usu.

In hydropo egregiè quoque operatur clyfma ex sola urina tepida confectum si injiciatur, ut varii Practici testantur.

In contumacissima alvi obstructione D. Johannes Michael P. M. Profess. public. Eips. in Morelli methodum præscribendi formulas valde commendat sequens clyfma.

℞. *Decoct. herb. mercurial. ℥viiij. in quibus coq. per horæ quadrantem croc. metallor. pulverif. ℥℞. vel* ℥j. *Colatur. add. Mell. mercurial. ℥℞. vel Taur. fell. inspissat. ℥j. Stercor. muris ℥℞. MS. F. Clyfma.*

In contumacissima alvi adstric-
tione.

Varii enemata ex antimonio parata laudant; quare inspiciantur quoque Freitagius auror. Medicorum p. m. 641, & pharmacia chymica Belgico idiomate conscripta lib. 7. p. m. 402.

Si enemata aliquoties applicata, etiam ex fortissimis etsi confecta, non operentur, sequens tantum injiciendum, quod nunquam fallit, ut testatur D. Johannes Michael P. M. loco citato, & Philippus Grulingius in suo Florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo part. 6. cap. 32. de clysteribus p. m. 191. & 192.

℞. Aq.

Omnibus
incassum
adhibitis
clystima.
Juvenis post
castaneas to-
stas in alvu-
m atriclam.

Præcordio-
rum anxie-
tatem.

Ac vomitū
pituitosorū
&c. incidit.

Quare mi-
sturam sto-
machicam
status dilicu-
tientem.

Ex haustum
purgantem
assumpsit.

Manente
alvo adstri-
ctiori.

Unum vel
alterum e-
nema fru-
stra fuit in-
jectum.

Tandem
clyster ex
sale & aqua
fuit adhibi-
tus, & brevi
fuit cara-
tus.

Clysteres
nutrientes
& corrobo-
rantes ex
quibus præ-
parantur.

℞. Aq. calid. ℥x. Sal. commun. ℥ij. Mistā & soluta pro enema injiciantur. Diēta sequens casus comprobat.

Juvenis viginti quatuor circiter annorum, pituitosus, alvo adstrictiori, nisi jejunus fistulam tabaci sugeret: in convivio quodam invitatus, castaneas tostas absque butyro plus solito comederat, tunc vesperi & totā nocte de præcordiorum compressione ac gravativo quodam dolore conquestus est; quare insequenti die mane fistulā unā, vel alterā tabaci usus est: verum neutiquam solito effectu, sed ejus loco primò nauseam cum dolore gravativo imo distendente sensit, quam mox vomitus pituitosorum ac biliosorum fuit secutus, alvo adstrictā manente. Quare Medicus accersitus, sequentem haustulum purgantem sequenti mane assumendum, & hanc mixturam cochlearim usurpandam præscripsit.

℞. Aq. menth. still. Fœnicul. Cortic. aurantior. ana ℥ss. Vit. Matthiol. Spirit. carminat. Sylv. ana ℥ss. Elixir. proprietat. cum oleo tartar. per deliquium parat. ℥ij. Syrup. menth. ℥vj. MS.

℞. Electuar. cholagog. Sylv. Hydrag. ejusd. ana ℥ij. Tartar. vitriolat. gran. xij. Sal. volat. oleos. gutt. xvj. Aq. fœnic. q. s. M. S. F. haustus.

Post misturam assumptam nausea vomitusque brevi evanere. Verum usurpato haustu purgante ne semel quidem alvum deposuit æger; quare sequens enema præscripsit Medicus, & vesperi ac mane tria cochlearia elixiris salutis in superioribus descripti assumenda.

℞. Decoct. emollient. & carmin. pro clyster. ℥viij. Electuar. diacathol. ℥ij. Sal. gemm. ℥j. MS. F. Clyster pro Viro.

Verum incassum his jam adhibitis, idem enema bis illo die iteratum fuit, adaucto sale gemmæ ad drachmas duas tresve, decoctumque vulgare purgans datum, sed oleum & opera perdita. Quare alter Medicus fuit vocatus, qui diēta cum intellexisset, & ægri de dolore ventris gravativo & distendente, respiratione difficiliore valde conquerentem &c. vidisset, una cum priori Medico enema ex aqua & sale communi mox memoratum adhiberi jussit, ac intra horam unam vel alteram alvum reddidit, scæcesque induratas magna in quantitate excrevit, brevique omnia symptomata evanere, ac postea nonnisi decoctum purgans aliquandiu usurpavit, & curatus fuit.

Clysmata nutrientia & corroborantia vulgò sequenti modo præscribuntur, credunturque nutrire & corroborare. In paralyti linguæ, anginâ, ventriculi ulceribus &c. ubi deglutiri non possunt cibi, & tamen ne deficiant ægrotantes, diēta clysmata applicantur:

℞. Ja.

℞. *Juris Capon. Vitulin. ana ℥jv. Crem. bord. ℥ij. Lact. Vaccin. ℥ij.* *Vitelkovor. no. ij.* MS.F. Clyster nutriens. Horum formula.
 ℞. *Vin. apim. ℥x. Panis tritic. exsiccat. & subtiliter pulver. ℥℞.* *Vitelkovor. no. ij.* MS.F. Enema simul corroborans. Quinquē horum administratione observanda.

In horum clysterum administratione quinque præcipuè veniunt observanda.

1. Ut alvus si non sit laxa, aut ab excrementis libera clystere purgante, aut suppositoio solvatur, sicque à fecibus & excrementis liberetur, ne enemata nutrientia aut confortantia, viresque debilium conservantia & reficientia, fecibus commixta ab iisdem inquinentur & inficiantur, nullique blandi reficientes aut nutrientes sed inquinati tantum halitus in venas lacteas intrudantur; sicque nutritio, virium refectio aut conservatio & impediatur, ut putat Hadrianus à Mynsicht in suo armamentario medico-chymico sect. 32. de clysteribus p.m. 430.

2. Ut majori copiâ (quàm quidem in vulgaribus clysteribus plerumque solet fieri) præscribantur, sæpiusque iterentur, fortiterque semper injiciantur, docente Paræo in operib. chirurgic. lib. 23. cap. 22.

3. Ut injecto tali nutriente vel corroborante clystere, somno se tradat æger; sic enim diutius & facilius retinebit, (quod maxime observandum) quippe somnus ventrem adstringit, ejusque vacuationes impedit & sistit, ut testantur Hippocrates aphor. 15. sect. 4. & C. Celsus lib. 1. cap. 3. titul. de his quæ alvum adstringunt & solvunt, p.m. 32.

4. & C. Celsus lib. 1. cap. 3. titul. de his quæ alvum adstringunt & solvunt, p.m. 32.

4. Ut ex euchymis & eupeptis, benèque nutrientibus, aut reficientibus & corroborantibus volatilibus blandis præparentur, ut ita levi tantum in intestinis mutatione in venas lacteas intrudi, & motus peristaltici beneficio impelli possint dicti clysteres.

5. Ne salia, olea, acriaque ulla addantur, utpote quæ alvum solvunt, ac dicta enemata nonnisi inficiunt, ut videre est apud Ambrosium Paræum loco citato.

Ex dictis clysteribus nutriti & corroborari posse (&) cibum qui

K k

aver.

(g) Nutrientes clysteres, quibus Veteres nonnulli nimium indulgere, hodierni modo Medici rejiciunt, & præsertim Etmullerus, qui inter inania & anilia signèta eos recensuit, hoc præcipuè ductus argumento, quod clysteres in vultera colon non adscendant, obstante ipsius valvulâ, nihilque possit nutrire, nisi prius in stomacho fuerit digestum, & in duodeno à suis sordibus deparatum. Unus tamen est Peyerus, qui in elegantissima de glandulis intestinalium exercitatione à blanda spirituum cum liquore alimentario in-

jecto, ut ipse loquitur, commotione nonnihil etiam emolumentum sanguini redondare, & ipsius fermentationem ad tempus conservari inculenter demonstravit. Sanè, si vera loqui velimus, fateamur oportet, particulas liquoris per clysterem impulsas ad sanguinem per capillarum vasorum oscilla permeare, atque quum illæ volatiliores sint, nervos etiam subire, & altius colo adscendere. Quod quidem tum itis, qui à vino in anum injecto ebrui redditi sunt, cum præsertim ex eo evincitur, quod opium per clysterem

Et dictis
parati cly-
steres nu-
trire & co-
roborare af-
ferunt non-
nulli Medi-
ci.

Verum non
nulli ne-
gant.

Recentio-
res priorem
sententiam
quâ ratione
probent.

averſantur, vel faſtidiunt, vel aſſumere nequeunt ægrotantes, olim putantur & probarunt varii Medici, ut Oribafius collect. lib. 8. cap. 24. Aetius Tetrab. 3. ſermon. 1. c. 2. C. Celfus lib. 3. cap. 19. p. m. 158. Ambroſ. Paræus Chirurg. lib. 25. cap. 22. Rondeletius de medicina tit. Clyſteres ad nutriendum. Hanc ſententiã qui prote- gunt, ſtatuunt, ventriculum famelicum nutrimentum ſibi gratum ac neceſſarium attrahere, (quare etiam clyſterem maximã vi manibus compellendum eſſe docent, ut ita clyſma ad remotas ſuperioresque partes aſcendat) & in iſtis inteſtinis fieri primam quandam cibi elaborationem, quæ ſanguificationem præcedit: ipſa enim inteſtina aliquam coquendi, & chyli elaborandi vim habere teſtatur Galenus lib. 14. de uſu partium cap. 17. ſicque nutriri poſſe ægrotantes putant. Contraſium vero qui docuere, ex ſanguine tantum corpus noſtrum nutriri, ſanguinemque nonniſi ex chylo prius in ventriculo à cibi elaborato fieri; longiorem quoque eſſe inteſtinorum tractum, & tot circuitibus & gyris implicatum, quàm ut vel violentã illã impuſſione, obſtante nempe coli valvulã, ad ventriculum pervenire, vel à ventriculo facilè attrahere cibum poſſint; ſolumque ventriculo, non vero inteſtinis cibi in chylum mutationem Galenum loco citato attribuire probant, eoque concludunt crudos cibos in inteſtina infuſos nutrire non poſſe.

Recentiores priorem ſententiã ſequenti modo probant: certum eſt, inquiunt, aliquam in inteſtinis clyſterum nutrientium & confortantium mutationem, levemque quaſi concoctionem juxta Galenum loco citato fieri, ſicque non crudos eſſe cibos, ſed quodammodo concoctos & alteratos; clyſteresque nutrientes & corroborantes ex cibiſ euchymis & eupeptis vel confortantibus volatilibus eſſe confectos; leviterque jam concoctorum clyſterum partem ſubtiliorem in vaſa lactea intrudi, (anatomia enim talia vaſa lactea in inteſtinis craſſioribus, etſi pauciora, quàm quidem in tenuibus inteſtinis, demonſtrat) ſicque per vaſa lactea inteſtinis inſerta ad glandulam meſenterii ſeu pancreas Aſellii, perque ductum thoracicum ad cor partem illam tranſcolatam deduci, ibique cum ſanguine aſcendente & descendente commiſceri, in ſanguinem tranſmutari; unde vires

receptum Coma induxerit: quaſe exemplum tradidit Salmuth cent. 2. obſervat. 97. Sed res extra controverſiam erit, ſi conſideremus nicotianæ clyſmata aliquando vomitum peperiffe: cui ſimile refert in Tentamine de corporum Animalium porofitate Robertus Boyle de Medico Londinenſi, qui vomitum ſæpenumerò ſibi procuravit decoctã nicotianã articulis ſuis, aliſque externis partibus applicatã. Ut vero earum rerum nullam prætereamus, quæ rem illam conſtituere poſſunt, notabimus ex Adriano Helve-

tio Inter Pariſienſes Medicos magni nominis, à china china ſub enemate uſurpatã expeditus peritodicas febres debellari, quàm ſi illa per os exhiberetur. Verum per hæc non contendimus, perfectam à clyſteribus, quos nutrientes vulgò vocant, nutritionem haberi poſſe; ſed ſaltem ab iſtis tenuiores quaſdam particulas per inteſtinorum poros ſpiritibus & ſanguini ſuppeditari volumus, à quibus tum cordis motus reficitur ſanguinis fermentatio Inſtaurari non ſine notabili vitium corporis reſeſtione poterit.

vires refici & corpus nostrum corroborari posse, quis non videt? Halitus quoque acidi, vel austeri, tetricque elevati si suffocationem hypochondriacam, animi deliquium &c. excitare valeant, quod quotidiana testatur experientia: quare ergo halitus blandi, oleosi &c. ex volatilibus corroborantibus, vel nutrientibus reficientibusve elati & assurgentes, non reficerent vires, aut easdem conservarent, nutrent, aut corroborarent? Olfactus namque & vires reficit, ut testatur Senex lib. de alimentis: quare ergo halitus ex dictis clysteribus elevati non idem agerent? Præterea an ipsa nutrientium corroborantiumque substantia per venas lacteas (ut supra probatum) intrusa, & ad cor propulsa vires non reficeret, conservaret, corroboraret, corpusque ægrotantium debilius nutriret?

Suppositorium formulæ.

Supposito-
riorum for-
mulæ.

℞. Mell. crud. ℥j. Spec. hier. picr. cum agaric. Salis gemm. an. ℥j. Coq. mel ad spissitudinem debitam, ac reliquis adjectis F. Suppositor. ad debitam magnitudinem.

℞. Mell. coct. ad spissitud. ℥jss. vel ℥ij. ad ℥ss. Spec. hier. picr. ℥ss. Trochisc. alband. ℥ss. MS. F. Suppositorium.

℞. Trochisc. alband. ℥j. Castor. optim. Sal. armoniac. ana ℥ss. Rad. belleb. alb. ℥ss. Cum s. q. mellis ad spissitudinem coct. F. Suppositoria no. ij. oleo castorei illinenda, in lethargo, apoplexiâ, cæterisque capitis affectibus soporosis convenientia, maximè enim excitant, & tenacem viscidamque pituitam incidunt: fortissima hæc in casibus applicanda suppositoria.

In affecti-
bus soporo-
sis.

Philippus Grulingius in suo florilegio Hippocrateo-Galenico-Chymico novo part. 6. cap. 30. de suppositoriis. p. m. 178. suppositoriorum, inquit, modus parandi apud Galenistas hic est vulgatissimus, quando ex melle ad spissitudinem cocto cum speciebus purgantium mitiorum vel sale parantur: sed quia facillè liquefcunt, nec ultra diem durant, inventa est alia ratio parandi suppositoria à Chymiatis.

Conservare tamen eadem qui desiderat, adeat pharmaciam Galenicam Belgico idiomate conscriptam lib. 3. §. 24. p. m. 101. modumque diu eadem conservandi inveniet studiosus Lector.

Quomodo
conservan-
da.

℞. Aloes ℥jss. Rad. belleb. nigr. ℥j. Pulp. colocynth. ℥j. Spec. hier. picr. Galen. ℥ss. Hermodactyl. gr. xv. Salis commun. ℥ij. Farin. frumentar. ℥ijss. Vitell. ovor. no. j. Mell. despumat. & probè coct. q. s. Pulverifanda pulverifentur, & cum melle, vitello ovi, & farinâ fiat massa, ex qua formentur suppositoria, prout cujuslibet ætas re-

quirit: ad alvum irritandam profunt, & quando injecti clysteres non redduntur.

℞. Fell. Taur. Succ. abfinth. inspissat. ana ℥j. Aloes Myrrb. rub. ana ℥ss. Cum s. q. mellis cocti F. Suppositorium in vermibus ascaridibus dictis.

In vermibus ascaridibus.

In quibus etiam lardum &c. convenit.

Ad lumbricos alliciendos commendatur valde saccharum Peridii in forma suppositorii confectum, & in primis quoque glans ex lardo bene loto, item ex caseo recenti conformata in ascaridibus prodest.

In flatibus.

℞. Pulv. cumin. Carvi ana ℥j. Nitr. cum antimon. fixat. ℥ss. Cum siq. elect. de bacc. laur. & mellis F. Suppositorium in flatibus pellendis.

Accuratam eorundem parandi modum, pluresque formulas qui desiderat, adeat Johann. Schroderi pharmacop. medic. chymic. lib. 2. cap. 83. p. m. 286. & 287. & Vid. Vidium de medicamentis lib. 8. cap. 5. necnon Wecherum antidotarii specialis lib. 2. sect. 44. &c.

In ani dolore sedando.

Circa hæc suppositoria quid observandum.

℞. Opii crud. Croci optim. Castor. ana ℥ss. Cum melle cocto, aut cerâ, oleo nymphææ vel violarum F. Suppositorium, appenso filo; ut retrahi possit pro libitu, ad dolorem in ano & circa eundem sedandum. Nota, ex narcoticis præparatas glandes non diu nec ultra semihoram esse in ano relinquendas, nec sæpius immittendas, ac iterandas, ob muscoli spincteris paralyseos metum, ut Morellus lib. 2. sect. 2. de methodo præscribendi formulas cap. 13. p. m. 242. & 243. monet.

Ubi que enim, & in omnibus affectibus, hominibusque quia clysteres & suppositoria non conveniunt, breviter demonstrabimus ubinam conveniant, & præscribi possint, vel noceant, & neutquam præscribi & applicari debeant.

Quibus in humoribus conveniant clysteres.

Quoad humores in intestinis nota, in omnibus humoribus, præsertim quæ per *ædaptinæ papavæ* non nisi summis doloribus, torminibus, anxietatibus, aut non levi cum periculo educi queant, ut Sæmibus, Pueris, gravidis, & quibus vires languent &c. admodum clysteres conveniunt: inciduntur enim, & præparantur, temperantur viscerum tenaciores, redduntur clysterum beneficio humores fluidiores, sicque sine dolore, facillèque eiciuntur peccantes humores, quæ aliis medicamentis vix temperari & præparari atque educi poterant; viaque citius tutius jucundiusque morbos, quibus decumbentes laborant, curandi paratur.

Variis in morbis enemata injecta quia conveniunt, in quibusdam vero nocent, non incongruum duximus tradere, quibus in morbis conveniant clysmata, vel contra: præcipuos ergo numerabimus.

Mor-

Morbi & sub his comprehensa sympto- mata, in quibus clysmata profunt, sunt..

Morbi &c.
in quibus e-
nemata pro-
funt, sunt.

1. Apoplexia: hoc in affectu clysteres admodum conveniunt. teste Aetio lib. 3. c. 68. Verū nota, multò, imò duplo quidem acriora debere esse clysmata in apoplexiâ, quàm quidem in aliis ventris, vel non soporiferis affectibus, ut Trincavellus lib. 1. consil. 42. statuit: imò tam acria nonnunquam è colocynthide, scammonio &c. parata præscribere necessum est, ut ipsum sanguinem clysmata eliciant, ut docuit Johannes Walæus in sua medendi methodo titulo de clystere p. m. 54. Acria enim si sint clysmata, nihil omnino efficiunt: acriora vero si existant, stimulando & irritando intestina excitant, pituitamque viscidam, tenacem, lymphamque crassiorem viscidam &c. incidunt, stagnantesque humores eliciunt, sicque continuâ illâ in intestinis irritatione nonnunquam alvus subducitur, vis sopita excitatur, hæmorrhoides producuntur, sicque stagnanti & immoto quasi sanguini motus conciliatur, & ægri hac methodo à levi apoplexia subinde curantur. Vehementem enim apoplexiam solvere, impossibile quidem dixit Senex aphorism. 42. sect. 2. levem vero non facile; & C. Celsus lib. 2. cap. 8. circa finem, mediocrem vix sanari, vehementem sanari non posse contestatur: quod & Ægineta innuit, dum apoplexiam nequaquam aut raro curari posse autumat. Curatam tamen apoplexiam videtis in notis nostris & observationibus circa Praxim Pauli Barbette lib. 1. cap. 2. de apoplexia circa finem p. 28. 29. & 30. ut & sequentem casum..

Apoplexia.

Clysteres
tunc multò
acriores, &c.
quare..

Quæ apo-
plexia cura-
bilis, quæ,
lethalis..

Ante mensem circiter vocatus fui Noortvicium, ubi Vetulam septuagesimum secundum jam superantem annum offendi, quæ mensæ assideas, dum jusculum quoddam fumeret, subito corruisse, fæces ac urinas involuntariè reddidisse narrabatur; cum respiratio-
ne difficiliori, imò stertore quodam, aphonîâ, ac spumâ ex ore ef-
fluente: quæ cum accessissem, ad interrogata non respondit, sed
quasi torvo vultu adstantes filium, filiasque, & amicos adspexit.
Cum jam narrata ita se habere, remque propius vidissem, &
examinaissem, pulsus inveni parvum, verum non debilem, venas
valde distentas, adeoque hanc licet Vetulam tot annorum pletho-
pâ laborantem. Amicos rogavi, vena an ipsi subinde fuisset secta?
respondabant, per tempus aliquot ter quaterve quotannis fuisse se-
ctam, & si paulò in longius spatium dilata fuisset sectio, cephalalgîâ
gravissimâ fuisse afflictam. Quare quoque statim venam necessariò

Vetula 72.
annorum
levi apople-
xiâ afflictâ.

Venæ sectio-
ne.
ape-

aperiendam ei esse judicavi. Hac igitur apertâ, cum me intueretur, alterâ manu manum meam dexteram comprimens, ac capite bis terve annuens; sanguinem ad uncias decem detraximus. Obligato quoque brachio, gratias nobis egit pro venę sectione, & voce articulata ad omnia intra horam respondit, attamen de summo capitis dolore gravativo conquerens. Quare mox sequentem dedi mixturam, & linimentum sequens nuchæ & temporibus illinendum.

Mixtura
cephalica.

℞. *Aq. majoran. nobil. Rorismarin. ana* ℥ijss. *Antiepileptic. Amstelod.* ℥vj. *Tinctur. castor.* ℥jss. *Sal. volat. oleos. gatt. xxv. Ol. succin. gatt. v. Syr. stæcbad.* ℥vj. MS.

De qua singulis horis cochleare unum assumpsit tanto cum levamine, ut intra quatrimum sana & planè restituta ac curata sibi videretur.

Linimento.

℞. *Unguent. martiat.* ℥ij. *Ol. castor.* ℥iij. *Rutæ. Rorismar. stiltar. ana* gutt. vj. *Sal. volat. oleos.* ℥j. MS. F. Linimentum.

Verum post fæces involuntariè redditus, quia intra triduum alvum non deposuerat, dolor capitis gravativus denuo exacerbuit: quare idem malum ac recidivam metuens, enema pag. 255. descriptum injectum fuit, ex quo bis terve alvum deposuit, cum capitis doloris gravativi maximo levamine. Postea subinde pilulis cephalicis purgantibus, & ultimò nonnisi hoc vino medicato cephalico laxante (instillatis guttulis aliquot singulis dosibus salis volatilis oleosi) usu fuit, & curata:

Pilulis cephalicis purgantibus.

℞. *Rad. valerian. sylvestr. Fraxinell. Pæonia. maris ana* ℥ijss. *Folior. origan. Cretic. M. j. Rut. Major. nob. Rorismar. ana* M. j. *Senn. sine stip.* ℥iij. *Flor. stæcbad. Arab. Lavendul. ana* p. ij. *Summis. hyperic. p. jss. Turbith. gummos.* ℥ss. *Extremis. cortic. aurantior. Cardamom. min. ana* ℥ij. *Aloes optim. Tartar. Rbenan. ana* ℥ijss. Concisis atque contusis affund. *Vin. Gallic. pint.* vj. Stent in infusione in loco calido. Dosis uncix tres quatuorve semel bisve de die, pro ut alvus tardius celeriusve respondebat.

Et vino medicato cephalico curata.

Epilepsia.

In paroxysmo.

2. Epilepsia, præcipuè in paroxysmo si fuerint adhibita enemata, est itidem acriora (modo non adfit quod impediatur) aliàs alvus inde vix laxior redderetur, bis, ter, quaterve etsi aliquando fuerint iterata Clysmata. Extra paroxysmum raro in usum revocantur, nisi alvo adstrictiore laborent sæpius, tumque maxime quoque conducunt. Clysterum quoque beneficio & humores acres peccantes temperantur & corriguntur, inciduntur, & eliciuntur: halitus enim & vapores è clysteribus (è volatilibus & aromaticis nempe confectis & præparatis) elati temperant, incidunt, & corrigunt, fæcesque induratas emolliunt & educunt; sicque tanta humorum stagnatio, & per consequens acredo, spiritibus

Extra paroxysmum.

tibus nempe avolantibus, producetur. In paroxysmo clysteres emollientes, carminativi, & purgantes paulò tamen aciores subinde maximè conducunt, præsertim in Infantibus: epilepticis enim & convulsivis motibus ab alvo adstrictâ teste Pet. Pacheco apud Lazarum Riverium in observationibus communicatis p. 305. (ex facibus induratis vel flatibus oriundâ) productis & excitatis non raro tentantur, quibus in casibus admodum conveniunt. Quare sequentem hinc addo observationem.

Infans trium septimanarum dies noctesque multas infomnes, & in his triduum summo cum clamore & ejulatu præ ventris torminibus acerzimis, alvo adstrictiore, traduxit. Unde ortis variis motibus convulsivis, aqua florum tilie & fœniculi data, & manna Calabrina pulti immista: Mater etiam semen anisi & carvi aliquandiu usurpavit, unde multos postmodum emisit flatus, & alvum bis deposuit Infans, valdeque motus convulsivi & epileptici fuere diminuti: at nisi bis terve quotidie puls mannae admixta esset exhibita, iterum alvus adstricta, ventris tormina, & motus convulsivi imò graviores subsequuti sunt. Vocatus sequens clyisma injiciendum præscriptum.

Infans ex dolore ventris & alvo adstrictâ.

Motibus convulsivis afficitur.

Alvo laxiori motus epileptici minores.

Verum adstrictâ, mox majores.

℞. Sem. fœnic. Carvi ana: züj. Fol. malv. M. S. Rut. M. j. Contusa coq. in s. q. vini & aquæ; in colatur. züß. dissolv. Mell. antbosar. zij. Elett. diaphanica. zij. MS. F. Clyster pro Infante.

Hoc enemate injecto intra semihoram maximam pituitæ viscidæ copiam una cum facibus & flatibus bis per alvum excrevit, motusque convulsivi & epileptici multum sunt diminuti, tumque sequentem mixturam cochleatim usurpandam dedi.

Enemate.

℞. Aq. fœnic. zßs. Florum lilior. convall. cum vino destilla. zij. Margarit. præpar. gran. xij. Ol. cort. aurantior. stillat. gust. ij. Spir. salis armon. gust. vj. Syr. rosar. solut. Florum. pæon. ana 3vj. MS.

Mixturâ antiepilepticâ.

Hujus mixturæ beneficio omnes fere motus convulsivi evanescere post flatus multos redditos. Pulti, alvo adstricta cum laboraret, præter mannam Calabrinam, sequentem pulverem flatus discutientem, leniterque simul purgantem admiscendum præscriptum,

℞. Fol. fenn. s. stip. ʒß. Sem. anis. ʒj. MS. F. Pulvis tenuissimus.

Et pulvere purgante, & c. curatua.

Alvum vero à pulvere pulti admixto cum subinde non deporeret, syrupi de cichorio cum rheo tres drachmas vel semiunciam nane vel vesperi exhiberi jussi, juxta Johannem de la Galega de Serna de morbis Puerorum, qui Infantes ab epilepsia præservari hujus syrupi beneficio, testatur.

Hicce

Hisce exhibitis & usurpatis medicamentis Infans quotidie semel bisve alvum deposuit, sicque à convulsivis & epilepticis moribus, flatibus, alvoque adstrictâ fuit curatus.

Lethargus
& reliqui
affectus so-
porosi.

3. Lethargus, omnesque capitis soporosi affectus, ut legitur apud Aetium lib. 3. cap. 168. & Trincavellum lib. 1. consil. 42. ast itidem acriora necessariò, nisi quid vetat, enemata esse debent: hisce enim, cæteris non neglectis, sæpius excitantur, ut videre quoque est supra pag. 138. §. 3. ut & apud Gregor. Horstium problematum medicorum decad. 2. quæstion. 5. de morbis capitis p. mihi 61. pluresque alios, qui acriores clysteres aliquoties adhuc iteratos summo cum successu semper præscripsere.

Capitis af-
fectus
chronici.

4. Plerique capitis frigidi ac inveterati affectus, in quibus omnibus optimè convenire enemata dixit Joubertus de cephal. cap. 7. & Philippus Grulingius in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo part. 6. cap. 31. de clysteribus p. 191. Nec mirum, observamus enim cephalæ alioque capitis affectu diuturno laborantes, semper doloribus &c. levari, si alvus benè respondeat, alvoque adstrictâ si modo afficiantur, statim iterum exacerbantur omnia: meritò ergo præscribuntur & laudantur clysmata in affectibus capitis frigidis & inveteratis. Porro qui capitis affectibus inveteratis afficiuntur, semper fere laborant alvo adstrictâ, & per consequens in iis omnes humores quodammodo stagnant, acrioresque fiunt, vaporesque & halitus ascendentes capitis dolorem &c. augent. Necessarium ergo quammaximè, ut his alvus solvatur, ejusque adstrictio prohibeatur, quod optimè clystere peragetur; clyster enim alvum laxat, laxatamque eandem non vero adstrictam relinquit.

Lippitudo,
ophthalmia.

5. Lippitudo, ophthalmia, id est tunicæ adnatæ inflammatio, teste Galeno commentar. in Hippocrat. lib. 6. aphor. 17. & Antonio Musa Brassavolo commentar. in eundem aphorismum, ut & in commentaria Galeni circa hunc aphorismum p. 940. & 941. necnon Renodæo lib. 5. institut. pharmaceut. cap. 5. Hippocrates quoque aphor. 17. sect. 6. dixit, ophthalmiâ laborantem alvi profluvio corripì, bonum: idem quoque legitur Coac. prænot. sect. 2. §. 133. Quæ educere oportet, quod maximè vergunt, eò ducenda per loca convenientia, aph. 21. sect. 1. ophthalmia enim per alvi profluvium quia curatur, meritò clysmata præscribuntur: quare C. Celsus lib. 2. cap. 8. p. m. 69. dixit, omnem dejectionem lippienti prodesse. Nil autem magis ophthalmiâ laborantibus nocet, quàm alvus adstricta; statim enim tunicæ adnatæ inflammatio hac augetur; laxâ vero fluidâque eadem diminuitur lippi-

lippitudo : cujus ecce tibi observationem.

Juvenis viginti sex circiter annos natus, calidioris temperamenti, cum plus solito Baccho indulisset, indeque calefactus frigidum aera diu subiisset, corporis æstum ut temperaret, die posterâ ingentem in dextro oculo sensit pruritus : quem postquam digitis perfricuerat, acuto in utroque oculo dolore ardoreque correptus est, ac vesperi ruborem ingentem in oculorum albo conspexit. Nöctu modicè ut quieverat, curatos oculos putavit. Ast eosdem ob pruritus mane iterum perfricans, talem in eis dolorem, ardorem, ruboremque concitavit, ut neutiquam lucem tolerare posset, verum clausos oculos continuo tenere cogeretur; nec diu post maxima lachrymarum copia ex oculis effluxit. Quare aquam rosaceam tepidam oculis ipsemet imposuit, unde malum tolerabilius minusque dolorificum fuit redditum. Tertio ab affectus hujus invasionis die vocatus sequentem præscripsi clysterem

℞. Decoct. vulg. pro clystere emoll. ℥viij. Elect. diaphænic. ℥iſ. Mellis anthosat. ℥vj. Sal. gemm. ℥j. MS. F. Clyster pro Viro.

Quo injecto ter alvum deposuit : victum refrigerantem & humectantem statim commendavi, omnia acria, spirituosâ, aromatica, &c. interdixi, quietem & somnum imperavi, & ut oculis clausis ab omni corporis motu simul & sermone juxta C. Celsum abstineret : denique animi pathemata in primis vero iram vitaret, sedulo monui. Hocque factò venam secari, (juxta Galenum lib. de curatione per sanguinis missionem cap. 16. qui testatur, ophthalmias sæpe solâ phlebotomiâ intra unam horam fuisse curatas) sanguinemque ad uncias decem abstrahi jussi; oculisque sequens cataplasma imponendum, singulisque tribus horis renovandum præscripsi.

℞. Pulp. pomi subacidi sub cinerib. asat. ℥j. Mic. panis alb. recent. ℥ij. Album. ovi diu. agitati, & in liquorem conversi ℥iſ. Croci optimi levigat. ℥ij. Lactis muliebris recent. multâ q. s. MS. F. Cataplasma in linteo extendendum, ac moderatè tepidum oculis admodum dolorem & inflammationem sedavit.

Secundo vocationis die mane sequentem haustum purgantem juxta Hippocratem aph. 3 1. sect. 6. assumpsit.

℞. Elect. chologog. Sylv. ℥ſ. Tartar. vitriolat. ℥j. Aq. betonic. q. s. MS. F. haustus.

Quo assumpto, septies alvum deposuit : in potu quotidie non nisi spiritum nitri usurpavit. Tertio quartoque vocationis die omnia curata putabat ægrotans : quinto vero omnia pejora. Hujus mutationis causam cum indagarem, nullam reperire potui, præterquam quod post purgationem alvum nondum deposuerat : quare clysterem supradictum statim iterandum judicavi, quo factò bis

L I

alvum

Clyster
quotidie
iteratus.

alvum deposuit. Sexto die omnia iterum meliora; quare singulis diebus clysterem injici jussi, atque brevi ab ophthalmia fuit curatus: attamen quinto vocationis die loco cataplasmatibus sequens collyrium usurpaverat.

(Tinctura
veneris præ-
paratio.)
Et collyrio
curatus.

℞. *Tinctur. veneris.* (per spiritum salis armoniaci minus acrem: aeri ulsto infusum; ac per obtiduum leni calore digestum, sicque tinctura cærulea visu jucundissima extract.) ℥ss. *Aq. euphrag. Rosar. ana* ℥ss. *Croc. optimi levigat.* ℥j. MS. F. Collyrium.

Hoc usurpato & rubedo, & dolor, & pruritus &c. brevi evanuerunt.

Ventricu-
lus pituitâ
&c. obfes-
sus.

6. Ventriculus pituitâ obsessus, crudorumve humorum magnâ illuvie accumulatus, ut testatur Mattheus Martini de affectibus hypochondriacis, quibus clysmata talibus in casibus valde commendat. Simile quid confirmatum videtur apud Latinum Hippocratem: puta C. Celsum lib. 2. cap. 12. titul. 2. de alvi ductione p. m. 85: qui ait, si in stomachum quædam biliosa concurrunt, vel etiam pituita eò se, humorve aliquis aquæ similis confert, non mittendum enema: & idem quia observavi, casum hisce inserere placuit.

Mulier post
ultimum
puerperium:

Mulier triginta quatuor fere annorum, quinque liberorum mater, admodum pituitosa, ac flatibus graviter afflicta, post ultimum puerperium maximam præcordiorum compressionem, appetitus fere abolitionem, ventrisque tormina observavit, imò circa mediam noctem nonnunquam talem ventriculi dolorem punctorium, ut jam-jam morituram se putaret. Alvus semper fere erat suppressa: qua de causa si quid assumeret, brevi alvi fluxus summè dolorificus subsequeretur; quare nucem moschatam cum vino calido cum successu semper usurpavit. Curationis ergo varia aromata & calefacientia medicamenta ipsi fuere præscripta, ast frustraneo eventus; imò multa aromatica medicamenta cum de die usurpasset, tanta flatuum abundantia, præcordiorumque expansio inde exorta, ut respirare aliquando vix posset ægra. Inter omnia medicamenta, quibus fuit usa, sequens vinum medicatum ethi valde calidum, ut & conditum stomachicum multum profuit.

Ut & fla-
tus, ac præ-
cordiorum
expansio-
nes.

Quare vi-
num.

℞. *Rad. galang. Zedoar. Calam. aromatic. ana* ℥ij. *Fol. menth. crisp. Majoran. nobil. ana* Mjss. *Senn. f. stip. ℥ss. Spic. Nard. Macis ana* ℥ss. *Sem. fenic. dulc. Extrem. cort. aurant. ana* ℥ij. *Rhabarbar. Turbitib gummos. ana* ℥ij. Concisa & contusa indantur vitro cantharove lapideo, affundanturque *Vini Gallic. pint. v.* Tumque digerantur per quadriduum. Hujus vini medicati uncias tres pro dosi ter de die assumpsit, instillatis singulis dosibus guttulis duodecim elixir. proprietatis Paracelsi, cujus beneficio quotidie bis alvum deposuit magno cum levamine; appetitus enim paululum rediit, flatusque multos emisit, manente tamen præ-

præcordiorum compressione & quasi cingulo.

Hoc vino medicato per tres circiter septimanas cum usa fuisset, ita ab eo abhorruit, ut nec odorem nec saporem perferre amplius posset: quare aliud medicamentum ventriculi confortandi, & corroborandi gratiâ & quidem in forma conditi petiit; quod sequenti modo præparatum & compositum dedimus.

℞. *Conserv. menth. crisp. Absinth. Roman. ana* ℥j. *Spec. diagalang.* ℞. *Mesue* ℥ii. *Rad. enul. campan. Cort. aurantior. Nuc. moschat. condit. ana* ℥jss. *Ol. menth. Macis stillat. ana gutt. jv. Syr. menth. q. s.* MS. F. conditum.

Et conditum stomachi curâ fuit præscriptum.

De hoc condito mane & vesperi ad nucis moschatæ quantitatem usurpavit: quo usurpato ne semel quidem alvum quia deposuerat, & purgante quia uti nolebat, clysterem sequentem injiciendum præscripsi.

Verum ob alvum adstridam.

℞. *Decoct. emollient. & carminat. commun. pro clysterib.* ℥viiij. *Elett. diaphanic.* ℥jss. *Mell. virgin.* ℥ss. *Salis gemmæ* ℥ss. MS. F. Enema.

Clyster fuit injectus.

Hoc enemate injecto, ter alvum deposuit, & maximam pituitæ viscidæ, flatuumque copiam reddidit, præcordiorumque compressionem adeo diminutam ab hoc clystere sensit, ut post biduum idem enema iterandum peteret: quo factò, omnis præcordiorum compressio & c. planè evanuit, & curata postmodum fuit.

Et curata fuit.

7. Singultus à quacunque causa productus, ut legitur apud Petrum Forestum de affectibus stomachi lib. 18. observat. 12. in scholiis, p. m. 151. Blandos namque halitus vaporesque ex injectis clysteribus assurgentes acria singultum ut plurimum producentia temperare quodammodo posse, sicque temperatis acris illis humoribus, singultum necessariò diminui & curari debere, nonnulli putant. Præterea clysteres si pituitosos, viscidos, biliosos, aquosos crudosque humores è ventriculo exturbent & eliciant, ut jam jam ex C. Celso & Mattheo Martini probatum, sequitur enemata humores singultum producentes elicere, sicque singultum curare; sublatâ enim causâ tollitur effectus.

Singultus.

8. Ileos, volvulus, seu miserere mei: (h) hoc in casu clysteres

Ileos.

L I 2

RES

(h) Iliaca passio, qua inter morbosas intestinorum affectiones nulla fere est gravior, ex eorum inverlo motu originem trahit. Sic enim in Ileo intestina afficiuntur, ac in vomitu ventriculi, ut proinde quemadmodum iste in vomitu contenta sua per os expellat, ita illa in affectione Iliaca faeces, quæ per alvum reici debent, rursum proficiunt. Hæc vero affectuum similitudo inter intestina & ventriculæ id nobis in animo revocat, quod utraque tali fibrarum con-

textu fuerint extructa, ut ad instar Lumbricorum per omnem suam longitudinem successivè contraherentur: quod tum chyli, cum fecum descensus gratiâ à natura factum, Anatomici omnes norunt. Ut vero successiva illa in intestinis contractio, quam peristaltici motus vocabulo Galeno placuit insignire, usque ad podicem excurrat, id necessarium est, ut nec intestinorum membrana ullo obstaculo detineantur, neque interior cavitas materiâ adeo firmâ occupetur,

res ut plurimum convenire ex affectus descriptione, causisque eum producentibus patet. Quare inspiciat studiosus Lector Praxim Barbettianam cum notis & observationibus nostris lib. 4. cap. 7. de ileo satis accuratè ibidem descripto p. 188. 189. & seq.

Dolor scorbuticus.

9. Dolor ventris scorbuticus, ex lacte & pauxillo sacchari &c. nempe si sint confecta enemata præ cæteris conducunt, ut testantur plurimi Præctici, qui de hoc affectu unquam scripsere: lac enim humorum acrimoniam obtundendo temperat, simulque laxat. Eadem de causa sequentem casum

Vir post varias aeris injurias &c.

Vir quispiam quadraginta circiter annos natus, valde pituitoso-

tur, ut eorum compressioni obluctetur. Quibus stantibus, quam peristalticus ille motus vultus progressi non possit, neque intestinorum impetus, qui non secus, ac gravia corpora in descensu per aerem, acceleratur, sicut repente possit; jam necesse est, ut ire vitina superiora versus contrahantur. Id vero Lumbicorum exemplo luculentius fit, quos si ita medio corpore digito comprimamus, ut hæreant, jucundo sanè spectacula abeunt, & redeunt contractiones spectabimus, posterioremque corporis partem modo extendi, modo corrugari, prout contractio abit & redit, videbitur. Quanto autem cum labore fiat motus hic intestinorum Inversus in exordio, omnino maxime declarat exquisitus ac intolerandus ille dolor, qui incipienti præsertim morbo necitur. Quam enim intestinorum fibræ contrario prorsus motu ducantur, cui insituendo nunquam antea consuevere, statim organica illorum textura evertitur; eorumque interiores firmi & corrugationes, que insuere à natura formatae, ut descensui sæcunquam aptissime respondeant, utque prorsus eorundem ad descensum tamquam crebrioris valvulae obstant, jam quò motum illum intestinorum sequantur, novam formam nancisci necesse est: quin etiam sanguis cæterique liquor, qui inter intestinorum membranas fluunt ac resuunt, in suis vasibus coguntur subsistere, ut idcirco mirum non sit, si toties intestina hoc morbo interemptorum inflammata reperta fuerint. Ex tanto vero læsionum numero, quos ab inverso motu intestina suscipiunt, vehementem dolorem abesse non posse, quis non videt? Verum ei motui obeundo palatim intestina assuescunt, eorumque sinus ita accommodantur, ut sæcum ad descensum jam non obluctentur: quo facto alvi excrementa sine ullo tere doloris sensu frequentius per os rejiciuntur. Hæc quum ita sint, palam est ad affectum hunc constituendum tum intestinorum requiri occlusionem, cum eorundem irritationem: quod utrumque sæpius eadem causa præstat. Etenim aliquando stas magna copia collectos, aliquando feces induratas, modo inflammationes, modo tumores magnos morbum illum peperisse, cadaverum sectionem indicant. Plurimum vero intestina extra aliorum ordinem propulsa, ut in Herniis, vel à vicinorum viscerum

prominentioribus tumoribus compressa manus ei dederunt. Multoties ileon planè contractum, velut injecto laqueo strangulatum, reperitur, cujus exemplum præbet Peyerus in tractatu de glandulis intestinorum. Toties vero intestinorum convolutions, complexiones, & ingressum anis in aliud observantur Præctici, ut illas in dubium verti haud possint, nisi vel oculorum fallaciam acculemus, vel clarioribus historiæ medicæ scriptoribus fidem surripimus. Neque profecto pro illo ingressu oportebit, ut intestina à Mesenterii margine distrahantur, & vasa rupta magnam sanguinis copiam in abdominis cavum fundant, quemadmodum Johannes Verduc in sua Pathologia Chirurgica opinatur; sed satis tantum est, ut mesenterium ipsum ingrediantis intestini cursum sequatur. Ejus autem ingressus meminit quoque in suis observatis Job à Meekren in duâd cystico biliario, licet esse hepatis substantiæ quoque adherat. Sed de curatione hujus morbi pauca quidem tradi possunt, quos unanimo Mediceorum consensu lethalis omnibus audiat. At nihil non tentandum, modo incolumem patientem præstemus. Invenit itaque Ars Medica optata præsertim & anodyna, ut spirituum impetum consolemus, & stimulum demulceamus; malvæ jusculum ad duras faeces emolliendas; carminativa pro flatibus expellendis; sectionem abdominis ad intestina in suam locum compellenda; hydrargyri potionem, & plumbeas glandes deglutitas ad inertiam, involuta, vel implexa intestina conformanda. Quid, si nihil his præstemus? An sabrili solle statum in ventrem immittamus, ut factum ab Hippocrate traditur? An Barbette ratio amplectenda, qui dissectionem musculorum abdominis, & peritonæi suadet, ut manibus intestinum à cavitate alterius extrahamus? Sed memoranda quoque est Sydenhami curandi ratio per salem absinthii cum succo limonum, & viventem catulum nudo ventri procumbentem, qua certè nulla alia securior, si votis responderet. Cæterum vero Medici à quocunque purgantium genere, nisi vomitiones provocare velint, atque etiam à clystiribus, quum à crassis intestinis, aut ipso podice motus eorum inversus incipiat.

tosus ex variis multisque aeris injuriis, quas diu perpeffus fuerat, maximam totius corporis gravitatem, doloremque gravissimum, & motus impotentiam contraxerat; ita ut se movere aut pedibus incedere, aut per cubiculum meare propemodum nequiret; de appetitu prostrato, præcordiorumque dolore compressivo & sæpe distendente, & in primis ventris dolore contorquente nonnunquam vero corrodeute imo perterebrante intolerabili maximè conquerens; alvo insuper semper fere adstrictâ, & post cibi assumptionem nau-seâ, item gingivarum erosione, dentiumque vacillatione atque nigredine, respiratione difficili, teterrimoque oris fœtore laborans. Vocatus pulsus inæqualem & debilem, urinamque semper fere nigram crassam multo cum sedimento, vel intensè rubram nullo cum sedimento observavi. Nigram sedimento refertam urinam multam quoties reddidisset, semper symptomata erant diminuta: intensè vero rubram claram cum excrevisset, graviora omnia symptomata inveni. Graviter huic scorbuto afflicto omnia austera, salsa, fumo indurata, cruda, &c. interdixi, ac sequentem mixturam antiscorbuticam præscripsi.

Incidit in scorbutum varis symptomatibus affligentem

Urinâ nigrâ crassâ reddita symptomata erant mitiora.

Urinâ vero clarâ, & contra.

Austeris salis &c. interdicitis.

℞. Aq. menth. Fœnicul. ana ℥ij. Cochlear. ℥jss. Spirit. antiscorbut. sequent. ℥j. Salis armoniac. gutt. xx. Ol. macis stillat. Baccar. junip. ana gutt. iv. Tinctur. croci ℥j. Laud. opiat. gr. ij. Syr. cochlear. ℥j. MS.

Mixturam antiscorbuticam usurpavit.

De hac mixtura cochlearia duo sexies septiesve de die assumpsit, unde nonnisi urinam nigram crassam majori copia excrevit. De ventris dolore quia ita conquerebatur, nec tolerare eundem amplius poterat, sequens clystma præscripsi.

Ob ventris dolorem.

℞. Rad. alb. Malv. ana ℥ss. Fol. cochlear. Flor. chamomill. Sambuc. ana M. j. Papav. errat. M. ℥. Bacc. laur. Junip. ana ℥ij. Sem. cumin. Carui ana ℥ij. Concisa & contusa coq. in feri lactis q. s. vasis quàm optimè clausis, in colatur. ℥viiij. dissolv. Ol. cochlear. ℥ss. Elect. lenitiv. ℥j. Vitell. ovor. no. j. MS. F. Clyster.

Enema antiscorbuticum fuit injectum.

Hoc clysmate injecto, bis alvum cum multis flatibus deposuit non exiguo cum levamine: dolorem enim præcordiorum compressivum & distendentem, ventrisque dolorem contorquentem corrodentem & perterebrantem jam tolerare poterat hic misere afflicto: quare eundem clysterem post biduum iterandum jussi. Interim in mixturæ supradictæ usurpatione continuavit æger, aff majori cum successu, quàm quidem antea.

Summo cū symptomatum levamine.

Octavo, ni fallor, vocationis die mane eum visitans, multis petechiis per totum corpus dispersis summo pariter pruritu ipsum afflicto inveni: quare sequentem haustulum antiscorbuticum dia-phoreticum dedi.

Octavo die petechiis & pruritu afflicto.

℞. Aq.

Hæstum
diaphoretic
cum &c. af
sumpsit.

℞. *Aq. card. bened.* ℥iſſ. *Cochlear.* ℥ſſ. *Tberiac. ſimplic.* *Spir. antiſcorbut. ana* ℥iſſ. *Nitri dulc.* ℥ſſ. *Croc. optim. gr.* vj. *Syrup. papav. errat.* ℥iij. MS. F. hæustus.

Summo cū
effectu.

Quo aſſumpto, leuiter tegumentis teſtus blandè admodum ſudauit, tali cum ſucceſſu, ut omnes petechiæ una cum pruritu diſpellerentur. His autem diſpulſis, teterrimus oris ventriculique fœtor exortus fuit; quare ſequens conditum præſcripſi.

Ob oris fœto
rem con
dito ſtom
chico uſus.

℞. *Cinnam. morſa elect.* *Rad. ireos Florentin. ana* ℥iij. *Nuc. moſchat.* *Cort. aurantior. condit. ana* ℥ſſ. *Lap. prunell.* ℥j. *Conſerv. menth. criſp.* ℥ij. *Ol. caryophyll. ſtill. gutt.* vj. MS. F. Conditum.

Fœtor de
creuit, &
appetitus
rediit.

De quo ter de die aſſumpſit ad nucis moſchatæ magnitudinem, non neglectâ interim ſupradictâ mixturâ: hujus conditi uſurpatione in dies decreuit ille fœtor, & appetitus rediit.

Circa tertiam ſeptimanam omnia ſymptomata jam mitiora apparere, & per cubiculum meare incœpit æger, manente tamen ventris dolore nunc corrodente, nunc perterebrante: quare clyſma ſequenti modo mutatum iterum præſcripſi.

Ob ventris
dolorem
corrodentē
&c.

℞. *Fol. malv.* *Cochlear. ana* M. iſſ. *Hyoſciam* M. ſ. *Flor. chamomill. Roman.* *Papav. err. ana* p. iij. *Bacc. laur. Sem. Carui ana* ℥iij. Contuſa & concifa coq. in ſ. q. lactis Bubuli recentis vaſis quàm optimè clauſis, in colatur. ℥viiij. diſſolv. *Sacchar.* ℥ſſ. *Ol. cochlear.* ℥vj. *Vitell. ovor. no.* ij. MS. F. Clyſma.

Clyſma an
tiſcorbuti
cum denuo
fuit inje
ctum.

Hoc enemate injecto, diuque retento, multos flatuſ reddidit, tamque acrem humorem pituitoſum excreuit, ut dolorem intolerabilem circa anum inde ſentiret; qui tamen non longè poſt cum omni ventris dolore ſolo lacte tepido, in quo vitellus ovi erat diſſolutus, ſublatus eſt, nec rediit. De gingivarum fœtore & laxitate, & dentibus vacillantibus & nigricantibus quia continuò conquerebatur, ſequens dedi.

Et ob gin
givarum la
xitatem,
fœtorem
&c.

℞. *Rad. ireos Florentin. pulv.* ℥ij. *Alamin. uſti* ℥ſſ. *Mell. roſar.* ℥j. *Aq. tberiacal. ſimpl.* ℥vj. *Spir. ſalis dulc.* ℥j. *Cochlear.* ℥j. MS.

Mixtum
quoddam
uſurpauit.

Curatus
fuit.

Poſt oris collutionem ſæpius gingivas hocce ſummo cum ſucceſſu inunxit; tandemque nempe circa quintam ſeptimanam curatus fuit miſerè hic afflictuſ.

Spiritus antiſcorbuticus ſupraci tatus & præſcriptus.

Spiritus an
tiſcorbutici
deſcriptio.

℞. *Rad. angelic.* ℥ij. *Polypod. quercin.* *Filic. Raphan. ſylveſtr.* ana

ana ꝑij. *Fol. cochlear.* M. iiii. *Nasturt. bortenſ.* *Beccabung.* *ana* M. ij. *Mentb. criſp.* *Ruta* *Salvia* *ana* M. iſ. *Sem. anis.* *Fenic. dulc.* *ana* ꝑvj. *Cinnam. acut.* *Zinzib. alb.* *Extrem. corr. citri* *ana* ꝑj. *Conciſis atque contuſis affund.* *Vin. Gallic. ſtop.* ij. *Spirit. viſ. ſtop.* j. Et leni calore ex arena, vel mariæ balneo, abſtrahatur ſpiritus, magnæ adverſus ſcorbutum efficaciæ.

10. Ventris tormina ejuſque dolores, vel colici, vel ſimiles, teſte D. Hoffmanno apud Scholzum conſil. 173. qui in colica nullum medicamentum magis idoneum eſſe, quàm clyſteres emollientes, & ſi viſcida materia adſit, etiam incidentes & abſtergentes quondam docuit loco citato, quod teſtatur D. Crato itidem apud Scholzum conſil. 169. imo Solenander ſect. 3. conſil. 28. in clyſtere promptum, tutumque remedium, & præſens juvamen adverſus colicos dolores exiſtere putat & probat. Hiſce in ventris torminibus ejuſque doloribus leniendis & curandis accuratè notandum & obſervandum, quænam ſit doloris cauſa, an humor acris, an flatus, an vermes, an inteſtinorum inflammatio, an aliquid aliud; quibus cognitis facilior & certior erit curatio: aſt neglectis & incognitis, nulla aliquando ſequitur vel curatio aut ſymptomatum mitigatio. Quare nonnulli Medici hlc clyſteres danuant, & aliâ methodo ſymptomata mitigare, atque ægros doloribus aſſictos curare ſtudent; qui hac ratione tum aut non, aut caſu atque fortuitò tantum curantur: nimirum clyſteres in talibus ſimilibuſque affectibus rejiciunt, quia optatum finem inde non fuere adepti; non autem clyſterum maleficio incurati manſerunt ægroſcentes, aſt Medicorum ignorantia, qui cauſa dorum non ſatis accuratè inquiſitâ, non medicamenta cauſæ dolores excitanti contraria, ſed aliâ qualitate prædita præſcribunt. Sequentem igitur hſtoriam hiſce inferere libet.

Mulier quædam triginta annos jam nata, inſigniter pituitoſa, poſt multos fructus horarios avidè aſſumptos & devoratos in ventriculi frigiditatem maximam, menſtruorum ſuppreſſionem, ventriſque tormina graviter aſſigentia, ac poſtea dolorem circa umbilicum jam rodentem, jam perterebrantem, alvumque valde adſtrictam, capitis dolorem gravativum, præcordiorum anxietatem, ac voracitatem nonnunquam inſatiabilem contraxit. Curationis ergo varia aſſumpſit à variis Medicis medicamenta aromatica, flatus diſcutientia, dolorem obtundentia, humorumque acrimoniam temperantia, purgantia, menſes provocantia, ac enemata emollientia, carminativa &c. quorum omnium beneficio ventriculi frigiditas curata fuit, capitis dolor gravativus evanuit, & menſtruorum fluxus tandem rediit, manente præcordiorum anxietate,

Ventris tormina ac: dolores.

Eorum cauſa accuratè examinanda.

Mulier poſt: fructus horarios avidè aſſumptos,

In ventriculi frigiditatem, menſtrua ſuppreſſa &c. incidit.

Quare varia aſſumpſit medicamenta.

& vo-

Manente
ventris do-
lore rodente
&c.

& voracitate infatiabili, ac in primis dolore ventris rodente & perterebrante. Doloris vehementiâ coacta alium in super Medicum accersivit, qui omnia symptomata ac ægrotantis querelas perpendens, humorem acidum ac vermes latitare ex dictis symptomatibus colligens, primò sequentem pulverem dedit.

Quare pul-
verem ac-
cidum infri-
gentem.

℞. *Ocul. cancr. Corn. cerv. philosophic. preparat. ana* ℥j. *Nuc. moschat. Sal. armoniac. ana* ℥ss. *Grac. optim. gr. viij.* MS. F. Pulvis pro duabus dosibus.

Hujus pulveris unam dosim assumpsit mane cum jusculeo calido, & vesperi alteram dosim eodem modo: quo pulvere per quatuor dies usurpato, & voracitas & præcordiorum anxietas parum sunt diminutæ. Tumque secundo hoc pulvere usa est.

Ut & pul-
verem con-
ta vermes.

℞. *Corn. cerv. philosophic. preparat. ℥j. Sem. zedoar. ℥iss. Nuc. moschat. Corallin. ana* ℥j. MS. F. Pulvis tenuissimus in sex doses dividendus.

De hoc pulvere mane & vesperi dosim cum vino absinth. assumpsit. Tertio sequentem bolum mane assumendum.

Necnon bo-
lum assum-
ptæ.

℞. *Elect. hier. diacolocynth. ℥ij. Sem. zedoar. subtilissime pulv. Corallin. ana gr. xv. Diagrid. gr. v. Ol. cort. aurant. still. gutt. ij.* MS. F. bolus.

Quarto clysterem sequentem injiciendum præscripsit Medicus.

Et enema
ex lacte &c.
fuit injec-
tum.

℞. *Lact. Bubul. recentis ℥viiij. Sacchari ℥ij.* MS. pro Clystere.

Ac magnam
lumbrico-
rum copiam
excrevit, &
curata fuit.

Quibus omnibus assumptis, & hoc injecto clystere, ter quaterve alvum deposuit, una cum magna lumbricorum copia, ac postmodum voracitate, & dolore rodente & perterebrante fuit libera & curata.

Dolor colic-
us ex varia
causa oriun-
dus.

II. Dolor colicus vel à flatibus, vel à pituita viscida, vitrea-ve, ut Galenus lib. 2. de locis affectis cap. 2. p. m. 732. narrat, dolorem colicum acerbissimum se ipsum patientem, pituitam vitream excrevisse: vel à biliosis & acribus humoribus, vel etiam ab austeris melancholicis humoribus, vel ab acidis, vel à fæcibus induratis, vel ab intestinorum inflammatione, distendendo ac quasi divellendo, vel mordendo, erodendo ac irritando, vel etiam contorquendo, pungendo ac vellicando &c. excitatus ac productus: quibus omnibus in casibus, imo in omni fere dolore à quacunque causa exorto, & in imo ventre existente juxta Cornelium Celsum lib. 2. cap. 12. titul. 2. de alvi ductione p. m. 85. clysteres optimè audiunt. Si enim à flatibus exoriatu dolor colicus, clysterum beneficio quàm optimè educuntur: ast nota in minori quantitate tum clysmata esse præscribenda, nec medicamenta solutiva ex manna &c. confecta admiscenda. Si autem à pituita viscida vitrea-ve sit productus dolor, itidem enemata conveniunt: horum enim

Quæta ene-
mata in sin-
gulis con-
veniunt.

enim beneficio & pituita viscida vitreaque inciditur & temperatur, sicque incisa, soluta, & temperata blandè non rarè expellitur. Si vero à biliosis acribus humoribus contumax dolor fit excitatus, optimè clysteribus emollientibus & acrimoniam temperantibus curatur. Ast si ab austeris acidisque humoribus fit factus contorquens & pungens ille dolor, enemata in primis conducunt, quia purgantium medicamentorum per os assumptorum beneficio austeri acidique humores non nisi summis ventris eum torminibus, anxietatibus, doloribusque punctoriis educi possunt. Ast halitus vaporesque blandi oleosive ex clysteribus talibus in doloribus præscriptis elati austeros illos acidosque humores dolores illos excitantes temperant, corriguntque, sicque dolores tollunt. A facibus induratis verum si generatus colicus dolor, clysteres emollientes faciliè subinde eundem tollunt, alvumque solutam post se relinquunt, sicque novam colici doloris productionem prohibent. Si ab inflammatione intestinorum fit exortus ille dolor, tum dolor ut longè acutior, febris & quidem continua adest, de iliti conquerruntur ægrotantes: hoc in casu clysteres quoque benè audiunt, sed absint olea, acria purgantia, ut & medicamenta valde spirituo-fa calida, ac oleosa, quippe statim tum dolores valde exacerbescerent. Verum venæ sectio in pede mox levamen adfert, ac in momento quasi dolor minuitur imo tollitur, omnibus medicamentis antea frustra et si adhibitis, quod quia sæpius vidi, plurimum loco unicum mox casum narrabo. Optimè notandum semperque observandum, alvum solutam esse servandam post colicos dolores à quacunque causa productos & curatos, clystere vel alio solutivo medicamento, aliàs faciliè recidivam patiuntur curati ægrotantes.

Quando ve-næ sectio si-mal condu-cat.

Hac occasione non potui non narrare historiam de muliere prægnante dolore colico acerbissimo ac diuturno afflicta, post varia imo optimæ notæ medicamenta interna externa frustra adhibita, ostreis caudis intra tres quatuorve horas curatâ.

Colicus do-lor diutur-nus ostreis curatus.

Mulier viginti quatuor annos nata, pituitosa, alvo adstrictiori, sex circiter mensibus jam prægnans, tempore autumnali, quotidie mala perfica plus avidè cum devorasset, primò de præcordiorum distensione quadam, dein flatibus, ac doloribus ventris contorquentibus conquesta est: quare cochleare spiritus anisati assumpsit, multosque ructus ac flatibus cum levamine reddidit. Verum alvum intra quatrimum quia non exoneraverat, vesperi cubitum itura duo cochlearia de elixire salutis superius memorato & p. 133. descripto usurpavit: circa mediam noctem dolor colicus acerbissimus eam corripuit. Quare Medicus accensus, mox cly-

Mulier præ-gnans post mala perfi-ca avidè devorata.

In dolore colicum acerbissimū &c. incidit.

sterem sequentem flatu discutientem &c. præscripsit.

Chare ene-
ma.

℞. Decoct. emoll. & carmin. ℥viiij. Elect. diacarb. De bacc-
lar. ana ℥j. Balsam. sulphur. anisat. ℥j. Sal. volatit. oleof. gutt.
xxx. MS. F. Clyster pro Fœmina.

Cujus beneficio bis alvum dejecit, & multos flatu reddidit,
verum absque ullo levamine: interim singulis horis cochleare
unum vel alterum usurpavit de hac mixtura carminativa anodyna.

Er mixtura
carminati-
va anodyna

℞. Ag. cort. aurantior. Fœnicul. ana ℥ijss. Tberiacal. simplic.
℥ij. Spirit. carminat. Sylv. Anticolic. mox describend. ana ℥ss.
Ol. cardanum. stillat. gutt. iv. Laud. opiat. gran. ij. Syrup. diacod.
℥j. MS.

Qua assumptâ, levamen per horas aliquot observavit, ast mox
dolores adaucti sunt: quare enema p. 254. descriptum denuo inje-
ctum fuit, verum eodem effectu: externè hoc linimento ventrem
bis quotidie inunxit.

Ur & lini-
mentum
externum
frustis ad-
hibitum.

℞. Unguent. martiat. ℥ss. Ol. chamomill. Anethin. Laurin.
ana ℥vj. Nuc. moschat. express. ℥ij. Papav. express. ℥j. MS. p.
linimento.

Quo factò, semper magnum levamen observavit, imò majus
quàm a præcedentibus aliis medicamentis, relictâ per diem unum
vel alterum hac inunctione, dolores majores sensit. Sicque per
quinque vel sex septimanas doloribus colicis vexata fuit hæc præ-
gnans: non tantum his, sed & pluribus temperatis imò nonnihil
refrigerantibus simulque anodynis frustra tentatis & adhibitis re-
mediis, nonnisi in inunctione continuavit relictis cæteris omnibus.
Casu de ostreis audiens, eaque summè appetens, Marito indicavit,
qui summam illam appetentiam observans, mox Ancillam misit.
Ostrea allata cruda pipere contuso benè condita & inspersa plu-
rima Uxori comedenda præbuit; unde hæc sequente nocte placidè
dormivit, mane alvum sponte ter quaterve exoneravit, nec am-
plius de dolore colico conquesta fuit, imò curata mansit.

Tandem o-
streis cru-
dis curata
fuit.

Juvenis
Baccho in-
dulgens ca-
lidiora &
spirituosa
assument.

Juvenis viginti quatuor annos natus, biliosus, Baccho plus
solito indulgens, magnâ farciminis Boloniensis copiâ devorata,
cubitum iturus cum nauseabundus esset, cochleare unum spiritus
vini Rhenani assumpsit, unde nausea brevi fuit sublata. Verum
septimâ matutinâ de dolore capitis & intestinorum acutissimo, &
quasi punctorio, siti intolerabili, febrigue conquerebatur: quare
Medicum accersivit, qui mox hoc enema præscripsit, & sequentem
mixturam.

In dolorem
acutissi-
mum incedit.

Verum ene-
mate.

℞. Decoct. emoll. & carmin. ℥viiij. Elect. lenitiv. ℥ij. Ol. cha-
momill. ℥j. MS. F. Clyster pro Viro.

Quo injecto, dolor adaugescere cœpit: quare cochleare singu-
lis

lis horæ quadrantibus ex jussu Medici usurpavit de hac mixtura.

℞. *Aq. fœnic.* ℥ij. *Betonic.* Cortic. *aurantior.* ana ℥j. *Spirit. carminat. Sylv.* ℥ss. *Nitri. dulc. gutt.* xvj. *Antim. diaphor.* ℥j. *Mixtura au*
Laud. opiat. gran. ij. *Ol. cortic. aurantior. still. gutt.* iv. *Syrup. rcticicæ au*
diacod. ℥j. MS. *dyn.*

Cujus maléficio dolor valde fuit exacerbatus : quare clyfma parum & sequenti modo mutatum iteratum fuit.

℞. *Decoct. emollient. vulgar.* ℥viij. *Electuar. lenitiv.* ℥j. *Ol. verbasco.* ℥vj. *Theriac. Andromach.* ℥jss. MS. F. *Clyfma pro Viro.* *Necnon*
clyfmate

Cujus beneficio semel alvum deposuit, & dolor paulò tolerabilior. Verum post horam unam vel alteram, dolore quammaximè adaugefcente, me quoque vocarunt, dictaque cum intellexissem, ac medicamenta vidissem, intestinorum quandam inflammationem adesse suspicabar : ac ea de causa venæ sectionem in pede summè necessariam judicabam, nec contraindicans adesse demonstrabam, imo me sc̄pius à venæ sectione tali in casu summum habuisse levamen asseverabam. Quo audito, cum annueret alter Medicus, vena statim in pede dextro fuit secta, ac eodem ipso momento summum se observare levamen ægotans retulit. Varias noctes insomnes quia traduxerat, sequentem dedimus emulsionem.

℞. *Hord. mundat. ad crepat. coct.* ℥vj. *Semin. q. frigid. maj. ana* ℥ss. *Lini Papav. alb. ana* ℥iij. F. cum s. q. aq. lactuc. Emuls. *Emulsione.*
ad ℥xiiij. add. *Jalap. rosat. Syrap. papav. alb. ana* ℥vj. MS. pro Emulsione.

Qua assumptâ, quietè illâ nocte dormiit, & vix de dolore mane conquestus est : alvum ante quia non reddebat, sequens clyfma præscripsimus.

℞. *Rad. alb. Malv. ana* ℥ss. *Fol. malv. Bismalv. Violar. ana* M. j. *Flor. sambuc. p.* ij. Coq. in s. q. aq. hord. in colatur. ℥viij. dissolv. *Lap. prunell.* ℥jss. MS. F. *Enema pro Viro.* *Accenurice*
emolliente
temperato
&c. curacus.

Hujus beneficio bis alvum deposuit, nec de dolore amplius, verum de siti adhucdum conquestus est : quare monnisi Spiritum nitri dulcem sequenti modo paratum ad guttulas viginti ex cerevisia tenui dulci, necnon subinde lapidem prunellæ dedimus, ac vesperi emulsionem per quatrimum continuavit æger, referens summum post venam sectam observasse se levamen ab emulsione.

℞. *Spirit. nitri vulgari modo parat.* ℥j. *Semin. carui* ℥j. *Extrem. cortic. pomor. zinens.* ℥iij. *Spirit. vini rectificat.* ℥iij. Mixta s. a. ex retorta destillentur fere ad siccitatem, ac cohobentur. *Et ne reci-*

Ne tamen recidivam pateretur, quotidie ultimum clyfma fuit injectum, simul ac alvus non respondebat, ac brevi fuit curatus. *divam pa-*
teretur, al-
vus clystere
laxior fer-
vata est.

Colica biliosa ple-
rumque in
paralyſim
degenerat.

Datur & alia colici doloris species, colica biliosa (i) vulgò dicta, in qua clysteres conveniunt, quæ ut plurimum in paralyſim degenerat: quo in affectu dolor crudeliſſimus & atrociffimus colicum imitatus exoritur, qui aliquando clyſteribus aut raro curatur: clyſteres tamen sæpius iterati ab omnibus hætenus notis Practicis unanimiter in primis laudantur. Aliquando vero neque clyſteribus, neque fomentis, neque aliis remediis ille dolor cedit, sed ad plures menses plerumque perseverat, vigiliis ab continuo dolore inducit, appetitum &c. tollit; unde corpus ut plurimum valde contabescit, febrisque jam remittens continua, jam intermittens ipsos invadit, tandemque, sponte sæpius doloribus remittentibus, paralyſis partes superiores magis quam inferiores occupans sequitur, imò convulſiones epilepticæ & brevi mors producitur, tibiæ cruraque sæpiſſime dolent, rarius resolvuntur omnino.

Hoc in casu in primis & præ omnibus præstat tinctura radicum Jonsing, vel Nisi, de qua in sequentibus prolixius.

Datur & dolor colicus una cum nephritico dolore ex calculo arenulisque exorto conjunctus, & tamen nonnisi colicus dolor videtur, quo in casu clysmata quammaximè conducunt: horum enim beneficio & humores acres, flatus, & fæces induratae &c. colici doloris causæ temperantur, educuntur, & emolliuntur, viæque laxantur, ac lubricæ redduntur, sicque calculi arenulaeque

mi-

(1) Nomen istud Colicæ biliosæ invaluit olim apud veteres Medicos, ut ait Etmullerus; tuncque primum prodit, quum viridem humorem vel per alvum effluere, vel per os rejici conspexerint. Verum, quam hic describit clariffimus Auctor sub Colicæ biliosæ nomine, nemini non notum, tantum ab illa distare, quantum convulſiva ab humoralis. Duplex etenim Colici doloris species, altera quæ ab ærioribus contentis in intestinis oritur; altera vero, quæ sine intestinorum culpa, sed nervorum potius mesenterio vel proximis partibus insidentium excitatur. In illa describenda nihil fere à rei veritate absudit Sylvius, nosque eam humoralem appellabimus. Verum alteram detexit Willifus, sive potius ante eum Carolus Piso, qui Colicum dolorem sine ullo contentorum in intestinis vitio plerumque excitari demonstravit; atque hac illa est Colicæ species, quæ convulſiva audit in Scholis Medicis cepit. Licet autem viridis quoque humor hic rejici solear, id tamen fit, quia bilis etiam receptacula spasmo corripiuntur, & contentum humorem in cavitatem intestinorum projiciunt. Tantum vero abest, ut pro hujus Colicæ causa ferofam colluviam in cerebro aggestam cum Pisone, vel quendam succi nervi recrementa per nervos de-

temus, acrem materiam, quæ affluere, quam per nervos, mesenterio advenit eos nervorum plexus irritare, qui ad intestina propagatos suas transmittunt. Quod planè calculi exemplum in renibus confirmatur, à quo toties pertinax Colicæ absque cerebri, vel succi nervi culpa excitatur. Neque illud faveat citato Willifio, quod Colicam istam sæpiſſime Convulſiones epilepticæ, vel Paralyſes excipiunt, & corpus patientis ita tandem contabescat, ut sceleri inſtar videatur. Nam ut præteream, hæc non semper à succi nervi vitio ſtere, quis non videt ex morbi laboribus, pertinaciâ, ac duritate laborem non levem humoribus imprimi, debitam glandularum tum cerebri, cum naturalium viscerum texturam everſi, atque nonnullorum etiam nervos aliorum, cum quibus implicantur, laqueo veluti strangulatos sensim ita occludi, ut per eos vicerius via spiritibus non pateat? In quacunque autem Colicæ specie curanda, in id præsertim oportet incumbamus, ut spirituum imperium consopiamus, & intestinorum spasmos deliniamus: quod utrumque ab opiatis, & oleo amygdalarum dulcium tum scoricum, cum simul exhibitis semper obtinuiſimus. A catharticis vero semper abſtinuimus, atque dumtaxat illa in alvum injicere, sicque humoris molesti excretionem provocare maluimus, quod optimo semper eventu nobis obtigit.

442.

Colicæ nre
phriticus.

minorè cum difficultate, & facilius per ureteres vesicamque excernuntur. Auctoritatis loco duabus observationibus hæc ultima probabo.

Mulier quadraginta annos nata, melancholica, post quartanam diu affligentem incidit in gravissimam dysenteriam animi deliquio & summis ventris doloribus conjunctam: adversus quam dysenteriam varia usurpavit remedia optima semper cum successu, ast statim recidivam iterum fuit passa. Ultimò sequentem mixturam, conditum, & clysterem sæpius iteratum præscripsimus, & à doloribus, animi deliquio, & dysenteria fuit liberata.

Mulier post diurnam quartanam.

Dysenteria afficitur.

℞. Aq. fœnic. Extrem. cort. aurantior. cum vino destill. ana ℥ij. Cinnam. ℥j. Consect. hyacinth. ℥ij. Corall. rub. præparat. ℥ss. Laud. opiat. gr. iij. Ol. macis stillat. gutt. iij. Syr. myrtin. ℥j. MS. de hac mixtura singulis horis cochlear unum assumpsit.

Sed mixtura.

℞. Elect. antidysenter. nostr. p. 126. descript. ℥vj. Diascord. Fracastorii ℥ij. Conserv. rosar. rubr. ℥j. Croc. martis adstring. Nuc. moschat. ana ℥j. Ol. cinnam. Macis still. ana gutt. iij. Syr. myrtin. q. s. MS. F. Conditum: de hoc condito usurpavit ter die mane & circa meridiem & vespertino tempore ad nucis moschatæ fere magnitudinem.

Conditum.

℞. Rad. tormentill. ℥ss. Flor. rosar. rub. Papav. errat. ana M. ij. Coq. in f. q. lactis Buhuli recentis, in colatur. ℥viiij. dissolv. Terebinth. Venet. in duobus ovorum vitellis dissolut. ℥v. Mell. rosat. ℥j. MS. F. Clyster.

Ac clystere curatur.

Post annum circiter à curata dysenteria urinam instar aquæ limpida per mensem fere excrevit: hoc tamen flocci faciens, subito ex somno præ dolore ventris ingenti excitata. Accersitus nauseabundam summo cum ventris supra umbilicum dolore distendente afflicta, & maximè circa regionem lumbarem querentem inveni: alvum quia intra triduum non dejecerat, statim sequentem clysterem præscripsit.

Post annum dolore nephritico afflita.

℞. Decoct. emollient. & carminat. commun. pro clyster. ℥vij. Ol. amygd. dulc. Chamomill. ana ℥ss. Sacchar. ℥j. MS. F. Clyster pro Fœmina.

Enemate.

Quo injecto, parum dolores fuere sedati, ac post horam circiter semel alvum una cum paucis flatibus deposuit: moxque de sequenti mixtura singulis horis duo cochlearia assumpsit.

℞. Aq. extrem. cortic. aurant. cum vino destill. Fœnic. ana ℥ij. Spir. anticolic. sequent. ℥ss. Nitri dulc. aromat. p. 275. descript. ℥ss. Laud. opiat. gr. iij. Ol. bacc. junip. gutt. vj. Syr. papav. errat. ℥j. MS.

Mixtura anti-nephritico-colicâ.

Mane rediens omnia symptomata parum diminuta, urinamque

que cum arenulis parvis quibusdam excretam inveni; magisque de dolore paulò infra regionem lumbarem, quam quidem de ventris dolore distendente jam conquerebatur: quare clystma in calculo p. 254. descriptum hoc modo mutatum statim injiciendum præscripsi.

Ac clyster.

℞. Fol. malv. Petrosel. Flor. chamomill. Roman. ana M. iß. Sem. lini Fœnu grac. ana ʒß. Cumin. ʒij. Contusa & concisa coq. in s. q. aq. commun. & vini, in colatur. ʒvij. dissolv. Ol. amygd. dulc. Amarar. ana ʒj. Chamomill. Sacchar. ana ʒß. MS. F. Clyster pro Muliere.

Hoc clystere injecto, & per duas circiter horas retento, maximam flatuum copiam, & varias arenulas excrevit: quare circa meridiem sequentem haustum dedi.

Ur & haustu oleoso &c.

℞. Ol. amygdalar. dulc. recens express. Pulp. cast. fistul. recenter. extract. Syr. alth. Fernelii ana ʒvj. Aq. fœnic. ʒj. MS. F. Haustus.

Duos reddidit calculos.

Post tres circiter ab assumptione hujus haustus horas ultimum enema iterandum statimque tum injiciendum jussi; quo facto & varios iterum flatus una cum duobus glabris teretibusque calculis nuci avellanæ non crassitie ast longitudine respondentibus excrevit: ac ultimò nonnisi mixturam ultimam bis tantum usurpavit, & curata fuit.

Et curata fuit.

Spiritus anticolicus supra præscriptus.

Spiritus anticolicus descripto & præparatio.

℞. Rad. Angel. ʒvj. Galang. Zedoar. ana ʒß. Fol. basilic. Majoran. nobil. ana Mj. Salv. Rxt. hortens. ana M. ʒ. Summit. fœnic. Flor. lavenderul. Chamomill. Roman. ana M. ij. Bacc. laur. Flaved. cort. aurantiar. ana ʒij. Sem. anis. Carvi Fœnicul. ana ʒj. Levistic. Macis ana ʒvj. Nuc. moschat. Caryophyllor. ana ʒij. Concisis atque contusis affund. Vin. Hispanic. stop. ij. Spir. vin. optim. stop. iß. Digerantur per quadriduum in balneo Mariæ s. Mariæ, tumque spiritus leni calore abstractus reaffund. magmati, & iterum per triduum digeratur, tumque per Mariæ balneum spiritus ad pintas sex vel septem abstrahatur: residuo affund. vini & aquæ communis ana s. q. digeratur iterum & abstrahatur tandiu, quandiu aromaticum saporem retineat; quæ aqua flatus egregie discutit.

Vir variis subinde calculos &c. per urinam reddens.

Vir quispiam quinquagesimum jam agens annum, biliosus, dulcibus maximè deditus, multas subinde arenulas calculosque exiguos cum urina excrevit. Evenit, ut post insolitos majores labores

res

res incalesceret, moxque aëra cum subisset, magnum frigus membra corripere, quod tamen flocci pendens, ab aere non abstinuit unde brevi gravissimo ventris dolore rodente & circa regionem lumbarem perterebrante quasi dolore fuit afflicta una cum vomitu bilioforum & pituitosorum humorum: (quod optinè notandum suadet Paulus Barbette in sua Praxi lib. 4. cap. 8. §. 5. p. 201. est enim malè constituti ventriculi signum, nausea vero & inanes evomendi conatus benè constitutum ventriculum denotant.) Vocatus statim non nisi clysterem penultimum ex decocto emolliente & carminativo &c. compositum, ob dolorem continuè exacerbescens, quàm citissimè injiciendum præscripti, ac mox sequentem mixturam dedi, de qua singulis horis duo cochlearia assumpsit.

In dolore rodentem cum vomitu &c. incidit.

Signum in nephriticis male vel benè constituti stomachi.

Clystere.

℞. Aq. post abstractum spiritum anticolicum destillat. Feniculi ana ℥ij. Anti-nephritic. Spir. anti-colic. mox descript. ana ℥ss. Nitri dulc. aromat. p. 275. descript. ℥ss. Laud. opiat. gr. ij. Ol. baccar. juniper. gutt. vj. Macis still. gutt. ij. Syr. papav. errat. Violar. ana ℥vj. MS.

Et mixtura colico-anti-nephriticâ.

Post injectam enema & usurpatam mixturam nephriticus non nisi dolor parum erat diminutus, & nausea non rediit amplius; ass ventris dolor rodens nec clysteri etsi semel adhuc iterato, nec mixtura cessit, quare sequentem haustum præscripsi.

℞. Mann. Calabrin. ℥vj. Pulp. cassia Ol amygd. dulc. recenter express. & extract. ana ℥ss. Cort. aurantior. still. gutt. ij. Aq. fœnicul. ℥x. MS. F. Haustus.

Et haustus lenitivo &c.

Quo assumpto, nauseam per horam quidem fuit passus: post duas ab assumptione horas clysterem ultimè in casu præcedenti præscriptum injiciendum curavi, quo facto, quater alvum deposuit, tali cum effectu, ut dolor ventris rodens fere evanesceret, multosque exiguos calculos una cum copiosa urina ejiceret. Nihil præter unicam adhuc mixturam postea usurpavit, & curatus fuit.

Pole curatus.

Plures ejusmodi observationes addidissim, nisi mutato solummodo ægri nominis me idem dicturum metuissim.

12. Intestinatorum ulcera, excoriationes, ut dysenteria, tenesmus &c. nempe ad ulcera & excoriationes detergentes & consolidandas, ut quondam docuere P. Gorræus cap. de clystere, & Heurnius in Praxi medica lib. 1. cap. de clystere. Sed objiciet forsitan aliquis, enemata hisce in affectibus injecta nihil boni posse adferre, quando ulcus supra coli valvulam extiterit. Ass talibus vulgò respondetur, totam injectorum detergentium & consolidantium clysterum substantiã etsi eò nunquam pervenire credibile sit,

Intestinatorum ulcera, excoriationes &c.

ni-

nihilominus tamen halitus ex detergentibus aut consolidantibus sursum elatos multum juvare. Experientia quoque quotidiana, ut & sequens casus, horum clysterum beneficio non tantum ulcera & excoriations infra, sed & supra coli valvulam existentes curari, testatur.

Juvenis
post Bacchi
castra secu-
tus.

In alvi fluxu
dolori-
ficum inci-
dit.

Omnibus
frustra
dhibitis,
uenare.
Miturã.

Alloque
clysmate
injeão.

Ac iterato.

Necnon
lacte cum
cinnamomo
&c. cura-
tus fuit.

Lumbrici.
Quocapli-
ces.
Teretes.
Lati.

Juvenis quispiam, biliosus, post ingentem æstum Bacchi castra strenuè secutus, decimo septimo ætatis anno levi alvi fluxu corripitur, mox graviori: quare semiunciam aquæ vitæ Matthioli assumpsit, alvi fluxus major inde quia redditus, vinum calidum, in quo nux moschata macerata fuerat, usurpavit; unde non tantum alvi fluxus exortus est, verum tali cum dolore circum circa umbilicum singulis dejectionibus affligens hominem, ut præ dolore altâ voce subinde exclamaret. Quare cujusdam consilio panem album calidum oleo olivarum imbutum usurpavit, verum frustra- neo eventu, imo brevi magnam puris copiam una cum mucosis excrementis puri intimè mixtis & tam acribus per alvum deposuit: continuo desidendi nisu nihil præter pus, sanguinem, mucosumque humorem excrevit. Quare mane vocatus dictam historiam cum audivissem, statim enema in tenesmo p. 254. descriptum injici jussi, & mixturam in penultima observatione descriptam dedi, ad loco olei macis stillatitii addidi balsami sulphuris anisati semisrupulum: sequenti vocationis die hoc enema præscripsi.

ʒi. Fol. verbasc. M. iʒs. Flor. rosar. rub. Papov. err. ana p. iij. Hyperic. M. j. Sem. cydonior. ʒiij. Concisa & contusa coq. in l. q. lact. chalybeat. in colatur. dissolv. Terebinth. Venet. duobus ovorum vitellis dissol. ʒʒs. Balsam. sulphur. terebinth. ʒʒs. Mell. rosar. ʒvj. MS. F. Clyster.

Hoc adhibito clystere, & tenesmus & dolores circa umbilicum valde remiserunt, nec amplius tantam puris sanguinisque copiam excrevit; quare ultimum clysmate vespertino aliquandiu tempore iterandum, diuque retinendum præscripsi. In usurpatione mixturæ continuavit ad finem curationis, sæpius assumpsit lac Bubulum, in quo cinnamomum acutum, & panis biscoctus maceratus & coctus, ovique vitellum dissolutum erat: tandem horum medicamentorum ope & intestinorum ulcere, & ventris doloribus, & tenesmo fuit curatus.

13. Lumbrici, qui secundum Theodorum Gazam & Gale- num commentar. in lib 3. aphor. 26. Hippocratis sunt vel teretes seu rotundi, & frequentius in intestinis tenuibus generantur, unde sæpe in ventriculum ascendunt: vel lati, fasciæ etiam à nonnullis nominati, quia lati & longi sunt instar fasciarum, quibus Infantes involvuntur; hæc lumbricorum species rarior multò est,

cæ-

cæteris : plura notatu dignissima de lumbrico lato , qui desiderat, inspiciat tractatum Adriani Spigeli de lumbrico lato doctissimum, & lectu dignissimum : vel ascarides seu tenues lumbrici , florum particulas referentes , qui in parte inferiori crassiorum intestinorum, & juxta sphincterem musculum plerumque residere solent. Ad lumbricos hos necandos expellendosve enemata apprime conveniunt : sed notandum , clysteres dulces præcipuè ex lacte confectos præscribendos esse , non vero amaros aut oleosos aut valde acres , aliàs clysterum beneficio non educi posse , testatur Philippus Grulingius in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo part. 6. cap. 31. de clysteribus §. 19. p. m. 191. Amara vero, ut extractum absinthii, centaurii minoris &c. si tuac simul per os exhibeantur, citior & facilior erit curatio : amara enim in primis si simul laxantia sint, vel purgantia, lumbricos necando & purgando vel laxando deturbant ; dulces vero clysteres alliciendo dulcia maximè appetentes lumbricos, expellunt. En dicta exemplo uno vel altero confirmata.

Ascarides.

Enemata dulcia in lumbricis requiruntur.

Juvenula quatuordecim circiter annorum, pallida, pituitosa, melancholica, post fructus horarios in primis pruna cruda plus solito ac avidè devorata, ac castaneas quotidie assumptas, appetitu penitus destituta, hypochondriorum distentionem, sitim intolerabilem, faciei pallorem, tussim pertinacem, & cum cubitum iret valde exacerbentem, febres erraticas, ac insomnia nocturna quandoque horrenda, quibus sæpius mediâ nocte lecto expelleretur, summa cum præcordiorum tum anxietate, & respiratione difficillima passa est. Quare Parentes pluresque alii incubo juvenulam vexari putabant. Brevi autem tam macilenta est reddita, ut nonnulli phthisi, vel atrophîâ laborantem judicarent : urina semper erat cruda ac limpida ; alvus jam laxior, jam vero adstrictior. Plurima à Parentibus adhibita sunt remedia aperientia, mensès provocantia, purgantia varia, & diaphoretica, verum frustraneo eventu. Tandem Agyrta quidam multa pollicitus, menstruorum retardationem omnium symptomatum causam esse autumans, nescio quæ non menstrua provocandi causâ dedit, sed in cassum omnia. Quare Filia valde debilitata, Parentes summas in angustias redacti, Filiamque jam jam morituram verentes, Medicum accersiverunt, qui omnibus ritè examinatis & accuratè perpenſis, lumbricos dictorum symptomatum forsan causas esse concludit : quare primò de sequenti pulvere dosim cum hydromelite mane & vesperi exhibuit.

Juvenula post fructus horarios, lacticia, &c.

In varia incidit symptomata.

Ita ut incubo vel atrophîâ &c. laborare judicabatur.

Verum Medicus lumbricos esse concludit.

℞. Sem. tanacet. ʒʒ. Myrrh. rubr. ʒi. Corallin. ʒiʒ. Mercur. sublimat. dulc. gran. xxv. Resin. jalapp. gran. xv. MS. F.

Ac pulverem contra lumbricos.

Pulvis tenuissimus divid. in duodecim dos.

Elixir cum
sale volati-
n &c.

Secundò ex vino absinthite usurpavit de sequenti vigi nti
guttulas mane, in prandio, & cœna.

Enema ex
lacte ducti.

℞. *Sat. volat. oleos. Elixir. propriet. cum oleo tartar. per deliq-
parat. ana* ℥ss. *Ol. tanacet. stillat. gutt. vj.* MS.

Tertio alvo adstrictâ quia sæpius laborarat, enema subinde ex
lacte dulci cum saccharo fuit injectum, & alvum una cum lumbricis
rotundis subinde reddidit.

Linimen-
tum.

Quarto totum abdomen inungi jussit hoc linimento.

℞. *Unguent. de arthanit.* ℥j. *Ol. Myrrb.* ℥ss. *Cbeyrin. Absinth-
ana* ℥vj. *Philosop.* ℥j. MS. F. Linimentum.

Cerevisiam
mercurio
crudo agi-
tata.

Quinto contra sitim vero intolerabilem cerevisiam, sed cum
mercurio crudo diu agitata, de die assumpsit, ac intra tres qua-
tuorve hebdomadas omnia fere symptomata sunt superata, incredi-
bili lumbricorum copia una cum fecibus excretâ.

Pilulas ape-
rientes.

Ultimo nonnisi pilulas aperientes, menses simul provocantes
sæpius jam nominatas, & bis in septimana vinum medicatum se-
quens usurpavit, & curata fuit.

Ex vinum
medicatum
menstrua
provocans
&c. exhibi-
tuit, & bre-
vi curata
fuit.

℞. *Rad. irid. Florent. Calam. aromat. ana* ℥ij. *Angelic. Ze-
doar. ana* ℥ss. *Folior. subin. M. j. Rorismar. M. ss. Summit. ab-
sint.* *Centaur. min. ana* p. jss. *Turbit gummos. Aloes lacid. ana*
℥ij. *Corallin.* ℥ss. *Semin. levistic. Apii Tartar. Rbenan. ana* ℥ij.
Limatur. chalyb. in petia ligat. ℥ij. Concisis ac contusis assumd.
Vin. optim. pint. vj. Post quatrimum uncia tres quatuorve ma-
ne assumendæ.

Puerulus
post lacti-
cia, saccha-
rata &c.

Puerulus quatuor jam annos natus multa lacticiuia, saccha-
rata &c. cum usurpasset, appetitu fere abolito, mox eodem aucto,
alvum adstrictam sæpius, rarius alvum solutam, ventris dolorem
erodentem (in primis tempore inedia) ac distentionem, oris fetore-
rem, narium prurimum, sitim fere inexplebilem, faciei pallorem,
corporis gracilitatem, imo atrophiam habuit; circa aum vero
dolorem pŕictorium, ac continuam dejectiendi & desidendi cupidita-
tem. Vocatus primò glandem ex caseo recenti loto confectam, &
melle inunctam ano intrudendam, cum sequenti pulvere præscripti
(interdictis omnibus saccharatis, lacticiuiis, fructibusque horariis
&c.) unde optimum semper in vermibus successum habui.

In varia
symptoma-
ta.

Lumbricos
concomi-
tantes &c.
incidit.

Glande ex
caseo recf-
ei melle
inuncta.

℞. *Rasur. corn. Cerv.* ℥j. *Corallina* ℥ss. *Granor. malor. panic.*
Myrrb. rub. Mercur. sublim. dalc. ana ℥j. *Spec. diaturb. cura-
rpeu* ℥ss. *Resin. jalapp.* ℥ss. MS. F. Pulvis tenuissimus in octo-
decim doses dividendus.

Palvete.

De hoc pulvere mane & vesperi dosim cum hydromelite
assumpsit, ac quotidie bis alvum postmodum dejectit una cum variis

riis ascaridibus: tum umbilico sequens emplastrum imponendum jussi.

℞. Trochisc. alband. Myrrh. rub. Aloes lucid. ana ℥j. Fell. Taur. inspissat. ℥ss. Ol. absinth. ℥ss. Unguent. de arthanita q. s. vel ejus defectu solummodo *cum cera q. s.* F. Emplastrum umbilico imponendum.

Emplastro ventri imposito.

In potu ordinario, post emplastrum umbilico impositum, pulveremque usurpatum, spiritum nitri dulcem usurpavit. Per septimanam circiter cum dicta usurpasset, clysterem ex solo lacte dulci, saccharo penidii, & melle confectum præscripti, quo injecto magnam lumbricorum rotundorum copiam excrevit: continuavit postea puerulus in pulveris supradicti assumptione, & emplastrum renovatum umbilico adhuc imponendum, clysteremque subinde iterandum præscripti, & à lumbricis & atrophîâ &c. brevi curatus fuit.

Ac enemate ex lacte dulci.

A lumbricis &c. fuit lib. eratus.

14. Alvus adstricta à fæcibus induratis, vel flatibus, humoribus austeris, melancholicis, vel acidis, vel pituitosis viscidis, (&) &c. ubi purgantia dare non licet; aut ubi post medicamentum

Alvus adstricta.

N n 2

pur-

(*) Recensitis à clarissimo Austro adstrictiōis alvi causis alim quoque nestendæ sunt, quæ tantum quandoque negotium facessunt, ut arte nullâ vinci possint. Sed tamen methodi gratiâ causas omnes, quæ alvum sistere possunt, vel ad intestina, vel ad contenta ipsa referemus. Proximi sunt generis, quas Auctor noster recensuit, quarum numerum compleat lapides aut gypsum concretiones, quæ non secus, ac in renibus & articulis, in cavitate intestinorum ex salum diversis generis concursu procedunt. Ad vero reticendum non est, quod non modo ventriculus vitiosa contenta intestinis suppeditet, sed etiam in palpa quandoque sint, cur illa cumulentur, liquores altunde in cavitatem eorum confluentes, Notior enim res est, quàm ut inficiari possit, ex nimia succi pancreatici austeritate, biliisque & humiditatis ejus defectu, quam Peyer glandulæ subministrant, viscidiorum mucum ex chyli incrementis intestinorum parietibus extrui, qui glutinis instar fæces complectitur. Itæ vero debito tempore non excreat, sed diutius retentæ arefcunt adeo, & durascunt, ut nec sponte per intestina prolabi possint, neque intestinorum conatibus facile auscultent. Ac vero si intestina ipsa spectemus, plures jam occurrunt adstrictiōis alvi causæ. Etenim quemadmodum reliquæ corporis partes, ita intestina Paralyti corripit possunt, ut proinde alvus maneat omnino, nisi acriori pharmaco extimuletur. Sæpius quoque intestina fæces projiciunt, si crassiori mucō suis tunicis extracto eorum stimulos non percipiunt, & motus eorum excretorius hebescat. Toties vero intestinorum cavitas

abrupitur, vel quia intestinorum parietes antea exulcerati coaluerint, vel quia tumore aliquo comprimuntur, vel quia validiori spasmo, veluti laqueo, strangulantur. Gravida idcirco Mulieres fæces facillè non egerunt: hæmorrhoides prope anum prominentiores, & calculus prægrandi mole in vesica latitans eorum quoque excretionem præpediunt: atque qui affectione prænuarur hypochondriaca, quotidie de alvi emanatione conquerrunt. Jamdiu vero admirationem mihi incescit, quod morbo illo affecti fæces excreant duriores, & Caprarum more in globulos distractas: quod non aliunde optul conjeci, quàm ex pertinaci intestinorum, & ligamentorum per eorum longitudinem excurrentium contractione; unde ejus intestini cellulæ crebriores, breviores, ac contractiores redduntur, quod ad fæces alvi in globulos distrahendas necessarium judicavi. Sed memoranda quoque est ea alvi segnitias, quam incurunt, qui succi sumi sabaçi assueti, ejus usum intermiserint: validiori enim hujus sumi stimulo ita intestina assuescunt, ut mihi tororem incitamento deinceps non percillantur. Quod autem clysteres in omni alvi adstrictiōne admodum valeant, id factis evincit, quod peristalticum intestinorum motum, quo sine nulla per alvum contingit excretio, provocent. Unde factum, ut ad motum illum excitandum res maxime acres quandoque Practici adhibeant, ut vinum sibiriarum, decoctionem nicotianæ, colocynthidis, & similia. Verum hæc in fæcibus duris, & spasmoticâ intestinorum contractione minus conveniant, ubi vel malva incocta, vel olivarum oleum solû injectum conducibilis est.

purgans assumptum alvus non solvatur, sed è contrario æger vellit-
 cetur, distendatur, & lancinationes experiatur: clyster hisce in
 casibus necessariò injiciendus, ut quondam docuit Paulus Ægine-
 ta lib. 7. cap. 6. ex commentar. Philagrii. Item alvo adstrictiore
 qui naturaliter laborant, ut non rarò Fœminis contingit, clysteres
 hoc in casu quammaximè conducunt, ut auctor est Arnoldus de
 Villa Nova doctrin. 4. cap. 13. aphor. 13. Observavimus quoque
 non semel alvo adstrictiori laborantes post subinde applicatos &
 iteratos clysteres quotidie postea semel bisve alvum deposuisse:
 quare inspiciat studiosus Lector observationem pag. 236. &
 237. descriptam. In alvo adstricta à fœcibus induratis *καρμυνα κα-
 σαπτηνά* nequiquam exhibenda, priusquam clystere fuerit soluta,
 juxta C. Celsum lib. 2. cap. 12. titul. 2. de alvi ductione
 p. m. 85. lib. 3. cap. 18. ubi de tertio infantæ genere agit, p. 154.
 & 155. nec non Hippocratem sect. 7. aphor. 70. In alvo adstricta
 à flatibus quoque clysteres commodè purgationi præmittuntur;
 flatu enim ubi valde peccant, purgationem sistunt: imò observa-
 tum à quibusdam sæpius fuit, fortissima etsi *καρμυνα καθαρτηνά* in
 colica à flatibus exorta assumptæ, ne quidem alvum laxam reddi-
 disse, ast insignes distensiones & lancinationes doloresque colicos
 graviores excitassè. Quare clysterum emollientium carminantium-
 que beneficio flatu potius expellendi, alvusque adstricta solven-
 da, quàm purgantia tali cum ægrorum damno præscribenda. In
 alvo adstricta ab humoribus austeris, melancholicis, & acidis ne-
 quaquam purgantia medicamenta præscribenda, quia vel nihil edu-
 cunt, aut summis cum ventris torminibus, doloribus contorquen-
 tibus, pungentibusve, præcordiorumque anxietate, ac suffocatio-
 nis subinde metu aliquid è corpore exturbant: ut supra, ubi de
 humoribus purgationem & vomitum vetantibus egimus, proba-
 tum. In alvo adstricta à pituitosis viscidis humoribus itidem pur-
 gantia non conducunt, ob rationes ex Hippocrate aphor. 9. sect.
 2. & aphor. 70. sect. 7. supra p. 153. & 154. allatas.

15. Renum & vesicæ effectus, ut renum dolor à calculo, in-
 flammatione &c. exortus, vesicæque dolor à calculo, dysuriâ,
 ischuriâ &c. productus. His omnibus malis prosperè clyster me-
 detur, ut legimus apud Avicennam 4. 1. cap. 17. & Renodæum lib. 5.
 institution. pharmaceut. cap. 5. Clysteres enim & fœces induratas,
 maximè hisce in affectibus nocentes, emolliendo expellunt, sicque
 irritantibus, & dolorem excitantibus, inflammationemve augenti-
 bus evacuatis, non adeo comprimuntur dictæ partes, faciliusque
 tum materia calclosa per ureteres &c. expelli potest. Sic quoque
 per ureteres vesicamve &c. laxando, lubricando, & emolliendo mi-
 no-

A natura.

A fœcibus
induratis.

A flatibus.

Ab humo-
ribus auste-
ris, melan-
cholicis
acidis.A pituitosis
viscidis hu-
moribus.Renum &
vesicæ af-
fectus.Et quomo-
do.

nori cum dolore arenulas calculosque transire efficiunt. Nephriticum dolorem à colico discerni vix posse, dixit Galenus lib. 2. de locis affectis cap. 2. circa medium p.m. 732. ibidemque sibi ipsi hoc contigisse, cum calculo laborare se putaret; quare oleum rutaceum iniici curavit, ast non calculum, verum pituitam vitro fuso per similem reddidisse testatus fuit. Ea de causa colici & nephritici doloris differentias paucis tradam. In nephritico primò dolor gravativus in lumbis constans est & perpetuus, (si nempe ex calculo) acerbior tamen corpore inclinato, vel pede fortius in terram alliso, testiculique lateris affecti retractio : colicus vero dolor magis vagus est. Secundò, decubitus in parte affecta intolerabilis est in nephritico, non item in colico dolore. Tertio, colicus dolor post partum augetur, nephriticus vero minuitur. Quarto, in dolore colico majus levamen emergit ab excretionibus per alvum & vomitum, quàm quidem in nephritico dolore. Quintò, urina primum clara, tenuis, & pauca, cruentave, postea verò aliquid fabulosi fundum petit, & tandem arenulæ aut lapilli excernuntur in nephritico : in colicis vero doloribus urinæ ab initio crassiores fiunt & excernuntur, Sextò, stupor aliquando cruris è directo renis laborantis exoritur in nephritico dolore, non item in colico. (1) Dicta exemplo comprobabo.

A nephritico vix discernendus

Quo modo tamen discernendus

Mulier quadraginta quinque jam annos nata, melancholica alvo adstrictiori, salitis, fumo induratis, ut & piscibus marinis maximè dedita, vitam sedentariam agens, plus solito obesior, sæpius de dolore quodam in regione lumbari conquesta, urinam semper fere reddidit claram, crudam, limpidaque : verum nausæ aut vomitu nunquam quia afficiebatur, nec sabulum in urinæ fundo fuerat repertum, Medicus lympham acrem esse judicabat, sed nequam sabulum aut calculum. Attamen dorso decumbens dolorem lum-

Mulier fatitit, fumo induratis, piscibus marinis dedita.

Urinam crudam sæper reddens

(1) Hæc quidem à Practicis tradi solent indicia, quæ Nephriticum à Colico dolore discernunt. Sed potissimum, qui ex renibus affectis dolent, testium retractionem plerumque patiuntur, illique vel crura obdrupefcunt, vel ita contrahuntur, ut sine magno cruciatu extendi haud possint. Hæc itaque Nephritidem æperitissimè declarant : quod tamen ut luculentius constet, eorum effectuum rationes ex Anatomie depræcam. Renes etenim ita in regione lumborum siti sunt, ut musculorum lumbarum e partibus adhæreant & incumbant. Hujus ergo vicinæ & adhesionis jure lumbares muscoli adeo contrahi ac inflammari ex dolentibus renibus poterunt, ut magnum illum nervorum cruralium fasciculum, qui à spinali medulla per medianam eorum descendit, constringant : quare quæ spiritus per eos liberè fluere non possint,

stupor idcirco crura corripit & opprimit. Lumbis vero musculis contractis & inflammatis, illaci quoque, qui ab interna ossis illi facile emergunt, contrahi & inflammari poterunt : etenim antequam il ad femur accedant, cum iliis modo dictis necluntur, atque tum muneris, cum fibrarum communiione inter se conspirant ac consentiunt. Quare quum uterque eorum musculorum cruri descendendo inseruiat, & neuter musculorum extensorum a cloni ausculter ; exinde pater, quamobrem crurum extensio dolores congeminet. Sed quemadmodum iliacus à lumbari in consentum facile trahitur, ita cremaster musculus, qui testiculum complectitur, multoties contractionem & inflammationem illaci, cui jungitur, excipit : quod si unquam contingat, affecti lateris testis retrahitur, ac fere sub pube absconditur.

lumborum acutissimum imo intolerabilem semper observabat. Post menses aliquot curru Hagam Comitis vecta, urinam reddidit cruentam, noctem infomnem traduxit, mane in urinis sanguinolentis sabulum rubrum observavit, ac circa meridiem non tantum nausæ, verum & vomitu biliosorum ac pituitosorum humorum affecta fuit. Itaque calculo laborare se putans, alium accersivit Medicum, qui dictis omnibus fatis superque perpensis, arenulas vel calculum in renibus latitare in præsentiarum collegit: quare ob vomitum tum continuum alvumque adstrictam &c. mox sequentem clysterem præscripsit.

Et dorso in cumbens dolorem acutissimum observavit.

Curru vecta urinam cruentam reddidit.

Calculo certo laborare putans

Enema fuit injectum.

Mane cruris stupore affecta.

Hæmulum lenientem.

Et hæmulum opiatum cum syrupo Fernelii &c. assumpsit.

Calculum excrevit.

Et curata vit.

Dolor ischiadicus.

Hydrops.

℞. *Decoct. emoll. & carmin.* ℥viiij. *Elect. diacatbol.* ℥ij. *Ol. lilior. alb. Pulp. cass. recent. extract. ana* ℥vj. MS. F. Clyster pro Fœmina.

Quo injecto, ter alvum deposuit summo cum levamine, ac vomitus nausæque sublata. Verum è lecto surgens crus sinistrum stupore quodam quasi affectum observavit, quod reverso Medico indicavit, qui Amicis calculum renum adesse dixit: qua de causa sequens bis quotidie usurpandum dedit cum vino Rhenano vetustiori.

℞. *Ol. amygd. dulc. (vel olivar. limpid. dulc.) recens express.* ℥j. *Pulp. cass. fistul. recent.* ℥ℓ. *Liquor. tartar.* ℥j. *Syrup. alb. Fernel.* ℥v. MS. pro Haustu.

Quo assumpto, alvum bis quotidie reddidit, & nullo de dolore amplius conquesta est. Verum Amicos visitandi gratiâ cum exisset, subito nausæ iterum affecta, vix pedibus incedere potuit: ideoque haustum denuo assumpsit, & dolore valde diminuto domum petiit. Grano uno laudani opiatum cubitum itura cum syrupo althææ Fernelii & vino Rhenano usa, totâ nocte blandè cum dormivisset, mane urinam totâ nocte non reddidisse se conquesta est. Quare decoctum cicerum cum radice petroselini assumpsit, & una cum urina calculum ad formam & magnitudinem fabæ excrevit, & hinc benè se habet & vivit, non nisi singulis mensibus circa plenilunium mandè usurpans oleum amygdalarum dulcium recens expressum ad unciam unam cum oleo tartari per deliquium guttulas triginta; neque de nausæa, neque de vomitu, neque de lumborum dolore, neque cruris stupore amplius conqueritur.

16. Dolor ischiadicus, ut testatur D. Crato apud Scholzium consil. 249. C. Celsus lib. 2. cap. 12. tit. 2. de alvi ductione, & Aetius lib. 3. cap. 168. Ast nota, vehementiora & acriora in hoc affectu, quàm quidem in aliis esse præscribenda, imo tam acria, ut ipsum sanguinem aliquando provocent, ut Crato loco citato dixit.

17. Hydrops, teste Paulo Æginetâ, præcipuè tamen in ascites; clysteres aut acriores, nisi venter spontè humescat, applicandos plurimi perhibent.

18. Fe-

18. Febres syncopales, ut legitur apud Joubertum lib. 3. Prætic. cap. 19. qui frequentiore clysterum usum apprime in febris syncopali convenire, ibidem probavit.

Febres syncopales.

Febres ardentes & acutæ, ut quondam docuit, & experientia Senex lib. 1. popularium sect. 3. 1. 5. p. m. 672. & 673. in Philisco febris acuta laborante, sudante, noctem laboriosam habente, secundo die omnibus exacerbatis vesperi ab infuso per clysterem adhibito benè se nocte quietâ habente, probavit. Conveniunt enim enemata in febribus acutis à quacunque fere causa exortis: ex nulla manifesta causa etsi febris acuta sit producta, qualem inveniet studiosus Lector apud Hippocratem lib. 7. popularium 57. 9. p. m. 876. in Philistide Heraclidæ uxore: vel manifestâ causâ exorta sit eadem aut generata: vel à tussi matura, ut Zoilo lib. 2. popularium sect. 3. 44. p. 698. accidit: vel ex casu facta, ut contigit Olympiadæ uxori lib. 7. popularium 22. 1. p. 847: vel à præcordiorum dolore, ut lib. 1. popularium ægroto undecimo, 3. pag. 681. evenit: vel ex tussi populariter grassante, ut legimus lib. 7. popularium 31. 5. p. 856: vel ex non facta menstruorum purgatione; vel ex laboribus & lassitudinibus; vel à dentitione puerorum; vel ex largiore potatione & vomitu, &c. ex quibus omnibus acutas febres productas Hippocrates in popularibus testatur. Hisce in acutis febribus etsi Senex clysteres ubique non præscripserit, verum quidem hinc inde glandes: non sequitur ergo quia Hippocrates clysteres non præscripsit, ergo hisce vel similibus in casibus enemata non conducunt. Senex enim non tam horum ægrotantium curationem, quàm quidem morborum historias, & eventus hic descripsit. Nam multa hisce in affectibus convenirent medicamenta, quæ tamen an applicata & adhibita fuerint nec ne, ibidem non legitur. Enemata vero illis in febribus à dictis causis productis conveniunt, quia vel alvo adstrictâ, vel sopore profundo &c. ut superius probatum, dicti ægrotantes laborarunt.

Febres ardentes acutæ.

Ex nulla manifesta.

Vel manifestâ causâ exortæ.

Ex casu.

Ex præcordiorum dolore.

Ex tussi &c.

Ex nonnullis aliis causis.

Febres validæ & fortes, ut quondam docuit Hippocrates lib. de purgantibus circa finem p. 609. Ast nota, hic levia, non vero acria præscribenda clysmata, ut legitur apud Fuchsium lib. 2. de compositione medicamentorum cap. 20. Vehementibus illis in febribus purgatoria medicamenta exhibere Senex ibidem vetat, ast infusa per clysterem, quotiescunque volueris, conducere testatur. Vehementibus enim illis in febribus purgantia ne atiquam conveniunt, quia vel nihil educunt, si simul acida austera in corpore peccent, vel febrem magis exacerbescere faciunt, vel nonnunquam lethalem alvi fluxum excitant.

Febres validæ ac fortes.

Quartanæ febres, ut probat D. Crato apud Scolzium consil. 256.

Quartanæ febres.

256. Quartanâ enim febrî laborantes quia sæpius alvo adstrictâ simul laborant (ex acidis, austeris, pituitosis, viscidis, ac valde tenacibus quia plerumque exoriuntur quartanæ, non mirum de alvo adstrictâ quod quartanarii subinde conquerantur) maximè in iis enemata profunt, quia & dicti humores quartanam plerumque producentes vaporibus halitibusque ex injectis clysteribus elatis vel temperantur & corriguntur, vel inciduntur &c. sicque temperati vel incisi &c. per clysteres educuntur, alvusque laxa & soluta clysterum beneficio servatur. Alvum enim adstrictam si habeant quartanarii, graviolem semper paroxysmum febrilem tum observavi: quare sequentem observationem hinc addere placet.

Mulier ipsi
menstruis
fluentibus.

Frigidum
aera subiectis.

In febrem,
alvum ad-
strictam &c.
incidit.

Quare cly-
ster fuit in-
jectus.

Mulier tricesimum quintum jam agens annum, melancholica, pituitosa, circa autumnum, menstruis fluentibus, diu sub aere frigido nebuloso cum ambulasset, domum reversa in capitis dolorem gravativum incidit, noctem insomnem traduxit. Mane menstruis suppressis febricitavit, paroxysmo cum magno frigore & præcordiorum anxietate circa octavam matutinam adventante, frigore per tres quatuorve horas graviter affligente; eoque finito mox dolor capitis gravativus pulsans secutus, alvusque adstricta cum torminibus, appetitusque mox diminutus imo abolitus. Vocatus clysterem sequentem præscripsi.

℞. *Fol. malv. Mercurial. Arthemifana* M. ij. *Flor. chamomill.* M. j. *Bacc. laur.* ℥ss. *Sem. carvi Camin. ana* ℥ij. Contusa coq. in s. q. *aq. commun.* in colatur. ℥viiij. dissolv. *Elect. diaphænic.* ℥jss. *De bacc. laur.* ℥ss. *Sal. gemm.* ℥ss. MS. F. Clyster pro Fœmina paulò calidius injiciendum.

Quo injecto, ter alvum deposuit, ac menstruorum fluxus parum rediit: quare sequentem mixturam cochleatim usurpandam dedi.

Mixturâ
anti-hysteri-
câ &c.

℞. *Aq. puleg. Card. bened. cum vino destillat. ana* ℥iij. *Antihysteric. pag. 242. descript.* ℥j. *Tinctur. castor. Croci ana* ℥j. *Spir. salis armon.* ℥j. *Sal. volat. succin.* ℥ss. *Syr. card. bened.* ℥j. MS.

Hac usurpatâ mixturâ, menstruorum fluxus est solito minor rediit, & præcordiorum anxietas valde diminuta fuit. Ast quarto die paroxysmus febrilis, non vero tanto cum frigore & præcordiorum anxietate, iterum circa nonam matutinam invasit: quare in mixturæ usurpatione continuavit, ac duabus circiter ante sequentem febrilem paroxysmum horis hunc bolum sudoriferum antifebrilem usurpavit.

Et bolum
anti-febrili
usâ fuit.

℞. *Extract. febrifug.* pag. 131. *prescript.* ℥ij. *Sal. absinth. Volatil. succin. ana* ℥ss. *Ol. cert. aarantior. gatt. j.* MS. F. bolum. Ab

Ab assumpto cum vino calido bolo optimè sudavit , ac frigus ^{Benè suda-}
 vix , ast capitis dolorem pulsantem majorem observavit : multa ^{vit.}
 quoque in ventre tormina sensit , non enim intra triduum alvum
 deposuerat , clysterem vero vel purgans assumere noluit : quare ^{Verum ob}
 quoque febre iterum adventante & frigus & præcordiorum anxie- ^{alvum ad-}
 tas , & capitis dolor gravativus valde exacerbescabant . Rediens ^{stridam om-}
 postridie , omnia in pejus vergentia , alvumque adhuc adstrictam ^{nia pejora-}
 inveni ; quare clysterem iterandum dixi , quem dolore urgente ^{Quare cly-}
 injici sibi permisit : eo injecto magnam primò flatuum copiam ex- ^{ster denuo}
 crevit , mox ter quaterve alvum largiter deposuit . Sequenti paro- ^{injectus .}
 xyfmo omnia symptomata mitiora inveni : à flatuum excretionem & ^{Summo cal-}
 alvi solutione quia symptomata mitiora observavi , sequentem præ- ^{levamine.}
 scripsi haustum purgantem .

℞. *Elect. hydragog. Sylvii.* ℥iij. *Sal. absinth. Volatil. succin.* Post haustum
 ana ℥ss. *Tartar. vitriol. gr. xv.* *Ol. cort. aurant. gutt. iij.* *Aq. fa-* ^{purgantem.}
vic. q. s. MS. F. Haustus.

Quo assumpto , septies alvum deposuit variis cum tormini-
 bus & flatibus : ac duabus iterum ante paroxysmi invasionem
 horis assumpsit bolum modo præscriptum , unde quoque optimè
 sudavit , ac nullum fere frigus , præcordiorum anxietatem tantum
 levissimam , capitis dolorem gravativum neutiquam , ast pulsantem
 parum observavit . Alvo adstrictâ iterum laborante , omnia sympto-
 mata redire : clysmate supradictò adhibito , omnia iterum erant
 mitiora . Quare sequens vinum medicatum simul leviter purgans
 præscripsi .

℞. *Rod. gentian.* ℥ss. *Angel. Imperator. ana* ℥iij. *Jalap.* ℥v. ^{Et vinum}
Summit. eupator. cannabin. Absinth. ana M. j. *Fol. serpy. s. sip.* ^{medicatum}
 ℥j. *Rut. hortens. M. is.* *Majoran. nobil. M. s.* *Sem. apii Sinap.*
 ana ℥ij. *Bacc. laur.* ℥ss. *Extrem. cort. aurantior. Zinzib. alb.*
Cardam. min. ana ℥iij. Concisis atque contusis affund. *Vin. Gal-*
lic. pint. xj. Stent simul clausis vasis in loco calido per quatri-
 dum.

De hoc vino medicato singulis mane ac vesperi uncias tres,
 instillatis prius de sequenti spiritu guttulis sexdecim , assumpsit
 cujus beneficio quotidie semel bisve alvum deposuit , & appetitus,
 menstruorumque fluxus rediit , febrisque quartana fuit curata .

℞. *Spir. contra præcordior. anxietat. p. 157. descript.* ℥iij. *So-* ^{Mecnon}
lis armoniac. ℥ss. *Tinctur. croci.* ℥j. *Ol. cort. aurantior. Mentb.* ^{spiritum}
crisp. stillat. ana gutt. vj. MS. ^{contra an-}
 xietatem
 &c. usurpan-
 vit. & cura-
 ta fuit.

19 Menstrua suppressa , ut superius dictum , & ex mox alla-
 ta observatione patet : quod quoque contestatur Paulus Barbette
 in sua Praxi lib. 4. cap. 11. de mensium suppressione . A pituita ^{Menstrua}
 visci- ^{suppressa.}

*A pituita
viscida.*

*Ab acidis
austerisque
humoribus.*

viscida si oriatur menstruorum suppressio, clysteres profunt, quia horum beneficio, in primis paulò calidiores si injecti & diutius retenti fuerint, & pituita viscida inciditur, & viæ laxantur, & vasa aperiuntur, sicque mensura suppressa provocantur. Ab acidis austerisque humoribus si producta sit menstruorum obstructio, itidem enemata conveniunt, ex volatilibus & appropriatis in primis si sint confecta; quia humores acidi austerique halitibus vaporibusque blandis volatilibus &c. ex injectis clysteribus elatis temperantur, ac corriguntur, sicque facilius erit menstruorum suppressorum curatio: & sic de cæteris plurimis causis menstruorum fluxum impediens, & eorum suppressionem producentibus.

*Suppositoria
quibus
in affectibus
&c. conveniunt.*

Suppositoria quibus in affectibus & symptomatibus conveniunt supra p. 252. partim diximus. Conferunt quoque in primis in capitis soporosis affectibus: ast nota, duplo triploque quidem acriora esse debere, quàm quidem in aliis non soporiferis morbis, ut testatur Ambrosius Paræus lib. 25. oper. chirurgic. cap. 23. Item in enterocele, ubi metus est à clysmate, & cum fæces duriores renitentur clysteri, conducunt glandes teste Heurnio in Praxi medica lib. 1. cap. de suppositor. in qua scilicet enterocele intestinum adeo tumet, ut si insuper infuso clystere compleatur, peritonæum magis comprimeretur, adeo ut mox facile per partem laxatam ejus vel ruptam in scrotum devolveretur, ut putat Ambrosius Paræus loco statim citato. Sic quoque suppositoriorum usus potissimum probatur in febribus ardentibus, ut dixit Fuchsius lib. 2. de compositione medicamentorum cap. 19. quod quoque Heurnius loco ultimò citato contestatur.

*Morbi, &
symptomata
clysteres
vel suppositoria
vetantia, sunt.*

**Morbi, affectus, & sub his comprehensa
symptomata, in quibus clysmata
vel suppositoria non conveniunt, sunt.**

Pestis.

1. Pestis, ut Johannes Baptista Montanus testatur: intestina enim frequenti clysterum usu in peste affectis valde debilitari, alvi fluxum inde lethalem nonnunquam sequi, probat. Rondelietius vero & Hollerius huic adversantur. Clysteres, si valde acres, alvi fluxum non flocci faciendum excitare posse in peste affectis, quis non videt? In peste qua peste affectis quoque non tam humorum peccantium quantitas, quàm quidem qualitas peccat: non ergo cly-

Et quare.

clysteres purgantes aut acres intestina irritantes, rodentes &c. hic ita conducunt. Natura quoque ab opere, ut ita dicam, quasi retrahitur, particulæque venosæ à centro ad corporis circumferentiam, glandulas nempe axillares, circa aures, in inguine, &c. jam propulsæ, & quodammodo quasi fixatæ & concentratæ, clysterum acrium purgantium irritatione, corrosione &c. intus iterum propelluntur, ac quasi retrahuntur; sicque peste affecti interficerentur, ut Montanus putat: nam vires debilitatæ de novo aggredientem hostem non propellere, imo ne quidem resistere ei valerent. Alvi fluxum formidandum vel dysenteriam lethalem ab acris clysteribus non difficulter posse produci, sequenti modo nonnulli probant. Sanguine dissoluto, valde tenui & acri quia peste correpti laborant, (quod ex variis dissectis hac tunc extinctis corporibus probant: idem quoque satis superque constare ex hæmorrhagia narium ut plurimum, & semper fere lethali, non raro peste correptos affligente, item ex dysenteria plerumque quoque lethali, petechiis &c. necnon juvantibus & nocentibus in ipsa pestis curatione dicunt) facile nimirum clysteres acres irritando, pungendo, corrodendo, mordendo &c. venas hæmorrhoidales vasæque vicina venosa tenuia aperire, & hæmorrhoidum fluxum, dysenteriam, alvi fluxum gravem excitare. Varii quoque Moderni Practici *φάρμακα καθαρτικά* peste correptis exhibere audent, imo adhibenda necessariâ statuunt, venæ sectionem instituunt &c. De his vero fusius in capite septimo sequenti de diaphoreticis agemus; ac ibidem probare conabimur, quod neutiquam adhibenda sint *φάρμακα καθαρτικά*; ac in peste venam secare hisce in regionibus, nil sit, nisi ægros interficere, &c.

2. Hæmorrhoides, ut videre est apud D. Casparum Hoffmannum, apud Scholziium consil. 173. & D. Johannem Valæum in sua medendi methodo p. m. 53. qui ibidem ex nimis frequenti clysterum usu hæmorrhoidum fluxum posse excitari testatur; in primis si acris existat sanguis, acresque & quidem sæpius si adhibeantur clysteres. Frequenti enim illâ clysterum injectione vasa illa tenuia debilitantur, acriumque illorum irritatione magis magisque sanguis eò propellitur, acris quia & ille existit, facile vasa eroduntur, sicque hæmorrhoidum fluxus excitatur. Ab excrementis vero induratis si productæ sint hæmorrhoides (m), enemata maxime conveniunt.

Hæmorrhoides.

00 2

Mu-

(m) Qui alvi segnitie ex induratis fecibus laborant, toties hæmorrhoidibus corripiuntur, ut minimè sit dubitandum, quin frequentior ejus affectus causa sit duriorum fecum circa colon & rectum intestinum subsistentia. Venæ enim hæmorrhoidales, quæ sanguinem ab iliactis arteriis acceptum sursum per intestina revchunt, ita à durioribus fecibus comprimuntur,

Mulier va-
stis dolori-
bus.

Et alvo ad-
strictâ labo-
rans.

Sæpius cly-
steribus usâ

Unde in
fluxum hæ-
morrhoidû
incidit.

Hauftu la-
xante.

Ac iterato.

Nec non
venæ se-
ctione cu-
rata.

Vir per
menses ali-
quot cepha-
lalgia pæ-
riodica af-
fectus.

Post pilulas
cephalicas
purgantes.

A dolore
sult liber.
Verum ob
alvum ad-
strictam sæ-
pius clyster
sunt inje-
ctum.

Mulier quædam triginta octo circiter annos nata, melancholice, variis jam hanc jam illam corporis partem affligentibus doloribus diu vexata, alvoque adstrictâ semper fere afflicta, post assumpta *passivana nedaprona* semper alvum adstrictiorem observavit. Disti. dolores intolerabiles ut plurimum, dum alvus adstricta erat, existebant; solutam vero alvum cum haberet, dolores minores ac magis tolerabiles sensit. Quare consilio cujusdam Medici subinde clysterem iniici curavit, unde alvus laxior fuit reddita: paulò vero adstrictior cum eadem esset, statim clysterem iterari voluit Medicus. Frequenti huic enematum injectioni tandem ita natura affuevit, ut nunquam alvum deposuerit, quin clystere prius esset provocata tandemque magnus hæmorrhoidum fluxus fuit secutus, qua de causa clysteres postmodum rejecit. Advocatus quæ acta erant cum audivissem, sequentem haustum, alvo adstrictâ iterum laboranti, præscripsi.

℞. *Cass. fissul. recens extract* ℥ss. *Männ. Calabrin. Syr. rosar. solut. ana* ℥v. *Aq. cicbor. q. s.* MS. F. Haustus.

Hoc assumpto & usurpato haustu, ter alvum deposuit sine dolore, ac post biduum sponte iterum semel excrementa non indurata, ast fluida per alvum deiecit: alvoque adstrictâ cum laboraret, denovo eundem haustum iteravi, unde optimè habuit; imo post quartam hujus haustus assumptionem, & venæ sectionem in brachio planè ab hæmorrhoidum fluxu fuit curata.

Vir triginta quatuor annorum, biliosus, cephalalgia circa octavam vespertinam per menses aliquot exacerbescente affectus, pilulas quasdam cephalicas sæpius assumpsit summo cum levamine, ita ut intra septimanas duas tresve ab omni dolore liberaretur. Verum post aliquod tempus nisi quotidie alvum deponeret, levem cephalalgiam noctu vel cubitum iturus observabat: quare præcedens malum metuens, iterum pilulis cephalicis usus fuit. Sed post purgationem alvus quia denuo adstrictior, sequentem clysterem injici sibi curavit.

℞. *Decoct. emoll. & carminat. vulg.* ℥viij. *Elect. diacatbol.* ℥ij. *Sal. gemm.* ℥jss. MS. F. Clyster pro Viro.

Quo adhibito, optimè alvum deposuit, & summum levamen quoad

tur, ut ei transitum denegent. Unde sanguis quum fluere anteriùs non possit, posterius eas venas eoque implet ac distendit, ut vel in magnam molem prominent, vel circa podicem, ubi illæ magis conspicuæ subtilissimâ tantum muniantur pelliculâ, planè rumpantur. Quomodoam vero duriorem sæcum in latetibus crassis congestio hæmorrhoidibus oc-

casione præber; ita ortæ jam hæmorrhoides sæcum descensui obtundantur, ut probe in alvi ejectionibus labores & dolores conduplicent. Hinc ad morbum hunc præcavendum quantî interstii fluidiorem alvum servare, nullo negotio colligitur, quod præ aliis maximè emollientibus injectis clysteribus obtinetur.

quoad cephalalgiam habuit, nec postea alvus ita fuit obstipata, quàm quidem à pilulis cephalicis: quare sæpius clyster fuit iteratus. Evenit tandem, ut postquam aere calidiorè plus solito ambulaverat, calefactus admodum domum reversus fluxum hæmorrhoidum gravissimum pateretur, imo ultra libras tres sanguinis flouidi intra unius horæ spatium effluxisse domesticis narrantibus. Vocatus lecto decumbentem, ac valde debilem inveni, quare mox sequentem mixturam præscripsi.

In aere calidiorè ambulans in fluxum hæmorrhoidalem incidit

℞. *Aq. plantag.* ℥iv. *Cinnamom.* ℥ss. *Acet. stillat.* ℥ij. *Ocular. cancror.* ℥ss. *Confect. hyacinth.* ℥ss. *Laud. opiat. gran.* ij. *Syrup. myrtin. Portulac. ana* ℥ss. MS.

Mixtura cardiacæ. &c.

De qua singulis horis cochleare usurpavit, ac vesperi dosim de hoc pulvere.

℞. *Corall. rubr. ppt.* ℥ss. *Lapid. prunell.* ℥j. *Sacchar. saturn.* ℥ss. MS. F. Pulvis in quatuor dos. divid.

Pulverea

Externè podici linteamina sequenti medicamento imbuta & madida applicari, ac singulis horis renovari jussi.

Ac externo medicamento.

℞. *Aq. plantag.* ℥jv. *Rosar.* ℥ij. *Sacchar. saturn.* ℥j. *Lap. prunell.* ℥jss. MS.

Quibus omnibus adhibitis, hæmorrhagiâ brevi fuit sedata: pro cibo assumpsit jusculum Vitulinum cum portulaca, acetosa, hordeo mundato, &c. coctum, & vesperi sæpius lac ebutyratum cum manna Calabrina, vel uvis Corinthiacis paratum, ac optimè inde se habuit, alvumque ut plurimum quotidie semel dejecit. Cum jam curatus sibi videretur, in reddenda alvo de dolore quodam & ardore circa anum valde conquerebatur, præprimis si sæces paulò duriores essent: quare sequens linimentum præscripsi, quod podici externè adhibuit maximo cum levamine.

℞. *Unguent. popul. Rosar. ana* ℥j. *Succ. semper vivo. maj. recens express.* ℥vj. *Cret. albi. subtilissimè levigat.* ℥iij. MS. pro Linimento.

Necnon linimento.

Ultimò summum ardorem per universum corpus se observare, indeque multas tum noctes infomnes traducere cum testaretur, hænc dedi emulsionem, cujus vesperi cubitum iturus mediam partem, alteram partem post mediam noctem, si dormire nequiret, necnon subinde lapidis prunellæ drachmam unam cum lacte ebutyrato, vel jusculo assumpsit.

℞. *Hord. mundat. ad crepat. coct.* ℥iij. *Sem. melon.* ℥ss. *Lini Pav. alb. ana* ℥ij. F. cum s. q. aq. decoct. hord. Emuls. ad ℥x. add. *Syrup. diacod.* ℥vi. MS.

Emulsione curatus.

3. Oppilatio in intestinis magna, teste Philippo Gruligio in suo florilegio Hyppocrateo-Galeno-chymico novo part. 6. cap. 31. in primis acria si existant enemata neutiquam injicienda, ast qui-

Oppilatio in intestinis magna.

quidem emollientia, & humefciantia, tumque per os quoque fimul lenientia medicamenta exhibenda esse, idem ibidem docuit.

Enteroco-
le.

4. Enterocoele, ut patet è dictis Heurnii Prax. medic. lib. 1. cap. de supposito. & Ambrosii Paræi lib. 25. oper. chirurg. cap. 23. Clysteres enim infusi (in primis si simul flatus discutiant) tumens intestinum magis implent, distendunt, ac peritonæum comprimunt; sicque ventre magis distento intestinum ab injectis clysteribus intumefactum facile per partem peritonæi laxatam vel ruptam in scrotum devolveretur.

Supposito-
ria acria
non conve-
niant.

Neutiquam quoque suppositoria in primis acria conducunt.

In hæmorrhoidibus
nec ani tu-
moribus.

1. In hæmorrhoidibus & reliquis ani tumoribus, ut legitur apud Petrum Gorræum cap. 1. de supposito: acria enim si suppositoria existant, hæmorrhoidum fluxum non curant, sed insigniter provocant, imo & interdum gravia in ano ulcera exinde quoque subsequuntur, quod contestatur Heurnius in Prax. medic. lib. 1. cap. de supposito. & sequens casus.

Vir alvo ad-
strictiori
laborans.

Vir quispiam quadraginta quatuor jam natus annos, biliosus, alvo adstrictiori laborans sæpius, in hæmorrhoidum periodicum fluxum gravem singulis quatuor septimanis redeuntem incidit: unde semper singulis vicibus ita debilitatus fuit, ut nec pedibus incedere, nec per cubiculum meare intra tres quatuorve dies posset; appetitus semper fere erat abolitus, dolorque aderat lumborum gravis, imo paulò ante hæmorrhoidum fluxum intolerabilis: in ano autem dolorem ac pruritus per biduum triduumve semper observavit: fluentibus vero hæmorrhoidibus dolor & in ano pruritus evanere statim, ast lumborum dolor tum gravior utcumque erat. Mane vocatus de dolore & pruritu in ano maximè conquirentem, alvumque intra triduum non dejectam inveni: quare statim sequentem clysterem, quia excrementa valde indurata se sentire referebat ægotans, præscripsi.

Incidit in
hæmorrhoidum
fluxum
periodicū.

Veram an-
te fluxum.

Ani dolor
& pruritus
ingens.

Ob alvum
adstrictam.

Clyster
emolliens
&c. fuit in-
jectus.

℞. Rad. alb. Lilior. alb. ana ʒss. Fol. malv. Verbas. ana M. j. Flor. papav. errat. Verbas. ana p. ij. Sem. cydonior. ʒij. Concisa & contusa coq. in s. q. Aq. commun. in colatur. ʒviiij. dissolv. Elestuar. lenitiv. ʒij. Ol. lilior. alb. ʒvj. MS. F. Clyster pro Viro, circumspicte, caute, & leniter injiciendum, ac fistulâ benè prius oleo inungendâ.

Vena secta.

Ab hoc injecto enemate bis alvum deposuit levi cum pruritus & doloris in ano levamine: circa meridiem venæ sectionem ad uncias

cias decem celebrari jussi. Vesperi rediens, & dolorem, & prurimum in ano non parum diminutum inveni : de dolore vero & pruritu externo & interno quia adhuc conquerebatur patiens, sequens linimentum ano inungendum, linteaminibus applicandum, ac molli- bus turundis intrudendum præscripsi.

℞. Unguent. popul. Rosar. ana ℥ss. Ol. nymphae Rosar. Ompha- cin. Verbasco. ana ℥jss. MS. pro Linimento.

Et linimen- tum exter- nè adhibi- tum fuit.

Mane rediens & dolorem & prurimum fere omnem sublatum inveni, alvum vero quia sponte nondum dejecerat, sequentem haustum leniter purgantem statim assumendum dedi.

℞. Mann. Calabrin. Pulp. cast. recens extract. ana ℥ss. Tama- rindor. Syr. rosar. solut. ana ℥v. Cremor. tartar. ℥j. Aq. cichor. q. s. MS. F. Haustus.

Haustum- que purgan- te assumptæ

Hoc assumpto haustu, quater alvum absque ullo fere dolore deposuit: in supradicti tamen linimenti inunctione continuavit per septimanam, & nullus hæmorrhoidum fluxus fuit secutus. Post mensem circiter & dolorem & prurimum in ano iterum observavit. Vocatus enema præscriptum, & venæ sectionem, ac postea linimen- tum tali cum successu iteravi, ut intra biduum à dolore, & pru- ritu curaretur.

Et curatus,

Post men- sem passus, isdemque curatus fuit.

Post annum circiter non tam pruritu quàm quidem dolore iterum afflicti Chirurgi quendam accersivit, qui hæmorrhoidum dolorem illum tollendi curandique gratiâ glandem ex pauco sac- charo saturni, floribus sulphuris, melle ad duritiem cocto, & ceræ quantitate sufficiente confectam, anoque intrudendam vincto huic dedit. Ast curationis & doloris hujus sublationis loco gravis hæ- morrhoidum fluxus summo cum dolore affligens, & ulcus tam in- gens fuit subsecutum, ut brevi non tantum maximam puris co- piam, verum etiam ipsa excrementa non per anum sed supra eun- dem per novum glandis hujus maleficio excitatum foramen deje- cerit: quod foramen nonnisi summis laboribus tandem fuit cura- tum, nec tamen ita curatum, quin aliquando fæces sponte effluxe- rint.

Post annum denuo reci- divam ob- servans, glande ex saccharo sa- turni &c. confecta.

Ingens ul- cus in ano subsecutum est.

2. In ani fissuris, nam acria quia plerumque suppositoria sunt, merito rejiciuntur in ani fissuris: acria enim ani fissuras non curant, ast irritando, mordendo &c. easdem augment, & nonnisi de- teriores reddunt. Quare quoque Heyrnius loco utimò citato cap. de suppositor. eadem in ani fissuris damnat, si, inquit, æger fissuris ani laboret, nunquam suppositoriis acribus alvum provocantibus utitor: facillè namque hoc modo ficus ani excitaretur, quod quo- que vidisse ac observasse testor.

Ani fissura

Ho-

Abſque pe-
riculo ene-
mata, & ſup-
poſitoria ſe-
runt.

Homines, in quibus enemata & ſuppoſitoria ſine periculo applicari poſſunt, ſunt.

Senes.

1. Senes, teſte Petro Gorræo capite de clyſtere: Senes ut plurimum alvo adſtriçtâ laborant, (in primis quibus juvenibus fluxerit eadem, ut docuit Senex aphor. 20. & 53. ſect. 2. quod confirmatum videtiſ apud C. Celfum lib. 1. cap. 3. tit. de ætatum varietate p. m. 32. & 33.) quare clyſmata ergo maximè iſs conducunt, quia & *πάμπαν ἀνάσμινα* non ita tolerare queunt Senes, facilèque alvi fluxus gravis poſt pharmaca cathartica in Senibus ſubſequitur, aut fluxus alvi poſt cathartica ſi non ſequatur, ſummis cum torminibus purgantur: acidi enim & pituitoſi viſcidi humores in iſs prævalent, parumque calidi innati habent, teſte Hippocrate aphor. 14. ſect. 1.

Pueri.

2. Pueri, ut auctor nobis eſt Johannes Walæus in ſua mendendi methodo p. m. 52. à flatibus, fæcibusque induratis in iſs ſi oboriatur alvus adſtriçta; facilè enim & maximè à catharticiſ eorum corpora debilitantur. Satiuſ ergo eſt, ut per clyſmata flatuſ fæceſque induratæ alvum eorum adſtriçtiorẽ reddentes educantur, ſicque ab alvo adſtriçtâ liberentur.

Infantes.

3. Infantes, ut Petrus Gorræuſ loco ſtatim citato, & Heurniuſ in Prax. medic. lib. 1. cap. de clyſtere docuere, quod & quotidiana conſtat experientia: levia enim ſuppoſitoria vel clyſmata in Infantibus doloribus colicis à flatibus &c. oriundis graviter vexatiſ non tantum dolores, flatibus fæcibusque induratiſ &c. expulſiſ tollunt, ſed & alvum ſolutam reddunt & ſervant, ſicque ulteriorem ac novum ſimilium dolorum exortum, alvum ſolutam reddendo & ſervando, prohibent. Videtiſ ea de cauſa hiftoriam de Infante variis convulſiviſ motibus afflicto & curato pag. 263. & 264. deſcriptam, ut & ſequentem.

Infans al-
vum depo-
ſituruſ.

Summo do-
lore affe-
ctuſ.

Verum al-
vo depoſitũ
ſiuit.

Quare Ma-
ter varia
fruftra ad-
hibuit.

Infans duobus treſve jam natus menſeſ, ſinguliſ veſpertiniſ temporibus per horam circiter unam atque alteram magno ejulatu alvum depoſuit, alvoque depoſitâ ſtatim ſiuit; imo nunquam aliãſ alvum dejecit, niſi ejulatu per horam unam atque alteram præcedente: cæterum Infans optimè valuit. Varia hujus mali tollendi gratiã uſurpavere Parenteſ remedia, pulti enim immiſcuere ſæpiuſ aquam fœniculi, item ſemen aniſi pulveriſatum: Mater quoque, cujuſ ubera ſemper ſuxit Infans, non niſi ſemen carvi ſaccharo-incruſtatũ in dieſ aſſumpſit, item mammis antequam

Mater

Mater Infantem apposuit, sæpius spiritum vini anisi & carui seminibus infusum & abstractum prius usurpavit, unde ejulatus multiplicati fuere, ac minus per alvum deiecit. Innumerabilia fere itaque medicamenta Parentes postmodum adhuc in usum revocarunt, ast tamen incassum omnia. Vocatus primò hanc mixturam dedi.

℞. *Aq. fœnic. Cort.aurantior. cum vino destillat.ana* ʒʒss. *Syr. de cicbor. cum rbeo. Fœnic.ana* ʒj. MS.

Ac mixturam anticolico-purgantem.

De hac mixtura singulis duabus horis cochleare unum fubinde quoque & alterum Infanti exhibuerunt, unde nonnisi flatus paucos excrevit, semelque tantum alvum deposuit. Ast vespertino tempore adventante iterum valde ejulavit, simulque per alvum semel liquidum quid deiecit. Mane rediens sequens pulti admiscendum præscripsi.

℞. *Mann. Calabrin. ʒij. Fol. senn. s. stip. ʒss. Sem. anis. ʒj.* MS.

Et magnum & c. pulti immiscuere

Post hujus usurpationem iterum semel tantum quid paulò consistentius priorè cum paucis flatibus per alvum excrevit, ast circa vesperam itidem acriter, verum non ultra semiboram, ejulatum edidit. Mane iterum visitandi causâ rediens, sequentem sacculum ventri Infantis imponendum, ac ultimum quoque iterandum, ac pulti immiscendum præscripsi: antequam vero ventri sacculus fuit impositus, umbilico sequens emplastrum fuit applicatum.

℞. *Trochisc. albandal ʒj. Aloes lucid. Hier. pier. Galeni Ol. absinth. ana* ʒss. *Cera. alb. q. s.* MS. F. Emplastrum umbilico Infantis imponendum.

Umbilico emplastrum

℞. *Flor. chamomill. Roman. M. iʒs. Sem. fœnic. ʒij. Carvi Cumin. ana ʒij. Bacc. laur. ʒss.* Concisa & contusa insuantur parvo sacculo ventri Infantis imponendo.

Et abdomini sacculum imponere.

Hiscè dictis ultimis adhibitis & applicatis, ingentem flatuum copiam, & per alvum semel viscida tenacia una cum excrementis excrevit: quare in horum medicamentorum usurpatione per octiduum circiter continuavimus; singulis vespertinis tamen Infans, ast per horæ tantum quadrantem, ejulavit. Post octiduum quia intra biduum alvum non deiecerat, sequens clystma, simulque hunc bolum præscripsi.

℞. *Sem. carv. ʒj. Bacc. laur. Sem. fœnic. Anis. ana ʒss.* MS. F. Pulvis tenuissimus. Ex hoc pulvere cum s. q. *Butyr. recent. F. Boli no. iij.* externè saccharo pulverisato inspergendi: de quibus unus bolus ori Infantis imponendus, mox mammis Infans apponendus, ut ita sugendo bolum deglutiat.

Tandem bolum affusum.

Post horam ab assumpto bolo enema sequens injici curavi.

℞. *Fol. malv. M. s. Flor. chamomill. melilot. ana p. j. Sem. carvi Cumin.*

Et enema
carminans
adhibendum
sunt.

Cumiv.ana ℥iſſ. *Bacc.laur.* ℥ij. Concifa atque contufa. coq. in ſ. q. aq. commun. In colatur. ℥ijſſ. diſſolv. *Elect. lenitiv.* ℥ij. *Mell. virg.* ℥ij. M.S.F. Enema pro Infante.

Et poſt pi-
tuitoſa bi-
lioſa &c. ex
ereza cura-
tus.

Post hujus clysteris applicationem, & ſupradicti boli aſſum-
ptionem bis alvum depoſuit, & magnam pituitæ viſcidæ bilioſo
colore tinctæ copiam ſimul excrevit, ac ſequenti veſpertino tem-
pore non ejulavit Infans, nec quoque alvum depoſuit: quare bo-
lum ſubinde iterandum juſſi, quo factò ſemper alvum exoneravit,
ac poſtmodum quotidie ſemel ſponte dejecit, ac optimè poſtea de-
git curatus ille Infans.

Debiles &
qui viribus
languent.

4. Debiles, & qui viribus languent, ut Petrus Gorræus capi-
de clyſtere, & Heurnius in Prax. medic. lib. 1. cap. itidem de clyſte-
re docuere: debiles enim, & qui viribus languent, alvo adſtrictâ ſi-
laborent, neutiquam *φάρμακα καθάρσια* tolerare queunt; debiles nam-
que debiliores hac methòdo redderentur. Rectè enim Petrus Po-
terius centur. 1. curat. 22. debilia corpora catharticiſ minimè eſſe
obruenda nec ita debilitanda ſtatuit; pharmaca enim cathartica
corpora illa magis debilitant, ac illorum vires deſtruunt. Quare
meritò Galenus commentar. 2. in lib. prorrh. text. 37. indoctum eſſe,
& artis Medicinaliſ planè inſcium illum nominat, purgare qui in-
grediatur debiles, viribus languentes, & imbecillitate affectos: fa-
ctus ergo alvum illorum adſtrictam enemate ſuppoſitorioque ſol-
vendam & provocandam, quàm hac ratione ad mortem debiles de-
duocendos eſſe, ducimus.

Abhorren-
tes à phar-
maco, & al-
vo adſtrictâ
laborantes.

5. Qui pharmaca tolerare nequeunt, alvoque tamen adſtrictâ
laborant. Novi enim Homines robustos, qui tamen purgantia me-
dicamenta neutiquam tolerare poſſunt, ſed ſtatim poſt aſſumpta
cathartica vomitu nauleaque continuò vexantur: ſi vero accidat,
ut aſſumpta cathartica pharmaca retineant, ſtatim in alvi fluxum
nulliſ fere medicamentis ceſſantem incidere obſervavi. Quare ſe-
quentem caſum hiſce addam.

Vir ventris
torminibus
& alvo ad-
ſtrictiori la-
borans.

Vir quiſpiam quadraginta jam natus annos, bilioſus, robuſto
corpore præditus, ventris torminibus ſæpius vexatus, alvo adſtri-
ctâ ut plurimum laborabat, ſinguliſ biduiſ autem ſi alvum non de-
poneret, ſtatim cephalalgia vexabatur, & torminibus doloriſque
ventris gravibuſ affligebatur. Varia hac de cauſa aſſumpſit medica-
menta non malo cum ſucceſſu, præterquam quod cephalalgiam
quandam excitarent. Curationiſ ergo vocatus, primò ſequentem
mixturam ipſi dedi, de qua ſinguliſ duabuſ horiſ cochleare unum
aſſumpſit.

Indeque
ſarim ce-
phalalgia.

Mixtura
anticolicâ.

℥ſ. *Aq. ſenic.* ℥ij. *Post abſtractam ſpiritum anticolicum*
pag. 278. deſcript. ℥iſſ. Beronic. Spir. anticol. ibidem tra-
diti

ditiana ℥j. Nitri aromat. dulc. p. 275. descript. ℥ij. Ol. cortic. aurantior. gutt. jv. Syr. fenicul. ℥j. MS.

Tormina & dolores ab hac mixtura quidem minores redderantur, ast capitis dolor mox inde excitabatur: quare sequentem haustum cholagogum levem, quia facile alvum deponere se retulit patiens, dedi.

℥. Eleff. cholag. Syboii. ℥ij. Syr. de rheo simpl. ejusdem ℥ij. Aq. fenic. ℥x. MS. F. Haustus.

Hanc purgantem cholagogum assumpto.

Quo assumpto, ita fuit nauseabundus, ut jam jam vomitu rejiceret purgantem haustum, retinuit tamen: ast intra sex circiter horas vicesies quidem alvum deposuit tali cum ventris dolore, tantisque cum torminibus, ut præ dolore altâ voce clamaret. Vocatus omnia perpendens, & interrogans Uxorem, adstantes, ægrumque, an quid antea assumpisset, & an unquam quidem Maritus catharticum pharmacum antea usurpasset, retulit Uxor, semper hoc contigisse à levissimo etiam pharmaco, etsi tantum lenitivum, si modo retinisset catharticum; aliâs nauseâ vomituque continuo tandiu vexari, donec totum purgans evomeret.

Levi hypercatharâ summis cû doloribus fait affectus.

Quare de supradicta mixtura cochleare unum alterumque statim assumere jussi, sed non ideo alvi fluxus cessavit. Vespere rediens, dejicientem parum nauseabundum, minori tamen cum dolore, & paucioribus torminibus inveni: quare sequentem bolum præscripsi.

℥. Diascord. Fracastor. ℥ij. Confect. hyacintb. ℥ss. Ol. nucis still. gutt. j. MS. F. Bolus.

Quare bolum.

Hoc assumpto bolo, per tres circiter horas non ita alvum deposuit, ast postmodum rediit iterum fluxus, verum dolore & torminibus expers. Mane visitans, sexties adhuc illâ nocte alvum deposuisse Maritus, retulit Uxor: quare sequens conditum præscripsi, de quo subinde ad nucis moschatæ quantitatem assumpsit.

℥. Conserv. rosar. rub. Mio. cydonior. antiq. ana ℥vj. Eleff. antidyfenter. p. 126. descript. ℥ss. Diascord. Fracast. ℥ij. Syr. myrtin. q. s. MS. F. Conditum.

Ac conditum usurpavit.

Vespere iterum rediens, semel tantum alvum deposuisse narratum: quare non nisi mixturam ægrum postea assumere voluit, unde ad pristinum statum brevi tamen fuit restitutus. Denuo vero alvo adstrictâ ac torminibus ventris cum laboraret, non amplius purgans, sed sequens modo præscripsi. Docuit enim Paulus Ægineta, non purgantia, sed enemata adhibenda iis, quorum venter ægrè descendit, & qui stomacho imbecilli, nempe medicamenta ad subducendum efficaciam non sustinente laborant, lib. 1. capite 44. de clysteribus p. m. 45.

Verum alvo adstrictâ de novo affectus

Enema fuit
adhibitum.

24. *Decoct. emoll. & carminat. vulgar. pro clyster.* ℥viij. *Elect. dia-*
catbol. De bacc. lauriana ℥vi. *Ol. chamomill.* ℥ss. *Mell. anthosar.* ℥ii.
MS. F. *κλωσις* pro Viro . .

Et curatus
fuit.

Hoc injecto clystere, bis alvum cum multis flatibus tali cum
successu deposuit, ut tormina doloresque ventris mox evanesce-
rent; alvumque, postquam nempe semel adhuc enema hoc fuerat
iteratum, postea quotidie semel deposuit, & à dolore & tormini-
bus & cephalalgia fuit curatus.

Nonnullos alios itidem alvo adstrictiori laborantes, ex lenissi-
mo pharmaco in nauseam, vomitum, alvive fluxum incidentes, tan-
tum clystere vel supposito curavimus . .

Baccho qui
indulserat.

6. Qui multum ante morbum potaverat, aut auctor est Corne-
lius Celsus lib. 2. cap. 12. tit. 2. de alvi ductione p. m. 85. quod idē fere
contestatum quoque inveniet studiosus Lector apud Johannem
Walæum in sua medendi methodo p. m. 53. accidit interdum, inquit,
ut in febribus ex nimio potu purgantia medicamenta retineri non
possint, sed statim evomantur; si tum præmittatur *κλωσις* pur-
gans retinebitur.

In morbo
convales-
centes, &
alvo adstric-
tiori labo-
rantes.

7. Ex morbo convalescentes, alvoque adstricta si laborent:
ast nota, non acria & vehementia enemata in hisce usurpanda, ve-
rum ex solo oleo olivarum &c. præparata esse adhibenda, ut vi-
dere est apud Philippum Grulingium in suo florilegio Hippocra-
teo-Galeno-Chymico novo part. 6. cap. 31. de clysteribus p. m.
290. Alvus adstricta in convalescentibus qualem non molestiam
Medicis aliquando parit? quam molestiam brevi ut plurimum su-
perant Practici solo ex oleo olivarum præparato enemate bis ter-
ve pro re nata iterato. Quare & sequentem historiam hisce adde-
re placuit.

Vir post
magnum
æstum &c.

Vir quispiam quadraginta quinque annorum, melancholicus,
magnum æstate passus æstum, incidit in febrem tertianam inter-
mittentem cum nausea, & quandoque vomitu, præcordiorum-
que anxietate gravi continud conjunctam: in principio quidem le-
vi horrore, mox autem summo calore, capitis dolore pulsante, siti-
que inexplebili paroxysmus febrilis Hominem corripuit: appetitus
jam diminutus jam vero auctus, alvusque jam adstricta & quidem
sæpius, jam vero soluta erat. Alvo adstricta cum laboraret, summa
ventris tormina sensit, eadem vero soluta nulla omnino: quare sua
sponte ingentem seri lactis sitim tollendi, & alvum solutam
servandi gratia copiam assumpsit; unde maximus pedum tumor,
alvique fluxus subsecutus est, ac adventante paroxysmo summum in
regione lumbari primò, & mox per totum corpus loco levis
horroris frigus fuit perpeffus. Vocatus serum lactis omnia
que

In febrem
alvum ad-
stricta &c.

Et post fe-
rum lactis,
in pedum
tumorem
&c. incidit.

quæ liquida frigida interdixi, ac sequentem mixturam præscripsi.

℞. *Aq. cort. citri Aurantior. cum vino destillat. ana* ℥ij. *Vit. Matthiol.* ℥vj. *Cinnamom.* ℥ss. *Ol. macis stillat. gutt.* jv. *Diascord. Fracast.* ℥ij. *Antimon. diaphoret.* ℥ss. *Syr. sænic. Papav. errat. ana* ℥ss. MS.

Quare curationis ergo mixturæ diaphoreticam &c. assumpsit.

Ab hujus mixturæ assumptione nil nisi frigus perurum fuit diminutum, neutiquam vero alvi fluxus: quate sequens conditum præscripsi, de quo sexies de die ad nucis moschatæ quantitatem assumpsit.

Memento alvi fluxu.

℞. *Conserv. rosar. rub. antiq.* ℥i. *Elect. antidysenter. superius descr.* ℥ss. *Diascord. Fracastor. Nuc. moschat. condit. ana* ℥ij. *Ol. cinnamom. Caryophyllar. stillana gutt.* jv. *Syr. myrtin. q. s.* MS. F. *Conditum.*

Ac ideo conditum.

Hujus conditi beneficio nonnisi tertio die alvi fluxus fuit curatus, qui post triduum iterum increvit: quare ipsi pilulam opiatam ex massa pag. 246. descripta dedimus, postque duas horas aliam, tertiamque cum ussurpasset, fluxus ille alvi cessavit. Ast sedatum fluxum sitis intolerabilis excepit, quam potentissimis vix superare potuimus remediis. Sedatâ tandem & illâ, febris insigniter primas tenuit: & cujus tollendi gratiâ sequentem dedimus bolus, duabus ante paroxysmi invasionem horis assumendum.

Pilulam opiatam &c. usurpavit.

Et alvi fluxus sublatu

quo sublato, sitis & febris adau

℞. *Extract. febrifug. nostr. in superioribus descript.* ℥ij. *Sal. febrifug.* (ex capite mortuo post spiritus salis armoniaci abstractionem relicto, filtratione & exhalatione parat.) gr. xij. *Antimon. diaphor.* ℥ss. *Ol. macis stillat. gutt.* j. MS. F. Bolus. cura vino calido assumendus.

Vernum bolo diaphoretico.

Hoc assumpto & usurpato bolo, optimè sudavit, febre nque vix observavit: quare adventante iterum paroxysmo eundem bolus iterandum curavi, quo facto nullam omnino febrem passus est. Post octiduum circiter cum in febrem iterum incidisset, bolus demuo eundem assumpsit, ex quo bene sudavit, ast frustraneo eventu: quarto enim die paroxysmus gravior rediit, & quicquid contra eum postea assumeret ægrotans, oleo tamen & operâ perditis, per duos tresve menses quartanâ simplici intermittente laboravit. Alvo adstrictâ quia ut plurimum vexabatur, vinum absinthites purgans febrifugum præscripsi sequens, de quo post quadriduum in digestionem positum usurpavit uncias quatuor, instillatis primò singulis dosibus spiritus salis armoniaci guttulis duodecim.

Eoque iterum sublato.

Febri demuo adau

℞. *Rod. gentian.* ℥ss. *Zedoar. Calam. aromatic. ana* ℥ij. *Jalapp. gummos.* ℥vi. *Eol. menth. crisp.* Mjss. *Senn. f. stip.* ℥ss. *Summit. absinth.*

Vinum absinthites purgans. usurpavit.

lb. Mij. Centaur. min. Card. bened. ana M. j. Aloes lucid. zij. Extrem. cort. aurantior. Cinnam. acut. ana ziiij. Cardam. min. Tartar. Rhenan. ana zjj. Concisis atque contusis, cantharoque lapideo inditis affund. Vin. Gallic. pint. vj. MS. & stent simul per quadrudum in loco calido, ut vis medicamentorum extrahatur.

Et à febril
liberatus.

Verum con
valescens,
alvo adstri-
ctâ labora-
vit.

Ac enema-
te ex oleo
olivarum
injecto cu-
ratus.

Herniis
sæpius affe-
cti.

Vir ex alvo
adstrictiori
in herniam
scroti inci-
dit.

Quâ repofi-
tâ.

Enema su-
binde sibi
ipfi injectit
& liberatus
fuit.

Mulier do-
lori colico
obnoxia.

Semen ani-
si vel fenici-
culi usur-
paret.

Brevi fatis
liberata.

Semel quotidie ab assumpto hoc vino medicato tantum alvum deposuit, ast febris in dies fuit diminuta, tandemque plane evanuit. Ex longo hoc morbo convalescens alvo adstrictâ maximè laboravit, imò quicquid contrarium usurparet, non nisi frustra tentatum fuit: quare primò suppositorium, deinde clysterem ex solo decocto emolliente, juxta Fuchsiû lib. 2. de compositione medicamentorum cap. 20. ultimò ex solo oleo olivarum diutius solito retinendum præscripti, tali quoque cum successu, ut post tertium injectum hoc *αλωνα* quotidie semel bisve sponte postea alvum deponeret, ac brevi curaretur.

4. Herniis sæpius affecti: alvo adstrictâ etiam laborantes, faciliè recidivam patiuntur, quare & omnes Practici unanimiter commendant alvum laxam servandam necessariò, herniis qui afficiuntur nonnunquam, & præprimis iis, qui simul flatibus abundant. Dicta sequentes casus satis superque comprobant.

Vir quadraginta annorum, sanus, sed alvo adstrictiori sæpius laborans, flatibus quammaximè obnoxius, in herniam incidit scroti enterocelen, qua capite decliviori pedibusque sursum protensus manu. Chirurghi restauratâ, emplastro ad rupturas Fernellii imposito, benè se habuit, alvo nempe benè respondente: verum adstrictiori eadem, faciliè imò sæpius recidivam passus est. Quare jussu Medici enema fuit injectum, & mox alvum reddens neutiquam conquestus est de flatibus nec herniâ. Ob sumptus sibi ipsi subinde clystma instrumento à M. Mutsenbroëkio P. M. invento injectit, alvoque inde depositâ, hilaris sanusque vixit.

Verum hac occasione non potui non narrare historiam enterocèles nullis medicamentis cedentis, & non nisi chirurgiâ & incisione &c. restauratæ: en studiose Lector totum casum.

Mulier quinquagesimum jam superans annum, melancholica, ac colico dolore sæpius afflicta, alvo adstrictiori & sæpius constipatâ, in primis legumina, fabas nempe &c. si assumpsisset. Cum res ipsi domi esset angusta, neque ideo assa &c. apponere, vel quotidie assumere posset, flatibus sequenti nocte summopere semper affligebatur, tumque summo mane, & aliquando mediâ nocte semen anisi vel feniculi manducare consueverat. Quo facto multos reddidit flatibus, moxque levmen observavit, hoc vero neglecto, dolores intolerabiles colicos passa fuit, & alvus adstricta seu constipata mansit;

At; donec aloen ad scrupulum unum assumpfisset, unde brevi alvum ter quaterve plerumque summo cum levamine reddidit. Infortunio quodam accidit, ut fabis assumptis, alvoque constipata laborans, doloribusque colicis gravissimis circa mediam noctem afflicta, semine anisi & fœniculi destituta, mane iisdem usurpatis, nullum omnino levamen observaret. Quare Filia Medicum adivit, qui dicta audiens sequentem præscripsit haustulum purgantem.

℞. Electuar. abologog. Sylvii Hydrag. ejusd. ana. ℥ii. Spirit. carminat. ℥jss. Sal. volat. oleof. gust. xxv. Aq. fœnic. q. s. MS. E. Haustus.

Quo assumpto, blandè sexies septiesve alvum multis cum flatibus deposuit, ac tranquilliter sequenti nocte dormivit. Mane de similibus imò majoribus conquerebatur doloribus: quare enema dictus Medicus ex cerevisia recenti dulci cum fœniculi semine ac melle coctum præscripsit, & optimè inde se habuit, multosque flatus simul cum fœcibus reddens. Verum post duas præterpropter septimanas tussis gravissima imò majoribus cum doloribus alvo adstrictiori, ac nausea, Mulieri oborta: quare Filiam ad Pharmacopœlam misit, ut haustum purgantem superiorem daret.

Verum domum reversa cum esset, haustumque purgantem Matri dare vellet, de tanta nausea, animi fere deliquio, ac mox de dolore in inguine sinistro maximo ac intolerabili imò tumore conquesta fuit. Quod igitur Filia Medico indicavit, seque haustulum purgantem non exhibuisse retulit: qui sequens enema ac fomentum mox præscripsit, ac Chirurgorum &c. hoc esse dixit.

℞. Decoct. emoll. & Carmin. vulgar. pro clyster. ℥viij. Electuar. diacathol. ℥jss. Pulp. cast. fistul. recens extract. Ol. chamomil. ana ℥vj. Sal. gemm. ℥j. MS. E. Clyster pro Fœmina.

℞. Fol. matv. Bisnals. ana M. jss. Verbasc. M. j. Flor. chamomill. Roman. Sambuc. ana p. ijss. Semin. cumin. ℥ss. Fœnic. ℥iiij. Concis. & contus. coquantur in f. q. aq. commun. ad colatur. pint. jss. add. Ol. lilior. alb. Chamomill. ana ℥j. MS. pro Fomento. pannis calidis adhibendo.

: Injecto clystere, eodèmq; bis iterato, semel tantum alvum deposuit, sed nullo cum doloris levamine: fomento quoque etsi sæpius adhibito, nec sponte nec manu Chirurghi, qui ramicem inguinalem seu bubonocelen esse, imò restaurari, vel reduci non posse mihi referebat; capite quammaximè declinato, genibusque divaricatis, ac in sublimiori parte positus etsi tentaverat, (quo modo tamen prolapsum intestinum vel sponte aliquando, vel levi manus compressione in abdomen repellitur) attamen enema & fomentum continuandum se putasse. Sicque per quadriduum noctes diesque infomnes, summis doloribus, nausea, ac subinde biliosorum pituitosorum

Verum iisdem seminibus carens, in gravissimum incidit dolorem.

Quare haustum purgantem carminativam.

Cum successu assumpsit.

Ac enema fuit injectum.

Post duas septimanas ex gravissima tussis.

In bubonocelen incidit.

Quare enema.

Et fomentum fuit adhibitum.

Verum inefficax, imò nec manu Chirurghi reduci poterat intestinum.

Tandem materiam flortoream &c. exornavit.

forumque humorum, imo nonnunquam stercoreæ materiæ vomitu decubuit hæc misera; & quicquid Medici ac Chirurghi in usum revocarent, oleum & operam perdiderunt. Quare consilium Medicorum ac Chirurgorum gratis petiit, quia, ut superius jam dictum, res ipsi erat angusta domi: hocque nonnulli Medici ac Chirurghi mox libenter fecerunt, qui omnibus frustra jam tentatis adhibitisque, hancque Vetulam continuè nauseabundam imo stercoream materiam jam vomentem, abdomine distento, alvo adstrictiori, in inguine enterocelen nonnihil quasi contortam prope inguen inæqualem, ac summè dolorificam, ita ut animi deliquium ex solo tactu præ dolore ingenti pateretur, verum non febricitantem invenerunt. Quare plurimi judicarunt, certò ac brevi diem obituram, & nihil omnino præter enema, ac cardiacam mixturam sequentem in usum posse revocari, ne spectatorem tantum agere videremur: omnes fere conveniebant in hisce medicamentis, quorum descriptio hæc erat.

Ac in summo mortis periculo versans.

Denno ipsi enema.

℞. Decoct. emollient. & carmin. pro clyster. ℥viij. Electuar. lenitiv. ℥jss. Sal. gemm. Prunellana ℥i. MS. F. Clyster pro Fæmina, mox injiciend.

Et mixtura cardiaca fuit præscripta.

℞. Aq. meliss. Fœnic. Mentb. crisp. ana ℥jss. Spirit. carmin. Sylo. ℥ss. Nitri dulc. ℥j. Confect. alker. sine ambræ & moscho ℥ij. Syrup. fœnic. ℥vj. MS. capiat singulis semihoris cochleare.

Verum una cum Chirurgo peritissimo Lithothomo dexterrimo Noacho Smalzio piæ memoriæ potius anceps remedium quam nullum esse adhibendum judicavimus. Rogati, quale ergo in usum revocare vellemus remedium, omnia enim interna externaque frustra jam fuisse adhibita remedia, imo quicquid & quo modo Chirurghi singuli ac omnes manibus tentaverint, oleum & operam hætenus perdidisse, imo stercora jam evomuisse, ac ea de causa clamatum esse. Verum apertionem & incisionem abdominis (si ægra & consanguinei concedere vellent) unicam esse curationis vel restorationis spem, vires adhuc, dum satis constare vulnus tale abdominis neutiquam lethale esse, imo periculum in mora, & citò absque periculo fieri posse incisionem, gangrænâ aliâs intestinum facile affici, omnes & quidem unanimiter affirmabant. Tandem in eo omnes conveniebant, modo agræ & consanguineis placeret. Quare convocatis consanguineis, certam mortem brevi instare, & nullis etsi potentissimis remediis, nec quoque manu Chirurgorum herniam illam enterocelen restaurari posse diximus; verum dubiam curationis spem superesse, si apertionem levem in abdomine concedere vellent. Mox consanguinei dicebant, quia nulla alia curationis spes superest, nobis quidem perinde esset, modo

Ac tandem levem apertionem abdominis unicam curationis spem esse, conclusum fuit à Medicis & Chirurgis.

Ma-

Mater ac ægra consentiret, cujus corpus esset, & res-ageretur, quæ dolorem illum subire deberet. Ea de causa Filia Matrem adivit, ac ipsi dicta non sine lachrymis proposuit, quæ statim annuit, imo Filia mea, inquit, charissima, mitè modo faciant, nam dolor jam est intolerabilis, brevique vel diem sum obitura, vel à tanto dolore brevi liberanda. Quisnam porro rogabat, illam incisionem institurus esset: cumque adesse Magistrum Smalzium Præcticum respondisset Filia, mox invitavit Smalzium, eâ tantum cautelâ & adhortatione, ut citò & misericordiâ motus rem conficeret.

Quam annuit ægra & contanguinel.

Quare exhibitis duobus præcedentis mixturæ cardiææ cochlearibus, ægrâ supinâ capite decliviori, genubus divaricatis sursumque sublatis collocatâ, Magister Smalzium cultro incisório incisionem & apertionem usque in abdominis cavitatem artificiosè, ac levi cum hæmorrhagia fecit, tribus digitis transversis circiter à tumore prope muscolum rectum, per quod vulnus duos priores digitos oleo leviter inunctos manus dextræ intrudens, mox intestina per angustum foramen protrusa se observare referebat, tumque manu sinistrâ herniam seu tumorem leviter comprimendo, imo quasi contorquendo, ac alterâ manu sensim trahendo, breviter intestinum introrsum reducebat. Cæterum vulnus more consueto & secundum artem tractavit, inguini emplastro ad rupturas Fernelii imposito, moxque præter mixturam cardiacam, enema superius nominatum fuit injectum, ac patiens debilis quidem semel alvum summo cum levamine dejecit, dolorque, & nausea, & vomitus, animique deliquium cessarunt: enemate per triduum iterato, tandem præter mixturam sequenti usa fuit apozemate.

Quam operationem instituit Smalzium.

Ægrâ capite decliviori genubusque sublatis posita.

Brevique intestinum reduxit.

Quo facto clyster fuit injectus.

℞. Radic. fenicul. ʒʒ. Polypod. quercin. ʒiij. Falior. malv. M. j. Senn. sine stip. ʒʒ. Rhabarbar. optim. ʒij. Sem. anis. Fœnic. ana ʒiij. Concisa atque contusa coquantur in l. q. aq. commun. ad colatur. pint. j. in qua dissolv. Mann. Calabrin. ʒj. Syrup. rosar. solutiv. ʒʒʒ. MS. F. Apozema.

A decocti laxans usus parit.

Hujus beneficio quotidie alvum cum multis flatibus deposuit. Quarto post operationem die vesperi levi febriculâ subito factis cessit.

Sed quarto post apertionem die factis cessit.

Post mortem una cum Magistro Smalzio adivi Confanguineos, Filiamque enixè rogavi, ut nobis concederet cadaver aperire, & videre quomodo interna sese haberent, ut in posterum aliis itidem miseris ita afflictis succurrere possemus: tandem annuit Filia. Cadavere aperto, intestinum eo in loco sphacelatum, ac foramen peritonæi, per quod intestinum protrusum fuerat, valde parvum invenimus, ita ut non nisi summa quasi cum vehementia intestinum esset protrusum.

Post mortem intestinum sphacelatum invenimus.

Duz mulie-
res eodem
affectu labo-
rantes dicto
modo cura-
tae. & iane.

Duas alias Mulieres eodem affectu laborantes, imo siereora jam evomentes, post incisionem, sed tertio die factam, à tali hernia eodem modo liberatas, ac similia medicamenta interna usurpantes, curatas ac adhuc dum sanas novimus. Harum Mulierum querelas symptomata &c. quidem narrarem, sed brevitati studeo, & mutatis nominibus, idem essem dicturus: sed quid opus est verbis, ubi rerum testimonia adsunt.

Dicta tamen ut studiosus Lector eò melius intelligat, en sequentem figuram.

TAB. IV.
FIG. II.

- A. Mulier herniâ inguinali laborans, capite decliviori, genu-
busque in altiori loco sublati, collocata.
B. B. Abdomen quodammodo distentum.
C. Umbilicus.
D. Ipsa hernia enterocele.
E. E. E. Musculus rectus.
F. Locus incisus, vel vulnus inflitum.
G. Foramen, per quod duos priores digitos manus dextræ
Chirurgus protrudens, ac intestinum protrusum leviter
contrahens.
H. Manus sinistra Chirurgi herniam leviter comprimens,
& parum contorquendo brevi reducens.

Enterocele
sensim &
pedetentim
excitata.

Datur & enterocele sensim & pedetentim excitata, ubi non ruptio, sed tantum relaxatio (n) peritonæi adest, symptomata tamen perumque eadem observantur. Hujus curationem & restaurationem dexterrimus, ac præmaturâ morte extinctus corporis humani perscrutator indefessus, perspicacissimus, clarissimus Vir D. Antonius Nuckius, quondam Anatomie in illustri Academia Lugdu-

NO.

(n) Quomocunque Hernia excitetur si-
ve sensim, sive confectim, semper fere perito-
næum relaxatum reperitur. Rarius enim est, ut
per illud lacerum intestina elabuntur ac promi-
neant; & tunc fere tantum, quam ab vulnere
abdomini inflitito peritonæum sinuâ perturbatur
ac laceretur. Omnium enim membranarum com-
munis est natura, ut distendi possint, quàm dis-
rumpi possint. Idque claris in peritonæo pa-
tebit, si causarum Herniam producentium ra-
tionem habuerimus. Sunt illæ namque vehe-
mentes Tussis, Sternutationes diutius protra-
ctæ, Ingenium ponderum suspensiones, ac si-
milis: à quibus omnibus ita quidem naturalia
viscera deorsum versus per diaphragma premun-
tur, ut vel peritonæi processus, quæ itur ad
ferorum, ab eorum incumbentiis & compri-
mentum impetu aperiantur; vel peritonæi pars
suis processibus vicinior, quæ superstratis abdo-
minis musculis minime pugnat, relaxetur so-

distendatur. Accedunt vero clarorum Scripto-
rum testimonia, qui in Anatomis Nuckii, Blan-
cardi, ac Ruyschii, quorum postrema in suis
observationibus Anatomico-Chirurgicis sic scri-
bit: *Herniam magis esse expansionem aut exten-
sionem peritonæi, quàm rupturam aut dilacerationem
ejus, haud dubito, quàm inter Mâdicorum Filios
facto constat.* Quavis vero peritonæum ab ex-
terno saltem ictu possit aliquando secundam
utramque ipsius membranam dirumpi; tamen
illa Veterum quorundam opinio minus arri-
docentiam, intertorem peritonæi tunicam in
Hernia dirumpi, exetorem vero dumtaxat
relaxari. Nil etenim est cum Mechanicâ legi-
bus magis pugnant, quàm si dicamus, corporis
in arcum figurati, quod violentiam interius pa-
titur, internas citius partes, quàm externas
dirumpi.

no, Batava Professor incomparabilis, in operationibus & experimentis finis chirurgicis per J. T. Brem editis experimento 34. p. 124. & 125. hisce tradidit verbis, ad illam operationem ipsemet instituit in Muliere enterocele laborante, ac stercorea jam evomente, & adhucdum vivente.

Aegro decenter collocato, cutisque incisione factâ, extensum peritonæum, quod intestinum includit, in conspectum prodit; quo itidem inciso, intestinum sensim & prudenter repellendum. Nonnunquam tamen partes trium musculorum abdominis tendinosæ, transversalis scilicet, obliquæ ascendens, & descendens (quæ in inguine angustum quasi hiatus formant, ut viâ, sed obliquâ, vas spermaticis transitum præberent) adeo angustatæ sunt, ut sine illarum dilatatione intestinum restitui non possit. Ad viam itaque hanc dilatandam, specillum excavatum intromittunt, factâque hiatus dilatatione, intestinum in abdomen propellunt. Cavendum interim, ne intestinum lædatur, nec incisio nimium extendatur, cum alioquin facile vas aliquod arteriosum lædi posset. Tætius idcirco erit, anulum digito eo usque dilatare & expandere, ut intestinum prolapsum reponi possit. Si vero contingat, intestinum aere in tantam molem esse distentum, ut commodè restitui non possit, variis in locis subtiliori aëu erit perforandum. Reposito itaque, ut dictum, intestino, hiatus, ad cicatricem fortiorem obtinendam, in circumferentia scarificandus, vulnerique turunda vitello ovi illita immittenda, & applicatis plumaceolis atque compressis deligatio instituenda.

Quomodo
curanda, &
restituenda

Homines, in quibus *κατὰ φύσιν* & nonnunquam quoque glandes nonnisi magna urgente necessitate præscribenda, sunt.

Emensa
& suppositoria nonnisi urgente necessitate præscribenda.

1. Famelici, in quibus purgantes clysteres minimè convenire dixit Riolanus meth. medendi general. cap. 9. Sic quoque nonnulli Medici melancholicis clysmata purgantia nocere putant, si nempe injiciantur antequam humores austeri aut acidi rectè sint præparati, correcti, & temperati; aliàs tormina ingentia clysteres purgantes injecti excitant. Ast nonne halitus, vaporesque blandi, oleosi, volatilesve ex injectis clysteribus elati humores austeros acidosque quodammodo temperant & corrigunt, sicque facilius & minori cum ægrorum molestia, quàm ullis aliis medicamentis, educuntur,

Famelicia.

curanturque dictis humoribus laborantes. ? Ultima nostra dicta confirmata videtis in observationibus hinc inde nempe capite quinto & sexto jam traditis. Nullâ quoque præparatione humores per clyfma educendos indigere, testatur Johannes Walæus in sua medendi methodo p.m.53.

*Pregnantes
trimestres
& quadri-
mestres.*

2. Prægnantes in primis trimestres & quadrimestres, nisi valde urgente necessitate; tumque neutiquam acres, aut tantum emollientes sæcesque induratas solventes clysteres præscribendi. Idem quoque innuere videtur Johannes Walæus in sua medendi methodo tit. de clystere p.m.52. dicens, gravidis non faciliè adhibendum enema, quia vis ejus irritans intestinum rectum, & uterum illi incumbentem stimulat ad expulsionem fœtus. Quare quoque Rodericus à Castro lib. 3. de morbis mulierum cap.16. dixit, in prægnantibus frequentem enematum tam acrium quàm emollientium usum vitandum, quia ab ipsis fœtus valde laxatur ac debilitatur. Idem fere de suppositoriis in prægnantibus usurpatis Heurnius in Prax. medic. lib. 1. cap. de suppositor. & Ruffus Ephesius testantur.

*Quid circa
applicatio-
nem clyste-
rum & glan-
dium sit ob-
servandum.*

**Tempus clysteres glandesque usurpandi,
& quidnam ante, in, vel post κλύσμα aut
suppositoria faciendum, observan-
dumque sit, paucis demon-
strabimus.**

*Tempus ea-
dem usur-
pandi.*

Tempus κλύσμα & suppositoria adhibendi.

*Nullum
certum de-
signari po-
test.*

1. Nullum certum aut constitutum propriè datur, sed omni tempore, & qualibet diei noctisque horâ adhiberi possunt enemata, modo necessitas urgeat, ut testatur Hippocrates lib. de purgantibus text. 3. circa finem p.m.609. & Fuchsius lib. 2. de composit. medicamentor. cap. 20.

*Matutinum
tamen ple-
rumque op-
portunum.*

2. Matutinum omnium tamen maximè opportunum, quia ut plurimum ægotantes tum sunt ventriculo vacuo, quando clysteres quoque injiciendos monuit Fuchsius loco statim citato, ut & Fernelius lib. 3. method. medendi capite tertio. Clysmata non nisi longè, duabus nempe aut tribus horis, longiusve ante pastum vel à pastu injiciendâ; alioquin una cibi è ventriculo rapti cum clystere deturbarentur. Docuit id quoque Ambrosius Paræus in operib. chirurg. lib. 25. cap. 22. Sit idem fere de suppositoriis dictum, ut videre est apud Johannem Jacobum Weckerum lib. 1. Anti-
tudo-

tidotar. general. cap. 49. unâ nempe, vel duabus ante cibum horis ano esse intrudenda.

3. *Æstivum*, (quare etiam à canis ortu per dies quinquaginta infusus per clysterem uti cōcedit Senex lib. de purgantibus text. 5.) autumnale, hyemale, ac vernale enematum usurpationi aptum est.

Nota, injecta clysmata non omnia æquali tempore retinenda: anodyna enim diutius, ut & adstringentia, ac glutinantia; nutrientia vero ac corroborantia omnium diutissimè retinenda. Verum purgantia, si sponte non erumpant, ultra unam horam in corpore nō retineantur; aut ante dimidiam tamen horam quoque non esse rejicienda, minus enim temporis spatium insufficientis, majus excedens. Si tamen præter debitum diutius retineatur clyster, & ex fortioribus licet confectus catharticus, nullius sit operationis, æger sese moveat, glandemque ano indat. Si verò & motus & glans nihil efficiant, injiciatur statim aqua tepida vehementer salita, aut unus cyathus urinæ, & brevi certòque alvus solvetur, clysteremque educent, ut docuit Wolfgangus Gabelchoverus curation. & observat. centur. 1. curat. annot. 62.

Nota, in ipsis morborum paroxysmis clysmata injicienda non esse docuit C. Celsus lib. 2. cap. 12. tit. 2. de alvi ductione p. m. 86. inquiens, in ipso accessionis impetu alvus lotionibus non est ducenda, quia quod tum infusum est, alvo continetur, regestumque in caput multò gravius periculum efficit.

Ante clysteris injectionem requiritur:

1. Ut pridie abstineat æger, sicque tali curationi sit aptus, ac eodem die ante, aliquot nempe horis, aquam calidam bibat, ut ita superiores ejus partes madescant, tumque in alvum clyster immitatur: quoniam ut legimus apud Cornelium Celsum lib. 2. loco mox citato, jejuno ventriculo clysmata purgantia necessariò injicienda, quia aliàs cibus una educeretur, & ventriculi fermentatio læderetur, ut supra ex Fuchio, Fernelio, & Paræo jam probatum.

2. Ut lateri dextro figurâ curvâ seu semicirculari incumbat, quum alioquin si in sinistrum latus depositus sit ægrotans, tota moles viscerum tum rectum intestinum, tum maximè postremam partem coli, quæ sub splene descendit, & ad renem sinistrum annectitur, comprimet; adeò ut clyster ulterius ad capacitatem coli progredi nequeat, sed in duobus inferioribus gyris coli remaneat, nec diutius retineri possit. In dextrum vero latus decumbente ægro, clyster siphone aut alio quovis instrumento facilè usque ad reflexionem sub liene, deinde sine obstaculo usque ad valvulam in-

Æstivum.

Clysmata & suppositoria quæ diutius, quæ vero tantu diu non retinenda.

In primis non in morborum paroxysmis.

Ante clysterem injectum requiritur.

Ut æger sit jejuno stomacho.

Ut lateri dextro incumbat.

Et quare.

intestini coli ducitur; atque sic æger, quum diutius clysterem retinuerit, majorem quoque inde fructum percipiet, ut testatur Guilhelmus Fabricius Hildanus observat. chirurgicar. centur. 1. observ. 77. p. m. 56. & Fernelius method. medend. lib. 3. cap. 2.

In enematum injectione conuenit.

In enematum usurpatione & injectione conuenit.

Ut fistula sine molestia & c. paulatim circumrotando in anum intrudatur.

Frigida. an calida clysmata an injicienda.

Ut inter injectionem sit hiante ora &c.

1. Ut sine magna molestia dolorem fistula prius oleo bene inuncta paulatim, non vero confertim, & circumrotando in anum immittatur; tumque instrumentum enema continens genis vel superiori manus parti admoveatur, experiaturque an caleat instar urinæ modo emictæ, aut lactis modo emulsi, qualis calor est conuenientissimus: nam nec frigidum nec quoque nimis calidum enema injiciendum, ne alterutro modo lædat, dixit Cornelius Celsus lib. 2. cap. 12, loco sæpius jam citato. Frigus namque intestina & vicinas partes nervosas offendit, iisque bellum inducit juxta Ambrosium Paræum in operib. chirurgic. lib. 25. cap. 22. & Heurnium in Prax. medic. lib. 1. cap. de clystere. Nimis autem calidum si injicitur clysmata, non satis diu in corpore manebit, & valde, præsertim in dysenteria (teste Philippo Grulingio loco ultimo citato p. m. 191.) nocebit: Si vero nimis frigidum, ultra debitum tempus retinebitur, quin & ano & vesicæ maximè oberit, statusque excitabit; imo & mortis causa subside erit, ut olim contigit Civi cuidam Massniensi apud Bartholinum centur. 1. histor. anatomic. 76. Tepens ergo, idque sensim ac pedetentim, non vero confertim, juxta Fernelium lib. 3. method. medend. cap. 3. injiciendum: nam ita subito & confertim si infundatur, status, qui semper fere in intestinis contineri solent, sursum compellet, unde torminum cruciatus curatu difficillimi, ut auctores nobis suat Ambrosius Paræus & Heurnius locis ultimo citatis.

2. Ut dum syringe pedetentim exprimitur, æger sit hiante ore, nihil circumferat, quod ipsi ventrem comprimat, exceptoque clystere in dorsum supinus aliquandiu cubet, tumque ab omni motu quiescat, ne diaphragma & musculi abdominis attollantur & comprimantur, ut docuit Johannes Walæus in sua medendi methodo titul. de clystere circa finem p. m. 55. Postea sensim in utrumque latus convertat; vel si dolor partem aliquam aggrediatur, in istam quam diutissimè, si fieri poterit, inclinat: ut si dolor in lumbis sit, regioni lumbari seu dorso, si in latere, huic, si in abdomine, ventri, & sic de cæteris æger incumbat.

3. Ut

3. Ut si clyster ob status in intestinis existentes eundemque repellentes immitti nequeat, bis terve ejus injectio fit tentanda & iteranda; sicque aliquando ventositas omnis fere emittitur, facileque tum enema injicitur, ut legimus apud Philippum Grulingium in suo florilegio loco sepius jam nominato.

Ur, si status impediunt injectione, bis terve tentetur.

4. Ut qui anhelitus difficultatem (quales sunt, qui asthma, aspnæa, dyspnæa, vel orthopnæa laborant) patiuntur, ad retinendum enema neutiquam cogantur.

Anhelos diu clysmâ retinere nequeunt.

5. Ut κλύσθηα illa, quibus ovi vitellus ingreditur, ut sæpe fit in clysteribus antidysentericis &c., non nimium calefiant: aliàs enim vitellus mox coagularetur, atque hoc modo facile foramen fistulæ siphonis obstrueretur, sicque votis non responderet injectum enema.

Enemata, quibus ovam vitelli immixti, ne sint nimia calida.

6. Ut αλόμασι, quibus axungia admixta, non nimium frigida sint: axungia namque hac ratione concreveret, & liquoris in anum immissionem impediret.

Quibus vero axungia immixta, ne sint nimis frigida.

Post clysterum injectionem oportet:

1. Ut post inasusum αλόμα, quantum fieri potest, in lectulo se contineat æger, nec primæ cupiditati & irritationi dejectionis protinus cedat; ast ubi necesse est, nempe post semihoram ad minimum, tum demum desideat, ut quondam rectè monuit C. Celsus loco toties jam citato.

Post injectum enema convenit.

Ut lectulo se contineat æger.

2. Ut si desidendo æger se exhaustus, paulisper conquiescat, & ne vires deficient, utique eo die cibum assumat: qui plenior an exiguus sit dandus, ex ratione ejus accessionis, quæ expectatur, aut in metu non erit, æstimari oportebit, ut idem eodem loco docuit.

Si nimium defarigeretur, parum conquiescat.

3. Ut si enema injectum non operetur, suppositoria & quidem acria in anum intrudantur, vel clysteres ex muria confecti injiciantur, &c. de quibus fusius in superioribus.

Ur si non operetur enema, iteretur, aut suppositorio utatur.

4. Ut si catharticum αλόμα non satis diu retinueris æger, ordinetur statim aliud, & si etiam hoc subito exierit, illico tertium præscribatur. Ast nota, unâ die vulgariter non ultra tria κλύσθηα administranda esse.

Si non operetur purgans enema, statim iteretur.

Nota, quorum intestina sunt acuti sensus, hæc clysteribus parum salis esse admiscendum; si vero hebetis sensus, plus salis necessarium addendum: aliàs aut nihil aut parum tantum deicerent.

Quibus clysteribus salia vix addenda.

Maximè quoque notandum suadet Solenander sect. 3. consil. 23. ne una cum clysterum materia multus spiritus intrudatur.

Ne simul spiritus intrudatur.

Monuit quoque Aetius Tetrab. 1. sermon. 3. cap. 159. ne

aqua:

Nec olea aqua aut oleum adderetur clysteribus, ubi capitis gravitas, aut prostratus appetitus adfit.

Nec affidetur
uratur
clysteribus.

Heurnius in Prax. medic. lib. 1. cap. de clystere, clysteribus assidue non utendum docuit, ne his assueta natura officii sui immemor reddatur: quod contestatum inveniet studiosus Lector apud Corn. Celsum lib. 12. tit. 2. de alvi ductione circa principium. Hippocrates tamen lib. 1. de morbis mulierum text. 101. 20. p. m. 491. ad imprægnationem per septem dies *καυρήσας*, perque totidem glandes adhibere suadet.

CA-

Quemadmodum leges circa alias medicaminum classes à clarissimo Authore superius traditas ad compendium duximus; ita præcepta, quæ circa clysteres ac suppositoria recensuit, sic modo contrahere studebimus, ut eorû deinceps facilius reminiscamur. Quodcumque liquidum in anum injicitur intestina proluendi gratiâ, clyster & enema à Medicis dicitur. Hæc licet fuerit prior clysteris acceptio, tunc tamen deinde usus ab eo hausimus, ut merito miremur, cur Paracelsus & Helmontius vano persuasi pudore illum turpissimum medicamentum dixerint, hæcque nomine à Medicina exhibendum duxerint. Præsertim vero clystere ex nutrientibus & corroborantibus rebus confecto usi sunt Veteres ad corpus nutriendum, ejusque vires servandas ac instaurandas, ubi faucibus occlusis nihil in ventriculum ingeri posset, quem tamen injiciebant, postquam alvum facibus suis proluerint, eumque sæpius iterandum, ac diutius retinendum monebant. Hæc licet hodiernis Medicis displiceant, & ejus generis clysteres jam in desuetudinem abierint, quod si ultra colon non ascendant, obstante ipsius valvæ; tamen facile nobis persuademus, tenuiores injecti liquoris particulas sanguini ac spiritibus suppeditari, à quibus sin minus perfecta nutritio, virtum saltem corporis resurrectio haberi potest. Quoniam vero interior intestinorum, tunica exquisito sensu prædita est; factum hinc, ut ad Apoplecticos, Lethargicos, & Epilepticos excitandos clystere quoque Medici usi fuerint. Verum acri hic enemate opus esse, quis non videt, ut validioribus ejus stimulis spirituum sopor dissentiat, aut furor ipsorum ad intestina declinet? Quam autem dolor capitis, & Ophthalmia ex unica alvi emanatione alium invalenscunt; palam idcirco est, enematum usum in his affectibus necessarium esse. Ventriculus vero ut ut à podice nimium distet, tamen propter consensum cum intestinis à clysteribus non minus irritatur, ac ex faucium vellicatione subvertitur; ut proinde ad ejus affectus Prædici eorum usum transulerint. Maxime vero in alvo adstricta, doloribusque intestinorum enemata conveniunt, sic tamen ut modo faeces emolliendo, modo membranas inedi-

norum relaxando, modo spirituum impetum consopiendo, modo vero irritando alvum subducamus. Lumbricos etiam ex intestinali clystere evocant, præsertim si ex dulcibus sint confecti, & amara prius per os exhibita fuerint. Ut vero suentem nimis alvum cohibeamus, & exulceratis intestinalibus medeamur, nihil utilius est, quam ex adstringentibus, & vulnerariis clysteres injicere. In Febribus autem, si modo alvus pertinacius maneat; præstat ipsam per clysteres subducere, ut furor earum conquiescat. Denique quemadmodum in renum doloribus, vetricæ affectibus, & menstruorum suppressione adhesionis tantum patium ratione enemata conveniant; ita ad proximæ Asciticorum aquas educendas; & Ichthiadicum dolorem curandum acrioribus clysteribus uti poterimus. Sed enematum alvum vetant Pælis, Hæmorrhoides jam natæ, & affectus Illacus, quæ à crasis intestinalis aut ipso podice motus eorum inversus incipiat. Proximum autem clysteri est suppositorium, per quod intelligimus medicamentum ano dicitur, ex solida materia confectum, & sub tereti glandium forma figuratum. Ad alvum ducendam eo utimur præcipue, & præsertim si patienti à clystere abhorreat, si plures injecti fuerint clysteres, qui non redierint, si duriores faeces prope anum maneat, quæ clysterem injectum repellant, aut si Ascarides reductum intestinum occupent. Magis vero suppositoria conveniunt ad ani affectus curandos, Ulcera nempe, Teneas, dolorem, Hæmorrhoides, Paralyas, & proidentiam, dummodo ex appropriatis medicamentis illa fuerint confecta. Utrunque autem hoc præsidium nullo tempore, nullâ ætate, aut Homine genere limitatur; si vero morborum paroxysmus, gravidas Mulieres, eosque, qui vehementiori fame torquentur, excipias. Et vero lege clysteri injicitur, ut patiens curvo corpore lateri dextro procumbat, ut sensim liquor ex syringe exprimat, ut quantum sat est calidus injiciatur, magis veto, quam axungia ipsi sit admixta, minus, quam ovi vitellus, qui calore nimio facile concreveret. Si autem injectus clyster non redeat, tunc vel alio clystere, vel suppositorio potius revocandus.

C A P. VII.

De Sudoriferis, & Diaphoreticis.

De sudoriferis & diaphoreticis.

Sudorifera Græcis *ἰδρωτικά*, à nonnullis quoque *διαφορητικά* dicta, ea sunt remedia, quæ *τῶν ἰδρωτῶν*, sudores movent ac provocant: *ἰδρωτικά* juxta Johannem Jonstonum in sua idea medicinæ practicæ lib. 3. de medicamentis cap. 5. articul. 5. punct. 8. p. m. 166. sunt, quæ materiam peccantem per ambitum corporis sensibilibiter pellunt: *διαφορητικά* vero, quæ per insensibiles corporis meatus materiam peccantem educunt. Facile vel difficulter naturâ vel medicamentis sudantes Medico innotescant neccesarium est: quare non in subidè Hippocrates lib. de alimento §. 6. p. m. 596. qui probè perspirant, debiliores & saniores sunt, & à morbis facile reconvalefcunt; qui malè perspirant, priusquam ægrotent, fortiores sunt, ubi autem ægrotaverunt, difficiliter à morbis reconvalefcunt. Imo

Sudorifera & diaphoretica quidant.

Vel si quiscent.

In sudorum provocatione ars naturam imitatur. Natura enim per vias priores cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 8. jam nominatas nominandasve si materiam morbificam expellere commodè nequit, occultos inquirat ac invenit meatus, quos quoque tenuioribus peccantibus humoribus aperit, sicque superfluum serositatem, aliens utcu nque qualitibus imbutam, per cutis poros expellendo evacuat: per quos non rarè concitatis sudoribus febres quoque criticè solvit, ut testatur Hippocrates aphor. 36. sect. 4. Sudores totum corpus evacuare, probat hoc modo Philippus Grulingius in suo florilegio part. 8. p. m. 220. nam, inquit, etiamsi primò è corporis ambitu & habitu natura evacuat, humores tamen etiam à reliqua corporis parte, & primò quidem è venis & arteriis, deinde & aliis partibus omnibus evacuare potest, è quibus nimirum humores commodè ad venas arteriasque, & hinc ad ambitum corporis propelli possunt per glandulas, vel ex iisdem, quibus totum nostrum corpus scatet, & unusquisque porus cutis respondere videtur, expelluntur; ut & ex vasis lymphaticis undique abundantibus, ut profusè demonstravit sæpius jam nominatus vir acutissimus D. Antonius Nuckius in sua adenographia, &c.

Sudores quomodo provocantur.

Modum vero illum, quo medicamenta *ἰδρωτικά* hæc operantur, (°)

R r

si in-

(°) De sudore ac diaphoreticorum medicina nescere putavimus, quæ rem propositam illustrare rati sumus. Et primò quidem inter se-moder differunt, ut proinde nonnulla hæc sub-darionem & Sendorianam excretionem non per-sunt.

Quomodo
vero medi-
camenta su-
dorifera o-
perentur.

Et investigemus, inquit Johannes Walæus in sua methodo titulo de sudorifero p.m. 61. necessarium est, ut vel ad calorem, vel ad facultatem aliquam (vim) fundentem confugiamus: nunquam enim ferosa illa materia ideo per poros egreditur, quod sudorifera eam depellant, sed quia apta facta est ad egrediendum; hoc est, quia humor est calefactus, & attenuatus, vel incisus, partesque tenues à crassis sunt segregatæ, in hoc enim tota diaphoreticorum operatio consistere videtur.

Quor. modis
evocetur
sudor.

Variis autem modis evocatur sudor, præcipuè tamen vel balneis siccis vel humidis, & his vel naturalibus vel artificialibus; vel admotis fomentis, vesicis, lagenis, lapidibus calefactis, & axillis, in-

rum interest discriminis, quod illa cuti tantum conveniat, hæc vero omnibus partibus sive internis, sive externis sit communis. Ut enim quælibet pars corporis poros habeat, per quos invisibilia emittit effluvia; nihilotamen minus sola est cutis, quæ beneficio glandularum materiam sudoris ex sanguine evocat. Neque etenim necesse est, ut id, quod è partibus insensibiliter elabatur, sit humidum, vel in humoris formam verti possit, quum plerumque halitus quædam maxime sicci è nostro corpore decedant: sed quod sudorem constituit, aut certe sanguinis serum, vel ei quàmproximum esse debet. Quemadmodum vero nullum est vivens, quod multiformam coeuland non moveatur, nec fieri possunt tales motus, nisi ex partibus sub corporis invisibilibus materia jugiter effluat; ita vicissim perennem istius materiam fluxum ad faciliorem motum præcipuè comparatum, non ineptè suspicatur Hermannus Boerhaavius. Nam ut corpus flexile maneat, plurima debent esse inter ejus partes interstitia, seu pori, per quos Sanctorianum liquidum perpetuè ut flueret, oportuit, ne solidatum partium concretione evanescerent, adeoque corpus inflexile evaderet. Lique autem hinc, tenuem halitum, ad instar rivulorum, omnium partium corporis poros indefinenter transmeare, qui partim venis ingreditur, sanguinique sese miscet, partim in interiores cavitates illabatur, maxima vero ex parte per cutis spiracula erumpit. Quamvis vero sudori halitus isti etiam sese immisceant, præcipua tamen ejus materia ex cutaneis glandulis scaturit. Quam etenim istæ ex præterfluente sanguine serosum quendam laticem suffurentur, qui nervis papillis supra cutim assurgentibus in defacendis ad Stenonis & Willisi mentem præsertim impenditur; si utique contingat, sanguinem ubertorem ferri copiam his suppeditare, statim sudor ex universo corpore erumpet. Ut itaque sudor eliciatur, hæc duo primariè requiruntur, ut nempe sanguis sero non sit indigens, cutisque adeo laxa, ut glandulæ illum excipere, & per ejus foramina expellere possint. Quoniam vero serum sanguinis crassius, aut cum cæteris

ipius elementis pertinacius colligatum, glandularum cutanearum poros non facile trajicit, atque impedienda illa tum è cordis impulsu, tum ab intestino partium sanguinis motu vinci debeant; patet hinc, quomodo motus cordis, & sanguinis fermentatio ad sudationem quoque concurrant. Hinc prior diaphoreticorum classis ea comprehendit, quæ sanguinem sero ditare valent: quamobrem aqua largius epota, humida alimenta frequentius usurpata corpus ad sudorem disponunt. Hæcque adeo pertinet pariter urinæ per renes excretio; idem namque serum tum in glandulis rennium è sanguine decedit, tum in glandulis cutaneis percolatur. Altera diaphoreticorum classis omnia ea complectitur, quæ tensam nimis cutem emolliere, obstruere ejus glandulas referare, earumque vasa excretoria irritare valent. Sub hoc genere commodè reponi possunt opiata, emulsiões frigida, & terrestria absorbentia, quæ tum cutim relaxando, tum nimium sanguinis æstum cohibendo, cum etiam acres sanguinis particulas temperando sudorem in fibrillis validis cient, atque in his præsertim, qui calidiori & aridiori corporis temperie præditi sunt. Ad illud quoque pertinet frictions, balnea, calor hypocausti, & quæcunque exterius corpori admoveantur ad sudorem excitandum: hæc etenim cutis sordes conterunt, cutaneas glandulas suâ sarcina liberant, & excretorios ipsarum ductus invitant, ut humorem, quod jugiter ad eas à sanguine transmittitur, ejiciant. Tertia classis ea continet, quæ cordis motum instaurant: ut proinde cardiaca etiam diaphoretica Medicis audiant; & somnus ipse, in quo spiritus copiosus ad musculum cordis descendunt, sudori proliciendo quædam maxime est idoneus. Postremum vero genus diaphoreticorum ea complectitur, quæ sanguinem fundere, crassius serum comminuerent, easque compagem laxare valent. Hinc omnia volatilia, aromatica, amara, atque si quæ recentissimè sint calidiora, sudori excitando sunt opportuna; ipsaque etiam febris, quæ sanguinis elementa potentius conterit, ipsius furoris fatiscente, maximam sudoris copiam prælicet.

inguinibus, poplitibus, volis manuum, & plantis pedum impositis; vel tegumentis, & linteaminibus calidis in lecto; vel motibus & exercitiis corporeis; vel quoque assumptis medicamentis hidroicis & diaphoreticis: de qua sudorum provocatione hic tantum agere propositum est.

Conveniunt *idporina* & *diaporina* medicamenta in serosis, aquosis, biliosis, ac tenuibus humoribus, quin & crassis, pituitosis, viscidis conferunt humoribus, modo attenuari possint. Crassos vero & adustos, ut vulgò dicuntur, humores nunquam sudoriferis educi posse, docuit Johannes Walæus loco ultimo citato p. 62. sunt enim, inquit, medicamenta calida, & ita adustus calor adderetur, ac major adustio excitaretur. Sic quoque melancholicos humores per *idporina* educi impossibile idem loco citato putat: nam, inquit, licet quædam medicamenta sudorifera hujus generis affectibus sæpe cum emolumento exhibeantur, hanc tamen eorum operationem illis non adscribes, quatenus sunt sudorifera, sed quia cardiaca & soporifera admixta sunt.

Quibus conveniant
humoribus.

Utiliter sudores arte provocantur in inveteratis & frigidis affectibus, spasmo, paralyti, ischiade, & aliis articularum doloribus: item in febribus malignis & pestifentialibus, lue venerea, hydrope, scabie, catarrho, erysipelate, pruritu, febribus continuis, intermittentibus præsertim declinantibus: in quibus omnibus affectibus blandiora, spirituosâ, volatilia &c. *idporina* mira quandoque præstant.

Quibus in
affectibus
conducant.

Pleraque *idporina* & *diaporina* sunt medicamenta calida, exsiccantia, tenuium partium, sale volatili prædita, aperientia, penetrantia, attenuantia, incidentia, rarefacientia, &c. quare in pleurisque jam nominatis humoribus & affectibus valde sudorifera conducunt, de quibus in sequentibus.

Qualia sunt
sudorifera
& diaphoretica.

Cavendus vero sudoriferorum medicamentorum usus in corporibus ficcis, morbisque calidis atque ficcis, quales ut plurimum esse solent acuti, semper autem febres hecticæ.

Quibus non
ita conducant.

Differentiam sudoriferorum & diaphoreticorum quod attinet, respectu substantiæ sunt vel simplicia vel composita, & hæc rursus vel officinalia vel magistralia: illa enim in officinis semper fere reperiuntur parata, hæc de novo à Medicis componuntur ac præscribuntur. Respectu vero virium sunt vel lenia, vel mediocria, vel vehementia.

Sudoriferorum &c. differentia.

Variorum autem sunt hæc *idporina* & *diaporina* generum, quorum quædam è mineralibus, quædam ex animalibus, & vegetabilibus parantur, ex quibus tantum selectiora, notissima, elegantiora, nobiliora, & sæpius ab aliis & nobis probata, & cum successu non

Ex quibus petantur.

femel præscripta in medium producemus . Antequam vero ad composita illa deveniamus, simplicia quædam sudorifera & diaphoretica primò nominabimus.

Inter simplicia vegetabilia quæ excellant.

Excillant ergo inter simplicia vegetabilia primò radices acori veri, angelicæ, serpentariæ, virgihianæ, apii, carlinæ, chinæ, contrayervæ; gentianæ, petasitidis, salsæ parillæ, tormentillæ, zedoariæ, zinziberis . Secundò herbæ & folia cardui benedicti, gallegæ; origani, rutæ, salviæ, scabiosæ, scordii, serpilli . Tertio flores calendulæ, chamomillæ; sambuci, item flammae croci stamina, quæ officinarum crocus. Quartò baccæ juniperi, lauri, sambuci. Quintò semina apii, aquilegiæ, citri, levistici, mili, nasturtii. Sextò ligna guajaci, juniperi; sassâfras . Septimò cortices fraxini, guajaci, juniperi, sassâfras, item pomorum aurantiorum, & citriorum. Octavò gummi guajaci, juniperi, &c.

Inter mineralia & animalia.

Inter mineralia & animalia simplicia sequentia in primis laudantur, ut terra figillata Turcica, Melitea, Germanica Strigensis (quæ & axungia solis dicitur) & Lignicensis (quæ & lunæ axungia, & unicornu minerale à nonnullis vocatur) succinum, sulphur, lapis bezoar orientalis & occidentalis, Malabaricus pulverisatus subflavo colore tinctus, item factitius ex Gœ, & lapis Histricus, Lusitanis imò vulgò jam Pêdro del Porco dictus, qui invenitur in folliculo fellis Histricis, coloris carnei, vel potius parenchymati Hepatis non-absimilis, quasi squamatus, saporis amarissimi, sudores quammaximè ac summo cum levamine, nec non subinde alvum simul provocans, in febribus omnibus & in primis malignis, in aphythis, præcordiorum anxietatibus, variolis & morbillis, &c. Datur plerumque in infusione, & nonnunquam etiam sed rarissimè in pulvere, tanto enim constaret pretio; verum magnarum virium in febribus profligandis. Sequenti modo & dosi tum exhiberi solet.

Lapidis pedro del porco descripto, ejusque vires & usus.

℞. *Lapis Hist. seu pedro del porco gr. vj. Margarit. præpar. Corn. Cerv. philosophicè præp. ana gran. v.* MS. F. Pulvis tenuissimus.

Infusio plerumque paratur cum aqua cardui benedicti, vel simili destillatâ simplici, si nempe dictus lapis per horam vel sesqui horam, duasve horas (prout aqua plus minusve amarescit) in duabus uncis relinquatur; hæcque tinctura vel potius infusio (quia aqua non tingitur) amara ægris exhibetur . Verum de hoc lapide quia plurimi Viri graves satis superque imò fusius jam scripsere, in sequentibus non nisi quid observaverim in hoc illove morbo &c. Lectoribus studiosis dabo. Notatur tamen velle, exteriorem tunicam vel vesiculam, qua lapis ille sæpius est obductus, non esse vesicam, sed tantum folium quoddam tenue exsiccatum, glutinosâ quadam materiâ admodum artificiosè adhærens, quæ infusione me-

ce-

terationeque in aqua simplici stillatitia calefacta facile dissolvitur, quod folium jam exsiccatum servo, ac unicuique demonstrare queo. Item lapides in vesica Humana urinaria & fellea Bovina &c. contenti-unicornu, cornu cervi, ut & compositus ille pulvis Comitissæ Kent in febribus, variolis, morbillis, præcordiorum anxietate ita celebris, ac plurimis Practicis non tantum in Anglia, sed & in hisce regionibus familiaris, imo à nobis sæpissime exhibitus, ex radice contrayervæ, margaritis præparatis, lapide bezoardico orientali, auro foliato &c paratus.

Descriptio
pulveris
Comitissæ
Kent.

Nonnulli vero autumant pulveris Comitissæ Kent sequentem veram esse descriptionem.

℞. *Extremis pedum Cancror.* ℥ss. *Ocul. Cancr. Coral. rubr. Margarit. præpar. ana* ℥i. *Succin. alb. præp.* ℥ss. *Radic. contrayerv.* ℥ij. *Bezoar. orient. Trochisc. de Viperis ana* ℥j. *Ossium de corde Cervi gran.* xvj. *Auri foliat.* ℥ss. MS. F. omnium Pulvis tenuissimus, arctissime claudendo servandus. Ex hoc pulvere cum parva quantitate mucilaginis gummi tragacanthi fiant globuli s.a. exsiccandi, diuque pro libitu servandi.

Illius affe.
descriptio.

Nec quoque minimas tenet partes pulvis è chelis Cancrorum sequenti modo in Pharmacopœa Londinensi descriptus.

℞. *Margarit. præparat. Oculor. Cancror. Corall. rubr. Succin. alb. Corn. Cerv. philosophicè præp. Lapid. bezoard. orient. ana* ℥ss. *Pulv. ex apicibus chelar. Cancr.* ℥iij. MS. F. omnium Pulvis tenuissimus. Ex hoc pulvere formentur quoque poma parva cautè postmodum exsiccanda, ac auro foliato obducenda, si gelatina è Viper. nostr. spoliis extract. q. s. addatur. Quidam etiam addunt radicem contrayerv. ad ℥ss. ac plures tum sudores movere putant.

Pulvis è
chelis can-
crorum
Londin.

Ex dictis & similibus simplicibus vegetabilibus varia præparantur *Spasmodica* simplicia & composita. Simplicia sunt vel aquæ, vel spiritus, vel syrupi, vel rob, &c. Et primò

Inter aquas simplices excellit aqua radicum angelicæ, ligni sassafras, foliorum apii, scordii, levistici, baccarum juniperi, corticum citri, aurantium, florum sambuci. cum vel sine fermentatione omnes ac singulæ præparatæ.

Aqua dia-
phoretica
simplicia.

Secundò inter spiritus simplices primas tenet spiritus radicis angelicæ suavissimi odoris & saporis aliis subdulcibus admixtus, baccarum juniperi, ligni guajaci, & quercini per retortam tubulatam more Glauberiano præparatus, seminum apii, florum chamomillæ, & sambuci, item flammearum staminum croci, corticum citri in præcordiorum ex flatibus & humoribus pituitosis austerisque productis anxietate specificus, &c.

Spiritus.

Tertiò inter syropos non infimum tenet locum syrupus è Symplicibus.

Suc-

succo foliorum cardui benedicti, è succo florum papaveris erratici, è succo foliorum feordii, &c.

Rob.

Quartò rob è baccis juniperi, è baccis sambuci (quod & in nonnullis corporibus simul alvum solvere observavi) è baccis ebulli omnibus prævalent.

Composita
quocumque
Inter aquas
diaphoreticas
&c. com-
positas que
excellunt.

Composita itidem sunt vel aqua, vel spiritus, electuaria, extracta, decocta, essentia, & tinctura. Inter aquas sudoriferas & diaphoreticas compositas præcipue commendantur sequentes, ut aqua theriacalis Andernaci, Crollii, Hartmanni, Platèri, itemque alia cum spiritu vini rectificato, vel spiritu aceti, acetogque ipso per digestionem & extractionem parata. Maxime hinc in usu est aqua theriacalis simplex per spiritum vini rectificatum theriacæ Andromachi affusum, & in M. B. digestum parata. Practico cuidam sequens frequentè est in usu.

Spiritus dia-
phoreticus
antifebrilis.

℞. Rad. angelic. Imperator. Valerian. Contrayerv. Zedoar. ana ℥j. Diſtam. alb. Aristoloch. rotund. Cbelidon. maj. ana ℥vj. Fol. card. bened. Scabios. Ruta Scord. ana Mj. Meliſſ. Diſtam. Cretic. ana M.ſ. Flor. hyperic. Sambuc. ana p. iij. Bacc. juniper. Laur. Cortic. guajac. Lign. ſaſafras. ana ℥℔. Citrior. Aurantior. exterior. ana ℥v. Sem. ſiler mantan. Apii ana ℥ij. Croci optim. ℥℔. Nuc. moschat. Myrrh. rub. ſale armoniaco pulveriſato ſcorſim mixt. Cardam. major. ana ℥iij. Opii correct. ℥℔. Cinnamon. acut. ℥iij. Concis atque ſimul contuſis effund. Spirit. tartar. ℥iij. Vini radicibus angelicæ affuſ. & abſtraſt. ℥xviii. Maceretur ſimul per octiduum in Marie Balneo vasis optimè clauſis, dein colentur, colaturaque ad uſum ſervetur. Sudores blandè aſt tamen copioſè provocat, in febribus maximè conducit.

De aquis theriacalibus sudoriferis &c. per vini spiritum rectificatum præparatis quia mentionem jam fecimus, meritò quædam cū aceti spiritu confectas hiſce addimus: quas inter excellunt acetum theriacale, & aqua prophylactica à celeberrimis Viris D. Franciſco de le Boc Sylvio, Medicinæ Practicæ in Academia Lugduno-Batava quondam profefſore Primario, in ſua Praxeos medicæ idea nova lib. 1. & D. Paulo Barbette p. m. in ſua Praxi lib. 3. cap. 3. p. m. 111. hoc modo deſcripta.

Aqua pro-
phylactica
Sylvii de-
ſcripta.

℞. Rad. angelic. Zedoar. ana ℥j. Peſtiſid. ℥ij. Fol. rut. ℥iv. Meliſſ. Scabios. Flor. calendul. ana ℥ij. Nuc. jugland. immatur. concis. ℥ij. Pomor. citri recept. concis. ℥j. Contundantur omnia ſimul, deinde affunde Aceti vini optimi ad tres quartas partes ex arena in cucurbita vitrea per ſe deſtillat. ℥xij. Digerantur per noctem, deinde deſtillentur igne cinerum lento ad ſiccitatem, idque ſine uſtione, ex ſæcibus reliſtis ſ. a. conficiatur extractum magnarum virium.

Pul.

Palmam omnibus inter spiritus præcipit spiritus theriacalis clâriss. Viri D. Michaelis Professoris quondam Lipsiens. p. m. item spiritus theriacalis camphoratus, necnon spiritus diatrion, s. diaphoreticus in peracutis Paracelsi, & mixtura simplex, quæ & mixtura de tribus vocatur, sequenti modo præparata.

℞. *Spirit. theriacalis camphorat.* ℥v. *Tartar.* ℥iij. *Vitriol. rectificat.* ℥j. MS. digerantur vasis optimè clausis per mensem chymicum. Mistura de tribus.

Spiritum theriacalem camphoratum Hartmannus in basilicam chymicam Ctöllsi p. 160. hoc modo præscribit.

℞. *Theriac. Andromach. veter.* ℥v. *Myrrh. rub.* ℥ij. *Croci optim.* ℥℞. His mixtis in cucurbita superfunde *Spirit. vini correctissimi. s. rectificatissimi* ℥x. Vasis optimè clausis digerantur aliquandiu, tumque imposito alembico rostrato (prius in eundem reponantur camphoræ electæ & tritæ drachmæ duæ) juncturisque arctè clausis, leni balnei calore ab initio, mox fortiori spiritus abstrahatur, terque spiritus magnati reaffundatur, iterumque abstrahatur. Essentiam theriacalem camphoratam huic spiritui anteponendam videbis studiose Lector. apud Johannem Zwelferum in mantissa hermetica p. m. 752. Spiritus theriacalis camphoratus.

Idem Practicus superius jam nominatus frequenti quoque in usu habet sequentem diaphoreticum alexipharmacum spiritum.

℞. *Rad. angelic.* ℥℞. *Petasitid. Valerian. Zedoar. ana* ℥℞. *Fol. scord.* *Ruta recent. ana* ℥ii. *Major. nob. Salv. recent. ana* ℥i. *Flor. calendul.* ℥℞. *Bacc. laur. Junip. Cort. recent. exterior. aurantior. Citrior. ana* ℥℞. *Myrrh. rub.* ℥vi. *Macis* ℥ij. *Croc. optim.* ℥℞. *Campbor.* ℥℞. Concisis & crasse contusis affund. *Salis volat. oleos. Spiri. Vinigranis actes infus. & abstract. pint. viij.* Factâ sufficiente digestionem leni calore, ad siccitatem usque destillando abstrahatur spiritus, in quo abstracto spiritu infund. *Opii præparat.* ℥℞. *Syr. è succo scordii Card. ben. express. conf. ana* ℥ij. MS. & usui vitro bene clauso servetur. Spiritus alexipharmacus diaphoreticus.

Excellunt inter electuaria *ispatriâ & suacopriâ* Theriaca Andromachi, Theriaca Saxonica, Mithridatium Damocratis, Diascordium Fracastorii, Diascordium Sylvii in sua Praxeos medicæ idea nova lib. 1. cap 58. p. 335. descriptum; item sequentia duo valde sudores moventia omnibus commendo.

℞. *Rad. angelic. Contrayerv. ana* ℥j. *Tormentill. Zedoar. ana* ℥℞. *Irid. Florentis. ana* ℥vj. *Fol. scord.* ℥j. *Distamn. alb. Ruta Laur. ana* ℥v. *Flor. calendul.* ℥iij. *Cortic. lign. guajac. Sassafr. ana* ℥℞. *Bacc. laur.* ℥ij. *Terr. sigillat.* ℥j. *Styrac. calomit. Macis Spic. nard. ana* ℥ii. *Extrem. cortic. aurantior. Myrrh. rubr. Cardamom. minor. ana* ℥iij. *Croc. optim.* ℥vj. F. omnium Pulvis tenuissimus, tumque. Electuarium diaphoreticum.

℞. Hu-

℥. *Hujus subtiliss. pulver. ex. gr.* ℥xij. *Rob. sambucin. Syr. li-
mon. ana* ℥jss. *Ol. cortic. aurantior. Citrior. stillat. ana* ℥j. *Opii
dissolat. & inspissat.* ℥ij. Iterumque in s. q. vini generos. calid. dis-
solv. & immisceatur. F. s. a. opiatum, dosis ad ℥ij. à ℥ss.

Electua-
rium dia-
phoreticum
potenter lu-
doret mo-
vens.

℥. *Rad. aristoloch. rotund.* ℥ij. *Gentian. Levist. Imperator. ana*
℥ijss. *Galang. Valerian. Enul. campan. ana* ℥jss. *Fol. scord. Ru-
ta Laur. ana* M. ij. *Card. bened. M.* iij. *Flor. calendul.* ℥ss. *Sem.
apii* ℥vj. *Citri* ℥i. *Bacc. laur.* ℥jss. *Nuc. moschat.* ℥ss. *Cort. guajac.
Sassafras ana* ℥j. *Opii per exhalationem correct.* ℥ss. Concisis atque
contusis affund. *Spirit. vini baccis juniperi, & radicibus angelica
affus. & abstract. q. s.* Digerendo extrahatur toties harum specierum
essentia & vis, repetitis vicibus tincturam decantando, & novum
spiritum affundendo, quousque spiritus non amplius tingatur, aut
nullius saporis & virtutis observetur: extractiones omnes mi-
sceantur invicem & coeantur, cucurbitæque vitreæ humili indan-
tur, & abstrahatur lento calore spiritus (qui spiritus sudores
quoque potenter movet) ad consistentiam syrupi liquidioris, cui
extracto liquido sequens pulvis tenuissimus addendus.

℥. *Rad. contrayerv. non carios.* ℥ij. *Zedoar. Croc. optim. ana* ℥vj.
Myrrb. rub. ℥ij. *Macis* ℥vj. *Flaved. cortic. aurantior.* ℥ss. *Corn.
Cerv. philosophicè calcinat.* ℥ij. *Terr. sigillat.* ℥jss. F. omnium seor-
sim Pulvis subtilissimus, cui add. *Ol. stillat. cinnamom.* ℥ss. *Cort.
citri Aurantior. ana gutt. xv.* MS. & extracto liquido, ut dictum.
addend. Si vero non satis liquidæ sit consistentiæ addatur *Rob.
bacc. sambuc. q. s.* F. s. a. Electuarium potenter sudores movens.

Non infimum inter extracta *σδρ* *ἰνὰ* & *διαφρητικὰ* tenent lo-
cum sequentia, ut extractum antipestilentiale apud Johannem
Zwelferum in appendice in Pharmacopeam Regiam p. m. 127. &
128. descriptum: summas ob virtutes en totam ejus compositio-
nem.

Extractum
antipestil-
lentiale Jo-
Zwelferi.

℥. *Rad. angelic.* ℥ij. *Anthor. Contrayerv. ana* ℥j. *Enul. campan.
Imperator. Levistic. Mars. diabol. Scorzoner. ana* ℥ij. *Zedoar.* ℥ij.
Herb. recent. scord. nostrat. Rut. bortens. ana ℥jv. *Flor. calendul. Croc.
Austriac. ana* ℥j. *Cort. citri recent. flaved.* ℥ijss. *Bacc. junip.* ℥ij.
Herb. Paradis ℥jss. *Sem. rut. Citri ana* ℥i. *Myrrb. rub.* ℥ij. In-
cisa & contusa crassiusculè, ac cucurbitæ vitreæ immissa, ex-
trahatur cum s. q. spiritus vini, repetitis vicibus affusi, quous-
que tota virtus & efficacia abstracta sit, nec spiritus vini tincturam
amplius eliciat: extractiones omnes filtratæ per alembicum ad ex-
tracti consistentiam abstrahantur destillando, cui adde. *Ol. still. an-
gelic. Citri ex recentibus corticib. Rut. bortens. Succin. ana* ℥jss.
prius cum *pulv. sacchar. albi.* ℥ij. permixtorum, fiatque extractum
alexipharmacum nobile. Nec

Necnon extractum febrifugum pag. 131. descriptum, ut & sequens in gratiam cujusdam, qui cum diu quartanâ intermittente simplici, mox vero duplici laborasset, & nil nisi pilulas assumere posset, à nobis ante annum circiter concinnatum: quare quoque in sequentibus totam morbi historiam inveniet studiosus Lector.

℞. Rad. gentian. ℥ij. Imperator. Zinziber. ana ℥j. Levistic. Extractum diaphoreticum febrifugum in quartana præscriptum. Angelic. Aristoloch. rotund. ana ℥x. Pol. eupator. cannabin. Card. bened. Absinth. Scordis ana M. jss. Rut. Summit. centaur. min. ana M. ij. Cort. lign. guajac. ℥ij. Baccar. Laur. ℥iſs. Juniper. Sem. nigell. ana ℥j. Opii per exhalationem correcti ℥jſs. Concisis atque contusis affund. Spir. vini rectific. q. s. ut nempe tres quatuorve digitos superemineat, digeratur in loco calido per octiduum, tinctura decantetur, ac reaffundatur Spir. vini rectific. q. s. Digeratur iterum per octiduum &c. idque toties repetatur, donec nihil tincturæ, virtutis, aut saporis ex speciebus extrahatur: tincturæ colatæ & filtratæ misceantur, indanturque cucurbitæ vitreæ, & leato igne abstrahatur spiritus vini (qui in febribus admodum conducit pro diaphoretico febrifugo) ad syrupi liquidioris, vel paulò ulterius consistentiam, tumque.

℞. Rad. contrayer. non carios. ℥vj. Myrrh. rub. Croc. optim. ana ℥ſs. Sal. volatil. succin. Gum. guajacin. ana ℥iij. Ocul. Cancr. Flor. sulphur. ana ℥ij. Sal. armon. rub. ℥iij. MS. F. Pulvis tenuissimus & subtilissimus, qui extracto huic liquido admisceatur, & redigatur ad consistentiam massæ pilul. Hæ pilulæ potenter sudores, & feliciter febres tollunt, dosis à gr. 15. ad 25. & subinde paulò ulterius.

Decocta diaphoretica in sequentibus, ubi de formulis sudoriferorum agemus, inveniet ingeniosus Lector. Ingentis inter essentias sudoriferas ac diaphoreticas efficacitæ in primis sunt sequentes, ut essentia theriacalis camphorata apud Johannem Zwelferum in Mantissa Hermetica p. 752. & essentia alexipharmaca ejusdem in Pharmacopœa Regia p. m. 892. descripta: item sequens Amico cuidam integerrimo in praxi valde frequens.

℞. Rad. imperator. Valerian. ana ℥j. Levistic. Zedoar. Irid. Essentia diaphoretica. Florentin. ana ℥vj. Fol. recent. rut. M. ij. Scord. Laur. ana Mjſs. Bacc. junip. Laur. Myrrh. rubr. ana ℥iſs. Croc. optim. Extrem. cort. citri Aurantior. Macis ana ℥ſs. Camphor. ℥ij. Concisis & crasse contusis affund. Spir. vini radicibus angelic. affus. & abstract. Corticibus citri recentibus itidē infus. & abstract. ana ℥iſs. Vini Hispanic. optim. ℥ij. Digerantur leni calore per octiduum, tumque ex cucurbita vitrea humili abstrahatur ad siccitatem (ast tamen sine uestione) spi-

ritus, ex fœcibus relictis s. a. extractum paratur, ac in spiritu abstracto dissolvatur, in quo spiritu sequentes species infundantur.

℞. Rad. angelic. ℥ij. Zedoar. Galang. ana ℥i℥. Fol. rut. ℥iij. Salo. Lauri ana ℥ij. Flor. calendul. Sam. rut. ana ℥j. Bacc. laur. ℥j℥. Cortic. lign. guajac. Extremis. cortic. aurantior. ana ℥ij. Cinnamom. acut. ℥iij. Croc. optim. Cardam. major. ana ℥℥. Concisa & crasse contusa cum superiori spiritu iterum per octiduum vel ulterius pro specierum sufficienti extractione digerantur, tumque tinctura decantetur, fœcibusque relictis affundatur Spirit. vini. q. s. Ac post sufficientem digestionem per cucurbitam destillando abstrahatur spiritus superiori tincturae admiscendus, in qua dissolvatur Syrup. è sacco card. bened. parat. ℥℥. Ol. ex recentibus corticibus aurantior. destill. & in syrupo cum pauxilla tincturae dissolut. ℥j. MS. & usui valis optimè clausis hæc magnarum virium essentia servetur.

Tinctura
bezoardica
D. J. Michaelis.

Inter tincturas hidroticas excellit tinctura illa in Germania celebris bezoardica D. Johannis Michaelis P. M. quæ ex Spirit. illius theriacal. ℥℥. Tartar. rectificat. ℥iij. Vitrioli ℞i. Camphor. ℥℥. invicem mixtis, & per retortam destillatis, santaloque rubro tinctis, componitur. Spiritum theriacalem addidissim, nisi ex tot radicibus, herbis, floribus, &c. esset compositus, ac ubiq; jam prostaret.

Sæpius in usu habui sequentem tincturam diaphoreticam, ac in frigidis morbis ex pituitosis serosisque humoribus in primis oriundis cum successu exhibui.

℞. Gum. guajac. ℥iij. Croc. optim. ℥j℥. Extremis. cortic. aurantior. ℥ij. Macis ℥℥. Fol. rut. recent. M. iij. Concisis atque contusis (excepto gummi guajacino) affund. Spir. vini radicibus angelicæ contusis affus. & abstract. Cort. citri recentibus itidem affus. & abstract. ana ℥xij. Mixta digerantur per duas circiter septimanas, gummi guajac. seorsim affund. Spirituum distorum ana ℥jv. Et digerantur in loco calido per octiduum, tincturaque superiori tincturae addatur, quæ post sufficientem extractionem decantata ad usum servetur.

Diaphoretica
chymica
quære cæteris
prescribenda.

Merito hæc chymica *Idrotica* & *Diaporetica* adduntur: ut plurimum enim in minori dosi quàm quidem Galenica medicamenta exhibentur: sunt quoque & gratiora vel insipida, & tamen potentiora, in primis si Galenicis medicamentis sint mixta, sicque usurpata. Inter pulveres sequentes potissimum in usu sunt, ut antimonium diaphoreticum, item diaphoreticum ex antimonio apud Johannem Freitagium in aurora Medicorum cap. 17 lib. 4. p. m. 622. hoc modo præscriptum.

Antimonii
diaphoretici.

℞. Antimon. crud. part. j. Nitri optim. part. viij. Trita accuratè misce, & portionem aliam pedetentim immitte in crucibulum inter

can-

candentes prunas positum, donec omnia colliqueſcant, nitrumque in ſuperiore parte inſtar aquæ fluat, effunde in aquam calidam, admodum cavendo à violenta eruptione materiæ, (quæ & veſtimenta perrumpat) & ne in fumum penitus ſolvatur, & avolet; in aqua fundo invenies verum antimonium diaphoreticum per nitrum extractum: hujus grana ſex vel ſeptem ſudores movent.

Necnon bezoardicum minerale ſæpius hoc modo à nobis ex butyro antimonii ſequenti &c. præparatum & uſurpatum.

℞. Antimon. optim. pulverif. Mercur. ſublimat. ana q. v. Miſceantur ſuper porphyrite, optimè invicem mixta retortæ vitræ collo brevi & amplo præditæ indantur, deſtillanturque ſc. ex arena per gradus quandiu aliquid exit, & habebis butyrum antimonii liquidum & glaciale, (ex liquido ut plurimum præcipitatione per aquam pluvialem fit mercurius vitæ) tum

℞. Butyr. glacial. vel etiam liquid. q. l. Ei affundatur tandiu Spirit. nitri, quandiu efferveſcit, tumque per viginti quatuor horas in digeſtione reponatur, poſtea ex retorta vitrea deſtillando in arena ad ſiccitatem ſpiritus abſtrahatur, terque cohobetur, (hic abſtractus ſpiritus vulgè ſpiritus nitri bezoardicus nominatur) pulveriſque relictus crucibulo paululum igniatur, (aſt nota, non nimis, aliàs vim vomitivam acquireret) & erit bezoardicum minerale præparatum.

Nonnulli ſpiritum nitri affuſum butyro antimonii deſtillando non abſtrahunt, aſt primâ vice ad ſiccitatem evaporant, relictoque pulveri ſiccò eam ſpiritus vini rectificati affundunt quantitatem, ut paſta inde effici queat, tumque ſpiritum vini, paſtâ illâ crucibulo ignito impoſitâ, deſtillant, putantque magis ſudores movere bezoardicum minerale hoc ultimo modo præparatum.

Ex capite mortuo butyri antimonii ex anatica antimonii pulveriſati & mercurii ſublimate parte præparati & confeſti pulverem diaphoreticum ſequenti modo non ſemel compoſuimus.

℞. Capit. mortui poſt deſtillationem diſti butyri antimonii relict. ex gr. ꝑj. Nitri pulveriſat. ꝑij. F. Pulvis ſubtiliſſimus optimè miſcendus, qui cochleatim in crucibulum ignitum inter vivas & candentes prunas poſitum immittendus, (aſt nota, non citius aliud cochleare indendum, niſi prius inditum cochleare planè ſit conflagratum) & poſt conflagrationem eximendus, contundendus, aquâ pluviali tepidâ bis, ter, quaterve edulcorandus, & ad uſum ſervandus: potentius quàm vulgare antimonium diaphoreticum rei idpoſus promovet.

Item cinnabaris antimonii vulgè ex capite mortuo butyri hoc modo præparatur.

24. *Caput mortuum post butyrum antimonii relictum.* Indatur retortæ loricatæ, & in igne aperto prius leni, mox potentiori destilletur, spatio trium vel quatuor horarum cinnabaris antimonii in collum retortæ loricatæ sublimabitur, unde effractâ retortâ colligetur cinnabaris.

Ut & Regulus Antimonii medicinalis à nonnullis dictus, quia in febribus intermittentibus quotidianis, tertianis, quartanisque tantum habet usum, qui sequenti modo vulgè paratur.

Regulus antimonii medicinalis.

24. *Antimon: optim.* ʒijʒ. *Sal. tartar. rectè calcinat.* ʒʒ. *Commun.* ʒij. Scorsim contendantur minutissimè, & misceantur exactè, tum crucibulo fortiori hæc massa indatur, ac supra ignem fundatur, donec instar aquæ fusæ appareat, relinquaturque in eo statu per quartam præterpropter horæ partem, effundaturque postmodum in conum fusorium excalescendum, & saxe illitum, superiora coni leviter concutiendo, hoc enim modo cadet regulus ad fundum coni, hærentibus in superficie scoriis porosis, tumque regulum à scoriis separato: signum bonè præparati reguli est. compælio particularum, (porositas enim contrarium denotat) earumque pulverisatarum colorem obscure rubentem referentium. Hunc regulum ruditer contusum in aquam pluvialem conjicite, & ab omni falsedine abluito, ac in aqua pluviali semper conservato, aliàs facîle vomitum non sudorem provocaret, de quo statim plura. Sudoriferum est tutissimum, imo ex antimonio optimum, longè antecellit cætera diaphoretica antimoniatâ, ut antimonium diaphoreticum vulgare, bezoardicum minerale, & similia, in quibus principia antimonii vel in aura sunt discussa, vel nimium fixata, ut plurimû Chimici putant. Plura de Antimonio & similia qui desiderat, adeat tractatulum de antimonio Basilii Valentini, & inveniet studiosus Lector varia præparata, quæ à nonnullis ut nova & jam jam excogitata divulgantur.

Dragma feræ vâdus, aliàs vomitum excitat.

Quo modo exhibendus

Notandum, hoc diaphoreticum antimoniale non solum sed cum aliis & quidem vegetabilibus, ut croco, sale cardui benedicti, diafcardio Fracastorii, theriacâ &c. vel mixturis diaphoreticis mixtum exhibendum esse, aliàs vix imo ne vix quidem sudores provocat: hujus dosis est à granis decem ad semidrachmam,

Varij diaphoretici chymici pulveres.

Nec non bezoardicum solare, lunare, joviale, martiale, & metallicum apud Johannem Beguinum in suo tyrocinio chymico p. 193. 302. 303. 304. 354. & 436. (vide quoque Hartmanni notas in Crollium p. 270.) & Juppiter diaphoreticus apud eundem p. 334. & 335. descr. ut & mercurius præcipitatus diaphoreticus p. 322. & 323. &c. flores sulphuris, flores salis armoniaci, flavi mar-

tia-

tiales, rubri, cornu Cervi philosophicè præparatum, sulphur auratum diaphoreticum Beguini pag. 295. & 296. quod admirabile *idiotinè* à plurimis censetur.

Inter spiritus chymicè præparatos excellunt sequentes, spiritus tartari, salis armoniaci, cornu Cervi, & in primis ejus sal volatile, ligni guajaci, ligni quercini, nitri dulcis, &c. Chymici spiritus diaphoretici.

Non infimum quoque inter *idiotinè* medicamenta tenent locum salia vegetabilium per ustionem & incinerationem parata, quæ inter potissimum in usu sunt sequentia, ut sal cardui benedicti, scordii, rutæ, absinthii, fraxini, sambuci, &c. Salia vegetabilia diaphoretica.

Plura ac innumerabilia chymicalia *idiotinè* & *diaphoretinè* passim apud Chymicæ Scriptores occurrunt, ast non nisi usitiora & præcipua tradere fuit animus: transeamus ergo ad sudoriferorum & diaphoreticorum formulas.

Formulæ Sudoriferorum & Diaphoreticorum.

Sudoriferorum & diaphoreticorum formulæ.

In forma haustus.

In forma haustus.

℞. Aq. card. bened. per fermentat. præpar. ℥j. Spir. Diaphor. p. 318. descr. ℥ss. Sal. absinth. Antim. diaphor. ana ℥ss. Croc. optim. gr. vj. Syr. è succo folior. recent. scord. expresso parat. ℥iij. MS. F. Haustus, in febribus intermittentibus tertianis à pituitosis viscidis humoribus productis maximè & potenter sudores movens, febrimque ut plurimum primâ, secundâque vice (post debitam corporis nempe expurgationem si exhibeatur) tollens, duabus tribusve ante paroxysmi invasionem horis si exhibeatur.

Contra febres intermittentes.

℞. Aq. levistic. Rad. angelic. ana ℥vj. Spirit. theriacal. camphorat. p. 319. descr. ℥ss. Tartar. Salis armoniac. ana ℥j. Croc. optim. gr. xv. Syr. è succo scord. expresso parat. ℥ss. MS. F. Haustus pro duabus dosibus, quondam à nobis Mulieri ex gravi frigore subitò in menstrua suppressa, & totius corporis dolorem gravativum collapsæ cum successu præscriptus.

Contra menstrua suppressa ex frigore.

In forma mixtura.

In forma mixtura.

℞. Aq. ex flav. cort. citri Aurant. destil. ana ℥ij. Spirit. contra præcordior. anxietat. p. 157. descr. ℥ij. Salis armoniac. ℥ss. Essent. diaphor. p. 321. tradit. ℥vj. Bezoard. mineral. ℥j. Regul. antim. medicin. gr. xxv. Laud. opiat. gr. ij. Ol. ex flaved. cort. aurantior.

Contra præcordiorum dolorem compressivum &c.

tior. destill. gutt.v. Syr. è succo folior. cardui bened. expressu confect. ℥j. MS. In præcordiorum compressivo dolore & anxietate blandè sudores, cochleare de hac mixtura unum atque alterum subinde exhibendo, provocavit. En hujus mixturæ tali in affectu vim & efficaciam.

Vir post varia cruda assumpta.

Vir quispian quadragesimum circiter agens annum, pomis pyrisque crudis, fructibusque horariis avidè nimis usus, incidit in appetitus diminutionem, brevique totalem fere ejus abolitionem: laboribus & ambulationibus appetitum excitare, & assumptum adhuc cibum digerere quærens, incidit in præcordiorum dolorem compressivum, & subinde quoque in eorum anxietatem gravem,

In appetitus abolitionem.

lumborum dolorem circa vesperam intolerabilem, sitim nonnunquam valde urgentem, ventris tormina acriora, alvum adstrictionem, respirationem difficiliorem, tandemque totius corporis dolorem gravativum. Vocatus alvum intra triduum non depositam, & tormina dolorem gravem & distentionem ventris excitantia comperi: quare sequentem clysterem primò præscripsi.

Tormina & dolorem corporis gravativum &c. incidit.

Quare primò clyster exhibitus.

℥. *Fol. malv. M. i℥. Flor. chamomill. M. j. Bacc. laur. ʒ℥. Sem. camin. Anis. Carvi ana ʒiij. Concisa atque contusa coq. in f. q. aq. commun. In colat. ʒviij. dissolv. Elect. de bacc. laur. Diaphœnic. Ol. lilior. alb. ana ʒvj. Mell. ʒ℥. MS. F.* Clyster pro Viro.

Hoc injecto clystere, multos flatus reddidit, bisque alvum cum levamine dejecit: tumque sequentem dedi mixturam.

Mixturam flatus distentionem usurpavit.

℥. *Aq. cortic. aurantior. ʒi℥. Mentb. Fœnic. ana ʒj. Spir. diaph. p. 318. desc. ʒvj. Nitri dulc. aromatic. superias memorat. & descript. ʒj. Ol. ex flaved. cortic. aurantior. destill. gutt. vj. Laud. opiat. gr. j. Syrap. fœnicul. ʒj. MS.*

Sed primò frustra.

De hac mixtura interjecto aliquoties duarum horarum spatio unum alterumque pro ventris torminum exacerbatione vel diminutione cochleare assumpsit, nihilque hac mixturâ profecit, præterquam quod varios flatus cum ventris distentionis imminutione, & torminum levamine emitteret, sitimque mox aliquantum sedaret, manente tamen præcordiorum dolore compressivo & anxietate: Quare sequentem præscripsi haustum purgantem.

Verum post haustum purgantem.

℥. *Electuar. hydrogog. Sylvii ʒiij℥. Spirit. sal. armon. ʒ℥. Cort. citri ʒj. Aq. fœnicul. q. s. MS. F.* Haustus.

Post hujus haustus assumptionem sexies alvum variis ast levibus ventris cum torminibus deposuit. Vespertino tempore cum rediissem, conquerebatur de totius corporis dolore gravativo, & præcordiorum compressione & anxietate: quare mixturam modo descriptam penultimam dedi, de qua modicè testus cum tria simul assum-

assumpfisset cochlearia, blandus sudor, tribus infuper iteratis cochlearibus, secutus est, tanto cum gravativi corporis & præcordiorum compressivi doloris levamine, ut mane rediens curatum propemodum eum invenirem. Quare mixturam eandem denuo dedi, unde blandè iterum sudavit, & post tertiam mixturæ iterationem curatus fuit.

Eadem mixtura curatus.

℞. *Aq. flor. sambuc. Hyssop. ana* ℥ij. *Tberiacal. simpl. Prophylact. p. 318. descript. ana* ℥℞. *Succ. taraxac. depurat.* ℥vi. *Ocul. Cancr. Antimon. d. aphoret. ana* ℥℞. *Flor. sulphur. ℥i. Laud. opiat. g. ii. Syrup. è sacco florum papaver. errat. expresso parat.* ℥℞. MS. in pleuritidis principio subinde cochlearia duo vel tria assumpta blandè sudores provocant, & pleurifim sæpius curant.

In pleuritidis principio.

In forma bolus.

In forma bolus.

℞. *Electuar. diaphoret. p. 319. & 320. descript. ℥℞. Lap. prunell. ℥i. Antimon. diaphor. Sal. card. bened. vel Scordii & c. ana gr. xv.* MS. F. Bolus, in malignis febribus admodum conveniens, sudores enim blandè provocat, febres tollit, simulque malignitati resistit, ac per diaphoresin eam expellit.

In febribus malignis.

℞. *Diascord. Fracastorij ℥℞. Lap. prunell. Bezoar. mineral. ana ℥i. Ol. sulphur. per campanam destillat. gutt. ij.* MS. F. Bolus in erysipelate sudores movens, bilemque simul temperans.

In erysipelate.

Nota, bezoar. minerale ut specificum & promptissimum remedium in erysipelate capitis curando à Philippo Grulingio in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo part. 8. circa finem capitis tertii p. m. 207. commendari.

In forma conditi.

In forma conditi.

℞. *Conserv. flor. calendul. ℥j. Electuar. diaphoret. p. 319. & 320. descript. ℥℞. Cort. citri condit. Extract. ex facibus post destillatam aquam prophylactican parat. p. 318. tradit. ana* ℥ij. *Lap. prunell. ℥℞. Corn Cerv. philosophicè præpar. ℥ii. Sal. scordii vel Card. bened. ℥ij. Syr. limon. q. s.* MS. F. Conditum (dosis ad nucis moschatae vel paulò ulterius quantitatem cum vino Rhenano assum.) in febribus malignis, pestilentialibus, ipsâque peste conveniens, bilem furiosam & plus solito effervescentem temperat, veneni miasmata per diaphoresin satis superque expellit, sitim extinguit, simulque cor corroborat.

In febribus malignis, peste, &c.

℞. *Tberiac. Saxon. Rob. bacc. sambuc. ana* ℥j. *Electuar. diaphor. ℥vi. Lap. prunell. ℥ij. Sal. sambuc. ℥℞. Obbaccor. junip. gutt. xij.* MS.

MS.

In hydropo
urinas si-
mul mo-
vens.

MS. F. Conditum in hydropo conveniens (dosis ferè eadem, ut superioris conditi, ast tamen paulò major) urinas enim & sudores blandè excitat.

In forma
decocti.

In forma decocti.

℞. Rad. imperator. Angelic. ana ℥v. Acuri veri Irid. Florentin. ana ℥iij. Herb. chamædr. Chamæpith. ana M. j. Majoran. nobil. Rosmarin. Salv. ana M. s. Flor. anthos p. iij. Bacc. junip. Lauri ana ℥ss. Cardam. minor. Cæbeb. ana ℥ij. Concisa & contusa coquantur vasis quàm optimè clausis in Aq. fontan. vel pluvial. pint. iv. ad tertie partis consumptionem, in colaturæ pint. ij. dissolv. Essent. diaph. p. 321. & 322. descript. Tinct. diaph. p. 322. tradit. Spir. sal. armoniac. ana ℥j. Ol. succin. in tinctura diaphoretica, & pauco saccharo dissol. gutt. x. MS. F. Decoctum, in paralyti, spasmò &c. à serosis vel frigidis, pituitosis, viscidis, ac tenacibus humoribus producta, mane & vesperi ad uncias tres, levibus tegumentis moderatè tecto ægro, de hoc decocto si exhibeantur, blandè sudores movebit, nervos corroborando, serositates evacuando, pituitosos viscidos tenacesque humores incidendo, omnemque humorum acrimoniam, si quæ adsit, temperando.

In paralyti,
spasmo à se-
rosis vel vi-
scidis &c.
humoribus
oriundis.

Si scorbutus simul
adsit, quid
agendum.

Ast nota, aliquando & scorbutus adest, tumque ut plurimum medicamentis antiparalyticis, etsi potentissimis, non aut vix euratur, nisi antiscorbutica antiparalyticis sint admixta: quare & sequens decoctum eo in affectu conveniens adjunxero.

℞. Rad. angelic. ℥ss. Irid. Florentin. Sals. parillana ℥iij. Armoniac. ℥vj. Herb. chamæpith. M. jss. Origan. Primul. veris Puleg. ana M. j. Cochlear. Mij. Flor. hyperic. Lavendul. ana p. iij. Rasur. lign. guajac. ℥jv. Juniper. ℥ij. Cort. lign. guajac. ℥iss. Bacc. laur. ℥vj. Concisis atque contusis affund. Aq. fontan. vel pluvial. Vin. Gallic. ana pint. iij. Mixta reponantur in digestionem per viginti quatuor horas, tumque vasis arctè clausis coquantur ad tertie partis consumptionem, colaturæque add. Tinctur. castor. ℥ij. Spir. antiscorbutic. p. 270. & 271. descr. ℥j. Diaphoret. alexipharm. p. 319. tradit. Aq. antiparalytic. Amstelod. ana ℥vj. MS. pro decocto.

In paralyti,
vel spasmo
scorbutico.

In forma pulveris.

In forma
pulveris.

℞. Rad. contrayero. ℥iij. Sem. aquileg. ℥ij. Cern. Cero. philosophicè preparat. Lap. prunell. ana ℥ss. Bezoard. miner. ℥j. Flor. sulphur. Croc. optim. ana ℥ss. MS. F. Pulvis ris idævas movens in vario-

riosis, morbillis, febribus ardentibus, &c. conducens: dosis à ℥j. ad ʒj. sæpius à nobis cum successu exhibitus.

℥. *Rad. contrayerv.* ʒʒ. *Antim. diaph.* p. 322. & 323. *descr.* ℥j. *Sal. febrifug.* ex capite mortuo post abstractum salis armoniaci spiritum, ex anatica salis armoniaci & tartari parte parat. filtratione & exhalatione confect. gr. viij. *Card. bened.* ℥ʒ. *Ol. cort. aurantior.* ex recentibus corticem aurant. extremitatibus parat. gutt. ij. MS. F. Pulvis, in febrī tertiana intermittente summis cum ventris torminibus affligente optimo cum successu exhibitus: en totam affectus historiam.

Mulier triginta quatuor annos nata, post varios fructus horarios diu usurpatos, incidit in præcordiorum anxietatem gravem, dolorem lumbarem, menstruorum suppressionem, capitis totiusque corporis gravitatem, appetitus primò diminutionem, brevique post abolitionem: quare suâ sponte radices jalappæ drachmam unam assumpsit, unde vicesies quidem & ultra alvum talibus ventris cum torminibus deposuit, ut bis præ ventris torminibus animi deliquium pateretur. Quare adstantes vinum calefactum cum mace & saccharo ipsi bono cum successu exhibuere. Circa vesperam tamen ingenti cum frigore, & ventris torminibus gravibus paroxysmus febrilis eam invasit; noctem insomnem traduxit. Mane accersitus vix febricitantem, ast quidem debilem ex sæpius itidem alvo cum ventris torminibus depositâ inveni: quare sequentem mixturam dedi.

℥. *Aq. post abstractum spiritum anticolicam* p. 278. *descript.* *Fœniciana* ʒij. *Cinnamom. Spir. anticolic.* p. 278. *tradit. ana* ʒʒ. *Antimon. diaph.* ℥j. *Laud. opiat.* gr. ij. *Ol. cort. aurantior* gutt. iij. *Syrup. cardui bened.* ʒj. MS.

De hac mixtura subinde duo vel tria cochlearia assumpsit, unde alvi fluxus & ventris tormina parum remittebant, ast tamen debilitas major, febrisque ventris cum torminibus redibat: quare hunc præscripsi bolum.

℥. *Confect. alkerm.* *Diascord. Fracast. ana* ʒʒ. *Antim. diaphor.* ℥ʒ. *Ol. corticem aurantior* gutt. ij. MS. F. Bolus.

Hoc assumpto bolo, parum sudavit, multosque flatus emisit, manente tamen debilitate, imo & nonnunquam animi deliquio redeunte: qua de causa sequentem mixturam dedi.

℥. *Aq. meliss.* ʒij. *Fenic.* ʒʒ. *Vit. composit.* *Amstelod. sequenti modo parum mutat.* ana ʒvj. *Confect. alkerm.* *Hyacinth. Tinctar. croc. ana* ʒj. *Spir. nitri dulc. aromat.* ℥j. *Ol. cort. aurantior* gutt. ij. *Syrup. ex aquæ cortic. aurantior.* & *Cinnam. anatica quantitate,* & *sacchar. q. s. sine coctione* parat. ʒvj. MS.

Singulis horis cochleare unum alterumve de hac mixtura.

T t

usur-

In variolis, morbillis, febribus ardentibus &c.

In tertiana febrī cum ventris torminibus.

Mulier post fructus horarios, de præcordiorum anxietate, mensuris suppressis &c. conquerebatur. Quare jalappam assumpsit.

Et hypercatharsis cum febrī & doloribus secuta.

Quare mixturam anticolicam.

Et ob debilitatem quoque bolum.

Quare mixturam cardiacam &c. assumpsit.

Cum successu.

usurpavit, ac animi deliquium planè cessavit, debilitasque post tertiam hujus mixturæ iterationem evanuit. Ventris tamen tormina, alternis diebus redeunte febrili paroxysmo exacerbescunt: quare holum ultimum bis tervè usurpavit, blandèque inde sudavit tali cum successu, ut brevi nec ventris tormina, nec febrem observaverit amplius. Menstrua tamen non nisi tertio post affectum: hunc mense rediere, et si quotidie bis de sequenti medicamento guttulas sexdecim cum vino rorimarino, salviæ, sabinæ, rutæ, & corticibus aurantium infuso assumpserat.

Verum ob
menstrua
suppressa.

Spiritus
salis armoni-
aci aroma-
ticum
&c. usurpa-
vit.

℞. *Spir. salis armon. aromatic. p. 238. descript. 3℞. Tinctur. croc. 3ij. Ol. cortic. aurantior. gutt. xv. Sabin. gutt. x. MS.*

Aqua vitæ composita jam jam nominata.

Aquæ vitæ
compositæ
descriptio.

℞. *Radic. caryophyllat. Galang. Zedoar. Angelic. ana. ʒiij. Fol. basilic. Majoran. nobil. Melissa citrata. Satureja Flor. rosar. rubr. Vialar. mart. Caryophyll. Rorismarin. fragr. ana. Mj. Lign. aloes Sem. anis. Fœnic. dulc. Ocym. ana. ʒiij. Santal. omnium ana. ʒvj. Cinnam. acut. ʒiv. Extrem. cort. recent. citri Aurantior. ana. ʒj. Pom. vulgè Chinesis. f. Zina. ʒiij. Cardamom. minor. Spic. Indlc. ana. ʒiij. Granor. cermes ʒ℞. Croc. optim. ʒij. Nuc. moschat. Macis ana ʒiij. Concisis atque contusis affund. Spir. ex vino Hispan. confect. pint. vj. Digeratur & extrahatur tinctura per duas septimanas; tumque exprimatur, & percoletur, addaturque sequens.*

Syrupus
cardiacus.

℞. *Aq. rosar. fragrant. Cinnamicum aqua: melissæ destillat. ana. ʒiv. Ol. cortic. aurantior. in spiritu nostro contra præcordiorum anxietates p. 157. descript. q. f. dissolut. gutt. xx. Syrup. rub. idæi ʒvj. Sacchar. cannarin: q. f. ut fiat sine coctione syrupus, colaturæ admiscendus, sicque in vitro benè obturato ad usum servetur.*

In forma pilularum.

In forma
pilularum.

℞. *Extract. rad. gentian. Angelic. ana. ʒj. Croc. optim. ʒ℞. Sal. volat. succin. ʒj. Myrrh. rub. gr. xxv. Laud. opiat. gr. v. Ol. cort. citri gutt. vj. Febrifug. p. 130. descript. gutt. jv. MS. F. Pilulæ, in febribus continuis, & intermittibus, quotidianis, tertianis, quartanisque optimè sudores moventes, eisdemque non rarè tol- lentes: dosis à granis 15. ad 30.*

In febribus
continuis,
ac intermit-
tentibus.

℞. *Extract. febrifug. pag. 321. tradit. ʒi. Sal. febrifug. ex capite mortuo post abstractum salis armoniaci spiritum ex sal. armoniaci & sal. tartar. confect. parat. gr. vj. Ol. menth. crisp. gutt. ij. MS. F. Pilul. vij. deaurand. in febribus perutiles, ac in quartana in.*

intermittente, ut superius monitum, & sequens historia abunde testatur, conducentes, ac *Isidoptus*, blandè ast, tamen copiosè producentes.

Vir quispiam quinquagenarius post tertianam jam continuam jam intermittentem ex aeris injuriis, Bacchique plus solito indul- sione contractam, circa solstitium hybernum incidit in quartanam intermittentem cum ingenti frigore, pandiculatione, omniumque artuum tremore ac dolore adventantem, insequente mox cephalalgia gravi, præcordiorumque anxietate tali, ut vix respirare posset ægrotans, appetitu planè abolito, nonnunquam quoque nauseâ, vomituque. Accessit mihi retulit Uxor, Maritum non nisi pilulas assumere posse: quare primò sequentes dedi.

℞. *Extract. rad. gentian. Summit. absinth. ana* ℥j. *Craci. optim.* Quare pilulas febrifugas diaphoreticas.

Post harum pilularum assumptionem blandè sudavit, præcordiorumque anxietas & respiratio liberior fuere, ast tamen febris eadem: iteravi tamen easdem pilulas bis terve, tumque ob alvum adstrictam clysmâ præscripsi. Verum affirmabat Uxor, Maritum clysmâ nunquam adhibiturum: quare rogavit pilulas purgantes potius ut præscriberem, ac sequentes exhibui.

℞. *Extract. catholic. pag. 143. descript. ℥j. Rad. gentian.* Ac purgantes specificas assumptæ.

De hisce pilulis septem unâ vice usurpavit, quaterque inde alvum deposuit. Tum pilulas priores iterum assumere jussi, undè copiosè sudavit, febrisque in dies quidem minor, rediit tamen solitis horis: quare tum pilulas antepenultimas bis ipsi tali cum successu exhibui, ut febris superaretur, & convaluerit.

NOTA, medicamenta *isoptus* & *diapoptus* in siccioribus corporibus in forma liquida, in humidioribus vero in forma sicca esse exhibenda. Sicciori vero corpore præditi si sicciora *isoptus*, ut in forma pilulari, pulveris, extracti &c. magis appetant, indulgeatur; hac tamen lege, ut jusculum vel liquorem aliquem alium postea assumant. Liquida sudoriferorum forma reliquis meritò præferenda, primò ut celeritè ac promptitè corpus singulaque vasa subeant, ac humoribus sese commoditè ac facilitè immisceant: secundò ut humiditatis sufficiens quantitas adsit, qua, tanquam vehiculo, materia peccans sub sudoris forma exturbetur. Eandem fere ob rationem jam sudantibus moderata potus calidi vel subcalidi, non vero frigidi, quantitas non tantum concedenda, si ægri valde appetant, verum & imperanda, nisi contrarium adsit indicans: velut in hydrope &c. ubi ferum planè redundat, sicciora *diapoptus* liquidioribus

ribus semper anteposenda sunt : aliàs enim , ubi potus omniaque liquida , juscula , &c. omnino & in totum indicuntur , sæpius evenit , ut omnes corporis humores incrassentur , morbique acuti ficioresque excitentur.

Fortiora
diaphoretica
quibus
& quando
exhibenda.

Fortiora ac potentiora *ispuria* & *diaphoretica* statim ab initio, præsertim ubi acidi, austeri, pituitosique, & valde tenaces humores in ægris peccent, exhibere planè incòsultū judicamus; præterquam quod ea vix unquam, nisi ubi in affectibus pestilentialibus, acutis, peracutisque, ac venenatis malum urget, locum inveniant. Sudorifera enim blandiora per intervalla breviora continuè assumpta efficiunt, ut in perpetuo, aut blando & neutiquam vires tollente, sudore ad tempus contineantur ægri : quo pacto pituitosi, viscosi, tenacesque humores inciduntur, solvuntur, acresque temperantur, & corriguntur, sicque ad exitum magis faciles ac apti redduntur; idemque postea tum facilè cum reliquis, quorum antea à viscidiorè ac tenaciorè pituita exitus prohibebatur, insigni copià & quantitate jam simul correcti, incisi, temperative sensim expelluntur (paullatim enim quod fit, tutum, præsertim si quis ab uno ad aliud transierit : sed periculosum plurimum & repente vacuare &c. inquit Hippocrates aphor. 51. sect. 2.) ac sic plus blandiora, quàm fortiora illa ac potentiora *ispuria* & *diaphoretica* (scilicet quæ uno haustu, ut plerumque, non tamen levi subinde cum successu, assumuntur) efficiunt. Præterquam quod illa uno haustu assumpta sudorifera admodum ægros angunt, sudoresque copiosos vi & efficacità ingenti nonnunquam, imo ut plurimum, cum spirituum jactura expellunt: hincque verissima illa Hippocratis regula aph. 51. sect. 2. quadrat, omne nimium naturæ inimicum.

Diaphoretica quare
efficacia remedia dicta

Hinc forsan factum, ut sudorum excitatio ac productio pro efficaci remedio, (antiquitus enim in primis potentia illa sudorifera obtinebant) quod constantes requirat vires, sit habita; quum tamen blandiora, præterquam quod sine ullo omnino incommodo ac imminente periculo operationem suam perficiant, aliquando corroborent, peccantibus humoribus vires non rarè quasi obtundentibus ac opprimentibus correctis ac expulsis, in primis si ægri moriantur, ne nimio tegumentorum pondere sese onerent: ex eorum enim depressione non minores angustia, quàm à fortiori sudorifero nonnunquam excitantur.

In usu illorum
circumspectè
agendum.

Rectè Philippus Grulingius in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo part. 8. cap. 15. p. m. 236. monet, inquit, cum in exhibitione medicamentorum diaphoreticorum in primis circumspectè agendum sit, (medicamentum enim nisi dextrè adhibeatur, & in ipsius usu tempus, ætas, sexus, natura, consuetudo, vel

vel alia circumstantia diligenter considerentur à Medico, ipsum parum prodesse, multum vero nocere experientia compertum est) non ægrè laturum studiosum Lectorem puto, si in sequentibus quid circa sudorem ciendum, & medicamentorum sudoriferorum exhibitionem observandum ac notandum sit, paucis tradam. Sicque ergo ad

Humores *idpōtici* & *diapōtici* indicantes transeo, qui sunt

Humores
idpōtici &
diapōtici
ad indicantes,
sunt.

1. Salso-acres : summo enim cum emolumento & commodo *Salso acra.* per *idpōtici* & *diapōtici* expelluntur, qui retenti maximas corpori anxietates, doloresque intolerabiles, ac tumores &c. afferunt. Tales acres humores in febribus ardentibus, diuturnis, pestilentialibus, morbisque venenatis locum habent, quod contestatum videtur apud Fuchsum lib. 2. sect. 3. institut. medicar. cap. 27. & Franciscum Joelem lib. 2. Physiolog. sect. 5. §. 17. p. m. 123. nulla enim medicamenta æquè atque hæc *idpōtici* hic conveniunt : quare citati Auctores sudoris provocationem potissimum utilem & necessariam judicarunt. Verum nota, ipsa sudorifera & diaphoretica in his morbis & affectibus necessariò multum differre oportere : in febribus enim ardentibus temperatiora omnino præscribenda, (quæ nempe calorem non ultra modum & notabiliter augeant, attamen quæ quoque sufficiant) reliquisque præferenda, quis non videt? In morbis vero venenatis & malignis fortiora omnino ac necessariò usurpanda, ut eorum venenum tantò citius, antequam nempe acuti illi morbi cursum suum absolverint, expellatur: malum enim hic ut plurimum confestim, aut equidem nunquam tollitur; quare quoque Hippocrates aphor. 29. sect. 2. monet dicens, incipientibus morbis, si quid movendum videtur, move. Quod si tamen in peste calor valde molestus adsit, fortiora sudorifera refrigerantibus diaphoreticis mixta maximè conferunt: neutiquam hic metuenda potentium sudoriferorum vehementia, quippe quæ minimè comparanda est cum veneno pestilentiali acri peccante, (ad extremos enim morbos extrema exquisitè remedia optima, dixit Senex aphor. 6. sect. 1. & lib. de locis in homine text. 55. §. 10. p. m. 397. fortibus, inquit, morbis, fortis naturæ pharmaca exhibenda,) ob quam tamen, ratione alicujus similitudinis (juxta C. Celsum, qui lib. 2. cap. 11. circa finem p. m. 84. vehementi malo non nisi æquè vehementem auxilium succurrere posse, docuit) facilius veneno pestilentiali junguntur, quò illud simul cum ipsis expellatur. Sequitur ergo

In febribus
ardentibus
&c. quæ
præscribenda
sudorifera.

In peste
qualia esse
debeant.

Humores
acres citò è
corpore ex-
turbandi, &
quare.

ergo, quò citius humores acres è corpore exturbantur, eò melius; & ni in tempore hoc fiat, varia dolorifica & subinde penè insuperabilia symptomata inde exoriri, experientia docuit. Verum & ali- quando observatum, per metastasin illos humores non vulgaria ac solita, sed alia, in primis circa solstitium hybernum, symptomata excitare. Sic novimus, qui singulis annis arthritico vago dolore affici solèbant, post solstitium hybernum tumoribus summè dolorificis circa suram, genu, pectus &c. afficiebantur: quibus sublatis, verno tempore arthriticis vagis doloribus erant liberi. Verum tumoribus hisce si non laborarent, circa vel immediatè ante æquinoctium vernale doloribus vagis arthriticis quamaximè vexabantur. Dicta exemplo uno vel altero non vulgari illustrabo.

Vir biliosus
valde exca-
lesfactus.

Siti indul-
sit.

Et cruda
alimenta
assumpsit.

Unde in fe-
brem quar-
tanam &c.
incidit.

Ab eadem
liberatus,
tumorem
durum æ-
qualem &c.
circa mam-
mam dex-
tram.

Incescen-
te lunâ in-
tumescen-
tem, decre-
scente de-
tumescen-
tem obser-
vavit.

Vir quadraginta septem annos natus, biliosus, circa solstitium æstivum, aere calidiore & sicciore, post labores indeque sudores plus solito majores, maximè incaluit: quare quoque siti urgenti valde indulsit, & vespèri plerumque lactucam capitatam, endiviam, portulacam aceto &c. conditam, imò ribesia quotidie assumpsit, immemor ex minimo crudorum alimentorum usu, sæpius doloribus arthriticis vagis, imò quotannis ante æquinoctium vernale se jam laborasse: attamen quia non tantum ab hisce levamen, sed maximam refocillationem observabat, in usurpatione eorum continuavit; donec tempore autumnali omnium artuum dolore gravativo, ac brevi febris primò quotidianâ levi frigore, & subsequente calore, nec longè post quartanâ intermittente affligeretur. Quare vinum absinthites purgans sæpius & aliquandiu usurpavit, verum nullo cum levamine: tandem non nisi tincturâ chinæ chinæ simul purgante pag. 175. (addito cortice ligni sassafras) traditâ fuit usus, cujus beneficio tandem mense novembri febris quartana fuit superata. Verum sublata febris, eodem fere die de tumore quodam duro, sed æquali, dolorifico, circa mammam dextram interno, quàm externo, conquestus est, ita ut brachium dextrum subinde movere, nec respirare, nisi admodum difficulter ac summo cum dolore, posset. Tandem observatum, instante plenilunio valde tumorem dictum augeri, imò ad magnitudinem mammæ lactantis Fœminæ extensum ipse vidi, etsi æger valde macer, sinistram mammam vix videre potueram: descrescente tamen lunâ iterum non nihil detumescibat dictus tumor. Varios consuluit ea de causa Medicos Chirurgoſque, qui omnes in eo conveniebant, corpus quamprimùm benè esse purgandum, ac denique sudoriferis sæpius utendum. Optimè quoque se habuit à pilulis sequentibus purgantibus, de quibus bis in septimana vespèri quatuor, ma-

mane tres assumpsit, & benè quoque purgatus fuit.

℞. *Gumm. sandarac. aceto dissol.* ℥ij. *Resin. jalapp. Scammon.* Quare pilu-
ana ℥j. *Sal. volat. succin. Tartar. vitriolat. ana gran. xv.* *Ol. sœnic.* las purgan-
tes.
stillat. gutt. jv. MS. F. Pilulæ no: xxxvj. deaurand.

℞. *Aq. rasur. lign. saffras cum aqua simplici post fermentatio-* Ac haustum
nem levem destillat. ℥jss. *Spirit. diaphor. p. 318. descript.* ℥ij. *An-* sudoriferū
tim. diaphor. ℥ss. *Sal. volat. oleof. gutt. xij.* MS. F. Haustus vespe-
ri assumendus.

Quo assumpto, optimè semper sudavit; sed tamen exiguocum
levamine. Verum quoad tumorem discrepabant omnes. Nonnulli
ad maturationem necessariò cataplasmatibus reducendum, aut faci-
lè in cancrum degenerare posse putabant. Verum alii cancrum neu-
tquam verendum, quia tumorem nullo modo inæqualèm observa-
bant. Alii vero necessariò resolvendum, non maturandum tumo-
rem esse, idque cataplasmatibus concludebant: nam si ad maturi-
tatem redigeretur ac aperiretur, in empyema vel thoracis fistulam
degeneraturum certò prædicebant. Alii curam palliativam opti-
mam fore affirmabant. Alii cucurbitulis magnis cum flamma (de qui-
bus in superioribus) resolutionem tentandam opinabantur, & sic
porro.

Malum vero quia in dies jam adaugebat, paucis referam,
quæ in actum revocata & deducta sint.

Juxta omnium consensum primò sequens cataplasma per qua-
triduum inpositum fuit: verum dolor intolerabilis inde exortus
est, ita ut vix respirare posset ægrotans.

℞. *Radic. irid. Althæa ana* ℥jss. *Summit. Absinth. M. ss.* *Flor.* Tandem ima
sambuc. Melilot. ana. p. ij. *Folior. mentb. aquatic. M. j.* *Parietar.* posito cata-
Verbasc. ana. M. ss. *Semin. cumin. ℥ss.* *Concis. & contus. coquantur* plasmate
in f. q. cerevis. dulc. *Contusis add. Ol. anethin. ℥j.* *Farin. bord. q. s.* dolor fuit
pro Cataplasmate. intolerabilis.

Quo inposito cataplasmate, calorem igneum quasi in tumore
sensisse se testabatur æger: interim quoque ter quotidie haustulum
de sequenti decocto calidè assumpsit.

℞. *Radic. filic. Polypod. quercin: ana* ℥jss. *China in taleol. con-*
cis. ℥jss. *Sals. paril. Rasur. lign. guajac. ana* ℥j. *Saffras* ℥ij. *Folior.* Sed deco-
mentb. aquatic. M. ij. *Glycyrrbiz. exteriore. cortice liberat.* ℥j. *Uvar.* dum sudo-
passal. ab arillis purgat. ℥ij. *Concis. & contus. coquantur* vasis riferum cū
clausis in f. q. aq. commun. s. a. ad colatur. pint. vj. quibus add. *Aq.* levamine
sberiac. simpl. ℥ij. MS. leviter. blandè semper ab hoc apozemate su- usurpavit.
davit cum levamine.

Juxta nonnullorū sententiā cucurbitula magna C. Tab. 1. Fig. I. Cucurbitu-
notata cum flamma absque scarificatione bis terve quotidie apposi- la fuit im-
ta posita.

ta fuit, qua appositâ, tanta cum vehementia, tamque subitò tumor partesq; non tantum subjacentes, sed & circumjacentes impellebantur, ut æger non tantum vix respirare, sed momento sudore quasi diffluere videretur, imo adstantes perterriti summopere eum admirarentur. Cum jam amplius perferre non posset, intrusâ aciculâ per foramen in superiori loco factum, cerâque occlusum, mox decidebat cucurbitula, eoque facto semper summum levamen observare, æger testabatur; quare paulò minorem apposuit Chirurgus, verum nullo cum effectu: ac ea de causa nonnisi cura palliativa in usum revocata fuit, nempe emplastrum de ranis cum quadruplicato mercurio fuit impositum, cujus beneficio dolor quidem diminuitus, verum tumor quammaximè fuit adauctus, sed dolorem arthriticum, quo hoc tempore quotannis laborabat, non observavit. Domesticis, Medicis, Chirurgisque lætus referebat, materiam doloris arthritici forsân per metastasin alium jam occupasse locum, ac lubenter tumorem per totam vitam potius se perlaturum, quam quidem arthriticum dolorem; nam lecto focove fuisse antea adstrictum, jam vero officio fungi, & per plateas ambulare posse.

Tandem nonnisi cura palliativa fuit adhibita.

Hoc tumore afflictus liber fuit ab arthritico.

Per aërem nebulosum vesperi ambulans febrickavit.

Ac mox liber à dolore & tumore.

Verum febris sublatâ dolor de novo fuit adauctus

Tandem emplaistro de ranis

Cum jam per sex septemve menses hoc tumore afflictus fuisset, vesperi aere nebuloso domum reversus, subitò febris quartanâ intermittente (ut sequens paroxysmus satis superque demonstrabat) corripitur, ac eodem quasi momento, tumor, durities, omnisque dolor evanere, sicque per tres præterpropter septimanas febricitavit, nullumque eo tempore dolorem tumoremque ne quidem minimum aut duritiem observavit: quare etiam nulla medicamenta febrifuga assumere voluit, sanusque ac bono animo, exceptis diebus paroxysmi, vixit. Verum cælo jam magis sereno febris in dies minor, tumor è contra iterum apparuit, & quò febris minor, tumor cò major observabatur, quod ter quaterve vidimus, donec sublatâ febris, tumor summopere adauctus fuit, in primis instantibus procellis ventisque borealibus, necnon tussi, aut singultu laborans. Cum hoc malo ita ultra annum fuit luctatus, quo tempore iterum febris quotidianâ intermittente summo cum frigore adventante, sudoreque declinante, imo finiente laboravit, ac mox tumor detumuit: quare quæcunque appeteret natura, ei indulgit, cruda scilicet alimenta, dura, succo pomorum citriorum condita, fumo indurata, & similia; unde diutius ac sæpius febricitavit: nam cum eruptorès esset, omnia statim exacerbescerant, febricitans autem omnibus mox erat solutus. Sed per aliquod tempus jam febricitans, nil nisi potus Koffi & lactis Vaccini cum paucò saccharo calefacti antitamicam quantitatem singulis diebus mane jejunos usurpavit, & dictum cerotum ex emplaistro de ranis cum quadruplicato mercurio

huc

hucusque gestavit, gestatque, à tumore, doloreque tam arthritico quam alio jam liber sanus vivit.

cum quadruplicato mercurio curatus.

Sic Puerum quatuordecim annorum novimus, qui per tempus aliquod simili tumore, verum triplo quidem majore, minusque dolorifico, omnibus hæctenus frustra tentatis, singulis pleniluniis accrescente, Lunâ autem præcipite detumescente, laboravit; minimâ febris affigatur, statim valde detumescere tumorem, curatâque eadem febre denuo intumescere, domestici testantur.

Puer simili tumore laborans, pro mutatione lunæ tumor decrevens vel accrescens.

Sæpius quoque visitavi Virum quendam quinquagenarium, studiis ut plurimum incumbentem, vitamque sedentariam agentem, ejusmodi tumore pectoris ac dolore afflictum, qui quoque à *επιπύρις* quammaximè de tumore augmento doloreque, tussi in primis vel oscitatione singultuve superveniente, conqueritur. Verum febris quotidianâ, tertianâ, quartanâve simplici duplicive intermittente vel continuâ modo laborans, (quibus etiam subinde laboravit) mox à tumore omnique dolore liberatur, sicque per annos aliquot illi tumori fuit obnoxius: quare enixè rogavit omnem ut navarem operam, modo febris excitaretur, qua continuè laboraret; namque tum doloris tumorisque expers vivere posse autumabat. Verum tandem hæmopticus factus, diem obiit.

Vir ejusmodi tumore afflictus febricitans.

Minor tumor imo ab eodem liber.

Vir quispiam quadraginta quatuor jam annos natus dolore arthritico ac nephritico sæpius, & per annos aliquot affectus, circa æquinoctium autumnale febris quartanâ intermittente simplici, jam duplici, triplicique correptus. Varia, & multifaria assumpsit medicamenta, sed Penelopsis telam texuit, sicque per quatuor circiter annos laboravit, totoque illo tempore nec de arthritide nec de nephritico dolore conquestus est. Quare junctis manibus orantem vidi, utinam Medicum invenire possem, qui id efficere posset, ut continuè febricitarem; namque febricitans ab omni dolore liber, ac hilaris vivo, è contra vero inter tot annos nunquam absque dolore arthritico vel nephritico vixi.

Vir arthriticus ac nephriticus.

Quartanâ laborans.

Ab omni dolore liberatus fuit.

Ex quibus omnibus meritò concludere debemus, humores acres in corpore quodam peccantes quàm citissimè diaphoreticis sudoriferisve &c. è corpore exturbandos esse, antequam massæ sanguineæ permixti effervescento, vel locum aliquem fixum, ut ita dicam, occupando, hoc vel simile symptoma excitent.

Ignoscat benevolus Lector, quod diutius hæc immoratus sum, ratio est quia ipsemet per sesqui annum similem tumorem doloremque pectoris circumtulit. Verum Deo ter Optimo Maximo summas tandem agere gratias debeo, quod quoque eò sum absolutus.

2. Aquosi & serosi, imo & tenues humores fere omnes, ut

Aquosi & serosi.

V v

quon-

quondam docuit Johannes Walæus in sua medendi methodo titulo de sudorifero p. m. 61. Ipsa quoque sudoris materia est *ἵκκος* & serositas in venis, ut legimus apud Johannem Baptistam Montanum tom. 1. consult. medic. 154. non mirum ergo à levibus etfi diaphoreticis sudoriferisque serosis aquosisque humoribus scatentes copiosè sudare: faciliè enim dicti humores suâ naturâ quasi attenuati ac incisi, sicque ad diaphoresin proclives, per cutis poros erumpunt, præsertim si volatilia penetrantia ac attenuantia illis exhibeantur. Quare maximè *ἰψουλία* & *διουρητικά* in hydropis omnibus speciebus conveniunt: serositatem enim & aquositatem eopiâ qualitateque peccantem non tantum per diaphoresin & diuresin evacuant, verum etiam, quia plerumque calida sunt, exsiccant; corpora enim hac ratione humoribus destituuntur, teste Hippocr. lib. 2. de diæta text. 36. §. 5. p. m. 232.

Biliosi.

3. Biliosi, ut testatur Johannes Walæus loco statim citato. Ast nota, temperantiora subacida hæc esse adhibenda, aliàs febris ardentiores, sitim intolerabilem, cephalalgiam gravem & quidem pulsantem &c. faciliè excitarent. Ast temperata subacida *ἰψουλία* si præscribantur, humores biliosi faciliè educuntur, simulque temperantur, sicque unâ eademque fideliâ duos dealbanus parietes: temperati enim & correcti faciliùs per diaphoresin expelluntur.

Pituitosi.

4. Pituitosi: sudoriferorum enim ope & inciduntur, attenuantur, perque diaphoresin vel diuresin excernuntur. Diaphoretica namque ut plurimum tenuium sunt partium, saleque volatili prædita, incidentia, penetrantiaque &c. sicque pituitosi hisce medicamentis quàm optimè præparantur, & per diaphoresin si non exturbantur, ad exitum tamen hac ratione faciles aptique redduntur. *Διουρητικά* hisce in pituitosis humoribus præsertim à frigore externo condensatis, totiusque corporis dolorem gravativum, motusque quasi ejus impotentiam producentibus, apprime conveniunt. En ea de causa sequentem casum.

Mulier excalescens.

Mulier quædam pituitosa triginta annos nata, ex levi ambulatione excalescens acri frigidiori calorem temperandi gratiâ sese exposuit. Circa nonam vespertinam levi affecta est horrore, mox capitis dolore gravativo, noctem insomnem traducens: mane tantâ motus impotentiam affligebatur hæc Fœmina, ut nec manum nec pedem movere posset; circa meridiem vero ingens dolor gravativus totum corpus affligens exoriebatur. Tertio hujus affectus die accersitus appetitum planè abolitum, urinas inconcoctas crudasque, ac pulsum parvum ac inæqualem, alvoque adstrictâ laborantem, ac de dictis symptomatibus conquerentem, febricitantemque inveni: quare statim sequentem præscripsi clysterem.

Acri frigidiori se exposuit.

Unde in febrem motusque impotentiam ac dolorem gravativum incidit.

2. Rad.

℞. Rad. alb. Malv. ana ℥ss. Fol. malv. Majoran. nobil. Ros. ana M. j. Sem. cumin. Corui ana ℥iij. Cortic. aurantior. ℥ij. Conclis atque contusa coq. in s. q. aq. commun. in colatur. ℥jx. dissolv. Elef. diaphoric. Lenitiv. ana ℥vj. Ol. lilior. alb. ℥ss. Salis gemm. ℥j. MS. F. Clyster pro Fœmina.

Ob alvum adstrictam clyster fuit injectus.

Ab hoc injecto enemate ter alvum deposuit, tumque de hac mixtura cochlearia tria singulis duabus horis assumpsit, blandè quo ac benè inde sudavit.

℞. Aq. card. bened. post fermentationem destillat. Majoran. nobil. Radic. angelic. ana ℥ss. Spirit. Diaphor. p. 318. descr. 3x. Nistri dulc. ℥ss. Antimon. diaphor. Sal. card. bened. ana ℥j. Laud. opiat. gr. ij. Syr. è succo foliorum recentium cardai benedicti expresso parat. ℥j. MS.

Ob dolorem &c. mixtura diaphoretica anodyna fuit præscripta.

Mane rediens minus febricitantem, pulsusque robustiorem, & magis æqualem inventi; retulitque ægra hanc noctem blandè sudando, ac subinde dormiendo se traduxisse, ac non tantum manum pedemque, verum etiam & brachia nunc movere posse: quare eandem mixturam repetivi, unde blandè iterum sudavit tali cum successu, ut pedibus jam stare, ac per cubiculum meare posset. Ast de febre alternis diebus redeunte, ac capitis dolore gravativo querebatur admodum: quare sequentem exhibui bolum diaphoreticum.

℞. Elef. diaph. p. 319. & 320. præscr. p. 319. Bézov. antiner. ℥j. Sal. febrifug. ex capite mortuo post destillationem spiritus salis armoniaci parat. ℥ss. Ol. rorismarin. gutt. ij. MS. F. Bolus.

Ut & bolus sudoriferus

Duabus circiter ante paroxysmi invasionem horis hunc assumpsit bolum, unde copiosè sudavit, febremque ac capitis dolorem gravativum non amplius observavit; curatamque sese putavit, præterquam quod appetitus neutiquam rediret, alvoque adstricta laboraret: quare sequentia tali cum successu usurpavit, ut brevi avidè assumptum cibum optimè tolerare, ac digerere posset, alvumque quotidie semel deponeret. Primò igitur de sequenti mixtura sexies de die duo triave cochlearia assumpsit.

Et ob appetitum quasi abolitum.

℞. Aq. mentb. ℥jv. Vit. Matthiol. sine ambra & moscho Tinctur. stomachic. pag. 178. tradit. ana ℥ss. Spir. salis dulc. ℥j. Elix. propriet. Paracels. ℥j. Syr. mentb. Rad. enul. campan. cond. ana ℥ss. MS.

Mixtura stomachic.

Post hujus mixturæ assumptionem appetitus parum rediit, alvumque alternis diebus deposuit, tumque sequens vinum medicatum usurpavit.

℞. Rad. enul. campan. Calam. aromat. Zedoar. ana ℥iij. Fol. mentb. crisp. Majoran. nobil. ana M. j. Senu. s. stip. ℥ss. Summit. absinth. Centaur. min. ana M. ss. Turbitib. gummos. Tart. vitriolat. Car.

Et vino medicato ut fuit & curata est.

Cardam. major. Extrem. cortic. aurantior. ana ʒij. Concisis atque contusis, cantharoque lapideo inditis affund. *Vin. Gallic. Rhenan. ana pint. ii.* Post sufficientem digestionem & extractionem uncias tres, instillatis prius singulis dosibus elix. propriet. Paracels. guttulis octo, bis quotidie assumpsit, ac post singulam dosis huius assumptionem semel bisve alvum deposuit, ac curata fuit.

Halitus venenosi, acidi, austeri.

5. Halitus vel venenosi, acidive, vel austeri &c. animi deliquium, suffocationem uterinam dictam, faucium. quasi constrictionem, præcordiorum anxietatem inexplicabilem &c. excitantes: quare Franciscus Joel lib. 2. physiolog. sect. 5. §. 17. de sudore p. m. 123. diaphoretica in halitibus maximè & summopere commendat. Nec mirum, *isoptera* enim & *diapophylina* quia plerumque & ut plurimum sale volatili blando constant, adeoque & acida, austera &c. corrigunt, ac temperant, & per consequens halituum productionem prohibent, productosque dissipant, & per insensibilem vel sensibilem transpirationem eisdem evacuant & expellunt: non mirum, inquam, quod sudorifera & diaphoretica non tantum à Joelle, verum & ab aliis Medicis in halitibus curandis laudentur.

Sudorifera fortiora & exsiccantia vetant humores.

Humores sudorifera in primis fortiora & exsiccantia vetantes, sunt.

Acidi.

1. Acidi, ut auctor est Johannes Walæus in sua medendi methodo §. de sudorifero p. m. 62. non enim blandiora sudorifera humores acidi vetant, verum potius indicant esse adhibenda: blandioribus enim & sale volatili in primis oleoso constantibus diaphoreticis optimè, tutissimèque acidum temperatur, ac corrigitur: quod & virium nimio sudore prostratarum per acida volatilia & blanda oleosa-subita restauratio, & experientia quotidiana testantur. Verum fortiora & vehementiora medicamenta sudorifera acidi humores, nisi prius temperati quodammodo aut correcti fuerint, vetant. Cruda enim, teste Hippocrate aphor. 22. sect. 1. non movenda: & aphor. 51. sect. 2. plurimum & repente vacuare, vel replere, calefacere, vel refrigerare, vel alio quovis modo movere corpus, periculosum; omne siquidem nimium naturæ inimicum: paulatim vero quod fit, tutum, & præsertim si quis ab uno ad aliud gradatim transferit. Quæ omnia confirmata videsis apud C. Celsum lib. 2. cap. 3. & 9. ut & lib. 2. cap. 16.

Austeri & melancholici.

2. Austeri & melancholici, ut itidem testatur Johannes Walæus loco statim citato, rationem ab ipso datam videsis p. 480. Sicut de austeris humoribus eadem, quæ de acidis dicta; fortiora enim minimè hinc conducunt.

3. Bi.

3. Biliosi adusti, quales vulgò dicuntur peccare in heceticis febribus, ut quondam docuit Fuchsius lib.2. sect. 5. instit. medic. cap. 25. prohibet enim ibidem quammaximè propriè dicta sudorifera in primis fortiora: facillè enim ex eorù usu malum in dies accresceret, hepatisque inflammatio, totiusque corporis extenuatio (teste Philippo Grulungio in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo part. 8. cap. 15.) sequeretur. Horum enim fortiorum, vehementiorum, calidiorumque medicamentorum sudoriferorum beneficio vires prosteruntur, ariditas corporis major redditur, omnisque temperans liquor è corpore expellitur; sicque sitis, febris, ardor, &c. in dies major & major redditur, malumque tandem fit incurabile, uno & ipsa mors quandoque acceleratur.

4. Valde viscosi & tenaces vehementiora etiàm & quæ uno haustu plerumque assumuntur sudorifera vetant: *ιδιαισμα* enim & *διασποσμα* blanda, spirituosa (cum admodum fortia illa ægros angunt, debilitantque, ac nonnisi vires spiritusque tollere, aut saltem diminuere possunt) planè è diverso quia ut plurimum sale volatili constant, incidunt atque attenuant humores, eoque meritò laudantur in valde tenacibus viscidisque humoribus spirituosasudorifera, & diaphoretica per breviora intervalla assumpta. Hac enim methòdo fluxiles redduntur, & si non expellantur, apti tamen ad exitum fiunt, ac satis sufficienter præparantur: paulatim enim quod fit, ut supra iam dixi, tutum, præsertim si quis ab uno ad aliud per gradus transferit. Et hic verum nobile Catonis dictum, sat citò, si fat bonè.

Valde viscosi & tenaces.

Morbi in quibus ΓΑΡΑΤΙΚΑ & ΔΙΑΦΟΡΗΤΙΚΑ cum successu præscribuntur & exhibentur, sunt.

Sudorifera & diaphoretica conveniunt.

1. Capitis aliarumque partium corporis dolores gravativi ac rodentes, partim ex pituita viscida copiosa hinc inde in capite cæterisve corporis partibus coagulata, unde ut plurimum gravedo exoritur; partim quoque & à lymphâ propter stagnationem, particulisque frigidis subacidis, quæ caput corpusve reliquum sudore præsertim diffuens intraverant, acriore redditâ, quæ lymphâ jam acrior partes membranaceas corrodendo dolorem rodentem excitat. Quare quoque doctiss. D. Felix Platerus tomo secundo de doloribus cap. 3. de capitis doloris curatione p. m. 237. sudorifera in cephalæa cephalalgiaque maximè commendat, ajens, per sudores factæ evacuationes, si quia cerebrum aqueis excrementis multis abundat.

In capite aliarumque partium corporis doloribus gravativis & rodentibus.

Et quare.

dat, dolores capitis surgant, plurimum, prius tamen generali prægressâ purgatione, competunt, cum sudorifera ab intimis excrementa evocent: unde in diuturnis cephalæis instituuntur, & optimo cum successu *idipsum* & *diaphoreticâ* exhibentur. Et acutissimus D. Daniel Sennertus lib. 1. part. 1. Practic. cap. 1. 1. in capitis dolore, aliisque morbis à serosis humoribus productis eadem summopere laudat; sudores, inquit, certissimum sunt & prophylacticum & curativum remedium doloris capitis, & aliorum morborum à seroso humore productorum. Nec mirum, sudorifera enim & diaphoretica coagulata pituitam viscidam incidendo & attenuando solvunt, stagnantesque humores, stagnationeque illâ acriores redditos (sæpe volatili quia plerumque constant, & spirituosâ *idipsum* & *diaphoreticâ* existunt) temperant ac corrigunt; sicque tunc & jucundè correcti & præparati humores citò quandoque blandis illis sudores provocantibus medicamentis expelluntur, doloresque graves curantur. En hac methodo diuturnam cephalæam, multis medicamentis etiam potentioribus non cedentem, curatam.

Mulier
omni gravi-
da effect o-
dotalgiâ,
alvo adstri-
ctiori &c.
laborans.

Evanescente
odotalgiâ,
dolore
capitis gra-
vativo affi-
citur.

Ac infantes
motibus
convulsivis
omnes fere
obnoxii.

Quia jam
infans val-
de convul-
sionibus af-
fligebatur.

Pulveres.

Et mixturâ
antiepile-
pticam.

Mulier quædam triginta sex propemodum annos nata, pituitosa, odotalgiâ semper fere afflicta, præsertim cum esset gravida, alvo adstrictiori & subinde hæmorrhoidibus miserè laborans, his tamen, alvo laxiori existente, sponte evanescentibus: sexies septiesve jam circa septimum imprægnationis & gestationis mensem post levem sudorem, dein in lumbis horrorem, mox in cervice dolorem, capitis dolore gravativo, odotalgiâ tum abeunte, fuit afflicta; quo gravativo capitis dolore semper fere per sex septemve post puerperium septimanas vexabatur continuè, & quod mirum omnes hæctenus illius fœtus maximopere per duas tresve septimanas motibus convulsivis epilepticis afflicti mortem tum obiere. Affectum hunc gravem tollendi gratiâ multa & fere innumerabilia medicamenta usurpavit hæc ægra, ast frustraneo eventu, oleumque & operam semper perdidit. Septimum, ni fallor, cum enixa esset fœtum, nosmet accersivit, & memorata narravit, Infantemque convulsivis motibus convulsionibusque jam afflictum & laborantem ostendit: quare pulverem mixturamque sequentem pro Infante dedimus.

℞. Lap. bezoar. orient. Bezoard. miner. Cor. Cerv. philosophicè præparat. Margarit. præparat. ana ℥ss. Sacchar. perlat. ℥ss. MS. F. Pulvis tenuissimus in septem doses dividendus, exhibendusque in parvo mixturæ sequentis cochleari, vel pukti immiscendus.

℞. Aq. flor. tilia Lilior. convall. ana ℥vj. Pænicul. ℥ss. Spir. lilior. convall. cum vino dest. ℥ij. Salis armoniac. gutt. jr. Sacchar. perlat. ℥j. Syr. flor. pæon. ℥ss. MS.

De

De hac nixtura singulis horis parvum cochleare, maneque & vesperi dosim de pulvere Infanti exhibuere, nihilque omnino hæc profuere: quare & pro inunctione temporum & nuchæ sequens linimentum præscripsimus.

℞. *Ol. succin. ʒ℥. Castor. Rutac. ana ʒj. Sal. volat. armoniac. gr. viii.* MS. pro Linimento. Omnia hæc & plura alia frustra fuerunt Infanti adhibita, fatis enim brevi cessit.

Alvo adstricta non vero hæmorrhoidibus quia Mater laborabat, primò sequentem clysterem emollientem & carminativum præscripsimus.

℞. *Rad. alb. Malv. ana ʒvj. Fol. ruta Majoran. nobil. Rorismarin. ana M. i. Flor. lavendal. Sem. cumin. Carui Bacc. laur. Extremit. cortic. aurantior. ana ʒij.* Concisa & contusa coq. in ℥. q. aq. commun. vasis optimè clausis, in colatur. ʒviij. dissolv. *Eleff. diaphoric. ʒx. Ol. lilior. alb. Mell. anthosfat. ana ʒ℥.* MS. F. Clyster. pro Muliere.

Ab injecto hoc clystere bis alvum multis cum flatibus deposuit, unde & capitis dolor gravativus. parum remisit: tumque sequentem dedimus mixturam.

℞. *Aq. beton. Majoran. nobil. ana ʒiij. Vit. Matthioli ʒj. Ol. succin. gutt. v. Tinctur. flor. pæon. (per phlegma vitrioli floribus pæoniæ infusione factæ) ʒij. Flor. hyperic. (per spiritum vini rectificatum floribus hyperic. infusum) parat. ʒi. Laudan. opiat. gr. ij. Syr. stæchad. ʒi.* MS.

Hujus mixturæ ter iterata beneficio nonnisi placidè dormivit: quare sequens viaum medicatum aliquantum simul purgans præparavimus.

℞. *Rad. angelic. Valerian. ana ʒiij. Jalapp. gammos. ʒ℥. Fol. majoran. nobil. Rorismar. Salv. Rut. ana M℥. Senn. f. stip. ʒj. Flor. anthos Lavendulæ Stæchad. Arabic. ana p. ij. Sem. siler. montan. Bacc. junip. ana ʒiij. Tarr. vitriolat. Cardam. major. Extremit. cortic. aurantior. ana ʒ℥.* Concisis atque crasse contusis, cantharoque lapideo vel vitreo inditis affund. *Vin. Gallic. Rhenan. ana. pint. iij.* Post justam, & sufficientem digestionem & extractionem assumpsit quotidie bis, mane nempe & vesperi, uncias duas tresve pro dosi.

Ab hoc vino medicato semel bisve semper in dies alvum deposuit, ast itidem frustraneò propemodum eventu. Quare pastillos manfiles p. 57. descriptos pro apophlegmatismo præscripsimus, unde maximam pituitæ viscidæ copiam per os excrevit, ac levamen quoddam sensit: quare in eorum usu aliquandiu non levè cum successu continuavimus. Post horum usurpationem hunc pulverem pro

Et linimentum frustra præscripsimus.

Nam brevi fatis cessit.

Alvo adstricta quia mater laborabat.

Clyster fuit adhibitus.

Et ob dolorem capitis gravativum.

Mixtura cephalicæ.

Et vino medicato laxante cephalico.

Frustra usæ fuit.

Quare pastillos manfiles.

pro cucupha capiti imponendâ, & sequentem pro suffumigto dedimus.

Cucupham ℞. *Fol. majoran. nobil. Salv. Verben. Thym. ana* M.℞. *Flor. lavendul. Stæchad. Arab. ana* p. i℞. *Sem. carui* zij. *Caryophyllor. Cardam. min. ana* zj. MS. F. Pulvis crassus, qui irrorandus. *Ol. stillat. laven. Succin. ana* ℞℞. MS. insuendus sacculo pro cucupha.

Suffumigiuni. ℞. *Succin. alb. Mastich. elect. ana* ℞℞. *Flor. lavendul. p. ij.* MS. F. Pulvis crasse contundendus.

Hujus pulveris vivis prunis impositi fumum naribus auribusque excepit, capitique operimenta suffumigata calida capiti applicavit; nuchæque postea & temporibus de sequenti parum inunxit.

Linimento. ℞. *Ol. stillat. succin. Rorismarin. ana* ℞℞. *Castor.* zi. MS. pro Linimento.

Post horum omnium medicamentorum usurpationem magnum quidem levamen ægra sensit, ast curata tamen nondum fuit: quare de sequenti massa pilulari cephalica alternis diebus quinque assumpsit, à quibus bis terve per alvum viscida multa una cum fecibus excrevit.

Necnon pilulas cephalicas purgantes. ℞. *Mass. pilul. aurear. Cochiar. Extract. catholic. pag. 142. descript. ana* ℞℞. *Ol. succin. Rorismar. ana* gutt. ij. MS. F. Pilul. no. xxv. deaurand.

Bolum diaphoreticū præscripimus.

Et curata fuit.

Ultimò, juxta Felicem Platerum & Daniele Sennertum locis modo citatis, bis sequentem bolum sudoriferum tanto cum successu usurpavit, tamque copiosè ast blandè tamen sudavit, ut planè post hujus usum fuerit curata, duosque postea Infantes epilepticis motibus fere non afflictos pepererit, cephalicæque ante nec in puerperio fuerit afflicta.

Paralyti. spasmus.

℞. *Electuar. diaphor. p. 319. & 320. descript. zj℞. Bezoard. minor. ℞j. Castor. optim. gr. vj. Ol. succin. Rorismar. ana* gutt. j. MS. F. Bolus.

2. Paralytis, spasmus &c. à frigidis, pituitosis, viscidisque humoribus si exoriantur, *idæm* & *diaphoreticæ* in primis conveniunt, & præcæteris excellunt: quare etiam Scolzius consil. medic. 50. & Valeriola lib. 4. observat. medic. 4. dixere, sudorem unicum in paralyti summum esse remedium. Sudorifera enim & diaphoretica post justam corporis expurgationem exhibita frigidos, pituitosos, viscidosque humores nervos vel obstruentes vel infarcentes, sicq; motum & subinde sensum vel tollentes, vel saltem impediētes ac imminuentes, paralytinque sæpius excitantes, calefaciunt, incidunt & attenuant, perque diaphoresin eosdem correctos iucifos ac præparatos blandè expellunt; sicque liberiores spirituum in nervos influxum efficiunt, nervos corroborant, spiritus volatiliores reddunt, majorique copiâ eosdem generari, materiam suppeditando,

vi-

vifcidos humores crassumque quasi sanguinem attenuando, &c. faciunt. Paralyfin hac methodo curatam videtis benevole Lector in animadversionibus & notis nostris in Praxin Pauli Barbette p. 33.

34. & 35.

Dicta quoque sequentes casus comprobant.

Vir quinquagenarius, pituitosus, durioris vitæ, Baccho subinde indulgens, incidit in capitis dolorem gravativum: quare hujus illiusve consilio tabacum suxit cum levamine. Verum aere valde nebulofo cum exiisset, recidivam passus est; quare iterum ad tabacum confugit, eodemque cum successu, idque ter quaterve. Tandem Bacchanalia ad mediam fere noctem celebrans, ac tabacum plus solito fugens inebriatus, domumque reversus, subito mutus corruit: quare domestici perterriti epilepsiâ vel apoplexiâ hominem affici putabant. Nec mirum, quia venerandus Senex aphor. 5. sect. 5. dixit, si quis ebrius ex improvise mutus fiat, convulsus moritur, nisi febris corripuerit, aut ubi ad horam, quâ crapulæ solvuntur, pervenit, locutus fuerit. Verum ad se parum rediens ad interrogata bene respondit, ast de capitis dolore summo imo intolerabili gravativo conquerebatur. Lectum petiens illâ nocte parum & nonnisi profundè, variisque insomniis sæpius conturbatus, & quodammodo vertiginosus dormivit. Quare mane me accersivere, ac dicta perpendens, mox clysterem sequentem præscripsi.

Vir ex potu nimiso in capitis dolorem gravativum incidit.

Tabaci sectione curatus.

Ebrius mutus corruit.

Et de intolerabili capitis dolore postea conquerebatur.

Quare enema fuit injectum.

℞. Radic. imperat. Irid. nostr. ana ʒij. Fol. majoran. nobil. Sal. Serpill. Rut. ana M. ʒ. Flor. lavendul. Stæchad. Arab. ana p. ij. Sem. cartbam. in petia ligat. ʒij. Baccar. laur. ʒiij. Coq. in f. q. aq. commun. in colat. ʒx. dissolv. Electuar. diacathol. Hier. picr. cam. agaric. ana ʒvi. Mell. anthosar. ʒiij. Sal. gemm. ʒij. MS. F. Clyster pro Viro. Quo injecto, intra duas horas ter quaterve summo cum levamine fæces summè fætentés, ac acidum redolentes magnâ copiâ ejecit, & per horam unam vel alteram satis placidè dormivit.

Circa meridiem reversus omnia mitiora inveni, genas oculoque rubentes, pulsum robustiorem quia observabam, mox venam secari jussi, & sequentem mixturam dedi, de qua singulis horis post venæ sectionem cochleare assumpsit.

℞. Aq. majoran. nobil. Betonic. ana ʒij. Tinctur. Antiepileptic. pag. 157. tradit. ʒij. Castor. ʒij. Flor. hyperic. ʒj. Spirit. salis armoniac. gutt. xx. Antim. diaphor. Lapid. prunell. ana ʒj. Syrup. Stæchad. ʒvj. MS. Unde bene se habuit, ac parum sudavit: de siti quia valde conquerebatur, salis prunellæ drachmas duas cerevisiæ immiscendas præscripsi.

Mixtura cephalica præscripta.

Sexto morbi die jam motus omnium membrorum quadam im-

Sexto morbi die ob metuâ pa-

XX

nunc

paralytico &c
nuchæ ve-
ficatorem.

nunc calore quodam, nunc frigore cum dolore capitis vertiginoso, & similibus symptomatibus vicissim affici se referebat æger: quare vel paralytin, vel hemiplegiam, vel simile quid verebar. Ac ea de causa vesicatorium nuchæ imponendum, ac iterandum necessarium duxi, cujus beneficio intra biduum omnia dicta symptomata evanescere (omnibus commendo vesicatoria nuchæ imponenda in paralyti, hemiplegiâ, spasmo, tetano &c.) Alvo vero adstrictiori jam laborans, sequentem haustum purgantem assumpsit.

Semmo cū
succesſu
fuit impos-
tum.

Hauftuque
purgante.

℞. *Elect. hydragog. Sylv. ℥℥. Tartar. vitriol. ℥℥. Sæl. volat. oleof. gutt. xv. Ol. rut. stillat. gutt. iij. Aq. majoran. nobil. q. s.* MS. F. Haustus.

Et sexies inde alvum deposuit. Interim bis de die haustulo sequentis vini medicati laxantis usus fuit.

Et vino me-
dicato ce-
phalico pur-
gante.

℞. *Rad. irid. Florent. Galang. Valerian. sylvest. ana ℥iij. Jallapp. gummof. ℥iij. Fol. rut. hortens. Sælv. ana M. j. Senn. sine stip. ℥iij. Flor. lavendul. Hyperic. Stæchad. Arabic. ana p. ij. Agaric. albiß. ℥iij. Semin. sler. montan. Fœnic. dulc. ana ℥ij. Tartar. Rbenan. crud. ℥iij. Concisus atque contusis affund. Vin. Gallic. pint. v.*

Et ob mo-
tum artuum
tremulum.

Hoc vino medicato assumpto, quotidie bis terve alvum deposuit, & bene se habuit, præterquam quod subinde de artuum motu quodam tremulo tantum conquereretur: quare hunc haustulum diaphoreticum alternis diebus usurpavit.

Hauftu dia-
phoretico
cephalico
fuit usus.

Aq. card. bened. Rorismarin. ana ℥vj. Eßent. diaphor. p. 321. & 322. descript. ℥iij. Antim. diaphor. ℥j. Rob. sambuc. ℥ij. MS. F. Haustus.

Et conva-
luit.

Optimè semper hujus beneficio toto corpore sudavit, omnibusque symptomatibus tandem superatis, nunc curatus vivit.

Mulier post
vertiginem,

Mulier quadraginta octo annos nata, melancholica, & valde pituitosa, alvo adstrictâ ut plurimum laborans, noctesque plurimas infomnes traducens, per dies aliquot vertiginem passa, aere pluvioso ac boreali, Amicam quandam visitandi gratiâ exivit: domum reversa subito corruit cum sæcum ac urinæ excretionem invita, imo domesticos non nisi linguâ tremulâ compellavit; spasmo cynico affecta, nec pedibus stare, nec manu sinistrâ quid prehendere poterat. Quare Maritus mox Medicum accersivit, qui hemiplegiam esse demonstrabat: mixturam itaque cephalicam diaphoreticam, pilulas cephalicas purgantes, decocta cephalica, vina medicata, apophlegmatismos, balnea, linimenta frustra præscripsit, imo quicquid etiam in usum revocaret, oleum & operam perdidit: præterquam quod ex vesicatoriis nuchæ impositis semper levamen se observasse testabatur, ac manu affectâ quid leviter arripere ac tenere posset. Quare cucurbitam vitream E Tab. 1. Fig. 1. notatam cum

In hemiplegiam
lucidi.

Omnibus
frustra ad-
hibitis.

flam-

flamma immediatè supra nucham imposuimus, ac majus levamen quàm ab omnibus medicamentis internis externisque reliquis sentire se confessa est: sed biduo triduoque post omnia in eodem statu, sicque ultra biennium hemiplegiâ laboravit hæc ægra.

Tum vero, studiose Lector, aere calidiorè & sereno summo mane subitò febrì gravissimâ correpta est, summo cum frigore accedente, quo nondum soluto accersitus veni, & de dolore titillante intolerabili in primis in latere conquerentem audivi: quare mixturam diaphoreticam cephalicam sequentem præscripsi.

℞. Aq. card. bened. Beton. ana ℥ij. Spir. diaphor. pag. 318. descript. ℥vj. Regul. antim. medic. ℥j. Sal. card. bened. gran. xv. Tinctur. croc. ℥j. Syrup. card. bened. ℥vj. MS.

Verum antequam discederem, ægram compellabam, manumque sinistram paralyticam arripiens, pulsum explorandi gratiâ, observavi frigus jam finitum, imò calorem ingentem & sudore quasi diffluentem, ac eodem pene momento manum meam non tantum arripuit ægra manu ante paralyticâ, sed & tota pars, quæ ultra biennium jam afflicta fuerat, restituta apparuit, ita ut manum, brachium, pedem, crus, imò totum latus affectum movere, & vi quâdam retrahere posset. Hacque in ægra hemiplegiâ laborante observavi quod ait Hippocrates de tetano & convulsione aphor. 57. sect. 4. à convulsione aut tetano detento, febris superveniens solvit morbum: idem confirmatum videtis in Coacis prænotionibus.

Sed quod miratu dignum, pars sana opposita, vel latus hucusque liberum unco illo paroxysmo tantâ hemiplegiâ fuit afflictum, (P) ut ne quidem movere vel retrahere pedem, manum, brachiumque posset, imò sensu privata spasmo cynico simul afficeretur hæc misera; omnibusque postea incassum adhibitis, post triduum diem obiret. Verum quod notandum summopere, ad ulti-

X x 2

num

(P) Ut ut clarissimus noster Auctor plures passim rationes indigitaverit, quibus Paralytici affectus in partibus corporis succrescere possunt; tamen istam retinuit, quæ à spasmodica meningum contractione descendit. Quum enim utraque meningum cerebrum undique complectatur, ac substantiæ ipsius medullaris ramulos in nervos deficientes excipiat, & perpetuo comitentur; facile liquet, quod illæ nimium crispatae ac convulsæ ramulos eos ita constringere debeant, ut spirituum semitas intercludant, eorumque ad subjectas partes cursum sustinent. In ea autem opinione mirum quantum confirmari mihi visus fuit, quum in praxi observarem, convulsivos corporis affectus sæpe à Paralyticis excipi, sæpius istos maximâ celeritate eos converti, & quandoque simul in diversis partibus corporis reperiri. Hujusmodi etenim

velox morborum vicissitudo minime cum humorum raptu, sive de loco ad locum translatione, sed maxime cum substantiæ meningum spasmodica contractione, & relaxatione convenit. Verum appositè magis illam evincit, quod simplicissime dimidia tantum corporis pars, perinde ac Geometriæ legibus secta esset, Paralyti laboraret. Ex Anatomie etenim constat, tenuem meningem spinalem medullam per medium accuratissime sectam ita complecti, ut facile possit unica ipsius medietas contrahi ac crispari, & nervos ab illa prognatos, qui ad alcerorum corporis latus pertingunt, constringere. Hæc autem Lectorem meum idcirco nonere volui, ut Hemiplegiæ ex sinistro in dextrum latus celeriter abeantis, cujus exemplum in sua Mulliere noster Auctor jam præbuit, facilis ratio intotesceret.

Nachs vesicatorium & cucurbitula fuit imposita.

Post biennium febrì gravissimâ correpta.

De dolore titillante intolerabili conquerenti.

Mixturam diaphoreticam cephalicam præscripsimus.

Finito frigore latus affectum fuit curatum.

Et oppositum eodem momento hemiplegiâ affectum.

Sed post triduum convulsiva facta cessat.

num vitæ terminum totum latus antea tandiu afflictum benè movere &c. potuit.

Catarrhis fe-
rois & diu-
turnis.

3. Catarrhi ferofi & diuturni, teste Daniele Sennerto lib.1. part.2. Practic. cap.11. & Jouberto de thoracis affectibus capite decimo quarto, qui ibidem docuere, in destillationibus sudorem quocunque modo excitatum apprime juvare, dummodo sensim corpus tepescat, nec subito frigore corripatur. Nec certè mirum, sudoriferis enim & diaphoreticis ferofi humores expelluntur, & corpus exsiccat, teste Hippocrate lib.2. de diætâ text.36. §.5. p. m. 232.

Præcordio-
rum anxie-
tate ex vi-
scidis &c.
humoribus
vel haliti-
bus, vel fla-
tibus, &c.

4. Præcordiorum anxietas ex viscidis, biliosis, acidis, austèrisque humoribus, vel ex halitibus, vaporibus, flatibusque exorta. Experiètiâ teste, sudoriferorum spirituosorum enim viscida incidentium & attenuantium ope corriguntur, vel per diaphoresin diuresinque expelluntur viscidi tenacesque humores; atque subacidorum diaphoreticorum vi biliosi humores vel temperantur vel educuntur: acidòs vero austerosque humores: *id est* & *diaphoreticis* sale volatili & quidem oleoso prædita, leniendo, temperando, infringendoque alterant ac corrigunt, correctosque per sudores exturbant, & sic de cæteris. Hæc dicta nostra sequentes observationes sufficienter confirmant & probant.

Gravida
per quatuor
menses flu-
xu conti-
nuo labo-
rans.

Gravida, de qua p.11. justo tempore postquam per quatuor menses fluxu continuo vexata fuisset, fœtum masculum admodum debilem peperit, juxta Hippocratem, qui aphor.60. sect.5. rectè docuit, dicens, si prægnanti purgationes menstruæ cursum suum teneant, (hicque non cursum suum tenuere menstrua, verum per quatuor menses continuos fluxere eadem) benè valere fœtum, est impossibile: & lib. de natura pueri text.5. p. m. 136. menses non prodeunt, ubi mulier conceperit intra se ipsam, si puer sanus fuerit, & permanere debet: quod bis confirmatum videtis lib. de morbis mulierum text.40. §.2. & 5. p. m.442. Intra septimanam vero fœtus mortem obiit, Materque admodum debilis: quare sequentem mixturam cochleatim usurpandam dedi.

Fœtum ma-
sculum de-
bile neni-
ta est.

Qui quoque
brevis diem
obit.

Ob debili-
tatem puer-
pera.

Mixtura
cardiacâ.

℞. Aq. meliss. cum vino destillat. Cortic. citri ana ʒij. Vit. compos. pag. 330. descript. ʒj. Ol. ex recentibus corticum aurantiorum extremat. destill. gutt. iij. Confect. alkerim. absque muscho &c. ʒj. Spir. nitri dulc. gutt. xv. Julap. rosat. ʒj. MS.

Et ob ven-
tris dolo-
rem &c.

Eadem præ-
paratum muta-
tâ uti fuit.

Unde optimè sese habuit: ast post quartam iterationem nihil fere quoad debilitatem profecit, ac ventris dolorem torminaque passa fuit: quare sequenti modo mutatam mixturam exhibui.

℞. Aq. cort. citri Fœnicul. ana ʒijʒ. Vit. compos. superior. ʒvj. Spir. anticol. p. 278. trad. ʒij. Nitri dulc. aromatic. ʒj. Laud. opiat.

opiat. gr. ij. Tinct. ex flaved. cort. pomor. vulgò Chinenf. vel Zinensf. per spiritum ex vino Hispan. destill. paxat. zij. Spir. rub. idai zj. MS.

Post secundam hujus mixturæ iterationem multum fuit corroborata, flatus emittendo, & brevi curata fuit. Tertiâ vero præterpropter post puerperium septimanâ intra biduum ita intumuit, ut duplo quidem crassior evaderet, tali cum præcordiorum anxietate doloreque, ut jam jam distumpi videretur. Accersitus ægramque hanc conspiciens obstupui, hujusque subitanei affectus causam indagans, retulit Maritus, Uxorem per octiduum alvum non dejecisse, ac maximè de dolore distensivo circa præcordiâ, ac ventris terminibus circa umbilicum, conquestam fuisse: quare primò frequentem clysterem præscripsi.

℞. Rad. alb. Malv. ana ziiij. Flor. chamomill. Sambuc. ana M. j. Bacc. laur. Extrem. cort. aurantior. Sem. cumin. Carui ana ziiij. Concisa & contusâ coq. in f. q. aquæ communis; in colaturâ zviij. dissolv. Elect. de bacc. laur. ℥ss. Diaphænic. ℥i. Ol. flor. chamom. Mell. virgin. ana. ℥ss. Sal. gemm. zj. MS. F. Clyster pro Fœmina.

Dum hoc clystma conficeretur, frequentem dedi mixturam anticolico-diaphoreticam, de qua singulis horis duo assumpsit cochlearia.

℞. Aq. flaved. cort. citrior. Aurantior. cum vino destillat. ana ℥ij. Spir. contra præcord. anxietat. p. 157. descript. ℥ss. Anticolic. p. 278. trad. zij. Salis armoniac. aromat. p. 238. præscript. ℥i. Laud. opiat. gr. ij. Ol. stillat. cortic. aurantior. Macis ana gutt. ij. Syrup. fœnicul. ℥ss. MS.

Ex hujus mixturæ usurpatione (antequam nempe clystma esset injectum) nihil omnino profecit: ast injecto clystere, semelque iterato, ter alvum deposuit, ac incredibilem flatuum copiam emisit, cum innumeris ructibus summo cum levamine: tumque eandem mixturam iteratam usurpandam dedimus, de qua tria cochlearia unâ vice suâ sponte assumpsit, ac blandus & copiosus inde secutus fuit sudor, sudoreque finito, nullam omnino præcordiorum anxietatem sensit, & curata fuit.

Puella quædam decimum nonum vel vigesimum jam agens annum, præ mœnore gravi in menstruorum suppressionem, totiusque corporis gravitatem, capitique dolorem gravativum continud affligentem, febrem quotidianam continuam vesperi exacerbentem, appetitus primò diminutionem, mox & totalem abolitionem, talè que præsertim exacerbente febre incidit, ut animi deliquium sæpius passa fuerit, vixque respirare valuerit. Ac-

Et convulsit.

Verum post septimanas aliquot. Valde intumuit.

Quare ob alvum adstrictam.

Clyster fuit injectus.

Et mixturam anticolico-diaphoreticam usurpavit.

Quorum beneficio.

Flatus, ructusque reddidit.

Bene sudavit & curata fuit.

Puella exmœnore.

In menstruum suppressa & præcordiorum anxietatem.

cer.

Imo animi
deliquium
&c. incidit.

cerfitus pulvum vix observare potui: alvus satis quia erat laxa, hanc mixturam cochleatim usurpandam dedi.

Quare mi-
xturam an-
tihysteri-
cam &c.

℞. *Aq. menth. Cort. citri ana* ℥iij. *Antihysteric. p. 242. tradit. Spirit. diaphoret. 318. descript. ana* ℥ss. *Contra præcord. anxietat. jam jam citat. ℥ij. Salis armoniac. aromat. sæpius jam præscript. gutt. xxx. Tinctur. croc. ℥j. Laud. opiat. gr. ij. Sal. volat. succin. gr. xij. Syr. artemis. ℥ss. MS.*

Post hujus mixturæ iteratam usurpationem præcordiorum anxietas in dies decreſcebat, blandèque semper fudavit. Verum ob menstrua suppressa, febrimque sequentis pulveris dosin sæpius vesperi cubitum itura ex vino calido assumpsit.

Et pulve-
rem &c. a-
surpavit.

℞. *Antim. diaphor. Ocul. Cancror. ana* ℥ss. *Sal. ruta Volat. succin. ana* ℥i. *Spermat. ceti. Croc. optim. ana* ℥ss. *Borac. Venet. ℥il. Ol. subin. stillat. gutt. viij. MS. F. Pulvis tenuif. in octo dof. di- vid.*

Et curata
fuit.

Cujus beneficio febris tandem evanuit, menstrua ac appetitus rediere, postquam adhuc per tres circiter septimanas massâ pilulari purgante, & vino medicato pag. 195. & 196. descriptis usa fuisset.

Suffocatio
ne hypo-
chondriaca.

5. Suffocatio hypochondriaca: halitus enim & flatus, vaporesve austeri, acidive &c. suffocationem illam producentes diaphoreticorum ope vel corriguntur, vel dissipantur; austerique quoque ac acidi humores per *ispurina* & *diapopurina* ut plurimum tutò blandèque temperantur. Nimirum quia sæpiissime hoc in casu, quæ præscribuntur, sale volatili oleoso constant, quæ spirituosâ ac volatilia oleosa inter omnia austeros acidosque humores alterantia facillè primas tenent. Confirmat hæc dicta nostra sequens casus.

Mulier ex
animi mœ-
rore.

Mulier triginta sex annos nata, pituitosa, melancholica, ex gravi animi mœrore ob Mariti obitum contracto, incidit in menstruorum suppressionem, lumborum dolorem fere intolerabilem, præcordiorum anxietatem gravem, tamque vehementem hypochondriacam suffocationem, ut respiratio quandoque sublata videretur, in appetitus nunc diminutionem nunc adauktionem, imò brevi in febrem quotidianam intermittentem, semper circa horam octavam vespertinam maximè & gravissimè cum capitis dolore rodente affligentem. Postquam per tres circiter menses ita graviter afflicta fuisset, nostram postulavit opem, cumque dicta symptomata narrasset, primò hilaritatem animi, quantum possibile, commendavi, sequentemque mixturam dedi.

In men-
struorum
suppressio-
nem.

Febrem
quotidianâ
&c. incidit.

Quare mi-
xturâ anti-
hystericâ.

℞. *Aq. ex flaved. cortic. citri destill. Puleg. ana* ℥ss. *Majoran. nobil. ℥ij. Vit. composit. jam jam citat. ℥vj. Spir. contra præcord. anxiet. ℥ss. Sal. volat. oleos. gutt. xv. succin. ℥ss. Tinctur. croc. ℥i. Laud.*

Laud. opiat. gr. j. Syrup. à succo fuliorum card. bened. parat. ʒvi. MS.

De hac mixtura singulis vel alternis horis cochleare, ac circa sextam vespertinam sequentem pulverem diaphoretico-antifebrilem assumpsit, blandèque inde sudavit.

ʒ. *Bezoard mineral. Oculor. Cancr. ana ʒʒ. Sal. armoniac. Volatil. succin. Croci optim. ana gr. v. Rad. contrayerv. ʒʒ. Ol. ex flavedine recentium corticum citri deſillat. gutt. ij. MS. F. Pulvis tenuiſſimus pro duabus doſibus.*

Et pulverem
uſa fuit.

Post hujus pulveris mixturæque tertiam assumptionem & usurpationem febris & præcordiorum anxietas, suffocatioque hypochondriaca propemodum evanere; quare nulla quoque amplius usurpare voluit medicamenta. Ast tantum aberat, ut curata esset, ut etiam incideret in graviores præcordiorum anxietatem & suffocationem hypochondriacam, appetitusque totalem abolitionem. Iterum accersitus eandem mixturam jam traditam exhibui tali cum successu, ut intra septimanam, præter menstruorum suppressionem, febrem quotidianam, ast minorem, & appetitus abolitionem, denuo curata sibi videretur. Menstrua provocandi, febrem tollendi, appetitumque abolitum excitandi gratiâ sequens vinum medicatum laxans præscriptum per tres circiter septimanas vel paulò ulterius usurpavit, febrisque evanuit, appetitus ac menstrua rediere, præterquam quod bis terve pulverem p. 196. traditum assumpserit.

Recidivam
passa.

Tandem
mixturam.

ʒ. *Rad. gentian. ʒʒ. Zedoar. Acori Angelic. ana ʒij. Fol. menth. crisp. Majoran. nob. ana M. j. Senn. s. stip. ʒj. Summit. aëſintb. P. ij. Bacc. laur. ʒij. Cardam. min. ʒij. Cinnam. acut. ʒʒ. Croci optim. Tartori vitriol. ana ʒij. Concisa atque crasse contusa indantur cantharo lapideo, vel vitreo; affundanturque Vin. Gallic. pint. v.*

Vinum me-
dicatum la-
xans.

Post sufficientem digestionem uncias duas ac subinde tres pro doſi (instillatis prius de sequenti guttulis duodecim) usurpavit, ac semper inde post levem sudorem quotidie semel bisve alvum deposuit, ac curata postmodum fuit.

ʒ. *Spir. contra præcord. anxietat. mox citat. ʒʒ. Sal. armoniac. arom. sapius jam præscript. ʒij. Ol. ex flaved. cort. recent. citri deſill. Menth. crisp. still. ana gutt. xx. MS.*

Et spiritum
oleosum
usurpavit
& curata
fuit.

6. Fluxus hepaticus vulgè dictus (9), qui nihil aliud juxta plu-

Fluxu he-
patico.

(9) Nomen fluxus Hepatici et affectus indicum à Veteribus, in quo cruenta per alvum proluvies loturæ carniura similis sine ullo ventris dolore, ac intestinorum cruciatu excernitur, ea, ut opinor, ratione ducti, quod hepar plerumque malè affectum in eo morbo deprehendit. Hinc tempore apud eos firma hæc man-

ſt opinio, nunquam eſſe iſtiusmodi fluxum sine hepatis culpa, quod tanquam hæmorrhoides officinam, ac præcipuum instrumentum respiciebant. Hoc vero fecit, ut recentiores Medici nomen illud fluxus Hepatici ex præjudicata tantum animi opinione apud Veteres fluxisse putarent, atque omni alio examine neglecto alivude fluxum

plurimos Medicos est, quàm apertio arteriarum splenicarum, quibusdam hæmorrhoidalium superiorum, quem à sero copioso sanguini admisto, vasaque relaxante deducunt gravissimi Medici. Conveniunt ergo hoc in affectu serum minuentia medicamenta, quæ inter excellunt *ispurina* & *diapurina* in forma sicca in primis exhibita, roborantibusque subausteris mixta.

Hydropis
speciebus
omnibus.

7. Hydropis (^r) species omnes, teste Valeriolâ & Horatio Refero apud Scolzium, qui varios anasarçâ & ascite laborantes solis sudoriferis in primis ex guajaco &c. confectis curantur. Sudorifera enim ut plurimum quoque sunt diuretica, imo sæpius observavimus, *ispurina* exhibita, sudores si non provocarent, urinas maxima in copia provocasse: minuunt quoque serum sanguinis quammaximè, ob-

fluxum illum ortum trahere pro certo habuerint. Quum autem rara adeo sit morbi hujus observatio, ut non pigeat præclarissimum Sylvium fateri, nunquam cum in sua præc. observasse, nec proinde magna cadaverum copia suppositic, in quibus exenteratis affectus sedes quaeretur; pauld idcirco obsecror, minusque cognita ejus jacult natara. Verum vix induci possum, ut credam, veteres Medicos, qui naturis morborum perquirendis tantam navarunt operam, ut eos tanquam Duces in hoc negotio facile sequamur, ex opinione dumtaxat, sive quadam conjecturâ de hoc morbo judicasse, etique Hepatici fluxus nomen indidisse. Sed post observata Caroli Drelingurii, non minus in Practicis, quàm in Anatomicis peritissimi, non est amplius, cur dubitemus, quin fluxus Hepaticus ex hepatis vitio immediatè descendat. Nam quam plures eo morbo denatos aperuisset, hepar eorum ad instar pomi putris corruptum concreta digitum apicibus cecisse, & ad contactum levem distulisse comperit. Quum autem hepar sanum, & bene conditum nisi aliunde labem arripit, sponte sua nunquam putrescat; omnino necesse est, ut morbos ejus affectio à perluentibus succis oriatur: Ut ergo circa morbi hujus exortum congruentiores profectæ cogitationes, putaverim, sanguinem solito ferofiore hepatis texturam perinde laxare, ut primò tenuis ejus serum per ipsius glandulas distillat, eum crassius, ac denique sanguis ipse dilutus filtraret. Cruentia autem hæc proluxes ex suis vasibus jam aberrans, imperu præsertim diaphragmatis sollicitata, bilis cursum sequitur, & per poros biliaris, perque ductum hepaticum in cavitate intestinorum delabitur. Quum vero hepar proluxie illâ perpetuè maceat, quæ per universam ipsius substantiam, tanquam per spongiam, infiltratur; palam est, ipsius glandulas à se invicem disseci debere, & instar carnis in aqua maceratæ contabescere; ut proinde mirum non est, si post mortem ægrorum, ceu putre pomum, facile distillant. Hinc liquet, quomodo ex unica hepatis æonia ad sapientiorum

Veterum mentem, ut optimè notat Ludovicus Durerus in commentaria Coacorum Hippocratis enucleatione, fluxus Hepaticus descendere possit. Interim vero non est reticendum, quod hujusmodi æonia in aliis etiam corporis partibus à serofieri quoque sanguine contingere possit; atque adeo quandoque urinas cruentas, quandoque sudorem rubrum, plurimumque sanguinem dilutum à Mulleribus per uterum excerni. Neque negandum, quod vasa meseraica æoniâ illam etiam subire possint, & eoque relaxati, ut serofum sanguinem ad alvum transmittant: quod fere totum est, quod sub Hepatici fluxus nomine à Modernioribus traditur; quodque Veteres non latuisse putro, quum aliam Hepatici fluxus speciem posuerint, quem spumiam appellabant. Ex tradita autem morbi hujus idea abundè, opinor, constat, quod si recens ille sit, speciem certiore curacionis Medico spondeat; si vero jam invaluerit, & ipsius hepatis substantia semiputris distillat, tunc generosam quoque medicinam eludat. Liqueat vero narcotica, & adstringentia minus hic, quàm in cæteris alvi fluxibus, convenire, quum suppressa per aliquot horas effluvi copiam majorem postmodum fluxus ubertate compenserit. Id enim sanè oportet, ut hepar corroboremus, & ab imminenti corruptione per amara præsertim limine illud præstemus; atque sanguini debitam consistentiam conciliemus, & copiosum ipsius serum diminuemus; cui præcipuè diaphoretica medicamenta inseruntur, quæ largiorem ejus copiam per cutaneas glandulas expellunt. At vero ad colluviem hepatis educendam, quæ diurniori incubatione certam ei putredinem minaretur, in morbi saltem infantia rhabarbarum modicè torrefactum cum nucle moschata permiserim: quod tamen malo invalescente cavendum est, ne notuam hepatis contextum novis arietibus conteramus. Si mea autem me non fallit opinio, radix Ipecacuanha, quæ tot laudibus in cruentis excretionibus effertur, morbi hujus radices citius præcedet; & optarem, ut à peritioribus in præc. Viris periculum ejus sumeretur.

obstructionesque aperiunt, à quibus obstructionibus præsertim gravibus & contumacibus ut plurimum hydrops exoritur, ut docuit Lazarus Riverius lib. 11. cap. 6. de hydrope p. m. 43. In primis ergo conveniunt, reliquis medicamentis non neglectis, *ispartina* & *diapentrea*, quia ferum qualitate quantitateque peccans alterant, & per sudores vel urinas expellunt, vasque omnia interna corro-

bo

(r) Tametsi Hydrops sæpius mentio factus sit, & plura ejus exempla Auctor noster passim interfecerit; tamen ipsius naturam paulò clarior enodandam, & Ledorem nostrum circa omnes ejus causas monendam putavimus. Quibus curta est in æ Medica supellex, facile sibi perfunderent; maximam hujus morbi ac principalem partem in partium corporis intumescencia à latentibus aquis consistere; ut proinde rectè se genere pro ejus curatione excedant, si aquas omnes educere studeant. Sed erroris sui statim commonefunt, postquam viderint, majorem aquarum gurgitem patientis corpus altius attolere, itaut potius eas convocasse, quàm dispulisse videantur. Non minus enim Hydrope laborat, cui universum corpus, vel aliqua ejus pars à nimia feri copia intumescit, quàm, qui aridum habens corpus, vel per renes, vel per alvum, vel per cutis suspendam humoris ferosi colluviem excernat. Idque elarius evincit, quòd suppressà evacuatione illà, protinus partium corporis tumor appareat. Præcipuam ergo Hydropis rationem in sanguinis inertia consistere arbitramur, quæ partium corporis à lentiori humore intumescencia pedisse quam habet. Huic autem inertie tum præcipue favet imbecillitas cordis, aliarumque partium solidarum; cum maximè illam fovet alimentaria substantia, quæ ex crudioribus compacta particulis, & activis principis omnino destituta, tantum abest, ut in sanguinem desat ipsius fermentationem intant, per quam subigit, & ipsi assimilari possit, ut potius vigorem ejus obruat ac magis labefactet. Etenim operationes omnes, quæ conservationem corporis respiciunt, ita sunt cum sanguinis vigore colligatæ, ac conjuratæ, ut fieri non possit, quin ex ipsius inertia motus cordis languet, reliquarum partium solidarum robur infirmitur, spirituum valor dejectatur, glandularum textura depravetur, & fermentorum activitas vilescat. Et vicissim, si cor lentius sanguinem per arterias projiciat, atque segnitè per venas corporis partes illum impellat, glandulæ munere suo non fungantur, chylusque ipsum novis spiritibus non dicit, suoque contagio ipsius fermentationem non vigret, omnino necesse est, ut ejus vigor corrumpat & concidat. Itaque quum sanguis non ritè subactur & contumaciter, ac prorsus iners ad partes corporis deseratur, neque valeant cordis vires illum conterere, ac valde projicere; quique facile videt, ferum ipsius crassius, & alimentariam substantiam primò in cardium interstitia subsistere de-

bere, mox vasa lymphatica eosque implere, ut tandem ista disræpa in cavitate aliquam corporis contentam materiam effundant. Non est autem à ratione alienum, ut ista subsistentia in partibus à corde remotioribus, veluti pedibus, primùm videatur, & Hydrops in his primò sese manifestet, tum dehinc in distentis humor exuberet. Nam cordis vis projectilis pro ratione distantie minuitur, atque adeo tardius sanguis à pedibus, quàm à partibus vicinioribus regreditur, faciliusque lentior ipsius substantia in his pedem figit. Inter causas autem, quæ sanguini inertiam conciliare possunt, primò sunt morbi acuti, à quibus sanguinis vigor ad ea labefactetur, ut sæpius in Hydrope post se trahant; & præsertim si per gelidam aquam uberius haustam eorum furor conquieverit, qui mos nostris hisce in Regionibus melo agrotantibus ac Medicorum facta jam undique gliscit. Morborum enim auctororum ea est natura, ut vehementioribus fermentationibus principia sanguinis activa destruant, & robur cordis velocioribus projectionibus labefactent. Secundo etiam morbi chronici ac diuturniores sanguini debilitando ut plurimum operam commendant; sed præsertim ad Hydrope disponunt Asthma & Palpitatio cordis, à quibus id gravius est, quod sanguinis cursus in vasis majoribus impediatur. Terriò nimis sanguinis extractio per venæ sectionem, aut per vasa aperta sponte ac liberallus ipse fluens huic morbo occasionem præstat; quemadmodum quævis alia evacuatio diuturnior per alvum, per renes, aut per cutim debitum sanguini vigorem detrahit; & ad morbum illum disponit. Præterea oritur Hydrops ex omnibus his causis, quæ naturalia viscera ita ledunt, ut alimentariam substantiam rectè conficere deinceps non valeant: inter quas potior est perdita spirituosos liquores ingurgitandi consuetudo, qui naturalia corporis fermenta destruant, ac spiritus dissipant. Jam antea vero pag. 190. monuimus, minimam curationis Hydropis partem à purgatione expectandam esse; sed eam potius ad umbilicum fundendam his medicamentis, quæ inertiam ac segnitiam humorum dissipant, sanguinis fermentationem instaurant, cordis robur resciant, obstructa viscera vasa recludunt, & consuetas corporis excretiones promoveant. Inter quæ optimo quoque jure diaphoretica sunt reponenda, & præsertim quæ partibus volatilibus scatent, ut pote quæ humorum massam exagitant, & cordis impetum vigorare valent.

Xy

horant, sicque novam serosorum humorum productionem prohibent. Dicta sequentes casus satis comprobant.

Vir ob stomachi dolorem gravativum post cibos ingestos.

Primo vinum absinthies in quantitate assumptum.

Mox Baccho nimis indulgit.

Unde in hypochondrii tumorem ac duritiam.

Tandemque in hydropem ascitem incidit.

Quare haustum purgantem ex jalappa, bryonia &c. assumpsit.

Abdomini linimentum inunxit.

Ac sacculum scroto applicuit.

Ac vinum medicatum aperiens.

Vir quadraginta sex annorum, melancholicus, appetitu jam paululum adaucto, jam plurimum vero diminuto diu afflictus, assumpto cibo sive durioris sive levioris concoctionis gravativum subinde stomachi dolorem observabat: quare vinum absinthies per septimanas aliquot matutino tempore usurpavit, ac post meridiem vinum Gallicum generosum, & quidem copiose, cujus beneficio appetitum magis vigere, imo & cibos ingestos melius digeri putabat. Itaque cum sæpius Baccho indulgisset, Heliuonum more, tandem pedum quædam intumescencia, vespertino tempore in primis ingravescens, insecuta est. Verum hanc flocci pendens, more solito se ingurgitare non destitit, unde quoque tumorem & duritiam in hypochondrio dextro, primo quidem levem, sed in dies accrescentem contraxit, cæteris corporis partibus macrescentibus, in primis quoad faciem, quam non tantum hippocraticam vidimus, ita ut adstantibus Simia non Homo videretur; sed non longè post hydropis specie, quæ ascites dicitur, cum scroti incredibili intumescencia correptum omnes merito judicarent. Accersitus præter reliqua medicamenta, plurimis liquidis interdictis, bis ad minimum unaquaque septimanâ tincturam radicum jalappæ & bryoniæ, &c. sequenti modo paratam præscripsi.

℞. Tinctur. radici jalapp. Gum. gutte. Bryon. ana ʒij. Sol. vol. lat. oleof. gutt. xx. Ol. bacc. junip. still. gutt. iij. MS. F. Haustus. Quo assumpto incredibilem semper flatuum ac feri una cum excrementis copiam reddidit, summo semper cum levamine.

Totum abdomen sequenti linimento inungi curavi.

℞. Unguent. de arthanit. Agripp. ana ʒjss. Ol. de capparib. Mucagin. liliac. alb. ana ʒj. Philosopbor. ʒss. MS. F. Linimentum.

Scroto primo applicari jussi cerotum ex cumino & radice iridis Florentinæ, postea sacculum ex floribus sambuci, rosarum rubrarum, cortice ligni quercini, semine cumini &c. aquâ vitæ Matthioli irroratum, quorum etiam beneficio valde illud detumuit summo pere corrugatum.

Præterea de sequenti vino medicato aperiente diuretico, simulque laxante quotidie mane & vesperi haustulum assumpsit, additis unicuique dosi guttulis octo balsami sulphuris terebinthinati.

℞. Rad. irid. nostrat. Apii. Ebul. campan. Jalapp. ana ʒss. Cortic. med. sambuc. Ebul. ana ʒvj. Lign. saffra. Guajac. ana ʒiij. Fol. eupator. cannabin. Soldanell. ana M. j. Summit. absinth. Centaur. min. ana p. ij. Baccar. junip. ʒj. Semin. anis. Fœnic. Extrem. cortic.

au-

aurantior. ana ℥iij. *Agaric. albi* ℥. *Limatur. chalyb. nodulo inclas.*
ana ℥℥. Concisus atque contusis affund. *Vin. Rhenan. vetustior.*
piat. vj. Cujus beneficio alvus quotidie semel bisve respondebat,
ac urinam turbidam satis copiosè excrevit.

Tandem sequenti usus fuit bolo cum vino Rhenano calido.

℥. *Pulp. cass. fistul. recens extract.* ℥il. *Vitriol. Cyprin. subtiliss.* Bolamque
pulv. gran. ij. MS. F. Bolus. Bolamque
ex vitriolo
cyprino.

Quo usurpato, in principio valde nauseabundus, imo eodem
penè quo sumperat momento semel atque iterum evomuit & verum
postea retinuit, multasque aquas per vesicam reddidit summo
cum emolumento. Sed notandum, dosin vitrioli Cyprini in dies
fuisse adauctam, imo in majori vel minori quantitate, prout magis
minusve nauseabundus esset. Vile videtur medicamentum, sed ma-
gnæ in hydropè ascite efficacis, quod expertus testor.

Ultimò nonnisi sequens decoctum diaphoreticum simulque
diureticum mane & vesperi cubitum iturus ad unclas tres quatuor-
ve calidè usurpavit, ac benè & moderatè testus optimè semper in-
de sudavit, ac urinas plurimas quoque reddidit.

℥. *Rad. angelic. Apii Lupul. ana* ℥℥. *Irid. Florentin.* ℥vj. *Ra-* Tandem.
sur. lign. safsafr. Cortic. ejusd. Lign. guajac. ana ℥iij. *Flor. sambuc.* que nonnisi
p. ij. Baccar. junip. ℥v. *Sem. urtic. Roman. Fœnic. Flavæd. cortic.* decoctum
aurantior. ana ℥ij℥. Concis. & contus. affund. *Aq. commun. Vin.* sudoriferū
Rhenan. ana q. s. Vasis optimè clausis coq. f. a. ad colatur. *piat. ij.* in simulque
quibus dissolv. *Syrup. quinque radic. Card. bened. ana* ℥ij. *Sal. vo-* diureticum
latil. oleos. ℥ij. MS. F. Apozema. usurpavit.

Horum & similium medicamentorum ope brevè ascite fuit li- Et curatus
beratus. Tandem nil nisi infusione radice chinæ in taleolas concis- fuit.
sæ cum lacte dulci & saccharo paratâ usus fuit, & brevè obesus de-
nuo factus.

Juvenis viginti octo annos natus, pituitosus, vitam sedenta- Jovenis vi-
riam agens, valde conquerebatur de dolore omnium artuum grava- tam seden-
tivo, in primis vespertino tempore, ac aere nebuloso, nausèa & qui- stariam agens.
dem mane, verum assumpto hoc vel illo liquore evanescente, respi-
ratione difficiliori, arthritico dolore sed vago, nisi in cruribus ma-
gis fixo, ventriculi ac hypochondriorum doloribus & expansioni-
bus valde molestis, tuberculis nonnullis induratis circa tibias, &
tumoribus ut plurimum œdenatis circa pedes, necnon de sopore
profundiori, siti, viribus prostratis, artuum tremore ac lassitudine
spontaneâ, imo maculis rubris purpureisque, & similibus sympto- Totus scorb-
matibus, sicque totus fuit scorbuticus factus. Variis & vulgaribus buticus fa-
medicamentis antiscorbuticis frustra usurpatis, Medici cujusdam ctus.
auxilium imploravit, qui unicum & certissimum scorbutici remedium

Medici cu-
jusdam con-
silio pilulas
mercuriales
assumpsit.

Ac salva-
tio ingens
secura est.

Qua tandē
sedata in
hydropem
ascitem in-
cidit.

Quare cura-
tionis ergo
apozema
aperiens dia-
phoreticum

Cerorum
hypochon-
drio dextro.

Hauftum
purgantem.

Vinum me-
dicatum a-
periens dia-
reticum.

salivationem esse aucter affirmabat, & brevi curationem plenam pollicebatur. Credulus hic Juvenis obtemperat, pilulasque quasdam mercuriales ter quaterve assumpsit, & intra triduum salivare cœpit, sicque per tres fere septimanas in salivatione continuavit, quo tempore nocte dieque de doloribus intolerabilibus conquerebatur: quare Medicus salivationem cohibere coactus fuit, & nec ipsis opiatīs, nec emulsionibus, aut similibus medicamentis dolores tollere poterat. Cohibitā tandem salivatione, curationis loco, tumorem ingentem ac durum in dextro hypochondrio, imo totum hepar induratum, pedum intumescētiā in primis vespertino tempore, imo brevi ascitem, ac scrotum valde intumefactum observavit: quare indignabundus valedixit priori Medico.

Accersitus, dictaque audiens, mirabar summopere hanc scorbutum curandi methodum: quare primò hoc decoctum, & sequentia dedi medicamenta externa & interna.

℞. Radic. asparag. Lapot. acut. ana ʒvj. Irid. Florentin. Petroselin. Lupul. ana ʒss. Sals. parill. ʒj. Rasur. lign. sassafras Cortic. lign. ejusdem Gumjac. ana ʒss. Folior. agrimon. M. ʒ. Sem. urtic. Roman. Baccar. junip. Sem. fœnic. dulc. ana ʒv. Concisa atque contusa coq. sa. in f. q. Aq. commun. Vin. Rhenan. ad colatur. pint. jv. quibus add. Rob. baccar. sambuc. ʒiijss. MS. pro Apozemate. Huius apozematis ter de die uncias tres assumpsit, unicuique dosi instillabat tincturæ tartari guttulas viginti: unde benè subinde sudavit, & urinas sed valde intensas reddidit.

Hypochondrio dextro hoc impositum fuit cerotum.

℞. Gum. ammoniac. aceto dissol. Emplastr. de baccis laur. ana ʒjss. Rad. Irid. Florentin. subtilissimè pulv. ʒiii. Semin. cum in subtilis pulv. ʒij. Ol. de cappar. q. s. MS. E. Cerotum.

Deinde quoque bis in septimana haustum hunc purgantem usurpavit.

℞. Tinctur. radic. jalapp. ʒv. gum. gutte ʒjss. Tartar. vitriolat. ʒss. Aq. fœnic. Syrup. ejusd. ana ʒss. MS. F. Haustus.

Optimè semper alvum hoc assumpto purgante decies imò duodecies multis cum flatibus deposuit: tum quoque vitriolum Cyprium in forma pilulari ad grana tria primâ vice, dosin dein continuò augendo, exhibui; sed quoque in principio ter evomuit, postea retinuit multasque aquas reddidit.

Ultimò noanisi vino medicato mox præscripto, verum hoc modo parum mutato, & bolo diaphoretico sequenti usus fuit.

℞. Radic. ireos nostr. ʒj. Emul. campan. Armorac. Vincetoxic. ana ʒiij. Cortic. median. sambuc. ʒvj. Lign. sassafras. ʒss. Fol. agrimon. Soldanell. Cochlear. Matricar. ana M. j. Sem. raxund. ʒv. Sum-

Summit. centaur. minor. p. ij. Baccar. junip. ʒvj. Gemmar. ribesior. nigr. ʒijj. Semin. levisfic. Carui ana ʒij. Agaric. albiʒ. Limatur. abalyb. modulo in oluf. ana ʒʒ. Concisis atque contusis affund. Vin. Rbenan. pint. vj.

Dosis erat haustus trium unciarum, nempe mane jejunè, & horâ quartâ pomeridianâ, instillatis guttulis viginti de sequenti singulis dosibus.

ʒc. *Sol. volatili oleof. Spirit. cochlear. ana ʒij. MS.*

ʒc. *Elect. diaphor. pag. 319. & 320. tradit. ʒʒ. Antim. diaphor. Ocul. cancr. subtilissimè pulveris. ana gran. xij. Salgenist. Scord. Croc. optim. ana gran. vj. MS. F. Bolus.*

Bolusque sudoriferâ adhibet.

Quorum omnium beneficio alvum benè deposuit, urinas multas reddidit, benè sudavit, ac intra septem septimanas curatus sum, mas mihi egit gratias.

Et curatus est.

8. Febres continuæ & intermittentes omnes (*) : verum in illis blandè agendum, sudorifera enim vehementiora obsunt omnia semperque, natura ducenda non vero cogenda, omnia spontè fluunt, absit violentia rebus. Sudores namque febrem ut plurimum finiunt, præsertim si in diebus decretoriis exoriantur : quare optimi, & saluberrimi, citissimèque febrem sedare censentur illi sudores, qui degerentibus diebus contingunt, qui sæpissimè febrem ex toto finiunt, ut legimus apud Hippocratem lib. de judicationibus in principio p. m. 438. & prænotion. text. 5. p. m. 451. ut & aphor. 366 sect. 4. sudores, inquit Senex, febricitantibus boni, qui manare cœ-

Febribus continuis & intermittētibus.

pe-

(*) Quod diaphoretica medicamenta Febribus convenient, illisque admodum utilia esse consueverint, res est, ut opinor, quæ à nemine inficari potest. Verum hac occasione non possum me temperare, quin eos redarguam, qui omnium Febrium curationem in sudoriferis reponunt; ut proinde sudori tantum proliciendo omnem navent operam, & studium suum collocent. Verum quid magis appetitum est, quam nonnullas Febres, & fortasse frequentiores, quæ genus Humanum invadunt, ex putri menteril, & adjacentium viscerum cacochymia subnasci; atque adeo longè magis in illis præstare morbificam materiam per alvum ducere, quam sudoriferis eam in venas impellere? Mirabili enim naturæ consilio factum est, ut omnia fere abdominis viscera cum intestinis communicent, atque in eorum cavitatè recrementa sua transmittere valeant, sicque sanguinem non coingnent. Sed cœnsue processit horum. Hominum infania, ut ad sudorem, quàm fieri possit, ocyus & copiosius excitandum, medicamentis maximè volatilibus, & calidissimis non parcant; à quibus sanguis ita exardescit, ut sæpissime videas mitiores Febres in acutas converti.

Hanc ineptam modendi rationem, ut nimirum in calidioribus remediis positam, jure optimo cepit doctissimus Sydenhamius. Quid enim, ait, eâ curandi methodo, assequuntur Medici, nisi ut calidissima quæque exhibendo, sudoresque assatim provocando, & concitator fiat sanguinis motus; unde Febre paulatim invalescente, & cerebrum tandem occupante, deliria nervorumque distensiones, si non accersis, saltem haud arceri videmus. Ego vero miratus semper fui, quod licet in libris Epidemicorum Hippocratis multæ Febres dicantur per sudorem sublari; nihilotamen minus ne verbum quidem ullum apud ipsum, multò minus apud Cornelium Celsum, reperitur de medicina ad illam provocandum accommodatâ. Unde liquet, quod medicamenta diaphoretica intro ingesta adeo fuerint Veteribus inusitata, ut quantum boni in Febribus ex sudoribus hauriebatur, id omne ex natura dumtaxat processum existimandum sit. Verum ab Arabum temporibus cepit diaphoreticorum sylvâ adolescere, qui novis semper Medicorum conatibus in ejus generis medicamentis conquirendis eâ jam devenit, ut penè magnitudine laboret suâ.

perint die tertio, quinto, septimo, nono, undecimo &c. ii enim sudores morbos judicant. Natura igitur febres per sudores materiam peccantem expellendo quia curat, merito *idonea* & *duasoptima* in febribus curandis laudantur: quæ enim educere oportet, quod maximè vergunt, ed ducenda esse per loca convenientia, docuit venerandus Senex. aphor. 2 1. sect. 1. & aphor. 2 5. ejusdem sectionis, si qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facile ferunt. Sudorifera blanda, ast non omnia ac singula, sed pro ratione morbi, materiæque peccantis diversitate diversa, præterquam quod in eo naturam hæc ratione ut plurimum, materiam febrifugam expellendo, febrem curantem imitentur, simul quoque nimium rarefcentem vel effervescentem sanguinem vel condensando, vel compescendo, omnemve acridinem vel temperando, vel venæ sectione auferendo, vel halituofo-statulentum discutendo, ortumve illius præcavendo, humoresve qualitate peccantes alterando, corrigendo, obstructionesve tollendo, pituitosos viscidos nempe humores solvendo, attenuando, incidendo, acidioremve vel austriorem humorem temperando, bilemve acriorem vel solito plus oleosam &c. alterando, & per consequens vitiosam effervescentiam emendando, sudores provocant, febresque ut plurimum citò, tutò, & jucundè curant, tolluntque.

Animus est, hisce observationem unam atque alteram de febribus &c. inserere.

Vir sudore
diffuens
cerevisiam
avidè hau-
siens &c.

In febrem
tertianam
continuum
varia sym-
ptomatibus
affigentem
incidit.

Quare pri-
mò enema
fuit inje-
ctum.

Vir plusquam quadragenarius, pituitosus, circa æquinoctium vernale diu vento boreali ac nebuloso acriter flante ambulans, sudore jam diffuens, & ob copiosum sudorem valde sitiens, cerevisiam avidè hausit; mox sinteaminibus mutatis, ac foco assidens, ingens frigus ac dolorem per universum corpus rodentem, ac post sesquihoram calorem intolerabilem, capitis dolorem pulsantem & subinde rodentem, subsequente autem sudore maximo, doloris magnam diminutionem observavit; cumque ita per triginta horas decubuerat, surrexit, restitutus sibi visus. Verum post tres circiter horas ingens demuo frigus, calor, sudor &c. ipsum invasit, tanto cum omnium corporis partium dolore, ut omnes fuisse quasi conquassatæ viderentur, quo secundo paroxysmo ita fuit debilitatus, ut vix artus movere, aut pedibus incedere posset. Accersitus adhuc febricitantem, alvo adstrictâ laborantem, sitibundum ac debilem inveni, ac mox sequentem clysterem præscripsi.

℞. Decoct. emoll. & carmin. valg. ℥j. Elect. diacatbol. Confect. Hamexb. Mell. anthusat. ana ℥vj. Sol. gemm. ℥j. MS. F. Clyster pro Viro.

Quo injecto, ter alvum deposuit. Circa meridiem venæ sectio fuit

fuit instituta ad uncias sex summo. cum levamine : interim subin- Vena sectio instituta.
de cochleare. assumpsit de sequenti mixtura.

24. *Aq. meliss.* ʒij. *Card. bened.* *Betonica ana* ʒj. *Cardiac. sequent.* Mixtura cardiaca diaphoretica.
ʒʒ. *Confect. alkerim. cum ambra & moscho* ʒij. *antim. diaphor. Sal. scordiana gran.* xv. *Julap. rosat.* ʒvj. MS.

Ante paroxysmum, cum vino calido Rhenano generosiori hoc bolo. antifebrili fuit usus.

24. *Electuar. diaphor. max. citat.* ʒʒss. *Extract. radic. gentian.* ʒj. Ac bolus sudoriferus exhibitus.
Sal. card. bened. Prunell. Antim. diaphor. ana ʒʒ. MS. F. Bolus.

Quo. usurpato, paroxysmus non quidem tantus, sed tamen rediit, febremque tertianam. continuam observabam cum virium ja-ctura. Quare non tantum medicamenta, sed & alimenta, cibos nempe euchymos & eupeptos necessarios, imo sæpius sed minori copiâ assumendos præscripti : sæpius quoque cochleare unum. alterumve vini Rhenani vetustissimi cum flavedine corticum pomorum Zinensium & saccharo cannarino calefacti usurpavit.

Vespero de summa præcordiorum anxietate conquerebatur: Ob summâ præcordiorum anxietatem &c.
quare denuo enema fuit iteratum, & sequentem exhibui pulverem.

24. *Lapid. bezoar. occid. gran.* xv. *Radic. contrayerv. Sal. scordiana gran.* vj. *Croc. optim. gran.* jv. MS. F. Pulvis tenuiss. Pulverem sudoriferum.

Cujus beneficio partum sudavit, verum nullo cum levamine. Mane enema denuo iteratum, unde alvum bis dejecit, tumque pulveris Comitissæ Kent p. 317. descripti semidrachmâ fuit usus, immediatè nempe post meridiem, & vesperi.

Interim pro potu sequens decoctum dedi.

24. *Radic. scorzover.* ʒʒʒss. *Corn. Cerv. raspat.* ʒvj. *Pomor. Zinens.* Ac decoctum præscriptum.
concis. no. ij. *Flor. calendul. p. ij.* Coq. s. a. in l. q. aq. commun. Colatur. pint. ijʒss. add. *Julap. rosat.* ʒij. *Lapid. prunell.* ʒʒʒss. MS.

Verum hisce & similibus pluribus aliis medicamentis febrifugis, apozematibus, pulveribus, bolis, &c. imo ex china china et si paratis, jam frustra adhibitis, & ægro de præcordiorum anxietate gravissima conquerente, a phthas veritus sum, præsertim quia fauces rubentes, parvisque pustulis hinc inde obsessas observabam. Quare infusionem lapidis vulgò Pedro del Porco. (magni et si preti) exhibui, unde summo cum levamine intra horam sudavit, ac post sudores ter alvum deposuit: quare novam infusionem ejusdem lapidis rogavit, terque assumpsit, ac singulis vicibus post sudores ter quaterque alvum dejecit, (quod sæpius jam observavi, post sudores nempe bis terve alvum deposuisse egros, assumptâ illâ infusione) nullamque febrem, dolorem, anxietatem postea observavit, brevique curatus fuit. Dicta pluribus observationibus confirmarem, sed brevitati quia studeo, plures jam non addam. De aqua quadam

AQUA CARDIACA.

Aquam car-
diacæ de-
scriptio.

℞. Radic. angelic. ℥iij. Folior. meliss. recent. Basilic. ana M.℔.
Flaved. cortic. limon. dulc. ℥j. pomor. Zinens. ℥x. Rasur. fantal. citrin.
℥ij. lign. Rbod. ℥℔. Croc. optim. ℥ii. Cinnamom. acut. ℥j. Cass. lign.
acut. ℥vj. Ambr. gryf. gran. vj. Concis. atque contus. affund. Aq. ro-
sar. fragrantiss. Meliss. odoratiss. ana pint. ℔. Vin. Rbeman. pint. ii.
Vasis arctissimè clausis digeratur per quatrduum, tumque leni
igne destilletur ad siccitatem absque empyreumate, parumq; edul-
coretur Syrup. rubi idæi q. s. MS.

Mentionem fecimus pag. 324. de regulo antimonii medicinali vomitum facit quod excitet, si nempe in aqua pluviali &c. non confervetur: quare multorum loco unicum tantum hunc casum addidi.

Juvenis post
fractus ho-
rarius in ap-
petitum
adauctum
&c. incidit.

Juvenis viginti quatuor annos natus, temperamento biliosus, fructibus horariis plus solito ob ingentem æstum usus, vehementer esurire cepit: verum cibo assumpto, etsi modicè, confestim dolore præcordiorum gravativo per quatuor circiter horas afflictus est: dolore cessante, denovo appetitus quasi adauctus, dolor autem exacerbatus, assumpto modo jusculo vel simili potulento esculentove; sicque per tres circiter septimanas fuit afflictus. Cujusdam consilio curationis ergo cretam usurpavit, & quidem satis copiosè, quâ usurpatâ appetitus omnino penè defuit, simulque febris quotidiana intermittens, maximo cum frigore adventans, cum omnium artuum dolore gravativo subsecuta est. Vocatus sequentes pilulas purgantes dedi.

Quare cre-
tam assump-
sit.

Unde appe-
titus aboli-
tus, imo fe-
bris quoti-
diana inter-
mittens fuit
exorta.

Quare pri-
mò pilulis
purgantibus.

℞. Gum. ammoniac. ppt. Extract. carbol. p. r. q. s. descript. ana ℔℔.
Resin. scammon. ℥j. Tartar. vitriol. ℔℔. Ol. cortic. anrantior. still.
Menth. crisp. ana gutt. iij. MS. F. Pilul. no. xxviiij. deaur.

De quibus septem pro dosi assumpit, & benè purgatus est. Vesperi bolum diaphoreticum sequentem exhibui.

Bolo dia-
phoretico
tebrifugo
uno.

℞. Electuar. diaphor. sapius citat. ℥j. Sal. absinth. Antim. dia-
phor. ana gran. xv. Sal. voluteaf. gutt. xij. MS. F. Bolus.

Quo usurpato, totâ nocte fere sudavit, & quidem cum levamine; quare denovo iteratus fuit eodem cum successu, momento tamen febre: ac ea de causa venam secari jussi, sanguinemque elici ad uncias octo vel novem. Vesperi autem hoc bolo, necnon de sequenti mixtura cochleari usus fuit.

Atque alie-
ro, cum re-
gulo aneli-
monii medi-
cinali.

℞. Diascord. Fracast. ℥j. Regal. antimon. medicin. gran. xv. Croc.
optim. gran. vj. MS. F. Bolus.

℞. Aq. Card. bened. Curt. citri. cam. aqua simplicis destill. ana
℥℔.

℞℞. *Meliss. Mentb. ana* ℥j. *Essent. diaphor. sæpius jam præscript.* Et mixturæ cum eodem regulo usus fuit.

℥vj. *Regul. antimon. medicinal. gran. xvj. Sal. absinth. ℥j. Laud. opiat. gran. j. Syrup. card. bened. ℥vj. MS.*

Bolum cum vino Rhenano vetustiori calido, & mixturam cochleatim assumpsit, sicque æger benè testus, dum sudorem expectat, quammaximè vomuit, & quidem continuè, ac postmodum multoties alvum deposuit; imò & quò plus de mixtura usurparet, eò magis vomuit, & alvum exoneravit, idque per totam noctem. Mane accedens, mirabar debilitatem, rogans an tam profusè sudasset; verum per superiora & inferiora quammaximè purgatum fuisse adstantes referebant. Quare mox ventriculo panem tostum cum nucè moschata, caryophyllis, & spiritu vini irroratum imposui, & sequentem mixturam dedi, de qua singulis semihoris cochleare usurpavit, ac brevi quoque vomitus sedatus, ac hypercatharsis curata fuit.

℥. *Aq. menth. ℥ij. Meliss. Plantag. ana* ℥i℞. *Vit. Matthiol. p. 330. descript. Cinnamom. cum aqua melissæ. destill. ana* ℥v. *Consect. byacint. ℥ij. Corall. rubr. ppt. ℥j. Laud. opiat. gran. ij. Syrup. menth. ℥j. MS.*

NOTA: domum reversus, vomitus illius ac hypercatharsis causas indagans; tandem eam inveni: aqua enim regulo medicinali antimonii antea affusa jam exsiccata erat. Attamen ut eò certior essem, experimentum feci, & alii ægro sex grana cum drachma diascordii Fracastorii exhibui, in quo mox quoque vomitus & secessus secutus: quare aqua pluviali tepidâ sæpius ablui, & novam aquam affudi, postea exhibui iisdem aliisque ægris, sed nec vomitum nec hypercatharsin tunc excitabat. Fiat ea de causa benevolus Lector aliorum periculo cautus.

Vespero quia subinde de levi frigore, subsequente calore, siti que conquerebatur, hunc usurpavit pulverem, & benè sudavit.

℥. *Regul. antimon. medicin. gr. xv. Radic. contrayerv. ℥℞. Croc. optim. Lapid. prunell. ana gran. v. MS. F. Pulvis tenuiss.*

Studio me regulum antimonii medicinale, sed aquâ pluviali benè ablutum & conservatum, studiose Lector, eidem ægro, malè etsi primò inde habenti, denuo exhibuisse iudicato: verum nec vomitus nec hypercatharsis secuta est, sed brevi à febre liberatus imò curatus fuit.

Ante annos septem vel octo multi hac in civitate febre quadam continua famelica, ut ita dicam, cum frigore incipiente afficiebantur: qui ægri exacerbente paroxysmo tantà imò tam intolerabili fame corripiebantur, ut plurimi cibum assumere cogèrentur. Verum cibo vel sicciore vel liquidiore assumpto, fames de-

Assump-
cibo adau-
gebatur fa-
mes & bre-
vi morie-
bantur.

momento in momentum adaugebatur, & qui appetitui satisfacere-
rent, plerique si non omnes diem obibant: verum accedente calore
appetitus mox ac sponte evanuit. Qui vero accedente frigore, in-
tolerabili fame et si afficiebantur, nihil omnino assumpserant, omnes
evadebant, & brevi sequentibus medicamentis curabantur. Plu-
rium loco unum atque alterum casum dabo.

Vir in aere
nebuloso
&c. ambu-
lans.
Febri con-
tinuâ corri-
pitur, verû
cœnatus le-
dum petiit.

Vir triginta quinque annorum circa æquinoctium vernale, ae-
re jam nebuloso, ventoque boreali vehementius flante & diu con-
tinuato, extra urbem ambulans, domum reversus de levi frigore
conquerebatur: verum quia appetitus vigebat, flocci illud pende-
bat, ac benè cœnatus lectum petiit. Summo mane adhuc imo con-
tinuè febricitans surgere cogebatur ob famem, ac copiosè cibum
assumpsit: mox autem de præcordiorum dolore jam gravativo jam
punctorio, rusticibus acidis acribusque &c. conquerebatur. Quare
Medicum accersivere, qui cognitis, quæ accidissent, sequentem
pulverem præscripsit.

Verum ob
famem no-
ctu surgere
coactus.

Pulverem
acidum tē-
perantem.

℞. *Radic. contrayerv.* ℥ij. *Ocul. Cancr. Corall. rubr. ppt. Sal. absinth. ana* ℥j. *Flor. centaury. min. subtiliss. pulveris.* ℥ss. MS. F. Pulvis tenuis divid. in vj. dof.

Omni cibo,
febri exa-
cerbescente,
interdi-
cto.

Ac ter quotidie dosin usurpavit, interdieto omni cibo, paro-
xyfmo nempe exacerbescente: quibus assumptis, appetitus qui-
dem minor, attamen famem intolerabilem esse æger referebat, instan-
te nempe exacerbatione. Quare dictus Medicus sequentem dedit
pulverem, immediatè ante febris exacerbationem assumendum, nec-
non mixturam secuturam cochleatim postea usurpandam.

Simulque
satus dicitur
tinentem.

℞. *Semin. citri exterioris cortic. liberat.* ℥ss. *Ocul. cancr. gran.* xij. *Sal. volat. corn. Cerv. gran.* vj. MS. F. Pulvis.

Hacque cautelâ, ne instante paroxyfmo alimentum assumeret,
nisi brevi animum efflare cuperet, quod sæpius se vidisse testaba-
tur.

Et mixtu-
ram antise-
brilem.

℞. *Aq. Mentb. Fœnic. ana* ℥ij. *Card. ben.* ℥jss. *Tberiac. simpl.* ℥vj. *Confect. hyacinth.* ℥ii. *Ocul. Cancr. Antim. diaphor. ana* ℥j. *Laud. opiat. gran.* ij. *Syrup. card. bened.* ℥vj. MS.

Horum beneficio febris & appetitus valde diminuebantur.
Verum de alvo per triduum adstrictâ quia æger conquerebatur,
hoc vulgare enema fuit injectum.

Necnon ob
alvum ad-
strictam e-
nema.

℞. *Decoct. emoll. & carmin. vulgar.* ℥vij. *Elect. hier. picr. Bened. laxativ. ana* ℥j. *Sal. gemm.* ℥j. MS. F. Clyster pro Viro.

Quo injecto, ter quaterve alvum deposuit; ac tandem nonnisi
hac usus fuit emulsione, & brevi quoque evasit.

Et emulsi-
onem usurpa-
vit, & cura-
tus fuit.

℞. *Hord. mandat. ad crepat. coct.* *Amygdalar. dulc. excortic. ana* ℥vj. *Semin. lini. Cannab. ana* ℥iij. F. cum s. q. aq. hord. emuls. ad ℥xiv.

3xiv.add. *Syrup. alb. Fernel.* ʒiʒ. MS.

Juvenis viginti quatuor annos natus, melancholicus, acidis crudisque gaudens, circa idem tempus Pagum propinquum ambulando petiit, vento itidem boreali, ubi cum domum intrasset, valde sudabat. Vesp̄ri plus solito cœnatus, post mediam noctem, bene et si tectus, intenso frigore partiumque omnium tremore, simulque appetitu aucto correptus insomnem duxit noctem. Mane surgens jentaculum sumpsit. Circa meridiem frigus per totum corpus observavit una cum ingenti fame: quare carnes assatas copiosè ac nimis subito devoravit, unde intra horam de præcordiorum dolore punctorio gravissimo, imo intolerabili, appetitu aucto ac febre continua conquerebatur. Quare Medicum vocare, qui his auditis febrem continuam famelicam jam grassantem esse dixit, cibo omni exacerbescente paroxysmo interdicto, hunc dedit pulverem.

ʒ. *Ocul. Cancr. Antim. diaphor. Corall. rub. ppt. ana* ʒj. *Sal. volat. succin. Absinth. ana* ʒʒ. MS. F. Pulvis in 4. dof. divid.

Mane, circa meridiem, & vesp̄ri cum cochleari sequentis mixturæ dosim assumere jussit.

ʒ. *Aq. menth. Extrem. cort. citri cum aqua destill. ana* ʒiʒ. *Fœnic. ʒii. Tinctur. diaphor. superius dat. ʒʒ. Sal. absinth. Ocul. Cancr. ana* ʒʒ. *Laud. opiat. gran. iʒ. Syrup. papav. rhead. ʒvj.* MS.

Quibus usurpatis, blandè sudavit, dolorque præcordiorum quidem minor erat, verum appetitus major & fere intolerabilis, & febris continua, ructus acidiores, cibumque exacerbescente paroxysmo febrili assumere coactus fuit, sed mox omnia pejora ipse æger observabat ac referebat: verum se diem obire malle, quàm talem famem tolerare obtestabatur. Quare juscula Vitulina cum hordeo mundato, & amygdalis cocta, & ovorum vitellis mixta ipsi concessit Medicus. Sed quicquid in usum revocaret, oleum & operam perdidit, & famem illam ita adauctam & ægro intolerabilem nec apozematibus, pulveribus, pilulis, bolis &c. etsi lenientibus, vel oleosis, acidumve obtundentibus aut infringentibus, imo nec diaphoreticis aut leviter purgantibus vel alterantibus, clysteribus &c. tollere poterat, aut ullum ab iisdem fere levamen quoad appetitum auctum, verum quidem quoad febrem continuam observavit, ita ut post duas tresve horas non tantum juscula, sed & insuper cibos durioris concoctionis assumere cogereetur: unde & die octavo ingerendo avidius cibos animum expulit.

Animus mihi esset, hac occasione describere non tantum ipsas febres epidemicas anno millesimo sexcentesimo nonagesimo primo non tantum Germaniam inferiorem, sed & superiorem infestantes, earumque causas, &c. indagare. Verum quia Lectoribus studiosis

Juvenis ex acidis &c. assumpta.

In febrem continuam famelicam,

Quare carnis assatis avidè devoratis.

Intra horam in dolorem præcordiorum gravissimum incidit.

Quare pulverem.

Ac mixturam acidum &c. temperantem usurpavit.

Appetitus tamen major, imo intolerabilis.

Quare juscula cum hordeo, & amygdalis &c. parata.

Multraque ac varia medicamenta frustra assumpit.

Sicque edendo quasi satis cessit.

tractatulum nostrum de illis febribus descriptum, ac jam jam præ-
lum subiturum Typographus brevi est exhibiturus, quædam tau-
tum, & quæ sunt hujus fori, breviter tradam.

Febris epi-
demicae an-
ni 1691.
gravis
brevis de-
scriptio.

Omnibus notum est anno millesimo-sexcentesimo nonagesimo-
primo circa Kalendas mensis Junii æstum ingentem fuisse, imo
aerem torridum absque pluyiis, sed Euro, Boreâ, Noto, & Vultur-
no aliquandiu sed leviter flante; unde aquæ in primis hisce in Re-
gionibus plurimæ stagnarunt, imo fœtidissimum fœtorem tandem
spirarunt &c. Plurimi ergo eâ tempestate ob æstum cum maximè
sudarent &c. sitirent, liquida, frigida, crudaque omnis generis affa-
tim assumebant &c. Unde ventriculi omniumque intestinorum to-
mus valde fuit debilitatus, quorum omnium explicationem & accu-
rationem descriptionem inveniet studiosus Lector in memorato
tractatulo.

Causæ va-
riæ tam ex-
ternæ quàm
internæ.

Tempus.

Tandem circa Kalendas Augusti febres quædam epidemicae
exortæ sunt, in principio & quidem primâ vice instar tertianarum
intermittentium cum levi frigore ac horrore, gravitate vel potius
dolore gravativo totius corporis, cum nausea, vomitu biliosorum
ac pituitosorum, nonnunquam etiam subæidorum, præcordiorum
anxietate & quasi compressione, siti inextinguibili, dolore capitis
pulsante, imo quasi divulsivo: urinæ principio parum aut nihil muta-
tæ, postea rubicundæ, & quidem levi cum nubecula, bullis in
superficie, postea turbidæ, sedimento rubicundiore refertæ cum le-
vi cuticula in superficie. Secundâ vice paroxysmus gravior ob-
servabatur, ut & omnia symptomata. Tertiâ plerumque vice febris
illa tertiana intermittens in-quotidianam continuam vel intermit-
tentem simplicem imo dupliem degenerabat, tali cum præcordio-
rum anxietate, vomitu &c. ut vix respirare possent ægri decum-
bentes. Sequentibus diebus plurimi aphthis mox laborabant: non-
nulli paroxysmum cum spasmo & convulsionibus passi sunt, (hi
unico paroxysmo ita erant debilitati, ut vix membra movere, imo
respirare possent: sed neminem vidi, nec audivi, qui tunc ultra duos
tresve ad summum paroxysmos habuisset, nam vel febre liberati ad-
modum debiles erant, vel moriebantur.) Alii cholera, vel dyfente-
riâ gravissimâ: nonnulli sed quidem pauciores cum ipso paroxysmo
simul pleuritide afficiebantur, & plurimi brevi fatis cedebant.

Symptoma-
ta varia.

Eventus.

Nonnulli, in primis qui convulsionibus erant affecti, brevi
imo jam jam morituri ab omnibus tam Medicis quàm adstantibus
judicabantur, quod ipsis oculi subinde essent concavi, respiratio
inæqualis & brevis, lachrymæ non spontanæ, frigus maximum in
primis nasi pedum ac manuum, subsequente sudore frigido per to-
tum corpus, pulsus parvus, contractus, inæqualis, imo subinde in-

Convulsi-
onibus &c.
affecti, insu-
sione lapsi
Pedro
del Porco
curati.

ter-

termittens; urinae crudae absque ullo odore, & similia lethalia symptomata observabantur; nullum dolorem, anxietatem, vel frigus partium sentientibus: quos tamen curatos vidi unâ vel alterâ infusione lapidis vulgò Pedro del Porco disti.

Observatum fuit, obefiores plurimos hisce febribus laborantes diem obiisse; verum qui in principio saepius alvum deponebant, subsequente sudore, brevi fuisse liberatos. Quare quoque plurimi Medici statim à principio enemata, in primis si summâ praecordiorum anxietate simul afficerentur, dein apozemata simul laxantia, purgantia, nodulos purgantes &c. praescribebant summo cum successu, ac ægrorum levamine. Nonnullis venæ sectio in principio multum profuit: nonnullis quoque opiata, verum alii maximè ab opiatiss afficiebantur, & omnia symptomata in illis multò graviora tum observabantur: mox diaphoretica vel in forma mixturae, vel decocti, vel pulveris, vel tincturae, vel boli ex radicibus contrayervæ, scorzonerae, croco, floribus sambuci, calendulae, antimonio diaphoretico, regula antimonii medicinali, sale absinthii, cardui benedicti, oculis Cancrorum, cornu Cervi praeparato, lapide prunellæ, Pedro del Parco, lapide bezoardico orientali, occidentali, Malabarico, pulvere Comitissæ Kent; electuariis, diascordio nemppe, theriacâ, rob sambuci, aquis stillatitiis simplicibus ac compositis, melissæ, cardui benedicti, cinnamomi, theriacalis, prophylacticæ &c. & in fine morbi vina medicata purgantia &c. maximè conveniebant.

Qualia & quæ medicamenta in usum revocata & adhibita.

Quorum omnium medicamentorum sufficientes formulas inveniet benevolus Lector in observationibus & casibus tractatuli jam nominati.

Observavi tunc temporis in memetipso, quod notatu dignum judicabam, frequentioribus visitationibus, ac medicamentorum praeparationibus summè defatigatus, radicum contrayervæ filamenta cum abscinderem, ut in pulverem redigerentur, subito & quasi momento tremorem omnium digitorum manus dextræ sensi. Quare confestim, omnibus missis, digitos manumque spiritu cephalico salis armoniaci spiritu parum aquato fricando & calefaciendo tollere tremorem studui, verum frustra; non enim cessavit ille digitorum tremor per duas fere horas. Tum vero postquam omnis sensus quasi expertes fuissent digiti per quadrantem horæ, omnis tremor evanuit, nullo remanente dolore obtuso, vel defatigatione. Post biduum denuo filamenta abscindens, idem digitorum tremor rediit, sed levior. Triduo post tertiâ vice experimentum feci, ac tremorem quidem, sed planè exiguum tantum, quartâ verò vice nihil omnino observavi.

Tremor omnium digitorum ex abscissione filamentorum contrayervæ exortus, ac quomodo curatus.

Sordi vel
furdaſtri
poſt ſecun-
dum paro-
xyſmum, &
nonnulli
muri redi-
ti.

Inter ſymptomata quoque hujus febris epidemicæ observa-
vimus, nonnullos ſubitò & quidem nonniſi poſt ſecundum paro-
xyſmum ſurdos omninò vel furdaſtros, imò pauciores mutos fuiſſe
redditos. Proxima dicta ſequens caſus ſatis illuſtrabit ac confirma-
bit.

Virgo febrī
hac epide-
mica laborans.

Virgo viginti tres præterpropter annos nata, pituitoſa, fe-
bri hac epidemica dictis ſymptomatibus incipiēte fuit afflicta: poſt
ſecundum paroxyſmum, qui cum frigore, omnium artuum tremore,
pandiculatione, & levi ſed frequenti ſingultu advenerat, ubi febris
evanuit, ſubitò & quaſi in momento obmutuit, cum ſalivatione
quadam, vel potius ſalivæ viſcidæ & maximè tenacis quadam eva-
cuatione, & maxillæ inferioris motu quodammodo tremulo. Vocatus
abſque febrī hanc Puellam inveni, ac ſtatim linguam protende-
re juſſi, quod fecit, linguamque ſurſum, deorſum, dextrorſum, ſi-
niſtrorſumque flectere ac movere potuit. Itaque quia nulla cruda,
aut acida, aut acido-aſtera, vel ſimilia &c. aſſumpſerat, nervos re-
currentes obſtructos &c. judicavi, moxque venam ſecundam neceſ-
ſarium duxi, verum abſque ullo ſucceſſu. Alvusque quia per tri-
duum obſtructa, ſequens clyſma fuit injectum.

Subitò mu-
ta facta cū
ſalivatione.

Quare vena
fuit ſecta.

Enema in-
jectum.

℞. Folior. roriſmarin. Salvia. Majoran. nobil. Malv. ana M.
ſs. Flor. ſtæchad. Lavendul. Hyperic. ana p. j. Pulp. colocynth.
conciſ. ʒiſs. Turbitib gummoſ. ʒij. Tartar. Rbenan. ʒj. Coq. ſa. in ſ. q. aq.
roriſm. & vin. ad colat. ʒx. add. Mell. anthoſ. ʒj. Spir. ſalis armon.
gutt. xx. Tartar. vitriol. ʒj. MS. F. Clyſter.

Plura me-
dicamenta
frustra ad-
hibita fuere

Cujus beneficio alvus ter quaterve fuit ducta, ſed abſque ul-
lo emolumento: quare fotum, cerotum, linimentum &c. fuit adhi-
bitum, ſed oleum & operam perdidimus. Tandem trochiſcis p. ʒs.
traditis pro apophlegmatismo & ſequenti mixturâ fuit uſa.

Tandem a-
pophlegma-
tiſmo.

Et mixturâ
cephalicâ
fuit uſa.

℞. Aq. majoran. nobil. Roriſmar. Beton. ana ʒij. Spirit. cephal.
ſequent. ʒj. Salis volat. oleoſ. vel quoque Spirit. ſalis armoniac. gutt.
Xvj. Tinctur. Caſtor. ʒj. Flor. hyperic. ʒiſs. Syrup. ſtæchad. ʒvj. MS.

Intra qua-
triduum
fuit curata.

Hujus cochleari uno vel altero aſſumpto, aliquid de hac mi-
xtura per horæ quadrantem, vel circiter, ſæpius os colluendo, ore
tenebat; hocque ſingulis horis, & intra quadriduum fuit curata,
ita ut articulatè iterum omnia proferret ac loqueretur, per duas
treſve ſeptimanas in cubiculo calido ſe continens, ac dictam mixtu-
ram ſubinde iterans.

Interim in potu ordinario ſequenti utebatur ad guttulas vi-
ginti.

℞. Sal. volat. oleoſ. Spir. ſalis armoniac. ana ʒiſs. Ol. roriſmar.
ſtill. gutt. viij. MS.

Spiritus Cephalicus præscriptus.

℞. Rad. galang. ℥iij. Angelic. ℥vj. Aristoloch. rotund. ℥ij. Folior. majoran. nobil. Mj℥. Origan. Cretic. Rorismar. ana M. j. Salv. Rut. hortens. ana M. ℥. Flor. lavendul. Stæchad. Arabic. ana p. ij. Lilior. convall. p. iij. Cardamom. ℥iij. Semin. anis. ℥℥. Concisis atque contusis affund. Spirit. vin. stop. ij. Post triduum destilletur ex arena, ac spiritus abstractus affund. Flor. rorismar. Hyperic. ana p℥. Stæchad. Arabic. Lavendul. ana p. j. Stent simul in digestionem per quadriduum vel diutius vasis arctè clausis, & usui fervetur.

Spiritus cephalici descriptio.

In nonnullis quarto quintove febris hujus epidemicæ paroxysmo anxietas præcordiorum cum nausea & nonnunquam vomitu fuit intolerabilis, imo tanta, ut nullis penè medicamentis etsi potentissimis hujus illiusve generis superari possêt. Verum exhibitâ ac bis terve iteratâ tincturâ chinæ chinæ vino Gallico factâ, additis salis volatilis oleosi guttulis viginti trigintave, mox superabatur, & levem vel nullam ægri postmodum præcordiorum anxietatem observabant; in primis sequenti vel eodem die si enema injectum esset, vel leve purgans simul nempe flatus discutiens exhibitum.

Io nonnullis anxietas præcordiorum cum nausea & vomitu intolerabilis.

Quæ nonnullis tincturâ chinæ chinæ &c. poterat superari.

Vix prætermittere queo casum Juvenis viginti annorum tertio febris hujus paroxysmo per totum corpus rubore, caloreque maximo, ac dolore intolerabili absque tamen pustulis correpti, cujus ruborem intra paucas horas in nigredinem horrendam mutatum vidi; ita ut eum judicarem brevi interiturum, in primis si color ille subito evanesceret, pulsus enim erat debilis, contractus, ac inæqualis, respiratio difficillima & inæqualis, faucesque inspiciebat siccas, & columellam duplicem & separatam observavi. Præscripsi igitur sequentem mixturam cochleatim usurpandam, sed quamprimùm infusionem Pedro del porco ocyus assumendam, qua assumptâ, optimè sudavit &c. & intra octiduum curatus fuit.

Juvenis ex febre in ruborem totius corporis.

Et brevi nigredinem horrendam incidit.

℞. Aq. card. bened. Meliss. Flaved. cortic. citri ana ℥iij℥. Spirit. contra præcord. anxiet. supra trad. ℥ij. Diaphor. p. 318. descript. ℥vj. Tinctur. contrayero. ℥i℥. Croc. ℥℥. Antim. diaphor. ℥j. Syr. bacc. sambuc. ℥j. MS.

Assumptâ mixturâ & infusione Pedro del Porco brevi curatus.

Inter reliqua etiam symptomata, quibus ægri hac febre epidemica laborantes afficiebantur, erant pustulæ quædam instar variorum, post tertium quartumve paroxysmum in primis exortarum, cum febris non tantum diminutione, sed omnimoda sublacione. Verum ægri tum frigus subeuntes, mox recidivam patiebantur:

Pustulis instar variorum senes hac in febre in st-

ha-

his affie-
bantur post
tertium &c
paroxysmū.
hæc in primis circa Pagum Alphenum in Senibus quidem, ast non
ita Infantibus nec Juvenibus observavi. Dicta sequens casus meo
iudicio rarior satis superque illustrabit.

Senex post
quartum pa
roxysmum
liberatur à
febre.
Senex sexagesimum jam superans annum, macer, biliosus,
hæc febre epidemica memoratis jam symptomatibus concomitantibus
in fine mensis Augusti afficiebatur: quare theriacâ Andromachi
assumptâ, benè sudavit, postque quartum paroxysmum totus
fuit *ἀνυπνός*. Verum loco criseos cujusdam quasi imperfectæ plu-
rimæ imo infinitæ quædam pustulæ instar variolarum exoriebantur,

Infinitis
pustulis per
omnes cor-
poris partes
exortis.
ita ut non tantum facies, manus, sed & reliquæ corporis partes
placè his viderentur incrustatæ, & quidem pure impletæ: harum
autem pustularum ne unica quidem erupit. Verum post septima-
nas tres quatuorve tota cuticula flaccida, & quasi cava videbatur,

Cuticulam
arefactam
frustulatim
ac de summa ac intolerabili prurigine manuum & reliquarum parti-
um conquerebatur. Senex tandem frustulatim de hac illave cor-
poris parte cuticulam ita arefactam, ac instar corii ubique expan-
sam &c. avulsit, verum de brachio & manu sinistra abstrahere ne-
quibat: quare linimentum emolliens & parum refrigerans cujusdam
consilio illinivit brachium manumque dictam; verum prurigine
maximè inde adauctâ supersedit. Attamen sæpius adspiciens bra-
chium manumque sinistram, scalpello, forcipe, unguibus &c.

Imo de si-
nistra manu
instar chiro-
thecæ ab-
straxit.
apertionem circa cubiti flexuram fecit, ac fricando, trahendo &c.
tandem effecit, ut instar chirothecæ magnæ totam cuticulam pustu-
lis illis arefactis infectam absque ulla ruptura ad ungues usque
abstraxerit; quam chirothecam Medicus servat, & proximis osten-
dit. Cumque manus cuticulâ tenuissimâ & levissimâ obducta esset,
de maximo jam frigore conquerens, coactus fuit ipso tempore
æstivo manicam vel chirothecam villosam gestare. Chirothecæ
autem, qualem manu abstractam dixi, quia non facile prostant,
frigori resistendo ineptæ, illam delineare tamen visum fuit.

Et servatam
plurimis
ostendit.

TAB. IV.
FIG. III.

- A. Senex pustulis illis antea affectus.
B. Manus ejus dextra tenens
C. Chirothecam illam, seu cuticulam de manu sinistra avulsam.
D. Manus sinistra ad flexuram cubiti usque lævissimâ cuticulâ
jam denuo obducta.

Peste, &
plerisque
morbis acuti-
s ac ma-
lignis.

9. Pests, (t) ac plerique morbi acuti & maligni, teste Palmario
de febris malignis & pestilential. cap. 12. & 23. & Quercetano
lib. 11. de peste cap. 8. necnon Ambrosio Paræo de peste lib. 21.
cap. 22.

(t) De Peste, ut pote morbo mihi adhuc Massiliensis, an scilicet ei contagium colliga-
non cognito, verba nulla facere decreveram; rum sit. Primum autem, quod quaeritur, est,
sed nihilominus ad id me impulit illa quaestio, an morbus iste naturæ viribus excitari possit,
quam inter duces Viros nuper excitavit Pests. Nonnullis enim visum, pestem incomprehensibilem

cap. 22. ut & Fuchſio inſtitut. medicar. ſect. III. cap. 27. &c. Quare quoque Thomas Jordanus in ſua exercitatione de iis, quæ circa febrem peſtilentem apparent, tract. 2. phœn. capite ultimo dixit, copioſum in peſte per univerſum corpus ſudorem ſparſum (ſi nempe die judicatorio ſeſe oſtendarit) tanquam unicam & ſecuriſſimam hujus morbi eſſe medelam. Præcipua ergo, ſi non unica, *isporina* acida vel ſubacida ſanguinem ſimul condensantia &c. & alexipharmaca vel alexiteria in peſte curanda tutiſſima ſunt medicamenta. Neutiquam enim in peſte qua peſte conveniunt purgantia, ut ſupra pag. 213. §. 14. probatum ſatis ſuperque, non enim in quantitate, aſt quidem in ſumma qualitate peccante peſtis cauſam conſiſtere, ubique jam ſatis probatum exiſtit, & unusquisque non difficulter ex ſymptomatibus concurrentibus certò concludere valet. Vera quoque Hippocratis regula aphor. 21. ſect. 1. tradita, nempe quæ educere oportet, quò maximè vergunt, educenda, aſt nota, per loca convenientia: in peſte etenim humores qualitate ſumma peccante infecti educendi neceſſariò, aſt non per inferiora, nempe per cathartica medicamenta, eſti aliquando eò vergant humores qualitate illa peccante affecti; non enim per loca convenientia à natura expelluntur, quod dyſenteria ſæpiſſime, ſi non ſemper, lethalis tum excitatur. Alio ergo modo, aliâque viâ educendi. Non quoque per venæ ſectionem, ſanguis etiamſi per nares ſubinde expellatur, plerumque enim hæmorrhagiarum in peſte lethaliſ exiſtit: nemo quoque, quod ſciam, hiftoriam peſtis

Qualia in peſte &c. ſudorifera eſſe debent.

Purgantia.

A a a

per

bilem eſſe morbum, & cœlitus tantum eam, Divinâ præſertim irâ ſuadente, in Homines immitti. Fatemur equidem, nihil eſſe ad Chriſtianam pietatem excitandam accommodatius, nihil hiftoriæ ſacræ congruentius, quàm ſi dicamus, debitas quandoque pœnas ab Humano genere Deum per Peſtem ſumpſiſſe: ſed nihilominus id quoque nobis verſimile videtur, ipſius ſeminiſ non eſſe alto fonte, quàm ex naturæ gremio hauſiſſe. Eſt enim in Peſte, per quod Hominum improbitas coerceri, & juſta Dei ira deliniri poſſit: verum Tellus noſtra adeo ferax eſt venenorum, ut æquus crediderim, ejus ſeminiſ ab ipſa aſſurgere, quàm cœlitus in nos deſcendere. Sed ipſa fortè Peſte eſt periculofior eorum opinio, qui eam ita naturæ legibus ſubdunt, ut illam ſatelli quadam neceſſitate in Homines immitti pœnent: quod peſtiferum à Mahometanis receptum, ut reme-
tè contagionis contrahendæ periculo ſeſe exponant, neque illâ correpti Medicinam ullam adhibeant, rati nullam adverſus Fatem legem eſſe medicamen. Hæc vero quemadmodum Sapientis Numini conſilium à Peſte auferunt, ita magis nobis diſplicent, quod ex impia veterum Epicureorum doctrina fluxiſſe videantur. Placere vero inſalſum eſt, occaſionem Peſtis ex ma-

leſicis ſyderum adſpectibus & combinationibus deducere. Nam à præclara Dei abhorret bonitate, quod iis vim indiderit, qua Peſtem nobis inſpirent, & Humani generis perniciem moliantur. His itaque miſſis, ad congruentiores morbi hujus cauſas animam convertamus. Peſtem nonnullis Terræ locis perpetuò addictam, & ipſius ſeminiſ ab iis in remotiſſimas Regiones aut ventorum fluxu, aut Hominum nequitia, vel per mercas deſerri, vetus quidem ſuit ſententia: ſed nuper eam aptis rationibus, & documentis ex hiftoria deſumptis ſuadere adgreſſus eſt celebris ille Monſpellii Medicus Aſtrucius in ſua de morborum epidemicorum ortu eleganti diſſertat: Etenim quemadmodum juxta variam coeli ſolique temperiem, & aquarum ingentium varia Animalium & Plantarum genera variis Regionibus gignunt & aſunt, juxta variam quoque alimentorum naturam, & vitæ morè diſcreti affectus chronici certa loca inſeſtant; ita quoque, iis maximè cauſis obſtetricibus, perpetuum Peſti domicilium quadam Mundi Regionibus præbere poſſunt. Sed licet hac potiſſimum ratione Peſtem propagari, arrepto nempe ex morbidis locis contagio, facile demus; non tamen inſicias iuſus ſæpius eam, nullo procul inſeſtante contagio, exſurgere

Et venæ
sectio qua-
re in peste
non conve-
niant.

Vomitoria
in principio
exhibita.

In primis
ventriculo
pleno &c.
concedun-
tur.

per narium hæmorrhagiam sponte factam curatæ narrat. Non ergo & venæ sectio convenit, nam nonnisi vires tum tolleret, quæ si non hic, nullibi quoque conservandæ, virusque vel adhuc sanguini nondum mixtum, vel à natura propemodum jam separatum, & in externis hærens intus, ut ita dicam, raperet, naturamque ab opere retraheret, sicque ægotantem nonnisi de medio tolleret. Præterea quis concipere valet, acie quid in qualitate tantum consistens per venæ sectionem aut purgationem posse tolli: conveniunt ergo, ac summè necessaria sunt acridinem illam summam alterantia, ac per sudores simul expellentia medicamenta. Quidam vero & vomitoria in peste maximè extollunt laudantque, perque vomitoria in principio nempe pestis invasionis exhibita plurimos peste correptos sanatos curatosque testantur; hæcque locum convenientem, & quod natura sæpissime vergit, invenisse putant. Concedimus, vomitoria conducere posse in peste, quando nempe æger statim à cibo peste corripere, & eodem tempore Medicus esset accersitus, vel quando ventriculus pituitâ copiosâ esset obsessus, non quod vomitoria pestem qua pestem curent, sed ulteriori curationi viam præbeant, ut eò facilius celeriusque *id potius alexiteria* exhibita in actum deducantur, sicque summâ acridine peccans

ve

gere. Quod nemo opinor contradixerit, si veli Militum Pestem in Castris, quod nullum extrinsecus pervenit contagium consideret; vel contagiosos & exitiales eos morbos animadvertat, qui Rustica loca, ubi nulla per merces suscepta habis suspicio est. Autumno præsertim invadunt, & quorum ingenium ab ipsa quidem Peste tam parum discerpat, ut in eam læpius degenerent. Pests autem venenum in tenui halitu consistere, perque ipsam serpente & propagari, adeo receptum est inter saniores Philosophos, ut nihil magis: sed ex quantum ille expiret materiâ, quare ratione incrementa sumat, adhuc inventum non esse dolemus. Veteres enim, quibus omnes fere morbos putrescentibus humoribus referre visum est, insolentem pro Pests semine eorum putredinem commenti sunt: verum ubi demum supræmissa super Vivicentia aeris potestas affulserit, ab his, qui ex terrestribus corporibus erumpunt, halitibus moderniores Physici ejus venenum conquirere comperunt. Quod quidem raris verisimiliter videbatur, quod sæpius post magnas Terræ conclusiones, quæ inclusis habitibus ostia velut recluserunt, Pests sæviret; quodque ex nonnullis ejus Cryptis fœdes adeo vapor egredietur, ut admodum his Animalia proximis interimat. Quamvis vero ad Pests productionem terrestres halitus satis esse videamur, atque ex his in aere acriteris, inere se & cum aliis copulatis potentia multum ven eam, non Animalibus tantum sed Plantis quoque miserâ, facili exurgere, agnoscam; tamè in ipso quoad Animalium præcurdilis se-

minium, Pests consingit nunquam dubitaverim. Neque vero eorum me deterreret auctoritas, qui ad Pestem arsenicales aut similes farinæ halitus requiri decernunt. Nam quis eus hoc edocuit? aut qui adhuc viam monstravit, arsenicum in subtilem halitum resolvendi, qui aerem, non secus ac venenum pestilens, insicit? Nullus itaque à me quarat, quæ sit hæjus venæ natura, quæve agendi ratio, quum varium juxta ipsius potissimum originem possit esse ejus ingenium; ut proinde mirari non subibit, si Peste sævientem omne Animalium genus labem non arripit, sique discretos variis temporibus affectus ipsa intulerit. Serpit autem & propagatur venenum in Viventium præcipuè corporibus, quibus veluti insertum & inoculatum novam sui parit facturam, quæ quoquo versus effluens modo tenues abit in auras, modo cum spiritu ducta assensu commaculat Animalia. Quod quidem illud aptè suadet, quod nihil convicta cum insectis ad contrahendam labem sit opportunus, quodque Pests intra certos limites facile continetur, si viciniores Populi morbidorum Hominum consuetudinem curiosi caveant; quamvis suspectus aer illi jugiter fluxat ac refluat: idque maximè evincit, quod soporata in vellis Pests semina tunc emicere, quando his Homines uti comperunt. Unde patet, quantum à vero abinertur, qui contagiolam corporibus Peste infectis viam eripere conati sunt: quod nunquam acriter, quam sub postrema Maxilla Pests, inces doctos castroqui Vires fuit dispersum.

(v) Hy.

venenum pestilentiale alterando & corrigendo simul per sudores expellatur. Negamus vero peste qua peste affectos tantum per vomitoria fuisse curatos, ut plurimum enim gravissimum & curatu difficillimum symptomata in peste vomitus est: si locus esset conveniens, eò vergente natura, peste affecti hac ratione & sponte curarentur, aut quisnam hoc observavit? Per aqua affatim hausta acie illud virus diluendo temperantia, perque diuresin excreta, vel sudores sponte vel arte productos peste correptos fuisse persanatos, ubique fere legitur. Concludimus ergo cum Thoma Jordano in sua exercitatione de febre pestilenti tract. 2. cap. ult. mox citato, sudorem per acida sanguinem simul quodammodo coagulantia sudorifera provocatum unicam & securissimam pestis esse medelam.

Verum pte
fieri qua
pestem non
curant.

10. Hydrophobia (u): sævo ac periculosissimo hoc in morbo, horridis dirisque simul symptomatibus affligente, sudorifera & alexipharmaca vulgò dicta remedia in primis convenire, omnes unanimiter cōtestantur Medici, omnesque hactenus editæ observationes, præ primis immediatè post morsum rabidi, antequam nempe venenum illud altiores egerit radices, exhibita. Plurimi, imo gravissimi Medici, quia satis luculenter eo de morbo scripsere, mea non addam, nisi obser-

Hydropho-
bia.

A a a 2

va-

(u) Hydrophobia, quæ etiam Rabies dici consuevit, miserrimum est auctore Cælio morbi genus, in quo simul æger siti, & aquæ meru cruciatur. Solet autem accidens istud his præsertim obvenire, quibus à rabido Cane demorsus patum occursum est: post aliquot enim à morsu dies in amentem prorumpit ferociam, & hinc præsi fiti, aquæ & liquidorum omnium adspæctum exhorrescunt, atque sapius eorum nomine miserè commitantur. Cælius vero Aurelianus, qui inter Veteres elegantiore hujus morbi historiam contexit, alia ipsius nomina tradidit. Hydrophobiam, inquit, alij Phobodypsion appellant, quod cum timore sitiant ægri; aliis aquæfuga audit; aliis Cynolysson, veluti ex Rabie-Canina morbum conceptum. Mirum autem est, quod hujus affectus nullum in scriptis Hippocratis occurrat documentum, ut proinde à vero non obhorreat eorum sententia, qui morbum istum ei & antiquioribus Græcis profus incognitum fuisse pronunciant. Questionem hanc latè disputat laudatus Aurelianus, qui Hippocrati, & vetustioribus Philologis Hydrophobiam scientiam indulget, ad quod suadendum argumenta etiam ex Poetarum fabulis conquesta adhibet. Militat ex adverso Plutarchi testimonium, qui aræ Asclepiadis, sub Pompejo Magno Medicam Artem exercentis, binis morbis, Hydrophobiam nempe, & Elephantiasin, noviter Homines fuisse infectatos 8. Symposiac. problem. 9. memorie prodidit. Quod quidem ex eo non leviter confirmatur, quod licet Nicander ante Pompeii tempora morbos omnes venenatos concinnis versibus recensuerit, Hydrophobiam vero perinde reti-

cult, ut nullam ipsius notitiam his temporibus extitisse jure conjicimus. Sed memorandus quoque est Aristotelis locus lib. 8. historiarum Animalium cap. 22. quem licet errore aliquo derurpatum suspicentur eruditi nonnulli Viri, attamen ei plaudit doctissimus Hieronymus Mercurialis, colligitque ex eo, Aristotelis seculo Hominem fieri posse hydrophobum, nondum innovasse. At enim, ex Canis rabidi morsu omnia Animalia rabire, & interire, excepto Homine. Utrumque autem res fit, Brachypotæ, quos habet Hippocrates in Prorrheticis, quosque Aurelianus Parvibibulos latine vertit, ab Hydrophobis longissimè distant, licet sub eodem fere morbi genere à citato modo Aureliano reponantur. Aliud enim est, ut observat Meniotius, modicè bibere, & potum non expetere, quod quotidie Phreneticis accidere videmus; aliud vero immaniter sitire, & cujuscumque liquidi conspectum horrere, in quo Hydrophobis ratio reposita est. Sed antequam ad alia provehamur, non reticendum ducimus, quod licet Rabiel nomen, quo usitatus utimur ad morbum à rabido Cane ortum significandum, quandam denotet ferrem, & amentem audaciam; nihilo tamen minus multoties ægri Hydrophobiam, aquæ scilicet fersmidinem, subulerunt, sed mentis compotes ad extremum vitæ spiritum permanserunt, ita ut suas grunas probè agnoverint, ac desisterint, auxilium à Medicis poposcerint, testamenta scripserint, rationum libros perquisiverint, alioque rogaverint, ut sibi ipsi caverent, ne aliqua ratione laderentur. Quod, ut video, Augustinus in ipsum non latuit, meminit Sennet-

vationem unam atque alteram, paucioribus enim tantum præfui. Braçteatori cuiquam triginta & duorum annorum Felis pulcherrima, quam in pretio habebat, abrepta fuit, quod ægerrimè ferens, nescio, quam pecuniæ summam pollicitus est se daturum, quif-

Braçteator
propria Felis
rabidæ
morsus

ens in suis Institutionibus Medicis, & exempla passim occurrunt apud Ætium, Florium, Fonseca, & Martinum Listerum. Præter autem Canem plura alia Animalia Rabie arripi, eamque per morsum propagare, ex illustrium Virorum monumentis speritimè colligitur. Lupus enim in Rabiem aëus tradidit Johannes Bauhinus peculiari super hac re edito libello, quemadmodum & Sues, Boves, Vulpes Rabie corripit, eodem loco observat. Cælius vero Aurelianus pleraque Animalia, quæ Canini generis naturam redeolent, velut Vulpem, Lupum, Ursam, Leopardum, Equum, Alium Rabie infici quoque posse putavit. Elegans etiam est Multi rabidi historia apud Schenckium, qui flumen tranans, ac affatim aquam potans à morbo prætinus fuit liberatus. Plures autem historias Animalium tabidorum collegit Bartholinus centur. 5. histor. 52. inter quas reticenda haud est Rabies illa ex Galli Gallinæ illi contracta, quæ tertio post vulnus die rabidum Hominem peremit. Miramur idcirco, cur Galenus 6. de locis affectis & alibi, solum Canem rabire, nullum vero reliquorum Animalium Rabie arripi tradiderit. Vix etenim iuduci possumus, ut credamus, quod ad Galeni famam vindicandam commentus est Mercarialis in suis variarum lectionum libris, Rabiem nempe Galeni temporibus nisi in solo Cane innovisse. Nam ex libris Aristotelis de Historia Animalium, in quibus Galenus ipse summopere erat veritatis, palam liquet, Camelos & Equos Rabie perterritari. Ad rei ergo veritatem propiè accessit Martinus Lister, qui eam fuisse Galeni sententiam tradidit, solos Canes Rabie infectioribus obnoxios esse, & ex internis principis veram Rabiem illi innasci, cætera vero Animalia, nisi à rabido Cane demorsa fuerint, nunquam rabire. At vero non levis adeo est ista questio, ut acerbiores inter Doctores lites non provocaverit, num scilicet aliud à Canino genere Animal possit sponte sua in Rabiem duci, eamque morsu propagare. Licet enim præfatus Lister plura quidem Animalium genera ex Feribus alisque de causis insanire, & in furorem agi non inficetur, nihilominus, nisi à rabido Cane vulnus acceperint, Rabie, quos eodem deant, insanere posse negat. Nam tamen auctore Cælio omnis Feræ morsus virus quoddam habeat, & irati etiam Hominis dentibus inflicta vulnera pestifera exemplis confirmat Hildanus; nihilo tamen minus illa plerumque Rabiem non inculerant, aut diris aliis symptomatibus Hominem jugularunt. Atque si contingat, ut ex insaniæ Fera illato morsu Rabies cum aquæ formidine exciteret, nil obstat, quin credamus, Feram illam à rabido Cane primum vulneratam fuisse. Sed opinio ista potissimum ex eo videtur confirmari, quod in Medicorum monumentis nunquam

occurrat, Hominem, cui morsus ab Homine maniacico inflicta fuerit, Maniæ fuisse correptum, tamen sapius contigit, sanos Homines à Maniacis commotos fuisse. Hæc quidem licet magnam veri speciem habeant, tamen dubia manent adhuc & incerta propter experimentorum defectum: Idque magis, si illustrium Medicorum, ac præsertim Marcelli Donati, historias recolamus, quæ Hydrophobiam in Homine sine ullo Animalis rabidi morsu gentiam commemorant. Etenim si humores in Humano corpore, nullâ influente causâ externâ, eam subire mutationem, quæ Hydrophobiam excitandam par fuit; cur non poterit in aliquo alio Animalium genere ex peculiaribus humorum corruptione Canis rabidi veneno simile virus exurgere? His ergo rationibus & experimentis sapientes nonnulli ducti Viri, Rabie infectioris venenum non uni Cani, sed aliis quoque Animalibus assignarunt, quinimo in Humanis etiam præcordiis simile ac fere idem virus nonnunquam creati, persuasum sibi iuverunt. Quæ quidem extra omnem forent controversiam, si aliud nobis constaret, ad aquæ formidine excitandam Canis rabidi venenum, aut quid ei analogum oportere, & Rabiem ab uno ad aliud Animal sine rabidi Canis contagio translaram fuisse. Equis enim movit, an præter Rabiem alius morbus possit aquæ formidine parere, & Hydrophobiam simulare? quod haud injure dubitaverim, quum in præfatis Marcelli Donati historiis timor aque sine ullo Ægotum favore, qui passim in demorsis ex Cane rabido observatur, constiterit? Equis tunc affirmare audeat, ea Animalia, quæ infectiorâ Rabie pollere ex internis principis credebantur, eoque Homines, qui citra Canis morsum liquidioram conspectum formidarunt, aliqua aliâ ratione præter morsum à rabido Cane labem non arripuisse? Quod quidem callido jam suboluit Sennerto Instit. Medic. lib. 2. part. 3. sect. 2. cap. 4. qui tamen si Hydrophobiam venenum in Humanis præcordiis sponte gigni non inficetur, nihilo tamen minus id impunè nunquam decerni animadvertisit, nisi prius rationes omnes expendantur, quibus virus illud à Cane, vel alio rabido Animali arripi potuerit. Etenim non tantum morsu, sed etiam solâ salivæ aspergine, & rabidi Animalis carnibus comestis communicatur hoc venenum; ita ut, qui rabidum exoculati fuerint, vel in ejus os manum immiserint, nullo exinde accepto vulnere, vel Chlamydem à furenti Cane discissam faciendo solum pro more dentibus secuerint, & futuris linguam admovent, vel rabidæ carnes degluciverint, pari facilitate, ac à morsu, Rabiem contraxerint. Tanta porro huic veneno sese propiè vis est, ut celebrioris famæ Medici patientibus

quisquis eam sibi recuperasset. Post mensem summo mane præforibus invenit Felem, sed valde macilentam, visam gaudens manu arripere voluit, verum Felis, Hero non amplius agnito, ejus digitum minimum momordit: foribus tamen clausis, esculenta obtulit, quæ

eibum, vel potum non esse sumendum, quem rabidum Animal degustavit, & scribat Plinius, rabidi quoque Canis urliam calcetam, præsertim ulcus habentibus, nocuum esse. Sed in questione ista paulo fufius, quam decreveramus, immorari sumus. Quid autem sit in Canino genere peculiare, per quod ab ipso tantum, vel ab eo ceterè frequentius insectoria Rabies excitetur, aut quidem sunt multi explicare, sed rem acutissime obscuritas rei non paritur. Illud interini cum Listero notabimus. Canes fere omnium Quadrupedum minime fodare, etiam æstuant, & ex vehementi ac diturno cursu fatigatos, sed linguis valde exertis salivam magno, & continuo anhelitu effundere. Quare quum eorum sanguis nullibi corporis nisi in ore ventiletur, & ab acredine sua expurgerur, falsam magis & acrem, virosamque esse eorum salivam, verisimile est. Sed ad morbi modo naturam discutiendam accedamus, cujus causam venenum aliquod esse, non est, quod inficias eat. Ex quo enim Hydrophobia germinavit, diris adeo æger cruciatur symptomatis, ut immane quantum à morbo exerceatur, & præcipiti vitæ discrimine colluctetur. Sed cujus naturæ sit hoc venenum, quaque corporis partes impetatur ac commaculet, quemadmodum à Medicis curiosè quæsitum, ita inter eorum dissentientium sententias rei veritas latet. Hujus vero veneni vires à primarium qualitatum excessu repetendas non esse, jam probè agnoverunt sapientiores Veteres, qui maleficam venenorum morem in totam eorum substantiam retulerunt. Sed unde pravitas adeo insolens in venenorum substantia, nemo eorum, quantum scio, promulgavit? nisi fortè per occultas qualitates satis ei rei factum fuisse putaveris. Ex quo autem circa naturas rerum sub modernioris Philosophiæ auspiciis mechanicis rationibus ceptum est philosophari, omnis deleteria venenorum potestas ad specificum eorum contextum, & peculiarem suarum partium contemperatorem fuit relata. Sed ad hæc investiganda humanum excutit ingenium, & præstat magis, nos aliterius progredi haud posse, ingenue fateri, quam vana essitire, & umbratiles hypotheses expromere, quæ diffusiores omnes non expediunt. Itaque Apros, ut dici solet, in mari venabimur, si in quo vis veneni Canis rabidi præcisè sita sit curiosè quæremus, quique fiat, ut illa protinus non se manifestet, & candidi sopita jaceat. Etenim non statim ab insidioso vulnere, aut aliâ ratione immisso contagio morbi malfista se se prodit, sed per omneque Circa quadragesimum diem, interdum post plures mentes, vel annos, vix vero ultra septimum Rabies enter. Scio equidem, verisimiles hujus rei passim causas asserri, veneni nem-

pe hebetudinem, segnem ipsius fermentationem, sanarum particularum soliditatem, firmioremque inter se adhesionem, & crassioris materiæ complexum; sed quædantia ipsius veneni forma nos latet, cæcæ esse oportet, qui non vider, in eadem nos obscuritate versari. His ergo prætermittis; alterum jam superest enodandum, quibus videlicet partibus venenum hoc sit intensum, & insidias struat. Etenim quemadmodum non omne Animal à quolibet veneno Interimitur; & sæpe evenit, ut quod uni pessiferum est, alteri cedat in alimentum; ita inter venena ipsa hoc quoque disceri; men est repertum; quod quædam humorum debitam crassini pessundent, nonnulla spiritus turbent, aut dissipent, alia vero solidam partem naturalem texturam diruant. Sed quædam potè sunt, quæ formam longè diversam, aliamque elementorum symmetriam præstent, nequidam profus nequidam omnibus corporis partibus insidias inferant. In quo autem sit genere Rabiei venenum, facillè nobis constabit, si ad conjuncta accidentia animum intendamus. Primum enim, qui labem ex rabido Cane conceperint, ubi prope jam est, ut Rabies enteret, anxii perpetuo sunt, ac tristes, atque in iracundiam levi quoque ex causa prorumpunt; timent etiam ac pavent, licet præcæta timoris occasio defuit; interdum de inclementiori ac obicuro sumpsi Cælo conqueuntur, tanquam si Austriana foret tempesta, imbres maxime reculant, & frequentia ex pectore trahunt suspiria; de nocte vero vigiles ut plurimum sunt, aut somnium capiunt furialem ac suspensum. Morbo vero invalescente, crebra accedit pandiculatio, & oscitatio, universi corporis inopinati tremores invadunt, articulos supor ac torpor occupat, vox aspera fit, quæ Caninum aliquando latratum redolet, spiritus laboriosè ducitur, inmanè præcordia uruntur calore, vomitus exoritur cum singultu, animique deliquis conjuncti, sui muneris alvus immemor redditur, & frequens mejeandi cupiditas supervenit; à quibus ubi ad aquæ formidinem perventum est, infano æger æstuat furore, & more Maniacorum. Adstantes unguibus ac moribus perit. Ea tot enim symptomatum enumeratione, quæ orientem Rabiem præcedunt, aut eam confirmatam insequuntur, nullus opinor insidias ibit, rabidi Canis venenum ex eorum genere esse, quorum patet adeo potestas, ut omnes partes virulentia sua insidiant: quod de solidis jam id quoque dubitare non sine, quod Rabidorum carnes comestæ diram Rabiem Intulerit. Sed mirum profecto est, quomodo minima veneni quantitas, quantum dentibus rabidis Canis commoribus carnibus dissipat, universi corporis æconomiam turbet, & partem omnium

Sanguinem
ex vulnere
sugendo
&c. extra-
hens.

quæ Felis aspernata non solum est, sed accidentibus omnibus mor-
sum intendit; quare fustibus, lapidibusque circumstantibus tru-
cidata est. Herus interim ex morsu saucium digitorum more consue-
to comprimendo & sugendo sanguinem cum elicere anniteretur,
levem sensit dolorem. Sed vulnere haud pensato habito, post tres
circiter septimanas diluculo ad ædes meas una cum Matre & Uxo-
re venit, torvo vultu me adspiciens, de summa melancholia, anxietate
præcordiorum gravissima ac intolerabili, respiratione difficillima,
lypothermia, inquietudine, vigiliis, insomniis subinde hor-
rendis, pavoribus, capitis dolore gravissimo, ardore summo, siti-
que

temporem desinat: qua in re quid potius
causetur, non facile est dicere. Nihilominus
ipse in re adeo obscura sicco transiisse pede vi-
deat, putaverim, venenum istud, postquam
secretiores corporis partes subierit, in saliva
aliquæ præparum vitium succis, quorum in-
genio est maxime affine, permixturæ & radices
veluti agere; unde mole & robore auctum in
cæteras partes distribuitur. Huc etenim ve-
num in Cane saliva materiam, & natalia sup-
pediat; perque eam potissimum ipsius conta-
gium in alia scripsit Animalia, quæ ubi illud
jam susceperint, prima istis conceptæ Rabiei
indicia saliva exhibet. Sentim namque illa
actis, & viridis sit, orisque & faucibus molesta,
ut proinde lingua exerta eam cogantur effun-
dere; atque in eorum stomacho pravus fluctuat
humor, quem plerumque vomitu abortivo eji-
ciunt. Itaque Rabiei venenum idoneam ma-
teriam in saliva & ventriculi succis natum,
perinde copis & nova virtutis accessu invale-
scit, ut jam validius redditam reliquos humo-
res infamet, & solidis quoque partibus insidias
molliat. Quid autem mali ex ejus contagio
subeat sanguis, quidve solidæ partes ferant,
nemo aptius per experimenta conjecit, quam
Dominus Tavvryus in Monum. Acad. Reg.
Scient. Parisien. Anno a 699. Quæ enim Ho-
minem Rabie enecum secuerit, eumque se-
cundum omnes partes iustraverit, venas fere
sanguine vacuas, eoque præter morem liqui-
diori arterias infarctas deprehendit, nullibi vero
ipsius coagulæ partem reperit, neque illam
partem exceptam in frigido aere concresecere
vidit; cerebrum autem, nervos, & spinalis
medullæ principium, cæterasque solidiores
corporis partes insueta ariditate affectas com-
perit. Ex quibus id laudato Viro verisimilius
visum est, rabidi nempe Canis venenum re-
tidam & nutritiam sanguinis partem potissi-
mum violare, quam eatenus conterit, ut parti-
bus deinceps nutriendis impar evadat. Quo fa-
cto, jam partes omnes arcescant, venæque
præsertim nutrimenti defectu contractæ facilem
sanguini transiorem de negant, qui longioram in
arteriis moram trahens à repetitis cordis pulsibus
perinde comminuitur, & arteritur, ut in minu-
tissimas particulas abeat. Jam vero sanguis iste
æreo arens, & veneni contagio sæcundus, prout

varis corporis partibus allabitur, non modo
illis veneni labem imprimunt, sed symptomata Ra-
bieri præcurrentia inferunt: atque ubi in ce-
rebro regionem particulæ ipsius subtilissimæ
reddita confertius irruant, protinus insania
proxime mortis prænantia ægrum corripit. Sed
cur ille immaniter sitiat, & aquam simul re-
formidet, nihil certe à Medicis prolatum,
quod omnino difficultatibus vacet. Nam nec
illis assentior, qui Hydrophobiam Anginæ spe-
ciem esse censent, neque illis facile ad stipulam,
qui idcirco liquidorum deglutitionem difficilem
adstruunt, quod illa noxia in saliva involuta
dissolvant. Etenim non tantum æger liquida
deglutire non valet, sed nec ea extremis labi-
is delibare, aut eorum conspectum impavidè
sustinere facile potest. Sed neque eorum pro-
bamus sententiam, qui propterea rabidis invi-
sam aquam affirmant, quod in ea Canis spe-
ciem, à quo commorari sunt, & quem reformi-
dant, intruantur. Nam sic nullus esset aquæ
timor, si clausis eorum oculis, aut vase obveta-
to, vel in tenebris istis potanda porrigeretur. Tan-
ti itaque mali causas curiosè indagans, nihil
mihi congruentius occurrit, quam quod veneni
particulæ spirituum crassa, & cerebri tempe-
riem perinde depravent, ut illa à saliva
aversio exinde oritur. Quod nulli mirum vi-
debitur, si animo recolat, varia deliriorum
genera ex usu eorum venenorum, quæ Animæ
sedem violant, Homini ingeri; id quoque ani-
madvertat juxta variam cerebri Animalium
texturam ingenium & mores variis illis distri-
buto; idque pariter consideret, nitas nobi-
scum nasci à nonnullis rebus aversionis, quod
ab illis in utero Matris læsi fuerimus, & hujus
læsionis vestigia cerebro insculpta servavimus.
Sed insolentis morbi historiam à Titonibus ma-
ximè expetitam latius forè exegimus, quam
nostrum munus deceret. Jam vero de ejus cu-
ratione pauca, quæ utilia, tradidit mihi posse vi-
dentur, quam nulla potens adeo medicina fue-
rit adhuc reperta, quæ veneni hujus vires re-
tundere valeat. Itaque obitendum, ut qui à
rabido Cane demorsus fuerint, rebus suis sta-
tim prospiciant, & venenum ex vulnere per-
ignem excutere curent; ne illud clam per ve-
nas serpens internas & præstantiores corpore
partes commaculet.

que maxima, ac febris ardente &c. conquerebatur, maximè dolendum sibi esse, quod bibere nequiret: quibus omnibus intellectis, mox hydrophobiam verebar. Verum nonnisi Matri post ejus discessum hoc indicabam, rogabamque, nonne à Cane vel Fele rabidà fuisset fauciat, vel morsu vulneratus: neganti Matri, me tamen id conjicere dixi. Præter narrata symptomata, oculos flammeos, linguam aridam, pulsum valde frequentem & parvum, instarque Canis defatigati ore patulo hiantem offendi. Quare mox hunc bolū cum vino Rhenano lecto incumbenti assumendum dedi.

24. *Electuar. Diaphor. p. 319. descript. 3j. Lapid. prunell. Dj. Antim. diaphor. gr. xv. Myrrh. rabr. gr. vj. MS. F. Bolus.*

Horā decimā matutinā ipsum vīstans sudantem, & omnia symptomata mītiōra inveni, & per horam fatis placidè absque siti dormivisse, ac multò melius jam sese habere cum intellexi; ideo & eundem roganti bolum ægro dedi. Matrem Uxoremque denuo interrogans, annon à quodam Animali rabido fuisset fauciat, affirmabant, ante tres circiter septimanas Felem valde macilentam ipsius digitum minimum momordisse, sed nescire an Felis fuisset rabida. Cubiculum denuo ingressus, vulnus nondum consolidatum observavi, rogansque an non fuisset consolidatum omni interjecto tempore, neutiquam referebant; verum quod nullum observasset dolorem, flocci semper pendisse, & Chirurgum repudiasse. Mox partem illam adhuc scarificari, abluī, foveri, imo inuri necessum esse duxi. Id vero admittere cum nollent, summum inde malum fecuturum prædixi, si diutius negligenter, quod statim ab initio adhiberi debuerat, imo mihi si hoc contigisset, potius digitum amputari curaturum fuisse, quàm rem adeo necessariam tandiu dilaturum. Tandem nonnisi theriacam Andromachi spiritu vini & succo rutæ expresso dissolutam cum adhiberent, rogavi alium insuper Medicum: accersitus fuit doctissimus & multā experiētiā præstantissimus Vir Dominus Lucas Schachtius piæ memoriæ quondam Professor Medicinæ Lugduno-Batavæ longè celeberrimus, amicus mihi singularis, qui omnia mecum perpendens, & ad trutinam veram redigens, idem mecum judicabat. Dum consilia conferimus immediatè autē meridiem, subitò clamitabat Uxor, Viri amicissimi, quid faciam? quid faciam? maritum iterum summè hiantem, anxium, brevi periturum vereor, subvenite igitur misero & mihi. Consultum itaque duximus in mare conjicere Hominem, statimque robustioribus ex vicinis aliisque Hominibus mandatum curru insidentem ad mare vultu averso vehi jussimus. Tum vero furibūdum, & quod propitius mare accederet, eò majore furore correptum referebant, quorum custodia fuerat mandatus. Ter quaterve itaque à Nautis maritimis in

post septimanas aliquor in hydrophobiant diris symptomatibus afflicentem incidit.

Quare bolum diaphoreticum cum levamine assumptum fuit.

Valnere nondum consolidato, illius scarificationem ac cauterium actuale detegebant.

In mare eodem die injecto.

mare

mare coniectus fuit: quo facto tritorii beneficio sequentem mixturam tribus vicibus lecto calefacto incumbentis in fauces infuderunt, ex qua optimè sudavit.

Mixturam alexipharmacam dia-phoreticam tritorii beneficio infuderunt.

Ad omnia interrogata de fluxu maris, respondere debet.

In fluxu vero neuri-quam, & omnia vehementiora observantur.

Ut & cerevisiâ vel alio liquore in cubiculum adductâ.

Imo arrepto tandem calice cerevisiâ impleto subito in furorem concitabatur.

Imo ut spumâ omnes inquinaret.

℞. Aq. card.bened. Melissana ℥ijss. Theriac. compos. Propby-lact. Sylvana ℥ss. Succ.rut.recent. express. ℥ij. Diascord. Fracast. ℥j. Palv. Palmar.secutur. & in tractatu ejus de morbis contagiosis descrip. ℥ss. Lap.prunell. Antim.diaphor.ana ℥j. Rob.sambac. ℥ij. MS.

Ac omnia symptomata mitiora placidioraque tum videbantur adstantibus: quare Lugduno-Batavam una cum Nauta quodam sene petiere, qui omnia mitiora fore prædixerat. Causam hujus roganti respondit, circa maris fluxum sæpissime imo semper observasse se, omnes magis furere, imo Animalia rabida seu Bestias seu Homines tunc mordere plurimum ac lædere; verum in refluxu maris omnia mitiora esse, ac neminem aggredi vel impetere, quod etiam post certas horas observatum fuit: & quò quis propius mari admoeretur, eò vehementius furere vidi, cæteraque omnia ita observavi. Circa nonam vespertinam redibant cum ægro placidior jam & ad interrogata accuratè respondente. Interim dum omnia adamussum exigebamus, clam Uxori indicaveram, ut nescio Marito adstantibusve calicem cerevisiâ tenui impletum, sed absconsum in cubiculum adportaret: quo factò, mox sese valde contorquebat, de majore anxietate, respiratione difficiliori &c. conquerebatur. Hujus causam quærentibus se ignorare dixit, sed maximum horrorem, tremorem subito & hoc ipso momento observasse testabatur. Rogabam porro, nonne nobiscum calicem cerevisiæ vel vini Rhenani, quia ita jam esset defatigatus, bibere vellet, simul eundem ostendens: sed viso calice eodem ipso momento summum in furorem concitabatur, deducto vero calice, omnia iterum mitiora videbantur. Tandem certam & indubitatam curationem pollicebamur, si assatim & copiosè non tantum cerevisiam, sed & medicamenta liquida assumere vellet, tandem annuit, ego, ajens, quàm maxime sitio, & libenter bibere desidero, verum mihi impossibile, quia continuò & quàm celerrimè hiare cogor. Igitur calice arrepto statim angebatur magis, imo sudore frigido per omnes artus quasi diffluens, ori si modo apponere vellet calicem, clamitabat, amicissimi Domini, ultra posse nemo obligatur, abite, abite, tollite calicem, & mox salivâ admodum spumosa plurimos inquinabat. Post mediam noctem omnia denuo exacerbescere observabantur summo cum partium extremarum sudore frigido, anxietate præcordiorum vehementissima, imo ineffabili, & viso medicamento, imo à sola nominatione medicamenti, cerevisiæ, aquæ, calicis, vel hujus illiusve liquidi mox expavescebat, summo corporis horrore,

con-

contorsione, &c. Tandem proximo diluculo præter multorum expectationem subito fati cessit.

Maximè notatu dignum æstimo, Uxorem per aliquot menses jam gravidam nequiquam fuisse rabie infectam, nec etiam ipsum Fœtum post partum, et si hydrophobiâ jam laborans Maritus sex ante mortem diebus cum Uxore rem habuisset, & sæpius eam amplexus fuisset: sana adhucdum vivit, verum Infans motibus convulsivis & epilepticis mortuus est. Per mensem circiter solummodo, ut & omnes, qui ipsi adfuerunt, aliquandiu vesperi cubitum ituri, sequentem assumpserunt bolum diaphoreticū alexipharmacum.

℞. *Diascord. Fracast.* ʒjss. *Sal. rut. Antim. diaphor. Lapid. prunell. ana gran.* xv. *Pulver. Palmar.* ʒj. *Rob. sambucin. q. s.* MS. F. Bolus.

Juvenis viginti tres annos natus, animi gratiâ extra urbem ambulans, subito summo ac horrendo clamore ex longinquo perterritus, accuratè auscultando, clamantes audivit, caveto, caveto Canem; & eodem ipso momento Canem in se incurrentem valde hiantem, cernuâ caudâ, linguâ spumosa valde protuberante vidit, qui fugæ se mandare studentem suram momordit, sed tamen leviter. Mox accurrentes fustibus ac lapidibus Homines armatos insequentes conspexit, Canemque rabidum, nonne vidisset, rogantibus annuit, simulque morsum se ostendit, ac illi canem obruncant. Juvenis vero mox domum reversus, me accersivit: caligas in ignem conjici, vulnus spiritu vini cum pauco sale abluï, eique cucurbitulam cum flamma, dein cauterium actuale imponi oportere arbitratus sum. Quare mox Chirurgus vocatus cucurbitulam maguam cum flamma, dein cauterium actuale maximè candens ad os usque inurendo imposuit; (Notandum velim, hisce & similibus casibus misericordiam esse summam crudelitatem, id est, qui ob dolorem hunc magnum tales operationes relinquunt, hos ægros non curare, sed letho tradere: præterea quòd ferrum magis excandescit, eò minorem ægros observare dolorem, & unâ vice hoc modo totum opus posse perfici, quod aliàs repetitis vicibus multò majori dolore peragi debet) ac sequentem pulverem vel bolum vino Rhenano vetustiori assumendum, eumque in principio mane & vesperi repetendum dedi, eodemque die in mare averso vultu fuit injectus, moxque lecto excalesceto impositus pulverem assumpsit.

℞. *Pulver. Palmar.* ʒss. *Corn. Cerv. ust. & pp. Sal. rut. Card. bened. Antim. diaphor. ana* ʒss. MS. F. Pulvis tenuiss.

℞. *Diascord. Fracast.* ʒj. *Ocul. Cancr. Sal. rut. ana* ʒj. *Lapid. prunell.* ʒss. *Rob. sambuc. q. s.* MS. F. Bolus.

Quorum beneficio semper placidè sudavit. Verum omnia liquida abhorrebat, attamen quia continuò pulverem bolumque as-

B b b

sume-

Rem habuerat &c. cum uxore gravida. Sed sana mansit, verum infans motibus convulsivis moriebarur. Assumpto nempe bolo diaphoretico alexipharmaco.

Juvenis cane rabido laceratus.

Cucurbitula, & cauterio actuale.

Pulvere alexipharmacico. Bolo diaphoretico.

sumere nequibat , sequentem mixturam cochleatim assumendam exhibui.

Mixturâ su-
doriferâ &c

℞. *Aq. flor. sambuc. Rut. ana* ℥ijss. *Tberiac. simplic. Propbylas.*
Sylvii ana ℥ss. *Acet. calendul.* ℥iij. *Antim. diaphor. Ocul. Concrur.*
ana ℥ss. *Rob. sambuc.* ℥vj. MS.

Post unctionem vulneri gossypium sequenti madefactum applicavimus.

℞. *Aq. vit. Mattbiol. Succ. rut. recent. express. ana* ℥j. *Tberiac. Andromach.* ℥iij. MS.

Dein sequens cataplasma supra linteam extensum imposuimus.

Cataplas-
mate.

℞. *Capar. albar. sub cinerib. coctar. Ferment. ana* ℥jss. *Sem. sinap. pulv.* ℥ss. *Fol. absinth. Scord. Rut. recent. ana* M. ℥. *Tberiac. Andromach.* ℥vj. *Acet. calendul. q. s.* pro Cataplasmate.

Vulnus ad os usque inustum per tres circiter septimanas ne coiret, subinde loco dicti cataplasmatidis, fomentum secuturum toti cruri adhibuimus: vulnus tamen ne coalesceret, sæpius mercurium præcipitatum inspersimus, vel pisum ex ligno hederæ confectum, & aquâ vitæ Matthioli madefactum imposuimus.

Ac fomento
externo.

℞. *Fol. scord. Marrub. Absinth. Rut. ana* M. j. *Flor. centaur. min. p. ij. Rad. gentian. Angelic. ana* ℥j. *Concis. & contusi. coq. s. a. vasis optime clausis in Aq. card. bened. Vin. Rbenan. ana* q. s. In colat. pint. jv. dissolv. *Tberiac. Andromach.* ℥ij. *Acet. calendul.* ℥iij. MS.

Curatus
fuit.

Atque hoc modo brevi curatus huc usque prosperâ valetudine fruitur.

Pulveris Palmar. descriptio .

℞. *Folior rut. Verben. Salv. minor. Plantag. Polypod. Absinth. vulg. Mentb. Artemisf. Melisophyll. Beronic. Hyperic. Centaur. min. ana par. æq.* Omnia circa Junii plenilunium cælo sereno colligantur, papyro involuta siccantur, & in pulverem redigantur. Dosis plerumque est ad ℥ss. sæpius exhibend. per decem vel quindecim dies continuos cum æquali pondere pulver. Viperin. in vino albo ad ℥iij. mane jejuno ventriculo.

Menstruis
suppressis à
frigore vel
pituitosis
&c. humo-
ribus.

II. Menstruorum suppressio à frigore externo, vel pituitosis viscidis, austerisve, vel acidis humoribus producta: non vero ea, quæ sequitur febres gravissimas, maximasve hæmorrhagias &c. perperam enim ageret, qui *id potinâ* menstrua provocandi gratiâ tum exhiberet. Debito ergo tempore adhibenda diaphoretica & sudorifera blanda in menstruorum suppressione, nempe cum à frigore

EX-

externo, pituitosive &c. humoribus sit exorta; tumque quammaximè profunt, (.cæteris videlicet non neglectis) quia *id partem* & *diaporeticam* plerumque sunt vel aperientia volatilia, vel calefacientia, vel incidētia attenuantiave, vel sale volatili oleoso prædita, austeros Et quare acidove humores tunc jucundèque simul corrigentia: sicque peccantibus humoribus sublatis correctivæ, viisque hac ratione aperitis, faciliè & brevi subinde menstruorum dicta suppressio tollitur curaturque; nam sublata causâ tollitur plerumque effectus. Hæc confirmata videsis benevole Lector in sequentibus hisce duobus casibus.

Mulier quædam triginta quatuor annos nata, trium liberorum Mater, pituitosa, menstruorum purgationem habens, frigidissimum aera subiens, circa vesperi incidit primò in levem capitis, mox & totius corporis dolorem gravativum, circa horam duodecimam nocturnam tussim catarrhalem gravissimam, mane in menstruorum suppressionem, imo talem, ut ne guttulam quidem sanguinis menstrui postea excreverit. Circa meridiem accersitus valde tussientem, phlegmataque pauca subsalsa excernentem, leviterque febricitantem, ac de capitis totiusque corporis dolore gravativo, ac menstruorum omnimodâ suppressione conquerentem inveni. In omnimodam menstruorum suppressionem, tussim &c. incidit. Quare primò haustum p. 325. descriptum pro duâbus dosibus, dimidiam hujus partem statim nempe, & vesperi alteram assumendam exhibui, unde optimè quoque sudavit, ac capitis totiusque corporis dolor gravativus fere evanuit: tumque de sequenti massâ pilulari, nobis in frequenti usu, duas bis quotidie assumpsit, ac minas postea tussivit, & phlegmata paulò crassiora & minus salsa excrevit.

℞. Rad. belen. Irid. Florent. Alb. recent. ana ℥ss. Sem. byssopari. alb. Succ. glycyrrhiz. solut. & inspissat. Opii in s. q. spiritus vini solut. & inspissat. Myrrh. rubr. ana ℥vj. Turb. mascul. ℥v. Cassia optim. ℥ij. Flor. benzoïn. Croci optim. Sperm. cet. Styrac. calamit. ana ℥iij. F. omnium Pulvis subtilissimus, ex quo cum s. q. Syrup. papav. errat. F. massa. Ex scrupulo uno fiant pilulæ sex octove.

Postquam octo, ni fallor, pilulas assumpserat, nihil fere tussivit, tumque adhuc haustum supradictum duâbus vicibus assumpsit, ac menstrua intra quatrimum iterum rediere, nullaque alia medicamenta præter spiritum salis armoniaci aromaticum p. 238. descriptum ter quotidie ad guttulas viginti cum vino salviato usurpavit, ac brevi convaluit. Ac spiritum salis armoniaci aromaticum usurpavit, & curata fuit.

Mulier quadraginta propemodum annos nata, melancholica, alvo adstrictâ plurimum laborans, cruda, subacida, austera, ut poma pyraque ac ribesia immatura, postquam avidè diuque usurpas-

In varia
symptomata.
Menstruorum
suppressione m

set, incidit in præcordiorum primò anxietatem, ventris dolorem jam pungentē jam contorquentē, in primis in latere sinistro affigentem, mox menstruorū suppressionem, corporis gravitatem, appetitus abolitionem, capitifq; & cervicis dolorem rodentem, & quandoque quæsi perterebantem. Postquam per mensem circiter jam hujus jam illius consilio varia medicamenta antihysterica, imo & purgantia frustra usurpasset, gravem in animi mœrorem incidit, ac brevi in suffocationem hypochondriacam talem, ut sæpius quoque animi deliquium & nonnunquam convulsionem passa fuerit. Accersitus, dicta symptomata cum narrasset, sequentem primò dedi mixtu rami.

Ac suffocationem
hypochondriacam
&c. incidit.

Mixtura
antihysterica
&c. usurpata.

℞. *Aq. ex flaved. cortic. citri destillat. Pæleg. ana* ℥iij. *Vit. compos. Spir. antiscorbut. p. 270. & 271. præscript. Contra præcordiorum anxietat. p. 157. descript. ana* ℥ss. *Salis armon. aromatic. p. 238. tradit. gutt. xxx. Tinctur. croci* ℥ij. *Laud. opiat. gr. ij. Sal. volatil. succin. gr. xv. Syrup. artemis. ℥j. MS.*

Oleo succini
nuchæ
&c. inuncto.

De hac mixtura quater in die tria assumpsit cochlearia, ac cervicem oleo succini rectificato cum paucis levamine inunxit postque tertiam hujus mixturæ iterationem nec animi deliquium, nec suffocationē hypochondriacam, nec convulsionem amplius passa fuit. Intra sex septemve dies quia alvum non plus semel deponeret, sequens præscripti clysmæ.

Clystere
injecto.

℞. *Rad. alb. ℥ss. Fol. malv. Ruta Flor. chammill. ana* M. j. *Baccar. laur. Sem. cumin. Fenic. ana* ℥iij. Concisa atque contusa coq. in s. q. aq. commun. in colatur. ℥viij. dissolv. *Electuar. de bacc. laur. Diacatholic. ana* ℥vj. *Sal. gemm. ℥ss. Ol. flor. chamom. ℥ss. MS. F. Clyster pro Fœmina.*

Ac subinde
Berato.

Post injectum hunc clysterem bis alvum deposuit, cum ventris doloris contorquentis pungentisque levamine; quare singulis tertio quartove die clysmæ fuit iteratum. Mixturam postea paulò mutatam sequentem tum dedimus.

Tandem
mixturam
diaphoreticam.

℞. *Aq. ex flaved. cortic. citri destillat. Folior. rutæ Rad. angelic. ana* ℥iss. *Spir. diaphores. alexipharm. p. 319. descript. Contra præcord. anxiet. ana* ℥vj. *Sal. armoniac. aromat. gutt. xxv. Antiscorbut. sapius citat. Essent. diaphoretic. p. 321. & 322. tradit. ana* ℥iij. *Tinct. Croci* ℥ij. *Sal. volatil. succin. gr. xv. Laud. opiat. gr. ij. Syrup. de artemis. ℥j. MS.*

Et pilulas
aperientes
usurpavit.

Quater quoque de hac mixtura adhibitis tribus cochlearibus blandè sudavit, omni corporis torpore, præcordiorumque anxietate evanescente, appetituque pariter redeunte, menstruorum autem fluxu nondum apparente. Qua de causa præter hanc mixturam diaphoreticam quinque pilulas de massa pilulari pag. 195. descriptâ ter adhibuit, unde toties alvum deposuit. Post hæc

hæc

Hæc nonnisi vino medicato ibidem tradito, & ultimâ mixturâ per tres circiter septimanas usa fuit, atque ita menstrua provocata è latibulis, curatioque omnino subsecuta est. Et curata fuit.

Mulier vicesimum quartum agens annum, primum Fœtum masculum enixa est, fluxumque lochiorum gravissimum passa, sæpius in animi deliquium incidit, ita ut per duas præterpropter horas sensus motusque expers ab omnibus adstantibus imò à Medico jam mortua judicaretur, quia nec pulsus nec respiratio superesse videbatur. Verum vocatus ego, ac omnibus ritè examinatis, non mortuam, sed præ animi deliquio gravissimo mortuæ similem, & veluti morti proximam reperibam, lochiorum vero fluxum jam majorem jam minorem Obstetrix in mortua, ut putabat, illâ adhuc observabat. Ea de causa sequentem præscripsi mixturam, cochleatim & quidem brevibus intervallis usurpandam.

℞. Aq. meliss. Rosar. ana ʒiʒ. Plantag. Cinnamom. ana ʒvj. Vin. Hispanic. rubr. ʒj. Confect. hyacinth. ʒij. Corall. rubr. Sanguin. dracon. ana ʒj. Syrup. myrtin. ʒvj. MS.

Naribus admovebatur melissa recens cum cinnamomo confuso vino Rhenano vetustiori conspersa, cujus effectus brevi voto & expectationi respondit. Nam intra horæ quadrantem debilis quidem & sæpius sudore frigido quasi diffuens visa est, verum ad omnia interrogata benè respondit, quamvis facilè animi deliquium denuo passa: cæterum brevi, puerperio nempe finito, sana in publicum processit. Post quatuor vel quinque menses sana & licet benè animata, imò plethorica, menstruorum fluxum quia non observabat, dubia an gravida, necne, nostram imploravit opem. Miratus, sanam, corpore nitidam, venas turgidas, pulsum robustiorem ac plenum habentem Mulierem, præterea hilarem, nec de dolore, gravitate, vel ullo symptomate, aut ventris, mammarumve intumescentiâ &c. conquerentem menstrua non habere: nihil tamen præscripsi, imprægnatam putans. Verum post tres quatuorve menses cum me denuo accessisset, eodem modo sese habebat, & nequam gravida, sed sanè quàm sana, tamen aliquid mali submetuens, nostrum denuo implorabat auxilium. Quare omnibus ritè examinatis, primò venæ sectionem in brachio præscripsi, ac post obliduum in pede instituendam, atque interim continuò sequentem mixturam cochleatim usurparet.

℞. Aq. puleg. Sabin. Matridar. ana ʒiʒ. Antibysteric. Amstel. ʒj. Tinctur. Castor. Granor. ætes ana ʒij. Ol. succin. Sabin. ana gutt. vj. Sal. rut. Sabin. ana ʒʒ. Rub. sambuc. Syrap. artemis. ana ʒʒ. MS.

Qua assumptâ, benè semper sudavit, urinalque plurimas reddidit.

Mulier, enixo fœtu, lochiorum fluxum gravissimum, passa.

In tantum, animi deliquium incidit, ut ab omnibus mortua judicaretur.

Verum mixturâ refocillante cascadiâ usurpatâ.

Et melissâ cum cinnamomo naribus admotâ.

Brevi restituta fuit.

Plethorica postea.

Nunquam amplius fuit gravida.

Ob menstruorum suppressionem mixturâ potentissimâ & variis aliis medicamentis frustra usurpatis.

didit. Interea autem bis in septimana pilulis purgantibus, & vesperi pulvere, & continuo vino medicato pag. 195. & 196. descriptis, imo variis salibus volatilibus specificis diaphoreticis &c. usa fuit: varias quoque cucurbitulas scarificatas cruribus imponi curavimus, sed incassum, imo quælibet in usum revocando, oleum & operam perdidimus. Nihilominus sanam, hilarem, ac plethoricam jam per annos aliquot superstitem sæpius obviam habemus.

Sana vivit.

Senescentibus mulieribus menstrua si deficient.

Quid agendum.

Virgini facræ post menstrua suppressa.

Tumor quidam in pedis digito majori excensus, in quo tandem duo ulcera formida.

In quo sublate.

Omnibus notum, Mulieribus senescentibus menstrua deficere, & nisi subinde tunc ipsis vena secetur, plurimis eas malis jam his jam illis esse obnoxias. En tibi studiosè Lector historiam nostro judicio notatu dignam, figurâ illustratam, & post menstrua non amplius fluentia excitatam, non quia diaphoretica (etsi de illis jam ago) hoc in casu præ primis sunt proficua, (nam Chirurgiæ ope, de qua dicam, curata est) sed tantum ob casus infrequentiam.

Virgo quædam sacra quinquagenaria, vel quod excedit, sana, nisi quod menstrua ipsi deficerent, non nihil melancholica, morosa, aliquandiu de dolore quodam jam acri jam gravativo in digito majori juxta pollicem pedis conquesta est. Ingens tandem tumor instar globuli majoris digiti maxime renitens protuberavit. Diu hoc tumore afflicta, tandem in simmitate duo ulcera fetida vicino in loco exorta vidit, sicque quorundam consilio varia applicuit, sed non tantum absque levamine, verum cum majori foetore, & ingentiori extuberantiâ, ita ut jam nec meare, nec pedibus sustinere se amplius posset. Tandem vocavit quoque clarissimum Dominum Lucam Verhoofst Medicum expertissimum, nunc Lugduno-Batavæ Scabinum sapientissimum, justissimum, una cum Andrea van Es p. m. quondam Chirurgo dexterrimo, peritissimo, qui omnibus ritè examinatis, totum illum tumorem, sed partitis vicibus, extirpandum judicavere. Jactâ aleâ, primò duo illa ulcera vicina in unum, mediam partem quasi cartilaginosa diffecando, redegerunt: sed mox, arteriolâ parvâ dissectâ, sanguine proficiente animi deliquium, & convulsiones eodem ipso momento passa fuit, ita ut adstantes penè mortem extimerent. Verum quia in minimo, & quidem in tumore præternaturali (in quo nunquam vasa majoris notæ, sed tantum minima & capillaria observantur) hoc observabatur, mox Medicus aceto, cardiaco, & similibus naribus admotis neutiquam perterritus brevi à deliquio revocavit. Tumque ob foetorem gravissimum & fere intolerabilem adhibito per octo vel decem dies fomento ex scordio, absinthio, rutâ, abrotano, centaureâ minore, myrrhâ, theriacâ, & spiritu vini camphorato, butyroque antimonii incassum ad separationem illito: tandem cruciali factâ incisione, cute dilatatâ &c. totum tumorem car-

tilaginosum instat calvariae humanae, imo tribus vel quatuor vicibus diverso tempore cum abscidisset, impletum substantiâ quâdam glutinosâ tenaci invenit, & plus quinquaginta ossibus; spongiosis variae figurae & magnitudinis evulsis absque notabili dolore, levitantum hæmorrhagiâ, secundum artem denique ægram curarunt, quæ nullo impedimento in posterum exivit. Verum post annum vel fere eodem, vel simili saltem tumore, eademque substantiâ impleto, sed absque ulceribus, & tali fœtore, eodemque modo curata fuit: sed quod notandum absque ulla hæmorrhagiâ, jamque sana superat, digitumque pedis æquè ac ceteros flectere potest.

Ultra quin-
quaginta of-
sa spongiosa
glutinosa
substantiâ
quadam in-
termixta
invenerunt.
Recidivam
denno post
annum pas-
sa, eodem
modo cura-
ta, sana ma-
ner.

Dicta ut eò melius studiosus Lector intelligeret, hanc figuram addidi..

A. Virgo sacra fellæ insidens..

B. Pes cum tumore..

C. C. Ulcera duo..

D. Sanguis ex vulnerata arteriola exsiliens..

E. E. E. Magnitudo tumoris..

F. F. F. Frustra spongiosa ossæ variae figurae & magnitudinis..

Dicta figura
illustrata..

TAB. IV.
FIG. IV.

Paginâ 105; 106. & 107: mentionem fecimus de Viro quodam Naupego, cujus scrotum cortice quodam lapideo internè obductum erat. Verum memoriâ quia aliquid exciderat, hæc bellaria addere congruum judicavi. Illius enim testiculus sinister cortice quodam lapideo instar ovarum testæ obsessus, quo instrumeto quodam disrupto, tantum fœtorem de se spirabat, ut animi deliquium una cum Chirurgo penè passus fuerim: quo tamen disrupto, pure fetido effluente, testiculus naturalis neutiquam infectus conspiciebatur, brevique, ut ex dictis superioribus patet, sanatus est.

Testiculus
cortice lap-
ideo obdu-
ctus.

Ac eo libe-
ratus, sed
illæsus.

12. Scorbutus: quammaximè in hoc affectu *diaphoreticâ*, sed blanda, nec vehementiora, sed specifica conveniunt. Sint diaphoretica antiscorbutica volatilia oleosa, & spirituosâ humores pituitosos viscidos blandè incidentia, acidioresque vel austeriores humores corripientia & alterantia, bilemve acriorem crassiorumve, vel salivam salsiorem continuè deglutitam temperantia, &c. Hac enim ratione non tantum humores peccantes tutè & jucundè mitigantur & corriguntur, verum etiam glandularum cæterarumque partium obstructions citò quandoque aperiuntur, symptomataque tolluntur. Plurima quoque, si non omnia, antiscorbutica medicamenta volatilia & spirituosâ existunt.

Scorbuto..

Vir quadraginta duo annorum, pituitosis, carnibus salitis fumoque induratis, piscibus, & similibus plus solito ac diutius usur-

Vir post ma-
lam dietam
in varia

scorbuti
symptoma-
ta incidit.

usurpatis, incidit primò in artuum omnium dolorem gravativum, in primis vespertino tempore intolerabilem, oris foetorem gravissimum, dentium vacillationem, imo nigredinem summam, gingivarum erosionem, ac denique maculas purpureas per universum corpus dispersissimo tandem in tantam motus corporis diminutionem, ut pedibus nec incedere, nec brachia nisi summo cum dolore atque molestia movere posset. Meum implorans auxilium, primò hanc mixturam dedi.

Verum mi-
xtura.

℞. Aq. Card. bened. Cochlear. ana ℥ijss. Spirit. antiscorbutic. p. 270. descript. Diaphoret. sapius citati ana ℥ss. Nitri dulc. arom. antes prescript. & dat. gutt. xxxvi. Antim. diaphor. ℥ss. Rob. sambuc. ℥ss. MS.

Sæpius cochlearia duo assumens blandè semper sudavit. Intersim pro potu assumebat sequens decoctum parum calefactum, unicuique haustui admiscendo de sequenti spiritu viginti guttulas.

Ac decocto
antiscorbu-
tico.

℞. Radic. Lapatb. ucat. recent. ℥iiij. Polypod. quercin. Liquirit. exteriori cortice liberat. ana ℥vj. Fol. cochlear. Beccabung. recent. ana M. jss. Summit. centaur. min. p. ij. Pomor. citri recent. no. ij. Concis. & contus. Cog. s. a. in s. q. feri lactis dulc. ad colatur. pint. v.

Neenon
spiritu.

℞. Sal. volatil. oleos. Spirit. cochlear. ana ℥ss. MS.

Interim os colluebat dicto decocto, & dentes nigricantes con-
fricabat pulvere ex cubebe, lapide spongia, pane filigineo tosto,
& nuce areca, seu faufen Dodonæi prunæ candenti parum imposita,
& guttulis nonnullis spiritus salis confecto.

Sæpius vesperi cum vino Rhenano vetustiori assumpsit hunc
bolum diaphoreticum.

Ut & bōlo
diaphoretico
specífico
& similibus
assumptis.
Brevi cura-
tus fuit.

℞. Electuar. diaphor. in præcedentibus descript. ℥iv. Antim. diaphor. ℥j. Sal. volatil. corn. Cerv. ℥ss. Spirit. cochlear. gutt. xij. MS. F. Bolus.

Atque intra tres septimanas curatus fuit, nullo remanente
symptomate, nec dentibus vacillantibus, sed nitidissimis, nullumque
foetorem spirantibus.

Nautis &
trans mare
naviganti-
bus acida
ac subacida
magis, quam
spirituosa
convenire.

In primis quoque notandum iudicamus, Nautis, & qui per
mare diu navigant, non tam spirituosa volatilia, quam acida vel
subacida convenire; imo inter omnia medicamenta illis proficua
oleum vitrioli omnibus palmam præripere; item poma citria, li-
monia, & similia, quorum beneficio citò ac jucundè tutòque curan-
tur: imo qui in tempore ac præcautionis ergo utuntur dicto oleo
vitrioli, non faciliè, aut nunquam, etsi diutius trans mare navi-
gent, scorbuto infestari.

Hicse in Regionibus, & in primis quoque in Anglia plurimi
in-

Infantes rachitide^(x) laborant. Verum quia alibi satis superque de illa egi, crambem bis coctam tantum apponerem: antiscorbuticis enim, aperientibus, deobstruentibus specificis, subacidis volatilibus, simulque leviter aromaticis satis citò tutoque curantur.

Sic

Rachitis
quibus curatur.

(x) Rachitis morbus est adeo familiaris in Belgio, ut ipſus tantum nomen indigitaffe Auctori noſtro ſuffecerit, quò ab omnibus intelligeretur. Sed Lector noſter, qui morbum illum in hiſce regionibus nunquam viderit, jure à nobis ejus hitoriam exigit. Vix autem quidquam proferre poſſumus, quod à chariſſimis Viris Glifſonio, & Mayowio non fuerit deſumptum, qui elegantes admodum diſſertationes ſuper morbo illo nobis tradiderunt: rati, conſultius eſſe in re nobis obſcura conſultos in ea Vires conſulere, quàm ex ingenio noſtro meditari. Ea autem eſt morbi hujus natura, ut nutritionem corporis perinde depravet, ut dum nonnullæ partes enoniſtis excreſcant, aliæ intorquentur, aliæ in modos aſſurgant, quedam viciffim contabefcant & extenuentur. Morbo autem invaleſcente Infantes, quos præcipuè corripit Rachitis, ita debiles redduntur ac imbecilles, ut motus facultate omnino deſtitutos eos diceret, & ſelle perpetuò aſſidore cogantur. Viſum Idcirco eſt Mayowio modo laudato, morbum iſtum à ſpinali medullæ obſtructione deſcendere, unde tanquam ex fonte ſymptomata omnia adjundæ hæc perſpicuè deducit, ut nulla mihi videatur ei morbo congruentior hypotheſis poſſe excogitari. Quod tanquò facilis factum ipſi indulgeas, quod ad partes corporis nutriendas ſuccum nerveum ſimul cum ſanguine concuſcere arbitretur. Nemo autem patet, obſtructionem in ſpinali medullæ principio, aut ipſius tractu conſeſſim fieri, ſed ſenſim, & in dies ſuccreſcere, adeo ut morbi incrementa hinc præſertim repetenda ſint. Quò præcipuè inſpexiſſe puto Stephanum Blancardum, qui in ſua Anatomia præctica ſpinali medullam non planè in hoc morbo Paralyticam eſſe exiſtimavit. Sed adhuc difficillius eſt, quomodo humor, qui plerumque ex cerebro in medullam ſpinaliẽ habitat, ejus ſubſtantiam non obſtruat. Quem ſcrupulum fortè ingenioſus ſubmovit Auctor modo citatus, dicendo, eam eſſe poſſe particularum ſucci nervei proportionem, ut cerebri glandulas, ejuſque nervorum oriſtiam facile permeent, medullam vero ſpinaliẽ quaſi obſtruant. Equidem quemadmodum videamus, partes noſtri corporis colore & conſiſtentia inter ſe plurimam diſſerre; ita quoque cogitandum eſt, non minimum diſcrimen in interiori earam ſtructure reperiri: ſicque qui modo ſuccus per ſemitas cerebri facile aſſuebat, in ſpinaliẽ medullam illapſus, aut pedem ſigit, aut lenitèr movetur. Hinc vero liquet, quod ex corporis partes, quæ à ſpinali medulla nervos excipiunt, non tantum in hoc morbo non excreſcere, ſed propter nervoſi ſucci deſectum inareſcere &

extenuari debeant: quales præſertim ſunt omnes muſculi peſtoris & abdominis, quique artubus impellendis intervium. Sed viciffim quum, impedito ad ſpinaliẽ medullam comæatu, uberior ſucci nutritii copia per nervoſ à cerebro prognatos ad reliquas corporis partes ſuppeditetur; facile hinc ratio patet, cur caput in miram molem aſſurgat, & viscera abdominalis, quæ nervorum partis vagi ac intercoſtalis propaginibus inter ſe colligantur, latius excreſcant. Hæc autem morbo noſtrorum ingenium Patientis acutius, & vultus quàm pro ætate habitior conſpicitur. Etenim quemadmodum ſuccus nerveus majori copia in cerebro congeſtus Patientis Ingenium intendit; ita faciei partes parilli ratione extuberantes providentiorẽ ſpeciem commiſiſcunt. Ratio vero, cur meſenterium hoc morbo denaturum glutinoſa materiã implicitum; majoribus glandulis ac ſtrumofis tumoribus reſertum pierumque comperiat, hæc quidem non ſine veri ſpecie traditur à laudato Mayowio. Quom enim maxima nervorum progenies ab intercoſtali prodeuntium meſenterium perreptet, atque per eos major ſucci nutritii quantitas, quàm in viſcerum ſubſtantiam converſi poſſit, deſeratur; omnino necesse eſt, ut in meſenterii interſtitia eſtufus duriorum ipſius morã in coagulum abeat, ibique ſtrumas numeroſas procreet. Quod quidem experimento in Canefæſo potiſſimum fuit edoſtus, cujuſ nervus tribus antea menſibus ſanctus concretionem ſatis inſignem liſtar glanduloſæ ſubſtantie prodidit. Poſtremum vero eſt in hoc morbo, ut dum offa quædam pluribus taberibus extuberant, aliæ viciffim incurvantur: cujuſ equidem phænomeni ingenioſo admodum commento rationem aperuit toties laudatus Mayowius. Etenim quum ſpinalis medulla obſtrata nutritionem in partibus corporis depravet, & offa, quæ nervorum ſacellito non fruuntur, ſubſtantiam alimentariam ex ſanguine dumtaxat hauriant; multum fanè aberit, ut obſtructio illa nutritioni oſium officere poſſit. Quum ergo offa pari ratione in hoc morbo affectis, ac in ſanis nutrantur, & in longum ac latum pari ritu adoleſcant, quumque circumſecti muſculi arefacti earum elongationi obſtant; omnino necesse eſt, ut incurventur, & verſus eam partem prominent, ubi minor occurrit reſiſtentia. Quod planè adoleſcentis arboris exemplo conſtituitur, quæ circa radicem & ſummitatem ſic fune obſtricta, ut aliis aſſurgere non poſſit, paulatim in partem ſuni oppoſitam incurvatur. Id vero claris adhuc ex eo evincitur, quod offa perinde ſemper in hoc affectu incurvantur, ut concavã partẽ adnexor nu-

Ccc

ſcã.

Infantes le-
nosque ul-
cere nonnisi
sæpius labo-
rant.

Sic quoque facile & sæpius Infantes, ut & aliquando Senes ul-
cere oris noma dicto laborant cum summo fœtore, & in Senibus
hæmorrhagiâ gingivarum simul conjuncto.

Plurimum loco unam vel alteram de ulcere noma & rachitide
tantum addam historiam, sed nostro judicio notatu lectuque di-
gnam.

Puer ulcere
noma labo-
rans.

Puer decimum jam agens annum, plurimum lacticius usus
scorbutum vulgaribus symptomatibus concomitantibus contraxit,
simulque tandem ulcus oris noma dictum adeo ingens, ut omnes
adstantes brevi ipsum moriturum putarent. Verum accersitus pul-
sum satis robustum, ac appetitum vigentem inveni, sed omnes fere-
dentes cariosos, summè fœtentes, nigricantes, vacillantes, imo
totam vel maximam saltem maxillæ inferioris partem carie infe-
ctam; externa, genas nempe ac labia valde intumescata, indurata,
cutemque subalbidam, ac hinc inde lividam, ac penè gangrænâ af-
fectam observavi. Chirurgus malum incurabile, ideoque manum
detrahendam, nihilque esse vel exhibendum internè, vel applican-
dum externè censebat, quod admotis medicamentis nonnisi diu-
tius miserrimè victiturus esset. Contra quem omnia secundum ar-
tem esse administranda ac adhibenda demonstrabam, eaque de cau-
sa Parentes nos vocasse edocebam.

Maximè in-
ferioris ma-
xillæ parte
carie affectâ
& genâ
gangrænâ
penè infe-
ctâ.

Internè ergo hanc mixturam cochlearum usurpandam dedi, ac
in jusculo Verveicino vel Vitulino de sequenti spiritu guttulas ali-
quot sumendas.

Usurpatâ
mixturâ an-
tis scorbuti-
câ.

*℞. Aq. Meliss. Cochlear. ana ℥ij. Cinnamom. ℥ss. Spirit. anti-
scorbutic. mox citat. ℥ij. Nitri dulc. aromat. antea descript. ℥j. An-
tim. diaphor. gran. xv. Syrup. Cochlear. ℥ss. MS.*

Potui, ut & jusculis, ut jam dictum, guttulas duodecim de
sequenti immiscuere.

℞. Spir.

sculos, tanquam arcus chordam suam, respiciant. Tibia enim antèrius prominere, cubitus extorsum, digiti manus dorsum suam erigunt: spina vero ob variam musculorum positionem circa lumbos extorsum porrigitur, in superiori vero parte intorsum pellitur. Secus se res habet in femore ac humero, quæ quum nequeant incurvari, quia undique æquali fere musculorum robore munitur, pluribus nodis ac tuberculis ut plurimum deturpantur. Costæ vero in arcus formam jam figuratæ, quum non possint curvitatem suam altius sustollere, quum quantum ipsæ adolescunt, tantum intercostales musculi exarescant, pluribus nodis sparsim inficiuntur, & antèrius in sterno in acumen elongantur. Patet autem, ex dissimili illa partium pectoris constitutione ipsius cavitatem perinde angustari, ut difficilis respiratio perpetuè huic morbum comitari debeat; quæ major erit, si pulmones pleuræ adhæserint, &

sanguis in eis gramofus manserit: quod coctes accidisse cadaverum Profectores narrant, ut nulla res eâ sit frequentior. Recens autem natos præcipuè manet hoc fatum, ob id potissimum, quod partes corporis molliores habeant, & justam crescendi metam non adhuc fuerint indepti. Adultioribus vero, quibus omnia fere confirmata, & partes corporis ad debitam molem jam creverint, procul est, ut obstructio spinalis medullæ enormi partium incremento sese manifestet, sed aliarum tamen exarescentia satis se prodit. Hæc quidem est Rachitidis historia, quam latius, quàm pro more, prosequi oportuit, ut morbi hujus exortici naturam accuratius dignoscere. Cur autem ille dumtaxat Angliam, & Belgium, vel certè magis, quàm alias regiones infestet, mihi non adhuc est exploratum: crederem tamen occultam aeris ingenium, & peculiarem eorum locorum vivendi rationem potissimum ad id confectæ.

℞. *Spir. nitri dulc. aromat. Elixir. propriet. Paracels. ana* ℥ij. *Spiritu*
MS. detur in phiola.

Externè Chirurgus, nonnullis dentibus cariosis vacillantibus evulsis, applicuit sequens cataplasma.

℞. *Folior. scord. Agrimon. Cochlear. ana* M. j. *Mentb. aquat. ru-* Cataplas-
br. Absinth. ana M. s. *Summit. centaur. min. Flor. sambuc. ana* p.
ij. *Concis. & contus. coq. in s. q. vini s. a. denuo contus. add. Farin.* mate.
lupinor. ℥i s. Theriac. Andromach. ℥vi. Spirit. vin. camphorat. q. s.
MS. pro Cataplasmate. Idque ter quaterve quotidie renovatum fuit.

Os interim singulis horis colluebat sequenti decocto, & sexies imo octies de die penicillo sequenti mixturâ imbuto post oris col- lutionem Chirurgus est usus, singulis vicibus penicillum aquâ pu- râ abluendo, ac subinde partes gangrænâ vel sphacelo affectas sca- rificando.

℞. *Rasur. lign. guajac. ℥ s. Fol. scord. Agrimon. Mentb. aqua-*
tic. rub. ana M. j. *Cochlear. M. s. Summit. centaur. min. p. ij. Con-* Oris colla-
cis. & contus. coq. s. a. vasis optime clausis in vin. q. s. ad colaturæ pint. xtione.
℥ s. add. Spirit. vini ℥ij. Ol. vitriol. gutt. xx. Rob. sambuc. ℥j. MS.
pro oris collutione.

Rob sambuci addere coacti fuimus, quia aliàs hic Puer os col- luere hoc decocto nolebat. Saccharata neittiquam amo in hoc ulce- re nomina.

℞. *Elixir. proprietat. Paracels. cum acido spiritu parat. Spirit.* Ac mixturâ
vitriol. ana ℥i s. *Salis armoniac. ℥ij.* Mixta in majori phiola efferve- specificâ pe-
scant: post effervescentiam add. *Aq. theriac. simplic. Spirit. vini* nicillo ad
camphorat. ana ℥j. MS. auctâ.

Quibus diligenter adhibitis, in dies ac genarum & labiorum durities ac tumor, faetor, putredo &c. minuebantur, dentes penè omnes ex maxilla inferiore decidebant, aut tollebantur à Chirur- go. Vix aut parum toto illo tempore febricitabat, sæpius blandè sudabat, benè noctu dormiebat, præterquam quod singulis horis lavationis vel collutionis oris ergo è somno excitaretur; in quem tamen statim relapsus est. Atqui intra tres septimanas horumce medicamentorum beneficio omnis genarum ac labiorum durities vel induratio præter omnium expectationem evanuit, genæque detumuerunt. Verum os vix aperire potuit, & Chirurgus maxil- lam inferiorem digitis arreptam totam pene in dies magis magis- que vacillantem observavit. Quare in usu dictorum medicamento- rum continuavimus, verum nec toties de die, nec tam acriter lavan- do &c. tandemque post tertium, ni fallor, mensem ultra dimidiam Omnis ge-
narum ac
labiorum
durities &
tumor evan-
uit.

maxillæ inferioris partem valde cariosam nigram levi cum hæmor- Dimidia
maxillæ in-
ferioris

parte à Chi-
rurgo sub-
lata .

rhagiâ ipse Chirurgus perterritus omnium summa cum admiratio-
ne extraxit : ex quo præter omnium expectationem curatus fuit
miser hic , & ab omnibus jam derelictus Puer.

Coraxus
fuit.
Maxillæ
partis extra
delinea-
tio .

Sed quod mirandum magis , panem, carnes , & similia denuo
comedere potest ; non tamen os ita aperire, aut verba tam articula-
tim proferre, ut antea : quod tamen fore, ut facere queat , spes est
Parentibus , quia in dies facilius verba proferre eum audiunt.

En maxillæ inferioris partis carie affectæ delineationem .

A. Maxillæ inferioris magna pars carie affecta.

B. B. B. Alveoli hinc inde dentibus privati, sed itidem ca-
riosis, vel carie exesi.

C. Processus maxillæ coronæ dictus.

D. Altera extremitas , ubi à summa maxillæ parte separata
est.

TAB. V.
FIG. I.

Puerulus
rachitide
laborans.

Puerulus quatuor vel quod excefferat annorum, macer, ac Se-
ni similis, à nativitate rachitide laboraverat . Quia vero Parentibus
res angusta domi , parum vel nihil in usum revocare potuerant,
præter brassicæ capitatae rubræ decoctum saccharo edulcoratum. Id
igitur quotidie usus pavit, sed absque ullo levamine: cathedræ con-
tinuò pedibus cruciatis & cruribus intortis infedebat , sitibundus
plurimum bibit , & quidem lac ebutyratum, vel cerevisiam tenuissi-
mam. Tandem de maximo conquestus est dolore circa vel prope mu-
sculos deltoides , quibus cataplasma ex his illisve coctum imposue-
re: sed frustra, dolor quia in dies intensior, ac minus tolerabilis red-
debatur , unde dies noctesque plurimas insomnes cum sætu & eju-
latu Puer traduxit. Accersitus Chirurgus cataplasma ex emollienti-
bus , maturantibus , simulque anodynis paratum partibus dolenti-
bus tumefactis , & parum induratis adhibuit : post triduum vel cir-
citer non tantum pus , verum & durum quid protuberans in utro-
que tumore nondum aperto observavit. Quare & ego vocatus, omni-
bus ritè examinatis , valde debilem & rachitide laborantem &c. in-
veni, ac idem cataplasma renovandum una cum Chirurgo Johanne
à Nierop in arte sua peritissimo judicavi ; mixturam antiscorbuti-
cam simulque cardiacam sequentem cochlearium usurpandam dedi.

In tumore
duos circa
muculos
deltoides
incidit.

Pluribus
medicamen-
tis internis
externisque
adhibitis .

℞. Ag. Meliss. Cochlear. ana ℥ij. Cinnamom. ℥ss. Spir. anti-
scorbut. sapius jam præscript. ℥ij. Nitri dulc. aromat. gutt. xxx.
Confect. alkerm. ℥ss. Antim. diaphor. ℞. Syrup. diacod. ℥j.
MS.

Tu moribus
aperitis .

Postero die nobis redeuntibus Mater referebat , cum puerum
è lecto eripere voluisset, pus ex manica effluxisse , & ab illo tempore
clamorem summum sustulisse . Omnibus denudatis , brachium
brevius nobis videbatur , imo ulcus non tantum apertum , sed
ipsum

ipsum os humeri vel brachii appendice seu capite, quod cum scapula per *diaprosion* articulatur, orbatum ad tres digitos extra vulnus vel ulceris apertionem eminens perterriti vidimus, quod & brevi in altero brachio quoque observavimus: ast non longe post diem obiit. Post mortem plurimis Medicinæ Doctoribus Tironibusque præsentibus cadaver dissecimus, cujus abdomen valde intumefactum inæquale ac induratum, quo aperto, omnes fere glandulas internas mesenterii &c. obstruëtas, intumefactas, & parum induratas, ac pituitâ quadam tenaci ac glutinosâ obsessas, imo nonnullas schirrosas invenimus: circa omnes penè membrorum articulationes ossium appendices quodammodo spongiosas, pituitâ glutinosâ obsessas, & hinc inde solito majores & extensas observavimus. Verum quia practica tracto, non vero anatomica, hisce supersedebo. En tibi dicta sequenti figurâ illustrata.

Ossa humeri capitibus orbata extra ulcera protuberantia.

Post mortem omnes mesenterii &c. glandulas pituitâ glutinosâ obsessas &c. invenimus.

- A. Puerulus rachitide antea affectus.
- B. Abdomen valde intumefactum, induratum, & hinc inde inæquale.
- C. C. Ossa humeri extra vulnus protuberantia capitibus suis orbata.
- D. D. Appendices ossium humeri.
- E. E. Appendices ossium cubiti, ulnæ nempe & radii, prope carpum præternaturaliter incrassatæ & extuberantes, quibus penè omnes rachitide affecti laborant.
- F. F. Capita ossis femoris inferiora plus solito itidem incrassata.
- G. G. Ossa utriusque tibiæ nimium incurvata.

Figura explicatio.

TAB.V.
FIG.II.

13. Quæcunque inflammationis internæ, ut pleuritis, angina, &c. vel externæ species, ut erysipelas, &c. hac nanque methodo tutissimè, imo & citissimè inflammationes curantur ac tolluntur. Nec mirum, *isotria* enim & *diaprosion*, quæ hisce in casibus præscribuntur & usurpantur, plerumque spirituosâ volatilia pituitam viscidam tenacemque à frigore externo &c. coagulatam, obstructionsque excitantem incidunt, attenuant, aperiuntque humoresque stagnatione acriores, spiritibus nempe animalibus quodammodo avolantibus, (aquæ enim stagnantes facillè putrescunt) redditos corrigunt, temperant, atque mitigant; eoque citò tutò & jucundè graves periculosasque inflammationes à frigore externo in primis excitatas brevi quandoque curant. Quod ut probem, sequentes casus subjicere pretium operæ duxi.

Inflammationibus internis vel externis.

Et quare.

Juvenis quidam vicesimum tertium agens annum, pituitosus, per ætatem iter faciens, cum sudore difflieret, sub umbram se recepit; ubi auram frigidiorē hausisse non contentus, nimio

Juvenis valde sudans.

quo-

Frigori sese
exponens.

In lateris
dolorem
punctorium
&c. incidit.

Quare vena
fuit aperta.

Et cata-
plasma late-
ri impositū
fuit cum
summo le-
vanilue.

Pulsa in
faciei erysi-
pelas oede-
matodes in-
cidit.

Quare mix-
turam.

Et ob tuf-
sim pilulas
assumpſit.

Et curatus
fuit.

Puella su-
dans.

quoque cerevisiæ gelidæ potui indulſit : unde refectus , ut vāle-
batur sibi , in itinere percepit . Verum post horam circiter sinistra
lateris ingentem dolorem punctorium, faucium titillationem, bre-
vique post constrictionem , tussiculam , respirationemque diffic-
lem passus est : quare properante tandem pede domum contigit.
Tum vero præ sinistra lateris dolore punctorio respirare vix po-
tuit , impeditā omnino tussi . Confestim igitur accersitum Chirur-
gum venæ sectionem instituire jussit . Vena secta levamen quod-
dam attulit quoad faucium laterisque sinistra punctorium dolorem,
imo omnis dolor evanuit , imposito sequenti medicamento exter-
no , quo solo plurimos pleuriticos , internis externisque variis &c.
frustra adhibitis , brevi , institutā nempe venæ sectione , & assump-
pto haustu diaphoretico , imo absque venæ sectione curatos tes-
tor.

℞. Porri commun. seu scilic. cum toto concis. & contraj. M. iij.
Ol. vapor. q. f. Mixta imponantur igni , continuè circumrotan-
do , ne empyreuma redoleat , & coq. ad consistentiam cataplasma-
tis , pannis calidis lateri dolenti applic.

Ast circa mediam noctem in summum capitis , & brevi totius
corporis dolorem gravativum , & circa septimam matutinam in
faciei grave erysipelas oedematodes incidit . Quare accersitus se-
quentem mixturam dedi .

℞. Aq. flor. sambuc. Hyssop. ana ℥iij. Prophylact. pag. 318.
descript. 3vj. Theriacal. superius tradit. ℥ss. Sang. Hirci
Antim. diaphor. Ocul. Cancr. ana ℥ss. Spir. sal. armon. gutt. xij.
Laud. opiat. gr. ij. Syr. è succo papav. errat. expresso parat. ℥i.
MS.

De hac mixtura tribus cochlearibus frequenter assumptis,
interjecto duarum horarum spatio , levis primum , mox copiosus
subortus est sudor . Quoniam vero molesta admodum concuteba-
tur tussi , octo dedi pilulas de massa pag. 371. descripta , de qui-
bus mane & vesperi duas tali cum successu usurpavit , ut post bi-
dium non tussiverit amplius , multaque phlegmata sanguinolenta
excreverit : postque tertiam hujus mixturæ iteratæ usurpationem
nec capitis nec corporis gravativum , nec lateris sinistra puncto-
rium dolorem observaverit amplius . Externè faciei nonnisi deco-
ctum florum sambuci cum pauxillo vini spiritus imposuit , ac in-
tra quadriduum curatus fuit . Huic observationi libet & sequentem
casum adjungere .

Puella quædam sextum decimum jam agens annum , noctu
subitò experrecta , post leve frigus per totum corpus dispersum in-

incaluit : mane surgens de capitis dolore gravativo, præcordio-
 zumque anxietate imo & compressione, ventris duritie, alvo ad-
 strictâ, appetituque prostrato valde conquerebatur : quare pur-
 gans cujusdam consilio assumpsit, unde optime alvum deposuit.
 Attamen symptomata ingravescabant in dies, imo quicquid po-
 stea per sex septemve septimanas symptomata curandi tollendique
 hæc gratiâ usurpasset, nihil omnino profecit ; sicque per tres men-
 ses decubuit, omnino macilenta ac fere exsucca reddita. Circa
 quartum vero mensem de dolore lateris. sinistri punctorio ingenti,
 tussi molestissima, ac respiratione difficiliori vehementer conque-
 sta est. Quare Chirurgus accersitus pleuritidem esse censuit ; in-
 stitutâque itaque venæ sectione, exhibitâque mixturâ anti-pleuri-
 ticâ, pleuritide quidem liberata est, nondum vero difficiliori respi-
 ratione. Quare varia jam hujus jam illius consilio non sine fructu
 usurpavit, curata enim intra tres septimanas à difficiliori respi-
 ratione fuit. Hujus autem curationem tussis sicca excepit, quæ nullis
 medicamentis fere superari potuit. Continud itaque tussiendo de-
 cumbens, iterum in pleuritidem acridis tamen & vehementius
 affligentem incidit, quam nec venæ sectione, nec ullis aliis medi-
 camentis antipleuriticis tollere ac curare potuit dictus Chirurgus.
 Evenit tamen decimo undecimove à pleuritidis hujus ultimæ in-
 vasionis die, ut subitò omnis dolor punctorius, tussisque evanue-
 rit, nullaque phlegmata sanguinolenta, nec etiam alia excreverit,
 nullumque postea observaverit dolorem : sicque per sex, ni fallor,
 septimanas decubuit ; ac de nullo symptomate, præterquam de
 aliqua respirationis difficultate, quæta est. Interim tam macra facta,
 ut nonnisi ossa cute solummodo, omninoque carne spoliata con-
 spicerentur. Febris postea gravior in dies reddita, cumque de do-
 lore primò gravativo, dein & punctorio circa quintam & sextam
 costam sub mammilla sinistra conquesta fuit, Parentibus querelas
 flocci pendentibus, magis magisque quotidie sortem suam deplora-
 rans, brevi post levem observavit tumorem, qui in dies major
 intra octiduum sponte fuit disruptus, ac tantam serosi puris quan-
 titatem excrevit, ut tres pintas superaret. Quare me ac Chirurgum
 vocavere, multusque spiritus per foramen apertum inter respiran-
 dum transit. Externè quid propriè applicatum & adhibitum fue-
 rit, è memoria excidit. Internè vero nonnisi sequens decoctum
 quater quinquiesve ad duas tresve uncias calidè, ut & sequentem
 mixturam cardiacam cochleatim usurpavit.

*℞. Rasur. lign. guajac. ʒij. Rad. glycyrrhiz. Polypod. quercin. Quare de-
 coctum vni-
 nerarium
 pectorale.*

man-

In dolorem
 præcordio-
 rum, anxie-
 tatem &c.

Ac tandem
 in pleuritidē
 incidit.

Venæ secti-
 one liberata
 à dicto do-
 lore.

Remanente
 respiratione
 difficiliori
 &c.

Ac tussis
 sicca astitit.

Conquestra
 est de dolo-
 re puncto-
 rio &c. ac
 tumore cir-
 ca quintam
 & sextam
 costam.

Sponte ille
 tumor fuit
 apertus.

mundat. ℥ij. Coq. in f. q. aq. decoct. herd. in colatur. unciis xl. dissolv. Syr. papav. errat. Hyssop. ana ℥i℥. Balsam. sulphur. anisat. ℥j. MS. pro Apozemate.

Et mixtu-
ram pecto-
ralem &c.
insurpavit.

*℥. Aq. hyssop. Meliss. ana ℥i℥. Flor. papav. rhead. ℥ij. Cin-
namom. ℥vj. Laud. opiat. gr. ij. Balsam. sulphur. anisat. vj. Con-
fect. alkerm. ℥i℥. Syr. papav. errat. Capill. vener. ana ℥iij. MS.*

Ac sanata
fuit.

Horum medicamentorum beneficio feroci puris copiâ in dies imminutâ tandem curata fuit; ac inde, licet macilenta, satis tamen benè ac suaviter valet.

Scabie om-
nibusque
cutis efflo-
rescentiis.

14. Scabies, omnesque cutis efflorescentiæ, & exanthemata, ut maculæ aut pustulæ rubræ, nigræ, lividæ, pallidæ, flavæ, pelucidæ &c. cum pruritu vel sine eo ægrum affligentes. Nam quò natura vergit, eò ducenda per loca convenientia: conveniunt ergo quammaximè, cæteris tamen non neglectis, *vispale* & *diaporesiva*. Ast nota, sunt specifica hunc illumve peccantem humorem simul corrigentiâ & alterantia, citior enim ac jucundior tum semper erit curatio, quia simul & humorem peccantem tum temperant, ac per cutis poros educunt. Quæ dicta abundè probata inveniet studiosus Lector apud Bartholomæum Montagnanam, Hieronymum Mercurialem, & Samuelem Hasenrefferum de affectibus cutaneis, & Zacheum à Puteo de pruritu, necnon Thaddæum Hagecium de scabie, qui unanimiter sudorifera & diaphoretica in primis humorem peccantem spectantia in omnibus fere cutis affectibus summopere extollunt.

Sint tum
diaphoretica
(specificis
mixta.

Sequens casus sudoriferis vulgaribus, etsi frustra primò exhibitis, dicta satis quoque comprobatur.

Vir sub ca-
ne ex itinere
reversus.

Vir triginta duo annorum, biliosus, ex itinere sub caene reversus, ac valde defatigatus, sitibundus, de corporis quadam gravitate, & titillatione molestâ conquerebatur; cæterum optimè valens, benè cœnatus lectum adiit, placidè dormivit. Mane vero surgens ardorem gravativum per totum corpus, ac sitim inexplebilem sensit: quare me accersivit. Accedens leviter febricitantem, linguam aridam, urinam rubicundam, & totum corpus maculis rubris summo cum pruritu scateans, pulsum debilem, parum contractum, & respirationem difficiliorem inveni. Quare sequentem bolus diaphoreticum exhibui.

In corporis
gravitatem
ac titillatio-
nem mole-
stam.

Febrim ac
pruritam,
maculas per
universum
corpus &c.
incidit.

℥. Elethuar. diaphor. sapius jam citat. ℥j. Antim. diaphor. ℥j. Rad. contrayerv. Sal. volat. corn. Cerv. ana gran. iij. Lapid. prunell. gran. xij. MS. F. Bolus.

Quare bo-
lus diapho-
reticum af-
sumpsit &c.
Benè suda-
vit.

Quem cum vino Rhenano flavedine corticum citri recentium calefacto assumpsit, ac benè sudavit, verum absque ullo levamine, Vesperi reversus oppressum magis, & respirantem difficilius, febrim

brem majorem, & quidem continuam, maculas vesiculis nonnullis hinc inde contectas observavi. Quare dosim pulveris Comitissæ Kent addito lapidis prunellæ semisrupulo exhibui; unde sudavit quidem, ast frustra. Quare sequentem mixturam dedi, de qua singulis horis cochleare unum vel ad summum duo assumpsit, & licet sudavit, nullus tamen successus inde quoque visus est.

Verum maculae illæ quia vesiculis obstructis &c. pulverem Comitissæ Kent &c.

℞. Aq. Card. bened. Flor. sambuc. Meliss. ana ℥ij. Propylasit. Sylv. ℥ss. Tinctur. Croc. ℥j. Contrayerv. per acetum still. parat. ℥ij. Antimon. diaphor. ℥ss. Syrup. card. bened. Rob. sambuc. ana ℥ss. MS.

Mixturam diaphoreticam.

Mane visitans, urinam rubicundissimam imo flammeam, pulsum parvum, contractum, inæqualem sed frequentiore, respirationem citatiorem ac difficiliorem, corpusque plurimis maculis ac vesiculis scatens, sudans, &c. alvoque adstrictâ laborantem, ægrumque debilem inveni. Quare mox vulgare enema fuit injectum, unde alvum bis deposuit. Potus autem ordinarius sequens erat decoctum.

℞. Radic. scorzonæ. ℥ij. Gramin. ℥vj. Corn. Cerv. raspat. ℥ii. Flor. calendul. p. ii. Pomor. Zin. concis. no. ii. Uvar. Corinthiac. arillis purgat. ℥ii. Coq. s. a. in s. q. aq. commun. in colat. pint. iij. dissolv. Lapid. prunell. ℥ii. Rob. sambuc. ℥ii. MS.

Decoctum scorzonæ &c. frustra usurpavit.

Cum omnia medicamenta jam frustra adhibita viderentur, infusionem lapidis Pedro del Porco exhibui, à qua intra horam optimè ac summo cum levamine sudavit. Vespero alvum bis sponte deposuit: quare eadem infusione vesperi iterum assumptâ, benè ac placidè dormivit, profusè sudans, omnesque mox vesiculæ, maculæ, fitis, ardor, anxietas, febrisque &c. fere evanuerunt; respiratio erat liberior, urina apparebat naturalis, omniaque symptomata non tantum mitiora, sed post tertiam quoque infusionis Pedro del Porco assumptionem omnia superata, ita ut sexto à morbo die restitutus in integrum mihi gratias egerit.

Verum assumptâ infusione Pedro del Porco.

15. Variolæ & morbilli, in primis in principio si diaphoretica exhibeantur: serius enim cum exarescere incipiunt, non ita conveniunt, tunc enim vires magis prosternerentur sudoriferis, teste Palmario, Ambrosio Paræo, Quercetano, &c. Omnes penè Homines non tantum in hisce regionibus, sed & in plurimis aliis, vel in juventute vel senectute variolis morbillive afficiuntur. Nonnulli quoque bis terve imo sæpius affectos vidi: qua de causa sequentem casum lubens addidi.

Idque terat vice. Curatus fuit.

Variolis & morbillis.

Mulier quinquagenaria, quæ adhuc juvenula variolis miserè fuerat afflicta, cicatricibusque relictis facies ita deformata, ut à plurimis remedium amoris, ut dicunt, vocaretur, variolis atque

Mulier quinquagenaria variolis adhuc dum juvenula affecta,

indeque valde deformatis. morbillis ante sex circiter annos valde grassantibus, illis iterum correpta fuit; sed nonnisi præter cæteras corporis partes in extremitatibus illis faciei extuberantibus. Vocatus sequentem mox exhibui pulverem ex vino Rhenano.

Iisdem laboravit alterâ vice. Pulvere diaphoretico.

℞. *Antimon. diaphor. Lapid. pranellana* ℥ss. *Corn. Cerv. philosoph. prepar. Croc. optim. ana gr. vi.* MS. F. Pulvis tenuiss. Potus erat decoctum sequens.

Decoctio speciosa.

℞. *Radic. scorzonæ.* ℥iiss. *Fenicul.* ℥i. *Contrayerv.* ℥iii. *Pomor. citri recent. concis. no. i.* *Coru. Cerv. raspat.* ℥iiss. *Sem. aquileg.* ℥iii. *Flor. calendul. p. ii.* Coq. s. a. in s. q. aq. hord. ad colatur. pint. iiii. add. *Jalap. rosat.* ℥iiss. MS.

Subinde quoque vesperi assumpsit scrupulum unum pulveris Comitissæ Kent, vel de sequenti mixtura cochleare unum vel alterum.

Et mixturâ diaphoreticâ assumptâ

℞. *Aq. card. bened. Flor. sambuc. ana* ℥ij. *Propbylat.* Sylv. ℥iij. *Antim. diaphor.* ℥j. *Tinctur. croci* ℥j. *Rob. sambuc.* ℥iij. MS.

Ac oleo amygdalarum dulcium extorâ illitâ

Externè nonnisi oleo amygdalarum dulcium recens expresso fuit illita. Postquam jam ad maturitatem venerant variolæ, jamque arefcere &c. mox decidere cœperant, tota facies ut antea deformata videbatur. Verum omnes illæ, quæ ante apparuerant extuberantiss, jam erant planæ, faciesque pulchra præter morem Vetularum: compluresque procul dubio nobiles Matronas, Juvenculâs, Juvenesve variolarum cicatricibus deformes, easdem iterum sustinere imo optare crediderim, si de eodem inde successu certum ipsis esset.

Pulchra evasit.

Puella vero quinques his laborans valde deformatis perit.

Puellam novimus, quæ jam quinques variolas sustinuerat, verum neququam pulchrior inde reddita, sed singulis vicibus magis facta deformis, itaut vix in publico versari auderet ob profundas cicatrices ac deformitatem. Sextâ vice variolis albicantibus (7) & quasi aqueis-

(7) De Variolarum & Morbillorum causis ita desperavit præclarissimus Diemerbroechius, ut in libro de illa affectibus conscripto censuerit, præstabilis esse, scientiæ nostræ infirmitatem hic consistere, quam per multas ambages, & vanas conjecturas nullo fundamento innixas tandem crassam ignorantiam prodere. Gravis itaque Viri præcepto admoniti, quicquam non ausimus circa morbos eos pronunciare. Verum circa Variolarum albicantium genus, quas nomine tenus indicavit Auctor noster, nonnulla visum est ex famigeratissimis Scripioribus hic interserere. Primus autem Merindolius Variolas illas ichorosas atque fatuas appellavit: sed per CrySTALLUS eas ab Ingratâ notatas scribit Sennerius. Germanam autem earum descriptionem sic ex Vidio protulit Riverius: Sunt quæ præter duas species CrySTALLUS adjiciant. Sicut enim appellant quasdam veluti vesiculas plenas aqua, hæc crySTALLI splendentes, quibus cutis varilis in

locis distinguntur. Hoc nunc vulgè nominant RADIAGLIONE: in quas non ita incurrunt omnes Homines, sicut in Variolas & Morbillis, neque sub ipsis ita affliguntur. Hoc vero Variolarum genus antiquioribus quoque Medicis ex Arabum Scholis sub nomine Alhumera, & Alhumica Innotuisse, perhibet Carolus Drelincurtius in sua eruditissima de Variolis & Morbillis dissertatione; utque eas à sanguinis fecerneret, lymphaticas, & sanguinis rorem sudoremque appellavit. Etenim si earum nascendi rationem investigemus, utrumque ipsi facillè indulserim, vel nempe serum, quod sanguinei æstus confors est, non ita à lymphaticis vasî contineri, quin suis ebullitionibus assurgat, exuberet, & in corporis planitie exundet; vel potius cutaneas glandulas fermentescerem sanguinem exactius filtrare, & ipsius bullientis undas tam sincerè excipere, ut puri puri sudoris more Variola protumpan.

si aquis cœruleis (quæ plerumque sunt pessimæ notæ , in primis si facile evanescent) afflicta , antequam ad plenam maturitatem essent perductæ , diem obiit.

16. Arthritis , omnesque articularum dolores , ut ischiadicus dolor , podagra , chiragra &c. qui fiunt ab humoribus acidis , austero-acidis , vel falso-lixiviosis &c. ut pote qui humores felicissimè sudoriferis & diaphoreticis præsertim blandis , spirituosis , volatilibus oleosis &c. opiatis mixtis non tantum educuntur , verum quoque & hisce simul eorum acrimonia acida , austero-acida , &c. temperatur , sicque dolores , vigiliaque tolluntur . Optimè monuit Crato apud Scholziū . consil. 24. dicens , in arthritide procul dubio augebitur paroxysmus , & provocabitur , si in eo sudor detineatur , & reliquis humoris serosi in venis non discutiantur ; & contra brevior fiet paroxysmus , si per sudorem serum discutiatur . Quare quoque Gabelchoverus centur. 4. curat. annot. 31. dixit , sudoris evocationem , præmissis universalibus , in curandis articularum dolore laborantibus admodum esse tutam . Optimè ergo Guilielmus Fabricius Hildanus observat. 83. centur. 5. p. m. 472 & 473. monuit , & sæpissime cum in semetipso , tum etiam in aliis expertus refert , sudorem omnium præstantissimum , promptissimum , & securissimum in arthritide omnique articularum dolore esse anodynum : ast nota , blandis non vero vehementioribus sudoriferis excitatum , ut optimè idem monuit in tractatu suo de lithotomia vesicæ cap. 3. *omnia sponte fiunt , absit violentia rebus .* Non enim tantum arthritidein curant idparina & duaparina , verum & illam prævent teste Daniele Sennerto capite septimo de arthritide . En ex de causa sequentem casum .

Vir quispiam quadraginta septem annos natus , pituitosus , catarrhis acribus jam in pulmones delabentibus , tussisque gravissimam excitantibus , jam in articulos pedum depluentibus , doloremque ibidem atrocissimum efficientibus sæpius , in primis tempore verno , vexatus ; ab insolitis magnis laboribus calore ingente contracto , frigidam , sitim caloremque tollendi causâ , cerevisiam avidè hausit . Maximus mox sudor per totum corpus diffluens fuit , secutus ; quem flocci tamen pendens , dictosque labores iterum aggreffiens , brachii sinistri movendi impotentiam sensit , brevisque & dolorem gravativum , mox & capitis ac nuclæ dolorem atrocem : quare statim domum petiit , & confestim in lectum calefactum se contulit . Ast incallescere incipientem tussis gravissima mox invasit , imo & circa mediam noctem ingens dolor pedes manusque affligens . Summo mane accessit , sequentem bolum diaphoreticum exhibuit .

Arthritis
omnibus
articulari
doloribus.

Sed idem
ad & d'ange
parina qua
lia esse de
beant.

Vir. catarrhis acribus jam in pulmones delabentibus tussisque excitantibus.

Jam in pedibus &c. doloremque producens laborantibus.

Assumpto
bolo diapho-
retico.

℞. *Electuar. diaphor. superius descript. ʒiʒ. Antim. diaphor. Gum. guajacin. ana gr. xv. Croc. optim. gr. vj. Ol. majoran. nobil. gat. j. MS. F. Bolus.*

Et pilulis
anticatar-
rhalibus u-
surpatis.

Post hujus boli assumptionem intra horam copiosus, levi tamen cum levamine, secutus est sudor. Circa meridiem rediens febricitantem, vehementerque tussientem invenit: quare & octo dedi pilulas de massa p. 379. tradita, quarum duas statim, vespertinoque tempore iterum duas, hodieque iterum pomeridiano tempore denuo usurpavit; ex quo cum blandè sudasset, omnis capitis & manuum dolor evanuit, minus postea tussivit, multaque phlegmata minus spumosa ac salsa, ast magis crassa, excrevit; ac brevi de nullo conquereretur symptomate, præterquam de podagrico dolore, retulitque ægrotantis Uxor intra triduum alvum non decessisse Maritum: quare sequentem præscripsi clysterem.

Ab omni
ruffi & do-
lore præter
podagricum
fuit libera-
tus.

Ob alvum
adstrictam
enema spe-
cificum.

℞. *Rad. alb. ʒʒ. Fol. malv. Chamædr. Chamæpitb. ana M. j. Flor. stœchad. Arab. M.ʒ. Sem. petroselin. Carui. Fanicul. ana ʒiij. Concisa atque contusa coq. in s. q. aq. commun. in colat. ʒviij. dissolv. Electuar. diaphoric. ʒiʒ. Ol. lilior. alb. Mellis virgin. ana ʒʒ. MS. F. Clyster pro Viro.*

A quo injecto clysterate bis alvum multis cum flatibus deposuit: tuncque sequens decoctum, de quo ter quotidie ad uncias duas tresve assumpsit, præscripta; externèque hoc anodynum cataplasma imponi curavi.

Ac cataplas-
ma anody-
num.

℞. *Rad. alb. ʒj. Fol. hyoscyam. M.ʒʒ. Beccabung. Salv. Primul. ver. Ioa arthet. ana M. j. Summit. absinth. M.ʒ. Bacc. junip. ʒj. Concisa atque contusa coquantur in s. q. lactis Vaccini vasis clausis per horam unam atque alteram; colaturæ add. Mic. pan. alb. Farin. sem. lin. ana ʒiij. Croc. optim. ʒʒ. Campbor. ʒij. MS. & F. Cataplasma calidè applicandum.*

Necnon de-
coctum spe-
cificum an-
ti-podagricum
usurpavit.

℞. *Rasur. lign. guajac. ʒj. Sassafras ʒiij. Cortic. lign. guajac. Rudic. Cbir. Filic. ana ʒʒ. Herb. chamædr. Chamæpitb. Fol. salv. Primul. ver. ana M. j. Senn. s. stip. ʒj. Flor. lavendul. Hyperic. Stœcad. Arabic. ana p. ij. Bacc. junip. ʒiʒ. Sem. fenic. dulc. ʒij. Concisa atque contusa coquantur vasis optimè clausis in s. q. aq. commun. per sex septemve horas, in colatur. ʒxx. dissolv. Syrup. card. bened. Papav. errat. ana ʒij. Spir. diaphor. p. 319. tradit. ʒiʒ. Nitri dulc. ʒj. MS.*

Jam penè
curatus in
chiragram
incidit gra-
vissimam.

Post applicatum bisque ter iteratum cataplasma, & usurpatum decoctum (unde levis semper sudor fuit secutus, semelque quotidie alvum deposuit) omnis dolor evanuit, ac curatum se esse putabat. Ast post biduum triduumve ex catarrho acri in manum sinistram deplente chiragra gravissima & maximè dolorosa fuit

pro-

producta, quam cataplasmate prædicto neutiquam poterat superare ægrotans. Quare me iterum vocasunt, qui decoctum iterandum necessarium dixi, locoque hujus cataplasmatæ sequens (cujus vim mirabilia in chiragra podagraque, quibus maximè diuque quondam affligebatur optimus noster P. M. Parens, vidi ac observavi, necnon in aliis) imposuere; æst nihil inde levaminis sensit.

24. *Terebinth. Venet. optimè lot. ʒiij. Smegmatis Amstelodamens. ʒʒ. Vitell. ovor. no. iij. Satis optimè contus. imo & lavigat. ʒij. Groci optim. ʒj. F. diu conquassando & miscendo unguentum, super bubula polita, pumiceque complanata extendendum.*

Quare unguentum singulare.

Propter vigilias catarrhosque acres adhuc depluentes vesperi exhibui granum laudani opiatum, unde non nisi per horam circiter dormivit: sequenti nocte duo assumpsit laudani opiatæ grana, minusque quævit: tanque sequens præscripsi.

24. *Sem. papav. alb. Hyoscyam. ana ʒij. Opii Thebaic. spiritu vini dissoluti, parumque inspissat. ʒiʒ. Ol. papav. Unguent. popul. ana ʒiʒ. Cera q. s. Miscantur exactè, & fiat linimentum calidè illinendum. Post secundam hujus linimenti injunctionem omnis dolor evanuit, ac semper fere incipientem articulorum dolorem huc usque secundâ tertiâve hujus linimenti illinitione sustulit.*

Atque alterum anodynum impositum fuit.

Et curatus fuit.

Tetano, & convulsionibus.

17. Tetanus &c. in superioribus pag. 344. & 345. rationem dedimus, quare & in quibus diaphoretica paralyti vel spasmo laborantibus convenient. Præter superiores rationes, & hunc addere casum libuit.

Faber lignarius juvenis triginta sex annos natus, præ nimio labore sudore diffluens, (sub jove enim frigido diu fuerat operatus) subito de motus omnium artuum quadam impotentia conquirebatur: quare domum petenti pedes officium negabant. Ut autem eò venit, lectum statim adiit: assumptâ theriacâ fere non sudavit, noctem inquietam traduxit. Mane surrecturus tetano, & simul animi deliquio, doloreque artuum penè omnium gravissimo correptus per duas circiter horas, pulsu tamen parum mutato, jacuit: inde membra sensim flaccidiora esse cæperunt. Ita autem erat defatigatus æger, ac si summis laboribus esset exhaustus ac defessus, eodemque illo die decies tetano fuit afflictus: vesperi prosthetano cum animi deliquio denuo correptus. Accersitus brevi periturum, vel intra quatuor dies evasurum prædicebam: ab ardoribus enim vehementibus convulsio aut tetanus malum, aph. 13. sect. 7. dixit Senex, nisi vero his transactis febris exoriretur. Id quoque juxta Hippocratem aphor. 6. sect. 5. qui, inquit, tetano corripiuntur, in quatuor diebus pereunt, si vero hos effugerint, saniant. Sed immediatè post febris correptus mox à spasmo erat liber,

Faber lignarius sudans frigori sese exponens.

Id tetanum animi deliquium, dolorem artuum gravissimum, &c. incidit.

Febri correptus liber erat à spasmo.

rema.

remanente capitis quodam dolore pulsante, tumque verum observavi Hippocratis aphorismum 57. sect. 4. à convulsione aut tetano detento, febris superveniens solvit morbum. Reversus venas turgidas quia observabam, venam secari jussi: à repletionem enim fieri saepius convulsionem, legimus apud venerandum Senem aphor. 39. sect. 6. Tertio post venae sectionem die circa mediam noctem non bene tectus de frigore conquerebatur, ac summo mane tetano denuo corripiebatur. Quare mox nuchae vesicatorium imponi curavi, ac sequentem mixturam diaphoretico-cephalicam dedi.

Verum frigi-
gore expo-
tus recidi-
vam mox
passus est.
Quare nu-
chae vesica-
torio impo-
sito.

Et mixtura
cephalica
diaphoretica
assumpta

Ac unguen-
to cervicis
illito.

Neemom
trochisco
sublinguali.

Ac clystere
specifico in-
jecto.

Brevi fuit
sanatus.

Remanente
memoriae
labefactione,
& motus
quodam im-
potentia.

Quare vi-
num medi-
catum lax-
ans cephalic-
um ad fini-
em cura-
tionis usur-
pavit.

℞. Aq. majoran. nobil. Rosismarin. ana ℥ij. Betonice. ℥ss. Tinctur. antiepileptic. pag. 157. tradit. ℥ss. Castor. Flor. hyperic. ana ℥ij. Spirit. diaphor. sapius jam praescript. ℥v. Salis armon. gutt. xxv. Antim. diaphor. ℥ss. Ol. succin. Rosismar. ana gutt. vi. Symp. stachad. ℥j. MS.

Singulis horae quadrantibus cochleare assumpsit, totamque cervicem inunxit sequenti linimento.

℞. Unguent. marriat. ℥ij. Ol. castor. Rut. ana ℥ij. E galbano destillat. ℥j. Spirit. salis armon. gutt. xx. MS. F. Linimentum vesicæ claudendum.

Interim ore tenebat trochiscum sublingualem p. 57. descriptum, & multum salivæ viscidioris per os excrevit. Sequenti mane enema sequens fuit injectum immediatè post paroxysmum convulsivum.

℞. Rad. ponia ℥ij. Folior. rosismar. Rut. Majoran. nobil. Betonice. ana M. ss. Flor. lavender. Stachad. Arabic. ana p. j. Pulp. colocynth. ℥ss. Coq. s. a. in s. q. wq. commun. in colat. ℥vlij. dissolv. Agaric. trochiseat. ℥ij. Mell. anthosat. Elef. diaphoric. ana ℥j. Salis gemm. ℥ss. MS. F. Clyster pro Viro.

Quorum omnium beneficio brevi fuit liberatus, sed valde debilis cum memoriae quadam labefactione, & motus impotentia: quare sequens vinum medicatum cephalicum, simulque laxans exhibui, de quo bis quotidie uncias tres quatuorve, prout alvus plus minusve respondebat, assumpsit.

℞. Radic. Zedoar ℥ss. Ponia. ℥v. Jalapp. gummos. ℥ij. Folior. majoran. nobil. Rosismarin. Salvia ana M. jss. Rut. M. j. Summit. lavender. Hyperic. Flor. stachad. Arab. ana p. ij. Turbitib. gummos. ℥ss. Extrem. cortic. aurantior. Semina. fenicul. dulc. Tartar. crud. Rhenan. ana ℥ij. Concisis atque contusis affund. Vin. Gallic. pint. vij. Unicuique dosi guttules viginti salis volatilis oleosi instillabat, & brevi fuit curatus.

Vir quidam sex & triginta annorum, stipendia faciens, Mar-
tisque

tiſque ſtudiis aſperrimus, dum propugnaculum aliquod cum Com-
 militonibus oppugnaret; ab Adverſario, in quem ruebat, perva-
 ſlopeti globulo in erecto pene vulneratus eſt, adeo ut panneum
 femoralium fruſtulum, quod ſecum vexerat globulus, in pene
 relinqueretur; nihilominus arreſta ei ſtetit Veneris-haſta, neque
 ob vulnus acceptum quicquam de rigore amiſit. Sauciatam tan-
 dem, ſanguiniſque ob effuſionem infirmum ſe ſentiens, ſclopeto ſuo,
 vindictâ nempe ardens, prius exploſo, ex loco certaminis diſceſ-
 ſit. Itaque ſaucius cum aliis Lugdunum Batavorum miſſus fuit:
 ubi decumbens per octiduum tetano totum corpus, ipſamque vul-
 neratam Veneris-haſtam tenente, quotquot vel viſum vel cura-
 tum ipſum venerant torve vultu adſpexit. Athibita fuere ſecun-
 dum artem eadem penè interna, pariter ac externa medicamenta
 à Chirurgo dexterrimo Theodoro Cramer, qui poſt extractum
 femoralium fruſtulum Hominem totos octo dies tetano rigidum, ac
 penem in primis arreſtum, ſummoſque dolores miſero cientem bis
 in die quoque vidit, tractavit; tandemque ſolerti curâ in priſti-
 nam conditionem cum aliis ſimul reſtituit.

Ancillam vero novimus triceſimum ſextum jam agentem an-
 num, ſæpius ſpafmo laborantem, quæ ſimul ſe frigori exponit, à
 convulſione liberatur, ac ſtatim ſi non ceſſat ſpafmus, pedibus
 nudis pavementum incedere ſolita eſt, quo ipſo momento liberari
 eam vidi. Verum ne aliud majusque malum inde tandem incedat,
 non injuriâ vereor.

18. Gangræna, in primis ſubacida diaphoretica ſimulque
 cardiaca in ea convenire, experientia teſtatur. Verum ne ſint
 nimia, vel ſæpius repetita: vires enim hoc modo nimis proſter-
 nerentur. Sequentes gangrænarum caſus noſtro judicio ratio-
 res plurimum loco hiſce ſubjungere placuit.

Vir quadraginta annorum, catarrhis ſalſo-acribus odontal-
 giam ſæpius excitantibus plurimum obnoxius, aſſumpto purgan-
 te hydragogo ſæpius curatus. Circa autumnum valde pſuioſum
 non tantum odontalgia, verum & brachiorum, crurum, pedum-
 que dolore rodente affectus, fruſtra purgante hydragogo bis ter-
 ve uſurpato, arthritidem metuebat. Quare ex quorundam præ-
 ſcripto vomitorium, tartarum nempe emeticum, aſſumpſit, cujus
 beneficio multa pituitoſa bilioſis mixta exomuit: verum levami-
 nis & curationis loco febris quotidiana continua ſumma cum debi-
 litate correptus eſt, & plura inde mala metuens, me acceſſivit.
 Cum acceſſiſſem, febricitantem omneſque corporis partes dolore
 rodente & nonnihil gravativo affectas, urinas rubicundas imo pe-
 ne flammeas, vigilias, & ſimilia ſymptomata inveni; quare mox

ſequen-

Miles ſre-
 nuus.

Propugna-
 culum oppu-
 gnando.

Per erectam
 Veneris ha-
 ſtam ſaucia-
 tus.

Mahene ta-
 men eadem
 arreſta.

Tetano per
 octiduum
 aſectus, ac
 curatus.

Ancilla ſpaſ-
 mo ſæpius la-
 borans cura-
 ta.

Fiſgori ſe
 exponendo,
 vel nudis
 pedibus pa-
 pavementum
 incedendo.

Gangræna

Vir catarr-
 his obnox-
 ius hydrago-
 go ſæpius
 curatus.

In dolorem
 rodentem
 per univer-
 ſum corpus,
 febrim con-
 tinuam &c.
 incidit.

sequentem mixturam cochleatim usurpandam exhibui.

Quare mixturam diaphoreticam anodynam. *℞. Aq. card. bened. Flor. sambuc. Betonica ana ℥ij. Cinnamom. Propylact. Sylv. Spirit. diaphor. sapius præscript. ana ℥ss. Antim. diaphor. ℥ss. Laud. opiat. gran. ij. Syrup. stæchad. Rob. baccar. sambuc. ana ℥ss. MS.*

Qua assumptâ, optimè semper sudavit, verum pauco cum levamine. Vespere sequentem bolum sudoriferum ex vino Rhenano vetustiori dedi.

Et bolum sudoriferum cum succo su usurpavit. *℞. Electuar. diaphor. sapius jam nominat. ℥jss. Salis volatil. corn. Cerv. gran. vj. Antim. diaphor. Lapid. prunell. ana gran. xij. MS. F. Bolus.*

Cujus beneficio benè sudavit cum doloris diminutione: quare idem bolus vesperi denuo fuit iteratus, eodemque cum effectu.

Verum sequentibus diebus vesiculis aquâ limpida impletis per totum corpus affectus. Verum omnes partes subjacentes gangrænâ affectas invenimus. Verum postero die quammaximè querebatur de obtusa quadam hinc inde titillatione: quare mixturam priorem continuò usurpavit: Die sequenti observavimus per universum corpus vesiculas quasdam aquâ quadam limpida impletas, in primis circa crura ac pedes; quibus visis, gangræna partes illas brevi laboraturas prædixi, quod quoque ita evenit. Nam vesperi incisis illis vesiculis partes subjacentes gangrænatas, & quidem satis profundè una cum Chirurgo observavimus, quibus scarificatis, sequans fomentum applicuit.

Quare ipsis scarificatis fomento adhibito. *℞. Rasur. lign. guajac. ℥ijss. Folior. scord. Absinth. Marrub. ana M. j. Menth. aquatic. M. jss. Summit. centaur. min. M. ss. Flor. sambuc. p. ij. Concis. & contus. coq. in s. q. aq. & vin. q. s. Colatur. pint. i℥. add. Liquor. myrth. ℥ij. Theriac. Aëdromach. ℥ss. Spirit. vini camphorat. ℥ij. MS.*

Internè vero hac usus fuit mixturâ, unde continuò sed leviter tamen sudabat.

Mixturam diaphoreticam specifi- cam dedi- mus. *℞. Aq. flor. sambuc. ℥ijss. Centaur. min. Rasur. lign. sassafras cam-aqua destill. ana ℥jss. Cinnamom. Propylact. Sylv. ana ℥ss. Confect. hyacintb. ℥ij. Antim. diaphor. ℥ss. Elix. propriet. Paracels. gatt. xℓ. Rob. baccar. sambuc. Syrup. è succo citri ana ℥v. MS.*

Verum nullum habuit ab externis hisce vel internis levamen: partes enim gangrænatae in dies profundius penetrabant, febris adaugebatur, vires vero diminuebantur. Et ob vigiliâs doloresque denuo exacerbescentes mixturæ laudani opiat. granum unum vel alterum sed absque ullo successu fuit additum; partibusque gangræna vel jam sphacelo affectis cataplasma ex dictis fere simplicibus vino coctis fuit adhibitum, plumaceolis spiritu vini camphorato, theriacâ in majori quantitate additâ, &c. anadidis,

im-

impōsitis : Ob alvum adstrictam subinde enema fuit injectum, verum frustraneo eventu ; nam post tres septimanas fatis cessit.

Eodem modo & tempore nonnullos Juvenes, Mulieres, ac Senes hanc intra & extra urbem post febrem quotidianam continuam, & quidem post quartam quintamve exacerbationem, in partibus extremis hinc inde exortis vesiculis aquā cruentā impletis, intusque gangrænatis, omnibus secundum artem frustra adhibitis, defunctos vidimus.

Eodem tempore eodemque modo plures defunctas vidimus.

Non potui non proferre casum Vetulæ etjuscum sexagenariæ totius corporis sphacelo brevi defunctæ : eu benevole Lector totam historiam.

Vetula sexagesimum jam superans annum, sæpius de extremarum partium frigore, & dolore quodam titillante conquerens, feбри corripitur quotidianā continuā summo cum calore interno, verum neutiquam externo, (quoad ego observare potuerim, et si in ipsa febris exacerbatione ac vigore pulsus, externasque partes sæpius exploraverim) siti intolerabili, capitisque dolore rodente, jam pulsante, alvoque adstrictā, vigiliis &c. affligente.

Vetula sexagenaria de extremarum partium frigore & dolore titillante conquerens.

Vocatus hanc dedi mixturam, præmissis clystere vulgari emolliente.

℞. Aq. mellis. ℥ij. Card. bened. Flav. cortic. citri ana ℥i℥. Vit. Matthiul. Prophylact. Sylv. ana ℥℥. Tinctur. radic. contrayerv. aceto still. parat. ℥ij. Confect. byacint. ℥i℥. Antim. diaphor. Sal. card. bened. ana ℥j. Rob. bacc. sambuc. Syrup. papav. alb. ana ℥v.
MS.

Varis medicamentis internis extractisque.

Hujus beneficio blandè quidem sudavit, ac fatis placidè dormivit, verum frustraneo non tantum eventu, sed quarto hujus febris die circa octavam matutinam in pede sinistro tumor quidam subalbidus vesiculis nonnihil flavis hinc inde obsessus se ostendit. Vesiculis itaque incisis, liquor quidam flavus effluxit, partesque subjacentes non tantum gangrænatas, sed sphacelatas, imo penitus scarificatas, dolore sensuque expertes invenimus ; & quod maxime admirabamur, circa meridiem ad genu usque, imo circa octavam vespertinam totum crus ad inguen usque sphacelatum observabamus, quidquid etiam contrarium internève externève applicatum vel adhibitum fuerit. Sequenti etiam die alter pes, crus &c. intra duodecim horas totum sphacelatum erat, tumque illo die absque ulla febre, sed valde debilem invenit. Sequentibus vero diebus ambæ manus & brachia ad humeros usque sphacelata, brevique absque ullo dolore, mentis ad ultimum vitæ terminum compotem, lethum subeuntem vidimus.

Frustra a-
surpatis.

Quarto die pedem, vespertini totum crus sphacelatum.

Et brevi non tantum alteram crus, sed & ambas manus ac brachia ad humeros usque sphacelata vidimus.

Lue venerea.

19. Lues venerea, teste Johanne Cratone, Ambrosio Paræo,

Arnoldo Weickardo, Alexandro Trajano Petronio, Gaspare Torella, Pedro Maynardo, &c. qui omnes diaphoretica & sudorifera calefacientia, ferum minuentia, ejusque acrimoniam temperantia, &c. una laudant commendantque. Verum violenter sudores nequam provocandos monuit Alexander Massarias lib. 6. de morbo Gallico p.m. 462.

Plures dantur morbi affectusque, in quibus *ἰσχυρὰ & διαπορηρὰ* conveniunt, ast tantum præcipuos ab his illisve peccantibus humoribus oriundos jam numeravimus. Transeamus ergo ad affectus morbosque eadem vetantes, qui sequentes in primis existunt.

Sudorifera
& diaphoretica
vehementiora
nocent.

Morbi & affectus, in quibus *ῥαθυρῖκα* & *διαπορηρῖκα* propriè dicta, in primis vehementiora, non ita conveniunt, sunt.

In phthisi.

r. Phthisis, ut docuit Johannes Walæus in sua medendi methodo titulo de sudorifero p.m. 66. Hac enim ratione, sero humorum acrimoniam quodammodo temperante per sudores expulso, nimis acres redderentur humores, sicque faciliè febrium exacerbationes adaugerentur, vires tollerentur, (quæ tamen hæc, aut nullibi, conservandæ) vigiliæ majores excitarentur, &c. sicque non nisi malo pejus adderetur. Omnia quippe sudorifera fortiora ac vehementiora in phthificis semper noxia nobiscum plurimi observarunt Practici. Natura enim ducenda non vero cogenda: imo sudores in phthificis sponte prodeuntes necessariò impediendos esse censuit Johannes Walæus loco statim citato; quia, inquit, ita phthifici sudoribus continuis ferme diffuunt, & in tantum debilitantur, ut Medicus vel maxime necessum habeat stomacho & visibus illorum succurrere, & sudores impedire. Dista sequens casus satis confirmat.

Et ob quam
rationem.

Mulier post
varia animi
pathemata.

Mulier quadam triginta annos nata, post varia animi pathemata melancholica brevi de menstruorum suppressione, & hinc præcordiorum anxietate gravi, capitis dolore jam rodente jam gravativo, & circa nonam vespertinam exacerbescente, tussis ex catarrho salso-acri oriundâ, ac quotidie matutinis horis de frigore ingenti in regione lumbâri, mox & respiratione difficiliori conquesta est. Quare accersitus, primò singulis diebus bis, mane nempe & vesperi, duas pilulas de massa p. 379. descriptâ deglutiendas dedi, sequentemque mixturam exhibui, de qua ad tres horas duo assumpsit cochlearia.

In dolorem
rodentem
tussimque
tardidit.

2. Aq.

℞. Ag. majoran. nobil. ℥ij. *Hyssop. Fœnicul. ana* ℥j. *Spir. cortic. citri* ℥ij. *Salis armon. aromat. superior. gutt.* xvj. *Antim. diaphor.* ℥j. *Laud. opiat. gr.* ij. *Tinctur. croc.* ℥i℥. *Syrup. papav. errat.* ℥vj. MS.

Quare phlas anti-carrhales.

Et mixturâ usurpavit.

Post duodecim assumptas pilulas, & tertiam hujus mixturæ iterationem tussis & præcordiorum anxietas, & respiratio difficilior, frigusque matutinum in regione lumbari evanere, Noluit itaque alia medicamenta assumere.

Et omnia symptomata fere evanere.

Post mensem vero in gravem capitis dolorem gravativum, brevique coryzam incidit. Quem dolorem & coryzam in principio flocci fecit: ubi vero per duas tresve hebdomadas his affecta fuerat, tussis molestissima ex catarrho salso-acri, febrisque continua subsequuta est. Me iterum ergo accersivit, qui sequentem pulverem pro suffumigio præscripsi, pilulasque mox dictas & citatas eodem modo adhibendas dedi.

Post mensem in coryzam

Tussisque molestissima, & febrem continuam incidit.

℞. Succinalb. Mastich. elect. ana ℥ij. MS. F. Pulvis crassus.

Quare suffumigiam.

Hisce cum nihil omnino proficeret, spiritum salis armoniaci aromaticum dedi, de quo quater de die eum decocto ex glycyrrhiza, floribus papaveris erratici, & hyssopo parato guttulis duodecim cum successu fuit usa, manente tamen tussi, febrisque continuâ. Varia itaque multaque medicamenta, ut & sequens apozema in usum revocata sunt.

℞. Rad. apii Albæ Ixeos Florentin. ana ℥vj. *Rasur. lign. guajac.* ℥℥. *Fol. tussilag. Hyssop. ana* M. j. *Siliquar. dulc.* ℥j. *Flor. papav. errat. p.* iij. *Sem. arctic. Roman.* ℥℥. *Passul. major. ab arillis mund.* ℥jv. Concisa atque contusa coq. in f. q. aq. pur. in colatur. pint. j℥. dissolv. *Syr. jujub. Card. bened. ana* ℥j℥. *Spir. nitri aromat. dulc.* ℥ij. MS. F. Apozema.

Apozema posticiale.

Tantum vero abfuit, ut inde in pristinam restitueretur valetudinem, ut etiam in graviolem postmodum tussim, majoremque febris continuæ exacerbationem in dies incideret. Quare sequentem pulverem ter optimo cum successu assumpsit; quippe febris exacerbatio, tussisque post ejus usum multo lenior.

℞. Ocul. Cancr. Bezoard. minor. Croc. optim. ana gr. vj. *Sacchar. perlat.* ℥j. MS. F. Pulvis.

Pulverem.

Post hujus pulveris assumptionem levissimus semper secutus fuit sudor, phlegmata purulenta subsalsa ast pauca excrevit; tandemque, quod tot ac tam varia medicamenta nauseam pariebant, intra sex septenive menses nullis amplius medicamentis fuit usa: nisi quod consanguinei cujusdam consilio sequentem bolum sudoriferum ter usurpavit; unde tanta virium jactura, continuo postmodum sponte effluente sudore, ut jam jam moritura videretur.

Bolusque,
(unde valde
sudavit) fru-
stra assum-
pfit.

℞. Theriac. Andromach. ʒij. Croc. pulv. ʒss. Salicard. bened. ʒj.
MS. F. Bolus.

Hoc assumpto bolo, ita per quatuor vel quinque horas sudavit, continuusque fere secutus fuit sudor, & ita debilis ac macra fuit reddita, ut nullis corroborantibus, nullisque sudorem impediens medicamentis aut vires refocillari, aut sudores impediri potuerint, sicque fatis tandem cesserit.

Et fatis ces-
sit.

Polypo cor-
dis.

2. Polypus cordis, (2) in quo neutiquam conveniunt diaphoretica nec sudorifera vehementiora, in primis si plus solito volatiliora ac spirituosiora sint. Nimirum enim sanguinem rarefaciunt, & majorem motum ipsi conciliant, ac plerumque horum vi magis anxii & anhelii redduntur polypo cordis laborantes, sanguis quia velocius movetur per angusta, tumque vix respirare posse haecenus observavi: (quæ tamen de polypo cordis jam majore dicta sunt) imo ipsa cardiaca & cujuscunque generis volatiliora ac spirituosiora medicamenta, vel alimenta, esculenta, potulentave ipsis quammaximè nocere vidi.

Polypo cor-
dis laboran-
tes de qui-
bus conque-
runtur.

Dicta exemplo, ac figurâ unâ atque alterâ illustrabo. Verum antequam ad illa transeo, animus est verbo demonstrare polypo cordis (in primis majori, de cæteris enim taceo) laborantes quomodo sese habeant, quid post cardiaca, purgantia, diaphoretica &c. observent. Omnes, quibus haecenus operam navavi, sæpius palpitatione cordis laborant, suntque quodammodo anhelii, imo ex vel minimo labore, ambulatione, similive motu præter consuetudinem paulò majori, vel aere crassiore vel nebuloso si plus solito se moveant, non vel parum febricitant, sed tamen pulsus ipsis non nihil frequentior, sed parvus, ac paulò contractus; urina sæpius crudior, nonnunquam sed rariùs rubicundior, idque in primis post assumpta spirituosiora, oleosa, volatilia, vel motum vehementiorem; insomnia ipsis frequentiora ac horrenda, profundè subinde astæpius tum supini dormiunt, iacubo nonnunquam afficiuntur, subitò quo-

(2) De Polypo cordis licet egregia occurrant monumenta apud varios rei Medicæ Striptores, atamen accuratius de illo disseruit Marcellus Malpighius in ea, quam nobis exhibuit, de Polypo cordis dissertatione. Curiosus idcirco Lectoribus illam commendamus, quam adire poterint, quicumque Polypi cordis formationem à sua origine repetere velint: Jam autem miramur, cur Kerckringius in suo Ipecclegio Anatomico Polyporum cordis existentiam in dubium revocaverit, erroremque in eo latuisse dixerit, quod sanguinis post mortem grumefacti & indurati partes pro Polypis, qui antehac eorum observationes perhibuerant, sumpserint. Verum vix

inducti possum, ut credam, solertissimos cæteroquin Vros, Tulpium & Bartholinum, quos nominatim indicat, tam turpiter lapsos fuisse, ut sanguinem in cadaveribus grumefactum pro Polypo cordis habuissent. Atque omnino hoc suum assertum explodit, quod ipsemet adjicit, concretiones nempe istas polyposar facile per artem effingi posse, si in vivi Canis venas apertas vitæboli spiritum, quo sanguis confectum concrevit, injiciamus. Liquer enim ex simili succo in sanguine ipso nidulante posse ipsius partes glutinosiores ita compingi, ut alicujus vas lateri adhaereant, & novarum partium accessu per varias veluti pelliculas in majorem molem exorescant.

to quoque quasi perterriti expergeunt. Diaphoretica vel sudorifera cujuscuque generis, in primis volatiliora, vel iisdem mixta si ipsis exhibeantur, mox anxietas major, respiratio difficilior, pulsus frequentior, sed magis contractus, moxque debiliores redduntur, & animi deliquio facile obnoxii: quare plerique spirituosam cardiacam amant, verum pessimè plerumque inde sese habere hactenus observavi. Post purgantia præ primis vehementiora vel acriora summa cum molestia & anxietate, respiratione difficiliore, cordis palpitatione & alvum deponunt, ac valde post secessum sitiunt, & quò plus bibunt, eò magis anguntur. Verum laxantia & alvum ducentia, nempe enemata, faciliùs ferunt: flatu discutientia si non nimis simul sint spirituosam, ipsis non ita nocent. Verum maximè conqueruntur de cordis palpitatione, respiratione difficiliore, anhelitu molesto &c. assumptis nempe medicamentis, alimentisve crudis, vel austeris, flatuive excitantibus, & eisdem simul non discutientibus.

Quare hæc illave vehemèntiora ac spirituosam, volatilia &c. ferre nequeunt.

Sequens exemplum plurimum loco dicta satis superque comprobabit.

Mulier triginta quatuor annos nata, quinque liberorum mater, alvo sæpius adstrictiori laborans, & à longo tempore anhela, respirationem difficiliorem, palpitationem cordis in dies ingravescentem, in primis aere crassiore vel nebuloso existente, imò animi deliquium sæpius passa. Multa ac varia assumpserat medicamenta tam purgantia, quàm aperientia, sudorifera, volatilia oleosa, flatu discutientia, & similia: verum frustraneo non tantum eventu, sed post assumpta ejusmodi medicamenta, vel motum solito, majorem omnia pejora, in eo quasi aliquid contrahi, & obstaculum quoddam in corde se sæpius observasse referebat; in primis si flatu tum reddere non posset. Valde erat debilis, sitiens summopere, verum siti satisfacere nunquam ausa, quia inde quammaximè angebatur, respiratione difficiliore; & sæpius palpitatione cordis excitata: vinum si modo assumpsisset, totà nocte vix dormire poterat: semper supina decumbebat, ac infomnis horrendis, ac incubo quasi tum excitabatur: pulsus erat parvus, inæqualis, contractus, & paulò frequentior. Accersitus, ac dicta intelligens polypum cordis verèbat, ac mox sequens enema præscripsi, ac bis terve singulis septimanis iteravi.

Mulier anhela palpitatione cordis &c. sæpius laborans.

Volatilibus, diaphoreticis &c. assumptis.

Semper male se habuit.

In primis flatu si redere nequebat.

℞. Decoct. emoll. & carmin. ℥viiij. Elest. diaphan. ℥ij. Sal. gemm. ʒss. MS. F. Clyster pro Femina.

Verum injecto enemate.

A quo alvum, & multos flatus cum levamine dejecit, & semper melius inde se habere dicebat. Cæterum sequentem dedi mixturam, de qua subinde cochleare unum vel alterum assumpsit.

℞. Aq.

Et usurpat
mistrâ.

*M. Aq. Meliss. Borag. ana ℥ij. Fenicul. Cinnamom. ana ℥℥.
Spir. nitri dulc. aromat. sapius jam citat. gutt. xxx. Confect. al-
kerm. ℥℥. Julap. rosat. Symp. rub. idai ana ℥iij. MS.*

Flatus va-
rios cum le-
vamine red-
didit.

Qua usurpatâ, flatus nonnullos cum levamine emisit, tumque nec palpitatione cordis tanta, nec insomnia ita horrenda. Verum purgante, vel sudorifero, vel flatus propriè discutiente medicamento volatili, vel spirituoso assumpto, statim magis anhelam, respira-

Sed adhibi-
tis volatili-
bus cujus-
cunque ge-
neris.

tionem difficiliorem, ac omnia dicta symptomata pejora observa- vi. Ostitudo, ni fallor, ante obitum assumpserat unum vel alterum oocleare sequentis mixturæ, ac mox palpitationem cordis, imo & animi deliquium &c. passa est, ita ut jam jam mortem timerent adstantes. Verum post horam injecto dicto enemate, ac ter quater- ve inde alvo depositâ, omnia symptomata remittebant.

Animi deli-
quium quo-
que passa est.

*℥. Aq. Meliss. ℥ij. Flav. cortic. citri. Aurantior. ana ℥j. Spi-
rit. carminat. Sylv. ℥iij. Sal volat. oleos. gutt. xxv. Confect. alkerm.
℥℥. Antim. diaphor. Margarit. præpar. ana ℥℥. Symp. rub. idai
℥vj. MS.*

Verum mi-
xturæ car-
minativæ.

Cum levamine quoque subinde assumpsit spiritum magnani- mitatis ad guttulas aliquot cum cerevisia; verum cum vino si usurparet, statim iterum omnia symptomata exacerbescabant. Tan- dem valde anhelâ, palpitatione cordis exacerbescente, ac per tri- duum continuâ admodum debilitata fuit, & quicquid externè in- ternève esset adhibitum, oleum & opera erat perdita: nunquam tamen vel parum saltem febricitantem inveni. Post mediam no-

Et spiritus
magnanimi-
tatis usus
ipsi profuit.

Sed cum vi-
no nocuit.

Tandem
omnibus
frustra adhi-
bitis.

Cadaveris
aperitionem
rogavit.

Quo dissecto

Polypum in
sinistro cor-
dis thalamo
&c. invenit
Medicus.

stem, quia ægrotâ quid habebat, quod aperire mihi vellet, me ac- cerfivere. Venientem obsecravit, ut postquam animam expirasset, quod brevi futurum putabat, cadaver aperire vellem, simul inter- rogans, quid judicarem in suo corde latitare; nam procul omni du- bio me reperturum quid, quod foret mirabile. Cui ego, polypum cordi meo judicio inesse, respondi: cumque quid esset polypus di- xissem, manum meam premens, denuo rogavit, ut sectionem ca- daveris instituerem, ubi satis concessisset, amicis que ostenderem. Cum itaque postridie benè mane diem obierat, cadaver dissecul. In ventriculo & intestinis in primis tenuibus pituitam valde visci- dam ac tenacem inveni, verum cæterum intestina sana; pectus val- de distentum, pulmones naturales, cor plus solito majus, & quasi nonnihil induratum, in primis partem ejus sinistram, dextram ve- ro cordis auriculam ventriculumque naturalem: at auriculam fini- strâ, ac sinistrum cordis thalamum, ut & arteriam aortam polypo in- genti impletam. Quæ dicta ut cò melius benevolus Lector intellige- ret, hanc addidi figuram.

a. a. Cor.

b. De-

- b. Dextra cordis auricula.
 c. Dexter ventriculus.
 d. Vena cava.
 e. Sinistra cordis auricula diffecta.
 f. Sinister cordis thalamus apertus .
 g. Arteria aorta ascendens aperta .
 h. Arteria aorta descendens.
 i. i. l. Polypus in cordis sinistro thalamo, auriculâ, & aortâ descendente repertus.

Ejus figura.

TAB. V.
FIG. III.

ALTERIUS POLYPI CORDIS FIGURA.

- A. A. Polypus cordis instar ranæ caudatæ, f. Loligenis piscis in sinistro cordis thalamo, auriculâ sinistra, & arteriâ aortâ repertus, in nosocomio Lugduno-Batavo à clarissimo ac doctissimo Viro D. Paulo Hermann! Botanices Professore, & nosocomii p. t. Præside.
 B. B. Caput hujus polypi.
 C. C. Pedes ejus anteriores.
 D. D. Pedes posteriores.
 E. E. Ipsum corpus.
 F. F. Cauda illius.

Ut & alterius in viro repertus.

FIG. IV.

Aliis quoque autem & postea operam dedi, qui iisdem symptomatibus afficiebantur, & à generosissimis volatilibus, aperiensibus, spirituosis &c. medicamentis ab aliis Medicis, meque præscriptis nullum non tantum levamen, verum pejus postea semper sese habuisse obtestabantur: quos tamen omnes post mortem præter duos aperire non licuit. Verum in iisdem polypum, ut jam narraui, & figuris demonstravi, vidimus & plurimis ostendimus.

Polypis cordis majoribus jam laborantes semper ferò à volatilibus &c. maie se habent.

3. Febris hectica, ut docuit Fuchsius in institut. medic. lib. 2. sect. 4. cap. 27. Sudorifera enim in primis vehementiora plerumque calida existunt, sicque calidis calida adderentur, majorque corporis ariditas, & calor molestior excitaretur. Peccat quoque in febris hectica non tam humorum copia, quam quidem eorum inopia. & acredo: sudoriferis vero humorum copia, sero per sudores expulso, plurimum diminuitur, eorumque acerbis (temperante quodammodo liquore, nempe sero, per sudores diminuto) in dies major & major redditur, & sic non nisi febris major, calor, & ariditas vehementior, intolerabilior, vigiliæ molestiores, corporisque colloquatio citior producitur.

Febre hectica.

4. Melancholia, ut legimus apud Johannem Walæum in sua medendi methodo titulo de sudorifero p. m. 62. melancholici enim humores sudorifera vehementiora vetant omnia, & semper; blandiora vero & spirituosâ oleosa si deserviant & diaphoretica existant, maximè

Melancholia.

maximè in melancholicis humoribus conducunt: mutant enim, & corrigunt dictos humores quàm felicissimè, ut hinc inde in observationibus traditis & adhuc tradendis satis liquet.

Cacochymia.

5. Cacochymia, ut idem ibidem docuit: hinc, inquit, magnum errant errorem, qui absolutam & plenam cacochymiam, ut pote in hydrope, sudoriferis, nempe vehementioribus, & nonnisi illis, expellere conantur. Blandiora, spirituosa, ac oleosa vero *διαιτητικά* in cacochymia maximè conveniunt, non quia cacochymiam per sudores expellunt, aut quia temperando, incidendo mutant & corrigunt cacochymiam; sicque correctæ concoctæ ac præparata eadem purgante medicamento tutius jucundiùsque (juxta Hippocratem aphor. 22. sect. 1.) educitur, curaturque. Plura de cacochymia, & an per purgationem &c. educi, vel per alterantia temperari, & corrigi debeat, qui desiderat, legat modo quæ dicta sunt §. 19. p. 196. & 197.

Morbi à crudis humoribus productis.

6. Morbi à crudis humoribus producti, teste Galeno comment. 2. in lib. 1. Hippocrat. de morbis popular. crudis, inquit, & à crudis humoribus productis morbis nec profunt sudores, nec signum sunt bonum: nam vel copiam denunciant humorum, vel virium infirmitatem. Vetant enim crudi & inconcocti humores sudorifera vehementiora, non vero *ιδρωτικά* & *διαφωρητικά* blandiora, spirituosa, volatilia: indicant namque potius crudi humores spirituosa &c. sudorifera & diaphoretica. Nam hisce spirituosis blandioribus ac volatilibus medicamentis crudi humores morbique ab iis oriundi citius ac jucundiùs tutiùsque, quàm ullis aliis, curantur ac tolluntur: imo si quæ sint in rerum natura crudos humores alterantia, corrigentia, &, ut ita dicam, concoquentia medicamenta, revera spirituosa blandiora volatilia hæc esse, Lippis ac Tonforibus satis notum est. Item à frigidis viscosis humoribus oriundi morbi, quia, inquit Fuchsius institut. medicar. lib.

Item à frigidis viscosis humoribus oriundis morbis.

2. sect. 5. cap. 27. frigidis & à frigidis humoribus productis morbis non conveniunt sudorifera, (vehementiora ac potentiora) nisi vitio jam declinante: quare etiam sudores in febribus salubres judicantur, si diebus decretoriis erumpant, ut legimus apud Hippocratem aphor. 36. sect. 4. Nec mirum, quod vehementiora & potentiora sudorifera talibus in morbis à frigidis & viscosis humoribus oriundis prohibeantur: nullam enim talibus in affectibus vi & potentiâ producti & expulsi sudores utilitatem, nullumque levamen adferunt, verum maximè debilitant, viresque auferunt. Attamen si blanda, spirituosa, oleosa, volatilia &c. sint *ιδρωτικά* & *διαφωρητικά*, optimè juvant, viscosa tunc corrigunt, blandèque calefaciunt, humoresque frigus &c. producentes jucundè alterant

sic-

ficque citò hisce dictis humoribus, vel inde productis morbis laborantes curantur.

7. Morbi singuli ac omnes, qui à sola humorum, vel humorum simul acrium inopia & paucitate exoriuntur. Non enim aridis corporibus, siccis morbis, humoribus nempe vel caliditate vel acredine exsiccatis, sudorifera potentia exhibenda, docente Fuchfio loco statim citato: nam sudoris materia nonnisi sanguinis *ἵγος* & serositas est, ut Johannes Baptista Montanus tractat. de febre sanguinis, & tom. 1. consultat. medic. 154. probavit, quæ sanguinis serositas humorum acridinem &c. diluendo quodammodo adhuc temperans, magis magisque per *idiotinā* & *diapopotinā* in primis vehementiora & frequentiora educitur, expellitur, ac diminuitur. Quare quoque Senex lib. 2. de diætâ text. 36. §. 5. p. m. 232. dixit, sudores omnes exeuntes ficcare & attenuare, cum corpus humore destituatur; sicque vel tabes, vel atrophia, &c. faciliè hac ratione excitaretur, de quibus videsis ea, quæ dicta sunt circa purgantia in tabe & atrophia exhibita p. 212.

Morbis ab humorum inopia & oriundis.

8. Dolores artuum fixi ac subinde vagi ex humoribus acribus, falso-acribus, ac lymphaticis oriundi, qui sæpius diaphoreticis, & quidem volatilibus oleosis, ut ex superioribus patet, brevi superantur. Verum nec hisce cedentes, cucurbitulæ cum flammis, ut & vesicatoria sæpius renovata in primis tum simul conveniunt. Dicta sequentes casus satis superque confirmant. Lubentius hos quoque casus addidi, quia hinc inde in præcedentibus, & p. 23. pollicitus fui, me plures de cucurbitulis observationes esse relaturum.

Doloribus artuum fixis vel vagis.

Mulier quinquagenaria, alvo adstrictiori, catarrhis plurimis jam in dentes, jam in has illasve corporis partes illabentibus obnoxia, cæterum sana: circa brumale hybernium præ odontalgia nonnullas noctes infomes traduceas, mane, assumpto diaphoretico, sudorem universalem post nonnulla infomnia pavoribus ac præcordiorum anxietate mixta passa, summum observavit levamen. Verum adhuc sudans surrexit, ac circa meridiem de maximo dolore in brachio immediatè infra musculum deltoidem primò gravativo, ac dein rodente, ac de momento in momentum valde ingravescente, imò vesperi intolerabili conquesta est. Quare Chirurgum accersivit, qui mox cataplasma ex mica panis albi, foliis verbasci, floribus sambuci, croco, vitello ovi, & lacte dulci compositum imposuit; & bolum ex sesqui drachma theriacæ Andromachi, & scrupulo oculorum Cancrorum præscripsit. Unde optimè & profusè sudavit, verum frustraneo eventus; totam enim noctem infomnem traduxerat. Mane & Medicum quoque vocavit, qui

Multer catarrhis plurimum obnoxia.

In brachii dolorem gravativum & rodentè incidit.

Verum externis inter nisque frustra adhibitis.

accerfitus statim vulgare enema, pilulas cephalicas sequentes vespere assumendas (intra quadriduum enim alvum non deposuerat) præscripsit, à quibus decies quidem alvum sed frustra deposuit.

Pilulas quædam cephalicas purgantes.

℞. Maß. Pilul. Aurear. Cochiar. ana ℥ss. Resin: jalapp. Scammon. ana gran. vj. Ol. rosismar. still. gutt. ij. MS. F. Pilul. no. vij. deaur.

Cataplasma anodynum.

Mane Chirurgus ex præscripto Medici cataplasma magis anodynum brachio imposuit, inuncto prius brachio spiritu vini lavendulato, tincturâ opii & sale volatili oleoso mixto, ac bolum fudoriferum sequentem à Medico præscriptum assumpsit, ac optime sudavit, sed absque ullo doloris levamine, etsi per tres quatuorve circiter horas dormiverat.

Bolum diaphoreticum.

℞. Diascord. Fracast. Theriac. Andromach. ana ℥ss. Antimoy. diaphor. Ocul. Caner. ana gr. xv. Ol. nuc. moschat. express. ℥ss. Tinctur. croc. gutt. xv. MS. F. Bolus.

Interim subinde quoque pilulâ ex grano uno laudani opiatâ, necnon hac mixturâ cochleatim fuit usâ.

Mixturamque sudoriferam anodynam frustra in usû vocavit.

℞. Aq. card. bened. ℥ij. Fenic. Majoran. nobil. ana ℥ij. Theriac. simplic. ℥j. Tinctur. opii. ℥jss. Antim. diaphor. ℥ss. Ol. nuc. moschat. express. ℥ij. Syrup. papav. rbead. ℥j. MS.

Varia quoque cerota, linimenta, fomenta externè adhibita, internaque diaphoretica, lenientia opiatâ mixta &c. assumpta fuere, verum frustra. Quare tandem cucurbitulas cum flammis bis quotidie iterandas Medicus proposuit. Annuat statim Chirurgus, ægraque itaque mox in usum revocata fuere, quibus appositis, levamen eodem momento sensisse se referebat ægra, ac vespere cubitum itura unam vel alteram de sequenti massâ pilulam usurpavit, ac brevi ab omni dolore fuit liberata, imo curata.

Tandem cucurbitulis cum flamma.

Et pilulle anticatarhalibus curata fuit.

℞. Maß. Pilul. de cynogloss. ℥j. Croc. optim. ℥ss. Ol. nuc. moschat. express. ℥j. Rosismar. still. gutt. ij. MS. F. Pilul. no. xxviij. deaur.

Juvenis dolore ischiadico diu affictus.

Juvenis octodecim annorum, dolore ischiadico diu affictus, ita ut præ dolore lecto continuo fere decumbere cogeretur, cæterum sanus, internis externisque incassum adhibitis, cucurbitulas cum & sine flammis adhibendas esse necessum duxeram. Verum hæc admittere noluit, antequam balneum quoddam, de quo Chirurgus quispiam multa pollicebatur, in usum revocasset. Quofacto, in principio magnum, postea vero nullum observavit levamen. Quare tum cucurbitulas ter quaterve de die, primò cum, dein sine flammis imposuimus parti affectæ, ac singulis vicibus doloris diminutionem, imo aliquid ab ipso osse ad externas partes propelli sentire se, retulit æger: ita ut intra tres septimanas, assumptâ

Omnibus frustra adhibitis.

Cucurbitulis cum & sine flammâ

subin-

subinde pilulâ de ultimò præscripta massa, necnon de sequenti decocto haustu calefacto, (quo usurpato blandè semper sudabat) ab omni dolore fuerit liberatus.

Pilulis amaricararhabibus.

℞. Rasur. lign. guajac. ℥iij. Sassafras Rad. Chin. ana ℥ij. Popylod. quercin. Alb. recent. Glycyrrhiz. ana ℥ss. Folior. majoran. nobil. Rorismar. ana M. j℥. Concisis atque contusis, spiritu vini primò irroratis, affund. aq. commun. q. s. stent simul per 24. horas, vasisque arctè clausis, coq. f. 2. Colatur. pint. vij. add. Tinctur. diaphor. in superioribus trad. ℥ij. Rob. sambuc. ℥iij. MS.

Et decocto diaphoretico curatus fuit.

Mulier triginta sex septemve annos nata, quatuor liberorum mater, melancholica, alvo adstrictiori sæpius de dolore colico conquerens, verum laxiori eadem omni dolore libera, de sequenti condito ad nucis moschatæ quantitatem subinde assumpsit, & optimè sese habuit.

Mulier dolore colico (alvo in primis adstrictiori) sæpius afflicta.

℞. Conserv. rosar. pallid. ℥j. Elect. cholag. Syll. Hydragog. ejusd. ana ℥v. Crem. tartar. ℥ss. Ol. sanc. still. gutt. vj. Syrup. è succo rosar. q. s. MS. F. Conditum.

Laxiori vero eadem.

Beneficio conditi purgantis &c. liberata.

Ab urbe Amicos visitandi gratiâ profecta, intra quadriduum alvum non deposuerat, & supradietis doloribus afflicta domum rediit. Accersitus ea de causa Medicus mox enema carminans, & mixturam carminantem præscripsit, quibus adhibitis dolores brevi fuere sedati. Post bîdium dolore ischiadico intolerabili correpta Chirurgum accersivit, qui cerotum de cumino imposuit, sed frustra. Quare & me vocarunt, verum quicquid internè externè que adhibuimus, oleum & operam perdidimus. Quare cucurbitulas quoque proposui, verum recusabat eandem ægra: vesicatoria vero eundem subinde sortiri effectum solita adhiberi concessit, quibus adhibitis maxima ex aperta vesicula lymphæ acris copia effluxit, ex quo summum levamen sensit, brevique curata fuit.

Dolore ischiadico laborans.

Omnibus Incausum adhibitis.

Vesicatoriis brevi fuit curata.

Homines, in quibus ΤΑΡΩΤΙΚΑ & ΔΙΑΦΟΡΗΤΙΚΑ in primis blandiora cum successu præscribi possunt, sunt.

Id est in primis blandiora conveniunt.

1. Pueri, ut testatur Hieronymus Mercurialis de morbis puerorum lib. 2. cap. 1. Scitent enim serosis aquisque humoribus, ut satis ex eorum salivatione continua patet: quare non adeo id est & διαφορητικά blanda ipsis nocent. Nam vel per sudores, vel per urinas malum peccans simul alterando & corrigendo expellitur, tutiusque ac jucundius per diaphoretica, quam per alia medicamenta, morbis nempe diaphoresin indicantibus laborantes, Infantes cu-

Pueris.

nantur; faciliè enim statimque ut plurimum sudant. Quare ergo juxta Hippocratem aphor. 21. scct. 1. quæ educere oportet, quò maximè vergunt, eò ducenda per loca convenientia: sponte quia semper fere Infantes, ut dictum, sudant, & loca, ut superius jam probatum, sint satis convenientia; necessariò sudorifera & diaphoretica aut blanda Infantibus exhibenda. En. ea de causa sequentem casum.

Puer post ova valde dura comesta.

In febrem & motus convulsivos incidit.

Quare mixturam diaphoreticam anti-epilepticam.

Puer quispiam octo jam annos natus post ova dura avidè assumpta præcordiorum compressionem gravem sensit. Quare Parens vinum absinthii summitatibus diu infusum Filio suo dedit. Is statim & vinum & ova indurata evomuit, manente tamen præcordiorum anxietate gravi, mox & ingens febrilis paroxysmus multis cum convulsivis motibus accessit, statimque clamando, ejulando, jam vero ridendo deliravit Puer: exinde de intolerabili siti, & capitis dolore, aut vero intra sex horas nonnisi de dolore ventris distendente & anxietate conquerebatur, valdeque sponte sudavit. Vocatus febricitantem, & sudantem, motibusque convulsivis laborantem, & de ventris dolore & distentione querentem inveni: quare statim sequentem dedi mixturam cochlearim usurpandam.

℞. Aq. cort. citri ℥ij. Spir. contra præcord. anxietat. ℥ij. Salis armoniac. aromat. ℥j. Nitri dulc. sequent. gutt. x. Ol. cortic. aurantior. gutt. j. Antim. diaphor. gran. xv. Tinctur. anti-epileptic. in superioribus tradit. ℥ij. Flor. hyperic. ℥℥. Laud. opiat. gr. ℥. Syr. papav. errat. ℥vj. MS.

Assumpsit. Sudavit.

Et curatus fuit.

Post tria hujus mixturæ cochlearia assumpta blandè sudavit, varios status cum ventris doloris & distentionis levamine emisit; motusque convulsivos minores postmodum Parentes observarunt: quare in dictæ mixturæ usurpatione pergere vesperi rediens eum jussi. Hinc semper blandè & copiosè sudavit, ac post quadrimum nulli motus convulsivi, nulla præcordiorum anxietas, aut ventris dolor distentionesve aderant, brevique curatus fuit.

Pagina 275. spiritus nitri dulcis aromatici descriptionem dedimus, sæpius usurpavimus. Verum hunc pluries cum majori quoque successu in colico dolore ex biliosis humoribus oriundo præscripsimus: quare & hujus descriptionem Lectoribus studiosis denegare non potuimus.

Spiritus nitri dulcis jam jam citatus.

Spiritus nitri dulcis aromatici descriptio.

℞. Rad. angelic. ℥℥. Fol. menth. crisp. M. j. Sem. fœnic. dulc. ℥ij. Carni Baccar. junip. ana ℥℥. Laur. ℥ij. Extrem. cortic. aurantior. Citrior. ana ℥ij. Macis ℥℥. Concisis atque con-

tus affund. *Spirit. vin. optim. pint.* iſſ. Poſt ſufficientem digeſtionem leni calore abſtrahatur ſpiritus ad uncias octo vel novem, tumque

4. *Hujus ſpiris. vini carminativ.* ℥vij. *Spiritus nitri* ℥iij. Miſcantur quotidie ter quaterve, & poſt octiduum abſtrahatur. leniter deſtillando ſpiritus, qui bis terve cohobetur, & ad uſum reponatur. In colico dolore, omneſque ſtatus ex bilioſis humoribus oriundos diſcutiendo, perutilis.

2. Qui pulmones habent calidos, referente Johanne Walæo <sup>Calidos pu-
mones ha-
bentibus.</sup> in ſua medendi methodo titulo de ſudorifero p. m. 66. quia, inquit, illi tenues obtinent humores, ac proinde ad ſudorem proclives ſunt: tenuem enim ipſam ſudoris materiam eſſe, ſupra jam ſatis probavimus. Non mirum ergo ſudorifera ac diaphoretica illis. nempe, qui pulmones habent calidos, ac tenues obtinent humores, (in primis ſi ſcateant & abundant tenuibus illis ac ſeroſis humoribus) proficua eſſe. Aſt nota, nonnifi blandiora ac temperata, neutiquam vero nimis calida ac ſimul exſiccantia in hiſce eſſe præſcribenda; aliàs facilè in hæcticam, & ſummam corporis extenuationem, macredinemque inciderent. Quid enim aliàs nimis calida ^{Sed qualia.} exſiccantia *idæntica* & *diuorçntica*, ſæpius in primis uſurpata, talibus in Hominibus excitarèt, quàm pulmonum inflammationem, febrem hæcticam &c. Tollitur enim ac auferitur, juxta Hippocratem loco ſæpius jam citato, omnis liquor temperans, corpusque exſiccatur, ac humoribus naturalibus blandis deſtituitur.

3. Catarrhoſi: ſudoriferorum namque beneficio catarrhorum ^{Catarrhoſa.} depluentium materia & diminuitur, & plerumque ſimul eorum acrimonia temperatur. Quare quoque dixit Daniel Sennertus lib. 1. part. 1. Practic. cap. 2. ſudores certiffimum eſſe, & prophylacticum, & curativum remedium morborum, qui à ſeroſo humore à capite deſtillante ortum habent. Quod idem confirmatum inveniet ſtudioſus Lector apud Joubertum de thoracis affectibus cap. 14. qui refert, in deſtillationibus ſudorem quocunque modo excitatum apprime juvare, dummodo ſenſim corpus tepelcat, non ſubito frigore corripitur: gravioreſque & plureſ mox exorirentur catarrhi, doloreſque vel gravativi vel rodentes &c. curati jam ſudoriferorum ope, denuo excitarentur, vel de novo producerentur. Pàtet enim tum temporis undique corpus, faciiliùſque tum frigus, particulæque frigidæ acidæ penetrant, obſtructiones pariunt, pituitam viſcidam quodammodo jam incifam & attenuatam iterum coagulant, doloreſ gravioreſ excitant, motuſque ſubinde impotentiam &c. generant; ſicque nonnifi malo, curationis loco, pejus additur.

Arthriticis.

4. Arthritici, ut fatis superque probatum supra §. 14. n. 394. & 395. & ex Cratone, Gabelchovero, & Daniele Sennerto, &c. demonstratum.

Vulneratis,
quibus san-
guis extrava-
satus recens
in corpore
coagulatur.

5. Vulnerati, quibus intra corpus recenter sanguis coagulatur, teste Arnolde de Villa Nova doctrin. §. cap. 16. aphor. 1. qui potionem resolutivam, sudorem simul provocantem, citò hisce conferre retulit. *Ἰσχυρὰ* enim ac *διασπορτικὰ* hisce enim casibus, quæ præscribuntur, plerumque valde sunt incidentia, solventia, ac spirituosâ &c. quorum beneficio & recenter coagulatus sanguis solvitur, attenuatur, ac inciditur, sicque vel per sudores, vel per urinas expellitur ac exturbatur. Et sic tutò citòque imò & jucundè gravia concurrentia, vel ex sanguine in corpore coagulato producta symptomata curantur ac tolluntur; viresque ac spiritus ex sanguine, qui intra vel extra corpus è vasis effluxit, diminuti spirituosorum sudoriferorum ope faciliùs citiùsque, quàm quidem aliis medicamentis, restituantur.

Ἰσχυρὰ
& *διασπορ-
τικὰ* vehe-
mentiora
non conve-
niunt.

Homines, qui Ἰσχυρὰ & Διασπορτικὰ in primis vehementiora non ita tolerare queunt, sunt.

Senibus.

1. Senes, quia eorum corpora sicca atque exsucca ut plurimum existunt, sudorifera vero humores per sudores expellendo corpus siccant ac attenuant: sciant quoque humoribus frigidis, viscosis, acidis &c. qui non facillè medicamentis cedunt. Quare quoque morbos, qui iis accidunt, diuturniores plerumque esse Hippocrates aphor. 39. sect. 2. & aphorismo sequenti, raucedines & gravedines in Senioribus non concoqui docuit. Non ergo in magno natu Hominibus sudorifera in primis validiora & frequentiora præscribenda: hac enim ratione illorum corpora sicca atque exsucca, ac sufficienti humiditate plerumque destituta non ulterius sunt exsiccanda, vires spiritusque debilitandi, calorque illorum satis exiguus (frigida enim illorum esse corpora, & parum calidi illis inesse, dixit Senex aphor. 14. sect. 1.) ulterius diminuendus, nec simul tollendus.

Debilibus.

2. Debiles: vires enim spiritusque *ἰσχυρὰ* propriè dicta tollunt, sicque debiles debiliores redderentur. Reficiendos ergo potius, ac corroborandos debiles, quàm hoc modo magis magisque debilitandos judicamus.

Emaciatis
ac morbis
extenuatis.

3. Emaciati, & morbis chronicis extenuati: magis namque affligerentur sudoriferis extenuato, ac chronicis morbis emaciato præ-

præditi corpore, quàm quid emolumenti horum beneficio adipiscerentur. Restit. ergo Fuchsius in institut. medic. lib. 2. sect. 5. cap. 38. nutrimentis potius reficiendos, quàm vacationibus exhauriendos esse, docuit.

4. Valde calidi ac biliosi: qualitate jam peccantium humorum Valde calidis ac biliosis moderamen hac ratione, serosis ac aquosis valde calidos biliososque humores temperantibus persudores expulsis, omnino tollitur, febresque ardentissimæ, sitis intolerabilis, capitis dolores pulsantes, phrenitides, &c. facillimè excitantur: attamen hoc modo si aliquando curentur, nec tutò nec jucundè id peragitur. Verum si necessitas urgeat, sint tum *idiotica* & *diaphoretica* neutiquam calefacientia, aut necessariò frigefacientia, bilem tum simul figentia, caliditatem temperantia, & ex acidis vel sub-acidis composita: alias gravissima inde sæpius suboriuntur symptomata, nullis aliis medicamentis facillè postea superabilia.

5. Nimis attenuatis humoribus qui laborant; *idiotica* enim Nimis attenuatis humoribus laborantibus. & *diaphoretica*: magis adhuc quia humores attenuant ac solvunt, (ut sæpius jam ex Hippocrate probavimus) viresque valde tollunt. Magis namque illis incrassantia, quàm attenuantia & dissolventia conveniunt; aliàs & sudor sanguine quodammodo tinctus expelleretur: ut quondam Sylvæ Ducis in Matrona quadam nobili observavit P. M. D. Florentius Schuyll; quæ continuè spirituosorum Sudor sanguine quodammodo tinctus post spirituosam volatilium diu usurpata. & maximè volatilium usurpatione summani primò virium jacturam passa, brevi & sudorem ingentem fere continuum; tandemque & sanguine tinctum; quæ ægra non nisi summis ac potentissimis remediis incrassantibus, corroborantibus, adstringentibus &c. à dicto sudore &c. fuit curata. Talem quoque observationem videtis apud Guilielmum Fabricium Hildanum à Georgio Spörlino ipsi communicatam centur. 6. observat. 76. p. m. 601. En totam dictæ observationis historiam, ut sæpius nobis commemoravit Præceptor quondam noster D. Florentius Schuyll, eramenim tunc temporis Medicinæ Tiro.

Nobilis quædam Mätroña triginta circiter annos nata, maximè spirituosis ac volatilibus modo gratis delectabatur; unde Matrona nobilis. ingens secuta semper fuit sitis, quam non nisi vino tollere studuit. Evenit tandem, ut vigiliæ frequentes, ac singulis fere noctibus sudores inde oborti sint: quas vigilias sudoresque nocturnos nihili pendens, in spirituosorum ac volatilium usu perrexit. Spirituosorum ac volatilium diu usurpata. Quorum spirituosorum maleficio talis fuit secuta humorum attenuatio, & pororum dilatatio, ut continuò fere sudaverit postea. Tum vero spirituosam & volatilia reliquit, & infirmata continuis sudoribus decumbens, subindè sudores sanguinolentos linteamina inficentes;

quidem san-
guinolentū
incidit.

tes observavit, ac Medico, nempe clarissimo & doctissimo Domi-
no Florentino Schuyt P. M. institutionum medicarum & Botani-
ces Lugd. Batav. Professori acutissimo, sæpius ostendit, qui, om-
nibus volatilibus ac spirituosis aromaticis &c. interdictis, sequen-
tia præscripsit medicamenta.

Interdictis
spirituosis.
Mixture
adstringen-
te ac incrassante.

℞. Aq. plantagin. Portulac. ana ℥ijss. Cinnam. ʒvj. Acet. still. ʒss. Corall. rub. præparat. ʒj. Confect. hyacinth. ʒiss. Laud. opiat. gr. ij. Syr. portulac. ʒvj. MS.

De qua mixtura singulis horis cochleare unum alterumve ast frustra assumpsit ægra: quare præter hanc mixturam varia medicamenta sanguinem condensantia &c. fuere præscripta, & in primis quoque sequens conditum.

Ac condito.

℞. Conserv. rosar. rubr. ʒiss. Mix. cydonior. ʒj. Confect. hyacinth. ʒij. Corall. rubr. præpar. ʒiss. Lap. prunell. ʒj. Sacchar. saturn. ʒj. Syrup. portulac. q. s. MS. F. Conditum.

Rest tres
menses cu-
rata fuit.

De quo ad nucis moschatae fere magnitudinem ter quotidie præter alia medicamenta, & dictam mixturam usurpavit; unde parum & debilitas, & sudores fuere diminuti. Quare eadem per mensem adhibere instituit, tandemque ast nonnisi tertio quartove mense hisce in primis curata fuit.

TEMPUS SUDORES PROVOCANDI:

Tempus
provocandi
sudores.

Apertissimū
est noctur-
num.

1. Apertissimum est nocturnum, ut quondam docuit Johannes Walæus in sua medendi methodo titulo de sudore p. m. 64. quod idem confirmat Philippus Grulingius in suo florilegio Hippocrateo Galeno-chymico novo cap. 15. §. 21. p. m. 238. quia, inquit, calor internus concentratus fortior est, externus vero debilior. Ideo quoque *ἰσπρινὰ* & *διαορπινὰ*, in primis opiatis mixta, nocturno tempore facilius sudores provocant, quia naturaliter ad somnum magis sunt proclives Homines, præsertim si opiata sudoriferis sint admixta. Tollunt enim illa tum simul & dolores, & vigiliæ, præcordiorumque anxietates, & inquietudines, &c. somnumque inducunt, & humorum acrimoniam dicta forsitan symptomata provocantem & excitantem temperant. Cumque melius tecti nocturno, quàm quidem diurno tempore, maneant ægri, non mirum, quod facilius tum sudores erumpant, ac majus quoque levamen ipsi inde sentiant.

Matutinum

2. Opportunum est matutinum, (quare etiam Daniel Sennertus de arthritide cap. 7. sudores matutinos utilissimos esse judicavit, in primis ad arthritidem præcavendam) jejuno adhuc ventriculo, non vero pleno, nisi necessitas aliud imperet: quod idem

lib. 5.

lib. 5. part. 2. institut. medicar. sect. 1. cap. 14. & Fuchsius lib. 2. institut. medic. sect. 5. cap. 27. docuere. Ventrículo enim cibus oppleto, non faciliè in actum deduci possunt *ispurina* & *diaportina*, sed in ventriculo vel suffocarentur, vel ita alterata expellerentur, ut vix sudores provocare queant: vel etiam jam assumptus, vel nondum concoctus in ventriculo cibus non nisi crudus ex stomacho una cum sudoriferis propelleretur, sicque vel obstructions graves, vel lienteria, aliave plurima mala excitarentur.

3. *Æstivum* utilius est hyberno: faciliùs enim *æstate* sudorifera operantur, quàm quidem hyeme, verum etiam cum majori noxa, & virium debilitate. Spiritus enim *æstate* magis dissipantur, quàm hyeme, pori namque magis tum patent, & natura ipsa ad sudores tum proclivior existit. Dicta confirmata videsis apud Johannem Walæum loco sæpius jam citata.

4. Commodissimum in morbis accessiones habentibus tempus est morbi paroxysmique status, & declinatio, teste Daniele Sennerto loco ultimò citato: noxium enim esse putat Johannes Walæus principium & augmentum morbi. Quare Veteres nonnisi post universalem corporis purgationem sudorifera propriè dicta exhibebant: quod & Sennertus ac Fuchsius dictis in locis valde commendant. Sint hæc de morbis, ut jam monitum, qui accessiones habent, dicta; non itidem de illis præter naturam affectibus acutis & acutissimis vulgò nominatis, qui à principio ad finem indefinenter affligunt, & aut ægrum interficiunt, aut planè debilitant. Hisce enim in morbis necessariò statim sudorifera exhibenda, aut aliàs iis locus non concederetur; citò namque distiacuti & acutissimi morbi cursum suum absolvunt.

Exhibentur quoque aliquando *ispurina* & *diaportina* & ante paroxysmum, vel etiam in paroxysmo morborum accessiones habentium duas plerumque ob causas: vel quod paroxysmum imminuere, vel quod materiam paroxysmum causantem tollere mens Medici sit. Paroxysmum imminuere ac tollere studemus medicamentis cassam paroxysmum producentem temperantibus ac alterantibus, ac temperatam quodammodo ac correctam una cum sudore expellentibus; sicque nonnunquam imo sæpissime citò, tutò, jucundèque paroxysmi tolluntur, morbigue curantur. Trauseamus ergo, & videamus

*Æstivum.**In morbis periodicis status morbi & declinatio.**Exhibentur quoque jam ante; jam in paroxysmo.*

Quid ante, in, & post ἰΔΡΩΤΙΚΑ & ΔΙΑΦΩΡΗΤΙΚΑ
agendum observandumque sit, quod
in sequentibus paucis demon-
strabimus.

Ante sudo-
ris provoca-
tionem re-
quiritur.

Ut univer-
salia præ-
mittantur.

Præterquæ
in morbis
acutis.

Sudorifera
in morbis
pituitosis
tenacibus
&c. qualia
simul esse
debeant.

Ante sudoris provocationem requiritur.

1. Ut, non nisi universalibus præmissis, præterquam in mor-
bis acutis acutissimisve, citò nempe cursum absolvantibus, ut in
peste &c. (venæ sectio enim ac purgantia in peste morbo acutis-
simo omnino vetantur: sic quoque in aliis morbis acutis sudorife-
ra & diaphoretica præcedere debent universalibus; citiùs namque
vel Hominem interficiunt, vel derelinquunt, antequam universalia
omnia quandoque sint instituta) ἰδρωτικά & διαφωρητικά in primis
vehementiora assumantur, aut exhibeantur, ut legere est apud Da-
nielem Sennertum lib. 5; instit. medic. sect. 1. cap. 14. & Philippum
Grulingium in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-chymico novo
part. 8. cap. 15. §. 1. & 11. p. 236. & 237: Morbi enim à crudis viscosis,
& simul quantitate qualitateve peccantibus humoribus oriundi sol-
lis sudoriferis non faciliè curantur: sudoriferorum enim beneficio
non nisi serum & subtile tantum evacuatur, residuum vero com-
pingitur, teste Arnoldo de Villa Nova doctrin. 4. cap. 13, aphorism.
3. sicque non nisi solvens & crassum viscosum diluens expellitur,
viscosiusque ac tenacius obstructions pertinaces &c. pariens reli-
quum hac ratione redditur. Incidendi ergo, attenuandi, & conco-
quendi viscosi, tenaces, crudique humores, & per purgationem,
si necessitas urgeat, exturbandi, antequam ἰδρωτικά & διαφωρητικά in
primis vehementiora exhibeantur; sintque tum simul sudorem
provocantia remedia incidentia, dissolventia, ac attenuantia, vel si-
milibus mixta, ut eò citiùs in actum deducantur, ac faciliùs ju-
cundiùsque morbi hoc modo profligentur ac tollantur. Quare
quoque Fernelius lib. 4. Patholog. capite ultimo dixit, solum uti-
lem eum sudorem habendum esse, qui expurgatæ alvo succedit,
quique, jam vacuatâ crassiori morbi materiâ, reliquam tenuem
per corporis summa dissipat. Pergit idem, qui sudor morbi initio,
vel quovis alio tempore vel ante coctionem, vel ante crism exie-
rit, irritus est atque symptomaticus, & cui nulla morbi fida solu-
tio committi potest. Si ergo sudores naturæ vi vel ante crassioris
morbi materiæ expulsionem, vel ante crism, &c. expulsi irriti sint,
& nulla

& nulla morbi fida solutio committi possit, multò minus naturæ imitatoribus, idest Medicis, ante probam corporis evacuationem sudorifera præsertim vehementiora præscribere licitum est .

2. Ut sudoriferum assumpturus caleat : tum enim magis sunt soluti humores, porique corporis magis patent, citiùsque sudorifera assumpta operantur. Si vero frigeat æger, contrarium plerumque evenit, & aut non, aut tardè, aut tantum non sudat.

Sudoriferi assumpturos sit calidus.

3. Ut sufficientibus tegumentis corpori circumpositis pedetentim caleseat. Ast monendi quoque necessariò ægri, ne nimia tegumentorum copiâ sese onerent : ex eorum namque pressione non minores angustia, quàm à fortissimo sudorifero nonnunquam excitantur. Quare longè præstare tegumenta corpori circumponere, quàm supraponere dixit Johannes Walæus in sua medendi methodo titulo de sudorifero p. 64. & 65. liberior enim tum manet respiratio. Imo sæpius observavimus majores angustias, & præcordiorum anxietates à nimia tegumentorum corpori impositorum copia excitatas, (suduriferum assumptum etsi angustias, & præcordiorum anxietatibus resisteret) quàm à forti sudorifero iisdem ægris exhibitò, dictisque symptomatibus non resistente unquam productas esse.

Et corpus tegumentis satis obvelatum, non nimia copiâ onudum,

4. Ut in forma sicca *Idpositiva* & *Diapopuzina* si fuerint exhibita, simul quid calidi liquidi assumant ægri: sic enim citiùs faciliùsque sudores provocantur, hacque ratione non ita nec tandiu in ventriculo remanent, sed citiùs expelluntur, & in actum deducuntur, humoresque expulsuri tum simul quodammodo & magis moventur, inciduntur, & solvuntur, faciliùsque per consequens à sudorifero assumpto per corporis poros expelluntur.

Si sudorifera sicca sint exhibita, liquidum potius assumendum.

Inter sudoris eruptionem convenit.

Inter sudoris eruptionem convenit

1. Ut sudor pedetentim, non vero confertim moveatur, teste Johanne Walæo in sua medendi methodo titulo de sudorifero : natura enim ducenda, neutiquam vero cogenda, omnia sponte fluant, absit violentia rebus. Hac autem ratione graves præcordiorum anxietates, angustias &c. sudorifera excitarent, vires insigniter labefactarent, ægrumque valde debilitarent; sicque optatum finem, salutem nempe & jucundam curationem, Medicus non adipisceretur.

Ut sudor pedetentim moveatur.

2. Ut, assumpto jam sudorifero, tegumentisque undique circumpositis, si nondum sudores prorumpant, liquidum quoddam calidum ægro exhibeatur, vel totum corpus una cum capite obtegatur; aliàs pro pulmonum & cordis refocillatione caput liberum, ut supra probavimus, relinquimus, ut docet idem Johannes Walæus

Sudore atamen non profuente, quid agendum.

leus loco ultimò citato . Quare & arenæ calidæ, vel filices ignitæ, Anteisque aceto madentibus involuti axillis pedibusque suppositi mirè hunc actum promovent . Commendat quoque in hunc finem Fuchsius lib. 2. institut. medicar. sect. 5. cap. 27. fomenta calorifica, aquam scilicet calidam vel in utre, vel in vesica, vel in vasculo aut æneo aut testaceo adhibitam; quod & Capivaccius lib. 5. de lue venerea cap. 9. contestatur . Observavimus enim nonnunquam hac ratione sudores esse provocatos, qui nullis etsi potentissimis medicamentis sudoriferis elici poterant. En ea de causa hanc morbi historiam.

Vir post
morbum
chronicum.

Vir quispiam quadraginta circiter annos natus, post morbum chronicum ex hypochondriis in primis oriundum curatum tam avidè cibum appetere cœpit, ut nullo fere satiari posset . Quare per totam hyemem ostrea cruda multa, & sexcenta ejusmodi, gustui modo grata, quotidie avidè devoravit: unde circa vernale tempus alvi fluxus tam vehemens subsecutus est, ut singulis diebus duodecies & sæpius alvum deposuerit . Accedebat insuper ingens tandem hæmorrhoidum fluxus, qui levi venæ sectione, sequenti emolliente & anodyno clystere, & unguenti inunctione fuit sublatus. Præscriptus clyster autem hic fuit.

Genio indulgens.

In alvi &
hæmorrhoidum fluxu incidit.

Vena sectione, clystere anodyno.

℞. Rad. alb. ʒʒ. Pol. malv. Verbasf. ana M. j. Flor. papav. errat. p. iij. Concisa & contusa coq. in f. q. Lactis Bubuli recentis In-colatur. ʒviiij. dissolv. Terebinth. Venet. in duobus ovorum vitellis solut. Savi. Hircin. ana ʒiij. Ol. lilior. alb. ʒvj. MS. F. Clyster.

Et unguento.

Linimentum, quod externè parti dolenti inunxit & imposuit.

℞. Unguent. popul. ʒj. Rosac. ʒʒ. Ol. hyperic. Rosac. Nymphaea ana ʒij. Vitell. ovor. no. ij. MS. pro Linimento .

Curatus fuit.

Post horum medicamentorum usurpationem & alvi fluxus, quo per tres circiter septimanas laboraverat, fuit inhibitus . Quo curato, Baccho nimis indulgendo, brevi in levem primò dolorem podagricum, non longè vero post in omnium totius corporis partium dolorem gravativum incidit. Vocatus pedibus sequens fomentum calefactum imponendum dedi .

Baccho potest indulgens.

Fit podagricus &c.

Fomento.

℞. Aq. theriacal. simplic. ʒij. Flor. sambuc. ʒiiij. Spir. flor. chamomill. ʒiʒ. Acet. vin. sambucin. ʒj. Campbor. in spiritus vini dissolut. ʒiʒ. MS.

Post secundam tertiamve hujus fomenti applicationem dolor podagricus evanuit; quare & nonnullis corporis partibus maximè dolentibus, ast frustra, fomentum imposuere . Visitandi causâ reiens, sequentem mixturam diaphoreticam præparavi.

℞. Aq. radic. angelic. ʒiʒʒ. Flor. sambuc. Fenic. Lign. saßafr.

aus

ana ℥j. *Theriacal. supra. descript.* ℥iſs. *Antim. diaphor.* ℥ſs. *Spirit.* M. n. n. d. diaphoretica anodyna
ſal. armoniac. aromatici ſapius citati gutt. xxx. Cochlear. ℥iſs.
Laud. opiat. gr. ij. Syr. papav. errat. ℥j. MS.

De hac mixtura tria cochlearia ſexies de die uſurpavit, aſt nullus fuit ſecutus ſudor, nullumque levamen ſenſit. Quare ſequentem bolum vesp̄eri cum vino calido Rhenano veteri, in quo extremitates corticum citriorum recentium infuſa, aſſumendum dedi.

℥. *Electuar. p. 319. & 320. tradit.* ℥iſs. *Bezoard. mineral.* ℥j. Et bold ſudorifero.
Croci. optim. Lap. prunell. ana gr. vj. MS. F. Bolus.

Mane mihi redeunti æger abſque ſomno ſudoreque noctem ſe tranſegiffe, biſque alvum cum torminibus depoſuiſſe retulit: quare ſequentem mixturam eodem modo uſurpandam dedi.

℥. *Aq. card. bened. poſt ſufficientem fermentationem deſtillat.* ℥iſs. *Fenicul. Rad. angelic. ana ℥j. Theriacal. jam jam nominat.* Necnon m. xtra ſudoriferâ &c. potentiori.
Spir. diaphor. ſuperius deſcript. ana ℥v. Nitri dulc. p. 412. tradit. ℥ſs. *Laud. opiat. gr. iij. Antim. diaphor. ℥ij. Ol. macis ſtillat.* potentiori.
gutt. j. Syr. papav. errat. ℥j. MS.

Post hujus aſſumptionem parum ſudavit atque dormivit, multoſque ſtatus emiſit, nullosque poſtea ſudores obſervavit. Qua de cauſa arenam calidam ſaculo incluſam utriſque axillis pedibusque ſupponi juſſi, ultimâ mixturâ iteratâ, eodemque modo, ut primam, ita & ſecundam uſurpavit; & copioſus poſtea ſummo cum omnium corporis partium doloris gravativi levamine ſecutus fuit ſudor, brevique poſtea curatus fuit æger: præterquam quod de appetitu non tantum proſtrato, ſed & abolito valde conquerebatur. Quare primò hoc vinum medicatum, poſtea & mixturam ſequentem præſcripſimus.

℥. *Rad. zedoar. Emul. carapani ana ℥iij. Galang. Calam. aromat. ana ℥ij. Fol. menth. criſp. Majoran. nobil. ana M. j. Sem. corui Fenic. dulc. ana ℥iij. Cinnam. acut. ℥j. Spic. nord. Cardam. min. Extrem. cortic. aurantior. recent. ana ℥iij. Concifiſ atque craſſè contuſiſ, cantharoque lapideo inditiſ aſſund. Vin. Gallic. pint. iv. Poſt ſufficientem infuſionem de hoc vino medicato ad uncias tres (ſinguliſ doſibus primò inſtillatiſ guttuliſ duodecim de ſequenti ſpiritu oleoſo) ter quotidie aſſumpſit.* Vinum medicatum ſo. machicum.

℥. *Spir. contra præcordiorum anxietat. p. 157. deſcript. ℥ij. Spiritum. &c.*
Ol. menth. criſp. ſtillat. in dicto ſpiritu ſolut. gutt. xij. Elix. propriet. Paracelſ. ℥iſs. MS.

℥. *Aq. menth. criſp. ℥iij. Spirit. ſtomach. pag. 244. ℥ſs. Sa-* Necnon mixturam ſtomachicam uſurpavit.
lis dulc. gutt. xxx. Extrac. abſynth. Tinctur. ſtomach. p. 278. deſcript. ana ℥ij. Syrup. menth. ℥j. MS.

Ho

Horum medicamentorum beneficio & appetitus rediit, & ingestum cibum optimè digessit.

Ne, sudore
erumpente,
frigidum
potum &c.
assumat.

3. Ut, quandiu sudores erumpant, nullum frigidum potum cibumque assumat, docente Quercetano de peste lib. 2. cap. 8. frigidus enim potus assumptus ulteriorem sudoris eruptionem prohibet. Rapitur enim, ut sic loquor, calor à peripheria ad ventriculum, naturaque ab opere quasi retrahitur; sicque sudores circa cutem stagnant, doloresque gravativi &c. excitantur, & febris frigusque ingens non raro exinde producitur, imo & dira symptomata (ut nobiscum plurimi procul dubio observarunt Practici) nullis aliquando, etsi potentissimis, medicamentis cedentia sæpius tum exoriuntur. Sint eadem de cibo dicta, qui vel inconcoctus in ventriculo remanet, vel ita è stomacho expellitur, aut sudorum eruptio sistitur.

Ne erupit
sudores
linteis frigidis
abstergantur.

4. Ut erumpentes sudores frigidis linteis neutiquam abstergantur teste Philippo Grulingio in suo florilegio Hipp. part. 8. cap. 15. §. 12. p. m. 237. Corporis enim pori hac ratione ita obstruuntur, ut nihil sudoris amplius succedere possit, & non nisi catarrhi graves, dolores gravativi, cæterave symptomata graviora excitantur.

Ne etiã in
nimia quan-
titate sudores
provocentur.

5. Ne in nimia quantitate sudores provocentur: quare idem loco citato §. 3. p. 236. rectè monuit, diligenter esse attendendum, ne simus nimii in sudore provocando. Sudor enim si nimis copiosus sit, vires valde labefactat, corpus exsolvit, & tabefacit: quapropter sæpius mediocriter sudores movere commodius est, quàm uno sudorifero, quod modum excedat, vires prostrernere. Hinc multum aberrare videntur ii, qui dicunt, ægrum gravissimo morbo laborantem oportere stragulis undiquaque tectis ad horas quatuor vel quinque continuò sudare, ubi tamen biuas ad summum horas pro una vice sudare, sufficere natura & experientia docent; atque Quercetanus loco statim citato contestatur, qui acriter vetat sudores copiosiores scilicet ultra duarum horarum spatium propagare, ne forte, inquit, vires ægroti nimium debilitentur. Quod Palladius in lib. 6. Hippocrat. de morbis popularibus itidem confirmat, inquiens, per sudores immodicos, ac diu durantes copiosos evacuationem fieri, minimè convenire, neutile atque inutile simul evocetur. Quare etiam docuit Fuchsius lib. 2. institut. medicar. sect. 5. cap. 27. unice in eliciendis sudoribus (vel in omnibus etiam aliis evacuationum generibus) cavendum esse, ne immodici sint, & vires planè dejiciant: omnes enim evacuationes, quæ ad extremum tendunt, periculosas vocat Hippocrates aphor. 3. sect. 1. Legimus tamen apud Ambrosium Paræum lib. 21. de peste

Omnes
namque ni-
miae eva-
cuationes
male.

ste

ste cap. 22. sudandi finem non adesse, antequam vires exolvi incipiant, vel refrigerari manans humor. Tutiores jucundioresque primam sudores provocandi methodum, pedetentim nempe, non vero confertim ubi sudores provocantur, judicamus. Hac enim ratione nec vires tolluntur, aut augentur potius, nec tam notabile spirituum dispendium excitatur, aut corroborantur potius ægri, tutiusque semper curantur: natura enim ducenda, ne utiquam vero cogenda, sat enim citò, si sat bene.

6. Inter sudandum præsertim in peste (a), ea in primis cura adhibeatur, ut accuratè linteis calidis subinde extergatur, atque post horum extersionem aliquod jus restaurans ac corroborans ab ægro assumatur, ut quondam voluit. Quercetanus de peste loco sæpius jam citato, ..

Ut abster-
sis sudori-
bus, juscu-
lum restaurans &c.
exhibeatur.

Post consummatam sudoris eruptionem necessarium est..

Post con-
summatam
sudoris eru-
ptionem
convenit.

1. Ut cessatio à sudore ne utiquam subitò, aut pedetentim fiat; te ste Johanne Walæo titula sæpius citato p. 64. graves aliàs. catarrhi, dolores rodentes, gravativi, febres &c. facillè exoriantur. Quare quoque Joubertus de thorac. affectibus cap. 14. dixit, in distillationibus (in quibus sudor apprimè juvat) corpus necessariò sensim tepescere debere, ut sic sudores paulatim non vero confertim minuantur; omnis namque subita mutatio mala..

Ut pede-
tentim ces-
set à sudore..

2. Ut indusia eruptis sudoribus madida semper cum calefactis mutantur: gravissima enim & dira symptomata à frigidis post sudorem indusiis subinde sequuntur.. Cui rei auctoritatem conciliabit sequens observatio.

Ut indusia
madida cum
sicca calidis
mutentur.

Vir quispiam triginta sex circiter annorum, biliosus, doloribus rodentibus brachia plerumque affligentibus dum laboraret, de alvo:

Vir post va-
rios dolores.

(a) Quandoquidem Auctor noster monuit, postquam sudor effluxerit, corpus calidis linteis abstergendum esse, idque potissimum in Peste præstandum præscripsit; visum est nobis ex clarissimo Diemerbroechio animadvertere, linteaminum renovationem tantopere in Peste Noviomagensi, cui ipse præfuit, nocuisse. Quotquot enim jam morbi furore consictati, disfluentia sudoris graveolenti halitu potissimum perturbati, recentia linteamina petierunt, quibus corpus suum detergerent, & contegerent, quamvis illa fuissent optime calefacta, & nihil à frigore externo metuendum esset; protinus tamen illis symptomata omnia invalescebant, & morbus in detertius ducebatur. Hujus vero rei causam non sine veri specie ad saponem, quo linteamina tradari solent, ut nitidiora fiant, retulit

Illud enim notata dignum, sæpiissime observavit, in iis nempe ædibus, in quibus nulla adhuc erat Pests, si linteamina sordida saponem & aqua abluerentur, eo ipso die, vel in eisdem posttridie duos tresve simul Peste correptos fuisse; ipsique ægri testabantur, scetorem aqua saponata sibi ipsis primam & maximam alterationem intulisse. Itaque quum tantam vim in saponem laudatus Vir deprehenderit, ut saporatum Pestis venenum facillè extulcicaret; indusiorum igitur renovationem nunquam nisi post septimum diem Peste jam laborantibus indulset; & veterum loco alia adhuc semisordida, & à sania Hominibus per aliquot dies gestata commendabat, donec veneni vires fuerint contritæ, & morbi furor omnino conquieverit.

alvo adstrictiori semper fere conquerebatur, sponte vero doloribus illis cedentibus, bis terve alvum quotidie dejiciebat: quare varia julapia refrigerantia, ac purgantia cholagoga assumpsit, bisque sibi venam secari jussit, ast irritis omnibus. Tandem vero doloribus nullâ adhibitâ operâ sedatis, alvoque bene respondente, in febrem quotidianam continuam circa nonam vel decimam vespertinam exacerbescētem incidit, diētis doloribus graviterpungentibus, siti urgente, præcordiorum anxietate, capitisque & regionis lumbaris dolore pulsante. Quare proprio judicio vomitorium assumpsit, multaue viscida ac in primis biliosa evomuit: post quem vomitum non tantum de doloribus rodentibus brachia, verum & omnes corporis partes acrius affligentibus conquerebatur. Quare vocatus, ægotantem valde anxium, & febricitantem, linguam aridam, ac rubicundam, aphthis columellam parum obsessam, alvumque per quadriduum jam adstrictâ intellexi: quorum symptomatum causam cum indagarem, adstantes dicta mihi retulere. Primo igitur sequentem clysterem, bolumque diaphoreticum, & decoctum raparum cum fero lactis Bubuli dulci, loeo aquæ communis, paratum præscripsi.

Enema fuit injectum.

℞. Decoct. emollient. & carminat. vulg. ℥viij. Elect. diaphœnic. ℥j. Ol. ulior. alb. ℥ss. Salgemm. ℥ss. MS. F. Clyisma.

Bolum diaphoreticum

℞. Electuar. diaphor. superius descript. ℥j. Bezoard. miner. gran. xij. Croci optim. gr. vj. MS. F. Bolus.

Reverso, de insomniis querebatur, à clystere bis alvum depositam, parvoque cum levamine sudores excussos referebat: quare eundem bolum iteravi, & hanc emulsionem præscripsi, de qua subinde haustulum assumpsit.

Et emulsionem &c. assumpsit.

℞. Hord. mundat. ad crepatur. coct. ℥j. Amygdal. dulc. non rancid. excort. ℥ss. Sem. papav. alb. ℥ij. F. cum s. q. aq. decoct. hord. emuls. ad ℥xiv. add. Syrup. violar. ℥j. Aq. fenic. Cinnam. ana ℥ss. MS.

Optimè sudavit.

Verum in ipso sudore frigidis limtaninibus indutis.

In eisdem & majores incidit dolores.

Hinc aphthæ evanue-
re.

Hujus beneficio postquam blandè cum levamine sudasset, ac placidè dormivisset, totum os albissimis aphthis obsessum inveni: quare eadem iterari jussi. Tum vero paulò copiosior sudor secutus est, quo cum diffuere, frigida indusia induenda sibi postulavit, frigidamque cerevisiam loco emulsionis assumpsit: unde intra horam de ingenti frigore, præcordiorum anxietate, doloribus diētis omnes corporis partes iterum affligentibus, imo & motus quadam impotentia querebatur. Vocatus, omnia in pejus vergentia observavi: quare bolum supradictum mox usurpandum dedi, croco ad semis scrupulum, & bezoardico minerali ad scrupulum unum addito, ast nulli omnino sudores apparuere. Vespero reversus, nullas aphthas, verum gravissimum febris paroxysmum, anxietatem præcordiorum

ma-

majorem, doloresque atrocissimos &c. offendi : quicquid etiam postea sudores provocandi causâ assumeret, nulla sudoris eruptio secuta est. Cum diu decubisset, continuè adhuc de brachiorum omniumque artuum dolore non tam rodente, quam quidem gravativo, & quadam motus impotentia conquerens, quarto tandem mense curatus fuit. Quid non induria sudoribus adhuc erumpentibus, vel tantum non cessantibus madentia cum frigidis commutata efficiunt?

Et nonnisi
quarto mē-
se curatus
fuit.

3. Ut patiens, factâ per diaphoreticorum & sudoriferorum assumptionem sufficienti sudoris eruptione, relecto seu aperto, in quo recumbit, lecto, nudum corpus aeri frigido non exponat : est post blandam sudoris undiquaque abstersionem, quiete in lecto. novis locicibus aut levibus constricto se contineat, omnemque auri frigidæ contactum vitet, referente Philippo Grulingio in suo florologio Hippocrat. &c. part. 8. cap. 15. §. 18. pag. 237. Rationes videbis in superioribus.

Ne, sudoribus jam eruptis, nudum corpus aeri frigido exponat.

4. Ut peracto sudore, si ægotantium vires forte fatiscant, easdem corroborantibus, eueptis, & eupeptis cibis, ac cordialibus medicamentis restaurare, non negligatur : vires aliâs maxime debilitantur, cum sint in primis conservandæ, & corpus valde attenuatur, ut legimus apud Hippocratem lib. 2. de diætâ text. 36. §. 5. p. m. 232.

Ut, peracto sudore, cibus eueptis & eupeptis, nec non cordialibus restauretur.

5. Ut si nimii sint, & continuè prorumpant sudores, corroborantia sub-austera parum adstringentia &c. mox exhibeantur : qualia sunt corallia rubra præparata, syrupus myrtinus, portulacæ, & quæcumque ex cinnamomo aut portulacâ &c. parantur medicamenta ; item confectio hyacinthorum, aqua cinnamomi, plantaginis &c. Verum necessariò ab omnibus spirituosis, volatilibus, similibusque sanguinem omnesque humores magis adhuc attenuantibus ac dissolventibus, ac per consequens majorem sudorum erumpentium copiam producentibus, cavendum.

Veram, si nimii, corroborantia sub-austera exhibeantur.

Lubet adhuc in transitu differentias & signa sudorum in primis sponte erumpentium hisce adjicere, & paucis ostendere, quinam boni, quinam vero mali à præcipuis Auctoribus dicantur.

Alius enim sudor est universalis, qui à toto corpore emanat, morbumque totum corpus obsidere significat : quare quoque Senex aphor. 38. sect. 4. dixit, quæ corporis parte sudor est, ibi morbum esse significare. Si ergo universalis sit, & à toto corpore emanans sudor, universalis & totum corpus obsidens morbus est : interdum & partem corporis. Alius est particularis, qui materiam morbificam in ea parte, à qua emanat, aut adesse, aut adfuisse, aut adfuturam (ut ex Hippocrate jam demonstratum) indicat : aut sanè, qui ci-

Differentiæ & signa sudorum.

tra materiem morbificam circa cervicem, frontem, caput, thoracem, &c. apparet. Alius sudor est calidus, alius frigidus: alius carus est, alius multus ac copiosus: alius falsus est, alius insipidus: alius mitis est ac suavis, alius acer ac foetidus, pro materię nempe qualitate, quam natura sudoribus excludit. Alius sudor tenuis est & aquosus, qualis bene valentium, ut plurimum est: alius viscidus, qui vel materię paucitatem, vel viscosam materiam indicat: alius crassus, qui vel meatuum amplitudinem, vel humorum crassitiem, vel pororum raritatem testatur.

Qui sudores optimi.

Optimi ac saluberrimi censentur sudores in omnibus acutis morbis, si in diebus decretoriis (vide sis ea de causa aphor. 36. sect. 4.) exoriantur, febremque perfecte submoveant. Boni vero sunt, qui totum corpus contingentes, hominem facilius morbum ferre faciunt, ut legimus apud Hippocratem prænotion. 5. §. 1. & 2. p. m. 451. & Coac. prænotion. sect. 4. §. 36. & 37. p. m. 579. ut & si calidi prorumpant, ut docuit Franciscus Joel lib. 2. Physiolog. sect. 5. p. m. 123. Quare quoque calidum sudorem qui excludunt, citius, tardius vero, si frigidum, curari dixit Senex lib. 1. de morbis 22. circa finem, & aphor. 42. sect. 4. Pessimi vero sunt frigidi, ac caput & faciem solum ac collum, qui contingunt, nam & morbi diuturnitatem & periculum significant: quare & in acuta febre lethales existunt, in mitiore vero morbi longitudinem præsignificant, ut testatur Hippocrates aphorism. 37. sect. 4. & Coac. prænotion. sect. 4. §. 38. 39. & 40. & prænotion. 5. §. 4. & 5. p. 451. & de iudicationibus 6. §. 9. & 10. p. 442. & 8. §. 1. p. 443. &c. Imo post sudorem horrorem exoriri, malum esse idem aphor. 4. sect. 7. dixit, quod contestatum videtur apud Cornelium Celsum lib. 2. cap. 4. de malis ægrotantium signis, p. m. 51. Malos quoque vocat Senex illos sudores, qui febricitanti superveniunt, febre tamen non deficiente, aphor. 56. sect. 4. prorogatur enim morbus, & multam humiditatem significat.

Sudor multus quid in se habeat.

Nota, sudor multus calidus aut frigidus semper fluens humoris copiam inesse, in robusto quidem supernè, imbecilli vero infernè vacuandam demonstrat. Per somnum vero factus, copiosiore cibo corpus fuisse refertum significat. Quod si parcis epulanti hoc accidat, vacuatione indigere eum indicat. Intemperatè sudor multus sano si oboriatur, morbum æstate minorem, hyeme vero majorem prænuntiat, ut legitur apud Hippocratem de iudicationibus 8. §. 9. p. 443.

Sudoriferorum medicamentum Theoria, quam ex probatis in praxi Viris Auctor noster exterpit, & tam suis, cum aliorum Medicorum documentis confirmavit, sic modo contrahenda est, ut omnia ejus præcepta brevius perspicere valeamus. Quanquam ex omnibus nostri corporis partibus sive internis, sive externis invisibilibus vapor jugiter effluit, qui tantus vilus est

Saa-

Sanctorio, ut plenior materiam, quam relique evacuationes, exhauriat; nihil tamen minus sudor, qui in habitu corporis erumpit, ex cutaneis glandulis immediatim descendit. Sic enim illa sunt extructæ, vasculisque excretoriis prominentibus donatæ, ut à sanguine per arteriolas cutis præterfluente seri copiam suffundantur, eamque in corporis superficiem effundant. Quæ autem medicamenta secretionem istam promouent, atque serum in cutis glandulis depositum per ipsius foramina impellunt, hydrotica & diaphoretica solent appellari: quamvis vulgò fuerit apud Medicos receptum, mitiora sudorifera diaphoretica, potentiora vero hydrotica dicere. Non omnia vero hujus generis medicamenta eadem agendi ratione sudorem evocant. Quædam etenim sanguinem novâ seri copîa locupletant. Quædam vero, nimium sanguinis æstium cohibendo, opusque aciores particulas temperando, vasculaque subcutanea, eorumque poros vel à doloribus, vel à iuribundo spirituum motu, vel ab humorum nimis ferventium stimulis contractis ac crispatis laxando, largiorem sudorem ut plurimum proliciunt. Alia vero, eaque potissimum, quæ ad sudorem excitandum exteriori corpori admoventur, sic cutem proritant, ipsius sordes comminuunt, omniaque impedimenta demolluntur, ut sudor deinde facilis disfluere possit. Plurima vero, quæ sale volatili oleoso turgent, perinde motum cordis instaurant, & inertiam fermentationis humorum discutiant, ut serum in minores particulas conciliant, ac velut fusum cutanearum glandularum poros lubentibus trajiciat. Unde liquet, quod diaphoretica medicamenta non sint indiscriminatim à Medico usurpanda; sed perinde eligenda, quæ tum morborum naturam, cum corporum & humorum constitutioni conveniant. Quamvis vero præcipua sudoris materia sit sanguinis serum, quod per cutaneas glandulas aptum natum est percolari; tamen cum illo sapius villosa corporis recrementa, & universalis sanguinis rejectanea mirabili nexu sese confociant. Facilius autem contextum cutis simul cum sero pertransseunt humores salso-aeræ, biliosi, & pituitosi, qui spectatim ex eodem sero coagulum subeunt, quàm humores acidi, austeri, quique melancholici Medicis audiunt. Præsertim vero maxima humorum visciditas ac segnitias sudorifera prohibet, ubi quum sudorem exoptes, is ut oportebit medicamentis, quæ eos comminuere, ac motus cordis linguorem dispellere valent. Hinc qui potissimum morbi sudoriferis faciliè cedant, vel is adveniant, nullo negotio colligi poterit: quos quum omnes per otium recensere non liceat, satis erit principales indicare. Primum quidem sudor elegans est affectuum omnium medicina, quos serum, vel renax pituita, vel similia humor in partibus corporis subsistens inducunt: quamobrem sudorifera in Catarrhis, in carniam & membranarum Doloribus, in Tumoribus Oedematosis, & Hydropse ipsâ à Prædicis summis

laudibus efferuntur. Vix autem morbus in partibus nervæ: confusions unquam cedit, nisi vâlidioribus hydroticis plenior sudorem concitemus: unde qui in capitis & nervorum affectibus fixè Paralyticis, sive Convulsivis illam provocare studeat, is equidem operam non ludeat. Atque idcirco Inter Rachitidis prædicta, quæ tota quanta est ab obstructione Spinalis medullæ descendit, diaphoretica volatilia ab optimis morbi hujus Scriptoribus quoque recensentur. Sanguis porro impurus, qui vel peritodicè Arthritidem movet, vel lentius per pulmones circulando anhelum Humorem reddit, vel viscidioribus partibus factus uteri vasa occludit, ut proinde menses sæcius fluant, aut omnino manserint, vel Inflammationes, Gangrænam, affinesque Tumores in partibus corporis parit, vel ulceribus & vulneribus ubertorem putredinis materiam suppeditat, feliciter sudoriferis, quàm aliis medicamentis, depuratur. In Febribus vero ut plurimum præstat sudores provocare, & præsertim si de Malignarum ac Pestilentium genere sint. Pestis namque ipsa, & quodcumque aliud venenum, quod venas jam subierit, sanguinemque & spiritus præhenderit, maturo indiget sudore, ut expelli possit. Denique omnes affectus, qui cutem tuberculis, maculis, aut ulceribus infamant, pleniori diffuente sudore, evanescent. Sudoriferorum autem usum limitat Polypus cordis, isque potissimum, qui sinistram ejus ventriculam, & vicina vasa occupaverit. Quum enim illa motum cordis perinde instaurant, ut major sanguinis quantitas à dextero ipsius ventriculo in pulmones projiciatur, quàm possit per sinistram in arteriam aortam trajici; cumulat idcirco sanguinis maximi copiam in pulmonibus, patientes summo perire anhelu redderentur. Quemadmodum vero in Cacoehymia, cæterisque morbis à crudioribus humoribus productis frustra sudoriferis agitur, nisi humores isti idoneis prædictis ita fuerint contriti, ut cutis contextum facile penetrare possint; ita ratione planè dissimili in Phefiti & Febre Hæctica ab his cavebimus, ne sanguinem ultra continuamus, & succum corporis nutritium depopulemur. Quandoquidem vero Pueri, qui firmo minus cutis contextu, & humidiori ac calidiori temperie gaudent, sudorem faciliè effundunt; liquet hinc, quænam corpora sudoriferis facilius aufcultent & his perferendis sint aptiora. Sed potissimum sudor is nunquam Imperandus, qui virum & carniam Inopes sunt, quique biliosæ admodum corporis constitutione pollent. In morborum autem Initio, siquidem non fuerint valde acuti & maligni, adeo vestium est sudores provocare, ut si plerumque non erumpant. Commodius vero semper est, æstivo quàm hyemali tempore sudores prolicere. Denique quemadmodum omnia frigida tum Interitus assumpta, cum exterioribus admodum sudores jam jam prodeuntes cohibent, & fluentes sicutur; ita vicissim calida omnia eos adjuvant, & humores versus cutem compellant.

C A P. VIII.

De Diureticis.

De diureticis.

Renes eo fine conditi sunt, ut illud, quod serosum (b) atque aquosum &c. in sanguine est, eò propellatur, ac secretionem & quadam percolatione quasi separetur, & ad vesicam per renes jam percolatum serum ac aquosum &c. deturbetur, per quam è corpore excernitur, & urina appellatur. Hanc actionem quæ adjuvant medicamenta, ac subsistentem aquositatem liquando, fundendo, attenuando, diluendo &c. in corpore promovent, *Diuretica* seu urinam cientia medicamenta vulgò nominantur.

Sunt

(b) Quandoquidem, quæ de renum structura à sumigeratissimo Viris Bellino, & Malpighio accepimus, neminem latere arbitramur; vitam duntaxat nobis est ad diureticorum vires explicandas, rationem percolationis urine in eorum glandulis exhibere. Unde aliud sanè agentes, videmur in maximo perplexam de secretionibus quæstionem incidisse, quæ licet à pluribus fuerit ventilata, nihilominus non adhuc est ita composita, ut molestis dissonantiis disputationibus sapienti non doleamus. At vero quantum in hoc negotio præstiterint Mechanicæ leges, quæ Medicinæ sese immiscuere, notior res est, quàm ut inficiari possit. Etenim secretionum animalium ratio jam non ex factis Neuroticorum fermentis, quibus nihil est obsecutius, si ingenium eorum ac sedem perconteris, sed ex artificiosa partium textura, & accommodata pororum symmetria ad fluentium liquidorum determinatas particulas excipiendas reperitur. Quo certè nihil clarius: Nam quemadmodum sanguinis particula, quæ mole ac figurâ pororum magnitudini ac configurationi correspondent, facillè istos subire possunt; ita vice versâ, quæ figuram dissimilem sunt tactum, aut corpore excedenti præditæ sunt, ab eorum meatuum ingressu excluduntur, & simul cum soliquis per venas abeunt. Quamvis vero huic diversæ pororum configurationi tantopere faveat Borellus, ut ad ejus tantum leges omnium secretionum varietatem redegerit; tamen illa visa est nonnullis cum Hydrostaticis legibus pugnare, quæ vasis ex materia molli ac maxime flexibili, quemadmodum est substantia canalium nostri corporis, confectis, liquore quodam expansis, non aliam, quàm circulearem figuram, indulgent. Etenim quum fluidorum natura sit premere secundum lineam perpendiculararem ad superficiem, cui insistant, quumque sanguinis à corde projecti pressio undiquaque sit æqualis; statim apparet, vasorum curvaturam ubique æqualem fore, ac proin circulearem. Hæc autem, si sedulo perpenderit, vasorum nostri corporis, quæ sanguinis à corde impulsu impetu excipiunt, circulearem figuram facillè evincunt; sed tamen non impediunt, quin ad ductuum sanguiferorum latera, vel in

membranulis glandularum secretionibus quædam sunt part extruati aliis figuris donati, quum certas sanguinis particulas singularem trajectant, multum sane abest, ut ex earum impetu circulearem formam nascisci debeant. Sed fortè adhuc difficilior est, ei difficultatè obviam ire, cur nempe patentiores secretionum meatus subtiliores sanguinis particulas, ac potissimum spiritus, qui nimiam omnium diametro præditi sunt, non pertranscant. Jam vero si concipiamus poros, glandularum secretiones à particulis sanguinis similibus ocludi, ac veluti obstrui, & tantam esse spirituum tenuitatem, ut licet magnâ velocitate agitari tantum non habeant momentum, quo illas è suis locis exturbare possint; facillè ratio patet, cur illæ duntaxat sanguinis particula, quæ pororum secretionum amplitudinem adæquant, alias, quæ eos jam fuerint ingressæ, insequantur, & in ductuum deferentium cavitatem impollant. Quemadmodum enim corpora mole paria unum alterum qualibet velocitate facillè impelle; ita vicissim major dactæ requiritur velocitas, ut minimum majus cedere possit. Hæc vero licet Borellianam secretionum methodum facillè suadeant, recte tamen illa non est, quàm in Monumentis Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Anno 1711. Donitus Virellow exhibuit. Supponit enim glandularum secretionem à prima partium omnium formatione ejus generis fluidis imbuti, quæ deinde per omnia vitæ Animalium tempora in illa eadem fluxura sunt. Hæc itaque sanè cognatione inter liquores glandulis congenitos, & alios per sanguifera vasa allabentes, palam est, quomodo quælibet glandula fluidum suum cognatum facillè assumat. Nam si oleum cum aqua intimè commixtum ab illa separare voveris, id equidem obtinebis, si chartam oleo madefactam in filtratione adhiberis: & vice versâ aquam ab oleo secernes, si chartam aquæ prius intinxeris. Ex hisce vero, quæ circa secretionem delibavimus, erui ratio potest, cur urina in renum glandulis percolatur. Urinæ autem materia sanguinis serum est, quod ab ingests potulentis ita in venis cumulat, ut ejus redundantia, percolatione ipsius per renum glandulas factâ, detur-

Sunt ergo *diuretica* medicamenta, quæ serum à sanguine copiosius secerni, pluresque alios humores &c. attenuatos una cum fero per urethram excerni faciunt. Nam etsi per vesicam & urethram præcipuè humor aquosus, serosus, qui ex potu &c. superest, & cum sanguine primò miscetur, vel viâ nondum notâ per renes forsân succenturiatos Casserio nominatos propellitur, sicque ad ipsos renes, tumque per ureteres in vesicam &c. evacuatur, & renes, vesica, & his inservientia vasa in primis purgantur; tamen etiam per eandem viam reliqui humores attenuati, præsertim serosi, acidi, biliosi, pituita tenuior, imo & pus &c. evacuari, ac universum genus venosum & arteriosum purgari potest.

Diuretica
quid sint.

Silentio non prætereundum duximus, differre nempe medicamenta urinam cientia & *diuretica* propriè dicta: urinam enim dicere quoddam genericum est, & plura sunt, quæ urinam movent. Sunt autem diuretica duplicia, propriè & impropiè ita dicta. Propriè dicta, quæ etiam *κατὰ τὴν διουρητικὴν* vocantur, calida sunt & sicca, imo partium tenuium, & plerumque acria, quæ sanguinem quoque attenuant, fundunt, liquant, & serum ab eo secernunt. Dantur tamen propriè dicta diuretica, quæ in calore, & siccitate &c. sunt moderatiora, imò & humida & frigida nonnulla existunt, sed substantiæ tenuis. Impropiè dicta ea sunt, quæ vel copiosam materiam aqueam suppeditant, quæ postea ad renes propellitur, eamque in ureteres per carunculas papillares angustissimè perforatas transeolant, à quibus deinde per ureteres in vesicam, veluti corporis matulam, derivatur; vel humores, qui in renibus & viis ad eos tendentibus existunt, abstergunt, incidunt, attenuant &c. vel utrumque præstant, aquositate nempe plurimum suppeditant, ac vim attenuandi, incidendi, abstergendi &c. habent; quales sunt aquæ quædam thermales, serum lactis, &c.

Quotuplicia
ea.

Et qua ratio,
ne operentur.

No.

erahi oporteat. Ne autem quis putet, id oscitanter à natura institutum esse, quod aqueam materiam copiosam sanguini ingerat, ut eâ deinde per renes excernat, non secus ac si fontem in ædes nostras deriveremus, cujus aquas dein exsiccare magnis sumptibus teneamus; observet, potentiam materiam aridorum ciborum macerationi, ac fermentationi in stomacho inservire, ut in fluxilem verti possint substantiam, quam deinde instar vehiculi in venas tranvehit. Postquam vero in sanguinem devenit, istius elementa nimis inter se coherentia ac implicata fluore suo diluit, ejus æstum temperat, & arduos ipsius particulas, præsertim salinas, quæ carnis ac viscerum partibus ferruntur, avidè amplectitur. Ubi autem salibus referta acerrimam temperiem acquisiverit, ut proinde sanguini ac solidis partibus molesta esse incipiat, ad renum glandulas allabens sensim percolatur. Hinc vero liquere arbitror, diuretica medicamenta non omnia unius generis esse, eadem-

q; ratione urinas expellere. Quædam etenim tenui copiam venis suppeditant, quod facilius in urinæ materiam cederet, si cutis glandulas ei non responderent. Quædam illud in partibus corporis emortuum ad motum invitant, & ad renum glandulas deserunt. Quædam vero contextam sanguinis perinde fundunt ac solvant, ut serum ab ipso facilius secedat. Alia vero copiosam prodiciunt urinam, quod renum glandulas & canaliculos à stimulis contractos ac crispatos emolliant ac relaxent; alia vicissim, quod illos existimulent ac mordicent; alia, quod eos obstructos referent, & mucum his extractum expellant. Nonnulla denique sunt, quæ cum sanguinis sero facile connubium inveniunt, simulque copulata facilius renum contextum pertranseunt, qualia potissimum illa indicamus, quæ urinis suas qualitates imprimunt. Si autem diuretica omnia enumeres, nullum fere invenies, quod ad recensitas classes non possit revocari.

Quid notandum in diureticis.

Nota, quoties urinam movere opus sit, quodlibet ex his non competere. Nam in renibus, vesicâ, & his ministrantibus partibus si humores crassi evacuandi subsistant, competunt solum *diuretica*: si enim illa hinc adhibeantur, quæ solum urinam augent, obstructiones necessariò auferentur. Ita hydropicos juvant diuretica, quibus si urinam moventia, & aquositates simul augentia quis velit propinare, valde eos læderet. Sic etiam tum competunt *diuretica*, ubi in venoso genere hærent humores crassi; eos enim attenuare & educere valent. Quæ vero tantum urinam movent, aquosam suppeditando materiam, iis conveniunt affectibus, qui ex crassis & adustis vulgò dictis humoribus fiunt: hos enim commixtione aquæ fluidiores reddunt.

Quando præscribenda.

Præscribuntur plerumque universalibus præmissis. Semper ergo per alvum purgantia præmittenda, obstructiones demolienda, obstacula removenda: commodè enim humor multus & copiosus per urinam non evacuetur, & metus esset, ne sui copiâ, dum ad vias angustas ruit, eas obstrueret, sibi quæ & aliis transitum intercluderet, gravissimaque symptomata excitaret. Transactò ergo morbi principio, copiâ materiæ peccantis per purgationem &c. exemptâ, crassitie incisione &c. sublatâ maximè conveniunt. Minimè vero competunt diuretica calida præsertim calidis & siccis affectibus (ut febribus ardentibus, tabidis, & macie confectis) laborantibus: diuretica enim calida calefaciendo & siccando &c. non nisi malum augmentarent. Noxia quoque est urinæ provocatio, si renes, vesica, eorundemque vasa ac viæ exulceratæ, vel inflammata sint, ut legimus apud Franciscum Joëlem lib. 2. Physiolog. sect. 5. de excretis & retentis §. 16. p. m. 123.

Quid efficiant.

Meritò ergo *diuretica* inter humores quantitate qualitateque peccantes evacuantia referuntur & numerantur. Sæpe enim natura per urinam noxios humores &c. excernit, & opè medicâ per exhibitionem medicamentorum diureticorum propriè vel impropiè ita dictorum varii & vitiosi humores ex variis partibus (ubi præcesserint universalia) purgari possunt; præsertim ubi redundantia humorum circa renes, vesicam, gibbam hepatis partem obstructionem facit. Has enim partes per nullos meatus commodiùs, quàm per urinæ vias evacuari posse, luculenter Galenus lib. 7. capite ultimo methodi medendi testatur.

Eorum differentia.

Variorum sunt hæc *diuretica* generum: quædam enim mineralia, quædam animalia, quædam vero vegetabilia existunt; quorum simplicia & composita præstantiora propriè ac impropiè dictorum diureticorum brevi numerabimus.

Excellunt ergo inter propriè dicta diuretica simplicia, & quidem

Item vegetabilia calidiora, primò è radicibus, radices apii, armo-
 raciæ, erysimi, ononidis, petroselinii, raphani, saxifragæ albæ.
 &c. Secundò è foliis & herbis, apii, cherefolii, hederæ terrestris,
 lauri, levistici, matricariæ, (quæ in affectibus renum est præstan-
 tissima; est enim ad educendam urinam, aliasque renum & vesicæ
 impuritates medicamentum optimum, supra omnia alia diuretica
 potestatem habens, teste Montagnanâ) nasturtii, ononidis s. re-
 ftæ bovis, pimpinellæ, rutæ, salviæ, saxifragæ albæ, urticæ.
 Tertio è floribus, flores chamæmeli, genistiæ, violarum, & in
 primis flavedo in violarum purpurearum floribus reperta, hype-
 rici, sambuci. Quarto è seminibus, semina anisi, apii, cherefolii,
 erucæ, levistici, nasturtii, petroselinii, raphani, saxifragiæ, sina-
 pi, urticæ Romanæ, fructus alkekengi, baecæ juniperi, in primis
 spiritus & oleum ex hisce destillatū. Quinto è lignis, nephriticum,
 sassafras, fraxini, tamarisci, item cortices citri, aurantium, &c.
 Sexto gummi ammoniacum, camphora, succinum, terebinthina,
 quæ abstergendo urinas pellerè dicitur: hujus spiritus & resina ex-
 cellunt, resina enim sæpe multum præstat, si sub forma pilulari
 magnâ copiâ exhibeatur, diuque in illius usu continuetur; qua
 ratione Theologum quendam ab exulceratione renum curatum
 novimus. Septimò è Animalibus, lapides Percarum, oculi Cancri,
 Lumbrici terrestres præparati, Aselli præparati lotii difficultates
 egregiè solvunt, si nempe in vino Rhenano triti hauriantur, vel
 eorundem pulvis ita exhibeatur; (horum præparationem videtis
 in Praxi Medica Danielis Sennerti lib. 3. p. 849.) testæ ovorum
 calcinatæ, magnæ certè efficacæ cum vino Rhenano exhibitæ;
 Cantharides, ast hisce conditionibus ut exhibeantur, 1. nonnisi
 reliquis omnibus tentatis, nihilque juvantibus: 2. nonnisi in mini-
 ma dosi: 3. nonnisi aliis Cantharidum acrimoniam quodammodo
 temperantibus, ut cum jusculo Vitulino pingui &c. mixtæ; non
 enim solum urinæ ardorem ac dysuriam excitant, verum & reni-
 bus & vesicæ magnam inferunt noxam, imo & sanguinis mictio-
 nem excitant, solo etiam externo usu testantur Fernelius, Plate-
 rus, Schenckius &c. in observationibus. Octavo è mineralibus,
 lapis Judaicus, nephriticus, qui tam internè quàm externè adhi-
 bitus mirabilia præstare dicitur; spongiæ, item tartarum, nitrum,
 sal, & factitium sal ammoniacum &c. Minus vero calida imò &
 frigida vulgò dicuntur, primò radices althææ, eryngii, malvæ, ru-
 biæ tinctorum, rusci, asparagi, graminis, nymphææ: hanc non
 modo calculos renum excutere, sed & simul ureteres & urinarios
 meatus ampliores reddere, vulgò creditur. Secundò folia acetosæ,
 fragariæ, graminis, lactucæ, parietariæ, portulacæ. Tertio flo-
 res,

Inter sim-
plicita diure-
tica propriâ
dieta.

Quæ excel-
lunt, & qui-
dem inter
radices cali-
diores.

Folia.

Flores.

Semina.

Fructus.

Ligna &c.

Gummi.

Animalia.

Canthari-
des qua cau-
tione exhi-
bentur.

Mineralia.

Radices
temperatio-
res &c.

res fabarum, genistæ, hepaticæ, malvæ, nymphææ. Quartò femina quatuor frigida majora & minora, violarum purpurearum in calculo, & urinâ ciendâ admirandæ juxta plurimorum sententiam efficaciam, nymphææ (semeu nymphææ in materia viscida tenaci calculosa ex renibus vesicave expellendâ admodum efficax esse in sequentibus demonstrabimus) item rubi idæi, &c. Quintò ligna, santalum omne, & cortices salicis, gummi, & animalia, quæ modo numeravimus. Lac tamen Ovinum in renum imbecillitate primas tenere nonnulli putant, item lac Caprinum, ejusque serum.

Improprie dicta diuretica quæ.

Improprie dicta diuretica simplicia, quæ materiam copiosam aquosam suppeditant, sunt vinum tenue, album, Rhenanum in magna potum quantitate, ut & quævis tenuia, & aquosa largâ nempe manu ingesta, & assatim hausta. Simul & abstergendi virtute prædita sunt aquæ thermæ, præsertim nitrosæ, vitriolatæ, quales sunt acidulæ, serum &c.

Ex dictis & similibus simplicibus diureticis vegetabilibus, Animalibus, & mineralibus varia conficiuntur medicamenta urinam &c. provocantia.

Aquæ diureticæ simplicis, & compositæ.

Inter aquas excellit primò ononidis, petroselini, raphani, baccarum juniperi, matricariæ cum vino Rhenano, vel aqua ex Mariæ balneo destillatæ; item aqua contra calculum Sennerti, Herculis Saxonie contra ardorem urinæ, lithonhryptica, & sequens antinephritica Hadriani à Mynsicht in suo armamentario medico-chymico sect. 19. de aquis compositis p. m. 328. 329. & 330.

Aqua antinephritica Mynsicht.

24. Rad. ononidis ℞j. Minutim concisæ mægerentur in vini generosi ℞iv. per tres dies, dein exprimantur, & in colatura infundantur Rad. glycyrrhiz. ras. Saxifrag. cum toto Petroselin. Eryng. Pimpinell. ana ℞iv. Gran. alkekeng. Junip. ana ℞ij. Sem. milii solis Fenicul. Melonum Urtic. ana ℞ij. Lign. sassafras Nephritic. ana ℞j. Cinnamom. acut. Macis ana ℞℞. Stent in infusione per aliquot dies, postea add. Succ.heder. terrestr. Portulac. ana ℞i℞. Fumariæ Petrosel. Veronic. ana ℞j. Miscantur, & destillentur, bisque cohobentur. Dos. cochl. ij. in materia viscida tenaci &c. ex renibus educendâ efficax aqua; in primis si cum spiritu baccarum juniperi extractum inde paretur, & dictæ aquæ commisceatur.

Convenit quoque, & excellit aqua diuretica ex nucleis dicta, descripta apud Johannem Schroderum in sua Pharmacopœa medico-chymica lib. 2. cap 38. §. 2d. p. m. 146. necnon antinephritica Amstelodamensis. Palmam vero omnibus præripit aqua, vel essentia nephritica, quàm descripsit Johannes Zwelferus in sua Phar-

Pharmacopœa regia classe 15. p. m. 897. quare etiam summas ob virtutes, & dexterrimam præparationem hifce inferere placuit.

℞. Rad. apii Petroselin. Liquirit. ana ℥ij. Caparum recent. Aqua f. ef-
fentia ne-
phritica
Zweckel.
℥iij. Herb. recent. ruta muraria ℥j. Bacc. alkekeng. ℥ij. Juniper.
℥iij. Sem. apii Nasturt. ana. ℥iſſ. Nucleorum Persicor. Cerasur.
ana ℥ij. Lign. nephritic. ℥iſſ. Cinnamom. Macis ana ℥vj. Tere-
binth. odorif. claræ ℥ij. Iacis & contufis, quæ incidenda & con-
tundenda ſunt, necnon cucurbitæ vitreæ immiſſis ſuperaffundan-
tur Vini alb. optim. ℥iiv. Succi vel liquoris betula ſponte effluxi
℥ij. Factâque digeſtione, fiat deſtillatio ad ſiccitatem ſpecierum,
aqua ſpirituofa interim aſſervetur: ex ſpeciebus in cucurbita reſi-
duis fiat beneficio ſpiritus vini repetitis aſfuſionibus extractum
non nimis ſpiſſum, quod, ſi lubito fuerit, ſuperiori aquæ jungatur,
& poſt digeſtionem & filtrationem eſſentia aſſervetur; ſi minus,
& quod melius, extractum ſigillatim aſſervetur: poſtulante
autem neceſſitate, una cum aqua ſuperiori deſtillata propinetur.
Aquæ vero adhuc jungatur Solutionis oculor. Coacr. ℥iſſ. Fiatque
aqua nephritica.

Non infimum inter ſpiritus tenent locum ſequentes: nempe Spiritus diu-
retici.
ſpiritus baccarum juniperi, ſambuci, terebinthinæ, fragorum, ni-
tri, ſalis, ſalis armoniaci, tartariſitem ſpiritus antinephriticus Pauli
Barbette in ſua Praxi Hb. 3. cap. 8. deſcriptus.

Præ omnibus oleis diureticis ſequentia præſertim, & merito Olea-
laudantur: terebinthinæ, baccarum juniperi, ſuccini, amygdalarum
dulcium non rancidarum jam jam expreſſum oleum, cum ſucco re-
centi limonum vel citriorum, & vino Rhenano exhibitum, excel-
lens in arenulis, & materiâ viſcidâ tenaci ſabulo mixtâ &c. medica-
mentum.

Tincturas inter & extracta non infimæ ſequentes exiſtunt: Tincturae &
extracta.
ut tinctura lapidis nephritici viridis per ſalis rectificatum ſpiritum
lapidi pulverifato infuſum ac digeſtum juxta Moebium parata;
item ſuccini tinctura, elixir proprietatis Paracelſi, baſſamus ſul-
phuris ſimplex, & aniſatus, vel juniperinus. Sic quoque conve-
niunt tincturæ, & extracta ſimplicium diureticorum jam enumera-
torum per ſpiritum vini, vel aquam diureticam quæcumque para-
ta; necnon ſequens.

℞. Rad. rapban. ſylveſtr. ℥iij. Angelic. ℥iſſ. Glycyrrhiz. Lign. Aqua diu-
retica egre-
gia.
nephritic. ana ℥ij. Fol. naſturt. Heder. terreſtr. ana M. iſſ. Solda-
nell. M. j. Oculor. ribes. nigror. verno tempore prædeunt. ℥iſſ. Flor. pa-
pav. errat. Hyperic. ana M. iſſ. Bacc. junip. Alkekeng. ana ℥iij.
Sem. naſturt. Urtica Fenicul. dulc. ana ℥j. Croci optim. Macis
ana ℥iſſ. Concis atque contufis, vaſique lapideo vel vitreo inditis
affund.

affund. *Spir. bacc. junipicum. vino. tenui. parat. q. s. Salis armoniac.*
 ℥iij. *Tartar.* ℥ij. Post sufficientem digestionem, & specierum extra-
 ctionem fortiter exprimat, tincturaq; percolata ad usum servetur.

Ut & tinctura antinephritica in dispensatorio Harlemensi
 nuper edito descripta, jam diu mihi pluribusque in frequenti usu.

Decocta
 diuretica.

Inter decocta *Saxonia* hæcæ exsuperant, nempe decoctum
 quod Foresto adscribitur.

Decoctum
 Foresti.

℥. *Cicer. rubr.* ℥iij. *Sem. bord. mandat.* ℥ij. *Alb. Malv. ana.*
 ℥iij. *Quatuor frigid. maj. non rancid. ana.* ℥j. *Ficium ping. no. x.*
Sebesten no. viij. *Glycyrrhiz. ras.* ℥vj. Coq. in ℔ij. aquæ communis
 ad medietatem; colatura detur pro apozemate.

Item sequens, cujus vim in sabulo, & viscidiori ac tenaciori ma-
 teriâ è renibus expellendâ sæpius jam observavimus, & in sequen-
 tibus demonstrabimus.

Decoctum
 in sabulo
 &c. expel-
 lendo excel-
 lent.

℥. *Carn. Vitulin. non nimis ping. parum incis.* ℔ss. *Aq. fontan.*
 pint. vj. Indantur ollæ novæ, ignique imponantur, postque despu-
 mationem add. contusa sequentia. *Rad. asparag. tempore hyemali,*
tempore vero vernali vel æstivo cymar. vel surcul. eorum M. iß. *Al-*
thæ. Fenical. Eryngii ana. ℥j. Coq. lento igne per tres circiter
 horas, tumque caro eximat, & ejus loco add. *Fol. borag. Bugloss.*
Cichor. Pimpinell. Nasturt. Violar. concis. ana M. j. *Sem. quatuor*
frigid. maj. contus. ana. ℥ij. *Cicer. rubr.* ℥iij. *Baccar. junip.* ℥ij. Co-
 quantur iterum per horam lento igne, tumque immisceantur huic
 decocto decantato *Succ. citri recens express.* ℥ij. Misceantur, &
 ad usum dentur.

Syrupi dia-
 retici.

Syrupi diuretici optimi, & maximo in renum vesicæque affe-
 ctibus in usu sunt sequentes: ut syrupus de raphano Fernellii, de
 quinque radicibus, althææ Fernellii, catharticus Jouberti (vide sis
 animadversionem in hunc syrupum apud Johannem Zwelferum
 class. i. Pharmac. Augustan. p. m. 63. & 64.) nephriticus Hadriani à
 Mynsicht in suo armamentario Medico-Chymico sect. 16. p. 263.
 item sequens nephriticus.

Syrupus nep-
 hriticus.

℥. *Rad. althæ. Raphan. Petrosel. ana.* ℥iß. *Herb. malv. Pim-*
pinell. Nasturt. Matricar. Rutæ murar. ana M. j. *Flor. papav.*
errat. p. ij. *Sem. nasturt. Urtic. Roman. ana.* ℥ß. *Nymphaea* ℥vj. *Ci-*
cer. rub. ℥j. *Bacc. junip.* ℥iß. *Liquirit. ras.* ℥vj. *Extrem. cortic. au-*
romior. recent. Ocul. Cancr. ana. ℥ß. *Maris* ℥ij. Incisa atque con-
 tusa immittantur in cucurbitam vitreâ, quibus superaffundantur
Vin. Rhenan. pint. v. Apposito alembico stent in digestionè loco ca-
 lido per biduum triduumve, ac aqua, si quæ fuerit exstillata, reaf-
 fundatur: tumque apposito recipiente, arctèque cum rostro alem-
 bici clauso, per duas tresve horas simul coquantur, & fortiter
 omnia

omnia exprimentur; tumque decoctum expressum decantetur, & per exstillatum spiritum ex *Croc. optim.* ℥ss. tinctura & vis extrahatur, ac decantato, ovique albumine clarificato decocto admisceatur, huicque addantur *Æleosacchari. ex ol. Vaccarum. Juniperi* ℥ij. & *sacchari optim. pulveris.* ℥jv. parat. *Sacchar. optim.* q. s. ut digestionem unâ atque alterâ saltem ebullitione fiat syrupus.

Convenit itidem oxymel diureticum D. Ambrosii Juno Senioris, & Zwelferi in sua Pharmacopœa regia classe 1. p. m. 830. egregiam ob præparationem & vim multis diureticis palmam præripiens.

Inter electuaria *Supplina* vulgò maximè commendatur electuarium diureticum Bartholomœi Montagnanæ, & lithonhrypticum Fernelli, necnon antidota nephritica Quercetani, ut & landanum urinarium sequens, quod Johanni Michaeli Professore quondam publico Lipsi. adscribitur.

℥. *Succ. liquirit. in aqua alkekeng. solut.* ℥ss. *Campbor.* ℥j. *Croc. optim.* ℥iv. *Alkekeng. Terebinth. Venet. aqua petrosel. bene lot. ana* ℥ss. *Gumm. tragacanth. Mastich. ana* ℥ss. *Laud. opiat.* ℥ij. MS. Singulare in urina provocanda, sabulo expellendo, ac aperientis renum &c. obstructionibus, dolore sedando prædicatur.

Convenit quoque rob juniperinum, sambucinum, cynosbati &c.

Omnibus inter pulveres diureticos prævalet pulvis lithonhrypticus Rolsincio adscriptus sequens.

℥. *Ocul. Cancr. præpar. Sang. Hirc. præpar. ana* ℥ss. *Lap. Judaic. Nephritic. ana* ℥i. *Ocul. Lucii pisc. Sem. milis solis ana* ℥ii. *Crystall. tartar.* ℥ss. *Sal. Si.* MS. F. Pulvis.

Item pulvis ad calculum Marci Banzeri, cujus descriptionem habet Johannes Zwelferus classe 9. de pulveribus in suis antidiversionibus in Pharmacopœam Augustanam p. m. 280. & 281. ut & quem tradidit in sua Pharmacopœa regia p. 856. necnon sequens nobis subinde in frequenti usu.

℥. *Rad. saxifrag. alb. Liquirit. ana* ℥vj. *Sem. nasturt.* ℥ss. *Raphan. Milii solis Urtica Romana ana* ℥iii. *Bacc. juniper.* ℥ss. *Ocul. Cancr.* ℥j. *Lap. prunell.* ℥ij. *Tartar. vitriolat. Sal. stipit. subar. ana* ℥ss. *Conchenil. tinctor. Test. ovor. calcinat. Croc. optim. ana* ℥v. *Ol. bacc. junip.* ℥ss. F. omnium Pulvis tenuissimus, post justam videlicet emollientium, laxantium, anodynorum, viasque dilatantium tam internorum quam externorum usurpationem, in urina cienda, sabulo expellendo, materiâque arenulis mixtâ tenaci mucosâ exturbandâ efficax.

Varia & maximæ efficacæ *Supplina* chymica passim apud Chymicæ Scriptores existant, quæ vel ibidem satis superque invenietur.

Electuaria
diuretica.

Laudanum
urinarium
D: Johanne
Michaelis.

Pulveres
diuretici.

Pulvis lithonhrypticus
Rolsincio.

Pulvis diureticus nobis in frequenti usu.

Quando exhibendus

diofus Lector, vel hinc inde formulis & observationibus fecuturis admixta traduntur.

Diureticorum variorum formulæ.

Diureticorum formulæ.

In forma haustus.

In forma haustus.

℞. *Aq. petrosel.* ℥ij. *Tinctur. diuretic. superior. descript.* ℥ij. *Lap. prunell.* ℥j. *Succ. pomor. aurant. recens express.* Syr. *papav. errat. ana* ℥ij. MS. F. Haustus urinas movens, & arenulas expellens.

℞. *Aq. bacc. junip. Matricar. ana* ℥vj. *Essent. nephritic. Z welferi jam descript. vel Aq. antinephritic. Amstelod.* ℥iij. Syr. *nephritic. jam-jam tradit.* ℥ii. vel *Rob. bacc. juniperin. vel Sambuc.* ℥iij. MS. F. Haustus.

In forma mixtura.

Mixtura.

℞. *Aq. petrosel. Raphan. rustic. ana* ℥ij. *Fenic. Tinctur. diuretic. superior. ana* ℥j. *Oxymel. diuretic. Z welferi, vel eo deficiente Aceti stillat.* ℥ss. *Ocul. Cancr.* ℥ss. *Ol. bacc. junip. gutt. v.* Syr. *quinque radic.* ℥vj. MS.

℞. *Aq. bacc. junip.* ℥jss. *Gramin. Cochlear. Antinephritic. Amstelod. ana* ℥j. *Spir. sal. armon.* ℥ss. *Terebinth.* ℥j. *Laud. opiat. gr. iij.* *Tinct. conchenil. tinctur. per spiritum baccarum juniper. extract.* ℥jss. *Tartar. cum vino parat.* ℥ij. Syr. *baccar. sambuc. Papav. errat. ana* ℥iij. MS. In dolore nephritico ex mucositate arenulis mixto producto efficacis, quondam cum successu à nobis præscripta. En ea de causa totam historiam.

In dolore nephritico.

Vir quartana diu afflictus.

Vir quispiam quadraginta circiter annos natus, febre quartana intermittente diu afflictus, per mensem unum alterumve lecto decubuerat, ac ingenti lumborum dolore in primis circa plenum cruciatur; cujus tollendi gratia varia sunt frustra usurpavit. Vocato mihi de alvo adstricta, & præsertim de lumborum gravissimo dolore conquestus est: quare primo hoc clystima, & sequentem mixturam præscripsi.

In dolore nephritico incidit.

Quare enema fuit injectum.

℞. *Decoct. emollient. & carminat. vulgar. pro clyster.* ℥vij. *Elect. diaphenic.* ℥x. *Ol. likor. alb.* ℥j. *Sacchar.* ℥ss. MS. F. Clyster pro Viro.

Et mixtura præscripta.

℞. *Aq. petrosel.* ℥iij. *Fenic. Theriacal. simpl. ana* ℥i. *Acet. stillat.* ℥iij. *Ocul. Cancr.* ℥ss. *Laud. opiat. gr. ij.* *Ol. bacc. junip. gutt. iv.* Syr. *alb. Fern.* ℥vi. MS.

Cum post horam unam alteramve ab injecto clymate bis alvum

vum deposuisset, subinde duobus de hac mixtura cochlearibus assumptis, multas arenulas circa vespertinum tempus excrevit; ast dolorem fere in eodem statu se sentire retulit. Quare mixturam resumendam jussi: qua iterum sumptâ, & clysmate pariter iterato, nonnisi plures arenulas ast nullo cum doloris levamine reddidit. Ideo oleum amygdalarum dulcium recens expressum ad ℥iſs. succi limonum recentis ℥iij. vini Rhenani ℥iv. invicem mixta pro uno haustu præscripti. Hinc parum dolor fuit diminutus: bis igitur eundem haustum levi cum successu usurpavit, tumque spiritus baccarum juniperi & seminis anisi ana ℥ij. lapidis prunellæ ℥ſs. assumptis, mucosa multa arenulis mixta majori cum levamine, quàm quidem antea, una cum urina excrevit. Ast secundâ vice idem adhibitum medicamentum nihil omnino levaminis attulit: quare mixturam penultimam dedi, cujus beneficio maximam mucis fabulo mixti copiam summo cum levamine reddidit, brevique post à dicto dolore fuit liberatus.

Quorum beneficio arenulas quasdam excrevit. Manente tamen lumborum dolore.

Quare haustum ex oleo amygdalarum &c. assumptis.

Tandem mixturâ penultimâ curatus.

In forma bolî .

℥. Rob. baccar. junip. vel Sambuc. ℥ſs. Sal. sambuc. Stipit. fabar. ana ℥ſs. Lap. prunell. ℥j. Pulv. diuret. p. 435. descr. ℥ſs. Ol. baccar. junip. gutt. iij. MS. F. Bolus, optimè urinam & aquas in hydrope pellens.

Boll.

In hydrope.

℥. Rob. baccar. juniper. ℥ſs. Pulv. diuretic. loc. cit. tradit. ℥ſs. Tartar. vitriolat. Conchenil. tinctor. ana gr. viij. Sem. petrosel. macedon. ℥j. Ol. baccar. junip. vel Terebintb. gutt. jv. MS. F. Bolus in urina cienda efficacissimus, si cum vino Rhenano tenui calido assumatur.

In urina cienda.

In forma conditî .

℥. Theriac. Andromach. ℥ſs. Conser. absinth. ℥j. Rad. eryng. condit. Cortic. aurantior. condit. ana ℥iij. Sal. stipit. fabar. Lap. prunell. ana ℥j. Ocal. Cancro. ℥j. Ol. stillat. macis gutt. v. Baccar. junip. gutt. viij. MS. F. Conditum, dosis ad nucis moschatæ quantitatem urinam movens, & ventriculum corroborans, quondam à nobis in hydropis specie ascite cum successu præscriptum.

Condit.

In ascite.

℥. Theriac. Andromach. ℥vj. Saxonie. Pulv. diuretic. sapius jam præscript. ana ℥ſs. Rad. eryng. condit. ℥v. Sem. petrosel. macedon. Urtic. Roman. ana ℥ſs. Tartar. vitriolat. ℥j. Ol. still. cortic. citri Bacc. junip. ana gutt. vij. Syrap. diuretic. jam jam tradit. q. s. MS. F. Conditum, dosis visque eadem fere, quæ superioris.

Mi-

Theriaca
quare dia-
reticis ad-
dita.

Mirabitur forsitan aliquis, theriaca Andromachi quod condi-
tis hisce duobus sit addita. Ast mirari desinet, si considerarit, quod
dolores ob opium admixtum tollat, vigilias auferat, doloresque
plerumque concomitantes sedet, humorum acrimoniam dolorem
&c. excitantem temperet, & ita citius reliqua *superius* in actum
deducantur, faciliusque ac jucundius ut plurimum ægri curentur:
de qua Andromachi theriaca Montagnana ita testatur, experien-
tiâ, inquit, certè scio, quod si nephritici & circa vesicam dolen-
tes utantur theriacâ Andromachi, curabuntur post breve tempus.
Theriaca enim medetur doloribus & ægritudinibus renum à pluri-
mis causis provenientibus, in potu jusculi in primis cicerum tu-
brorum, ad drachmam unam nempe si tantum singulis vespertinis,
aut vespertinis ac matutinis temporibus assumatur.

Decocti.

In forma decocti.

In gravissi-
mo lumbo-
rum dolore.

℞. Hord. mundat. ad crepatur. coct. Cicer. rub. ana ℥ij. Sem-
altheæ Malv. ana ℥ss. Milii solis Petrosel. macedon. ana ℥iij. Fi-
cum ping. no. x. Sebesten no. viij. Glycyrrhiz. ras. ℥ss. Coq. in
℥iij. aq. decoct. hord. ad tertie partis consumptionem, colaturæ
add. Syr. quinque radic. Papav. errat. ana ℥ij. MS. pro Apoze-
mate, in lumborum gravissimo dolore ab arenulis & parvis calculis
exorto sæpius à nobis optimo cum successu præscripto. En quo-
que ea de causa unam atque alteram historiam.

Puerpera
febri conti-
nuâ variis
symptoma-
tibus affli-
gente labo-
rans.

Puerpera quædam vicesimum agens annum, septimo post-
quam Fœmellam enixa erat die, in gravissimam incidit febrem quo-
tidianam continuam, magna cum præcordiorum anxietate, &
ventris torminibus vesperi exacerbescentem; circa mediam vero
noctem atroci capitis dolore conjunctam; mane de ingenti lumbo-
rum dolore, ac levi nausæâ conquerèbatur: quæ idcirco sequen-
tem mixturam cochleatim assumpsit.

Mixturam.

℞. Aq. cort. citri. Majoran. nobil. Petrosel. ana ℥j. Vit. com-
pos. in superioribus descript. ℥ss. Spir. contra præcord. anxiet. an-
tea tradit. ℥ij. Nitri dulc. aromat. sæpius jam præscript. ℥ss. Lau-
dan. opiat. gr. ij. Ol. cort. aurant. gutt. iij. Bezoard. miner. ℥j. Syr.
papav. errat. ℥v. MS.

Ac circa septimam vespertinam cum dictæ mixturæ cochlea-
ri uno alterove hunc pulverem.

Et pulve-
rem.

℞. Bezoard. miner. ℥ss. Ocul. Cancr. Lap. prunell. ana gr. viij.
Croc. optim. gr. v. Ol. cort. citri still. gutt. j. MS. F. Pulvis.

Cum suc-
cessu ulur-
pavit.

Post tertiam, ni fallor, mixturæ, & pulveris iterationem
(quorum beneficio semper levis fuit secutus sudor) febris ac reli-
qua

qua symptomata, excepto lumborum dolore, evanuerunt. Postquam febris, ac concomitantia symptomata per triduum jam essent sublata, quamprimùm de alvo adstricta, & ventris torminibus iterum fuit conquesta: quare sequentem clysterem præscripsi.

Excepto lumborum dolore. Alvo adstricta, & ventris torminibus afflicta.

℞. Decoct. emoll. & carmin. vulg. ℥viiij. Elect. diacatbol. ℥j. Ol. chamom. ℥vj. Sal. gemm. ℥ss. MS. F. Clyster pro Fœminâ.

Hujus beneficio bis terve alvum deposuit paucum cum ventris torminum levamine: quare & hanc mixturam cochleatim usurpandam dedi.

Clyster fultu adhibitus.

℞. Aq. cort. aurantior. cum vin. destillat. Fœnic. ana ℥ij. Vit. compos. sæpius præscript. Spir. anticol. ana ℥ss. Nitr. aromat. dulc. ℥ss. Ol. cort. aurantior. gutt. iij. Laud. opiat. gr. ij. Syryp. fœnicul. ℥j. MS.

Et mixtura anticollis cum succo su usurpata.

Post hujus mixturæ assumptionem multos reddidit status, imo post alteram ejusdem iteratam nulla amplius sensit tormina. Ast de novo majorem lumborum dolorem percipere se retulit: quare urinâ accuratiùs singulis vicibus inspectâ, sabulum in fundo matula observavi. Roganti mihi, nonne ante puerperium lumborum dolorem, urinæ incontinentiam, vel inter urinæ emissionem quandam dolorem, imo vel subinde nausæam &c. unquam observasset? Respondit, nunquam tale quid, excepto hoc tempore, se sensit aut observasse. Quare primò hanc sequentem mixturam præscripsi.

Ast de novo lumborum dolore exacerbescens.

℞. Aq. petrosel. Raphan. ana ℥ij. Tinctur. diuretic. Spirit. Bacc. junip. ana ℥iij. Nitri. dulc. aromat. sæpius citat. ℥ss. Lap. prunell. ℥j. Laud. opiat. gr. ij. Syr. papav. errat. ℥j. MS.

Mixtura diuretica.

Ab hac mixtura non nisi parum sabuli cum copiosiori urina, remanente dolore, excrevit: quare decoctum ultimum jam jam nominatum præscripsi, quod per octiduum, vel paulò ulterius usurpavit; unde plus centum parvos calculos, arenulas, ac magnam mucii sabulo mixti copiam excrevit, dolor lumborum, & nausæa evanuerunt, ac brevi curata fuit; neque hætenus de lumborum dolore, nausæa &c. conquesta fuit.

Et decocto ultimo usa fuit.

Et brevi curata.

Mulier viginti octo annos nata, per quatuor menses circiter gravida, post solito majores corporis labores subito correpta fuit lumborum dolore atrocissimo, nausæa, imo & vomitu biliosorum ac pituitosorum humorum, macerata insuper vigiliis, alvo adstricta, & similibus symptomatibus dolorificis. Vocatus, protinus vulgare enema præscripsi, & sequentem mixturam cochleatim usurpandam dedi.

Mulier gravida dolore nephritico laborans.

Enemate.

℞. Aq. petroselin. Baccar. juniper. cum aqua simplic. destill. ana ℥ijss. Spirit. diuretic. sequent. Tinctur. diuretic. superior. ana ℥iij. Tartari cum vino ℥ss. Ol. amygdal. dulc. recens express. ℥ss. Tro-

Mixtura.

Trochisc. alkekeng. ℥ss. Laudan. opiat. gran. ij. Syrup. alb. Ferneliij ℥j. MS.

A clystere bis terve alvum cum levamine deposuit, & assumptâ mixturâ placidè subinde dormivit, vomitu penè cessante. Verum postridie omnibus denuo valde exacerbescens, post regionem lumbarem sequenti linimento inunctam, hac emulsione vesperti summo cum successu fuit usa.

Emulsione. ℥j. *Horð. mundat. ad crepat. coct. Amygdal. dulc. excortic. ana ℥ss. Semin. Lini recent. ℥ij. Malv. Papav. alb. ana ℥ij. F. cum f. q. aq. decoct. horð. emulsio ad ℥xvj. add. Syrup. alb. Fernel. ℥jss. MS.*

Et linimento.

℥j. *Unguent. Popul. Rosar. Ol. Scorpion. ana ℥ss. MS. detur in fistili.*

Liberata.

Symptomata hinc superata videbantur. Verum post triduum omnia denuo ita tanta cum vehementia rediere, ut dolor clamorem sæpe exprimeret gravidæ: quare iterum & clyster emolliens fuit injectus, & decoctum memoratum præscriptum, ex quo brevi omni dolore, nausæ &c. fuit liberata; præterquam quod de dolore quodam supra os pubis, & alvo parum adstrictiore subinde quæretur. Itaque sæpius pulpam cassiæ fistulæ cum manna Calabrina cum successu sumpsit, & justo tempore etiam Filiam de nullo vel exiguo lumborum dolore, præter vulgares in partu dolores, conquerens peperit, secundinis plurimis calculis, & sabulosâ materiâ repletis.

Placentæ uterinæ calculis sæpe scateat.

Studiose Lector sæpe placentas uterinas calculis quibusdam scatere Obstetrices observant referuntque. Quare cum hujus Fœminæ placentam uterinam tot tantisque calculis oppletam vidisset Obstetrix, non potuit non mihi ipsam ostendere, de qua etiam ultra ducentos calculos variæ magnitudinis & figuræ, plerisque tamen vel triangulares, quadrangulares, quinquangulares, sexangulares, vel septangulares, sed friabilis non durioris substantiæ decarpsi, & nonnullis ostendi. Inter cæteros unus nucem moschatam vulgarem magnitudine superabat. Qui casus cum sit rarior, quantum potui, placentam illam uterinam cum calculis delineavi, & tibi ita offero.

Eorum delineatio.

A. A. A. A. Placenta uteri cum membranis aciculis quibusdam expansis.

B. B. B. Funiculus umbilicalis.

C. C. C. C. Venæ & arteriæ per placentam uterinam dispersæ.

TAB. V. FIG. V.

D. D. D. D. Calculi varii diversæ figuræ & magnitudinis, quibus placenta uteri ubique penè obfessa.

E. Calculus nucem moschatam superans.

F. F. F. F.

F. F. F. F. Calculi variæ figuræ & magnitudinis de placenta uteri decerpti.

Memorata jam Puerpera sexto post puerperium die (lochiis benè tamen fluentibus) horâ nonâ vespertinâ levi horrore cum capitis dolore , & præcordiorum anxietate molestâ , linguâ aridâ , sitique urgente &c. subsequente afflicta fuit , sicque per triduum decubuit . Vocatus febricitantem , & quidem meo judicio continuè , debilemque inveni : quare hanc mixturam cochleatim usurpandam dedi .

Hæc puerpera febre continuâ correpta.

℞. *Aq. card. benèd.* ℥ii. *Flaved. cortic. citri cum aqua destill. Rosar. ana* ℥i. *Prophylact. Sylvii* ℥ii. *Cinnamom.* ℥ss. *Consect. alkermes sine ambra & moscho* ℥i. *Antim. diaphor.* ℥ss. *Syrup. diacod.* ℥vi. MS.

Mixturâ cardiacâ febricitugâ.

Interim ter quaterve de die haustulum sequentis decocti assumpsit.

℞. *Radic. scorzonæ.* ℥iiss. *Pænic. Gramin. ana* ℥iii. *Contrayerv.* ℥ij. *Coræ. Cerv. raspat.* ℥vi. *Flor. calendul. p.ii. Tamarindor.* ℥vi. *Pom. citri no. i.* Coq. in s. q. aq. commun. vasis clausis : colatur. pint. iß. add. *Aq. cinnamom.* ℥ss. *Julap. rosat.* ℥ii. MS.

Decocto temperante

Quibus assumptis , optimè se habuit , remanente tamen præcordiorum anxietate quadam molestâ , alvoque adstrictiori : quare vulgare enema fuit injectum cum successu . Verum ob præcordiorum anxietatem , & quandam quasi compressionem , assumpsit infusionem lapidis vulgò Pedro del Porco , inde optimè sudavit , ac bis alvum deposuit summo cum levamine , remanente tamen in faucibus siccitate quadam , ac quasi levi inflammatione , ac sequenti diluculo post noctem insomnem & inquietam sitibunda de quadam faucium asperitate conquerebatur . Reverfus , ac fauces inspiciens , aphthas albas observavi : quare pro gargarismate decoctum raparum , jam aquam rosaceam cum vitello ovi , & saccharo canto albo , jam vero cerevisiam lixiviam , (quam non tantum in aphthis , sed & in plurimis faucium inflammationibus , anginâ &c. pro gargarismate omnibus commendo) quæ nempe sponte , & quidem primò ex byna effluit , (à cerevisiæ coctoribus cerevisia lixiviam vel lixiva nominatur) usurpavit , verum nullo cum successu : aphthæ enim glabræ & compactæ apparuere . Quare parum spiritus vini decocto raparum , imo & cerevisiæ lixivæ addidi . Interim præter varia interna subinde haustulum sequentis emulsionis calidè usurpavit .

Clystere.

Et Infusione Pedro del Porco penè curata

Post noctem inquietam in aphthas incidit.

Frustra variis ea de causa adhibitis.

Verum ab eisdem spiritu vini de cocto raparum &c. addito .

Et emulsionem.

℞. *Hord. mundat. ad crepat. coct.* ℥ss. *Sem. 4. frigid. maj. ana* ℥i. *Lini recent. Cannab. recent. ana* ℥ii. F. cum s. q. aq. hord. emuls. ad ℥xiv. add. *Syrup. violar.* ℥x. MS.

Quorum omnium beneficio tandem aphthæ fuere superatæ.

K k k

In-

Brevi cura-
ta sed debili-
ta.

Interim quod valde esset debilis, mane & vesperi radicem Ninsin
vel Nisi (de qua mox. latius) ad scrupulum sequenti modo exhibui.

Quare radi-
cem ninsin
s. nisi.

℞. Radic. ninsin subtiliss. pulveris. ℞i. Margarit. præpar. gran.
vi. MS. F. Pulvis.

Summo
cum succes-
su uturpa-
vit.

Quo assumpto; & sæpius iterato; mirandum; insanissimam re-
vera Puerperam non tantum ita instaurari, verum in dies imo sin-
gulis quasi momentis febrem ita diminui, & vires ita adaugeri pos-
se, ita ut brevi fuerit curata; nec tamen toto hoc morbo de ullo
lumborum dolore conquesta est.

Radice ninsin
s. vires.

Ni benevole Lector deterreret me prætium; omnibus fere fe-
bricitantibus & debilibus hanc radicem exhiberem: nullius enim est
acrimoniæ, nec fauces aridas. imo post tantas aphthas relinquens,
aromaticique sed blandi tamen saporis &c. Pueris imo Infantibus
trium quatuorve dierum, septimanarum &c. postea exhibui sum-
mo cum successu; & quidem in ipsis motibus epilepticis, & post eo-
rundem insultus.

Aphthæ
spiritu vini

Mentionem quoque fecimus de spiritu vini decocto raparum:
admixto in aphthis: memini historiam unam atque alteram de
aphthis nullis medicamentis internis, externisque cedentibus, quas
tamen brevi curatas vidi decocto raparum addito spiritu vini pro
gargarismate, & suctu tabuci. Verum brevitati quia studeo, ver-
bulo tantum hæc annotare volui.

Ex suctu ta-
buci curata

Quia de radice Ninsin vel Nisi mentionem feci, hæc addere
placuit.

Descriptio
radicis
winsin s.
nis.

Ninsin, Jensing, vel Nisi radix est oblonga; digito minimo
crassa, plerumque bifida intus & extus parum flavescens, saporis
aromatici gratissimi, odoris suavis: est temperatissima radix, quic-
quid alii ex aliis contrarium scripserint vel tradiderint. In venere
potentissimum remedium ab Asiaticis habetur: quare Chineses
ditiores ac Magnates vix ullum decoctum formant, in quod non
aliquid illius radice ingrediatur. Tinctura vel extractum cum vi-
ni spiritu rectificato paratum præsentaneum remedium in colica
passione, in primis si cum lypothymia vel syncope conjuncta sit,
& absque pari in paralyti ex colica, si simul cephalica admiscean-
tur, in primis hisce in regionibus septentrionalibus & frigidiori-
bus. Summo cum successu quoque exhibetur in convulsionibus,
vertigine &c. Cardiacum est maximum, in primis si ambra grysea,
vel confectio alkermes addatur: in infantibus à granis vj. ad ℞i. in
substantia exhibetur post motus epilepticos, & post convulsionem;
in adultis ad ℞i. mirè enim confortat, & omnia placidiora reddit.
Usus quoque habet in valde à morbis debilitatis Hominibus. Chi-
nen-

Ejus vires
& dosis.

nenses illam pluris imo & majoris æstimant, quàm quidem Japonenses. Nascitur juxta nonnullos in Insula Corea Japoniam inter & Chinam: sed juxta Athanasium Kircherum in sua China illustratâ p.m. 178. & 179. ex Athlante Sinico Patris Martini Martini Ginseng Japonibus Nisi, nascitur in Provincia Leautung totâ Chinâ celeberrimâ.

Spiritus diuretici, de quo mox mentionem feci, descriptio.

Descriptio
Spiritus diuretici.

℞. *Radic. irid. Florentin.* ʒj. *Folior. matricar. recent. m. iss.* *Semin. fœnicul. dulc.* ʒvj. *Nasturt. hortens.* *Gemm. ribesior. nigror. ana* ʒss. *Baccor. juniper.* ʒiʒs. *Terebinth. Venet. non colt.* ʒx. *Tartar. Rhenan.* ʒv. *Croc. optim.* ʒj. Concis. & contus. affund. *Spirit. vin. pint. v.* Post digestionem per quadriduum destilletur per alembicum lento igne.

Decoct.

℞. *Rad. althæa.* ʒiʒs. *Liquirit. Petrosel. Fœnicul. ana* ʒss. *Fol. Nasturt. Flor. papav. errat. ana m. iss.* *Bacc. junip.* ʒij. *Sem. melon.* ʒss. *Urtic. Roman. Petrosel. ana* ʒij. *Ficuum ping. no. xij.* *Macis* ʒiʒs. *Ocul. Cancr. pulveris. in petia ligat.* ʒij. Concisa atque contusa infund. in s. q. aq. commun. & *vin. Rhenan.* per noctem in vase vitreo non cupreo; tumque coq. ad tertiæ partis consumptionem: colatur. pint. iss. add. *Aq. Anti-nephritic. Amstelod.* ʒiʒs. *Syr. alth. Fernellii Papav. errat. ana* ʒiʒs. MS. pro Apozemate, quondam in impedita sabuli excretionem, indeque exorto remum ac ureterum dolore; post præmissum clyisma pro Nobili quodam à nobis præscripto; unde magnam quoque mucî ac sabuli copiam excrevit.

In impedita
sabuli excretionem
&c. præscribitur.

In forma pulveris

℞. *Lap. prunell.* ʒss. *Conchen. tinctor. Ocul. Cancr. Test.* quor. calcinat. *Sal. sambuc. vel Stipit. fabar. ana* ʒj. *Croc. optim. gr. xv. Ol. bacc. junip. gutt. vj.* MS. F. Pulvis pro tribus dosibus, cum vino Rhenano &c. assumendus, urinas valde ciens.

Pulveris

℞. *Sem. nymphææ* ʒss. *Nasturt. Raphan. Fœnic. ana* ʒss. *Lap. prunell.* ʒj. MS. F. Pulvis pro tribus dosibus, in mucosâ ac fabulosa renum vesicæque materia expellenda potens. En hujus historiam superius promissam.

In mucosa
& fabulosa
materia expellenda.

Puer octo jam annos natus, post multum lactis ac casei usum cum dolore urinam excrevit: quod dum flocci primò facerent, nec lactis aut casei usum prohiberent Parentes, in dies gravius, & majori cum dolore urinam reddidit. Cum vero sabulum quoddam

Puer post
lactinia
&c. in unum
usurpata.

In varia
symptoma-
ta calculum
indicantia
incidit.

rubicundum in urina postea observarent, eam inspiciendam jam huic jam illi miserunt. Quotquot viderant unanimiter Puerum calculo vesicæ laborare asseruerunt. His tamen Parentes diffidentes, plures postmodum convenerunt Medicos, qui non quidem calculum adesse, sed inde generari posse, dixerunt: quod Puer neque pudenda traheret, neque urinam limpida inftar feri, sed coloratam mingeret (quæ tamen signa in Pueris calculo vesicæ laborantibus adesse dixit Hippocrates lib. de aere, aquis, & locis text. 23. §. 5. & 8. p. m. 341.) Quare hujus illiusve consilio plurima tentata medicamenta, in quibus sequens decoctum felicitis successus recensetur.

Quare de-
coctum.

℞. Hord. mundat. Rad. liquirit. ana ʒj. Flor. papav. errat. M. iʒ. Bacc. junip. ʒʒ. Sem. fœnic. ʒij. Ficum ping. no. xij. Concisa & contusa coq. in Cerevis. tenuis dulc. pint. iʒ. per duas circiter horas.

Cum balsa-
mo sulphu-
ris anifato.

Hujus ter in die sesqui unciam cum tribus quatuorve balsami sulphuris anifati guttulis Puerulo exhibuerunt; unde omnis fere dolorosa urinæ excretio sublata, nec amplius arenulæ in urina repertæ. Quia vero subinde de quodam dolore adhuc conque-

Cum suc-
cessu usin-
parunt.

rebatur, ejusdem decocti usum retinuerunt, neque amplius de dolore querentem audiverunt: quare omnibus tandem relictis medicamentis, Filiolum curatum putarunt. Evenit tamen post semestrem circiter, ut ingens inter urinæ excretionem dolor exoriretur, qui dicto decocto neutiquam cessit: quare præter illud etiam pulverem, de quo proximè dixi, usurpavere, unde singulis diebus magnam mucii copiam excrevit. Tandem nonnisi semen nym-

Recidivam
passus ea-
dem ut &
pulverem
& alia usur-
pavit.

Et curatus
fuit.

phææ ad scrupulum unum cum decocto bis quotidie exhibuerunt, ex quo incredibilem mucosæ ac fabulosæ materiæ copiam excrevit, ac brevi quoque curatus fuit. Optimam tamen præscripsi diætam, probèque ipsam observare Parentes jussi: nihil enim magis recidivum ipso calculo, quippe qui bis, ter, quaterve in anno, ut nonnulli testantur Practici, generatur. Vitandam quoque quammaximè vitam sedentariam esse edocui: sæpe enim ea de causa ad literas nati Viri, quia harum studiis nimis incumbunt, iisque fere immoriuntur sedentes, multas in renibus impuritates &c. colligendo, nephritici fiunt.

Viri Docti
quare sæ-
pius nephri-
thide labo-
rant.

In forma pilulari.

Pilularum.

In urina
suppressio-
ne.

℞. Ocul. Canc. ʒj. Conchenil. tintor. Sal. stipit. fabar. ana ʒʒ. Ol. bacc. junip. gut. iij. Terebinth. aq. petroselini lot. q. s. MS. F Pilulæ no. xx. pro tribus quatuorve dosibus in urinæ suppressione utiles.

℞. Tar-

2℥. Tartar. vitriolat. ℥j. Ocul. Canc. Test. ovor. calcinat. ana
 ʒ℥. Sal. sambac. Croci optim. ana ℥j. Ol. baccar. junip. gutt. vj.
 Balsam. Peruvian. q. s. MS. F. Pilulæ no. xxx. quarum tres qua-
 tuorve pro vice assumantur.

Nota, in diureticorum usu observandum esse, ubi serum co-
 piosum & aqueum peccat in corpore, id ante evacuationem nullâ
 indigere præparatione.

Naturam sæpe pus in thorace contentum per urinas excrevis-
 se, observationes plurimorum Medicorum testantur. Hujus cona-
 tum necessariò tum quidem promovendum, non vero pus in tho-
 racis cavitate contentum per diuretica educendum putamus. Na-
 turæ enim sane vias invenire facile est, quibus hoc onus vas cir-
 culatoriis ingerat, arti vero non item.

Pus in tho-
 race conten-
 tum per u-
 rinas excre-
 tum.

Valde acria salita omnia ac piperata renibus noxia esse, unani-
 miter omnes testantur Practici; item caseum præsertim salsum ac
 putridum, ova dura & frixa, tum etiam carnes, piscesque fumo
 induratos ac salitos obstructions renum parere, & copiosam calcu-
 lo materiam præbere, perhibent. Quibus adde cibos vulgò dictos
 tartareos, & lactinia in primis impura, unde in Pueris calculos
 generari ex Hippocrate lib. 4. de morbis 28. p. m. 153. (qui hic,
 & sequentibus paucis satis accuratè calculi generationem describit)
 & lib. de acre, aquis, & locis 24. p. 341. probant. Valde calida &
 nimis spirituosæ acria calculo laborantibus exhibere, omnino in-
 consultum judicamus: lapidem enim magis indurare, & renes val-
 de non tantum calefacere, sed & ureteres quasi inflammare, (ut
 sæpius observatum in calculo laborantibus, & inde mortuis, cali-
 dis acribus spirituosissimis nimium usurpatis) ac post inflammationem
 ureteres valde contrahi, ac transitum calculorum etsi minimorum
 aliquando denegari, quod etiam Anatomici ac Lithotomi obser-
 varunt; imo omnia aquea, & vias lubricantia ac dilatantia expelle-
 re, atque ita majores dolores &c. excitare, Lippis ac Tonsoibus
 notum est. Nocere & valida ac vehementia præsertim simul acria
 diuretica, etsi neutiquam spirituosæ, in renum affectibus, in pri-
 mis ubi ulcus adest, (nam per locum affectum humorem scilicet
 peccantem neutiquam ducendum, dixit Hippocrates; hac enim
 ratione magis materia peccans ad locum affectum deferretur, & sic
 faciliè omnimoda urinæ suppressio, dolores atrocissimi, vigiliæ &c.
 excitarentur) ex dictis satis patet.

Quæ & qua-
 lia renibus
 noxia.

Diuretica
 acria spiri-
 tuosa calcu-
 lo laboran-
 tibus noxia.

Quia non omnibus humoribus in corpore etsi peccantibus,
 neque morbis, neque Hominibus quibusvis *dispositis* conveniunt,
 paucis, pro ut rei gravitas concedit, demonstrabimus, quinam
 humores, morbi, Hominesque diuretica repudient, quinam vero
 eadem desiderent.

Hu-

Diuretica
convenient

Humores ergo, quibus ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ conveniunt, sunt.

In humoribus aqueis & serosis.

1. Aquei ac serosi. Quia enim isti humores suâ sponte ad renes quasi detruduntur, ideo affectus inde producti diureticis optime ac facillimè curantur. Ideo Heurnius libr. 3. method. ad Praxin cap. 13. cum, inquit, corpus ex succis aquosis languet, diuretica remedia mirum in modum extrudent malum, serosi salsi in primis si existant: faciliùs enim serum salsum evacuatur, quàm ad temperiem deducitur, urina enim naturaliter subsalsa observatur.

Lymphaticis.

2. Lymphatici humores: quare ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ in febribus lymphaticis apprime conveniunt, & tutius citiùsque ut plurimum hisce febribus laborantes diureticis, apophlegmatizantibus, ut & sudoriferis curantur, quàm ullis aliis medicamentis. Hac enim methodo febrium causa per loca convenientissima tuto ac jucundè absque magna virium jactura exturbatur: cujus sed. demonstrandi gratiâ ecce tibi hunc casum.

Muller ex leinera calescit.

Inductio munitio.

In febrem variis symptomatibus affligentem incidit.

Mulier quædam tricesimum agens annum, ex æstivo itinere incaluit: quare indusio mutato, primò circa nonam vespertinam levem capitis, mox & omnium artuum dolorem gravativum sensit; it ergo cubitum: Subsequitur illico universalis horror cum levi tussicula; nox insomnis tradueitur. Mane vocatus, ut febricitantem inveni, & de ingenti corporis lassitudine, appetitu prostrato, capitis artuumque dolore gravante conquerentem, primò sequentem mixturam diureticam ac diaphoreticam dedi, de qua singulis horis cochleare unum alterumve pro symptomatum exacerbatione, vel graviore afflictione assumpsit.

Quare mixturam diuretico diaphoreticam

℞. Ag. Petrosel. Car. bened. Mentb. ana ℥ss. Spir. nitri dist. aromat. in superioribus prescript. ℥ss. Tinctur. diuretic. sapius jam citat. Essent. diaphoret. p. 321. & 322. tradit. ana ℥ss. Laud. opiat. gr. ij. Syrup. papav. errat. Stæchad. ana ℥ss. MS.

Mane cum rediissem, omnia symptomata parumper diminuta observavi: quare in ejusdem mixturæ usu per triduum pergendum judicavi. Tertio itaque die, à quo accersitus fueram, copiosus sudor, ac sub vesperam larga diuresis fuit producta. Hinc nocte proxima placidè dormivit, febris expers, & post sequentem haustum hydragogum assumptum, cujus beneficio sexies alvum deposuit, curata fuit.

Et haustum purgantem

℞. Elethar. hydragog. D. Sylvii ℥iij. Tartar. vitriolat. gr. xv. Spi-

Spirit. falis armoniac. gutt. viij. Aq. petroselin. q. s. MS. F. Hau- assumptis, & curata fuit.

3. Pituitosi: diureticorum enim beneficio non tantum inciduntur, corrigunturque, sed & incisi, ac preparati faciliè per diuresin expelluntur. *Διυρητικά* autem in primis hic præscribenda aromatica, volatilia, ac spirituosà, sicque pituitam citò tutòque incidentia.

4. Acidi. Pleraque enim diuretica acidòs humores non tantum ac simpliciter per urinas expellunt, verum & simul eosdem vel obtundunt & leniunt, qualia pingua & oleosa diuretica; vel temperant, qualia spirituosà volatilia; vel ipsos diluunt, qualia improprie dicta diuretica antea jam nominata; vel illos infringunt &c. & sic temperatos ac correctos tutò ac iucundè per diuresin exturbant.

Nota: ubi humores adsunt pituitosi & acidi, fortiora *διυρητικά* ad in principio adhibita humores valde commovent sine ullo tam fructu notabili. Mediocria vero, solutis primùm per aromatica spirituosà volatilia blandà humoribus pituitosis, eosdem per urinae vias satis commodè dimittunt; acidòsque per eadem *διυρητικά*, quæ tum quoque aromatica esse oportet, tam in totum quam ex parte tantum temperatos, à sanguine secernunt, & ad vesicam amandant.

Humores *διυρητικά* præsertim vehementia vetantes, sunt.

1. Austeri, melancholici, ut videre est apud Heurnium lib. 3. method. ad Praxin cap. 13; qui ibidem ab his usum diureticorum arcendum esse monet; quibus ab austeris & melancholicis humoribus cor premitur: vehementiora enim diuretica non nisi aqueum, ac serosum quodammodo adhuc austèrum diluendū ac temperandū vi præditum per diuresin subito expellunt; undè faciliè ischuria, vel dysuria, vel stranguria, plurave alia gravia symptomata generantur. Satius ergo est austeros humores per alterantia medicamenta, scilicet nempe volatilia, oleosa spirituosà &c. primùm corrigere, & sic temperatos ac correctos per diuretica, assitidè simul aromatica blanda volatilia spirituosà, è corpore per urinae vias exturbare.

2. Valde viscidī ac tenaces. Faciliè enim quædam obstructio-nes ex vehementioribus diureticis in hisce peccantibus humoribus exhibitis hinc indè exoriuntur, item non nisi difficulter & summà vi pauci tantum tum educi possunt: quare non nisi incisi ac attenuati per diuresin ex pelli debent.

3. Bi-

Biliofi.

3. Biliofi. Diuretica enim qua diuretica nullo modo hic convenire possunt, quia pleraque *diuretica* sunt calida, acria, &c. præterquam quod acrioribus suis particulis bilis dominium augeant, nec tantam bilis copiam exturbent, quantam quidem planè enervando esset apta ea cæterorum humorum copia, quæ cum bile per diuretica excernitur. Frigida vero diuretica vix quicquam, præter humorem serosum omnis fere coloris & saporis expertem, educunt.

Pus & sanguis per urethram excretus.

4. Pus & sanguis per urethram excretus. Indicant enim sanguis ille ac pus renum aut vesicæ exulcerationem, teste Hippocrate sect. 4. aphor. 75. & 81. si, inquit, quis sanguinem aut pus mejat, renum aut vesicæ exulcerationem significat: quod confirmatum videtur apud Cornelium Celsum lib. 11. cap. 7. p. m. 60. In renum autem vesicæque exulceratione vehementiora diuretica neutiquam convenire Lippis ac Tonforibus satis notum est. Quid enim aliàs, quàm majorem exulcerationem, partium circumjacentium inflammationem, vomitum, nauseam, doloresve gravissimos, vel talia gravia symptomata excitarent? Distra studiose Lector videtur confirmata in sequenti ægro.

Vir sedentariam a-gens vitam.

In dolorem nephriticū incidit.

Quare vinū rhenanum &c. frustra usurpavit.

Tandem urinam cruentam &c. excrevit.

Quare enemā emolliens &c.

Et decoctū simul anodynū fuit præscriptū.

Vir quispiam quadraginta annos natus, vitam sedentariam agens, primò dolorem nephriticum non nisi novilunio affligentem passus est. Quare sæpius circa novilunium vinum Rhenanum magnâ mensurâ subinde cum levamine hausit; hujus enim beneficio arenulas nonnullas cum doloris diminutione excrevit. Tandem tandem dolor à vino Rhenano circa novilunium hausto in dies accrevit. Varia ergo jam hujus jam illius consilio, aut frustra, usurpavit. Diu multumque hisce nephriticis doloribus, nausæ, & subinde biliosorum ac pituitosorum vomitu afflictus, continuò fere spiritum salis cum vino Rhenano assumpsit, unde dolores nephritici variis cum lancinationibus in dies adaucti, urina quoque cruenta excreta; postea etiam de alvo adstricta, appetitu prostrato, ac subinde urinæ stillicidio conquestus est. Vocatus igitur primò sequentem clysterem præscripsi.

℞. Rad. alb. Malv. ana ʒss. Fol. malv. Alb. Flor. chamom. ana M.ʒ. Sem. lini Fœnicul. ana ʒiij. Coq. in s. q. lact. dulc. in colatur. ʒviij. dissolv. Ol. lilior. alb. Elect. diacathol. ana ʒj. Sacchar. rubr. ʒss. MS. F. Clyster pro Viro.

Ab injecto enemate bis alvum deposuit, & sabuli magnam copiam excrevit. Exinde sequens decoctum per mensē circiter usurpavit.

℞. Hord. mandat. ad crepatur. coct. Cicer. rubr. ana ʒij. Rad. althææ Liquirit. ana ʒj. Sem. melon. Papav. alb. ana ʒij. Bacc. junip. ʒss. Ficum ping. no. xij. Fruct. alkekeng. no. v. Concisa atque confusa

tusa coq. in f. q. feri lactis dulcis, in colaturæ pint. iij. dissolv. *Syr. papav. errat. Quinque radic. ana ʒiʒ. MS. F. Apozema.*

De hoc apozemate quater de die singulis vicibus duas tresve uncias assumpsit; unde lancinantes dolores nephritici valde fuere diminuti, & urina sabulosa sæpius refecta subinde excreta. Singulis noviluniis cassiæ pulpâ & manuâ in jure carnis Vitulinæ dissolutis cum successu, ac doloris & urinæ stitlicidii levamine fuit usus: sicque à gravibus illis symptomatibus pro tempore quasi liberatus, ab omnibus medicamentis lenientibus &c. abstinuit, & non nisi vinum Rhenanum cum succo citri recens expresso usurpavit; unde nova dolorum iterum exacerbatio, ac nausea vomitusque denuo. Quare vinum Rhenanum cum instillato salis spiritu ter quaterve quotidie assumpsit, unde sæpius urinam cruentam exiguo tamen cum levamine reddidit. Spiritu salis & succo citri majori copiâ quàm quidem antea usus, dolores nephriticos solito majores, vomitusque frequentiores, brevique urinam purulentam sanguinolentamque sensit. Quare memoratis medicamentis, enemate nempe ac decocto sæpius, ast frustra, assumptis, tandem Agyrtæ cujusdam consilio sequens usurpavit apozema.

ʒ. Rad. eryng. Apii Petrosel. Saxifrag. alb. ana ʒj. Fol. lauri Nasturt. ana M. ʒss. Sem. raphan. Sinap. ana ʒss. Baccar. junip. ʒi. Ocul. Cancr. ʒvi. Concisa atque contusa coquantur in ʒiij. vini Rhenani per heras duas, tumque colaturæ add. Ol. baccar. junip. gutt. xii. Terebinth. ʒi. Spir. salis ʒss. MS. pro Apozemate.

Hujus decocti vi ac maleficio, postquam aliquãdiu illud usurpasset, incidit in intolerabiles lumborum & ventris dolores, vomitusque, & nausea, & vigiliæ, &c. brevi inde fuere productæ, ac pus magnâ copiâ cum dolore ingenti excretum. Iterum vocatus, primum decoctum denuo præscripti, ast singulis dosibus balsami sulphuris anisati guttulas aliquot instillandas, ac subinde solum oleum amygdalarum dulcium recens expressum ad unciam unam adhibendum; quorum ac similibus medicamentorum beneficio nec pus nec sanguinem amplius excrevit, dolores vero circa lumbos, & nunquam circa os pubis semper fere observavit, & adhuc observat.

Ut & cassiæ pulpâ cum manna.

Summo cū levamine usus est.

Verum hinc reliquis aliisque & quidem actus.

Necnon decocto acridiuretico usurpatis.

In Intolerabilibus dolores &c. denuo incidit, & pus per urinam reddidit.

Quare prædicto medicamento denuo fuit usus.

Morbi in quibus diu-
terica con-
veniunt,
sunt.

Morbi, & sub his comprehensa sympto-
mata, in quibus ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ con-
veniunt, & cum successu præ-
scribuntur, sunt.

Hydroce-
phalus.

1. Hydrocephalus. Proxima enim hujus affectus causa est serum ob apertionem vasorum lymphaticorum in capite contentorum extravasatum, sive ea apertio à prima conformatione vitiosa sit facta, sive post partum à quavis violenta causa externa, per contusionem nempe, vel scissuram, vel rupturam, &c. vel interna ex obstructione illorum lymphaticorum vasorum producta fuerit. Varia in capite vasa lymphatica satis copiosa esse, jam plurimi Anatomici demonstrarunt; eadem quoque obstrui, & à tumoribus aliave comprimente causa comprimi posse, compressa obstructaque rumpi, omnibus satis constat. Sæpius jam dissectum hydrocephalum ambitu suo ulnam cum quadrante excedentem (ex cujus ventriculis cerebri anterioribus per canaliculum immissum aquam limpidissimam subsalsam eduxit celeberrimus ac dexterrimus ille Anatomicus D. Johannes Vanhorne Academiæ Lugduno-Batavæ Professor Anatomix & Chirurgiæ quondam dignissimus Præceptor optimus P.M. ad 3cæx.) alterum paulò minorems imo quoque tertium duas ambitu fere ulnas excedentem Sylvæ Ducis aliofque vidimus. Ex dictis satis superque patet, *διουρησις* in hydrocephalo convenire: serum enim maximè ac tutissimè educunt, suntque plerumque incidentia, aperientia, &c. sicque obstructa forsàn à pituita viscida, &c. vasa lymphatica laxant & aperiunt; hacque ratione ac per *ἀπορρυμητική*, &c. hic affectus, si curabilis existat, tutò curabitur, ac nova ejus productio prevenietur.

Hydroce-
phalus am-
bitu ulnam
cum qua-
drante.

Alter duas
fere ulnas
excedens.

Κεφαλαλ-
γία.

2. *Κεφαλαλγία*, si nempe ex melancholia producatur: maximè enim tum diureticorum usum conferre dixit Galenus lib. 1. de arte curativa ad Glauconem.

Fluxus vul-
gò hepaticus
dicitur.

3. Fluxus vulgò hepaticus nominatus. Liquor hoc in fluxu, qui exit, instar carniū loturæ est, qui sine mordicatione, non tamen absque dolore gravante, &c. plerumque excernitur. A sero copioso sanguini admixto vasaque relaxante excitatur. Non mirum ergo, quod diuretica sicciora moderatè adstringentibus roborantibusque mixta conveniant, ut hac ratione copiosum serum hunc fluxum producens minuatur, ortusque (nimio nempe aqueorum potu interdicto) novus præcaveatur, necnon partes jam affectæ ac debilitatæ corroborentur, &c.

4. Hy-

4. *Hydropis species anasarca dicta, ut & ascites: testatur enim Joubertus lib. de cephal. cap. 9. maximè disparand in ea convenire, & ex hisce hydropicos levare. Quod contestatum inveniet studiosus Lector apud Aetium, in primis in forma sicca, ut superius monitum, si exhibeantur. Ratio fere eadem, quæ hydrocephali est: serum enim si abundè per diuretica expellatur, necessarid levantur inde ægri. Qua de causa en tibi sequentem historiam.*

Vidua quædam quadraginta jam annos nata post varios fructus horarios circa autumnum incidit in quartanam intermittentem simplicem, ac circa solstitium brumale in duplicem cum crurum gravitate, omniumque artuum dolore gravativo, præcordiorum anxietate, vigiliis, sitique magnâ. Avidè serum lactis ebutyrati calefactum ad pessendam sitim paroxysmo adventante usurpavit; unde primò pedum, mox & crurum tumor subsecutus est. Vocatus, omnia fere liquida interdixi, ac sitim tollendi gratiâ, adventante nempe paroxysmo (maximâ enim tum affligebatur siti) scrupulum lapidis prunellæ cum sitis levamine exhibui, tumque de hac mixtura singulis horis duo cochlearia, & quater tribus ante paroxysmi febrilis invasionem horis sequentem pulverem assumpsit.

℞. *Aq. card. bened. Cochlear. ana ℥iij. Theriacal. simpl. Spir. antiscorbat. p. 270. & 271. descript. ana ℥℥. Contra anxietat. in superioribus tradit. ℥ij. Salis armoniac. aromat. sepius præscript. gutt. xxx. Laud. opiat. gr. ij. Antim. diaphor. ℥℥. Syrap. papav. errat. Ex sacco card. bened. express. parat. ana ℥v. MS.*

℞. *Sal. armon. Lap. prunell. Ocul. Cancr. Antim. diaphor. ana gr. xv. Ol. cort. aurantior. still. gutt. ij. MS. F. Pulvis.*

Post tertiam mixturæ, & quartam, ut dictum, pulveris iterationem (unde copiosus semper secutus fuit sudor) circa solstitium brumale quo accesserat quartana evanuit, ac prior valde fuit diminita. Quare quoque nonnisi unâ postea usa fuit mixturâ, ac se jam curatam esse putavit. Evenit vero post mensem circiter ut frigidiori aeri sese exponeret, unde ingens primò lumborum, mox & totius corporis frigus cum graviori ac intolerabili siti exortum. Iterum ergo loco calefacti lactis ebutyrati feri frigidum lac ebutyratum affatim hausit, ac intra duas hebdomadas talem crurum tumorem contraxit, ut nec pedibus incedere, nec per cubiculum meare posset. Quare iterum vocatus, interdixit denuo omnibus liquidis, lapidem prunellæ in dicta dosi cum levamine exhibui, & post mixturæ dictæ secundum haustum sequentem pulverem purgantem dedi.

℞. *Resin. jalapp. Diagrid. ana gr. vij. Tartar. vitriolat. Sal. armon. ana ℥℥. Ol. cort. aurantior. still. gutt. ij. MS. F. Pulvis.*

Hydropis ascites & anasarca.

Vidua post varios fructus horarios &c. assumptos.

Primò in quartanam simplicem dein duplicem cum pedum crurumque tumore &c. incidit.

Interdixit plerisque liquidis.

Mixturæ diaphoreticæ antiscorbuticæ.

Et pulvere sudorifero

Posterior quartana evanuit.

Sed aeri frigidiori se exponens.

Et lac ebutyratum frigidum hauriens.

In maximâ crurum &c. tumorem denuo incidit.

Quare pulverem purgantem cum levamine usurpavit.

Verum in
dieta ite-
rum peccâs

In anasar-
cam incidit

Verum de-
cocto ape-
riente diu-
retico ac
diaphoretico,
&c.

Verum vi-
no medica-
to.

Tincturâ
jalappæ &c.

Causa fuit

Hoc pulvere septies alvum deposuit, ac multa aquea excrevit, remanente tamen crurum tumore. Flocci pendens monita, serum lactis ebutyrati cum acetosæ foliis coctum in dies iterum usurpavit: unde intra mensem tantus totius corporis tumor, ventris cum gravitate distentio, respirandique difficultas suborta est, ut neutiquam decumbere, verum semper fere erecta federe coacta fuerit. Accersitus visitare nolui. Consanguineorum tamen precibus motus accessit tum vero omnia liquida, & quicquid morbo contrarium judicarem, se repudiaturam, pollicita est. Quare cibos euchymos & eupeptos sicciore affumendos, & post pastum nonnisi vinum medicatum sequens usurpare jussi, & hoc decoctum dedi.

℞. Rad. ireos nostrat. ʒvj. Petrosel. Angelic. ana ʒss. Fol. Laur. Soldanell. Agrimon. Rut. ana M. j. Cortic. median. sambuc. Summit. centaury. min. ana M. iʒ. Bacc. junip. ʒss. Sem. fœnic. dulc. Urtic. Roman. ana ʒij. Cinnam. acuti ʒss. Rasur. lign. guajac. ʒv. Affundantur rasuræ guajaci Spiritus baccar. juniperi ʒiv. Aq. petrosel. ʒxv. Mixta, ac in digestionem per viginti quatuor horas jam posita, per tres vasis optimè clausis horas coquantur; tumque dicta simplicia incisa atque contusa addantur, affundanturque Vini Rhenan. pint. iv. Vasisque iterum clausis, coquantur per duas trefve horas: colaturæ add. Spir. diaphor. p. 318. tradit. Aq. diuretic. pag. 433. & 434. descript. ana ʒiʒ. Spir. sal. armon. aromatic. jam jam citat. ʒi. Syrup. quinque radic. ʒiij. MS. pro Apozemate.

℞. Rad. angelic. Enul. campan. ana ʒiij. Armorac. ʒss. Fol. menth. crisp. Lauri Rutæ ana M. j. Sem. fœnic. dulc. Nasturt. ana ʒiij. Bacc. junip. ʒvj. Flaved. cortic. aurantiac. Macis ana ʒij. Cinnam. acut. ʒss. Concisis atque crassè contusis affund. Vin. Rhenan. Gallic. ana pint. iʒ. Stent in loco calido vasis optimè clausis per triduum quatrividuumve.

De superiori decocto mane & vesperi uncias duas, ac de vino medicato totidem post pastum assumpsit, ac subinde tincturam jalappæ, vel pulverem purgantem dictum usurpavit, ac horum medicamentorum beneficio urinas admodum copiosas excrevit, subinde quoque sudavit; tandemque nempe post aliquot septimanas à gravi hac anasarca fuit curata.

5. Hydrops uteri, tubarum Fallopiarum, & ovarii (c), quæ hydro-

(c) Mulierum ovaria Hydrope sæpius cor-
sipi, possemus equidem plurium illustrium Vi-
rorum observationibus confirmare: sed ad rem
satis erit, si ejus Hydrops causas & originem
perscrutemur. Ex his, quæ de ovarii structu-

ra Viri de Anatomie optimè meriti, Marcellus
Malpighius, Regnerus de Graaf, & Carolus
Drelincurtius, literis consignarunt, liquet sa-
tis, elegantes vasorum omnis generis plexus ad
ovaria pertinere, qui cum illa undique inve-
stiunt,

Hydrops species difficulter cognoscuntur, aut saltem ab aliis distinguuntur, & non minus difficulter curantur; & si curabiles sint, diureticis in primis perfici, omnes penè testantur Practici: quos inter Alexander Massaria, Rodericus à Castro de morbis Mulierum, Daniel Sennertus &c. valde diuretica laudant, qui ex Avicenna, Rhafi, Aetio, Hippocrate, Galeno, aliisque harum hydrops specierum definitionem, causas, signa, prognosin, ac curationem, variasque historias & observationes referunt. Non incongruum etiam duximus, historiam non tantum hujus hydrops speciei, sed & simul de calculis in vesica biliaria ejusdem ægræ repertis aliquid commemorare, ac figuris demonstrare; idque in primis quia in superioribus, paginâ nempe 153. §. 1. mentionem fecimus de calculis in folliculo fellis, ac polliciti fuimus historiam potatu dignam, figuramque eorum benevolo Lectori tradere.

Hydrops uteri, tubarum Fallopiarum.

Primæ illius speciei ut & calculorum in vesica biliaria historia.

Memini ante triginta circiter annos clarissimum doctissimum ac optimè de Medicina meritum Virum Dominum Franciscum de le Boe Sylvium P. M. quondam in alma hac Academia Lugduno-Batava Professore longè dignissimum, Præceptorem nostrum in theatro nosocomico tubas Fallopianas demonstraturum, in testiculis cujusdam Fœminæ bullulas, tubercula, vel extuberantias quasdam aq. reas invenisse, quas tum hydatides nominabat (tales etiam, vel similes observasse ac vidisse in testiculis fœmineis testantur Johannes Bauhinus, Schenkus in observationibus, Alexander Massaria, Daniel Sennertus &c.) inque his lympham limpidissimam leviter salsam vel subsalsam observasse, quam plurimi tunc temporis Medicinæ Tirones nobiscum gustarunt: quas tamen hydatides postea Anatomici ova * esse demonstrare conati fiere. Ve-

In testiculis fœmineis bullulae aqueæ à nonnullis repperæ olim hydatides dicæ lymphâ subtilissimâ repletæ.

Jam ova ab Anatomicis nominantur.

rum

Atque cum singulis ovalis contentis vascula suppediant, per quorum vias succus eorum nutritio & maturatio idoneus defertur, nateriaque inutilis ac sedundans per venas ac lymphatica vasa reducitur. Quemadmodum vero illis obstructis, compressis, vel aliter læsis, quum succus nutritius fluere non possit, ovula inarescunt, & sterilitas sequitur; ita venulis & lymphæ ductibus interclusis humor ferus in ovariiis exundat, atque via eorum hydropi sternitur. Serum autem illud modo è suis vas in ovulorum cavitates effunditur, eoque in magnam molem extendit, modo vero in disjunctis veluti sacculis conclusum eadaverum Professoribus Hydatidum formam exhibet. Nec dubium est, quin hujusmodi Hydatides in ovariiis frequentius nobis occurrerent, si illa in Mulieribus uteri affectibus præsertim enectis curiosius perlostrarem. Illas etenim comperit, Fallopianas tubas demonstraturus, doctissimus Sylvius, vide-

runt & alii, quæ quantum ab ovis distent, & quomodo à se invicem secerni possint, præclaris edocuit documentis Graaffius modo laudatus in suo de Mulierum organis generationi inservientibus tractatu. Hinc Auctoris nostri error manifestus est, quod crediderit, Hydatides à Sylvio in ovariiis comperitas à Recensoribus pro ovis * habitas fuisse, quum sæpissime in eodem ovario Hydatides ovis sese immisceant. Vix autem est, per quod speremus, aliis signis Hydropem in ovario latentem posse dignosci, quàm per ipsius intumescèntiam adeo enormem, ut istius indicia tunc-partis pondere, cum superstrat abdominis tumore nobis innotescant. Sed modò illa certo Medico constaret, difficilissimum adhuc esset medicamentis ex his ovarii labyrinthis, & subtilissimis ovulorum vasculis humorem maxime inertem excutere, & in venas impellere.

rum illa jam prætereo, quia propriè non sunt hujus fori, observationem enim hæc trado, non Anatomicorum disputationes tracto.

Mulier ex
tristi nun-
tio in animi
deliquium
& suppressa
menstrua
incidit.

Mulier ergo quadraginta octo annos nata, novem liberorum mater, valde melancholica, menstruis ante biennium bene adhuc fluentibus, ex tristi & inexpectato nuntio ita mente fuit turbata, ut mox animi deliquium per horam circiter fuerit passa, menstruis simul oppressis, vena mox ipsi etiam secta, & sequenti die itegata fuerit, & varia postea remedia ob menstrua suppressa adhibita: nihil tamen profectum. Tandem pessarium in vaginam uteri intrudendum, nescio cujus consilio, ex radice hellebori albi, myrrha, castoreo, & succo rutæ paratum (in menstruis suppressis non contemnendum revera remedium) adhibuit; unde magnam primò irritationem, postea dolorem, ac tandem condylomata quædam in

Pessario ex
radice hel-
lebori albi
&c. fuit usa

Unde con-
dylomata
&c. in vul-
va exorta,
ac postea
curata.

Remanente
dolore gra-
vativo &
expansionis
&c. supra
os pubis.

Sæpius icte-
ro quoque
laboravit.

Tandem ex
febri quoti-
diana conti-
nua hydro-
pica ac icte-
rica facta,
diem obit.

In hujus
defunctæ
cadavere
hepar indu-
ratum.

Vesicam bi-
lariam cal-
culis reple-
tam.

Et tubam
Fallopianã

vulva sensit. Quare Obstetricem accersivit, quæ dicta Medico ac Chirurgo indicavit, & brevi medicamentis internis externisque acrimoniam demulcentibus leviterque adstringentibus siphone injectis ab iisdem fuit liberata. Verum hæc etiam jam curata, sæpius conquesta fuit de dolo e quodam oppressivo ac gravativo in hypochondrio, & expansione quadam supra os pubis, & dolore in dies ingravescente, plurimas noctes inquietas insomnesque traduxit, ac infimum ventrem intumescere, & duritiem quandam in dicto hypochondrio observans, de alvo adstrictiori, siti, respirationeque difficiliori conquerebatur; imo singulis fere mensibus ictero laborabat. Verum assumpto ea de causa decocto radicum lapathi acuti, graminis, & feminis cannabis cum tinctura tartari brevi fuit ab ictero liberata. Sed & facillè recidivam passa est; imo quoties ictero laborasset, toties abdomen magis intumescere non tantum videbatur, sed ipsamet observabat: donec tandem febris quotidiana continua aliquandiu correpta intra tres septimanas tota hydropica, ac icterica facta fuit; omnibus tum medicamentis jam repudiatis, per biennium adhuc miserè vixit, tandemque factis cessit.

Hujus defunctæ consensu Consanguineorum cadavere aperto, nil nisi hepar parum induratum, in primis quoad partem gibbosam, vesicam bilariam magnam centum & sexaginta calculis triangularibus & quadrangularibus &c. (juxta nonnullorum Medicorum sententiam diuresin ac diaphoresin excitantibus; quod tamen ego nunquam ita observare potui, sæpius etiam experimento facto) sed diversæ magnitudinis refertam; necnon tubam Fallopianam sinistram valde extensam, ita ut uterum, vesicam urinarum &c. videre nequirent adstantes, ex qua, levi facta incisione, lym-

lympha si aqua subflava & falsa urnam excedens effluxit. Miratu dignum casum nobis narravit, & delineationem ejus ostendit deterrimus ac per perspicacissimus D. Abrahamus Cyprianus Anatomiae Franekeræ Professor, amicus noster integerrimus, hydrophis nempe ovarii, ex quo ad quinque urnas serum post mortem extraxit. Nicolaus Tulpus observ. medicar. lib. 4. observat. 44. utrumque uteri cornu novem libras aquæ purisque continuisse tradidit.

aqua sub-
falsa reple-
tam ac urn-
nam excede-
ntem inven-
it.

Promissis quia stare debeo, en totam calculorum in folliculo fellis repletorum, & hydrophis tubæ Fallopiæ cum utero & vesica, non vero reliquorum intestinorum delineationem.

Tubæ Fallo-
piæ aqua
repletæ.

A. A. A. Tuba Fallopiana sinistra in tantam molem lymphæ extensa.

B. B. Tuba Fallopiana dextra cum vasis &c. naturalis.

C. Uterus.

D. Ejus vagina.

E. Vesica biliaria calculis variis oppleta.

F. F. F. Calculi extra vesicam biliariam triangulares, quadrangulares &c.

Et calculo-
rum in ve-
sica biliaria
delineatio
ac figura.

TAB. VI.
FIG. I.

6. Febres continuæ lymphaticæ, ac intermittentes pleræque, præsertim parum jam declinantes: lymphæ enim per diuretica tuto educitur, & pituitosi &c. humores in intermittentibus peccantes diureticorum beneficio simul & inciduntur, solvantur, attenuantur, &c. sicque ad urinæ vias propelluntur, ac expelluntur. Ast nota, non nisi universalibus præmissis, & febribus jam declinantibus *disputand* propriè dicta esse præscribenda: gravia aliàs enim symptomata, pertinacesque aliquando obstructions inde productas fuisse, plurimi Practici testantur.

Febres
continuæ
lymphaticæ
& intermit-
tentes.

7. Obstructions pancreatis, hepatis, lienis teste Capivaccio lib. 3. Practic. cap. 25. Savanarola vero tractat. 6. Practic. major. cap. 15. contrarium statuit, quia, inquit, materia peccans non per urinas, sed per alvum leviori negotio scernitur. Ast *disputand* quia plerumque sunt spirituosæ, volatilia, incidentia, aperientia, ac attenuantia optime in obstructionibus conveniunt: aperiant namque obstructions, materiamque obstruentem præparant ac incidunt; sicque (universalibus tamen non neglectis, humores enim benè jam præparati ac incisi necessario per epicrasin sunt expurgandi) tuto citòque pertinaces illæ obstructions curantur.

Obstruc-
tiones pan-
creatis, he-
patis, ac lie-
nis.

8. Colica passio, dolor Colico-nephriticus, quem Galli *colique graveleuse* nominant. A calculo renum distinguere aliquando difficillimum est: ita enim signa sibi sunt similia, ut ipse Galenus lib. 1. 1. de locis affectis cap. 5. sibi hoc contigisse fateatur. Vomunt enim

Colica pas-
sio, dolor
colico-ne-
phriticus.

enim in colica passione, ut & in vera nephritide, biliosa ac crassa, si malè sit constitutus ventriculus; si vero benè, nauseam & inanes vomendi conatus patiuntur. Differentiam inter colicum dolorem ac nephriticum videtis pag. 276. 277. & 285. In colica passione *diagnostica*, in primis si simul quodammodo spirituosâ volatilia aromatica, convenire satis constat, quia pituitam viscidam incidunt, flatus dissipant, sicque incisa attenuata pituita tenax ac viscida, & cæteræ concomitantes hunc affectum producentes causæ per urinæ vias expelluntur; hacque ratione (cæteris tamen non neglectis) non tam facilè parâlysis, ut post colicos dolores subinde evenit, producitur (de qua parâlysi videtis §. sequentem, necnon Georgium Horstium problemat. medicor. dec. 11. quæstion. 8. p. m. 71. 72. & seq.) ast citiùs plerumque, diuretica nempe cæteris medicamentis anticolicis si admisceantur, curantur. Quare sequentes multarum loco historias hisce inserere libuit.

Quare & qualla diuretica conveniant.

Mulier ex labore calens.

Frigori se exposuit.

Uade in dolorem colico-nephriticum incidit.

Quare enema statim discutiens fuit injectum

Et mixtura anticolica nephritica præscripta.

Cum successu.

Quibus iteratis.

Ac decocto diuretico assumpto.

Mulier quinquagesimum agens annum, post solito majores labores incaluit, seque aeri frigidiori exposuit, unde ventris tormina quædam circa noctem habuit. Quare cochleare unum alterumve spiritus anisi assumpsit, ast pro levamine nausea inde creata est; ac de ingenti ventris distendente, & lumborum gravativo dolore brevi conquesta. Mane accersito, & affectus hujus causam indaganti, dicta symptomata, ac subinde dolorem lumborum se observasse, urinamque instar aquæ limpidissimæ sæpius & plerumque excrevisse ægra retulit. Jam vero urinam turbatam crudam observavi, sed absque ullo sedimento: quare primò hoc enema præscripti, & sequentem mixturam dedi.

℞. Decoct. emollient. & carminativ. ℥viij. Elect. diaphænic. ℥x. Ol. chamom. Laurin. ana ℥v. Sal. gemm. ℥℥. MS. F. Clyster pro Fæmina.

℞. Aq. baccar. junip. ℥℥. Cortic. aurantior. Fænicul. ana ℥j. Spirit. anticolic. in superioribus tradit. ℥℥. Nitr. dulc. aromat. sæpius jam præscript. Tinctur. diuretic. ana ℥℥. Laud. opiat. gr. ij. Ol. bacc. junip. Cortic. aurantior. still. ana gutt. iij. Syrup. papav. errat. ℥j. MS.

A clystere bis multis cum flatibus alvum deposuit, & post usurpatam hanc mixturam flatu magnâ copiâ emisit, ac sabulum multum cum urina reddidit: quare & clysterem & mixturam iteravi, unde majori copiâ urinam sabulumque excrevit, dolorque colicus ac nausea evanuerunt, remanente tamen lumborum dolore quodam gravativo, & jam remissius, jam vero acriùs affligente. Tumque iterum urinam instar aquæ limpide cum paucis arenulis excrevit: quare decoctum pag. 434. descriptum dedi, quod per septimanam tali cum successu usurpavit, ut varios parvos calculos,

are-

arenulas, viscida tenacia, &c. quotidie magnâ copiâ cum urina & propemodum sine dolore excerneret, ac diu libera à nephritico colicoque dolore esset.

Ab omni dolore &c. fuit liberata.

Vir quadraginta-duo annorum, sæpius dolore colico-nephritico cum nausea, subinde & vomitu biliosorum ac pituitosorum viscidorum sed raritùs laborans, semper injecto vulgari enemate emolliente & carminante, ac sequenti decocto ad uncias tres ter quotidie calidè usurpato, brevi ab omni dolore &c. fuit liberatus.

Enemate.

℞. *Radic. althæ recent.* ℥iij. *Liquirit. exteriori cortice liberat.* ℥ss. *Hord. mund. ad crepat. coct.* Cicer. rubr. ana ℥j. *Sem. nymph. Violar. purpur. Fœnicul. dalc. ana* ℥iij. *Mak. Papav. alb. ana* ℥ijss. *Baccar. junip.* ℥ss. *Ficum ping. Fruct. alkekeng. Sebesten ana* no. v. *Flaved. cortic. aurantior.* ℥ij. *Concis. & contus. coq. in s. q. aq. pur. colatur. pint. ij. add. Syrup. alth. Fernel. Quinqueradic. ana* ℥ijss. MS.

Et decocto curatus.

Interim nonnunquam ex vino usus fuit tincturâ tartari cum vino præparatâ, & plurimum ambulavit, cavendo à piscibus marinis, & omnibus sale aut fumo induratis.

9. Paralysis ex colica, vel post colicam biliosam, ut plurimi Practici volunt: de hoc affectu videlicet quæ dicta sunt p. 276. Hanc paralyin D. Sennertus, Crato, Morstius, Piso, Willis &c. satis accuratè & laboriosè causas ejus indagando descripserunt. Omnibus in confesso est, nephriticos aliquando fieri arthriticos, verum raritùs ex colico dolore paralyin exoriri: etsi nonnulli frequentem esse autumant, liberè confiteor in tota mea Praxi nonnisi ter eam vidisse, ac quoque bis tantum præfuisse. Diuretica verum non vulgaria nec acria, sed volatilia incidentia specificis cephalicis blandis mixta, ut & enemata & diaphoretica lenia quammaximè convenire, unanimiter omnes testantur Practici. Sed in primis notandum, alvum clystere in dies ducendam (ut loquitur C. Celsus) esse: ex hujus enim obstructione malum iterum valde ingravescere Crato observ. lib. 2. rectè dixit. Non potui studioso Lectori denegare clystma, mixturam, & tincturam, quas hoc in casu, etsi non sæpius, summo tamen cum effectu hac paralyi laborantibus exhibui.

Quoniam illu in affectu conveniant.

℞. *Decoct. emoll. & carmin. vulg.* ℥viii. *Benedict. laxativ.* ℥ij. *In primis clystma.* *Aq. vit. Matthiol. vel Spirit. semin. anis.* ℥ij. *Terebinth. Sal. volat. oleos. ana* ℥ss. *Gemm.* ℥j. MS. F. Clyster.

℞. *Aq. lign. saßafras Fœnicul. ana* ℥ijss. *Majoran. nobil. Rorismarin. ana* ℥j. *Antiparalytic. Amstelod. Tinctur. diuretic. sæpius citat. Spirit. carmin. Sylvis ana* ℥iij. *Sal. volat. oleos. gutt. xxx.* *Syrup. stœchad. Quinqueradic. ana* ℥ss. MS.

Mixtura cephalico-diuretica.

Ut & tinctura radice ninfif. &c.

℞. Radic. Ninfif. ℥i. Nifi ℥ii. Paon. Angelic. ana ℥iii. Folior. majoran. nobil. M. ℥. Flor. rorismar. Hyperic. Stæchad. Arabic. ana p. ii. Summit. lavendul. p. i. Baccar. junip. recent. ℥vi. Semin. anif. stellat. Cbinens. f. Badian. ℥ii. Castor. optim. ℥℥. Concisus atque contusis affund. Spirit. vini rectificat. pint. iii. Vasis optimè &c. clausis infund. ac diger. in arena tepida per octiduum, & tinctura usui fervetur.

Id erus.

10. Icterus : *Disposita* quia aperiunt ac incidunt, non mirum quod in ictero ab obstructione plerumque producto convenient.

Observationem unam atque alteram de ictero etsi in superioribus dedi, & crambem biscoctam apponere animus non est, non tamen potui præterire hanc unicam de ictero historiam, nostro iudicio rariorem, quam verbo tantum quasi exhibebo.

Mulier suffocatione hypochondriacâ obnoxia.

Mulier quadraginta octo, ni fallor, annorum, minimâ cujuscunque generis dulcedine suffocatione hypochondriacâ valde afficiebatur, sæpius conquerens de compressione ac dolore in dextro, jam de gravativo & nonnunquam punctorio dolore in sinistro hypochondrio. Quare variis frustra assumptis, paroxysmo febrili levi cum frigore incipiente, sed majori cum calore desinente laborabat, totâ subsequente nocte de præcordiorum anxietate, dolore

In icterum universale, febre desinente mox incidit.

compressivo, ac siti conquerens : mane libera à febre icterus non tantum in oculis sed per universum corpus apparuit. Varia ideo assumpsit medicamenta tali cum successu, ut intra septimanam icterus penè evanuerit. Verum iterum febre iisdem symptomatibus concomitantibus correpta, ac mane libera à febre denuo ictero conspurcata fuit : quo iterum fere curato, denuo ac eodem modo febricitabat, ac mane de novo icterica apparebat, & sic quovis octavo, nono, vel decimo die febricitabat, & icterica fuit. Hippocrates lib. 1. Popular. sect. 3. §. 24. & 25. p. m. 671. febrem illam nonnam longiorem nominavit, verum non lethalem : idem quoque evenit huic Fœminæ. Præter omnium enim fere expectationem, ac plurimorum prognosin, tandem quoque (ultra semestre enim hoc modo laboravit) sponte absque ullis medicamentis (maximè enim ab illis, quod plurima antea assumpserat, abhorrebat) evasit. Verum notatu dignum, quod quoties sequentem diuretico-febrifugum pulverem bis terve ante paroxysmum febrilem assumpserat, toties nec anxietatem præcordiorum tantam, nec sitim, & icterum quoque multò leviorum observaverit, imo sæpius per duodecim & tredecim dies à febre fuerit libera.

Imo & subinde decimo tertio die.

Quibus post semestre curata fuit.

℞. Antimon. diaphor. Ocul. Cancr. ana ℥j. Sal. absinth. Scord. ana ℥℥. Genist. Sambuc. ana gran. xv. MS. F. Pulvis divid. in 3. dof.

Ci-

Citiùs quoque liberata erat ab ictero assumpto decocto lapathi acuti cum tinctura tartari & sale geniftæ.

11. Calculus, sabulumque renum & vesicæ, teste Daniele Sennerto lib.3. Prætic. part.7. sect.1. cap.6. nempe si jam moveatur lapis; motum enim tum adjuvant *suppurata* cum calida, tum frigida, tum temperata: quare etiam Heurnius in Prax. medic. lib.2. cap.12. in paroxysmo diuretica auxiliari dixit, præsertim doloribus jam aliquantulum lenitis, viisque jam lubricatis, laxatis, ac quasi amplificatis, & inflammatione non impediente ea. Tum enim tempestivum esse urinam cientia exhibere, legimus apud Donatum Anton. ab Altomari part.2. de medend. humani corporis malis. cap. de renum calculo. Propriè tamen dicta diuretica, quia sunt calida & sicca, Horatius Augenius tom.1. epist.4. lib.12. omnino improbat. In principio devitanda suadet Hartmannus in Praxi. chymiatrica capite de renum calculo, quia, inquit, humores agitant, qui agitati ad renes decumbunt, & dolorem augent. Quare quoque dixit Samuel Schonbornius in manuali Medicinæ practicæ Galeno-Chymic. p.m.169. lithonchryptica ante doloris mitigationem, ac corporis purgationem adhibita malum exasperare, quia materia peccans magis ad locum affectum deferitur. Concludit itaque Georgius Horstius problemat. Medicorum dec.8. quæst.5. p.m.214. dicens, patet igitur talia (scilicet propriè dicta *suppurata*, & calculum vulgò dicta frangentia) non convenire, nisi calculo jam rupto, & in partes minimas redacto, (ast quisnam quæso hæc potest?) quo tempore necessarium est, ut naturam adjuvemus, ut à viis & receptaculis urinariis per diuretica medicamenta peccans materia purgetur.

Calculos minoris magnitudinis ex renibus per ureteres sponte, vel diureticorum vi, ac emollientium in dolore nephritico clysterum adhibitorum, viasque urinarias lubricantium ac aperientium &c. medicamentorum assumptorum energiâ, non tantum in vesicam depelli, sed & ex vesica in penis urethra ob magnitudinem in Viris vel Puerulis sæpius aliquandiu relinqui & retardari, quotidiana contestatur experientia. Quos calculos nonnulli diureticis expellere, vel cathetere aliisve instrumentis repellere, vel suctu extrahere, vel juxta methodum Medicorum Ægyptiorum per inflatum spiritum urethram dumtaxat dilatando, calculum elicere (hujus beneficio majores non tantum ex urethra, sed & ex ipsa vesica ab Ægyptiis elici calculos, testatur Prosper Alpinus Medicinæ Ægyptiæ lib.3. cap.14.) sæpius, verum aliquando & pluries summo cum dolore, & tamen frustra, conati fuere. Quos plerumque breviter & mox curavimus, factâ nempe in urethra (digitis alterius manus

Calculus sabulumque renum & vesicæ.

Calculus in urethra contentus.

Levi Incisione in urethra factâ,

mox ab his-
dem libera-
ti Pueri Vi-
rique .

calculum leviter comprimendo) incisione eo in loco, ubi calculus hæret, & sponte quasi tum elabitur calculus, dolorem antea intolerabilem, ischuriam, & similia symptomata excitans; vulnusque secundum artem tractando brevi sanatur. Observatione unâ atque alterâ, figurisque dicta illustrassem, ni satis clarè & distinctè nostro iudicio Lectoribus studiosis hanc operationem tradidissem.

Dysuria.

12. Dysuria, referēte Donato Antonio ab Altomari par. 2. de mendendis humani corporis malis, capite de dysuria, in dysuria, inquit, medicamentis his utendum, quæ urinam ciendi vim habent. Salius vero in annotat. in Altimar. cap. 97. non ita convenire dixit, quia, inquit, copiosam materiam ad locum affectum ducunt, qui cum sit debilis, & malè possit excernere, magis ex hac materiæ copia affligetur: quod Heurnius quoque lib. 3. method. ad Praxin cap. 8. contestatur. Abstinentum in dysuria ab aperientibus & nimis detergentibus, Rondeletius method. curand. morb. cap. 51. suadet: quare quoque Dionysius Fontanus lib. 3. de morborum internorum curatione cap. 35. docuit, medicamentis fortibus non tentandum esse, nec acribus, nec compositis, quoniam, inquit, majorem acrimoniam inducunt, sed è contra lenibus & simplicibus.

Ischuria.

13. Ischuria: hujus affectus causas varias enumerant Auctores, ad quos benevolam Lectorem relegamus.

Vesicæ nimia repletione exorta.

Vidimus ischuriam ex urina in vesica per quadrimum retentâ, & immodicè repletâ exortam, omnibus internis externisque frustra adhibitis, tandem beneficio catheteris ad tres pintas unâ vice ex vesica urinaria, ac post duodecim horas iterum ad pintam unam, & sequenti die ad semipintam urinam effluentem, sicque curatam. Verum nullâ in vesica existēte urinâ, nonnullos intra octiduum extinctos, nonnullos undecimo, decimo tertio, imò decimo quarto die curatos, & ex toto iterum convaluisse observavimus.

Beneficio catheteris urina ad tres pintas ex vesica extracta.

Juvenile Ischuria per 18. dies laborans hæmorrhagiâ narium & c. curatus.

Nicolaus Tulpus de Juvene mentionem facit, cui per integros octodecim dies urina stagnaverat, uberiori hæmorrhagiâ narium, vel frequenti in habitu corporis macularum eruptione curato, observat. medicar. lib. 11. cap. 43. p. m. 175. Verum eodem capite historiam narrat de Theologo quodam Britannico ischuriâ lunaticâ laborante, cui urina supprimebatur quolibet ferme plenilunio, cum insigni angustia, & evidenti corporis incendio, qui neque urinam excernebat, nisi declinante lunâ, vel venâ sectâ in brachio: tum enim mox lotium reddebat, in cujus quoque cadavere pelvis renis sinistri in tantam amplitudinem excreverat, ut commodè suppleret vicem vesicæ urinariæ.

Ischuria lunatica venæ sectione, vel plenilunio curata.

Dicta exemplo uno atque altero adhuc illustrabo.

Vix

Vir sexagenarius. alvo adstrictâ sæpius, & subinde simul ischuriâ laborans, cæterum sanus, assumpto elixire salutis Anglico p. 133. descripto, se ipsum multoties curaverat. In idem malum denuo incidens, tincturam illam Anglicam non assumpsit: naturam enim nimis assueturam putans, & sponte quidem se alvum depositurum, qui etiam tertio die alvum, sed difficulter deposuit, remanente urinæ non tantum difficultate, sed & ejus tandem suppressione. Quare denuo elixir dictum, imo & spiritum oleumque baccarum juniperi, & quidem nimis copiosè sexies, septies, octiesve die per quatrimum, sed frustra assumpsit. Accersito mihi quæ acciderant referebat; item nullum se intra quatrimum reddidisse lotium, nullamque tamen observare circa os pubis gravitatem, vel ullum incommodum, quod tamen semper senserat ischuriâ laborans, bono cum esset animo, neutiquam sitibundus. Intellectis supradictis, mox catheterem introducendum necessariû duxi, sed nihil omnino in vesica Chirurgus observabat. Quare enema præscripti, & post meridiem venam in brachio, ac sequenti die in altero aperire jussi. Sequentem quoque mixturam cochlearium assumpsit, corpore plus solito & vehementer moto.

Nulla intra vesica urinæ repetit.

Vena scilicet.

Clystere.

℞. Aq. petroselin. Matricar. ana ℥ij. Gramin. ℥i℥. Anti-nephrit. Amstelod. ℥℥. Diuret. p. 433. 434. descript. Spirit. diuretic. sapius præscript. ana ℥iij. Test. ovar. calcinat. ℥i. Sat. genist. Sambu. ana ℥j. Ol. bacc. junip. gutt. xj. Syrup. quinqu. radic. Alb. Fernel. ana ℥℥. MS.

Mixtura diuretica.

Diæta erat liquida, diureticis nempe apio, petroselino, urticâ &c condita; vinum Rhenanum tenue & similia sumebat. Varia quoque adhibita fuere purgantia, eaque acriora, alvumque inde semper deficientia; varios & diversos etiam pulveres, quos inter pag. 435. &c. descriptos, necnon asellos pulverifatos ex vino Rhenano, & nescio quæ non assumpsit: verum non tantum frustraneo eventu, sed septimo post ischuriam die nihil omnino observare, & brevi jam plenam curationem sperare dixit. Ast sequenti nocte valde debilis singultu, variisque insomniis, ac subinde motu convulsivo in carpis afficiebatur. Mane valde soporosum, subinde nervorum contractionem &c. observabam, atque ideò Amicis brevi diem obituum indicabam. A meridie quoque ejus diei vitam cum morte commutavit: sicque videmus, omnem etsi Medicus opem navaverit,

Variisque aliis frustra usurpatis.

Diem obituum.

Non esse in Medico semper, relevetur ut ager.

Faber ferrarius triginta sex annos natus, ischuriâ, dictisque symptomatibus penè omnibus concomitantibus laborans, præterquam quod de dolore quodam maximè distendente in utrisque hypochondriis conquerebatur, ac intra octiduum nec alvum nec urinam

Faber ferrarius ischuria &c.

nam

Vena se-
ctione.

Mixtura
diuretica.

Pomento
pubis regio-
ni impoſito.

Undecimo
morbi die
urinâ affe-
ctam reddi-
tâ, curatus.

nam reddiderat : erat jam proclivis ad fomnum , ac ſingultu ſubinde afficiebatur. Vocatus, ſtatim quoque enema præſcripti, & catheteri in veſicam manu Chirurgi iuſuſo exploravi, an urinâ deſtituta eſſet veſica, ſed vacuum inveni, ita ut guttula una ne quidem efluereſet. Quare mox venam in brachio aperire juſſi, mixturamque modo præſcriptam dedi. Decimo morbi die inſignem gravitatem nonnihil doloroſam in infimo ventre obſervare ſe retulit: quare fomentum ex diureticis ſtatufque diſcutientibus calidè regioni pubis adhibendum præſcripti, ac poſtero, undecimo nempe morbi die, lotium reddere cœpit, verum parciffimè; tumque ſtranguriâ quaſi laborare ſe dixit. Hinc ſpem curationis aſfulgere ægro, ac amicis indicabam, ac jam in primis corpus eſſe movendum quantum poſſibile, & medicamenta accuratè uſurpanda monui. Adamuſſim quoque ipſe obtemperavit, ac vèſperi ſummo cum levamine lotium copioſiſſimè per horæ quidam quadrantem continuò reddidit, quod etiam ſtatim mihi indicabant. Æger vero lætitiâ ac levamen in reddenda urina verbis vix eſſari poterat: curatus poſtea mihi ſummas egit gratias.

Eodem affectu Fœminam viginti quatuor annorum laborantem iſdem penè medicamentis eodem anno curavi, quæ jam ſana ſuperſtes eſt.

Podagra.

14. Podagra, teſte Cratone apud Scolizium conſil. 352. ubi docuit nullum præſtantius contra podagram eſſe remedium, quàm quod urinam, ut & ſudores movet: Podagram à ſero ſalſo produci, alibi jam probavimus, ſerumque ſalſum citius per *ſiſpurna* poſſe expelli, quàm per alterantia temperari, ſatis ex jam dictis humoribus indicantibus probatum. Aſt nota, omne nimium naturæ eſſe inimicum.

Morbi ac
ſymptoma-
ta, in quibus
diuretica
non ita con-
veniunt, &c.

Morbi, & ſub his comprehenſa ſymptomata, in quibus ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ non ita conveniunt, aſt plerumque (in primis acria ac calida, aut vehementia ſi eadem exiſtant) nocent, ſunt.

Febres ar-
dentes.

1. Febres ardentes: *ſiſpurna* enim plerumque ſunt calida, acria, ſpirituofa, &c. quæ nonniſi febres ardentiores, vigiliâ, capitis dolores puſſantes, phrenitidem, ſitim, æſtumque intolerabilem, &c. faciè producerent, ægroſque hac methodo de medio tollerent:

con-

contraria contrariarum, non vero similia similibus medicamenta esse, legimus apud Hippocratem lib. de flatibus 3. §. 15; p. m. 401. Acris namque ac biliosa in febribus ardentibus peccare, nemini non innotescit: non ergo curari possunt per acris, calida, ac spirituosa.

2. Pests, ac pestilentiales febres: quare dixit Ambrosius P^{estis ac febres pestilentialis.} ræus lib. 2. cap. 37. in peste omnino abstinendum esse ab acrioribus diureticis, cum præsertim in vesica inflammatio subest. Quis quoque concipere valet, venenum maximè acre, ac qualitate, neutiquam vero quantitate, peccans per diuretica calida acris posse expelli, vel temperari. Præsertim maximè inconueniens est, acre aliquod vires statim omnes tollens, vimque omnibus partibus inferens, ab exterioribus minus nobilibus periculosive ad interiora nobiliora reperere. Quid enim aliis inde exoriri possit, quàm dolores intensissimi, inflammationes gravissimæ, imo & gangræna sphacelusque renum ac vesicæ?

3. Febris hæctica: non enim & hic conveniunt exsiccantia, ^{Febris hæctica.} calefacientia acris, verum humectantia, parum refrigerantia, ac humorum omnium acrimoniam temperantia medicamenta præscribenda. Plura de hac febre qui desiderat, legat modo præcedentia.

4. Tabes: ^{Tabes.} *dupli* acris, calidiora, &c. magis corpus exsiccant, humorumque acrimoniam adaugent, non vero temperant, nec moderatè leniunt aut humectant.

5. Empyema: legitur enim apud Galenum 5. de simplic. me- ^{Empyema.} dic. cap. 13. in empyemate inepta esse. Nonnulli vero contrarium statuunt, ac inquit (juxta illud Hippocratis quod natura vergit, educenda per loca convenientia aphor. 21. sect. 1.) necessariò in empyemate diuretica esse adhibenda. Naturam enim in empyis per urinarias vias evacuasse, ac empyos curatos fuisse, quorundam observationes testantur. Si autem naturam hoc agere observemus, quare & Medicis naturæ ministris & idem non esset licitum? ajunt quoque esse convenientissima, neminem negaturum: naturam enim & per has vias eosdem sanare, plurimi confirmant. Verum natura subinde per has illasve vias aliquid sibi contrarium expellit: ast Medicis an idem sit licitum, adhuc sub Judice lis est.

6. Dysenteria: acris namque hoc in affectu peccant, acris ^{Dysenteria.} que si exhiberentur adhuc *dupli*, dolores majores, excoarationem graviolem, sicque exulcerationem vel difficulter, vel neutiquam sanabilem producerent. Rectè ideo Daniel Sennertus lib. 3. part. 2. Practic. sect. 2. c. 7. statuit, in dysenteria nullo modo diuretica esse exhibenda, præsertim in morbi principio, & antequam corpus bene purgatum sit, ne, inquit, materia, dum ad renes tendens hepatis transit, ei aliquod damnum afferat. Idem propemodum legimus apud

apud Guilielmum Fabricium Hildanū in tractatu suo lectu dignissimo de dysenteria cap.9. dicens, in principio morbi, & antequam corpus optimè purgatum sit, *Diurina* non sunt exhibenda, ne acris & maligna materia, dum ad renes fertur, & transeundo per venas meseraicas & hepar, iis visceribus damnum aliquod majus & primario morbo pejus inferat. Sed & hoc Auctoribus probandum relinquo.

Passio iliaca
volvulus
&c.

A stranguria
exortus diu-
teli curatur.

7. Passio iliaca, ileos, volvulus, *χολδαίτη*: in hoc affectu diuretica non ita convenire, est in confesso, quia plerumque acris vel volatilia &c. existunt, nisi à stranguria fuerit exortus: nam liberantur à dicto morbo, si febris superveniat, & urina copiosa fluxerit, teste Sene aphor.44.sect.6. Verum in hoc affectu in primis clysteres, purgantia lenientia, globuli aurei, mercurius crudus &c. conveniunt.

Stercora, imoclysmata
injecta in i-
leo vomitu
rejecla.

Medicorum Practicorum est omnibus succurrere ægris. Hos inter miseros excellunt ileo, à nonnullis miserere mei ea de causa dicto, laborantes, in quo affectu non tantum omnia assumpta per superiora vomitu rejici, verum & ipsa stercora imo & injecta clysmata ac suppositoria, Practicorum observationes abundè testantur.

Follis fabri-
lis Hippo-
cratis in i-
leo.

Non mirum ergo, quod hunc morbum curare non tantum Neotericis, sed & veteribus Medicis (in primis quia omnibus remediis, internis externisque etsi potentissimis hic morbus ut plurimum illuserit, ac omnes penè hoc affectu miserè diem obierint) cordi fuerit. Quos inter Magnus Senex 3. morb. 15. §.24. qui follem fabrilium descripsit, cujus beneficio aer vel flatus in anum injectus intestina expanderentur, sicque misericordià dignus affectus curaretur. Verum alii Medici ex illo frigore majora tormina, dolores &c. prospiciebant: sicque ne ex uno malo in pejus, scyllam vitantes in charybdim inciderent, metuebant. Quare nonnulli prope ignem follem attollendo, ac aere calidiore implendo, illud malum se superaturos putabant. Alii vero aliud quid excogitarunt: donec tandem quispiam (cujus nomen mihi hæctenus innotuit) instrumentum quoddam proposuit, cujus beneficio fumus tabaci in anum aliquandiu inflatur, sicque alvum flatusve dejiçiant frustra, clysteribus, apozematibus, purgantibus &c. antea tentatis.

Dicta plurium loco observatione quadam notatu dignâ illustrabo, ac instrumenta, eorumque figuras ac methodum utendi non tantum in hoc affectu, sed & pluribus aliis morbis ex alvo adstricta &c. oriundis maximè utilia, datâ occasione demonstraturus, lubens omnibus exhibeo.

Nobilis ileo
laborans.

Nobilis quidam viginti circiter annorum, fructibus horariis
æsta-

æstate plus solito & avidè devoratis, circa medium autumnì in ventris tormina, alvum adstrictam, tandemque dolorem circa umbilicum intolerabilem, & maximè distendentem, & subinde contorquentem cum siti, vigiliis &c. incidit. Quare Medicus accersitus mox enema carminans, mixturamque flatus discutientem præscripsit, unde nec alvum deposuit, nec flatus reddidit. Verum dolores ita exacerbuerunt de momento in momentum, ut vix amplius respirare posset æger: quare mox venæ in pede sectio, sed frustra, fuit instituta. Atqui tum consensu prioris Medici alium quoque vocarunt & Medicum, tumque consilio invicem habito, passionem iliacam metuentes, fomentum ventri imponendum, clysterem acriorem ter quaterve de die injiciendum, ac apozema carminans aperiens simulque purgans præscriperunt. Verum ex hisce omnibus nec alvum deposuit, nec flatus reddidit, tumque globulum aureum jussu Medicorum deglutivit, & venæ sectio in altero pede fuit instituta, globulumque aureum secundâ vice assumpsit, imo præter varia medicamenta interna ultra viginti clysteribus incassum adhibitis, singultu, nausæâ, imo vomitu jam laborans, Amici cujusdam adhortatione dictum instrumentum tandem in usum fuit revocatum, ac fumo tabaci in anum injecto, intra horam alvum deponerebat, multosque flatus reddidit, & brevi sanatus fuit.

Omnibus frustra adhibitis.

Fumotabaci in anum injecto curatus.

A. A. Tubulus flexilis ex corio, vel aliâ substantiâ &c. factus.

B. Capsula eburnea excavata, intus bracteâ vel cupro obvelata, & internè perforata, foliis tabaci conscisissis, parvâque prunâ candente incensis oppleta, prope

Hujus instrumenti delineatio una.

C. Orificium, per quod

D. Servus quispiam fortiter flando, contiinuo fimum per tubulum A. A. &

TAB. VI. FIG. II.

E. Fistulam eburneam vel ligneam, diversis in locis perforatam, in anum intrusam propellit.

Nonnulli metuentes fimum hoc modo in anum sufflando propulsus non satis esse calidum, capsulam eburneam tabaco impletam prope anum, non vero prope os flantis sequenti modo posuere.

Atque aliter.

F. F. Tubulus flexilis ut superior.

G. Capsula ex simili materia, & eodem modo parata.

H. Orificium.

FIG. III.

I. Servus, qui flando fimum propellit, per

K. Fistulam eburneam &c. in anum intrusam.

L. Capsula eburnea.

M. Capsula è bractea, vel cupro confecta, in capsulam eburneam intrudenda.

N. Variis in locis perforata.

O. Operculum capsulæ eburnæ: bracteâ &c. intus obvolutum, ne à tabaco incenso citò consumeretur.

Et utendi
modus.

Hæcce instrumenta sequenti modo adhibentur. Capsulâ impletur foliis tabaci incisus, parvâ prunâ candente illis impositâ, flando folia accenduntur, mox ac citò operculum occluditur, fistulâ eburnæ E vel K notatâ in anum intrusâ, mox fumus fortiter flando propellitur. Sed notandum, duos adesse debere servos, quia vix unus hoc opus perficere possit, & continuò fumum injiciendum, donec alvum deponat &c. æger.

Renum In-
flammati-

8. Renum inflammatio, teste Daniele Sennerto lib. 3. Practic. part. 7. sect. 1. cap. 8. & Heurnio in Prax. medicâ lib. 2. cap. 12. necnon Galeno lib. 13. method. medend. cap. sexto. Quare quoque Riolanus method. medend. particul. capite de renum inflammatione, diuretica præfertim calida fugiendâ docuit, quia ad partem afflictam materias ducunt, & morbum augent; nisi, inquit, in declinatione, ut abscessu rupto pus per urinas vacuetur. Tumque diuretica Donatus Antonius ab Altomari part. 2. de medendis humani corporis malis capite de inflammatione renum præscribit, dicens, ubi perfectè concoctæ fuerint renum inflammationes, & dolores jam quieverint, tunc etiam per urinam scientia purgandum. Et Daniel Sennertus loco ultimò citato idem fere contestatur, morbo, inquit, ad declinationem jam vergente, medicamenta usurpari possunt ex diureticis: (ast nota) mitioribus, quæ humores in renibus ad vias urinæ deducunt.

Vesicæ In-
flammati-

9. Vesicæ inflammatio, referente Galeno loco mox citato: rationes ex superioribus satis innotescunt. Quoad externorum remedium applicationem, nota, in vesicæ inflammatione in refrigerantium & repellentium vulgò dictorum medicamentorum usu non diu esse insistendum, ut rectè monuit Daniel Sennertus lib. 3. Practic. part. 8. sect. 1. cap. 4. cum enim, inquit, vesica membranosa sit, frigidis, quæ nervis & membranis inimica (juxta Hippocratem aphor. 18. & 22. sect. 5.) facillè offenditur, & vesica constringitur, atque urina, quod aliàs in hoc affectu accidit, supprimitur; humorumque discussio prohibetur: ideoque ad moderatè calida, dolorem lenientia & laxantia maturè accedendum: Non multùm tamen frigida, modo non simul constringentia, in principio inflammationis vesicæ supra partem affectam applicata ac adhibita formidanda esse Rondeletius method. curand. morb. cap. 42. statuit: sicque dum urina propter vesicæ inflammationem supprimitur, omnino vitandum catheterem (ne dolore excitato, inflammatio simul & de novo augeatur) esse docuit Daniel Sennertus lib. 3. Pract. part. 8. sect. 2. cap. 2.

10. Re-

10. Renum & vesicæ: exulceratio, ut legimus apud Samuel Schonbornium in suo manuali Medicinæ practicæ Galeno-Chymic. p. m. 169: Non enim juxta Hippocratem per locum affectum est ducendus humor, magis enim aut vesica aut renes affigerentur, malumque gravius redderetur. Quare in renum vesicæque ulceribus nihil edendum, quod crûdum sit, aut ægrè concoquatur, aut corrumpatur facîle, aut inflammationes pariat, aut citò acefcat. Vitanda quoque quammaximè acida, acuta, salsa, & quæcunque acrimoniam generant vel augent, ut & vehementer dulcia, ut pote quæ facîle quoque acefcant, & purgantia vehementiora, itemque fortiora enemata, (dolores enim augere dicuntur) aut humectantia, parum refrigerantia, & temperantia, ac balsamica præscribenda esse, legimus apud Dionysium Fontanum lib. 3. de morborum interiorum curatione cap. 37.

Renum & vesicæ exulceratio.

11. Renum & vesicæ calculus, teste Dionysio Fontano loco quidem citato, aut capite 32. & Antonio Valerio in lib. 1. Hollerii de morb. intern. exercitat. 48. necnon Martino Acacia apud Scholzium conf. 139. Quare quoque Johannes Crato apud eundem conf. 144. rectè dixit, in multis nempe renum aut vesicæ calculo laborantibus ab usu diureticorum plus periculi à remedio, quam ipso morbo produci. Quare quoque Capiuaccius apud eundem consil. 154. docuit, à diureticis calculum induci, & ischiada augeri, nempe ante exactissimam purgationem si exhibeantur. Quare quoque Crato consil. 246. in calculo à diureticis medicamentis, & quæ calculos (si nempe grandiores, &c. existant) pellere solent, abstinendum suadet: & Scholzius Epistol. medic. 189. diuretica propriè dicta in calculi perfecti curatione neutiquam convenire monuit. Calida enim spiritiuosa acria calculo renum ac vesicæ laborantibus neutiquam exhibenda, quia facîle inde renum ac in primis ureterum inflammatio, earumque coarctatio postea exoritur.

Renum & vesicæ calculus.

Et quare.

12. Diabete: maximè diuretica calida acria, ut & aquea in diabete Rondeletius method. curand. morb. cap. 42. improbat. Viæ enim urinariæ ut plurimum nimium sunt laxatæ, non ergo diuretica propriè vel impropiè dicta conveniunt; sed potius blandè adstringentia, corroborantia, humorumque acrimoniam quamcunque temperantia, &c. præscribenda.

Diabete.

13. Ischuria ex nimia repletionè vesicæ (d) exorta: nequaquam enim

Ischuria.

N n n 2

enim

(d) Vesica musculus quidam est cavus, quod sine maximo Animalis incommodo non tanto artificio à natura elaboratus, ut urinam esset, musculo sphinctero in suo collo donata ab ureteribus fluentem in sinum suum exelpe- est, qui obstinatâ suâ contractione nullam urinae guttulam, nisi nobis volentibus etabi- rem ista continuè ab ejus cavitate excideret, nit. At vero dum ipsius vesicæ fibræ ab influen- tibus

enim urinam ducentia in tali ischuria danda voluit Donatus Antonius ab Altomari part. 2. de medendis humani corporis malis capite de ischuria, ne, inquit, majori multitudine urinæ vesica nimium distendatur: quod confirmatum inveniet studiosus Lector apud Hartmannum in praxi chymiatricâ cap. de ischuriâ. Nota, urina inquit Bruele in Praxi medica capite de curatione calculi p. m. 342. & 343. si subsistat, educi potest syringâ, scamno autem infideat, genuaque dilatat ægrotans; cum qua quoque immitti poterit diureticum aliquod medicamentum, ut oleum scorpionum, postquam excreta erit urina. Cum autem urinam educere vis, filum duplicatum per syringæ concavitatem traducatur, ejusdemque filii extremitate paucillum lanæ aut cottonis fortiter alligetur, ita ut concavitatem syringæ subire possit, dum alterâ filii extremitate introducit: non poterit enim non subsequi urina, si commodè in virgam mittatur, filumque trahatur. Totum vero hoc opus cathetere brevi perficitur, ut mox demonstratum. Daniel Sennertus lib. 3. Pract. part. 8. sect. 2. cap. 2. in urina propter vesicæ inflammationem suppressâ catheterem omnino vitandum suadet, quia, inquit, facile dolor inde excitatur, sicque inflammatio augetur.

Arthritis
calidior.

13. Arthritis calidior, ut legimus apud Solenandrum sect. 4. consil. 25. & Michaelem Majerum in sua civitate corporis humani a tyrannide arthritica vindicata cap. 8. Calida enim & acria non sunt addenda calidis acribusque peccantibus humoribus.

Homi-

ibus spiritibus nimidâ contrahuntur; perinde ille ampliatur ac cedit, ut urina à vesicæ compressione projecta in urethram confestim insiliat. Patet autem ex mechanica ista urinæ expulsiōne, quod illa omnia, quæ robur fibrarum vesicæ enervant, urinæ egressum per urethram impediunt. Unde factum, ut à Medicis nonnullis creditum fuerit, musculosas vesicæ fibras à nimia urinæ contentæ copia perinde distrahi, ut ad se se contrahendas, & urinam projiciendam sunt ineptæ; sicque Ischuria oritur nullâ fere arte curabilis. Verum opinionem istam emittit Franciscus Bayle in sua Physica, ubi de musculis respirationis, hac præsertim fretus ratione, quod quantumvis olumbis sit vis fibrarum vesicæ, sufficiat tamen ad urinæ expulsiōnem robur muscuborum abdominis, ac potissimum si adhibitis exaristecus manibus eorum vis comprimens adjuvetur. Quod nemo opinor negaverit, si modo attenderit, Pætunt multò minus urinâ volubilem eorundem muscuborum compressione ab utero

excuti & expelli. Eapropter Ischuriam, quæ diuturnam urinæ retentionem sequitur, non ad contractionis vesicæ defectum, sed ad validiorem sphincteris ab ipsius inflammatione ortam contractionem refert. Etenim quum sanguis à sphinctere redeuntis per venas motus propter indobitam fibrarum vesicæ distractionem ab enormi urinæ copia, retardetur, quumque iste ab arteriis jugiter impellatur, cogitur idcirco in sphincteris substantiam effundi, & inter suarum fibrarum interstitia subsistere, quo facto perinde sphincteris moles succrescit, & suarum fibrarum robur confematur, ut vesicæ vel muscuborum abdominis conatibus non auscultet, & potius lacerari, quam relaxari patiatur. Quod si autem ita se res habeat, quisque facile videt, nullum esse in ejusmodi Ischuria præstantius remedium, quàm sanguinem largius mittere, ut sphincteris inflammatione sedatâ, aut plurimum immixtâ, urina ex vesicæ cavitate egredi possit.

**Homines, in quibus ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ in primis
temperatiora cum successu præ-
scribuntur, sunt.**

Diuresis
tempera-
tiora pro-
fusa

1. Pueri: scateant namque aquosis lymphaticisque humoribus; Pueri.
ut supra satis probatum; non mirum affectibus ex peccantibus ta-
libus humoribus oriundis si laborent, quod temperata *Diuresis* in
hisce conveniant. Tutò enim ac jucundò hæc ratione plerumque
dicti peccantes humores per loca nempe naturæ convenientissima
expelluntur, Puerique curantur. Ast caveat Medicus, ne calidio-
ra ac acria diuretica Pueris lacte, caseo, &c. utentibus præscribat:
facilè enim inde calculus renum vesicæque produceretur.

2. Podagrici, teste Gratone apud Scolzium consil: 352. aff. Podagrica.
neutiquam, si biliosiac calidi existant, ut rectè monuit Michael
Majerus in civitate corporis humani cap:8. Observarunt enim non-
nulli Practici, podagricos biliosis ac calidis humoribus præditos
non ita humoribus scaterè, ac facilè dolorum podagricorum, horum
scilicet usurpatione, exacerbationem graviolem exoriri.

3. Circa plenilunium qui intumescunt: scateant namque Circa plē-
nilunium
intume-
scentibus.
humoribus serosis aquosisque non tantum quantitate, verum etiam
qualitate peccantibus, ac plerumque simul flatibus conveniunt
ergo hoc in casu *Diuresis*. Sunt enim præsertim hic præscribenda
spirituosa temperata ac volatilia, &c. quæ non tantum serosos aquo-
sosque humores blandè ac satis copiosè secernant exturbentque,
sed & simul eosdem temperent, flatumque nonnunquam discutiant.
Ast explicare, quare nonnulli circa priorem Lunæ quadrantem in-
tumescere incipiant, & in primis circa plenilunium maximè ali-
quando intumescant, hoc opus, hic labor est. Attamen videamus
quid primò in illis observetur, & de quibus conquerantur illi ægri,
& inde concludamus, undenam ita illo tempore intumescant. Pri-
mò ergo observatur illis in ægris quod febris circa priorem Lunæ
quadrantem exacerbescat, ast magis magisque circa plenilunium.
Præterea non tantum magis de siti conqueruntur, sed plus solito
imo assatim bibunt, & quò plus biberint, majori siti contorqueri
asserunt: in hisce quoque ut in hydropicis verum observatur

Quare non-
nulli circa
illud tem-
pus intu-
mescant.

Quò plus sunt potæ, plus sitiuntur aqua.

Vigiliisque conqueruntur, & urine plerumque nempe circa priorem
Lunæ quadrantem magis tensæ rubræ ac pauciores observantur.
Ex quibus omnibus patet, hos ægros necessariò intumescere debe-
re, in primis si quis considerarit, quod Hippocrates in tractatu suo
lectur

lectu dignissimo de significatione vitæ & mortis secundum motum Lunæ & aspectus Planetarum §. 11. p. m. 422. testatur, aspice, inquit, Lunam, quando est plena lumine, quia tum crescit sanguis, & procul dubio cæteri quoque humores adaugentur, & medulla in omni Homine & Bestiis omnibus. Si illis in ægris primò febris & quidem biliosa, (quod ex siti urgente, vigiliis, urinâ rubrâ tensâ &c. satis superque innotescit) circa priorem Lunæ quadrantem, sed præsertim circa plenilunium, (quando omnia in ΜΑΚΡΟΚΟΣΜΟ hinc & ΜΙΚΡΟΚΟΣΜΟ pleniora; ut ex Senæ jam allegatum; quod & unanimiter omnes hydropici testantur, existunt; ut & abundè ex ostreis, cochleis, ossibus vitulinis; &c. patet) exoritur & exacerbescat, sitisque major, vigiliæque longiores reddantur; quare plus solito febrim sitinque tollendi compescendique gratiâ bibunt; minusque è contra per urinas reddunt: non mirum; inquam, quod intumescant; omnia enim tum pleniora existunt ac magis moventur. Cusantur quoque plerumque diureticis in primis, ac flatu discutientibus. En ea de causa sequentem observationem.

Mulier
quarantâ
laborans.

Mulier quædam triginta sex annos nata septem liberorum (quos inter miserimus ille Infantulus, de quo pag. 182. & 183.)

mater, admodum melancholica, morosa, ac subinde iracunda, circa autumnum in quartanam intermittentem maximo frigore adventantem, mox & gravissimo ac intolerabili capitis dolore primum gravativo, dein & pulsante afficientem incidit, quæ nullis etsi potentissimis medicamentis superari potuit. Quare morosior ac iracundior reddita, circa solstitium brumale de tanta conquesta fuit siti, quam nullis fere liquidis avidè etsi assumptis tollere valuit. Tum vero sensim appetitus fuit prostratus, & præcordiorum do-

Circa sol-
stitium bra-
male siti in-
extinguibili
correpta.

lor gravativus exortus, ventris tormina, ac distentiones subsecutæ, ac pedes cruraque intumescere incæperunt; nec longè post ingenti totius corporis dolore gravativo, & subinde rodente fuit afflicta,

Pedes cru-
raque intu-
mescere cœ-
perunt.

sicque ad vernum usque tempus decubuit, nullaque medicamenta assumpsit. Ast circa mensē Majum ingens pustularum satis magnarum copia per totum corpus sponte exorta fuit; quas pustulas ob pruritus scarpando aperuit, ex quibus acris effluebat ichor,

Et totum
corpus pu-
stulis affe-
ctum.

qui cum effluxisset, foraminula imo foramina residebant, ex quibus per mensē circiter aqua quædam insipida manavit: tumque sponte foraminula illa fuere curata, pustulæque omnes evanere,

Ex quibus
aperitis pri-
mò ichor
acris.

ac levata fuit siti, febrî, &c. hæc Mulier; sicque per totam ætatem curatâ hilariter animata vixit. Ast circa autumnum instante priore Lunæ quadrante aliquantisper febricitavit ac sitivit; imo circa plenilunium autumnale secundum valde febricitavit, sitivit, ac intumuit. Tumque vocatus febricitanti, urinam admodum rubram,

Et totâ æ-
tate curata
fuit.

ac de ingenti præcordiorum anxietate, distensione, siti urgente, ventris intumescentiâ, vigiliisque conquerentem inveni. Quare ipsam ascite jam laborare putavi, sequentemque primò mixturam, dein & hoc vinum medicatum præscripsi.

℞. *Aq. Baccar. junip. Petrosel. Fanicul. ana* ʒijss. *Spir. contra præcordiar. anxiet. supra. descript.* ʒij. *Anticolic. Tinctur. diuretic. sæpius citat. ana* ʒss. *Lap. prunell.* ʒijss. *Laud. opiat. gr. ij.* *Ol. bacc. juniper. gutt. vj.* *Syr. quinque. radic.* ʒj. MS.

Iisdem symptomatibus affecta.

Mixturâ diuretico-anticolica.

℞. *Rad. ireos. Florentin.* *Apii ana* ʒss. *Rapban. rastican.* ʒvi. *Jalapp.* ʒj. *Fol. menth. crisp.* *Lauri ana* M. ʒ. *Eupator. cannabin.* M. ʒss. *Summit. centaur. min.* *Absinth. ana* M. j. *Sem. fenic. dulc.* ʒss. *Bacc. junip.* ʒj. *Extrem. circ. aurantior.* *Cinnam. acuti ana* ʒijj. *Macis* ʒij. Concisis atque contusis affund. *Vin. Rheman. pint. iv.* Mixta stent simul in loco calidò per triduum.

Et vino medicato.

Post usurpatam mixturam varios flatus cum præcordiorum anxietatis, ac distentionis levamine emisit, ac urinam majori copiâ excrevit; quare eandem mixturam ter postea adhuc usurpavit, à vino vero medicato, de quo ter quotidie uncias duas (in stillatis prius singulis dosibus viginti guttulis spiritus nitri dulcis aromatici supra descripti) assumpsit, tali cum successu, ut brevi fuerit curata. Ast accedente iterum primo Lunæ quadrante, primò de levi capitis dolore, vigiliisque, mox & feбри, siti que, imò circa plenilunium de præcordiorum anxietate, distensione, intumescentiâ, & conquirebatur: Quare iterum vocatus, eadem symptomata observavi, eademque dedi medicamenta, ac denuo brevi fuit curata; sicque per totum non tantum autumnum, verum & totam hyemem fuit afflicta. Tumque singulo novilunio, priore Lunæ quadrante, plenilunio, ac posteriore Lunæ quadrante hunc pulverem maximo cum levamine bis semper usurpavit.

Curata fuit.

Vetum accedente denuo primâ lunæ quadrâ.

In idem malum sed gravius incidit.

℞. *Sem. carai Cumin. Nasturt. Rapban. Sal. genist. ana* ʒss. *Lap. prunell. gr. xv.* MS. F. Pulvis tenuissimus in duas doses divid. & cum vino Rhénano assumendus.

Pulvis sæpius cum successu ab ipsa assumptus.

4. Quicumque aquosis, serosis, &c. scântent humoribus, nequitiam nempe si afficiantur morbis diu duris vetantibus: suapte naturâ enim ad vesicam quasi propelluntur. Hicque si ullibi quoque tenenda regula illa Hippocratis aphor. 21. sect. 1. descripta, quæ educere oportet; quò maxime vergunt; educenda per loca convenientia: ast magis convenientia loca quia non dantur; apprime ergo diuretica in aquosis, serosis, &c. humoribus educendis conveniunt.

Aquosis & serosis humoribus scântentibus.

5. Scorbuto qui laborant; ut abundè unanimiter testantur de scorbuto qui scripsere unquam: serum quoque salsum, ut superius.

Scorbuto laborantibus.

rius.

rius probatum, quod in scorbuto non parum peccat, optimè per *Diuretica* expellitur. Præterea diuretica plerumque spiriturosa, incidentia, aperientia, volatilia, &c. existunt, quæ omnia in scorbuto omnibus fere palmam præripiunt.

Mulieribus
fluore albo
laboranti-
bus.

6. Mulieres fluore albo (e) laborantes, teste Galeno lib. de præcognitione ad Posthumum cap. 8. p. m. 649. qui in primis quoque per *Diuretica* Boethi uxorem fluore albo laborantem curavit. Diuretica enim non tantum urinas, sed & menstrua calefaciendo, aperiendo, solvendo, ac attenuando, &c. prævocant.

Diuretica
vehementio-
ra ac calidiora
nocent.

Homines, in quibus ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ vehementiora ac calidiora non ita conveniunt, aut aut plerumque nocent, sunt.

Senibus ac
jam decre-
pita.

1. Senes ac jam decrepiti: magis enim in hisce humorum est defectus, quàm abundantia; non ergò *Diuretica* conveniunt, quia pauci illi humores, quos adhuc decrepiti habent, hac ratione omnes fere expellerentur, sicque corpus jam exsuccum ac satis siccum aridius & humiditate planè destitueretur.

Calidis &
biliosis hu-
moribus
scatentibus

2. Calidis ac biliosis humoribus scatentes, quia diuretica, de quibus hic sermo, calidiora magis magisque in hisce intemperiem calidam, biliososque humores adaugent; sicque nonnisi phrenitidem, paraphrenitidem, capitis dolorem pulsantem, vigilias, sitim in-

(e) Nomen Fluoris albi ambiguum est, quod tam materiam feminalem per vires involuntariam excretionem in Mulieribus designat, cum itidem perennem atque enormem liquidam variè coloratam, & serosam substantiam per uteri vaginam fluxum denotat. Illa quidem Fluoris species appositè Fluor uterinus, & Gonorrhœa Muliebris dicitur: sed hæc posterior congruentius Profluvium Muliebre Heurnio, & Catharrus uterinus Schreidero nuncupatur. Quemadmodum vero in Viris sponte semen elabatur, si in vesiculis seminalibus hæccidioribus illud spirituosius luxuriet; ita in Mulieribus materia illa seminalis, quam vaginæ uteri glandulæ conficiunt, faciliè & citra sensum ullam diffuset, si illam uberiores glandulæ istæ non valeant continere. Unde patet, quod frequentior sit hæc affectio in Mulieribus, quæ Veneris usum intermiserint, aut quibus veritum est connubium; eaque facilius excitetur, si laudabilis vitæ ratio concurrat, & desident vitam, curisque omnibus vacuum Mulieres ducant. At vero de alia Fluoris albi specie longe diversa est ratio. Hæc enim quem-

admodum colliviem serosam enormem per uterum profundit; ita nunquam fit; nisi totius corporis Cachexia, aut levior Leucophlegmata ei se neccat. Etenim Fluxus iste primariò à ventriculo in chylicatione aberrante, magis proximè ex vitio totius massæ sanguinis cachectico, immediatius vero ex substantiæ uteri & partium ipsi intervenientium relaxatione ac aenula descendit. Sed potissimum orificium vaginæ huterum, quod fere totum glandulosum est, colliviem illam ex sanguine transcolat, & rivo uberiori profundit; ut propterea affectus iste omnibus Mulieribus, tam quæ Virum passæ sunt, quàm Virginibus conveniat. Hinc liquet, quænam sit hanc fluxum curandi ratio, per ea nempè, quæ ventriculi vitium corrigunt, quæ sanguinis discrasiam emendant, quæ denique serosam colliviem per uterum copiosius fluentem ad secretoria naturalia derivant, quo tantum nomine videntur etiam diuretica convenire, modo vero id observemus, ne curationem ipsius ab his exordiamur, sed potius perficiamus.

intolerabilem, febrem ardentissimam, renum vesicæ inflammationem, &c. excitarent. Satius ergo est, ut hisce humoribus laborantes per alterantia, purgantiaque, &c. curentur.

3. Emaciati, macri, ac morbis chronicis extenuati: in hisce enim noxia *Supernat* esse docuit Solenander sect. 4. consil. 25. ut & Michael Majerus in civitate corporis humani cap. 8. Nec mirum, adest enim in hisce non humorum copia, ast potius inopia: diuretica autem humores quantitate qualitateque peccantes educuntia ac exturbantia merito damnantur.

Emaciata
ac morbis
chronicis
extenuatio
&c.

4. Tabidi ac hectici: diuretica enim calida & acria ipsam calidam siccamque intemperiem adaugent, sicque non curarentur, ast potius interficerentur tabe ac hectica febris laborantes, ut jam satis superque supra probatum est.

Tabidis ac
hecticis.

5. Mulieres nimio mensium fluxu laborantes: calida enim ac acria nimium menstruorum fluxum non curant, ast potius sanguinem calefaciendo, attenuando, movendo, &c. excitant. Calida & acria si hoc agant, ut omnibus satis notum, quid ergo *Supernat* spiritiosa, volatilia, calida, acria, &c. non efficient? Potius ergo moderatè refrigerantia, parumque adstringentia, humorumve acrimoniam temperantia, vel sanguinem copiam peccantem per venæ sectionem, &c. minuentia præscribenda; sicque citius, tutius, jucundiusque curantur hæc Mulieres.

Mulieribus
nimio men-
struum fluxu
laborantibus.

6. Debiliora, qui habent intestina, ut testatur Samuel Schombornius in suo manuali Medicinæ Practicæ Galeno-Chymicæ sæpius jam citato p. m. 169. debiliora, inquit, qui habent intestina, iis acria diuretica valde nocent.

Debiliora
intestina
habentibus.

7. Consueti morbis renum aut vesicæ laborare: neutiquam in hisce diuretica convenire, ast maximè nocere, dixit Johannes Baptista Montanus tom. 7. consult. 93. quia humores peccantes alii in partibus hærentes per locum affectum, (quod vetat Hippocrates & Galenus, ut supra probatum) nempe ad renes vel vesicam, una cum materia calculosa, vel alia quacunque, ex qua antea laborarint, deducerentur; sicque faciliè in morbum affectumque jam curatum rursus inciderent, ac gravius laborarent.

Morbis re-
num aut
vesicæ labo-
rare con-
suetis.

8. Qui renum vel vesicæ ulcere à calculo in primis exorto laborant, aut à calculo sibi metuunt, teste Heurnio in Prax. medic. lib. 2. cap. 12. Rationes in superioribus inveniet studiosus Lector.

Calculum
sibi metu-
entibus, vel
vesicæ vel
renum cal-
culo labo-
rantibus.

Diuretica
conveniunt
præ primis.

Tempus, quo ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ apprime conveniunt, est.

Hyeme.

1. Hyems potius, quàm æstas, ut legimus apud Johannem Walæum in sua medend. methodo titulo de diureticis p. m. 70. Hyeme enim ferofi, aquosi, &c. humores majus dominium in corpore habent: quare quoque morbi affectusque hyeme producti magis ex hisce humoribus ortum ducunt. Æstate vero magis affectus morbi que biliosi ac calidi, & in quibus diuretica calida, acria, &c. neutiquam conveniunt, ast potius nocent, generantur.

Tempore
matutino.

2. Dies, & in primis tempus matutinum, teste itidem Johanne Walæo loco citato: tempore namque diurno magis movetur corpus, sicque citiùs in actum deducuntur diuretica exhibita, & præsertim matutino tempore assumpta. Observavimus quoque jam sæpius *διουρητικά*, imo liquida fere quæcunque mane usurpata citiùs uncias ex: gr. sex. urinæ, quàm pomeridiano vel nocturno tempore usurpata tres uncias expellere.

Jejunoven-
triculo.

3. Ante cibum, jejuno ventriculo: quare Fuchsius in institutionibus medicis lib. 2. sect. 5; cap. 26. docuit, ante cibum urinam provocandam esse, dicens, quando urinam provocare Medico consilium est, convenientiùs ante cibum & jejuno ventriculo id efficiet, & eò magis, si quæ urinam proluciant, admodum calida fuerint. Citiùs namque hac ratione è stomacho expelluntur, & ad massam sanguineam propelluntur, ac in actum deducuntur. Et si fieri potest, corpore prius purgato. Idem contestatur Johannes Crato apud eundem consil. 143. *διουρητικά*, inquit, sive illa sint calida, sive frigida, non nisi ante pastum, vel longe à pastu assumenda. Imo Johannes Baptista Montanus tom. 1. consultat. 87. noxia eadem immediatè à cibo assumpta nominat: facillè namque hac ratione cibi inconcocti crudique è ventriculo expellerentur, obstructionsque, ac cruditates, lienterix, &c. excitarentur.

Declinante
morbo.

4. Morbi declinatio. Transacto ergo morbi principio, vigore, ac statu, materiæque peccantis copiâ jam exemptâ, humorumque viscidorum, tenacium, &c. crassitie sublatâ, ut superius jam monitum, tum demum ad diuretica progrediendum. Fieri enim facillè posset, ut ductus & meatus urinarios obstruant illa dicta diuretica antea usurpata, & transitum sibi atque humoribus, quos secum ad illos moverunt, intercludant. Hicque in multis ab usu diureticorum plus est periculi à remedio, inquit Johannes Crato apud Scholzium consil. 144. quàm ab ipso morbo. Potius ergo
in

in declinatione, & ubi omnia jam remissiora existunt, eadem exhibenda. Quare semper observandum necessarium non tantum quibus in humoribus, morbis, Hominibusque diuretica (sint eadem de cæteris medicamentis dicta) conveniant, verum etiam in quibusnam noceant, & quo tempore sint usurpanda eadem; denique &

Quid ante, inter, & post ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ faciendum observandumque sit, paucis dabimus.

Ante urinæ provocationem requiritur.

Ante urinæ provocationem requiritur, ut purgantia præmittantur.

1. Ut purgantia medicamenta præmittantur, antequam nempe propriè dicta *διουρητικά* exhiberi debeant, teste Gualtero Bruele in sua Praxi Medicinæ theoreticæ & empiricæ, capite de curatione calculi p. m. 343. rationem in superioribus inveniet benevolus Lector. Quare quoque Cavigaccius apud Scholzium consil. 154. à diureticis ante exactissimam corporis purgationem in ischiade, &c. omnino cavendum esse docuit. Malè agere, qui diureticis purgantia, aut alimenta admiscet, patet ex Johanne Walæo in sua medendi methodo p. m. 72. (quidam, inquit, simul & eodem tempore & alvum ducere, & urinam movere voluerunt, verum infelici successu) ut & ex Guilielmo Fabricio Hildano observation. chirurg. centur. 3. observ. 72. p. m. 255. & 256. Quare quoque Rondeletius method. curandi morbos cap. 9. dixit, omnia cientia urinas, materiam ad venas renesque ducendo, alvum sistere, ac ob id parè medicamentis laxantibus esse addenda.

2. Obstructiones si adsint, aut simul ægri illis laborent, ut demoliantur. *Διουρητικά* namque si exhibeantur, & multæ pertinacesque obstructiones simul adsint, pertinaciores & nullis fere medicamentis superabiles obstructiones redderentur, majorique vi hæc ratione materiæ obstruentes in partes jam obstruatas protruderentur; sicque morbi chronici, dolores contorquentes, pungentes, rodentes, &c. pro materiæ peccantis ac obstruentis diversitate facile diureticorum tum maleficio producerentur. Quare potius imo necessarium incidentia, humorem obstruentem alterantia, aperientia, laxantia, &c. præmittenda: sicque humoribus viscidis tenacibus incisus ac attenuatis, qualitateque quadam peccantibus correctis, obstruentibusque jam alteratis, ac satis præparatis, obstructionibusque ita sublatis, ad *διουρητικά* (ast nota) simul tum vel incidentia, vel attenuantia, alterantia, vel aperientia progrediendum. Optima namque, & propriè quasi destinata diuretica ad reliquias humorum conuendendas sunt remedia.

O o o 2

3. Ut

Ut, & dolores, inflammationes &c.

3. Ut dolores, inflammationes, &c. si adsint, primò tollantur, referente iterum Gualtero Bruele loco ultimò citato, & Samuele Schonbornio in suo manuali p. 162. Quare quoque Donatus Antonius ab Altomari part. 2. de medendis humani corporis malis, capite de renum calculo, tum demum diuretica, sed valde lenia in calculo & inflammatione &c. renum exhiberi tempestivum judicavit, quando nempe dolores aliquantulum, vel potius planè lenitos, & inflammationem jam sublatam judicet Medicus. *Diuresis* enim multam materiam peccantem ad locum imò per locum affectum quia deferunt, facilè inde ingens doloris exacerbatio ac inflammationis incrementum excitatur; in primis si quis consideraverit, calidiora acriusque &c. plerumque esse propriè dicta diuretica.

Sicca quæ assumptur, aliquod liquidum superbibat.

4. Ut, in forma sicca si fuerint exhibita & assumpta diuretica, aliquid liquidi calidi assumat: sic enim faciliùs citiùsque ad massam sanguineam, renesque perveniunt, & crassos pituitosos &c. humores incidunt, solvunt, ac tenue à crasso separant; sicque urinam copiosius secernunt expelluntque.

Post assumpta diuretica requiritur, ut

In diuresi, & postquam diuretica jam assumpta sunt, requiritur.

Eger se parum moveat.

1. Ut æger jam assumpto diuretico corpus, si non decumbat, parum moveat, aut leni ambulatione diuresin promoveat: hac namque ratione humores liquidiores redduntur, diuretica citiùs per corporis vasa propelluntur, sicque diuresis acceleratur.

Aut si non operetur, vinum Rhenanum calidum &c. assumat.

2. Ut, si non benè ast tardè progrediatur, statim aliquid vini Rhenanici calidi, vel alicujus urinam cientis liquoris quid assumat, ut ita acceleretur diuresis, & medicamenta *Diuresis* hinc inde forsitan hærentia, aut tardigrada ad renes propellantur. Ast neutiquam si proveniat urina, ut externis, nempe linimento, cataplasmate, fomento &c. adjuvetur: hoc autem modo sæpe citò tutòque urina suppressa provocatur, aut diuretica tardigrada in actum statim deducuntur. Quo in casu lapis nephriticus valde commendatur, imò expertus testatur Johannes Walæus in sua medendi methodo titulo de diureticis circa finem p. m. 71. brachio modo si alligetur, vel armillæ instar gestetur, hunc lapidem urinam movere. Inter externa linimenta sequens cum successu nonnunquam usurpavimus.

Linimentum urinam &c. movens.

24. *Unguent. albæ compos.* ℞j. *Ol. chamomill.* ℞ss. *Scorpion. simplic.* ℞ij. *De laterib.* ℞ss. MS. F. Linimentum.

3. Ut, quandiu diuretica operantur, nihil assumat alimenti:

na-

natura enim ab opere quasi retraheretur , aut. facile cibi assumpti In operatione nullum alimentum assumat.

4. Ne in nimia quantitate provocetur urina : omne namque Ne nimiam provocetur urina.

POST DIURESIN.

Post diuresin convenit, ut.

1. Non convenit, ut statim post diureticorum usurpationem ac operationem multa liquida, aquea, spirituosa, volatilia &c. assumat: facile enim peracta & finita diuresis denuo excitaretur, vel vasa humoribus serosis, aquosis &c. peccantibus jam vacua, nonnisi crudioribus ac quasi inconcoctis humoribus iterum opplerentur; sicque viae nimis laxarentur, ac diabete &c. facile inde produceretur.

Aquea, spirituosa &c. ne assumat.

2. Requiritur, ut, si nimiae sint, & continuè adhuc prorumpant urinae, corroborantia subaustera, sicciora, parum adstringentia, sanguinem condensantia &c. mox adhibeantur: tumque necessario ab omnibus spirituosiss, acris, piperatis, aromaticis, ac volatilibus liquidis sanguinem omnesque humores magis magisque moventibus, attenuantibus, ac dissolventibus, ac per consequens diuresis denuo excitantibus, cavendum.

Si nimia sit diuresis, adstringentia, blanda corroborantia subaustera &c. usarpe.

Placuit hisce in diureticorum tam liquidorum quam siccorum administratione quasdam notulas adjungere, ac demonstrare, quibusnam in morbis Hominibusque sicciora, in quibus vero liquidiora *diuresis* conveniant.

Diuretica ergo aquosa in primis frigida, (ut legimus apud Johannem Baptistam Montanum tom. I. consultat. 93.) conveniunt in calculosis, & calidae sicciorisque constitutionis ægris, eo quod vim vias viscidis humoribus, calculo, calculosaque materiâ infarctas aperiendi, laxandi, ac humectandi habeant: quæ in hisce tant opere conducunt, ut rarè, imò fere nunquam in morbi fine conveniant alia diuretica. Adde, quod sua parte aquosâ leniente &c. humores acres (hoc in casu ut plurimum simul concurrentes) diluere, lenire, ac temperare valeant.

Diuretica aquosa quibus conveniunt.

Nocent tamen eadem, scilicet aquosa *diuresis*, primò in omni Eadem nocent.

sa-

ferosi &c. peccant: tertio in dysenteria, diabete &c. Rationes vide
 sis in superioribus, ubi de morbis vetantibus egimus.

Sicciora di-
 uretica qui-
 bus conda-
 cuant.

Sicciora vero diuretica conveniunt in humidioribus aquosiffi-
 que humoribus scatentibus ægris, morbisque inde productis, nempe
 in febris lymphaticis, salivalibus, intermittentibus, scorbuto,
 (qui, cum causa ejus in primis quoque in sero lateat, omnium
 facillimè diureticis simul alterantibus mixtis sanatur,) hydrope,
 hydrocephalo, podagrâ, (ast nota non calidiori, aliâs maximè, ut
 ex Michael. Majero, & Solenandro probatum supra, nocerent) em-
 pyemate &c.

Eadem ve-
 ro quibus
 nocent.

Nocent autem sicciora ac calidiora *Diuretica* in initio calculi,
 ut & in fine, nisi aliis lenioribus admisceantur; inflammatione re-
 num & vesicæ, phthisi, tabe, febris hecticâ, aut quacunquè corpo-
 ris extenuatione, calidiori arthritide, ardore urinæ (teste Heurnio
 in Praxi med. lib. 2. cap. 12.) renum, ureterum, vesicæ &c. ulceri-
 bus. Ubi notandum, omnia diuretica, ut quidam volunt, non esse
 noxia: conducunt enim lenia, & parte quadam oleosa blanda, bal-
 samica, ulcus lenientia, consolidantiaque, qualia sunt terebinthina,
 balsamus sulphuris terebinthinatus, anisatus, juniperinus &c.

De diureticis medicamentis jam nobis non
 occurrit, quod præceptis ab Auctore nostro ha-
 stenus traditis adiciamus: quare modo ista pe-
 rinde erunt contrahenda, ut à superfluis verbis
 liberata memoriam nostram non dissipent. Quem ad-
 modum; ut sanguis per venas facilius flueret,
 sapienti naturæ consilio insitutum est, ut Ani-
 malla per aquam; quæ præterea est fluxile, situm
 suam experient; ita ne liberalior ipsius copia
 noxam corpori inferret, operæ pretium fuit, ut
 ojus redundantia beneficio renum detraheretur.
 Huic autem secretioni potissimum inserviunt il-
 læ glandulæ, quas in externo renum cortice
 Malpighii dixerit, quibus sanguis per artetias
 emulgentes allabens in duas partes perinde diri-
 mitur, ut ipsius pars serosa canaliculos renum
 ingrediatur, altera rubra per venas abeat. Quan-
 doquidem vero serum per univèrsum corpus cir-
 cumeundo salina corpuscula vel in sanguine ni-
 dulantia, vel in carniuni interstitiis relicta avi-
 dè amplectitur, tum itidem cum sulphureis ac-
 terrestribus ipsius particulis faciliè implicatur;
 hinc ratio patet, cur urinæ substantiis pluri-
 mum referta comperiat. Id vero mirum vide-
 batur Malpighio, quod quamvis forè glandula-
 rum renalium structura simplicissima sit; nihilo-
 tamen minus earum contextum innumera re-
 rum genera, quanta in urinis conspiciuntur,
 pertranseant. Sed appositi id declarat Borellus
 exemplo carniuni & lignorum, quæ parti facili-
 tare ab aquis dulcibus & salis penetrantur, ut
 proinde occulta eorum marinis aquis insiden-
 tium foraminula salibus infarciantur. Jam ve-
 ro diuretica ea dicuntur medicamenta, quæ vel

uberiorem seri copiam per renales glandulas abi-
 re faciunt, vel illud in renibus & urinæ viis
 resistans impellunt. Quorum prius ea absolvent,
 quæ vel largiorem materiam aqueam venis sup-
 pedicant; vel serum in partibus corporis devium
 & mortuum excitant, ac venis restitunt; vel
 sanguinis cõtextum perinde fundunt ac solvant,
 ut serum ab ipso facilius separetur. Alterum vero
 illa transigunt, quæ vel renû canaliculos à stime-
 llis crispatis relaxant; vel glandulas renales &
 urinæ vias obstructas referant; vel potius partes
 istas mortificant, & ad urinæ excretionem solli-
 citant. Placuit autem veteribus Medicis juxta
 primas qualitates diuretica medicamenta in
 classes digerere, subinde ut magis propriè nomèn
 illud eis conveniret, quæ propter calorem sunt
 conspicua; improprie vero, aut minus saltem
 apposite iis compereret, quæ ullam caloris
 vim non præbent, sed frigore potius gloriantur
 suo. Verù quum diuretica medicamenta primis
 valè dictis non agant qualitatibus, & tempe-
 ratura plerumq; ad sensam diuretica parti virtu-
 te, ac calidiora & actiora, urinam prolificè ob-
 servemus; non est, ut ad monet Wedelius, per
 quod illa distinctio quidem quibus nobis inserviat.
 Ex tradita autem diureticorum agendi ratione
 abundè, opinor, liquet, quod ea indiscrimina-
 tim usurpari nec possunt, nec debeant; sed perin-
 de eligenda, ut morborum potissimum causis, & æ-
 periei corporis, & organorum urinas secet nen-
 tium, & excrementum dispositionibus respon-
 deant. Palam vero est, facilius inter humores
 per urinæ vias derivari serosos, lymphaticos, &
 pituitosos redundantes, quàm biliosos, austeros,
 aci-

acidis, & melancholicis: quantum enim si stru-
ctura glandularum renallium respondet, tan-
tum isti ab earundem poris secermentibus di-
scerpant. Hinc omnes morbi, qui vel à seroso
nimbis sanguine descendunt, vel à sero aut
lymphâ in partibus corporis aberrante sua tra-
hant natalia, diureticis medicamentis facile
auscultant. Quapropter in Fluxu Hepatico, in
Febribus Lymphaticis, in Hydrocephalo, Ana-
sarcâ, tubarum Fallopiarum, & ovarii Hy-
drope, atque aliâ quacunq; hujus affectus spe-
cie tantam spissimam præstant opem diuretica, ut
nullum fere sit medicaminum genus, quod ad
recentissimos morbos curandos majoribus laudibus
à Practicis efferratur. Quoniam vero plurima
sanguinis recrementa perinde cum ferri particu-
las conficiantur, atque in eorum veluti cen-
tris includuntur, ut per glandularum renallium
meatus nullo negotio abeant, visciditasque
ejus, quæ cavalcularum lateribus adhaerentes
abdominis viscera infarciunt, à diureticis po-
tissimum acrioribus conteri & abripi possunt;
atque renem secermentulis accommodari; Idcirco
istud quoque medicamentorum genus optimum
Practicis audit in Arthritide, Febribus inter-
mittentibus, Obstructionibus pancreatis, litenis,
hepatis, lictero, atque Asthmate ipso, si pulmo-
num vesiculâ viscidiori materiâ occupentur.
Sæpe autem incertum est, num calculum reni-
bus hærentem, aut vesicâ conclusam diureticis
medicaminibus impellere debeamus, quum ali-
quando ejus exclusione res feliciter cessat; sed
plerumque majori humorum fluxu ad eas partes
coneltrato, & gravius iis à diureticorum sum-
mis percussis, immane quantum dolor increbit;
& Egrorum tantum querere, invaluere. Nemali itaq;
auctor esse velim, ut ad calculum à renibus vel
vesicâ excutendum diuresica potissimum actia
adhibeat, ac præsertim si enormis sit ejus moles,
& aspera superficies; sed potius affectus mede-
lam emollientibus tranfigat. Quod si vero minor
sit calculus & recens ortus, aut arenulæ renali-
bus tubulis infideant, tunc sedato prius dolore,
& uteribus sufficienter relaxatis, poterunt
valentiora diuretica usurpari. Sed in Ischuria si-
ve renum, sive vesicæ nihil non tentandum, ut
urina pronupari, & generosior adhibenda me-
dicina, ut patientem à lethi faucibus eripia-
mus. Sed cavendum à diureticis est, si ex nimia
vesicæ distensione ab enormi urina copia Ischu-

ria prognata fuerit, ubi nil fere nocentius est
quàm novas urinas à renibus in vesicam deri-
vare. Denique in Dysuria quantum diuretica
mitiora urina simul acrimoniam contemperan-
tiam præstiterint, nemini non notum, qui ali-
quando in eo affectu iis usus fuerit. Vetant au-
tem diuretica, & præsertim actiora, omnes
morbi calidi, ut Febres Hætica, Ardentes,
Pestilenciales, & confirmata corporis Tabes.
Nocent quoque illa in Dyfenteria, & Passione
Iliaca, in quibus gravissimum est quodcumque
acre medicamentum adhibere. Absint etiam à
renum & vesicæ inflammatione, ac potissimum
in ejus vigore, ne simul sit eorum, & diffuensis utri-
næ copiâ dolor earum partium exacerbetur. Li-
quet autem, quod in Diabete sive à laxiori re-
num structura oriundo, sive ab enormi sangui-
nis fusione ad Willisii mentem producto, cujus-
cunque sint naturæ, diuretica non convenient.
Denique si pus aut sanies cû urina fluens exul-
cerationem in viis urinariis demonstrat, acriter
diuretica minus in usum ducenda esse, non est
cur dubitemus. Quemadmodum vero Puelli, &
in quibus serosi humoris copia redundans mor-
bos facit, diureticis medicaminibus sunt aptio-
res; ita vicissim Senes, & calidis biliosisque
humoribus reserti eorum valde acrim durum-
num usum non facile perferant. Mulieribus
vero, quæ Fœtum in utero gestant, & quibus
menstrua largius fluunt, diuretica non sunt
præscribenda: sed profuturum eorum muliebri
excrementorum copiâ ab utero ad renes decli-
nante, diureticis cedere solet. Pro anni au-
tem tempora hybernâ misto pro diureticis
commodius est, quum illa potius, quàm isto
tempore setum in venis exuberet. Id vero ante-
eorum usum observandum, ut morbus ad decli-
nationem accesserit, ut humorum crassities
ac tenacitas fuerit sublata, omnisque dolor, si
qui in viis urinariis consistat, jam abierit. Sed
in iis exhibendis hæc quoque regula servanda
est, ut corporibus aridis, & calidis morbis tem-
peratiora ac liquidiora usurpemus; in frigidis
vero affectibus, & humidioribus corporibus sic-
ciora & actiora diuretica potrigamus. Ut au-
tem urina velocius in vesicam descendat, tan-
topere juvat corpus agitare, ut plerumque hoc
dumtaxat artificio calculi etiam à renibus dela-
psi fuerint.

F I N I S .

INDEX

INDEX RERUM,

MORBORUM, ET QUORUNDAM MEDICAMENTORUM.

Lectorem benevolum cupimus admonitum, ut ea, in quibus signum * numeris præfigitur, in notis & animadvertionibus adjectis repeti debeant.

A.

- A** B assumpto purgante nausea quomodo sistenda. 239
- Abortus ab apoplegmatis nonnunquam diu usurpatis. 84
- à purgantibus in primis fortioribus. 215
- In Muliere 20. annorum ex levi cathartico. 216
- Acido, austero, &c. Epilepticis nociva. 129
- & austera plerumque ipsam impediunt purgationem. 154
- malè purgantibus admiscetur, & quare. *ibid.*
- vomitibus admixta vomitionem plerumque impediunt. 97
- Acidi & austeri humores sudorifera blanda non ventant, verum potius indicant. 340. 348
- quibus corrigendi. 60. 154. 155
- Acidum incoctum, si moveatur, quid efficiat. 154
- Acria &c. enemata non exhibenda è morbo convalescentibus. 300
- Adstrictionis alvi plures causas. * 183
- quomodo curanda. *ibid.*
- Egri à gravissimis symptomatibus nonnunquam apoplegmatis liberantur. 59
- Eritatis principio, vel desinente vere qui purgandi. 231. 232
- Eritive purgationes quare vitanda. 235
- Alimentis purgantia, aut laxantia quando addenda. 234. 235
- Alvi profluvium hecticis superveniens quid denotet. 212
- in peripneumonia periculosum. 210
- in pleuritide idem. 206. 210
- adstrictæ variæ causæ. 283. 284
- Alvus adstricta si diu fuerit &c. clyster præmittatur purganti. 236
- quod exemplo illustratur. 236. 237
- in convalescentibus quomodo solvenda. 300
- in cœca semper soluta servanda. 273
- An alvus respondeat, cognitu necessarium. 3
- Anasarca ex quartana in vidua 40. annorum curata. 451. 452. &c.
- An, & quid purgandum. 147. 148
- Anginæ causæ. 160
- quomodo generetur. * 161
- an purgans ipsi conveniat. * 161
- in ejus curatione qualis Hipp. ratio. * 27
- Angina una cum tussi gravi &c. in Viro quadraginta circiter annorum curata. 38
- Summa in Puella cum Fluxu mensium copioso &c. curata. 43. 44
- Muliere 50. annorum gravissima, quæ nullis medicamentis cedens, ope injectionis per syringam liberata & curata. 161. 162
- Anhelosi ad retinenda enemata neutiquam cogendi. 311
- Ani fissuræ non admittunt suppositoria. 295
- An in cacochymia purgantia alterantibus præmittenda, vel vice versa. 196
- Angæ apoplegmatis quæ necessaria. 86
- clysteris injectionem quid faciendam. 309
- purgationem, quid requiratur. 236. & sequ.
- sudoris provocationem quid agendum. 418. 419
- sternutatoria & errhina quid observandum. 29. 30
- suffimenta quid faciendum. 52
- vomitum quid requiratur. 112
- urinae provocationem quid faciendum. 475. 476
- Antimonii diaphoretici juxta Freitragium preparatio. 322. 323
- Aphthæ sternutatoria vetant. 27
- Apoplegmatis unde dicti. 55
- in forma sicca vocantur masticatoria. *ibid.*
- liquidi propriè dicti, & sub his gargismata vocantur. *ibid.*
- quomodo operentur. * 87
- Apoplegmatis morum formula variæ. 56. 57. & sequ. differentia. 58
- Apoplegmatis conveniunt.
- in Angina pituitosa. 80
- Apoplexiâ. 61
- Auditus gravitate, ac surditate. 64. 66
- Aurium tinnitu, &c. 69
- Capitis gravedine, ac Coryzâ. 62
- Columellâ à viscidis &c. intumescentiâ. 76. 77
- Dolore capitis inveterato. 63
- distendente. *ibid.*
- Epilepsiâ. 61
- Febribus lymphaticis. 79
- Humoribus acerbis, falsis in capite contentis, & in dentibus delabentibus. 60
- lymphaticis. 59
- nimis aquosis. *ibid.*
- pituitosis redundantibus. *ibid.*
- Ppp
vi

INDEX RERUM, MORBORUM

<p>visceris in capite &c. con- rentis. ibid.</p> <p>Iis, qui mollis, humidioris sunt constitutionis. 83</p> <p>qui salivâ &c. abundant. ibid.</p> <p>Lethargo, omnibusque morbis so- porosis. 62</p> <p>Linguae Paralyſi, ac Tremore. 76</p> <p>Lue veneræ. 79.</p> <p>Odontalgia. 57.58.77</p> <p>Olfactu diminuto, vel deperdito. 75</p> <p>Pueris. 83</p> <p>Pustulis faciei. 63</p> <p>Ranula. 75.76</p> <p>Salivâ copioſiore. 60</p> <p>Vifus hebetudine. 70</p> <p>Apoplegmatifmi non conveniunt in Angina pituitosa, & quare. 80</p> <p>Arthriticis. 84</p> <p>Aſthmate. 80.81</p> <p>Catharrhis falſis tenuibus. 79.80</p> <p>Dentium caecis. 80</p> <p>Gravidis, ac lactantibus. 83.84</p> <p>Humoribus tenuibus falſis. acidis &c. 80</p> <p>austeris. ibid.</p> <p>bilioſis. 61</p> <p>Lue veneræ, & quare. 82</p> <p>Macilentis, ac morbis extenua- tis. 85</p> <p>Palpitatione cordis. 84</p> <p>Phthiſi. 81.84</p> <p>Pulmonum inflammatione. ibid.</p> <p>Respiratione difficiliori. 80.81</p> <p>Sanguine ex capitis vafis adhuc ſtillante. 61</p> <p>Senibus. 83</p> <p>Suffocatione hypochondriacâ. 81</p> <p>Syncope. 84</p> <p>Tuſſi à catarrhis productâ. 81</p> <p>Ulceribus gingivarum, palati, fan- cium &c. 80</p> <p>Apoplegmatifmum uſurpato quid faciendum. 86.87</p> <p>Apoplexia quæ curabilis, quæ lethalis. duplex ejus ſpecies. ✦ 155</p> <p>quid agendum in ſanguinea. ibid.</p> <p>quid in pituitosa. ibid.</p> <p>magnam ipſius remedium eſt emeticum. ✦ 99</p> <p>nifi tamen à plethora otatur. ubi ſanguinis miſſio convenit. ibid.</p> <p>in Vitro 45. circiter annorum in hemiple- giam incurabilem degenerata. 61.62</p> <p>in Vetula 72. annorum venæ ſectioe &c. cu- rata. 261.262</p> <p>Apozema aperiens, deobſtruens in ictero. 179.180</p> <p>Aqua Antihyperica. 82</p> <p> Benedictâ Ruſlandi. 91</p> <p> Diuretica. 433.434</p> <p> Nephritica Myſichti. 432</p> <p> Nephritica Zwelferi. 433</p> <p> Prophylactica Sylvi. 318</p> <p> Vitis compoſita. 330</p> <p>Attriti tidi an emetica convendant, & quando. ✦ 100</p>	<p>ad ipſius præſervationem quid obſervan- dum. ibid.</p> <p>cur nobiles Viros ſæpius invadac. ibid.</p> <p>Hippo. Judicium circa ejus eventum. ibid.</p> <p>Aſcites in Puella viginti quatuor annorum nullis re- mediis cedens, paſſus circa femora oriendis, & quibus ſcalpando magna humoris ſeroſi ſubſaliſi co- pia effluxit curata. 190.191.192</p> <p>in Feemina 40. annorum obſervata, in qua poſt varia fruſtra adhibita paracentheſis ſine fruſtu inſtituta. 192.193. & ſeq.</p> <p>cum incredibili ſeroſi intumeſcentia cura- ta in Vitro 46. annorum. 354.355</p> <p>ex ſalivatione exorta, curata in Juvene 28. annorum, pituitulo, imo toto ſcorbuti- co. 355. & ſeq.</p> <p>Aſſumpto cathartico à cibo, potuque præcipue tripi- do abſtinendum, donec purgatio ſit finita. 240. & ſeq.</p> <p>Aſſumpto vomitorio quid obſervandum, faciendum- que. 224.225.</p> <p>Aſthma à catarrhis quandoque exoritur. 80.81.</p> <p> ejus duplex ſpecies. ✦ 100.101</p> <p> à quibus cauſis producatur. ibid.</p> <p> emetica in ipſo conveniunt, & quare. ibid.</p> <p>Auditus gravis quomodo fiat. ✦ 18</p> <p> ei curando ſternutatoria conveniunt. ibid.</p> <p>Aurium tinnitibus, ac ſonus uide. 69</p> <p> à quibus cauſis producatur. ✦ 18</p> <p> apoplegmatifmi cur illam diſſipem. ✦ 69</p> <p> cum dolore capitis graviter in Muliere tringtaquinque anno- rum. 69</p> <p>Aurium ſordes quandoque lapideſcunt. ✦ 66</p> <p> quomodo extirpandæ. ibid.</p> <p>Auſteri humores quomodo corrigendi. 60.61</p> <p>Autumno qui purgandi. 132</p> <p style="text-align: center;">B.</p> <p>Balfami Lucateſti deſcripto. 104</p> <p>Balfamus Lucateſti in hæmoptoe commenda- tur. ibid.</p> <p>Bezoardici mineralis præparatio. 323</p> <p>Bezoar minerale, ut ſpecificum in Eryſpælate capi- tis commendatur. 327</p> <p>Bilioſi humores per alvum evacuati ſanant morbum regium. 179</p> <p>Bilioſis quaſta ſudoriſera propinanda. 415</p> <p>Bilis circulari motu agitac inſtar ſanguinis. ✦ 98</p> <p>Bilis craſſior, & viſcidior quomodo in folliculo ſel- lis in lapillos concreſcat. 153</p> <p> volatilis, ac acris non deorſum movenda. 154</p> <p>Blanda diaphoretica in ſcorbato exhibenda. 383</p> <p>Butyri Antimonii præparatio. 323</p> <p style="text-align: center;">C.</p> <p>Cachexia quomodo producatur. ✦ 204</p> <p> monita circa ejus curacionem. ibid.</p> <p> pilulæ ad ipſius curacionem. ibid.</p> <p>Cacoehymia quid ſit. 196</p> <p>Cæcitas in Pueru duodecim annorum ex ictera teli unil- ſis igniti obſervata. 24.75</p> <p style="text-align: right;">viro</p>
--	---

ET QUORUNDAM MEDICAMENTORUM.

<p>Viro apophlegmatismo, & collyrio curata. 70. 71</p> <p>Sexagenario cucurbitulis temporibus adhibitis curata. 71. 72</p> <p>Virgine post mensem obstructionem fetaceo &c. liberata, sed recidiva caetero actuali curata. 72. 73</p> <p>Cæcitas cauterio actuali in sutura sagittali impostro curata. 108. 109</p> <p style="padding-left: 2em;">ex sternutatorii usu observata. 17</p> <p>Calculi in urethra consenti quomodo extrahendi. 459. 460</p> <p>Calculo laborantibus diætetica acris, & spirituosa nociva. 467</p> <p>Calidum purgans assumptum statim operatur. 239</p> <p>Capitis dolores à quibus causis proveniant. 342</p> <p style="padding-left: 2em;">dolor distendens unde. 43</p> <p style="padding-left: 2em;">doloribus vesati levantur, si alvus respondeat, alio vero adstricta exacerbantur dolores. 264</p> <p style="padding-left: 2em;">Gravedo, ac coryza ex viscidis, pituitosis, ac salis acris proveniunt. 63</p> <p>Caries ossium undenam. 80</p> <p>Casus Puellæ ab ipso natali sordæ mixticus. 68</p> <p>Cathartica vide purgantia.</p> <p>Cathartica in pituita viscida semper incidentia spirituosæ &c. addenda. 152</p> <p>Catharticum si dysenteriam &c. inferat, quid faciendum. 246</p> <p>Catarrhos quare sudorifera profunt. 413</p> <p>Catarrhos post sudores nisi lenim sepefiant, variis morbis afficiuntur. ibid.</p> <p>Causarum distinctio. 2</p> <p>Causæ internæ cognitio. ibid.</p> <p>Cauterium æquale in cæcinare proficuum. 25. 73. 75</p> <p style="padding-left: 2em;">doloribus Ischiadicis conveniens. 24</p> <p style="padding-left: 2em;">Epilepsiâ. 75</p> <p style="padding-left: 2em;">morsu Animalis rabidi. 377</p> <p style="padding-left: 2em;">Odontalgia. 78</p> <p style="padding-left: 2em;">instituenti locus in capite quomodo inveniantur. 73. 74</p> <p>Cephalæa in Gravidâ sternutatorio curata. 11. 12</p> <p>Cerevisia lixivata in aphthis commendatur. 441</p> <p>Chinâ Chinâ s. Kinâ Kinâ in quartana adhibita plurimi curati. 170</p> <p style="padding-left: 2em;">purgantibus quare addenda. ibid.</p> <p>Chinæ Chinæ varii effectus. ibid.</p> <p>Cholera unde dicta. 99</p> <p style="padding-left: 2em;">an emetica in ipsa convenient. ibid.</p> <p style="padding-left: 2em;">quid pro ea curanda agendum. 99. 100</p> <p>Cholera gravissima cum febre conjuncta vino Rhennano, & aquâ cinnamomi &c. curata. 183</p> <p>Chymica diaphoretica quare Galenicis præferenda. 322</p> <p>Cibi fastidium unde. 116</p> <p style="padding-left: 2em;">quid faciendum indicet. ibid.</p> <p>Cinnabaris antimoni præparatio. 324</p> <p>Clysteres quid sint, & unde dicti. 250</p> <p style="padding-left: 2em;">quare præscribantur. ibid.</p> <p style="padding-left: 2em;">omni corpori debili &c. conveniunt. ibid.</p> <p style="padding-left: 2em;">quoruplices. 251</p> <p style="padding-left: 2em;">Priscorum quæ. ibid.</p> <p style="padding-left: 2em;">moderatè calidi, & non frigidi injiciendi. 251. 310</p>	<p>nimis frigidi mortis subitæ causa. 380</p> <p>Clysteres nutrientes an venas subeant. 257. 258</p> <p style="padding-left: 2em;">an nutriant. ibid.</p> <p style="padding-left: 2em;">an viribus corporis aliquid conferant. ibid.</p> <p style="padding-left: 2em;">nutrientes, & corroborantes à nonnullis dari probantur. 257. 258</p> <p style="padding-left: 2em;">Contrarium probatur. 259</p> <p style="padding-left: 2em;">quæ in nutrientium administratione observanda. 277</p> <p>Clysteres assidè non adhibendi. 312</p> <p style="padding-left: 2em;">dum immittuntur, ægri sint ore aperto &c. 310</p> <p style="padding-left: 2em;">Injecti si non operentur, quid agendum. 311</p> <p style="padding-left: 2em;">non injiciendi in morborum paroxysmis. 309</p> <p style="padding-left: 2em;">omni tempore injici possunt. 308</p> <p style="padding-left: 2em;">purgationi quando præmittendi. 284</p> <p>Clysteres conveniunt. 312</p> <p style="padding-left: 2em;">in alvo adstricta à facibus induratis &c. 383. 384</p> <p>Apoplexiâ, sed duplo, triplove fortiores requiruntur. 261</p> <p>Calculo. 258</p> <p>Capitis frigidis &c. affectibus. 264</p> <p>debilibus, & qui viribus languent. 260. 296</p> <p>dolore Colico à flatibus &c. 254. 292. & sequ.</p> <p style="padding-left: 2em;">Ischiadico, sed paulò fortiores 286</p> <p style="padding-left: 2em;">ventris Scorbutico. 254. 268</p> <p>Dysenteria. 252</p> <p>Epilepsiâ, & quando. 262</p> <p>Febribus ardentibus, & acutis. 287</p> <p style="padding-left: 2em;">quartanis. ibid.</p> <p style="padding-left: 2em;">syncopalibus. ibid.</p> <p style="padding-left: 2em;">validis, & fortibus. ibid.</p> <p>Gravidis. 260</p> <p>Herniis. 303</p> <p>Hydrope. 286</p> <p>illis, qui ex morbo convalescunt, & alvo adstricta laborant. 300</p> <p>qui multum ante morbum potaverunt. ibid.</p> <p>Infantibus. 296</p> <p style="padding-left: 2em;">intestinarum ulcere &c. 253. 279</p> <p>lleo. 267</p> <p>Lethargo &c. 255. 264</p> <p>Lumbricis. 280</p> <p>Menstruis suppressis, sed paulò calidiores. 289</p> <p>Ophthalmia. 264</p> <p>Pueris. 260. 296</p> <p>renum, & vesicæ affectibus. 288</p> <p>Senibus. 260. 296</p> <p>Singultu. 267</p> <p>Tenesmo. 254</p> <p>ventriculo pituitâ &c. obfesso. 266</p> <p>ventris torminibus, & doloribus &c. 271</p> <p>Clysteres non conveniunt. 307</p> <p style="padding-left: 2em;">in famelicis. 307</p> <p style="padding-left: 2em;">Enterocæle. 294</p> <p style="padding-left: 2em;">Hæmorrhoidibus. 295</p> <p style="padding-left: 2em;">Intestinarum oppilatione. 293</p> <p style="padding-left: 2em;">morborum paroxysmis. 309</p> <p style="padding-left: 2em;">Peste. 290. 291</p> <p style="padding-left: 2em;">Prægnantibus. 308</p> <p>Clysteres anodynî, glutinantes &c. quandiu retineantur. 309</p> <p style="padding-left: 2em;">quibus theriaca, vel diascordium additur, commendatur in hypercatharâ &c. 253</p>
---	--

INDEX RERUM; MORBORUM

<p>Clyster in costumacissima alvi obstructione nunquam fallens. 253 quod exemplo illustratur. 256</p> <p>Clysterum quantitas. 251 formulae variae. 253. & seq. injectione ex flatibus impedita, quid faciendum. 312</p> <p>Costica aliquando ab humore acri, vel vermibus, aut flatibus &c. excitatur. 271. 272. 273 biliofa quid sit. 276 in Paralyfin quandoque degenerat. ibid.</p> <p>diuturna Ostreis curata. 273. 274 in Juvene 22. amorum vomu sectione in pede, aliisque medicamentis curata. 274. 275</p> <p>Colica biliofa quid sibi velit. * 276 quid convulsiva. ibid. quomodo ista producat. ibid. Willisii opinio rejicitur. ibid. causae Paralyfis aut Atrophiae eam insequatur. ibid. quomodo curanda. ibid.</p> <p>Condylomata in vulva ex pessario exorta. 474</p> <p>Consuetudini quid concedendum. 222</p> <p>Corporis motus vomitionem promovet. * 112</p> <p>Cortex Peruvianus praestantissimus est Febrifugum. * 169 Ipsius agendi ratio occulta. ibid. quomodo exhibendus. ibid. Monialibus non praescribendus. ibid. Rusticis magis convenit. ibid. & Mulieribus gravidis. ibid. corporis. biliofis magis, quam pituitosis. ibid. in constitutione aeris sicca salubrior, quam in humida. ibid.</p> <p>Croci Metallorum preparatio. 92. juxta Hartmannum. 93 infusio per chartam quare siteranda. 92</p> <p>Crocus metallorum per secessum quando operetur. 97</p> <p>Crocus metallorum succus citri affundatur, digeratur &c. egregium extractum vomitivum. ibid.</p> <p>Cruda, & incocta purgantibus non statim edenda. 148</p> <p>Cucurbitularum descriptio. 23 modus utendi. ibid.</p> <p>Cucurbitulae conveniunt in Angina. 164 Caecitate. 72 doloribus Ischiadicis. 24. 410 Haemorrhagia nimia. 23 morsu Canis rabidi. 377</p> <p>Culiculae incumbendum antequam clyster injiciatur. 309</p> <p>Cur in mari navigantes stomacho turbentur. * 19. 112 & excrementa coloris herbacei rejiciant. * 19</p> <p>Cuticula post febrem arefacta, frustulata, imo de sinistra mano instar chirothecae abstracta; in Sexagenario observata. 368</p>	<p>Hydropem .. ibid.</p> <p>Lapathi acuti simplex in pustulis faciei singulari. 64</p> <p>in Ictero commendatur. 181</p> <p>ad lumborum dolores. 428</p> <p>morbus pituitosus chronicus. 128</p> <p>nephriticum Foresti. 474</p> <p>Paralyfin. 128. 129. 134. 328 scurbuticam. 328</p> <p>fabulum expellendum. 474</p> <p>sanguinem depurandum. 125</p> <p>secundinam expellendam. 45</p> <p>Spasmus. 328 scurbuticum. ibid.</p> <p>Diarrhoea, vel dysenteria si à purgante proveniat, quid faciendum. 246</p> <p>Differentia, & signa sudorum. 425. 426</p> <p>Diuretica quid sint. 429 quatuorplex. ibid. quando praescribenda. 430 quomodo operentur. * 429</p> <p>Diuretica simplicia, & vegetabilia. 431 animalia, & mineralia. ibid. composita. 432. & seq.</p> <p>Diureticorum differentiae. 430 formulae. 436. & seq.</p> <p>Diuretica conveniunt. in Anasarca. 451 ibid. 451 Calculo renum, ac vesicae. 459 Cephalalgia. 450 Colica passione. 455 Dolore colico nephritico. ibid. Dysuria. 450 Febribus continuis lymphaticis. 455 intermittentibus. ibid. Flusu hepatico. 450 Fluore albo. 472 Hydrope ovarii. 452 tubarum Fallopiarum, uteri. ibid.</p> <p>Haemorrhibus acidis. 447 aqueis, ac serosis. 446 lymphaticis. ibid. pituitosis. 447 452</p> <p>Ictero, qui circa plenituum intumescunt. 469 455</p> <p>Obstructionibus hepatis. lienis. ibid. pancreatis. ibid.</p> <p>Paralyfi ex colica &c. 457</p> <p>Podagricis. 469</p> <p>Pueris. ibid.</p> <p>Scorbucis. 471</p> <p>Diuretica non conveniunt. 468 in Arthritide calidiora. 472 biliofis, ac calidis. 469 Calculo renum, ac vesicae. ibid.</p> <p>Diabete. 463</p> <p>Dysenteria. 473 emaciatas. 463</p> <p>Empyemate. 473 extenuatis morbis chronicis. 462</p> <p>Febribus ardentibus. 463 Hecticis. ibid. Pestilentialibus. Fluxu</p>
---	---

D.

<p>D Ecozum ad affectus hypochondriacos. 145 Anasarcam. 144. 145 Anginam singulare. 33 corporis totius intumescationem. 139</p>	
--	--

ET QUORUNDAM MEDICAMENTORUM.

<p>Fluxu mensium nimio. 473 Inflammatione renum, ac vesicæ. 466 Ileo. 464 Ichuria ex nimia repletione. 467 hecticis. 473 his, qui debiliora habent intestina. <i>ibid.</i> sepius afficiuntur morbis renum ac vesicæ. <i>ibid.</i> sanguinem, ac pus per urethram excernunt. 448 renum ac vesicæ exulceratione. 467 Tabæ ac tabidis. 463. 473 Dolor ardens, ac pulsans unde. arthritis ab assumpto purgante acrior fa- ctus. 198 Colicus à quibus causis accuratè examinan- dus. 271. & seq. nephritico vix distinguitur. 285 quomodo discernendus. <i>ibid.</i> & seq. una cum nephritico undenam. 276 quomodo tractandus. <i>ibid.</i> & seq. colico-nephritico in Viro quadragenario cu- ratus. 436. 437 Muliere 50. annorum. 436. 437 Viro 50. annorum. <i>ibid.</i> Gravidâ. 439. 440 Puerperâ cum febre. asthque sym- ptomatibus curatus. 438. 439 Viro 40. annosum cum urina cru- enta &c. 443. 449 intolerabilis circa plenilunium. sinistram brachium occupans, suffitu liberatus. 49 Ichthiacus. 24 cauterio aquali curatus. <i>ibid.</i> recidivus cucurbitulis sanatus. <i>ibid.</i> fumo tabaci adactus. 84 post varia frustra adhibita, cucur- bitulis &c. curatus. 410 Dolores in partibus sub septo transverso indicant pur- gationem. 228 supra septum transversum quid indicent. 111 Ducenti & ultra calculi varæ figuræ & magnitudi- nis in placenta uterina reperti. 440 Dysenteria quid sit, & quomodo fiat. * 185 non semper est cruentæ. <i>ibid.</i> nunquam est indolens. <i>ibid.</i> duplex ejus species. <i>ibid.</i> quid in benigna agendum. <i>ibid.</i> quid in maligna. <i>ibid.</i> cur purgantia aliquando ei conducant. <i>ibid.</i> Dysenteria unde plerumque. 187 quomodo tractanda. <i>ibid.</i> in Peste plerumque lethalis. 370 dolorifica in Muliere 35. annorum à fructi- bus horaritis avidè sumptis exorta, cura- ta. 126 post varia frustra usurpata, radice Hippe- coana sanata. 189</p>	<p>diaphoretici. 319. 320 hydragogi Sylvii. 136 J. Zwelferi. <i>ibid.</i> ex iride. Wieri. 137 melanagogi. 133 panchymagogi Zwelferi. 141 phlegmagogi descriptio. 127 Elixiris salutis descriptio. 133 Emetica vide vomitoria. Emetica quomodo operentur. * 89 cur aqua tepida largiùs. epota vomitum in- ferat. <i>ibid.</i> Emetica antimonialia in substantia non exhibenda, & quare. * 92 Emetica an conveniant in Peste. * 96 an in Angina, & quando. * 105 Emetica conveniant in affectibus ventriculi inverte- ratis. * 101 Febribus intermittentibus, & malignis. <i>ibid.</i> Maniæ & Melancholiâ. <i>ibid.</i> Vertigine, & Syncope ex consensu ventri- culi. <i>ibid.</i> ad secundinas ab utero excutiendas. <i>ibid.</i> Emetica non conveniunt in Asthmate ab inflamma- tione partium thoracis, vel à vitio nervorum. * 102 Epilepsia ex oleo viticuli assumpto curata. 129 in Muliere 37. annorum circa plenilunium ordinariò varilis aliis adhuc symptomati- bus stipata, curata. 40. 41 cum summa varium obstructione in Infante cruribus carente, manus incurvatas, & posteriora retractas habente, observata. 41. 42 in Puella viginti quatuor annorum ex me- more Matris obitu observata, eaque sana- ta. 156 Infante trium septimanarum curata. 263. 264 Euphimum, & polypodium. inter aperientia nume- rantur. 132 Errhina quomodo operentur. * 5 subtiliores suas particulas ad cerebrum trans- mittunt. <i>ibid.</i> Errhina vide Sternutatoria. unde dicta. 4 caput purgia, & nasalia vocantur. <i>ibid.</i> quomodo operantur. <i>ibid.</i> & seq. liquida sunt vel sicca. 5 proficua sunt in febribus lymphaticis, ca- tarrhalibus; capitis affectibus picrotoxis, polyto (adversus quem succus nasturtii aquatici, & elaterii in primis, & specificè commendatur.) 6 Errhinum infusum in capitis affectibus diuturnis, & contumacibus utile. 7 decoctum ad Otaniam, in primis ex lue Ve- neræ ortam, perquam utile. <i>ibid.</i> & seq. Errhinorum liquidorum quantitas. 9 formulæ variz. 7. 8. & seq. Esula non nisi correctæ in usum vocetur, & quare. 135 Essentia diaphoretica. 321. 322 nephretica Zwelferi. 433 Ex clysterum acrium usu in Peste nonnunquam dy- senteria &c. lethalis exortitur. 290. 291 Errhinorum, pramicorumque usu si ardor, & dolor percipiatur, quid faciendum. 31 præ-</p>
---	--

E

E laterium raris usurpatur, & quare. 136
Electuarium antidyenterici nostri descriptio. 126
antifebrilis. 174
cholagogi Sylvii. 123

INDEX RERUM, MORBORUM

- perniciorum usu in Pueris epilepsia nonnunquam oritur. 26
- sternutatorio cæcitas observata. 17
- glæucus quidam factus. *ibid.*
- Extradum antipeffilentiale Zwelferi.** 320
- antiquartanarium diaphoreticum. 321
- catholiceum. 142
- febrifugum nostrum. 131
- purgans, ac vomitivum ex croco metallorum. 91
- F.**
- F**acies pustulæ unde plerumque. 63
- Fæces diutius retentæ quid mali efficiant. 149
- emollientia quoruplicia. *ibid.*
- Febbris continuæ famelicæ descriptio. 361. & seq.
- quod exemplis illustratur. 362. & seq.
- epidemicæ anni 1691. brevis descriptio. 364. & seq.
- qualia, & quæ medicamenta in usum vocata, & adhibita. 365. & seq.
- Febrium in paroxysmis quare purgantia non usurpanda. 214
- Fistula clysteris quomodo immittenda. 310
- Fluoris albi duplex species. 472
- quomodo utraque producatur. *ibid.*
- an diuretica in Profluvio Muliebris convenient. *ibid.*
- Fluxus hæmorrhoidum periodicus cum summo ani dolore & pruritu in Viro quadraginta annorum. 294. 295
- recidivus summo cum dolore à glande ex saccharo Saturni &c. confecta exortus. *ibid.*
- gravissimus ex nimia ambulatione per aerem calidiorem curatus in Viro 34. annorū, bilioso, & cephalalgia periodica afflicto. 292. 293
- nonnunquam ex nimio clysterum usu. 291
- menstruus continuus per quatuor menses in grvida observatus. 348
- mensium nimis purgantia vetat. 214
- quid faciendum indicet. *ibid.*
- Uterinus post abortum primo periodicus, postea continuus ex secundinis retentis. 44. 45
- Fluxus hepaticus quid sit.** 351
- an hepar in ipso affectum. 352
- quomodo fiat. *ibid.*
- quinam verus, qui autem spurcius Veteribus dicitur. *ibid.*
- monita circa ejus curationem, quæve in usum ducenda. *ibid.*
- Folia marrubii in Ictero valde commendantur. 179
- Fortiora purgantia in Hydropse an, & quando convenient. 190
- Fortissima purgantia in Colica flatulenta subinde nequidem alvum laxant. 272
- Frequens saliva quid indicet. 110
- Frigidus potus in ipsa purgatione assumptus quid efficiat. 241
- Frigus quid subinde efficiat. 113
- G.**
- G**argarismata quid sint. 55
- Glans quid sit. 252
- Glauconia ex sternutatorio. 17
- Globulus per 30. annos sine incommodo gestatus, saltando dolor atrocissimus exortus cum cruris motus inhibitione, verum exciso globulo in momento curatus. 218. 219
- Gratiola quare corrigenda. 135
- Gravida Herniâ sttuosâ laborans curata, & quomodo. 27
- H.**
- H**æmoptoe gravissima in plethorico triginta duorum annorum. 103
- Hæmorrhagia narium in Peste plerumque lethalis. 370
- quomodo curanda. 204
- Vertigines solvit. 205
- uterina post abortum primo periodica, postea continua, curata. 44. 45
- Hæmorrhoides sæpius ex durioribus siccibus excitantur, & quare. 291. 292
- Hæmorrhoidum fluxus ex frequenti clysterum usu nonnunquam. 292
- quod exemplo illustratur. 292
- gravissimus ex nimia ambulatione &c. exortus. 293
- periodicus cum summo ani dolore ac pruritu curatus in Viro 40. annorum. 294. 295
- Helleborus absque formidine exhiberi potest. 192
- Hemiplegia quomodo fiat. 347
- Hepaticus fluxus quid sit, & quomodo curandus. 351. 352
- Hepatis inflammatio quando sequatur purgantia, vel non. 311
- Hernia ut plurimum à peritonæi relaxatione fit. 306
- radix ex ipsius ruptura, & quando. *ibid.*
- causæ eam producentes. *ibid.*
- nequit interior peritonæi tunica disrumpi, & exterior incolumis manere. *ibid.*
- Hippeocannæ, vel Hippocannæ nigrae radices descriptio, ac vires. 189
- Hippocanna specifica est in dysenteria. *ibid.*
- Hemiplegia febri superveniente curata. 347
- Hernia scroti in Viro 40. annorum ex alvo adstrictiori, qua reposita, æger sibi ipsi enema subinde injiciens liberatus. 302
- Inguinalis in Muliere 50. annorum sæpius dolore colico vexata, quæ nec manu Chirurgi restitui potuit, et si jam materiam stercoream evomeret, abdominis tamen apertione facta, reducitur, sed quare post apertionem die satis cessat. 302. 303. 304. 305
- umbilicalis emplastro curata. 27
- Herniæ incisione curata. 306
- Herniosis sternutatoria non convenient. 27
- Humores aquosiores in intestinis &c. existentes statim evacuandi. 152
- biliosi per alvum educti curant Icteram 179
- Humoris evacuandi quantitas certa dici non potest. 149
- Hu.

ET QUORUNDAM MEDICAMENTORUM.

<p>Humor melancholicus quando movendus. 183 noxius semper educendus. 148</p> <p>Humores quantitate, non vero qualitate peccantes educendi. 153 turgentis apteati &c. quomodo tractandi. 270</p> <p>Humorum coctio undenam concludenda. 229</p> <p>Hydatides in ovarii Mulierum non sunt cum ovulis confundenda. * 453</p> <p>Hydrocephalus quid sit. * 12 varie ejus differentie. ibid. recens natis magis, quam adultis contingit, & quare. ibid. & seq. quibus curetur. * 12 sternutatoria conveniunt. ibid. sed caute in Infantibus adhibenda. ibid.</p> <p>Hydrocephalus ambitu ulnam cum quadrante excedens. 450</p> <p>Hydrops quomodo fiat. * 357 cur in partibus inferioribus primum manifestetur. ibid. cur acutus morbos sapienter sequatur. ibid. quomodo ab enormi sanguinis evacuatione fiat. ibid. quomodo ex Asthmate, & Palpitatione cordis. ibid. quomodo ex immoderato spirituosorum usu. ibid. monita circa ejus curationem. ibid. & seq.</p> <p>Hydrops quomodo curandus. 189 190 ovariorum. 452 acuti. ibid.</p> <p>Hydrops ovarii quomodo fiat. * 452. 453 difficulis cognoscitur, & difficilis curatur. ibid.</p> <p>Hydrophobia ex morfu rabidi Felis post septimanas observata, nec nullis cedens remediis. 376. 377</p> <p>Hyeme humores crudiores &c. generantur. 98 inferiores ventres purgandi juxta Hippocraticam. 212</p> <p>Hypercatharsis à cerevisia frigida in ipsa purgatione sumpta. 245 ab haustu levi purgante in Viro quadragenario observata, & curata. 299</p> <p>Hypochondriaci cur faeces duras, & in globulos distradas excernant. * 183</p>	<p>unde vehemens ejus dolor. ibid. sape ab intestinis involutis, implexis, eorundemque intussusceptione oritur. ibid. quid agendum in ejus curatione. ibid. purgantia non conveniunt. ibid. & quando clysteres. ibid.</p> <p>Iliaca passio post varia frustra tentata remedia, fano tabaci in anum inflato sanata. 465</p> <p>Immodicus vomitus quid mali afferat. 103</p> <p>In Apoplexia, Lethargo &c. duplo, triplove potentiora requiruntur purgantia, & clysmata. 15. 155. 157 commendantur apophlegmatismi. 156.</p> <p style="text-align: center;">. vomitoria ex antimonio laudantur. 99</p> <p>dolore Colico causa accuratè examinanda. 271</p> <p>Industria, sudoribus eruptis, madida non cum frigidis, sed cum siccis calidis mizanda. 423 quod exemplo illustratur. ibid. & seq.</p> <p>Infans trium dierum excoxiatus per mensem vixit, & postea pinguefactus &c. 182. 183</p> <p>20. annorum ulcere noma laborans, cum maxima inferioris maxillae parte carie affecta, & genâ gangrenâ sepe infectâ, vultuque adhibitis remediis omnis generum, & labiorum durities, ac tumor evanuit, & dimidia maxillae inferioris parte sublata, curatus est. 386. & seq.</p> <p>In Febribus quando purgandum. 266. 167. 232 antifebrifuga purgantibus admiscenda. 166. 246 gravidis sternutatoria non commendantur. 26</p> <p>Inflammationes internae, ac externae quomodo optime curantur. 389</p> <p>Injectiones per Syringam in Angina commendantur. 162</p> <p>In Lethargo, & Mania errhinum specificum. 7 linguae tumore quando purgantia exhibenda. 159 morbis acutis quando, & quare purgandum. 160</p> <p>Ophthalmia alvus aperta, bonum. 264 adstricta, malum. ibid.</p> <p>Paralyti vehementiora requiruntur purgantia. 159 paroxysmo Epileptico purgantia quare non exhibenda. 156 partu difficili, Foetu mortuo &c. sternutatoria conveniunt, & qualia. 18. 29</p> <p>Peste non tam humorum peccantium quantitas, quam qualitas peccat. 290 quare clysteres non conveniunt. 298</p> <p>Pueris sternutatoris Epilepsia, motus convulsivi quandoque excitantur. 26 salvatione quid notandum. 79 sudoriferorum usu circumspicendè agendum. 332. 333</p> <p>Instrumentum ad Laryngotomiam instituendam aptum. 162</p> <p>Inter apophlegmatismi usum quid requiratur. 86 diuresin quid agendum. 426. 472 sternutandum quid faciendum. 30. 31 sudoris eruptionem quid faciendum requiratur. 419. & seq. suscipiendum quid agendum. 52. 53 Intro-</p>
<p>I.</p>	
<p>Icterus quid sit. * 178 causa ejus juxta Veteres & Sylvium. ibid. utraque rejicitur. ibid. obstructio hepatis modo illum praecedit, modo sequitur. ibid. ex Ira, & tristitia quomodo fiat. * 179 ex Viperae istu. ibid. quomodo Febribus superveniat. ibid. quando cathartica ei conveniant. ibid.</p> <p>Ictero febris superveniens quid indicet. 187. 188 Icterus quomodo tractandus. 181</p> <p>Icterus in Faemina melancholica 42. amorum curatus. 179 gravissimus in Viro 48. annorum ex febre tertiana exortus. 180. 181 menstruus in Faemina. 454</p> <p>Iliaca passio quid sit, & quomodo fiat. * 267. 268</p>	

INDEX RERUM, MORBORUM

- I**ntumescencia totius corporis, & oculorum tumor gravissimus in Muliere curata. 145
- Iridis succus quibus non exhibendus. 133. 136
- Ichuria à nimia vesicæ repletionem quomodo oriatur. 467. 468
 quomodo curanda. ibid.
- Ichuria diuretica quando veter. 467. 468
 ex nimia repletionem exorta, beneficio catheteris curata. 460
 per 18. dies durans, hæmorrhagiâ narium sanata. ibid.
- lunatica vel venæ sectione, vel tempore plenitudinis curatur. ibid.
- in Viro 36. annorum undecimo morbi die superata. 461. 462
- Jethalis in vitro sexagenario observata. 461
- Juvenis 26. annos natus circa lumbos sicâ vulneratus, curatur, remanente lumborum dolore, post annos quosdam apparet tumor infra inguen, ex quo aperto feri magna copia effluxit, tandem officulo extrado, curatus. 216. 217. 218
20. annorum tertio febris paroxysmo corrumpitur dolore intolerabili, ac rubore totius corporis, qui subit in nigredinem horrendam mutatur, assumptâ vero mixturâ, & infusione pedo del porco liberatus. 967
23. annorum à Cane rabido vulneratus, cucurbitulâ, & cauterio actuali &c. restituitur. 377. 378
28. annorum dolore Ischiadico diu afflictus, Internis externisque incassum adhibitis, cucurbitulis &c. curatus. 410. 411
- Juvenula 14. annorum pallida, melancholica post fructus horarios &c. incidit in varia symptomata à lumbricis oriunda, quibus enemate &c. ejectis liberata. 281. 282
- L.
- L**ac dulce in venenis convenit. 95
 vomitu vehementi commendatur. 115
- Lapis pedo del porco descriptio. 316
 vires, & usus. ibid.
- Lapis armenius non præparatus exhibitus quid efficiat. 132
 quomodo præparetur. ibid.
- Laudanum opiatum Antihystericis quare addatur. 82
 in singulis tanquam sacra anchora commendatur. 415
 urinarium Michaelis. 435
- Lethargus in quadragenario observatus, qui medicamentis appropriatis à Lethargo liberatus, manente febre, tandem satis cessit. 158. 159
- Lenitivorum purgantium formulæ. 220. 221
- Leve catharticum infueris præscribendum. 222. 223
- Liquidiora cathartica sicclioribus corporibus præscribenda, & vice versa. 149
- Lues venerea morbus est venenatus. 201
 sui fermenti vires insignes ex speciali ipsius contextu sunt repetendæ. ibid.
 ejus dormitor Mercurius est. ibid.
- Luis venereæ primaria, & secundaria causa. 201
- Lues venerea in Muliere quinquagenaria, postquam totum septimum narium elapsum, & palati, & Zygomatici ossis pars decidit, curata. 202. 203
- Lumbrici variorum symptomatum in Juvenula. 281. 282
 necnon in Puerulo 4. annorum. 282. 283
 quocirca. 280. 281
 optimè. per. clysteres. dulces præcipue ex lacte confectos, non vero amarus aut oleosos educuntur. ibid.
 amara purgantia per os exhibenda. ibid.
- M.
- M**elancholici, nisi præparati, non sunt purgandi. 183. 212
 infra, non vero supra purgantur juxta Hippocratem. 97. 183
- Melancholia summa in Fœmina quinquagenaria ex animi mœrore curata, sed ex ira recidivam passâ, satis cessit. 183. 184. & seq.
- Menstrua suppressa cum præcordiorum anxietate, & animi deliquo &c. in Puella 19. annorum curata. 349. 350
 cum præcordiorum anxietate, suffocatione hypochondriacâ &c. ex mœrore in Fœmina 36. annorum. 350. 351
 ac suffocatio hypochondriaca &c. ex acidis austeris &c. avidè assumptis exorta, eaque liberata. 379. 380
 & senescitibus Mulieribus desistant, quid faciendum. 382
- Menstruorum fluxus per 4. menses continuus in gravida. 348
- Mentha vomitum sistit. 115
- Mercurialia pro petalissimo excitando cautè usurpanda. 79
- Mercurii vitæ descriptio. 93
- Mesenterii varii affectus, & causa. 182
 plerumque Februm, & dolorum intestinalium est causa. ibid.
- Mixtura antiepileptica. 156. 263. 342
 anticatarrhalis. 403
 anticolicâ. 275. 298. 329. 429
 antihypochondriaca. 20. 82
 antihysterica. 242. 288. 350 ibid. 380
 antinephritica. 436. 439
 antiparalytica. 221
 antipleuritica. 322
 anticorbutica. 2269. 386
 cardiaca. 176. 194. 304
 carminativa. 274. 326
 cephalica. 15. 158. 343. 345. 366
 colico-antinephritica. 379. 456
 de tribus. 319
 diaphoretica. 325. 339. 375. 379. 392
 400. 412
 165. 392
 pectoralis.
 pro hæmoptoe.
 stomatica. 243. 256. 339. 421
- Morbi natura, pars affecta, quando, & quomodo Medico innotescant. 2. 3
- Morborum causæ, differentie, & tempora. ibid.
- Morbus quomodo tractandus. 3
- Molehi odor cur Mâlleres hysterica reddat. 33
 inter-

ET QUORUNDAM MEDICAMENTORUM

- internè exhibitus paroxysmum hystericum curat. ✱ 54
- sincerus naribus adpositus sanguinem prolucit. ibid.
- Motus convulsivi ex usurpatione olei vitrioli. 129
- Moxa Sinenſis quod plantæ genus sit. ✱ 75
- optima est dolorum medicina, si supra partem dolentem comburatur. ibid.
- Mucus per nares fluens unde descendat. ✱ 4
- an serosa cerebri recrementa per processus mammillares in nares possint delabi. ibid.
- Mulier annorum quadraginta & octo à larga venæ sectione ob menses suppressos instituta, incidit in appetitum diminutum, & quartanam diurnam cum memoriæ labefactione &c. 57. 58
- pituitosa 50. annorum post varios fructus horarios incidit in ventriculi frigiditatem, voracitatem, & dolorem ventris rodentem &c. 271. 272
- quadragenaria melancholica ex Quartana diurna incidit in Dysenteriam gravissimam, qua curatâ, post annum affigitur dolore colico-nephritico, tandem excretis calculis, sanata. 277. 278
- quadraginta & quinque annorum melancholica, salitis, fumo induratis, &c. dedita, urinam crudam, sed carru vecta, cruentam una cum nausea, & vomitu &c. reddidit, cum eruris supore, tandem calculo ad formam & magnitudinem sabæ excreto, curata. 285. 286
38. annorum melancholica variis doloribus vexata, & alvo adstrictâ laborans, variis usâ clysteribus incidit in fluxum hæmorrhoidum, sed venæ sectione &c. curata. 292
34. annorum post fructus horarios incidit in præcordiorum anxietatem, & menstrua suppressa &c. cum appetitu abolito, ex Jalappa sumpta hypercatharsis cum febri, & doloribus secuta. 329. 330
36. annorum pituitosa tempore gravidationis Odontalgia, alvo adstrictâ &c. nonnunquam laborans, per sex, Septemve hebdomadas post puerperium liberata. 342. 343. & seq.
48. annorum melancholica &c. ex Vertigine in Hemiplegiam incidit, ex vesicatorio, & cucurbitula nuchæ impostis levamen, post biennium febri gravissima correpta, ab Hemiplegia liberata fuit, sed eodem momento alterum latus dicto malo afficitur, & post triduum fatis cessit. 346. 347. & seq.
34. annorum pituitosa menstruorum purgationem habens, frigidissimum aera vesperi subsens, omnimodâ mensium suppressione, tussi, &c. corripitur, haustu diaphoretico, pilulis anticatarrhalibus &c. curata. 379
40. annorum melancholica &c. ex acidis, austeris &c. avidè assumptis, in mensium suppressionem; ac suffocationem hypochondriacam &c. incidit, & curata. 379. 380. & seq.

24. annorum enixo Fœtu, lochlorum fluxum gravissimum passa, & tantum animi deliquium, ut mortua haberetur, quibus internis extersivæ demuo brevi restituta. 381. 382
- quinquagenaria Variolis deformis, Variolis demuo formosior reddita. 391. 394
61. annorum de extremarum partium frigore, & dolore quodam titillante &c. conquerens, quarto die tumor in pede sinistro apparuit subalbidus, vesiculis nonnihil flavis hinc inde obfessus, partibus subjacentibus gangranatis imo sphacelatis, & brevi altero crure, ambabus manibus, ac brachiis ad humeros usque sphacelatis oblit. 401
30. annorum post varia animi symptomata capitis dolore rodente, Coryzâ, tussi imo molestissima, & febri continua correpta, variis frustra exhibitis, fatis cessit. 402. 403. & seq.
- quinquagenaria catarrhosa dolore brachii immediatè infra mæpiculum deltoïdem correpta, cucurbitulis cum flamma, & pilulis anticatarrhalibus curata. 409. 410
32. annorum melancholica dolore Hæmorrhoidali intolerabili afflicta, post varia in casum adhibita, vesicatoriis brevi sanata. 411
- Mulieribus gravidis cur fœces manent. ✱ 281
- Mutationes spontaneæ in Quartanis quando. 171
- Mutus ex larga venæ sectione quidam factus. 68
- Mysobalani pro specifico antidysenterico habentur. 132

.N.

- N**arium Hæmorrhagia sternutatoria vetat. 22
- in Pectore plerumque lethalis. 170
- quomodo curanda. 204
- Vertigines solvit. 205
- ulcera non commendant sternutatoria. 22
- Nausea quid sciendum indicet. 111
- ab assumpto pharmaco excitata, quomodo sistenda. 239
- Nephriticus dolor vix à Colica discernendus. 285
- quomodo distinguendus. ibid.
- Nephritici em crurium suporem patiuntur. ✱ 285
- & testicularum retractionem. ibid.
- Nephriticis sternutatoria nocent. 27. 28
- Nephritis in Viro quadragenario curata. 416. 417
- cum febre &c. in Puerpera sanata. 438. 439
- in Gravidâ curata. 439. 440
- Nicotiana, optimus suffitus. 36
- Nigredo totius corporis tertio paroxysmo febrili observata. 367

.O.

- O**bfractiones pertinaces ac inveteratæ quomodo curandæ. 213
- Oculorum morbi sternutatoria vetant. 21
- mador quid indicet. 109. 110
- Odontalgia in Gravidâ cauterio actuali curata. 78
- Odoratus organum quale. ✱ 13
- Odores quomodo ex objectis in nares adveniunt. ✱ 33
- cur

INDEX RERUM, MORBORUM

<p>cur ex ipsis insignes alterationes in partibus corporis fiant. 143</p> <p>cur ex eodem odore aequè omnes Homines non afficiantur. ibid.</p> <p>Olei febrifugi descriptio. 130</p> <p>Oleum vitrioli antiscorbuticum & preservativum in Nautis, & per mare navigantibus. 384</p> <p>Ophthalmia sanguifuga curata. 72</p> <p style="padding-left: 2em;">in Juvene 26. annos nato, ex Baccho nimio calefacto aera frigidam diutius subeunte orta, eaque curata. 267. 266</p> <p>Ophthalmia profluvium alvi superveniens bonum. 264</p> <p style="padding-left: 2em;">alvus adstricta nocet. ibid.</p> <p>Oxyfacchari vomitivi Angeli Sale descriptio. 92</p> <p>Ozæna nonnunquam ex Scorbuto provenit. 8</p> <p style="padding-left: 2em;">quæ medicamentis vix cedit, & nisi antiscorbutica admisceantur, ægri extenuantur. ibid.</p> <p style="padding-left: 2em;">decoctum tali in casu utile. ibid.</p> <p>Ossa spongiosa quinquaginta & ultra in tumore pedis digiti majoris inventa. 383</p> <p>Ossium caries undenam. 80</p>	<p>Pituitarum catholicarum preparatio. 143</p> <p>Pituita tenax & viscida quare. 13</p> <p style="padding-left: 2em;">parmica veter. 11</p> <p style="padding-left: 2em;">copiosa in capite errhinum indicat. 11</p> <p style="padding-left: 2em;">viscida copiosior. in ventriculo quare statim educenda. 152</p> <p style="padding-left: 2em;">vitrea unde dicta, & quare purgationem vertet. 154</p> <p>Placenta uterina ultra ducentis calculis oppleta. 440</p> <p>Plethorici quare non sternutandi. 27</p> <p>Pleuritis quomodo tractanda. 206</p> <p style="padding-left: 2em;">in Viro triginta. & septem. annorum curata. 165. 166</p> <p>Pleuritides 1685. & 1686. grassantes. 207. 208</p> <p style="padding-left: 2em;">quibus armis debellam. ibid.</p> <p style="padding-left: 2em;">quod exemplis illustratur. 208. & seq.</p> <p>Pleuritidi curanda quando sanguinis missio, quando do vero catharticus conveniat. 164. 165</p> <p>Pleuritis in Puella venæ sectione &c. liberata, remanente respiratione difficiliori ac tussi &c. tandem conquesta de dolore pectoris, ac tumore circa quintam & sextam costam, quo sponte aperto, decocto. &c. convalescit. 390. & seq.</p> <p style="padding-left: 2em;">in Juvene 23. annorum cum faciei Erysip. pelate œdematode curata. 389. 390</p> <p>Polypum cordis non admittit Kerckringius. 404</p> <p style="padding-left: 2em;">ejus opinio refutatur. ibid.</p> <p>Polypo cordis affecti de quibus conquerantur. 404.</p> <p style="padding-left: 2em;">affectis diaphoretica volatilia nocent. 405</p> <p style="padding-left: 2em;">quod exemplo illustratur. 407</p> <p>Polypi narium qualis sit natura. 9</p> <p style="padding-left: 2em;">quæ in ejus curatione observanda. ibid.</p> <p style="padding-left: 2em;">unguentum egregium pro ejus curatione. ibid.</p> <p>Post alterum paroxysmum febrilem anni 1691. nonnulli sardi, ac muri redditi. 366</p> <p style="padding-left: 2em;">αποπλαγμωσις quæ conducant. 37</p> <p style="padding-left: 2em;">clysterum injectionum quid requiratur. 311.</p> <p style="padding-left: 2em;">diuresin quid faciendum. 477. 478</p> <p style="padding-left: 2em;">errhina, parmicave quæ conveniant. 31</p> <p style="padding-left: 2em;">eruptionem sudorum quid agendum. 423.</p> <p style="padding-left: 2em;">& seq.</p> <p style="padding-left: 2em;">purgationem quid faciendum. 243. & seq.</p> <p style="padding-left: 2em;">quar tantam curatam quid necessariò observandum. 130</p> <p style="padding-left: 2em;">suffimentum quæ conveniant. 33</p> <p style="padding-left: 2em;">vomitum quid agendum requiratur. 115.</p> <p style="padding-left: 2em;">& seq.</p> <p>Potentiosa diaphoretica quibus, & quando exhibenda. 332</p> <p style="padding-left: 2em;">unico haustu sumpta quid efficiant. ibid.</p> <p>Potionis copiosæ necessitas demonstratur. 429</p> <p>Prandium his non dandum eo die, quo catharticum sumperunt, & quare. 240. 241</p> <p>Pregnanti quomodo purgans concedendum. 215</p> <p style="padding-left: 2em;">purgationes menstruæ cursum suum tenentes, quid indicent. 348</p> <p>Procidencia uteri, quid sit. 45</p> <p>Prolapsus uteri quid sit. ibid.</p> <p style="padding-left: 2em;">alius verus, alius falsus. 46</p> <p>Puella quinquies Variolis laboravit. 394</p> <p>Puerperis si sanguinis cum secundinarum retentione immo-</p>
---	---

P.

Paracenthesis abdominis in Asciticis quando insituenda. 191

cur illà aliquando instituta Febricula accedat, & deinde mors. ibid.

Paralyticis à spasmodica meningum contractione. 347

Paralyticis causa. 344

Paralyticis si Scorbutus addit, tum antiscorbutica antiparalytica addenda. 328

decoctum conveniens. ibid.

Paralyticis ex Colica biliosa. 457

Paraphreneticis quomodo tractanda. 206

Paraphreneticis non semper est ab inflammato diaphragmate. 205. 206

Peripneumonia quare veteret purgantia. 210

Peripneumonia alvi profluvium superveniens periculosissimum. ibid.

Peripneumonia quantum à Pleuritide discrepet. 209. 210

Petronii opinio circa sedem Pleuritidis rejicitur. ibid.

Pedis causa in qualitate, non in quantitate consistit. 369

quomodo curanda. 213 369. & seq.

Pedis origo. ibid.

an ei contagium colligatum sit. 369. & seq.

ipsum venenum saponis sator exsuscitat. 423

Pharmacum catharticum Fœtui nocivum. 150

Pharmaca cathartica vide purgantia.

Phrenitis quomodo fiat. 205

non semper conjungitur cum meningum inflammatione. ibid.

Phrenitis quomodo curanda. 205

Phthisis à Catarrhis &c. nonnunquam provenit. 212

Pituitæ anticatarrhales. 379

aperientes, & purgantes. 172. 174

ad Dysenteriam. 125. 126

mentes suppressos. 137. 140. 146. 195

Suffocationem hypochondriacam. 141. 146

vomitum sistentes. 215

ET QUORUNDAM MEDICAMENTORUM.

immodice sunt, quid agendum. ✦ 47
 Puer 8. annorum post ova valde dura comesta incidit in Febrim, & motus convulsivos, mixtura diaphoretica &c. curatus. 412
 8. annorum ex prava diæta incidit in varia symptomata calculum indicantia, balsamo sulphuris anisato &c. sanatus. 443.444
 Puerulus 4. annorum post lacticiuia, saccharata &c. in varia symptomata Lumbricos comitantia incidit, pulvere &c. liberatus. 282.283
 4. annorum à navitate Rachitide laborans, duobus tumoribus circa musculos deltoides correptus, quibus sponte aperitis, ossa humeri capitibus orbata extra ulcera protuberantia observata, tandem oblit. 388.389
 Pulmones calidos habentes, ad sudores procliviores &c. qualia diaphoretica requirant. 413
 Pulmonum Egyptelas Hipp. quid sibi velit. ✦ 210
 in quo à Peripneumonia discrepet. Ibid.
 Pulmonum morbi sternutatoria vetant. 23.24
 Pulvis ad intestini recti proidentiam. 36
 mensis suppressos. 1196
 mucosam ac sabulosam materiam renum, ac vesicæ expellendam, potens. 443
 quarantana. 138
 antiplenuricus. 165
 Comitialæ Kere. 117
 diaphoreticus è capite mortuo butyri ammonii preparatus. 323
 diureticus Auctoris. 435
 è chellis Cancerorum Londinensium. 317
 hydragogus Michaelis. 138
 lithonriptycus Rosinelli. 435
 odontalgicus. 57
 panchymagogus Quercetani. 144
 Pulvis Cornachini adversus Apoplexiam. ✦ 155
 Purgantia medicamenta, quotuplicia. 118 & seq.
 improprie dicta, quæ
 sunt vel exoptata & vtraxi-
 xa. Ibid.
 lentiva quid sint, & quid agant. 118
 exoptata qua ratione operentur. Ibid.
 vtraxia cathartica præmittenda, & qua-
 re. Ibid.
 quando præscribenda. Ibid. & seq.
 proprie vulgò dicuntur adaptata passiva.
 xa. 121
 quomodo operentur. Ibid. & seq.
 sive cathartica electivè ita dicta dari, proba-
 rantur. 122
 distinguuntur in cholagoga, phlegmagoga,
 melanagoga, & hydragoga. Ibid. & seq.
 cholagoga simplicia. Ibid.
 composita. 123.124. & seq.
 Purgantia phlegmagoga simplicia. 127
 composita. 127.128
 Purgantia phlegmagogorum formulæ. 128. & seq.
 Purgantia melanagoga simplicia. 132
 composita. 133
 Purgantia melanagogorum formulæ. 134. & seq.
 Purgantia hydragoga simplicia. 135.136
 composita. 136.137.138
 Purgantia hydragogorum formulæ. 138. & seq.
 Purgantia panchymagoga simplicia, quæ
 composita. 141. & seq.
 quomodo, & quando præscribenda. 148

liquidiora sectionibus corporibus exhibenda,
 & è contra. 149
 Purgantia non operantur erabendo humores ad inte-
 stina, nec humores corporis corrumpendo. ✦ 121
 neque etiam irritando. Ibid.
 quomodo ergo operentur. ✦ 122
 cur aliquando humores per alias vias ducant.
 Ibid.
 eorum vis electiva quo sensu admitti possint.
 ✦ 122.123
 cur quedam bilem evacuent. ✦ 123
 cur nonnulla pituitam, alia vero aquas edu-
 cant. Ibid.
 Purgantia, seu pharmaca cathartica conveniunt.
 in affectionibus soporosis. 157
 affectione hypochondriaci. 183 & seq.
 Anginæ, & quando. 159. & seq.
 Apoplexiæ. 155
 Arthritide, sed in principio. 197
 198.216
 assueti. 222
 Asthmate. 164
 bile pan. copiosiori. 151.152
 Cacochymia. 196
 Diarrhæa biliosa incipiente. 186
 duram vitam agentibus. 222
 Dysenteria principio. 186. & seq.
 Epilepsia. 156
 fame diminuta vel abolita. 177
 febribus continuis, ac intermitten-
 tibus. 166. & seq.
 humoribus aquosioribus in intesti-
 nis existentibus. 152
 concoctis, incisis, ac preparatis.
 152.153
 surgentibus, & agitat. 210
 vitiosis, &c. Ibid.
 illis, qui sunt calidis ac humidis
 constitutionis. 222
 Hydrops. 189. & seq.
 Ictero flavo. 178. 179
 juvenibus. 215
 Lue Venereæ. 201.208
 Melancholia. 183. & seq.
 mensibus suppressis, &c. 195
 morbis chronicis. 197
 acutis. Ibid.
 mesenterii. 182
 Mulieribus. 215
 noctu sudantibus. 225.226
 Paralysi. 159
 pituita viscidâ in ventriculo co-
 piofiori. 152
 Pleuritide & quando. 164.165
 Prægnantibus. 215
 pravis succis refertis. 223
 Scabie. 199. & seq.
 Tumore linguæ.
 ventre suppresso. 196
 Vulneribus. 203.216.217
 Ulceribus. 203.219. & seq.
 urinis sedimento refertis. 229
 limpidis & claris in phthyssi-
 cis. Ibid.
 Purgantia seu pharmaca cathartica non conveniunt
 Q99 2 in

INDEX REUM, MORBORUM

<p>In animo aſſidua inſipientibus. 225 bille viſcidiori ac craſſiori. 153 valde volatili & acris. 154 citè &c. vomentibus. 226 debilibus. 224 doloribus arthriticis. 214 cæteriſque vexatis. 227 hepatis inflammatione. 210. 211. Febrium intermittentium paroxyſmis. 214</p> <p>Purgantis pharmaca cathartica non conueniunt in fluxu alvi diuturniore. <i>ibid.</i> Hæmorrhagiâ. 204 illis, quorum illa inflata, aut extenuata &c. 226 inſuetis. 227 intemperantibus, vinoſis &c. 226 lymphâ, ſaliuâ, ſucco pancreatico acidioribus, vel auſterioribus. 154 Melancholiâ hypochondriacâ. 212. 213 nimio menſium fluxu. 214. 226 obſtructionibus pertinacibus &c. 213 oris ventriculi inflammatione. 210 Paraphrenitide. 205. 206 Peripneumonîâ. 209. 210 Peſte, Febribus malignis &c. 213. 226 Rrhenticide. 205 pituitâ nimis viſcidâ. 154 vitreâ. <i>ibid.</i> Pleuritide. 206 Prægnantibus, quando autem. 226 Rueris. 223 rara corporis texturâ præditis. 227 ſanguine multo abundantibus. 225 ſanis. 226. 227 Senibus. 223 Singulis. 212 Tabæ vel Atrophîâ laborantibus. 212. 226 Tuſſi ſiccâ catarrhali. 211 valde gracilibus, & morbis extenuatis. 225 pinguibus. <i>ibid.</i> Variolis & Morbillis. 213 Vertigine. 204</p> <p>Purgantibus admittenda morbis ſpecifica. 248 Purgatio an inſtituenda. ✱ 147 præcepta Hippo. generalia circa ipſam. <i>ibid.</i> an. in acutorum principitiâ purgationem inſtituerit. <i>ibid.</i> & quando in iis purgandum ✱ 148</p> <p>Purgationes annuæ in corporibus ſanis non ſunt inſtituendæ. ✱ 147 Purgationem cur frigus turbet. ✱ 238 Purgatio aſſumpta, ſi non operetur, quid faciendum. 242 ſi nimium operetur, quid agendum. <i>ibid.</i> in Febribus quo die exhibenda. 233 diebus criticis non exhibenda. <i>ibid.</i></p> <p>Purgationem indicantia ſigna varia. 128. & ſeq. inſtituendi tempus. 231. & ſeq.</p> <p>Purgationi Singultus aut Convulſio ſuccedens, quid indicet. 246</p> <p>Purgationis hora que. 234. 235 dies qui. 232. & ſeq.</p> <p>Purgaturus calidum ſe conſeruet. 243 quod exemplo illuſtratur. <i>ibid.</i> & ſeq.</p> <p>Pas in cærebro contentum indicat ſternutatoria. 21</p>	<p>quando eadem verat. 15 thorace contentum per diarrœſin excretum. 445</p> <p style="text-align: center;">Q.</p> <p>Quæ diaphoretica in Peſte optima. 369 renibus nociva. 445 medicamenta in Paralyſi ex Colica conueniant. 457</p> <p>Quare diebus criticis à purgatione abſtinendum. 233 Quartanæ affecti ſæpius alvum adſtrictam habent. 288 tumque grauis aſſiguntur. <i>ibid.</i> clyſteribus leuantur. <i>ibid.</i></p> <p>Quartanæ autumnales quare longiores. 98 Quartanam curandi methodus brevis ac ſuccincta. 167. & ſeq. quod exemplis variis illuſtratur. 171. & ſeq.</p> <p>Quartanæ diuturnæ cum memoriæ labefactione poſt largam venæ ſectiorem in Muliere quadraginta & octo annorum obſervatio. 57. 58</p> <p>Quartana ex Febre tertiana intermittente, aeris injuriis, Bacchi que nimia indulſione &c. contracta, pilulis febrifugis, diaphoreticis, & purgantibus ſpecificis curata. 311 In Viro 44. annorum nephritico, ac arthritico per 4. annos durans, ſed tempore iſto liber ab omni dolore. 377</p> <p>Qui debiles ſunt, qui vero non. 214 quomodo tractandi. <i>ibid.</i> quod exemplo illuſtratur. 224. 225</p> <p>Qui dicantur ad vomendum difficiles, aut faciles. ✱ 107. 108</p> <p>Quibus clyſteribus ſalia vitæ addenda. 321 olea non addenda. 312</p> <p>Quid per verbum dolores Hipp. ſenſerit aphor. 18. ſect. 1v. ✱ 111</p> <p>Quidnam in morbis primum conſiderandum, agendum. 1. 2. 3 ſuſtituum uſurpatione faciendum. 52. 53 inter diarrœſin. 476. 477 ſternutationem. 30. 31 ante & inter ἀποφύματις ὄντος. 86 vomitus agendum requiratur. 214. 215 urinæ provocationem. 476. 477 ad humoris evacuari quantitatem attendendum. 149 in catharticis exhibendis circa ætatem obſervandum. 150 corporis habitus, & conſuetudine &c. 150. 151 ante purgationem faciendum requiratur. 235. & ſeq. in purgatione conueniat. 219. & ſeq. poſt purgationem quid faciendum. 243. & ſeq.</p> <p>Qui ſudores Febres plerumque finiunt. 357. 358. 426</p> <p>Quomodo, quantum, ubi, & quando purgandum. 148</p> <p>Quomodo qui ſpamoſum ſanguinem ſpuant, dextrum præcordium dolentes, de hepate ſpuere Hippocra. ti dicantur. ✱ 97. 98</p> <p>Quomodo quis non alio artificio, niſi ſponte ſua, vomere poſſit. ✱ 108</p> <p>Quot clyſteres uno die præſcribendi. 311 modis evocetur ſudor. 314. 315</p> <p style="text-align: right;">Ka</p>
---	---

ET QUORUNDAM MEDICAMENTORUM.

R.

R Achitis familiaris est in Belgio, & in Anglia, & quare.	385.386	Secundina post abortum relicta, hæmorrhagiâ uteri gravissimæ causa.	105. & seq.
quomodo fiat.	385.386	Secretiones animales quo artificio peragantur.	428
symptomatum ipsius expositio.	ibid.	Borelli-opinio defenditur.	ibid.
R achitis quibus curetur.	385.388	sententia Dom. Vinslow proponitur.	ibid.
R adix urticæ specifica in iâtero.	379	Senex sexagenarius post Febrem infinitis pustulis in-	
imperatoris specifica in lingua tremula.	62.	star variolarum correptus; verum post aliquot se-	
R adix Ipecacuanhæ triplex species.	90	ptimanas cuticulam arefactam frustulatim, imo de	
ejus analysi Chymica.	ibid.	sinistra manu instar chirothecæ avulsit.	368
& vires adversus Dyfenteriam necnon alios sanguinis fluxus.	91	Semen & radix nymphæ in viscida ac sabulosa re-	
quomodo propinanda.	ibid.	num materia efficit.	431.432.444
R adix nifin, nisi, vel jensing descriptio.	442.443	Senes quare diuretica vetent.	472
vires & dosis.	ibid.	quibus humoribus seateant.	296.414
tinctura optimum remedium in Colica.	ibid.	ur plurimum alvum adstrictam habent.	296
R anula quid sit.	75	quare clyster hic maximè convenit.	ibid.
& quomodo, & à quibus causis fiat.	ibid.	Senna est pharmacum omni ætati conveniens, ac na-	
quibus medicamentis curanda.	ibid.	turæ familiare.	132
R anula in Rustico curata.	76	Signa purgationem indicantia.	228. & seq.
R atio humorum peccantium &c. ante vomitorium habenda.	111	juxta Celsum.	230
R efrigerantia externa in vesicæ inflammatione non diu usurpanda.	466	Dornreilium.	ibid.
R eguli antimonii præparatio.	93.94	Hippocratei.	231
rubri descriptio.	94	sanorum viscerum in Hydrope.	191
medicinalis præparatio.	324	Singulus quomodo producatur.	18
in aqua conservatio.	ibid.	non est affectus stomachi, sed potius dia-	
in febribus intermittètib. ibid.	ibid.	phragmatis.	ibid.
R egulus antimonii medicinalis si non in aqua servetur, vomitus ac hypercatharticos quandoque causa.	361	quibus curetur.	ibid.
R enibus quæ noxia.	445	sternutatoria conveniunt, si à stomachi vi-	
R esinæ jalappæ præparatio.	137.138	tie oriatur.	ibid.
terebinthinæ beneficio renum exulceratio curata.	431	neutiquam vero si ex hepatis Phlegmone, aut	
R habarbarum jecoris anima vulgò vocatur.	124	Vulnerebus capitis.	ibid.
Stranguria affectis non exhibendum.	ibid.	quando emeticis cedat.	99
R uctus amari cum dolore &c. quid indicent.	110.111	Singulus si à biliosis humoribus exortus, abstinendum à purgatione.	152.222
S		quomodo curandus.	222
S alia vegetabilia optima sudorifera.	325	ip. vomitione proveniens quomodo tollendus.	115
S ali & tenues humores quomodo corrigantur.	60	post nimiam purgationem quid denotet.	246
S anguis in capite extravasatus sternutatoria indicat.	12.	S oldanella est summum remedium in Hydrope.	136
eadem quando vetet.	13.	S piritus Chymici diaphoretici excellentes.	325
S anguine dissoluto valde tenui &c. Peste correpti laborant.	291	S piritus ad capitis dolores contumaces &c. specifi-	
S anguis spumofus tussiendo, vel non tussiendo excretus unde præveniat.	97	cus.	58
S anguinis missio cur anceps remedium in Apoplexia Celfo dicitur.	155	menfes ciendos singulares.	35
S apæ vomitorie descriptio.	92	alexipharmacus diaphoreticus.	129
S cabies quomodo fiat, & à quibus causis descendat.	199	anticoilicus.	278
quando cathartica ei conveniant.	ibid.	cephalicus.	367
S cabiei differentie.	199	contra præcordiorum anxietates.	157
signa sanarum.	ibid.	diaphoreticus antifebrilis.	318
S cabies saniosa in Viro quinquagenario curata.	200.	diureticus.	443
S corbutus si paralyis adsit, quid agendum.	328	ligni guajaci.	144
		neri dulcis aromaticus.	412.418
		salsi armoniaci aromaticus.	238
		scorbaticus.	270.271
		stomachicus.	244
		theriacalis Hartmanni.	319
		vini tartarisatus.	143.144
		vitzæ aureus Rulandi.	128
		vomitivus JS. Roet.	92
		vini decoctio raparum admixtus commendatur in Aphthis.	441
		gargarisatus tumorem faucium &c. cito tollit.	77
		S pasmus in Ancilla frigori se exponendo &c. curatus.	399
			399
			Sten-

INDEX RERUM, MORBORUM

<p>Sternutatio quomodo fiat. ✦ 32.32</p> <p>Sternutatio in morbis lethaliibus sponte superveniens salutaris ex Hippocrate. ✦ 22</p> <p style="padding-left: 20px;">quinam vero sint morbi isti. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">nocua est pulmonibus male affectis. ibid.</p> <p>Sternutatoria, unde dicta. 5</p> <p style="padding-left: 20px;">quomodo operentur. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">sunt vel solida, vel liquida. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">non omnibus promiscuè prescribenda. 11</p> <p>Sternutatoria, errhinave conducunt</p> <p style="padding-left: 20px;">in Apoplexia. 14</p> <p style="padding-left: 20px;">aqua in capite contenta &c. 12</p> <p style="padding-left: 20px;">Epilepsia. 14</p> <p style="padding-left: 20px;">omnibus affectibus soporosis. 16</p> <p style="padding-left: 20px;">pituita in capite copiosa. 11</p> <p style="padding-left: 20px;">pure in cerebro contenta. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">sanguine in capite stagnante vel extravasato. 12</p> <p style="padding-left: 20px;">Tremore & Convulsione. 16</p> <p>Sternutatoria errhinave conducunt</p> <p style="padding-left: 20px;">in aurtum Timicu, ac auditus difficultate. 17. 18</p> <p style="padding-left: 20px;">illis, qui sunt firmo fortisque corpore. 28</p> <p style="padding-left: 20px;">qui sunt capite firmiter. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">qui nullis oculorum imbecillitatibus sunt affecti &c. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">Luna crescente, vel jam plena existente. 29</p> <p style="padding-left: 20px;">oculorum hebetudine. 11. 12. 16</p> <p style="padding-left: 20px;">Olonalgia. 20</p> <p style="padding-left: 20px;">Ozæna, narium obstructione, odoraturque ab humore crasso &c. 16</p> <p>Sternutatoria errhinave conducunt</p> <p style="padding-left: 20px;">in partu difficili, Fætu mortuo &c. 18. 19</p> <p style="padding-left: 20px;">Singultu. 18</p> <p style="padding-left: 20px;">Suffocatione hypochondriaca. 19</p> <p style="padding-left: 20px;">tonsillarum inflammatione. 20</p> <p style="padding-left: 20px;">tempore matutino. 29</p> <p style="padding-left: 20px;">autumnali & hyberno. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">ventre vacuo &c. ibid.</p> <p>Sternutatoria ad sanguinem extravasatum à capite educendum sunt proficua. ✦ 12</p> <p style="padding-left: 20px;">& ex quibus cerebri locis illum educant. ibid.</p> <p>Sternutatoria in cerebri suppurationibus conveniunt. ✦ 11</p> <p style="padding-left: 20px;">quomodo purulentam materiam in cerebro confectam per nares evocent. ibid.</p> <p>Sternutatoria in Epilepsia paroxysmo sunt suspecta. ✦ 14</p> <p style="padding-left: 20px;">& quare. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">in hinc paroxysmi conveniunt. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">extra ejus paroxysmum non adeo tuta sunt. ibid.</p> <p>Sternutatoria errhinave non conducunt</p> <p style="padding-left: 20px;">in Angina pituitosa. 23</p> <p style="padding-left: 20px;">aqua ex vasis lymphaticis adhuc exillante. 13</p> <p style="padding-left: 20px;">Aphthis laborantibus. 27</p> <p style="padding-left: 20px;">Catarrhis. 23</p> <p style="padding-left: 20px;">Gravidis, ut illis, quarum menstrua nimia. 26</p>	<p>Herniosis. 27</p> <p>Hydropticis. 28</p> <p>Narium Ulceribus. 22</p> <p style="padding-left: 20px;">Hæmorrhagia. ibid.</p> <p>Nephriticis. 27. 28</p> <p>Oculorum affectibus. 21</p> <p>Piruita admodum tenaci, & viscidata. 13</p> <p>Plethoricis. 27</p> <p>Pueris, Infantibus. 26</p> <p>pulmonum affectibus. 23. 24</p> <p>pure immaturo in capite contento. 13</p> <p>sanguine exillante. ibid.</p> <p>valde carnosus. 26. 27</p> <p>Verrugini, et ignis obnoxii. 21. 22</p> <p>Sternutatoriam excitantia folia. 6</p> <p style="padding-left: 20px;">femina. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">excitantes radices. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">succul. 5. 6</p> <p>Sternutatorio Gravidæ cephalæa laborans, liberata. 11. 12</p> <p>Sternutatoria vehementer quomodo exhibenda. 30</p> <p>Sternutatorius calidum se conservet, & neutiquam aeri frigido se exponat. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">parum ambulet. ibid.</p> <p>Succus sternutatorius Maniacis & Lethargicis singularis. 7</p> <p style="padding-left: 20px;">nasturtii aquatilis & elaterii (specificè in Pelypo commendatur. 6</p> <p>Sudor quantum ab excretionè Sanctoriana distet. ✦ 313. 314</p> <p style="padding-left: 20px;">necessitas istius excretionis demonstratur. ✦ 314</p> <p>Sudor unde prorumpat. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">quanta ad illum requirantur. ibid.</p> <p>Sudor in Peste correptis novis linteaminibus non est abstergendus, & quare. ✦ 422</p> <p>Sudoris, & urinae cruentæ causa. ✦ 332</p> <p>Sudor sanguineus ex nimio spirituosorum volatiliam uti securus. 415. 416</p> <p>Sudores in nimia quantitate non sunt provocandi. 422. 423</p> <p style="padding-left: 20px;">multi, quid indicent. 426</p> <p style="padding-left: 20px;">spontanei in Febris, qui optimi. 357. 358</p> <p style="padding-left: 20px;">qui optimi. 426</p> <p>Sudorifera & diaphoretica quid sint. 313</p> <p style="padding-left: 20px;">quomodo operentur. ✦ 314</p> <p style="padding-left: 20px;">eorum in classes distributio. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">blanda quando exhibenda. 332</p> <p style="padding-left: 20px;">fortiora quibus, & quando exhibenda. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">liquida siccoribus, & cæca humidioribus propinanda. 312</p> <p style="padding-left: 20px;">siccis præferenda, & quare. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">quare efficacia remedia dicta. 312</p> <p style="padding-left: 20px;">quomodo operantur. 313. 314</p> <p style="padding-left: 20px;">simplicia vegetabilia. 316</p> <p style="padding-left: 20px;">mineralia, & animalia. ibid.</p> <p style="padding-left: 20px;">composita. 317. & seq.</p> <p style="padding-left: 20px;">& diaphoretica Chymica Galenicis præferuntur, & quare. 322</p> <p>Sudoriferorum differentia quæ. 315</p> <p style="padding-left: 20px;">& diaphoreticorum formula. 325. & seq.</p> <p>Sudorifera & diaphoretica conducunt in Arthritide & Arthriticis. 395. 414</p> <p style="padding-left: 20px;">Catharrhis serosis ac diuturnis &c. Catharro</p>
--	---

ET QUORUNDAM MEDICAMENTORUM.

<p>rhois . . . . . 348.413 doloribus. capitis gravatis, & rodentibus. 341. 342 Febris continuis ac intermittentibus, quæ ita esse debeant . . . . . 357, 358 ardentibus qualia . . . . . 333 Fluxu hepatico. . . . . 352 Gangrænâ . . . . . 399 Hydrophobiâ . . . . . 372 Hydropsi specieb. omnibus. . . . . 338. 352. 353 humoribus aquosis . . . . . 337 biliosis . . . . . 338 pituitosis . . . . . ibid. salso-acribus. . . . . 333 halitibus venenosis, acidis, austeris. . . . . 340 inflammationibus internis. . . . . 389 Luc. Venerea. . . . . 401. 402 menstruorum suppressione. . . . . 378. 379 morbis venenatis ac malignis. . . . . 333 Paralyti, spâsmo &c. . . . . 344 Peste, & plerisque morbis acutis, & malignis, qualia esse debeant . . . . . 369 Præcordiosum anæterate ex viscidis, biliosis &c. humoribus, vel halitibus exorta. . . . . 348 Pulmões calidos habentibus. . . . . 413 Pueris. . . . . 411. 412 Scabie, omnibusque cutis efflorescentiis. . . . . 392 Scorbuto. . . . . 383 Suffocatione hypochondriacâ . . . . . 350 Tetano . . . . . 397 Valueratis. . . . . 414</p> <p>Sudorifera non semper Febris convenient: ✦ <i>in</i>ausurata fuerunt Veteribus . . . . . ✦ 359 quando eorum numerus excrevit. . . . . ibid.</p> <p>Sudorifera propriè dicta non conducunt <i>in</i> Cacochymia. . . . . 408 debilibus. . . . . 414 emaciatis, & morbis extenuatis. ibid. & seq. Febris hecicâ . . . . . 407 humoribus acidis. . . . . 340 austeris. . . . . ibid. biliosis adultis. . . . . 341 valde viscidis, & tenacibus. . . . . ibid.</p> <p>Melancholiâ . . . . . 407. 408 morbis à crudis humoribus productis. . . . . 408 ob humorum inopiam &c. oriundis . . . . . 409</p> <p> nimis attenuatis humoribus laborantibus. . . . . 415 Pthysi, & quare . . . . . 402 Polypo cordis . . . . . 404 Senibus . . . . . 414 valde calidis, & biliosis . . . . . 415</p> <p>Sudorum differentia & signa . . . . . 425. 426 Suffimenta unde dicta . . . . . 32 Suffimentorum differentia . . . . . ibid. & seq. Suffimenta quomodo operantur . . . . . 33 vel sunt liquida, vel solida. . . . . 34 Suffimenta affectibus soporosis convenient, & qualia . . . . . ✦ 42</p> <p>Suffimenta convenient in acutis, austeris humoribus. . . . . 39 Angina. . . . . 35. 38. 43 Apoplexia . . . . . 54 Asthmate, Orthopnæa . . . . . 44</p>	<p>aurium, narium &c. Ulceribus. . . . . 43 capitis gravedine, Coryza. . . . . 42 Catarrhis salso-acribus. . . . . 42. 43. 49 cerebro siccando, & confortando. . . . . 36 Epilepsia. . . . . 34. 40. 45 frigidis capitis affectibus. . . . . 43 Hæmorrhoidibus . . . . . 46 Hydrope . . . . . 49 ita, qui Hæmorrhagiæ narium &c. nunquam sunt subiecti. . . . . 49. 50 qui capite firmi sunt, nec vertigini &c. obnoxii . . . . . ibid. Intestini recti prolapsu. . . . . 36 Lethargo, Caro. . . . . 42 Luc Venerea. . . . . 36. 47 lymphæ, ac salivæ tenaci. . . . . 38 menstrui suppressi. . . . . 35. 44. 45 narium obstructione. . . . . 41. 42 oris Ulceribus ex Luc Venerea contractis. . . . . 35 Paralyticis . . . . . 49 Pthysi . . . . . 44 pituita viscida . . . . . 37. 38 Pueris, omnibusque humidioris constitutionis . . . . . 48 salivæ &c. nimis aquosæ . . . . . 38 Suffocatione hypochondriacâ. 34. 39. 40. 41. 44. suppuratis, Empycticis . . . . . 49 Tenesmo . . . . . 46 uteri antiquæ prolapsu . . . . . 45. 46 Suffimenta Ulceribus narium, aurium, uteri convenient, & quare . . . . . ✦ 43 ad ulcera ista trochisci pro suffumigio extimæ virtutis . . . . . ibid.</p> <p>Suffimenta non conducunt <i>in</i> Atribitide. . . . . 48 Asthmate, Orthopnæa à pituita crassa, viscida, ac tenaci productis. . . . . 47 austeris, acidisque humoribus. . . . . 39 biliosis humoribus . . . . . ibid. Catarrhis calidis . . . . . 47 Febris ardentibus, acutis, biliosis, malignis &c. . . . . 51 Gravidis . . . . . 50 itis, qui biliosæ sunt constitutionis . . . . . 52 qui dolore capitis ardente &c. infestantur . . . . . ibid.</p> <p> Lactantibus . . . . . 50 Lienteria, Dysenteria, &c. . . . . 48 macilentis . . . . . 50 morbis extenuatis . . . . . ibid. Pleuritide, Peripneumonia . . . . . 48 sanguine tussi &c. producto . . . . . 39 viscidis ac crassis humoribus alio in loco, quàm in capite existentibus. . . . . ibid. Senibus . . . . . 50</p> <p>Suffimentum ex moscho, ambra, &c. Hystericis nocivum . . . . . 53 Suffitus usurpandi tempus . . . . . 51. 52 Suffitus usurpatorum, quid faciendum . . . . . 52 Suffocatio hypochondriacâ quomodo fiat tam in Viris, quàm Mulieribus . . . . . ✦ 19 Veterum opinio rejicitur . . . . . ibid. & Sylvii minus probatur, quàm theoria Willisii . . . . . ibid. Suffocatio hypochondriacâ in Viris observata . . . . . 19 ejus . . . . .</p>
--	---

INDEX RERUM, MORBORUM

ejusque curatio.	20	verum acri frigido sese exponens, denuo tetano correptus, & quibus tandem liberatus.	397.398
gravissima in muliere post menses suppressos exorta, curata.	81.82	Tetanus ex vulnerato pene per octo dies, ac curatus.	398.399
Sulphurea ex sulphure parata medicamenta externe ulceribus applicata, nigrorem sapius inducunt.	10	Tinctura antiepileptica.	157
Suppositorium quid sit.	252	antihysterica nostra.	82
quare adhibendum.	ibid.	bezoardica Michaelis.	322
quotuplex.	252.253	catholica nostra.	142
quomodo vulgò conficiatur.	259	diaphoretica.	322
conservetur.	ibid.	gummi laccae.	8
commendatur in affectibus soporosis.	259	singulariter convenit ad gingivas putridas, laxis, & feccidas.	ibid.
Ascaridibus.	260	Kinz Kinz.	175
stribus.	ibid.	nephritica.	433
dolore ani.	ibid.	radicis jensing, vel nisan valde commendatur in Colica.	442
Suppositorium ex saccharo penidio, lardo loto, & caseo recenti valet ad Umbri: or.	260.282	stomachica nostra.	178
Suppositoria in primis acria non conducunt in Hæmorrhoidibus, & cæteris ani tumorbis.	294	veneris.	266
ani fissuris.	295	Tinctura gummi laccae Hadriani à Myrsich. cum phlegmate vitrioli parata.	8
quibus in affectibus &c. conveniant.	252.290	Tinnitus aurium à quibus causis oriatur. quare sternutatoria ei curando conveniant.	18
Suppositoriorum formulæ.	259.260	ibid.	ibid.
Surdæ natæ Puellæ nra historia.	67.68	Tinnitus aurium &c. in Muliere triginta quinque annorum.	69
Puellæ autem scribendi, loquendi, legendi edoctæ historia.	68	Topica in aurium morbis neutiquam frigida usurpanda.	ibid.
Surdi sentiunt quandoque per oculos, quod prius edocebantur.	68	Theriaca nephritichæ medicamentis quare addenda.	438
quomodo à nativitate tales instrui possunt, ut voces proferant, & ab aliis prolatas intelligant.	ibid.	Tremor digitorum ex abscissione filamentorum contrayervæ exortus, ac quomodo curatus.	365
Surditas ex sordibus in auribus retentis, quomodo curanda.	66	Trochisci ad menses provocandos potentissimi.	37
Surditatis, cum tinnitu aurium, in Viro quadraginta circiter annorum observatio.	65.66	Trochisci pro suffumigio ad ulcera narium eximie virtutis.	43
Syringæ in Augina commendatæ delineatio.	163	Turpeti mineralis descriptio.	67
Syrupi adstringentis descriptio.	104	Turundæ ad Hæmorrhagias narium.	10
ex colocynthide Sylvii.	127	Tussis ut plurimum à Catarrhis.	81
diacolocynthidos Freitagii.	ibid.	molesta & hæmorrhagia lethalis nonnunquam à suffimentis excitatur.	39
de rheo simplicis Sylvii.	123	sicca catarrhalis quomodo curanda.	211.212
magistralis Stapedii.	137	Tubarum soniferarum descriptio.	66.67
nephritichæ descriptio.	430.235	ulus.	ibid.
T.		Tumor, post omnium partium torporem in inguine dextro, quo curato post mensem tres ejusmodi tumores in crure sinistro apparere; quibus sanatis post triennium tumor ingens, durus, sed æqualis in postica thoracis parte, jam accrescens jam decrescens pro Lunæ varietate &c. exortus, & quibus curatus.	216. & seq.
Tabellæ scammoniata Sylvii.	124	Tumor æqualis in Vitro, dolidricus circa mammam, crescente Lunâ intumescens, decrescente eadem, detumescens; omnibus frustra adhibitis, incidit in febrem quartanam, & mox liber ab omni dolore, duritie & tumore, sublatâ autem febri, tumor & dolor, tandem quibus curatus.	334. & seq.
Tabes & Atrophia quare purgationem verent.	212	Tumor in Pueri 14. annorum pro mutatione Lunæ decrescens vel accrescens observatus.	337
Tabis dorsalis descriptio ex Hippocrate.	26	Tumor simillis fere in quinquagenario repertus, verum febri affixus, mox à dicto tumore &c. liberatus.	ibid.
Tabidis sternutatoria nocent.	26	Tumor in pedis majori digito, ex quo ultra quinquaginta ossicula spongiosa.	382.383
Temperata diaphoretica biliosis quare exhibenda.	333	Tumorum linguæ duplex species ex Galeno. intumescens ipsius historiæ elegantes.	159
Tempus αποφλεγματογρον usurpandi quale.	85	ibid.	ibid.
Συμμετατα usurpandi.	51.52	quid agendum in vero ejus Tumore.	ibid.
purgationem instituendi.	231. & seq.	Valde	
clysteres & suppositoria adhibendi.	308.309		
quo diuretica conveniunt.	474		
sudores provocandi.	416.417		
sternutatoria ac errhina usurpandi.	29		
vomitus instituendi.	112		
Tempore Pestis acria medicamenta cathartica non usurpanda.	213		
Tenebrus in Juvene 17. annorum curatus.	280		
Tenesmi in alio Juvene observatio.	46.47		
curatio sufficit.	ibid.		
Tetanus una cum deliquo animi, ac dolore artuum gravissimo in Juvene febri superveniente curatus,			

ET QUORUNDAM MEDICAMENTORUM.

V.

Valde carnosus quare sternutatoria non exhibenda. 26.26
 Varit calculi in folliculo fellis reperit. 533.455
 Variolæ albicantes, & CrySTALLINÆ quid sint, & quomodo fiant. 294
 Arabibus etiam cognite. *ibid.*
Vena sectio larga in Pleuritide quando conveniat. 206
 In Isthro an instituenda. 181
 Ophthalmiā commendatur. 265
 Colicæ quando, & ubi instituenda. 273
 Peccæ neutiquam convenit. 370
 nonnunquam Hydropes, & morbos chronicos inducit. 182
 nimis larga motum quempiam reddidit. 58
Venter suppressus, & hinc caliginæ, capitis dolores &c. indicat purgationem. 228
Ventres inferiores juxta Hippocratem quando purgandi. 232
 Venum tempus quare aptissimum purgandi. 211
Vertigo quomodo producatur. 21
 & quomodo à sanguinis copia. 205
 monita circa ejus curatorem. *ibid.*
Vertigo quomodo curanda. 204.205
 quare sternutatoria veter. 21.22
 tenebrosam undenam, & quid indicet. 170
Vertiginosus quare sternutatoria non conveniant. 21
Vesiculæ aquæ limpidæ repletæ, quibus incisæ, subjacentes partes Gangrænâ affectæ. 400.401
Vesica biliaria calculis referta. 455
Vinum medicatum ad menses suppressos. 195.196
 purgans antifebrile. 301.302.351
 In Anasarca. 452
Hydrope. 191.314.355
Apoplexiâ. 262
 appetitū abolitū. 339.340.351
 auditus difficultate. 65
 corporis debilitate. 224.225
 cephalicam. 16.343.346
 diureticam contra Intumescen-
 tiam &c. 354.355.412
 contra flatūs, & præcordiorum ex-
 pansiones. 266
Hemiplegiam. 62
 contra Lumbricos, &c. 282
 memoriæ labefactionem. 57
 motus epilepticos. 129.130
 & Suffocationem hypochon-
 driacam. 41
Quartanam. 116.172.237
 & suffocationem hypochon-
 driacam. 175
 menstrua suppressa. 245.289
**Suffocationem, & menstrua sup-
 pressa.** 32
Teranum. 398
 ventriculi debilitatem. 421
Virgo Febri epidemica 1691. correpta, post alterum
 paroxysmum subitò muta facta est cum saliva-
 tione, variis sed frustra exhibitis, tandem apo-
 plegmatico &c. curata. 366
Vir, cujus serotum ex Febri quotidiana continua,

sexto morbi die inflammatur, & intumescit &c.
 cum summa dierite, internè tandem crustâ lapi-
 deâ fuit obiectum, illius resistens, incolonia
 certanum vivit. 205.106.107
Vir ex variis aeris injuriis Scorbuto &c. affligitur,
 urinâ nigro crassâ redditâ, symptomata erant mi-
 tiora; è contra vero, ubi urina clara; octavo die
 multis petechiis per totum corpus dispersis, sum-
 mo pariter cum pruritu &c. afficitur, & tandem
 curatur. 268.269.270
**Vir biliosus dulcibus deditus, varios subinde cal-
 quos &c. per urinam excernens, in dolore ven-
 tris rodentem cum vomitu &c. incidit, & cura-
 tur.** 278.279
Vir ex variis crudis assumptis incidit in appetitum
 abolitum, ventris tormina, doloremque corporis
 gravativam &c. quibus præmissis clystere, & hau-
 tu purgante, mixturâ sudoriferâ &c. curatus. 326.327
Vir Felis rabidæ morsu post septimanas aliquot
 in Hydrophobiam incidens, satis subitò cessit.
 92. & seq.
**Vir Arthritide ac Nephritide per annos aliquot affli-
 ctus, Febri quartanâ correptus, liber ab omni do-
 lore.** 327
Vir biliosus Febri, pruritu, maculis, ac petechiis
 per totum corpus erumpentibus, variis frustra
 usurpatis, infusione pedo del porco curatus. 392.393
Vir catarrhosus. ex Febri continua una cum dolore
 rodente &c. vesiculis aquâ limpidâ impletis per
 univèrsam corpus corripitur, quibus incisæ, par-
 tes subjacentes Gangrænâ affectæ erant, omnibus
 frustra adhibitis, obiit. 399.400
Vires conservandæ in Peccæ. 370
 Phthisi quamaximè. 402
Visus hebetudo undenam sæpe orta. 70
Visus restitutus ex cranii iniectione, & quare. 72
Vitri antimonii preparatio. 94
Vitrioli Cyprini in Ascite. optimum remedium. 155
Vomitio Tabescentibus ab Hippocrate interdicta,
 sed Tabidis permittitur, & quare. 102
 sed ab illa quoque in Tabidis abstinendum. *ibid.*
Vomitoria quid sint. 89
 quomodo operentur, & quid efficiant. *ibid.*
 quibus in morbis, & quibus in Hominibus
 conveniant. *ibid.* & 98.99.100.101.109
 noceant. 89.90.102. & seq.
Vomitiorum differentia. 90
Vomitoria simplicia quæ sint. *ibid.*
 vehementiora. *ibid.*
 chymica primas subinde tenent. 92
 antimoniatâ potius in infusione, quàm in
 substantia exhibenda. 92
 quidam ferre non possunt. 117
 grata sæpe per inferiora operantur. 116
Vomitoria convenientia
 in Apoplexiâ. 98
 Arthritide. 100
 Asthmate. 100.101
 aurium Tinnitu. 110
 Cholera, & quæ exhibenda. 99. 100
 cibi fastidio. 110
 Epilepsiâ sympatheticâ. 98.99
 dele-

INDEX RERUM, MORBORUM ET QUORUNDAM &c.

Doloribus capitis inverteatis.	100	Vomitibus incidens ac attenuans in Asthmate additum quid valeat.	97
Febribus intermitentibus, in primis tertianis, & quartanis.	98	purgantia subinde adjungenda.	116
Fœtu mortuo.	101	Vomitibus Si signatus adventat, quomodo tractandus.	105
Homnibus ad vomitum facilibus.	109	Vomitibus quomodo fiat.	89
affueris.	ibid.	Ventriculus primarib. et Inservit.	ibid.
biliosus.	ibid.	sed diaphragma, & muscoli abdominis quæ concurrunt.	ibid.
capite fixo præditis.	ibid.	Vomitibus aliquando opium assumptum inducit, & quando.	78
gracilibus.	ibid.	Vomitibus præternaturalis plures species, & causas.	105
quibus materia morbifica sursum fertur.	ibid.	monita circa eas, & Cholerae curationem.	ibid.
thorax est amplus & laxus.	ibid.	Vomitibus si nimis vehemens &c. quid agendum.	108
stomachus est fortis.	ibid.	immodicus quid mali afferat.	108
hamoribus aqueis in ventriculo contentis.	96	Vomitibus in instituendi tempus quodnam sit aptum.	112
biliosus.	ibid.	Vomitibus ac hypercathartis ex regulo antimoniæ medicinali.	362
pituitosa copiosis in ventriculo hærentibus.	ibid.	Vomitibus ex antimoniatis si nimias, quid agendum.	115
Nauseæ.	111	Vomitibus in Peste symptoma curatu difficillimum.	371
Hydrops principis oculorum madore.	102	symptomæticus vomitibus non curandus.	105
partu difficili.	109	Vulnerati infra purgandi.	203
Pectus principio.	96, 97	Unguentem ad vermes.	121
salivâ frequent.	110	Podagricum singulare.	192
Singula.	99	ad Scabiem.	201
veneno quocunque in ventriculo existente.	96	urinam provocandam.	476
Vertigine tenebrosa.	120	Urina quomodo à sanguine in renibus secedat.	428
Vomitibus non conducunt ad vomitum difficilibus.	109, 108	causa.	352
in Angina.	105	Urina in nimia quantitate non provocanda.	477
angusto pectore laborantibus.	108	purulenta ex acidis diureticis producta.	449
anrium & oculorum morbia.	105	suppressa externis quibus provocanda.	476
debilibus.	107	Urina nimis quomodo sistenda.	477
Febribus hæcticis.	102	sedimento refertis purgationem indicant necessariam.	229
Gravidis.	97	limpida & clara in phthisicis, igitur impositæ, mox lætescunt.	ibid.
humoribus acidis, austeris &c.	107	limpida & clara in sanis quid significent, & quid faciendum.	ibid.
Herniis affectis.	107	Ulceris pulmonum quomodo ex tussi proveniat.	211
Hystericâ passione.	104	Ulcerosi quomodo curandi.	219
Inflammatione interna & externa.	105	Universalis præmittenda apoplegmatis.	86
Lienteris.	ibid.	sternutatoris.	29, 30
Melancholicis.	108	suffimentis.	52
mollibus, ac delicatulis.	109	Uteri procidentia quid sit.	45, 46
naturâ nauseabundâ.	108		
Pueris.	103		
Phthisi.	102, 107		
Pleuritide, Peripneumonis, & quælibet.	111		
pulmonum morbis.	102		
sanguine tussiendo &c. effuso.	97		
Tabæ.	102, 107		
valde carnosâ.	108		
Vomitibus symptomatico.	105		

F I N I S.

Men-

Menda, quæ incitiâ & Typographorum incuriâ in hanc irreper-
 editionem, quæque majoris momenti esse videbantur, hic
 ad Operis calcem notavimus, ut Lector benevolus ex
 iis permonitus illa corrigere non dedignetur.

Pag.	Lin.	Pro	Lege.
2.	15.	ne.	ne.
5.	3.	viscitatēve.	visciditatēve.
ibid.	42.	afferit.	afferit.
10.	29.	pituta.	pituita.
33.	53.	abhorruiſſe.	abhorruiſſe.
34.	29.	Cinam.	Cinnam.
40.	11.	ſuffitu.	ſuffitu.
43.	39.	ad.	ab.
54.	35.	ſunt.	ſunt.
120.	36.	pilulæ &c.	pulvis, hujus dimidiā partem vesp̄ri, mane alteram aſſumant &c.
121.	7.	ʒviij.	ʒxij.
119.	6.	inſomnia.	inſomnia.
147.	8.	prodit.	prodiit.
313.	12.	reconvaleſcunt.	reconvaleſcunt.
315.	16.	fodorifera.	ſudorifera.
338.	26.	diphoreſin.	diaphoreſin.
352.	50.	moſchata.	moſchata.
358.	18.	rerando.	perando.
359.	18.	quare.	quare.
399.	7.	fanguinisque.	fanguinisque.
413.	29.	qui.	qui.
423.	24.	auctoritarem.	auctoritatem.
426.	11.	cauſa.	cauſa.
454.	19.	dolo e.	dolore.
455.	3.	per perſpicaciſſimus.	perſpicaciſſimus.
464.	38.	eorumque.	eorumque.

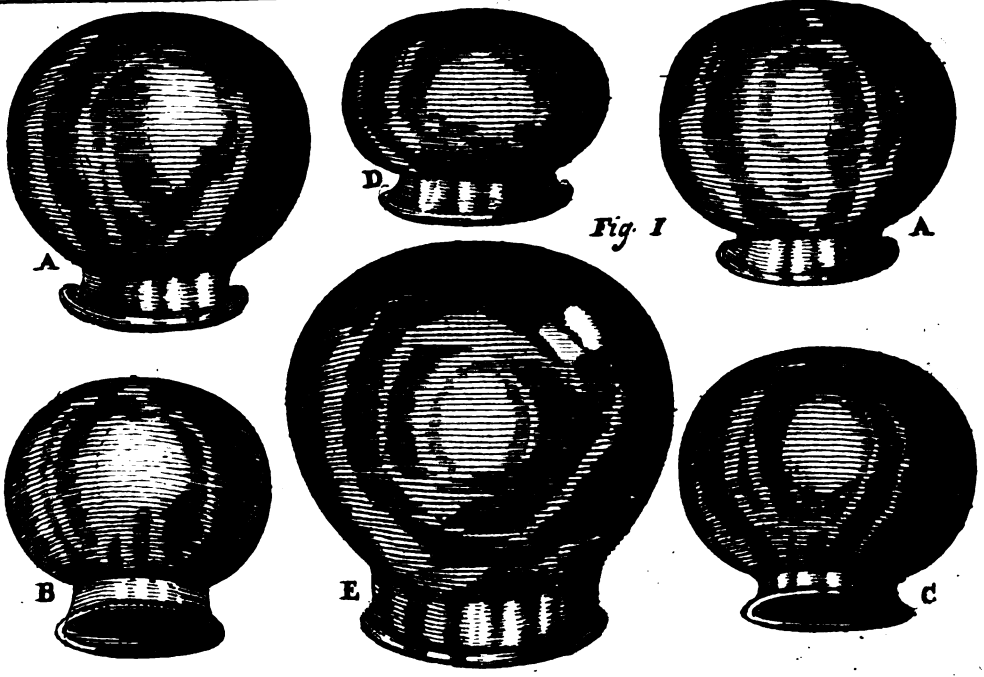

Fig. I

Fig. III

Fig. II

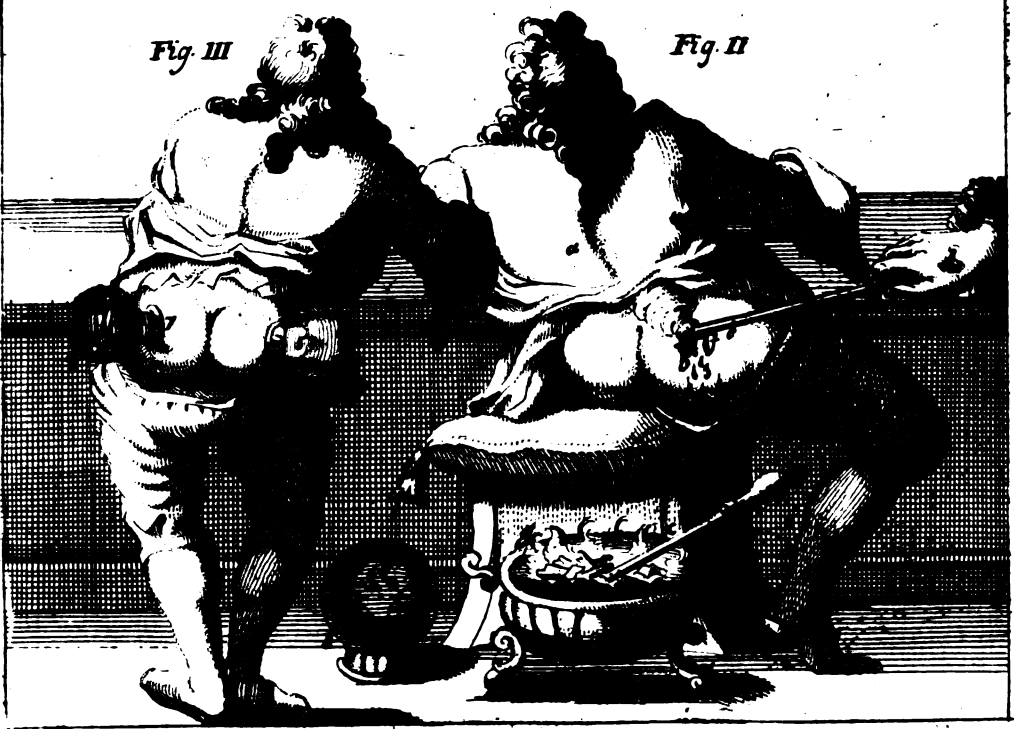

Fig. I.

